

2. Moosese raamat

PKK0148 2Ms 1:1 – 10

Raamat vabadusest

Tähtsaim põhjus, miks me Piibli uurimisega tegeleme, on see, et üksnes selle abil õpime me tundma Jumalat. Tõsi küll, ka loodust vaadeldes võib teha teatud järeldusi Looja kohta, st Jumala kohta, aga see on umbes sama, nagu maali vaadates teha järeldusi maalikunstniku kohta: saame ettekujutuse tema maitsest, võimetest ja oskustest, aga mitte palju rohkem. Kui tahame kunstniku kohta rohkem teada saada, siis peame pöörduma raamatute poole, kus on temast juttu. Ja samamoodi on Jumalaga – kui tahame temast rohkem teada saada, siis peame pöörduma raamatu poole, mis temast lähemalt räägib. Ilma selleta jäävad meie teadmised Jumala kohta üksnes arvamusteks. Ja neid arvamusi võib olla vägagi erinevaid, aga mitte keegi ei saa öelda, missugused arvamused peavad paika. Isegi Jumala nägemine ei annaks meile tegelikult kuigi palju, juhul kui ta meile ei räägiks.

Toome taas võrdluse kunstnikuga. Oletame, et läheme mõne kunstniku maalinäitusele ja seal on kohal ka kunstnik ise. Ta seisab või istub oma maalide juures, kuid ei räägi mitte midagi. Me võime teda ainult vaadata. Kui palju me saaksime selle kunstniku kohta teada, teda üksnes vaadates? Tegelikult mitte midagi olulist. Kui aga kunstnik teeb suu lahti ja hakkab rääkima endast, oma elust, oma koolitusest, oma huvidest, oma nägemusest, siis saame kohe väga palju rikkamaks.

Samamoodi on ka Jumalaga – kui me teda üksnes näeksime, siis ei annaks see meile rohkem kui ainult teadmise, et oleme teda näinud. Kui ta aga hakkab rääkima, siis saame varsti teada, kuidas ta suhtub maailma ja inimestesse, mida ta meilt ootab ja mida ta meile tahab anda. Ja mida ta räägib, selle kaudu õpime teda tõeliselt tundma.

Siit tulenevad kaks teoloogilist mõistet – üldine ilmutus ja eriline ilmutus. Üldine ilmutus on see, mida saame Jumala kohta järeldada, jälgides tema loodut ja samuti inimese südametunnistust. Eriline ilmutus aga sünnib siis, kui Jumal inimesele räägib. Sajandite jooksul on Jumal erinevatele inimestele rääkinud üsna palju, ja asjast huvitatud isikute poolt on tähtsam osa sellest koondatud Piiblis. Nii saame Piiblit lugedes juba otseselt teada, milline on Jumal.

Miks ma räägin nendest asjadest nüüd, kus hakkame tutvuma Piibli teise raamatuga? Aga sellepärast, et 2. Moosese raamat sisaldab rohkem kui ükski teine Piibli raamat infot selle kohta, milline on meie Jumal. Tähtsaim, mis me siit Jumala kohta teada saame, on tema nimi, mille ta ilmutab Moosesele. Keegi teine peale Jumala enda ei ole seda nime meile teada andnud ja ka Jumal ise ei anna seda meile teada kusagil mujal, kui ainult siin, 2. Ms 3:14. Ka oma nime tähenduse annab Jumal meile teada.

Jätame meelde, et üksnes Jumal ise võib meile öelda ja teada anda, milline ta tegelikult on. Loomulikult võib ka iga inimene arvata Jumala kohta, mida soovib, aga selle väärtus ongi üksnes arvamuse väärtus. Kui Jumal ise ütleb enda kohta selgelt, kes ta on ja mida ta mõtleb ning soovib, siis oleks meie poolt rumal, kui me arvaksime midagi muud. See oleks niisama hea, kui mina ütleksin sulle näiteks, et mina armastan suve, päikest ja merd, sina aga vaidleksid vastu, et tegelikult armastan ma kindlasti hoopis talve, pakast ja suusatamist. Kumb on sellisel juhul õigem ja usaldusväärsem – kas see, mida mina ise enda kohta ütlen, või see, mida sina minu kohta arvad?

Samamoodi peame suhtuma Jumalasse. Jumala nime tegeliku sisu ja tähenduse saame teada üksnes Jumalalt eneselt. Heebrea mõtteviisis langevad nimi ja nime kandja enam-vähem kokku, tähendavad üht ja sama. Järelikult võime Jumala nime tõeliselt tundma õppida üksnes sel teel, et kuulame, mida ta räägib ja vaatleme tema tegusid. Jumal annab

Moosesele teada oma nime, mille tähendus eesti keeles on "Mina olen". Jumal on igasuguse olemise lähtekoht. Seetõttu on olemine Jumala olemuses tõelisem, kui üldse kusagil mujal. Tema ise ongi olemine.

Maailmas on palju asju, mis on kunagi olemas olnud, mis on olemas praegu või mis saavad olema edaspidi. Nende olemine on seotud aja ja ruumiga. Neil kõigil on oma algus ja lõpp. Isegi maailmal enesel on algus ja lõpp. Jumal on ainus, kelle kohta võime öelda tõeliselt ja absoluutselt, et tema on, sõltumata ajast, kohast või millestki muust.

Peale Jumala nime saame 2. Moosese raamatust Jumala kohta teada veel palju muudki. Mooses, minnes Jumala juurde pühale mäele või juhtides rahvast kõrberännaku ajal, sai teada ja tunda, et Jumal on püha. Omadussõna "püha" ei kasutatud Jumala kohta veel 1. Moosese raamatus, ehkki Jaakob sai seda teatud määral kogeda Peetelis, kus ta nägi unes ingleid, kui ta oli teel Mesopotaamiasse. Sellest oli juttu 1. Moosese raamatu 28. peatükis.

2. Moosese raamatus saab Jumala pühadus võib-olla kõige tähtsamaks Jumala omaduseks üldse. Siinkohal ei käsitle me lähemalt pühaduse erinevaid aspekte ja tähendusvarjundeid. Tähtsaim on teada, et heebrea keeles tähendab sõna "püha" ennekõike eraldatut ja eraldiasetsevat. See tähendab, et kui midagi kutsutakse pühaks, siis on see eraldatud tavaliste asjade hulgast ja määratud Jumala teenimiseks. Ja selliste asjadega ei tehta enam midagi muud, midagi igapäevast. Ja kui Jumal on püha, siis tähendab see ennekõike seda, et ta on oma loodust eraldi ja erinev. Ta on hoopis teistsugune, kui tema loodu.

Sellest tuleneb ka see, et kui teatud inimesed või esemed võetakse Jumala teenistusse, siis on need sealtpeale pühad. Ja seda hoolimata sellest, et nad on ikka alles inimesed, kellel on omad vead ja puudused.

Siiski, sõna "püha" kannab endas ka õige ja õiglase elu mõtet. Püha elu on kooskõlas Jumala olemuse ja tahtega. Selles mõttes kuulub pühaduse juurde ka Siinail antud kümme käsku.

Edasi saame 2. Moosese raamatust Jumala kohta teada, et ta mäletab, mida ta on töötanud Aabrahamile, lisakile ja Jaakobile (2Ms 2:24). See mõte võib meile tunduda isegi naljakas – ega me ometi hakka Jumalat unustamises kahtlustama? Tegelikult aga, kui Jumal ütleb, et ta mõtles oma lepingule Aabrahami, lisaki ja Jaakobiga, siis ei ole selle all unustamise vastandit, vaid nõnda rõhutatakse Jumala ustavust. Jumal peab kinni oma tötustest, mis ta on andnud ja mis on seotud ennekõike selle lepinguga, mis ta oli teinud juba patriarhidega. Leping on 2. Moosese raamatu üks kõige tähtsamaid teemasid. 10 käsu andmine Siinail on üks väga tähtis sündmus seoses lepinguga. Pärast seda õppis Iisrael mõtlema oma suhtele Jumalaga just Siinail sõlmitud lepingu valguses.

Et Jumal oma tötusi meeles peab ja nende osas ustav on, sellel on väga suur tähtsus ka meie jaoks. Võime olla kindlad, et Jumal ei tagane neist tötustest, mis ta meile on andnud.

2. Moosese raamatus me näeme, kui aktiivselt tegutseb Jumal oma rahva päästmiseks. Ta ei vaata külmalt pealt, kuidas ta rahvas kannatab, vaid ta saadab abi. Kus vaja, seal viib ta oma rahva isegi läbi mere, ja seejärel on ta koos oma rahvaga ka kõrbes. Ta varjab oma rahvast nii öösel kui ka päeval ja juhatab neid kogu nende pikal teekonnal tötatud maa poole.

2. Moosese raamat on olnud väga trööstiv paljudele juutidele ja kristlastele ka selles suhtes, et ta näitab meile, et Jumal on selline, kelle viha alt on võimalik pääseda. Nimelt – kahetsev inimene pääseb Jumala viha alt. Sellisel viisil toimib näiteks eestpalve ja samuti patuohvrid. Üks võimsamaid näiteid, kuidas eestpalve peatab Jumala viha, on Moosese palve oma rahva eest pärast seda, kui rahvas oli teinud endale kuldvasika.

Veel näitab 2. Moosese raamat meile, et meie Jumal on Jumal, kes kõneleb. Väljend "elav Jumal" on meile tõenäoliselt üks tuttavamaid iseloomustusi Piiblist Jumala kohta. Tõsi küll, sellega ei kohtu me veel 2. Moosese raamatus, vaid alles

5Ms 5:26, kus Mooses ütleb rahvale: "Sest kes kõigest lihast on nagu meie kuulnud elava Jumala häält rääkivat tule seest ja on jäänud elama?" Seega väljendid elav Jumal ja rääkiv Jumal kuuluvad kokku.

Jumala kõne on Jumala tähtsaim omadus, mille läbi ta end meile ilmutab, või tänapäevasemalt öeldes: end väljendab. Piiblis Jumal alati kõigepealt räägib ja siis tegutseb. Või võiksime pigem öelda: Jumal tegutseb rääkides või rääkimise kaudu. Nii oli see juba Piibli alguses, kus näiteks Jumal ütles: "Saagu valgus!" – ja valgus sai. Niisiis, see et Jumal räägib, ei ole 2. Moosese raamatus midagi uut. Ta rääkis korduvalt juba ka 1. Moosese raamatus. Uus on 2. Moosese raamatus aga see, kui palju Jumal räägib ja mil viisil ta räägib.

Siinai mäel kohtus Mooses Jumalaga täiesti ainulaadsel viisil. Seal andis Jumal Moosesele oma juhtnöörid, ja terve Siinai leping põhineb sõnadel, mis Jumal seal Moosesele rääkis. See Jumala eneseilmutus või eneseväljendus ei lõpe muidugi 2. Moosese raamatuga, vaid see jätkub läbi terve Piibli, Ilmutusraamatu lõpuni. Aga 2. Moosese raamatust leiame otsekui Jumala ilmutuse mudeli või prototüübi, mida kasutades rääkisid hiljem rahvale ka prohvetid, keda Jumal rahva hulka saatis. Ikka ja jälle ütlesid nad iisraellastele: "Nõnda ütleb Issand ..." või: "Mulle tuli Issanda sõna ..." Niisiis, ei Mooses ega prohvetid avaldanud rahvale oma arvamusi või ettekujutusi Jumala kohta, vaid Jumal ise andis selle neile.

2. Moosese raamatus näeme Moosese elu ja Iisraeli rahva käekäiku. Mooses on Vana Testamendi tähtsaim isik ja tema kujunes Vana Testamendi rahvale ka pildiks, milline saab olema kunagi ilmuv Messias. Sellest raamatust leiamegi hulga paralleele Moosese ja Jeesuse elu vahel. Mooses sai Iisraeli rahva päästjaks Egiptuse orjusest, Jeesus aga on terve maailma Päästja patu orjusest. Moosest jälgides saame mõndagi teada ka Jeesuse kohta. Aga loomulikult on Jeesus võrratult rohkem kui Mooses.

2. Moosese raamatu pealkiri näiteks inglisekeelsetes piiblitõlgetes on Exodus. See tähendab välja minemist ja see tuleneb III sajandil eKr koostatud Vana Testamendi tõlkest, mida kutsutakse Septuagintaks. 2. Moosese raamatu tähtsaim teema ongi Iisraeli väljaminek Egiptusest.

2. Moosese raamatu esimesed sõnad seostavad selle 1. Moosese raamatuga, mille lõpus meile räägiti Joosepi surmast.

1:1–6 Ja need on Iisraeli poegade nimed, kes olid Egiptusesse tulnud; koos Jaakobiga oli igaüks tulnud oma perega: Ruuben, Siimeon, Leevi, Juuda, Issaskar, Sebulon, Benjamin, Daan, Naftali, Gaad ja Aaser. Kõiki hingi, kes Jaakobi niudeist olid lähtunud, oli seitsekümmend hinge; ja Joosep oli juba Egiptuses. Joosep suri, samuti kõik ta vennad ja kogu see sugupõlv.

Jälgides siin toodud Jaakobi poegade nimesid, märkame, et erinevalt eelnevatest kordadest ei ole need siin antud vanuse järjekorras. Pärast Juudat sündisid Jaakobile Daan ja Naftali, siin aga on mainitud enne neid Issaskar, Sebulon ja Benjamin. Samuti Gaad ja Aaser, kes siin on nimekirjas viimased, olid tegelikult sündinud enne Issaskari, Sebuloni ja Benjamini. Miks on siin siis nime järjekord muudetud? Veel 1. Moosese raamatu lõpus õnnistas Jaakob oma poegi vanuse järjekorras. Erandiks oli ainult Joosep.

Kui jälgime siin Jaakobi poegade nimesid vastavalt nende emadele, siis näeme, et viimaseks on pandud need pojad, kelle emad olid orjad, st üksnes Jaakobi liignaised, päris naiste ümmardajad. Daan ja Naftali olid ju nimelt Raaheli orjatarilapsed, Gaad ja Aaser aga Lea orjatarilapsed. Niisiis on vennad siin küll toodud vanuse järjekorras, aga nõnda, et eesõigus on antud vabalt sündinud naiste poegadele ja seejärel tulevad orjataride pojad.

Sellist muutust pole raske mõista. 2. Moosese raamatu alguses me näeme rahva orjapõlve raskust Egiptuses. Normaalselt on orja suurimaks igatsuseks vabadus. Seetõttu ka nooremad, kes on sündinud vabana, on toodud

ettepoole vanematest, kes on sündinud orjadena. Nii näeme juba 2. Moosese raamatu alguses raamatu peasuunda – orjusest vabadusse.

Veel tasub teada, et ehkki 2. Moosese raamat algab 1. Moosese raamatu lõpust, toimuvad selle peamised sündmused siiski tunduvalt hiljem – umbes 350 aastat pärast Joosepit.

1:7 Aga Iisraeli lapsed olid viljakad, nad siginesid ja paljunesid ning said väga vägevaiks; ja maa oli neid täis.

Küllap mäletame juba Piibli esimeselt leheküljelt, et Jumal lõi inimese meheks ja naiseks ja ütles neile: "Olge viljakad ja teid saagu palju, täitke maa ja alistage see enestele!" Nüüd räägitakse meile, et see õnnistus on Iisraeli rahva peal Egiptuses – nad olid nõnda viljakad, et Egiptusemaa "oli neid täis". Vastava töötuse oli Jumal andnud juba Jaakobile, kui see läks Egiptusesse: "Ära karda minna Egiptusesse, sest ma teen sind seal suureks rahvaks!" (1Ms 46:3) Jumal oli oma töötuse täitnud, aga see hakkas tekitama pingeid ja probleeme.

1:8–10 Egiptuses tõusis uus kuningas, kes Joosepit ei tundnud, ja see ütles oma rahvale: „Vaata, Iisraeli laste rahvast on rohkem ja nad on meist vägevamad. Olgem seepärast nende vastu kavalad, et nad ei saaks paljuneda. Sest kui peaks tulema sõda, siis nad liituvad nendega, kes meid vihkavad, ja nad sõdivad meie vastu ning lähevad maalt ära.”

Omal ajal oli Joosep päästnud Egiptusemaa näljasurmast. Samuti oli ta oma kõrge positsiooni tõttu Egiptuses oma rahva kaitsja. Aga aastad ja sajandid möödusid ja see kõik ununes. Egiptuses toimusid suured poliitilised muutused ja võimule tulid hoopis uued inimesed. Umbes aastatel 1780 – 1550 eKr valitsesid Egiptust hüksoslased, kes olid tegelikult idaaladelt tulnud semiitidest vööramaalased. Tõenäoliselt sel ajal sai ka Joosep Egiptuse valitsejaks ja tema isa suurperekind kolis sinna elama. Seejärel aga tungisid lõunapoolsed vaaraod põhja poole, tõrjusid hüksoslased välja ja ühendasid Egiptuse uuesti. Ja uued valitsejad vaatasid ka israeliitide peale hoopis uue pilguga.

Aga Jumal tegutseb sageli nõnda, et kui tema kellal on aeg mingi sündmuse jaoks täis saanud, siis ilmneb see maa peal selles, et olulised asjad ja olukorrad muutuvad. Ja uued asjaolud sunnivad ka Jumala rahvast olukordi ümber hindama ja uut moodi tegutsema.

Aga et aja jooksul suhtumised muutuvad, selles on meie jaoks tähtis sõnum: ka tänapäeval peame arvestama sellega, et uued põlvkonnad suurelt osalt unustavad need Jumala õnnistused, mille osalisteks vanemad on saanud, eriti poliitiliste sündmuste keerises. Miks see nii on? Võib-olla suurelt osalt sellepärast, et vanemad ei räägi oma lastele küllaldaselt sellest, mida nad ise on Jumalaga kogenud. Iisraellased võisid Egiptuses pidada endastmõistetavaks, et sellist suurmeest nagu Joosep ei unusta isegi mitte egiptlased. Ja Euroopas võivad vanemad olla viimastel sajanditel arvanud, et kui nemad usuvad Jumalasse, siis kandub see kuidagi nagu iseenesest üle ka nende lastele. Aga see on tõsine eksiarvamus. Igale põlvkonnale tuleb üha uuesti rääkida Jumala suurtest tegudest, vastasel korral need ununevad. Üks Ameerika piibliõpetaja, dr John McGee, kes nüüd on juba igavikku lahkunud, toob selle kohta kõneka näite ühest vestlusest Coca Cola jookide reklaamijaga. Esindaja oli öelnud, et iga pudeli hind sisaldab teatud summat, mida kasutatakse joogi reklaamimiseks. Seepeale oli McGee imestanud, et miks on tarvis nii populaarset jooki reklaamida? Seda ju tunnevad kõik! Seepeale oli mees küsinud McGeelt: "Millal sa viimati nägid, et kaupluses müüdi Arbuckle kohvi?"

See küsimus tegi asja selgeks. Arbuckle kohv oli olnud selles piirkonnas mõned aastakümned tagasi kõige soositum kohv. Seda ostsid peaaegu kõik. Populaarsuse tõttu oli selle kohvi valmistaja jätnud oma toote reklaamimise hooletusse, arvates, et selleks pole vajadust. Ja tulemuseks oli, et see toode teatud aja jooksul unustati.

Midagi sellesarnast toimus nähtavasti ka Egiptuses. Iisraellased olid Egiptuses soosingus nii kaua, kuni Egiptuse rahvas mäletas Joosepit. Ja kuni oli soosing, polnud ka mingit põhjust muretsemiseks. Jumala imesid ja õnnistusi peeti endastmõistetavaks, tegelikult aga need aja jooksul ununesid.

Ka tänapäeva maailmas on suur osa kuradi tööst suunatud just sellele, et panna inimesi Jumala töid unustama. Samuti püüab ta iga hinna eest saavutada, et uutele sugupõlvetele Jumala endistest õnnistustest ja tegudest ei räägitaks, või kui räägitakse, siis räägitagu neist ainult kui müütidest, mida ei maksa võtta tõsiselt. Sellepärast oli nõukogude ajal kategooriliselt keelatud õpetada lastele ja noortele usku Jumalasse. Sellepärast ei tohtinud trükkida ega maale sisse tuua Piibleid. Sellepärast ei tohtinud teha "usupropagandat". Kahjuks paljud inimesed neid keelde ka kartsid ja arvestasid, ja tulemuseks on see, et tänapäevased põlvkonnad ei tea Jumalast suurt midagi. Ja ehkki praegu taolisi keelde ei ole, toimib suures osas sama süsteem. Väga paljud väldivad iga hinna eest lastele ja noortele uskumise õpetamist. On veel neid, kes lasevad oma lapsed ristida, aga küsigem, kui palju on nende hulgas neid, kes ka tegelikult õpetavad oma lapsi Jumalasse uskuma?

Agas kuidas võivad meie lapsed õppida Jumalat tundma ja uskuma, kui neile temast õieti midagi ei räägitagi? Tegelik usk saab sündida üksnes Jumala sõnast ja selle sõna rakendamisel tekkinud elukogemustest. Jumala sõnast on jõudu ammutanud paljud kristlaste põlvkonnad ja ka tänapäevastel kristlastel ei ole mingit muud jõu ega elu allikat. Kristlastest vanemate ülesanne on kanda hoolt, et nende lapsed õpiksid tundma Jumala tegusid nii Piibli lehekülgedelt kui ka nende endi elu põhjal. Kui juba inimlikke saavutusi reklaamitakse laialt, kas ei vääri seda siis ka Jumala teod?

Praegused põlvkonnad Eestis on suurelt osalt samasugused, nagu Egiptusemaa uus kuningas. Egiptlased hakkasid Iisraeli kartma, nagu ka tänapäeva Eestis kardetakse tõsiseid usklikke ja usuõpetust, kui see peaks kooli tulema. Jumala rahva paljunemise vastu tuli abinõud tarvitusele võtta. Ja Jumala rahva vastu on abinõusid tarvitusele võetud kõikidel aegadel. Kuidas seda tehti Egiptuses, seda näeme edaspidi.

PKK0149 2Ms 1:11 – 2:10

Sunnitöö

Orjuses elamine ei ole midagi meeldivat. Eriti siis, kui peremehed teevad kõik selleks, et töö oleks võimalikult raske. Iisraeli rahvale tehti orjus Egiptuses võimalikult raskeks, sest egiptlased tundsid nende ees hirmu. Sellepärast püüdsid nad neid raske töö abil ohjes hoida.

1:11 Siis nad panid nende üle teoorjusele sundijaid, et need rõhuksid neid raske teoga; vaaraole ehitati varaaitade linnu – Pitomit ja Raamsesest.

Teoorjus ei olnud egiptlaste leiutus, vaid see oli üldine tava tol ajal mujalgi. Ainult orjade tööjõu abil oli tol ajal võimalik rajada selliseid asju nagu Egiptuse püramiidid või kanalid. Sellised tööd nõudsid kümneid tuhandeid inimesi. Ja peale orjade oli loomulikult tarvis ka töölesundijaid, kes taltsutaksid ka tõrksaid. Seetõttu olid töölesundijad eriliselt vihatud. Samasugused sunnitöö ülevaatajad olid ametis ka Iisraelis kuningas Saalomoni ajal. Kuidas neisse suhtuti, sellest saame ettekujutuse 1Kn 12:18: "Ja kui kuningas Rehabeam läkitas Adorami, kes oli sunnitöö ülevaataja, siis kogu Iisrael viskas teda kividega, nõnda et ta suri."

Ajaloos seostatakse Pitomi ja Raamsese linnade ehitamist üldiselt vaarao Ramses II-ga, kes valitses aastatel 1290 – 1225 eKr. Pitomi asukoha kohta on tänini erinevaid arvamusi. Raamses oli arvatavasti linn, mis on üldisemalt tuntud nimega Pi-Ramses ja mis asetses Niiluse deltas.

Linnade ehitusmaterjaliks kasutati telliskive. Tollest ajast on säilinud mitmeid kirjeldusi telliste valmistamise kohta, päevas valmistatava telliste hulga ja ka töö juhtide kohta. Telliste valmistamisel oli peamiseks tooraineks savi, mida saadi Niiluse jõest. Juunist oktoobrini toimus jõe üleujutus, mille ajal vee tase tõusis 7,5 meetrit. Vesi tõi Etioopia mägedest endaga kaasa tohutul hulgal viljakat savi, mis settis Niiluse suudmes. Kui üleujutus lõppes, oli maa valmis viljelemiseks ja samuti oli savi võimalik kasutada telliste valmistamiseks. Telliste valmistamine polnud keeruline ega nõudnud suuri oskusi. Alan Millard kirjeldab oma raamatus "Raamatun aika avautuu" telliste valmistamist järgnevalt:

"Töömehed kaevavad sobivat savi ja laotavad selle väljakule, kus nad segavad sellesse vett ja siis sõtkuvad seda või pööravad ja segavad seda labidate ja kõblastega, et see muutuks sobivaks massiks. Telliseid võib valmistada ka üksnes savist, aga kui savile lisada purustatud õlgi, siis saavad tellised tugevamad ja ühtlasema kujuga. Segatud ja sõtkutud savimassi viivad mehed tellisevalmistajatele, kes kallavad selle puust valmistatud ristkülikukujulistesse vormidesse, mis on asetatud tasasele maale. Seejärel võetakse raam ümbert ära ja tellised jäetakse kuivama. Paari-kolme päeva pärast on kuum päike tellised kõvaks kuivatanud ja need on kasutamiseks valmis." Nii kirjeldab Millard telliste valmistamist oma raamatus lk 74.

Ühest kirjutisest, mis pärineb XIII sajandist eKr, selgub, et üks töömees pidi päevas jõudma valmistada kaks tuhat tellist. Telliseid oli küll erineva suurusega, aga kõige tavalisemad tellised, mida kasutati majade ehitamisel, olid mõõtudega 23x11,5x7,5 cm. Telliseid valmistasid sageli 12-mehelised brigaadid ja igal brigaadil oli oma juht. Võib-olla aitab ühe tolleaegse sekretäri poolt jäädvustatud tellisetegija kirjeldus meil paremini mõista, milline see töö oli: "Lühikest kasvu ehitaja kannab savi. Ta on mustem kui siga, sõtkudes jalgadega savi. Ta riided on saviga koos." See kirjeldus on samast Millardi raamatust, lk 74.

Niisiis, sellisele tööle sunniti Iisraeli rahvast, et nende selgroogu murda. Aga tulemused ei olnud hoopiski sellised, mida rõhujad ootasid.

1:12–14 Aga mida rohkem nad neid rõhusid, seda rohkem neid sai ja seda laiemale nad levisid; ja Iisraeli laste ees hakati hirmu tundma. Ja egiptlased panid väevõimuga Iisraeli lapsed töötama. Nad tegid nende elu kibedaks raske orjatööga savi ja telliskivide kallal ning kõiksugu orjusega põllul, kõiksugu tööga, mida nad väevõimuga sundisid neid tegema.

Raskest orjusest hoolimata ei hakanud rahvaarv vähenema, nagu vaarao oli lootnud. Aga mida suuremaks rahvas kasvas, seda karmimaid võtteid hakkasid võimul olijad nende vastu kasutama. Et see nõnda läheb, seda oli Jumal juba varem ennustanud. Juba siis, kui ta tegi lepingu Aabrahamiga, andis ta teada ka Iisraeli rahvast ootavast kitsikusest. 1Ms 15:13 oli selle kohta kirjutatud nõnda: "Ja Issand ütles Aabramile: "Sa pead teadma, et su järglased on võõrastena maal, mis ei ole nende oma; nad tehakse orjadeks ja neid vaevatakse nelisada aastat."" Nii see nüüd läkski.

Aga ka vaarao ei jäänud tegevusetult vaatama.

1:15–17 Ja Egiptuse kuningas rääkis heebrealaste ämmaemandatega, kellest ühe nimi oli Sifra ja teise nimi Puua, ning ütles: „Kui te heebrea naised aitate sünnitamisel ja näete sugutunnuseid, et on poeglaps, siis surmake see, aga tütarlaps võib jääda elama!” Aga ämmaemandad kartsid Jumalat ega teinud nõnda, nagu Egiptuse kuningas neid käskis, vaid jätsid poeglapsed elama.

Piiblit lugedes tasub tähelepanu pöörata sellele, kui arvukalt meetodeid on saatan kasutanud selleks, et üritada takistada Jumala töötuste täitumist, mis ta oli andnud Eevale ja Adamale ja hiljem ka Aabrahamile. Nendes juhtnöörides, mis anti Sifrale ja Puuale, näeme me üht saatana poolt inspireeritud rünnakut, mis on suunatud Iisraeli rahva ja Jumala töötuste vastu. Mis oleks juhtunud, kui ämmaemandad oleksid toimunud nii, nagu vaarao käskis?

Vähehaaval oleks Iisraeli rahva meessugu välja surnud, naised aga oleksid olnud sunnitud abielluma egiptlastega. Nii oleks rahvas kokku kuivanud ja Jumala töötused, mis ta oli andnud rahva, maa ja kõigile rahvastele osaks saava õnnistuse kohta, oleksid jäänud täitumata.

Kõikjal, kus on püütud maa pealt hävitada juudi rahvast, on alati olnud tegemist saatana võitlusega Jumala sõna vastu. Ja see võitlus pole praegugi lõppenud. Aga oma eluga riskides trotsisid ämmaemandad vaarao käsku. Nad austasid rohkem Jumalat, kui inimesi.

Raske on öelda, miks on siin juttu ainult kahest ämmaemandast, ja nendest nimepidi. Loomulikult pidi Iisraeli rahva hulgas olema ämmaemandaid rohkem. Võib-olla on nende kahe julgus kuidagi eriliselt silma hakanud ja nõnda esindavad nad ka kõikide teiste ämmaemandate käitumist. Ämmaemand oli ka sel ajal elluaitaja, mitte surmakaupmees.

1:18–21 Siis Egiptuse kuningas kutsus ämmaemandad ja ütles neile: „Mispärast teete nõnda ja jätate poeglapsed elama?” Ja ämmaemandad vastasid vaaraole: „Sellepärast et heebrealaste naised pole nagu egiptlaste naised, vaid nad on tublimad: enne kui ämmaemand jõuab nende juurde, on nad sünnitanud.” Ja Jumal tegi ämmaemandatele head; rahvas aga suurenes ja nad said väga arvurikkaks: et ämmaemandad kartsid Jumalat, siis ta andis neile suured pered.

1. Moosese raamatus leiame mitu juhtumit, kus ühe inimese Jumala tahte kohane tegevus on tulnud kasuks ka paljudele, kes ise Jumalast ei ole hoolinud. Aabrahami otsustavus Loti päästmisel tuli kasuks kõigile Soodoma elanikele, kelle ida kuningad olid vangi võtnud. Samuti päästis Joosepi tegevus näljasurmast nii Iisraeli kui ka Egiptuse rahva ja lisaks veel teisi ümberkaudseid rahvaid. Sama näeme ka siin – kuna ämmaemandad, hoolimata ohust, ei nõustunud loobuma põhimõtetest, mis nad teadsid olevat õiged, siis tuli nende tegevus õnnistuseks tervele rahvale, sõltumata sellest, kas nad Jumalasse uskusid või mitte.

Järelikult ei ole inimese usk üksnes tema eraasi. Kui ühegi inimese tegevus põhineb Jumala tahtel, siis võib see saada õnnistuseks tervele kollektiivile.

Aga ka vaarao ei anna järele.

1:22 Aga vaarao andis käsu kogu oma rahvale, öeldes: „Kõik poeglapsed, kes sünnivad, peate viskama jõkke, kõik tütarlapsed aga võite jätta elama!”

Kui algul üritas vaarao oma huvides ära kasutada võtmeisikuid, siis nüüd andis ta hävitamiskäsu tervele oma rahvale. Ta oli otsustanud, et Iisraeli rahvas tuleb maa pealt hävitada. Üle tuhande aasta hiljem andis üks teine kuningas võrdlemisi sarnase sisuga käsu. Siis oli saatana eesmärk kõrvaldada Päästja, kelle Jumal oli töötanud ja ka saatnud. Kuningas Heroodese poolt korraldatud lastemõrv tõi leina paljudesse kodudesse. Aga selle kohta, mil määral Egiptuses vaarao käsku täideti, ei ole meile säilinud teateid.

Teade käsust heita kõik sündinud heebrea poeglapsed Niiluse jõkke viib meid Iisraeli rahva kõige tähtsama isiku sündimise ja tema sündimisega seotud lugude juurde. Selle looga algab ka jutustus sellest, kuidas Jumal valmistas oma Vana Testamendi rahvale päästmise. Ja see on 2. Moosese raamatu tähtsaim teema.

Orjastatud rahval endal polnud võimalik end päästa. Asjasse pidi sekkuma Jumal. Ja taas me näeme Jumala suurust selles, et ta on võimeline kasutama puudulikke inimesi oma eesmärkide saavutamiseks.

2:1–2 Üks mees, Leevi soost, läks ja võttis ühe Leevi tütre. Ja naine jäi lapseootele ning tõi poja ilmale; ta nägi, et see oli ilus, ja ta peitis teda kolm kuud.

Meie ees on taas armastuslugu, mis aga seekord on esitatud äärmiselt nappide sõnadega. Mees näeb ilusat tüdrukut, armub temasse ja võtab ta endale naiseks. Armastuse viljana sünnib ilus poisilaps. Selles kõiges pole midagi erakordset, sellepärast ei kulutatagi selle kirjeldamisele palju sõnu. Aga sellest armastusest sündinud laps on vist küll mõjutanud maailma ajaloo kulgu rohkem, kui ükski teine inimeste armastusest sündinud laps.

Siinkohal ei andnud Piibel meile veel teada asjaosaliste nimesid, aga 6. peatüki 20. salmis saame teada, et mehe nimi oli Amram ja naise nimi Jookebed. Laps, kellele hiljem pannakse nimeks Mooses, ei olnud Amrami ja Jookebedi esimene laps. Juba varem oli neil sündinud tütar Mirjam ja poeg Aaron. Ilmselt oli Aaron sündinud enne, kui vaarao andis käsu heita kõik sündinud heebrea poeglapsed Niiluse jõkke. Siinkohal aga teiste laste sündimisest veel juttu ei olnud, küllap sellepärast, et nad on antud juhul kõrvalised isikud – nendest ei saanud rahva päästjaid, ehkki Jumal ka neid omal kombel kasutas.

2:3 Aga kui ta enam ei saanud teda peita, siis ta võttis tema jaoks pilliroost laeka, pigitas selle maapigi ja vaiguga, pani sellesse lapse ja asetas jõe äärde kõrkjaisse.

Väikest beebit võib veel kuidagi õnnestuda ka vaikselt hoida, aga kasvav beebi on sageli ka karjuv beebi. Sündinud lapse avastamise oht kasvas iga päevaga, kuni lõpuks ei jäänud enam muud võimalust kui poisist loobuda. Kui egiptlased oleksid sündinud poisi avastanud, siis oleks see tähendanud talle kindlat surma. Pilliroost laegas, mis oli asfaldi ehk maapigi ja vaiguga tihendatud, pakkus lapsele vähemalt mingisugustki võimalust ellu jääda.

Muide, heebreakeelses Piiblis on sõna, mida siin kasutatakse laeka kohta, sama sõna, mida kasutatakse veeuputuse loos ka Noa laeva kohta. Ja mujal Piiblis seda sõna ei kasutatagi. Nii tähistab sama sõna – ark – päästevahendit veest nii Noa-aegse veeuputuse puhul kui ka siin sündinud lapse puhul, kelle ta kannab hukatuse keskelt eluks vajalikesse tingimustesse.

2:4 Ta õde võttis eemal aset, et teada saada, mis temaga juhtub.

Vette jäetud lapse puhul võib teatud mõttes öelda, et kirjatähe poolest oli vaarao käsk täidetud, ehkki selle käsu mõte muidugi jäi täitmata. Nii et kui keegi oleks midagi küsinud, siis oleks olnud võimalik ausalt vastata, et laps on jõkke viidud.

Aga pilliroost laegast koos beebiga ei jäetud siiski täiesti saatuse hooleks, vaid beebi õde jäi vaatama, mis edasi saab. Ja korv sai pandud mitte volavas vette, vaid kalda kõrkjastikku, mis varjas last ka päikese eest.

2:5 Siis tuli vaarao tütar alla jõe äärde ennast pesema; ta toaneitsid aga kõndisid jõe kaldal. Kui ta nägi laegast kõrkjate sees, siis ta läkitas oma teenija ja laskis selle ära tuua.

Jumala maailmas ei ole juhuseid. Juhus polnud ka see, et sel päeval tuli vaarao tütar end pesema sinna, kus kõrkjates oli laps. Aga siin võib tekkida küsimus, kas Moosese vanemate teguviisi võib nimetada usus tegutsemiseks? Võib-olla mõnele tundub, et neil polnud üldse usku. Võib näiteks küsida, miks nad ei usaldanud, et Jumal sulgeb nutva lapse suu iga kord, kui läheduses on mõni kahtlane isik või Egiptuse sõdureid?

Aga kas selline usaldus oleks ikka tegelikult tähendanud usus tegutsemist või äkki hoopis Jumala kiusamist? Sest kui me end teadlikult ja tahtlikult seame ohtu ja siis nõuame ja ootame, et Jumal meid kaitseks, siis tähendab see Jumala kiusamist. Seda soovitas kurat Jeesusele kõrbekiusatuste ajal ja sellesse lõksu on sattunud mõnigi kristlane.

Usus tegutsemine ei tähenda uisapäisa pimedusse astumist või hüppamist, vaid usaldamist, et Jumal peab oma töotusi. Jumalat usaldades ei pea inimene astuma kummalisi ja kahtlasi samme. Selle asemel peab ta tegutsema niisugusel viisil,

nagu olukord nõuab. Ja Amram ja Jookebed just nõnda toimisidki. Nad ei tahtnud surmata last, uputades ta jõkke, ega jääda ootama, millal tema hävitavad vaarao sõjamehed. Aga kuna vaarao käsk oli visata lapsed jõkke, siis võib öelda, et midagi sellesarnast tema vanemad tegidki – nad viisid ta tõesti jõkke, ainult et veekindla korviga.

Uuest Testamendist võime lugeda Jumala hinnangut Moosese vanemate teguviisi kohta. Hb 11:23 on öeldud: "Usus hoidsid Moosese vanemad pärast ta sündimist teda kolm kuud varjul, sest nad nägid ta olevat ilusa lapse ega kartnud kuninga korraldust." Vanemad toimisid usus, varjates poega, kes vajas emapiima, ja samas usus valmistasid nad ka pilliroost laeka ja jätsid ta selle hooleks. Ja selle tulemuseks, et nad nõnda usus toimisid, oli midagi väga kaunist.

2:6–10 Kui ta selle avas ja nägi last, vaata, siis üks poeglaps nuttis. Aga ta halastas tema peale ning ütles: „See on üks heebrealaste poeglaps.” Selle öde ütles siis vaarao tütrele: „Kas pean minema ja kutsuma sulle heebrea naiste hulgast imetaja, et ta sulle last imetaks?” Ja vaarao tütar vastas temale: „Mine!” Ja tüdruk läks ning kutsus lapse ema. Ja vaarao tütar ütles sellele: „Vii see laps ja imeta teda minu jaoks, ja ma annan sulle tasu!” Ja naine võttis lapse ning imetas teda. Kui laps oli kasvanud, siis ta tõi selle vaarao tütrele ja see võttis tema enesele pojaks; ta pani temale nimeks Mooses ja ütles: „Sest ma olen ta veest välja tõmmanud!”

Moosese ema on vist olnud maailma ajaloos esimesi inimesi, kes on saanud emapalka oma lapse kasvatamise eest! Nõnda hoolitses Jumal, et emal oleks võimalik oma last edasi kasvatada. Sest Jumal tahtis, et Mooses saaks parimad eeldused, kasvamaks selle ülesande jaoks, mille ta oli tema jaoks varunud.

Tänapäeval on ka psühholoogid märganud seda, mida Jumal on teadnud kogu aeg – nimelt, et lapse tunde-elu normaalse arengu seisukohalt on lapse esimesed eluaastad väga tähtsad. Ja Jumal korraldas asjad nõnda, et Jookebed sai kartmatult kasvatada oma last, kellele vaarao tütar andis nimeks Mooses, mis viitab tema veest päästmisele või välja tõmbamisele.

PKK0150 2Ms 2:11 – 25

Mooses on tapja

On huvitav, et mitmed Piibli suurmehed, keda Jumal on palju kasutanud, on olnud mõrvarid. Näiteks kuningas Taavet ja samuti apostel Paulus. Ka Mooses oli mõrvar. Moosese lapsepõlve varjutas ja kujundas elu kahes maailmas. Tema varane lapsepõlv möödus Leevi suguvõssa kuulavas heebrea perekonnas, kus ta oma ema teda kasvas. Seejärel läks ta kuninga õukonda, kus teda kasvas vaarao tütar. Määravamaks sai tema elus siiski see, mida ta oli saanud juba koos emapiimaga. Ta ei võinud unustada, kes ta oli, ega võinud ta rahul olla sellega, kuidas tema rahvast rõhuti.

2:11–12 Ja see sündis neil päevil, kui Mooses oli suureks kasvanud, et ta läks välja oma suguvendade juurde ja nägi nende teoorjust; ja ta nägi ühte egiptuse meest peksvat heebrea meest tema suguvendade hulgast. Ja kui ta vaatas sinna ja tänna ja nägi, et seal kedagi ei olnud, siis ta lõi egiptlase maha ja mattis liivasse.

Apostlite tegude raamatus räägib Stefanos, esimene kristlik märter, oma viimaseks jäänud kõnes, et Mooses oli sel ajal 40-aastane. "Sel ajal sündis Mooses ja ta meeldis Jumalale. Teda kasvatati kolm kuud tema isa kojas. Aga kui ta oli ära heidetud, siis vaarao tütar lapsendas ta ning kasvas endale pojaks. Ja Moosesele õpetati kogu egiptlaste tarkust ja tema oli vägev oma sõnadelt ja tegudelt. Aga kui tal neljakümnes aasta täis sai, tuli tema südamesse mõte minna vaatama oma vendi, israeli lapsi. Ja kui ta nägi ühele ülekohtu tehtavat, läks ta appi ja maksis kätte selle eest, kellele tehti liiga, lüües egiptlase maha." (Ap 7:20–24)

Mooses oli saanud Egiptuse parima kasvatuse ja hariduse. Kahtlemata oli ta õppinud Egiptuse kõrgetasemelises ülikoolis, mida kutsuti Päikesetempliks. Ja tol ajal olid egiptlaste teadmised näiteks astronoomias üllatavalt kõrged. Räägitakse, et nad olid võimelised arvutama isegi Päikese täpset kaugust Maast. Ka egiptlaste teadmised keemias ületavad mõnes suhtes meie tänapäevaseid saavutusi. Eriti käib see surnukehade palsameerimise kohta, aga samuti värvide kohta. Näiteks Kairo muuseumis võib imetleda väikesi nikerdatud kujakesi, mis esindavad erinevaid rahvusi. Seal on näiteks 3000 aastat tagasi voolitud punaste juuste ja habemetega vilistid ikka alles punaste juustega. Muidugi õpiti ülikoolis ka kirjutamist ja seadusetundmist ja muuhulgas kuulus sinna ka Hammurapi seaduste uurimine. Loomulikult riietus Mooses egiptlaste kombel ja käitus nii, nagu kuningakoja liikmele kohane. Kui ta hiljem põgenes Midjanimaale, siis peetigi teda seal egiptlaseks.

Hoolimata oma egiptuse haridusest – või ehk just sellepärast – tahtis Mooses parandada ka oma rahva saatust. Ta kujutles, et ta on oma rahva päästja. Nähes, kuidas vägivaldne egiptlane heebrealast peksis, tappis ta tema ja arvas, et keegi ei saa sellest teada. Siinkohal võiks küsida, kas Mooses sel kombel kavatseski oma rahva vabastada – tappes kõik sunnitöö ülevaatajad? Küllap ta pigem tegi sel hetkel seda, mida oskas või pidas vajalikuks, mõtlemata kaugemale.

Inimkonna ajalugu on näidanud ikka ja jälle, et kui inimene püüab kõrvaldada kurjust vägivaldsel teel, siis on tulemuseks üksnes uus vägivald. Sellele teele oli nüüd astunud ka Mooses. Jumal tahtis küll teha temast oma rahva päästja, aga oma kärsituses kiirustas Mooses Jumalast ette. Nii tegutsemise aeg kui ka viis olid valed.

Päästmise aeg jõudis kätte alles 40 aasta pärast. Mis aga nüüd juhtus?

2:13–14 Kui ta teisel päeval läks välja, vaata, siis taplesid kaks heebrea meest, ja ta ütles õelale: „Miks sa peksad oma ligimest?” Aga see vastas: „Kes on pannud sind meile ülemaks ja kohtumõistjaks? Kas mõtled tappa ka mind, nagu sa tapsid egiptlase?” Siis Mooses kartis ja mõtles: „Asi on tõesti ilmsiks tulnud!”

Ap 7:25 ütleb Stefanos selle kohta tabavalt: "Ta arvas, et ta vennad mõistavad, kuidas Jumal tema käe läbi annab neile pääste, aga nad ei mõistnud."

Rasketes oludes elavatele inimestele ei ole välised rõhujad ilmselt kunagi olnud ainsaks probleemiks. Ikka tekivad ka omavahelised hõõrumised ja tülid. Alati leidub inimesi, kes kaasketes oludes püüavad tõusta teistest kõrgemale ja võtta endale õigusi, mis tähendavad kellegi teise õiguste kitsendamist. Mooses ei tahtnud, et tema orjastatud suguvennad veel ka omavahel tülitsevad. Ta tahtis teha sellele lõpu, aga kui ta seda üritas, esitati talle küsimus, mis tabas otse asja tuuma: "Kes on pannud sind meile ülemaks ja kohtumõistjaks?"

Just see ongi oluline küsimus: kes on seadnud Moosese enda rahva üle õigusemõistjaks? Ja antud hetkel poleks Mooses saanud ausalt vastata muud kui: "Mina ise!" Ta võis tõesti midagi sellesarnast mõelda, sest inimlik mõtteviis on ju selline, et kui sul on võimu ja positsiooni, siis on sul võimalik ka midagi ära teha. Aga Jumala plaanid ja meetodid on hoopis teistsugused.

Kui Jumal hiljem ilmub Moosesele põlvas põõsas pühal mäel, siis tundub, et Moosesel on ikka alles meeles see Iisraeli mehe poolt esitatud küsimus. Siis ütles Mooses Jumalale: "Kes olen mina, et võiksin minna vaarao juurde ja viia Iisraeli lapsed Egiptusest välja?" (2Ms 3:11) Sel ajal Mooses juba mõistis, et temast Iisraeli rahva päästjat ei ole. Ta oli seda kord küll üritanud, kuid sellega haledalt läbi kukkunud. Alles Jumala sõna ja Jumala poolt antud ülesanne muutsid asja. Kui Jumal poleks hakanud tegutsema, siis poleks Moosesel tõesti olnud vähimatki võimalust oma rahvast vabastada.

Selles Moosese kogemuses on väga oluline õppetund ka meie jaoks. Isegi see, kui ajame nõ "õiget asja", ei tähenda veel iseenesest, et ka Jumal on meiega kõiges samal arvamusel. Inimliku tarkuse abil ei ole Jumala riiki võimalik ehitada. Kõik

sõltub sellest, mida teeb taeva ja maa Issand. Vähemalt minul on raske kohaneda selle mõttega, mida Jeesus väljendas Lk 16:15: "Mis inimeste seas on kõrge, see on Jumala ees jäledus." Inimestena on meil kalduvus loota oma haridusele, positsioonile, võimetele, tutvustele, programmidele, meetoditele või millelegi muule sarnasele, aga kõik need asjad ei too veel kaasa Jumala rahva vabastamist. Mõtlen selle all praegu kuulutustööd, mida tehakse kirikutes. Või teisiti öeldes: inimlikud ponnistused tegelikult ei too ärkamist. Selle toob ainult Jumala sõna ja Jumala tegevus. Selles mõttes on ka eksitus loota mingitele taoliste meetoditele või töövormidele, mis nõ "läheksid inimestele paremini peale", oleksid neile meelsamini vastuvõetavad.

Jumala pääste ei ole oma olemuselt olnud kunagi midagi inimestele meeldivat ja vastuvõetavat. Alati on see tekitanud tõsist vastuseisu, aga sellest hoolimata on see saavutanud oma eesmärgi. Inimestena me hindame tavaliselt väge, silmapaistvat võimekust, toredust ja kõrget taset. Jumal aga näeb asju hoopis teisiti.

Moosese tegutsemisel on ka omad loogilised tagajärjed.

2:15 Ka vaarao kuulis sellest loost ja ta püüdis Moosest tappa. Aga Mooses põgenes vaarao eest ja asus Midjanimaale. Kord istus ta seal ühe kaevu ääres.

Et Mooses pole võimeline oma rahvast vabastama, see oli nüüd saanud selgeks ka talle endale. Ja selle selgeks saamine tähendas ühtlasi Jumala kooli astumist. Oma võimetuse tunnistamine tähendab Jumala võimaluste algust. Jumal kasutas enda huvides ära nii Moosese kuriteo, Egiptuse seadused kui ka vaarao viha selleks, et saata Mooses veelgi kõrgemasse kooli, kui oli Egiptuse Päikesetempel – elukooli Midjani kõrbe, kasvatama seal lambaid.

Egiptuse seadused käisid ka kuninga tütre kasulapse kohta. Nii oli põgenemine ainus võimalus surmanuhtluse vältimiseks. Moosese põgenikutee viis ta aladele, mida kutsuti Midjanimaaks. Me ei tea täpselt, kuhu Mooses läks, aga Midjanimaa asus Egiptusest tõotatud maa suunas – kas idas Siinai poolsaarel või kirdes, Surnumerest lõuna pool. Mõlemasse kohta oli võimalik minna mööda tolleaegseid teid, mis olid rajatud nõnda, et nad läksid mööda allikatest ja kaevudest. Nii ka Mooses, põgenedes Egiptusest, jäi peatuma ühel kaevul. Ja see peatus tähendas tema elus uue perioodi algust.

2:16–17 Midjani preestril oli seitse tütar; need tulid ja ammutasid vett ning täitsid künad, et joota oma isa lambaid ja kitsi. Aga karjased tulid ja tõrjusid nad eemale; siis Mooses tõusis ja aitas neid ning jootis nende loomi.

Ka midjanlased olid Aabrahami järeltulijad. Pärast Saara surma võttis Aabraham endale veel naiseks Ketuura, kes sünnitas talle teiste hulgas Midjani (1Ms 25:2). Küllap tundis Midjani preester ka Aabrahami Jumalat, kes nüüd juhtis tema juurde Moosese. Midjani preestril oli seitse tütar, kes aga kaevu ääres loomi jootes vajasid kaitset meeskarjaste eest. Mooses oli kohal ja sekkus asjasse. Nii saab alguse uus armastuslugu.

2:18–21 Kui nad tulid oma isa Reueli juurde, küsis see: „Kuidas te täna jõudsite nii kiiresti?” Nad vastasid: „Keegi egiptuse mees päästis meid karjaste käest; ta ammutas meile ka vett ning jootis lambaid ja kitsi.” Siis ta ütles oma tütardele: „Kus ta on? Miks jätsite mehe sinna? Kutsuge ta leiba võtma!” Ja Mooses otsustas jääda selle mehe juurde; see andis oma tütre Sippora Moosesele.

Tütred nimetasid Moosest egiptlaseks. Sellele mõttele viisid neid tema riietus, kõne ja võib-olla ka soeng. Väliselt oli Mooses egiptlane, sisemiselt aga mitte.

Tütarde isa nimi on andnud Piibli uurijatele palju mõtlemisainet. Loetud salmides nimetati teda Reueliks, mis tähendab Jumala sõpra või Jumala karjast. Järgmise peatüki alguses aga räägitakse Moosese äiast, kelle nimi on Jitro. Iseendast ei olnud haruldane, et ühel inimesel oli ka mitu nime. Teine nimi võidi anda hiljem, vastavalt inimese tegevusalale. Ka

Jaakob sai hiljem nimeks Iisrael, aga veel tükk aega hiljemgi räägitakse temast ikka veel Jaakobi nime all. Teine võimalus on, et Reuel ja Jitro on kaks eri isikut, millisel juhul Reuel oleks Jitro isa. Piibli keelekasutuses ei ole selles mingit probleemi, kui samas majapidamises elav vanaisa kutsub oma lapselapsi oma lasteks. Lõplikku kindlust meil aga selles asjas ei ole.

Igal juhul aga sai Mooses endale abikaasaks Midjani preestri tütre. Ja kõik juhtunu muutis Moosese elu väga mitmeski suhtes.

2:22 Temale sündis poeg ja ta pani sellele nimeks Geersom, sest ta ütles: „Ma olen võõras võõral maal.”

Moosese esmasündinu nimi meenutab talle võõrsil elatud aega. Seda aega oli kokku 40 aastat. Mõnigi kord ei ole Jumala ajakava meile, inimestele meelepärane. Üldiselt kipub meie motoks olema: "Kõik minule ja kohe!" Sellisesse mõtteviisi ootamine ei sobi. Tegelikult aga valmistab just ootamine inimest kõige paremini ette, eriti Jumala koolis. See on kannatlikkuse kool. Inimesel ei ole sugugi kerge õppida käima Jumalaga ühte sammu – tegutsema siis, kui Jumal annab selleks märku, ja ootama siis, kui Jumal käsib oodata.

Paljud Piibli kõige tähtsamad isikud on olnud karjused. Nimetagem siinkohal Aabrahami, Iisakit ja Jaakobit, aga samuti Moosest ja Taavetit. Ka Jeesus kutsub end karjaseks – tõeliseks ja heaks Karjaseks. Tasub mõelda: mida on karjase töös sellist, mis valmistab inimest ette teiste inimeste juhiks?

Moosese elus veerevad aastad.

2:23–25 Alles hulga aja pärast juhtus, et Egiptuse kuningas suri. Ent Iisraeli lapsed ohkasid ja kaebasid orjuse pärast; ja nende hädakisa orjuse pärast tõusis Jumalani. Ja Jumal kuulis nende ägamist, ja Jumal mõtles oma lepingule Aabrahami, Iisaki ja Jaakobiga. Jumal vaatas Iisraeli laste peale ja Jumal mõistis neid.

See aeg, mis Mooses pidi käima Jumala koolis, oli Iisraeli rahvale raske aeg. Iga uus hommik tähendas uue vaeva algust. Aga pangem tähele, et inimese vaev ja hädakisa on ka midagi niisugust, mida Jumal märkab. Kui Iisraeli lapsed ohkasid ja kaebasid orjuse pärast, siis tõusis nende hädakisa Jumalani ja Jumal kuulis nende ägamist.

Teiseks oli siin öeldud, et Jumal mõtles oma lepingule, mis ta oli teinud rahva esivanematega, ja kolmandaks oli öeldud, et Jumal mõistis neid. Need on väga tähtsad sõnad – Jumal teadis, et tema rahval ei ole maa peal kerge. Juba Aabrahamile oli ta seda ennustanud. Aga Jumal ei ole oma rahva häda suhtes ükskõikne, vaid ta mõistab neid ja tunneb neile kaasa. Ja seegi pole veel kõik – tal on olemas ka plaan oma rahva aitamiseks. Aga samuti äratub vähemalt minu tähelepanu siin see, et kõik sai tegelikult alguse rahva raskest orjapõlvest. Võiks küsida, miks pidi Jumala rahvas niisuguse saatuse all kannatama? Miks Jumal ei korraldanud oma rahvale kohe kergemat elu? Ja võimaliku vastusena pakun välja: see võis olla selleks vajalik, et rahvas hakkaks Jumala poole hüüdma. Kui elu on hea, siis pole Jumalat kellelgi tarvis. Seda näeme oma kaasajalgi. Kui aga tulevad tõsised olukorrad, siis õpivad inimesed palvetama ja siis saab Jumal neile ka appi tulla.

Piiblit lugedes pöörakem tähelepanu sellele, mis põhjusel Jumal aitab oma rahvast. Tavaliselt mitte sellepärast, et rahvas oleks väga hea, eeskujulik ja jumalakartlik. Eriti Iisraeli rahva puhul näeme hiljem, et nad polnud tegelikult sugugi teistest rahvastest paremad. Nad polnud oma Jumalale ustavad ega hoidunud ebajumalateenistusest. 2. Moosese raamatuga edasi minnes näeme varsti, kui kiiresti hakkas rahvas Jumala asemel teenima kuldvasikat ja kuidas nad probleemide tekkides olid ruttu valmis minema tagasi Egiptusesse, selle asemel et liikuda selles suunas, mida neile näitas Jumal.

Niisiis polnud mitte rahva tublidus ja jumalakartlikkus see, mis pani Jumala neid aitama. 24. salmis oli öeldud, et Jumal mõtles oma lepingule, mille ta oli sõlminud rahva esi-isadega. Jumala abi tema rahvale ei sõltunud sellest, milline oli see rahvas, vaid see olenes Jumala enese olemusest – tema ustavusest.

Jumala ustavust näeme hiljem tervel Jumala rahva kõrberännakuteekonnal. Aga ühtlasi näeme seal ka Jumala rahva uskmatus ja truudusetuse sügavusi. Niisiis, kui Jumal kuuleb oma rahva appihüüdeid ja tuleb neid päästma, siis mitte rahva tubliduse pärast, vaid enda antud töotuste pärast. Ja see peaks meile olema väga trööstiv. Kui meiegi tohiksime Jumalat appi hüüda üksnes siis, kui oleme olnud tublid, siis oleks vist vähe neid aegu, kus me üldse julgeksime Jumalat appi hüüda. Aga kui toetume oma usu ja ustavuse asemel Jumala heldusele, siis võime tema poole pöörduda ka kõige hullemates olukordades. Ja tema kuuleb meid, mõistab meid ning aitab meid vastavalt oma töotustele.

Nagu näeme, oli ka Iisraeli rahva päästmiseks Jumalal nõ kaks põhjust – üks oli rahva appihüüd, teine aga – tema enda töötused, mis ta oli andnud Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile. Jumal oli Aabrahamile juba ette öelnud, et tema järglased elavad orjuses 400 aastat. Ja pärast seda toob Jumal oma rahva oma maale tagasi.

See, mis kehtis Iisraeli rahva päästmise suhtes, kehtib ka meie suhtes. Kui Jumal tahab meid päästa või on juba päästnud, siis selle põhjuseks ei ole kindlasti meie headus või tublidus. Meis endis pole midagi nii väärtuslikku ja puhast, mis peaks avaldama Jumalale sellist muljet, et ta selle tõttu tahaks meid päästa. Jumal ei tule meie juurde, öeldes näiteks: "No sina oled küll olnud väga tubli ja aidanud teisi inimesi väga palju, sina oled küll päästmise ära teeninud."

Tõde meie kohta on hoopis ebameeldivam. Ja meenutagem jälle kord, et Jeesus tuli päästma mitte õigeid, vaid patuseid. Ja sellised me tegelikult oleme, ükskõik kas me ise seda mõistame ja tunnetame või mitte. Piibel ütleb, et meie parimadki teod on tegelikult nagu määrdunud riie. Js 64:5–6 on selle kohta öeldud: "Me kõik oleme saanud rüvedaks ja kõik meie õigused on määrdunud riide sarnased; me kõik oleme närtsinud nagu lehed ja meie süü kannab meid ära otsekui tuul. Ei ole ühtegi, kes hüüaks appi sinu nime, kes ennast õhutaks sinust kinni haarama; sest sina oled peitnud oma palge meie eest ja oled lasknud meid hääbuda meie süütegude tõttu."

Pangem siinkohal tähele, et selle tunnistuse annab enda kohta rahvas ise, tunnetades oma tõelist olukorda. Ja muide, sellele järgneb kohe tunnistus: "Nüüd aga, Issand, oled sina meie isa. Meie oleme savi ja sina vormid meid, me kõik oleme sinu kätetöö." Niisiis, siin tunnistatakse ühest küljest oma armetut olukorda, aga teisest küljest ka Jumala ustavust.

Mõtleme korraks määrdunud riidele. Keegi meist ei ole nõus minema mõnele pidulikule sündmusele, kui riietusel on kasvõi üksainuski plekk. Millegipärast aga kipuvad paljudki inimesed arvama, et Jumala juurde ja taevariiki võib küll minna teatud puuduste ja vigadega. See mõte on aga ühtaegu nii õige kui ka vale. Vale selles mõttes, et me eksime tõsiselt, kui arvame, et meie eksimused ja vead ei ole Jumalale mingiks probleemiks – et taevariiki võib määrdunud riidega minna küll. Õige aga on see mõte selles mõttes, et ega me saagi minna Jumala ette teistsugustena, kui me tegelikult oleme. Siis aga läheme Jumala ette selle usalduse ja lootusega, et tema ise meid puhastab ja teeb taevariigi jaoks kõlblikuks. Ja selle lootuse aluseks on see, et Jumal ise on vastavad töötused andnud.

Need töötused on ennekõike seotud Päästja Jeesusega, kes on tulnud maailma selleks, et ükski, kes temasse usub, ei satuks hukatusse.

Me võime inimestena kergesti eksida arvama, et meil on võimalik tuua Jumalale midagi head. Võime koguni mõelda, et Jumal peaks olema meile tänuvärglane, kui ohverdame talle rohkem oma aega ja jõudu. Või siis arvame, et tuleme Jumala juurde küll patustena, aga pärast seda teeb tema meid endale tublideks abilisteks. Ka meie ise võime mõnigi kord aidata inimesi selles lootuses, et siis on neist meile hiljem abi. Jumal aga on teistsugune. Tema soov meid aidata

põhineb sellel, et tema ise on Abi. Ja tema armastus meie vastu tuleneb sellest, et tema on Armastus. Ta tegutseb nii, nagu ta tegutseb, sellepärast, et ta on see, kes ta on. Ta ei saa jätta aitamata inimest, keda ta on töötanud aidata. Päästetud ja päästmata inimese vahel pole muud vahet kui arm, mis ühele on päralt jõudnud, teisele aga veel mitte. Aga see arm on samamoodi saadaval ka teise jaoks.

Usklikuks saamine tähendab tegelikult uuesti sündimist. Selles annab Jumal inimesele midagi niisugust, mida inimesel endal ei ole – ka mitte maailma parimal inimesel – ja see uus saab edaspidi toituda üksnes Jumala sõnast.

Kui Iisrael oli Egiptuses hädas, siis hüüdsid nad Jumala poole. Ja Jumal ei saatnud Mooset sinna korraldama üldrahvalikku küsitlust, et teha kindlaks rahva ootused ja vastata nendele. Selle asemel valmistas Jumal pääsetee ja kutsus inimesi seda kasutama. Samamoodi teeb ta ka meiega. Ja meil on võimalus ka keelduda vastu võtmast Jumala teed, kuna see meile ei meeldi. Aga teine võimalus on võtta see vastu ja saada päästetud. Nagu öeldakse – valik on meie.

Nii Vanas kui ka Uues Testamendis kasutab Jumal rahva päästmiseks ühte isikut. Meie jaoks on see isik Jeesus Kristus ja meie pääsemine sõltub meie suhtumisest temasse.

PKK0151 2Ms 3:1 – 13

Mooses kohtub Jumalaga

Moosese pagenduseaeg Midjanis hakkab lõpule jõudma. See aeg on kestnud juba umbes 40 aastat. Selle aja jooksul on Mooses õppinud selgeks karjaseameti, ja seal omandatud oskusi läheb tal tarvis ka edaspidi, kui ta peab olema karjaseks tervele rahvale. Moosese ettevalmistusaeg rahva päästja ülesannetesse astumiseks on olnud pikk.

3:1–2 Mooses karjatas oma äia, Midjani preestri Jitro lambaid ja kitsi. Kord ajas ta karja kõrbe taha ja jõudis Jumala mäe Hoorebi juurde. Seal ilmutas ennast temale Issanda ingel tuleleegis keset kibuvitsapõõsast, ja ta vaatas, ja ennäe, kibuvitsapõõsas põles tules, aga kibuvitsapõõsas ei põlenud ära.

Selles peatükis kasutatakse mõisteid "Issand" ja "Issanda ingel" sünonüümidenä ehk sõnadena, mis tähendavad üht ja sama. Näiteks 5. salmis on rääkijaks Issand. Samamoodi oli ka siis, kui Issanda ingel ilmus inimesele esimest korda. Siis kohtas kodunt põgenenud Haagar Issanda ingluga, kes aga rääkis nagu Issand ise. 1. Moosese raamatu 16. peatükis seda juhtumit käsitledes sai juba öeldud, et Issanda ingel oli seal Issand Jeesus ise pre-eksistentsena, st enne olemasolevana. Ta oli olemas ja tegutses ka maa peal mitmelgi juhul juba enne, kui ta sündis inimeseks neitsi Maarjast. Siin on üks neid kohti, kus me kohtume temaga juba Vana Testamendi lehekülgedel. Õigemini kohtub temaga Mooses, kellega ta räägib põlevast põõsast.

Pilt, mille Piibel siin selle Issanda ilmumise kohta annab, räägib meile paljugi ka Juuda rahva kohta. Inimkonna ajaloos ei ole ühtki teist rahvast üritatud hävitada nõnda, nagu seda rahvast. Aga sellest hoolimata on see rahvas ikka olemas. Nii räägib Moosese ja Issanda ingli ehk Issanda Jeesuse kohtumislugu algusest peale, et Moosese rahvas Egiptuses ei hukku.

Tol ajal oli Mooses oma midjanlasest äiapapa teenistuses. Tänapäeval ei ole maailmakaardil Midjani riiki, ehkki oleks võinud arvata, et tõenäoliselt orjuses olev rahvas hukub, vaba rahvas aga õitseb.

Mooses kohtus Issandaga Hoorebi mäel. Selsamal mäel kohtus Issandaga ka sajandeid hiljem Tisbest pärit prohvet Eelija, keda lisebel tahtis hävitada. Mõlemad suured prohvetid said seal Issandalt samasisulise sõnumi: neil tuleb oma rahva juurde tagasi minna.

Hoorebi mäge kutsutakse Piiblis ka Siinai mäeks. See on mägi, kus Mooses hiljem sai Issandalt rahvale andmiseks käsulauad. Siinai ehk Hoorebi mäe õige asukoht ei ole meile teada; eri uurijad pakuvad erinevaid võimalusi, sest Surnumerest lõuna pool on mitmeid mägesid, mis võiksid selleks sobida.

Aga tuleme tagasi Moosese juurde.

3:3–5 Ja Mooses mõtles: „Ma põikan kõrvale ja vaatan seda imet, miks kibuvitsapõõsas ära ei põle.” Kui Issand nägi, et ta pöördus vaatama, siis Jumal hüüdis teda kibuvitsapõõsast ja ütles: „Mooses, Mooses!” Ja tema vastas: „Siin ma olen!” Siis ta ütles: „Ära tule siia, võta jalatsid jalast, sest paik, kus sa seisad, on püha maa!”

Näib, et põleva põõsa nägemine iseenesest ei tundunud Moosesele kummaline selles piirkonnas, kus temperatuur suvekuumuses tõuseb varjuski üle 40 kraadi ja kus kõik, mis põleb, võib kergesti süttida. Uus oli aga see, et ehkki põõsas põles, ei põlenud see ära. See oli kummaline ja Mooses otsustas asja lähemalt uurida. Seejuures ei teadnud ta, et ta on sattunud Issanda lähedusse.

Kingade jalast võtmine on Lähis-Idas tavaline praegugi, kui minnakse pühadesse paikadesse. Näiteks, kui islamiusuline läheb mošeesse, siis võtab ta kingad jalast. Raskem on mõista, miks pidi Mooses võtma jalast kingad või sandaalid. Miks ei sobi kingad ja Jumala pühadus kokku? Sellele küsimusele ma Piibli kommentaarteostest täiesti rahuldavat vastust leidnud ei ole, aga üks seletus, mis tundus teistega võrreldes parem, lähtus mõttest, et jalgsi kõndimine oli tol ajal eriti iseloomulik orjadele. Sel juhul osutas kingade jalast võtmine Moosesele tema positsiooni Jumala suhtes. Ja ühtlasi sümboliseeris see olukorda, milles Moosese rahvas elas. Koht, kus Mooses seisis, ei olnud iseenesest püham, kui teisedki kohad. Pühaks muutis selle koha see, et selle oli pühitsenud Jumala ligiolu.

Siin kohtume me esimest korda Piiblis sõnaga "püha". Ja see on otseselt seotud Issanda Jumalaga. Piibellik pühaduse mõiste ongi alati seotud Jumalaga. Niisugust pühadust, mis ei oleks kuidagi seoses Jumalaga, pole olemas.

Järgnevalt näeme, et Jumal tutvustab ennast Moosesele.

3:6 Ja ta jätkas: „Mina olen sinu vanemate Jumal, Aabrahami Jumal, Iisaki Jumal ja Jaakobi Jumal!” Aga Mooses kattis oma näo, sest ta kartis Jumalale otsa vaadata.

Mooses ei teadnud, kes teda põõsast kõnetas, enne kui kõneleja ennast esitles. Seda tuleb meeles pidada, mõeldes kõigele sellele, mida Jumal Moosese kaudu tegi. Mooses oli kaheksakümne aastane ega tundnud Jumalat siis, kui Jumal temaga kohtus. Sellegi põhjal me näeme, kui sõltuvad oleme me inimestena sellest, et Jumal ise räägib meile, kes ta on ja milline ta on. Inimesel enesel pole selle mõistmiseks suuremaid võimalusi isegi siis, kui ta näeb Jumala tegusid enda ümber.

Jumal kutsus Aabrahami, Iisakit ja Jaakobit Moosese vanemateks, ehkki nad olid surnud juba sajandeid tagasi. See, kuidas Piibel räägib isadest ja poegadest, erineb meie kommetest ja põhjustab teinekord raskusi teatud piiblikohtade mõistmisel. Kui Jumal poleks ise öelnud, et ta on seesama Jumal, kes oli Jumalaks juba Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile, siis poleks Moosesele olnud mingit võimalust seda teada saada. Uues Testamendis meenutab Jeesus neidsamu sõnu, tunnistades saduseridele ülestõusmise tõelisust. Võib öelda, et Hebroni lähedale maetud patriarhid olid veel Jeesuse ajalgi elus – sest Jumal ei ole mitte surnute, vaid elavate Jumal! Nii ütles Jeesus Mt 22:32.

Mooses kattis oma näo kinni, et mitte vaadata Jumala pühadust. Aga kui ta oleks ka Jumalat näinud, siis ikkagi mitte Jumal Isa, keda keegi kunagi pole näinud, vaid tema Poega, sest Jh 1:18 ütleb: "Keegi ei ole iialgi näinud Jumalat. Ainusündinud Poeg, kes on Isa rinna najal, tema on meile teate toonud." Ka Vanas Testamendis kõigil neil juhtudel, mil inimene on kohtunud Jumalaga või teda näinud, on tegelikult tegemist pre-eksistentse Jeesuse Kristuse ilmumistega. Sest Jumalat on võimalik tundma õppida üksnes Jeesuse kaudu.

Pärast enese tutvustamist ütleb Issand Moosesele edasi oma sõnumi.

3:7–8 Ja Issand ütles: „Ma olen küllalt näinud oma rahva viletsust, kes on Egiptuses, ja ma olen kuulnud nende kisendamist sundijate pärast; seetõttu ma tean nende valu ja olen alla tulnud neid egiptlaste käest päästma ja neid sellelt maalt viima heale ja avarale maale, maale, mis piima ja mett voolab, kaananlaste, hettide, emorlaste, perislaste, hiivlaste ja jebuuslaste asupaika.

Siin me kohtusime Vana Testamendi evangeeliumi ehk rõõmusõnumiga: Jumal näeb oma rahva olukorda, mõistab inimesi ja tunneb neile kaasa ning on tulnud taevast alla selleks, et neid päästa. Seda võib tegelikult nimetada 2. Moosese raamatu kokkuvõtteks või ka Vana Testamendi päästesõnumiks. Ja Jumala pääste kohta saame siit teha vähemalt kaks tähtsat tähelepanekut. Kõigepealt on Jumala pääste alati päästmine millestki vanast millessegi uude. Kui rahvas päästetakse Egiptuse orjusest, siis mitte lihtsalt mingiks ebamääraseks muretaks äraelamiseks edaspidi, vaid uueks eluks töötatud maal. Ja kui Jumal päästab inimese patu orjusest, siis samuti mitte selleks, et inimesel oleks edaspidi lihtsalt hea ja muretu elu, vaid selleks, et ta elaks Jumala töötustest ja osaduses Jumalaga. Jumal tahab vabastada inimese elama Kristuse omana tema riigis.

Teine tähtis tähelepanek on seoses palvete kuulmisega. Paneme veel kord tähele, mida Issand Moosesele kõigepealt ütles: "Ma olen küllalt näinud oma rahva viletsust, kes on Egiptuses, ja ma olen kuulnud nende kisendamist – ja ma tean nende valu." Siin on jutt terve rahvast, tegelikult aga tunneb Jumal iga inimest, kes on raskes olukorras ja kes tema poole kisendab.

Veel ütles Issand, et ta mitte ainult tunneb ja mõistab oma rahva olukorda, vaid ta on ka tulnud alla neid päästma! Aga siin ongi meie jaoks raskus. Vaarao Ramses II, kelle ajal suurte linnade ehitamine toimus, valitses kokku 65 aastat. Pole teada, kas Iisraeli lapsi sunniti raskele ehitustööle ka juba enne teda, aga igal juhul kestis nende orjus aastakümneid. Ja Mooses, kelle Jumal läkitas oma rahvast päästma, oli selleks ajaks juba 80-aastane.

Paljudel palvetajatel on mõnigi kord olnud tunne, et nende palveid ei kuule mitte keegi. Aeg läheb, aga kusagilt ei paista mingit vastust. Iisraeli rahval oli nõnda kulunud juba palju aastaid. Ometi oli Jumal viimase 80 aasta jooksul tegutsenud, valmistades ette meest, kellest sai rahva päästja, aga orjuse all ägav rahvas ei olnud seda Jumala tööd näinud. Ja ka tänapäeval pole Jumal oma toimumisviise muutnud. Ta kuuleb küll oma rahva palveid, aga mitte alati ei anna ta kohe seda, mida palutakse. Sageli on Jumala vastuseks palvetajale: "Oota." Aga inimesele, kes on raskes olukorras, tundub selline üleskutse peaaegu nagu mürk. Meelsamini sooviks ta mida tahes muud, ainult mitte seda.

Muidugi ei maksa siit järeldada nüüd seda, et palvevastuste ootamine peab alati kestma aastakümneid. Üldiselt vastab Jumal meie palvetele väga erinevalt. On palveid, millele saame vastused praktiliselt kohe, on teisi palveid, millele vastamine võtab nädalaid või kuid, aga ka niisuguseid, millele tulevad vastused alles aastate pärast. Ja ometi sisaldab ootamine juba iseenesest ka vastust. Ootamise ajal valmistab Jumal inimest ette selle vastuvõtmiseks, mida ta tahab talle anda. Sest tavaliselt on meie olukord inimestena selline, et me pole Jumala vastuste vastuvõtmiseks õigel viisil valmis kohe siis, kui mingi palve esimest korda tõuseb meile südamesse või ka suhu.

3:9–11 Vaata, nüüd on israeli laste hädakisa jõudnud minuni ja ma olen ka näinud rõhumist, millega egiptlased neid rõhuvad. Tule nüüd, ma läkitan su vaarao juurde, ja vii mu rahvas, israeli lapsed, Egiptusest välja!” Kuid Mooses ütles Jumalale: „Kes olen mina, et võiksin minna vaarao juurde ja viia israeli lapsed Egiptusest välja?”

Siin me näeme, mis on juhtunud Moosesega nende 40 aasta jooksul, mis ta on veetnud Midjanimaal. 40 aastat tagasi oli ta maha löönud egiptlase, kes vägivaltses iisraellase kallal. Samuti oli ta oma kaasmaalasi üles kutsunud teineteisele mitte liiga tegema. Siis oli Mooses arvanud, et tänu oma koolitusele ja positsioonile võiks temast saada rahva päästja. Aga kõik vastavad katsed jooksid liiva ja lõppesid sellega, et ta pidi põgenema, saba jalge vahel, kõrbesse lambakarjuseks.

Ja nüüd, kui Jumal räägib Moosesele oma rahva päästmisest, on tema enda innukus selles suhtes täielikult kadunud. 40 aasta jooksul on ta oma õppetükid selgeks õppinud. Ta teab, et temast pole kellelegi päästjat. "Kes olen mina, et võiksin minna vaarao juurde?" küsib ta.

Alles nüüd oli Mooses Jumala jaoks kasutuskõlblik. Palju hiljem väljendas apostel Paulus sedasama vaimulikku tõe sõnadega: "Mul ongi hea meel nõtruses, vägivalda all, hädades, tagakiusamistes ja ahistustes Kristuse pärast, sest kui ma olen nõder, siis ma olen vägev." (2Kr 12:10)

Tõenäoliselt aga Mooses ise siinkohal ei mõistnud, et kõige paremini saab ta teenida oma rahvast ja Jumala eesmärke siis, kui ta usk oma võimetesse ja võimalustesse on kadunud. Sama tõe on ka sõnades, mida Hiina sisemisjoni rajaja Hudson Taylor oli öelnud ühele Šoti kirikujuhile, kes oli Taylorile öelnud: "Küll sul võib olla hea meel mõeldes, kui imeliselt on Jumal sinu tööd õnnistanud. Ei tea, kas ta on andnud ühelegi teisele tänapäeva mehele suuremat au kui sinule." Hudson Taylor oli vastanud: "Me näeme neid asju erinevalt. Mõnikord ma mõtlen, et Jumal vist vaatas ringi, otsides kedagi, kes oleks nii nõrk ja tühine, et tema, kasutades seda hinge, saaks kogu au endale. Ja siis leidis ta minu." (Tsitaat dr ja proua Howard Taylori raamatust "Hudson Taylorin elämä" lk 171)

Kas võib olla, et Jumal ei saa meid, tänapäeva kristlasi kasutada nii, nagu ta soovib, ühe põhjusena sellepärast, et me otsime au enesele, soovime mõnuleda inimeste imetluse päikesepaistes ja püüame olla võimalikult suured ja tugevad? Tegelikult aga alles siis, kui oleme saanud nõrkadeks, algavad Jumala võimalused.

Tsiteerin veelgi Paulust: "Sest Jumala narrus on inimestest targem ja Jumala nõtrus inimestest tugevam. Vaadake, vennad, iseendid, millistena te olete kutsutud: mitte palju tarku inimeste meelest, mitte palju vägevaid, mitte palju kõrgest soost. Kuid Jumal on valinud maailma meelest narrid, et häbistada tarku, ja Jumal on valinud maailma meelest nõrgad, et häbistada tugevaid. Jumal on valinud need, kes maailma meelest on alamast soost ja halvaks pandud, need, kes midagi ei ole, et teha tühiseks need, kes midagi on, et ükski inimene ei kiitleks Jumala ees." (1Kr 1:25–29)

See on õppetükk, mida meil isegi Jumala lastena ei ole sugugi kerge ära õppida. Moosesel kulus selle õppimiseks nähtavasti 40 aastat. Aga kui ta oli selle õppetüki kord omandanud, siis oli ta Issanda jaoks kasutusvalmis.

3:12 Aga tema kostis: „Mina olen sinuga, ja see olgu sulle tähiseks, et mina sind olen läkitanud: kui sa rahva Egiptusest oled välja viinud, siis te teenite Jumalat sellel mäel.”

See on tähelepanuväärne töötlus, mille Issand siin Moosesele andis. Selle mõtte on tegelikult: "Kui sa oled täitnud ülesande ja toonud rahva Egiptusest välja, siis kohtume me uuesti siinsamas mäel. Ja siis te teenite mind siin juba terve rahvana."

See Jumala töötlus hiljem ka täitus. Egiptusest tulles peatus terve Jumala rahvas Siinai mäe ümbruses, ja nad said näha Moosese kirkastatud palet, kui ta tuli Jumalaga kohtumiselt tagasi rahva juurde. Siis pidi ka Mooses mõistma, et Issand on tõesti olnud ustav, tehes seda, mis ta on töötanud ja muutes võimatud asjad võimalikuks.

See pidi andma Moosesele olulise kindluse, et ta võib toetuda Issanda ustavusele ka edaspidi. Niiviisi kinnitab Jumal oma lapsi mõnigi kord, eriti raskete ülesannete puhul. Praegu aga mõtleb Mooses kõigele muule kui Jumala imelistele töötlustele.

3:13 Siis Mooses ütles Jumalale: „Vaata, kui ma lähen Iisraeli laste juurde ja ütlen neile: Teie vanemate Jumal on mind läkitanud teie juurde, aga nemad küsivad minult: Mis ta nimi on?, mis ma siis neile pean vastama?”

Küsimus, mille Mooses esitas, on loomulik ja praktiline. Mille põhjal peaksid iisraellased uskuma, et Mooses on tulnud tõesti Jumala käsul ja mitte omaenda ideedest aetuna? Tal pidi olema anda rahvale mingi sõna, mis kinnitaks, et tema läkitus on ehtne.

Moosese küsimuses sisaldub tegelikult rohkem, kui me esialgu märkame. Sellest oleks liiga vähe, kui Mooses ütleks, et Jumal, kes saatis Jaakobi Egiptusesse, tahab nüüd neid, Jaakobi lapsi, sealt välja viia. Igaüks võiks selle peale öelda, et ta on kas valetaja või põeb suurusehullustust. Kui Mooses küsis Jumalalt tema nime, siis mitte sellepärast, et ta poleks ikka veel osanud seda Jumala ilmumist seostada kõige sellega, mis ta teadis olevat sündinud Aabrahamile ja teistele esiisadele. Peame meeles, et Piiblis kuuluvad nimi ja nime kandja väga lähedaselt kokku. Sageli on nimi seotud ka teatud sündmustega. Näiteks anti lapsele sageli nimi seoses mõne märkimisväärse sündmusega, mis leidis aset tema sündimise ajal. Selle kohta leidsime 1. Moosese raamatust ridamisi näiteid.

Jumalal on Piiblis tegelikult palju nimesid, ja mitte kõiki neid ei ole ta korruga inimestele teada andnud. Ühe enda uue nime andis ta teada Aabrahamile (1Ms 17:1–2), seal, kus ta andis rahvale lepingu tähiseks ümberlõikamise seaduse. Seal on kirjutatud: "Kui Aabram oli üheksakümmend üheksa aastat vana, siis Issand ilmutas ennast Aabramile ja ütles temale: „Mina olen Kõigeväeline Jumal, käi minu palge ees ja ole vaga! Ma teen lepingu enese ja sinu vahel ja teen sind väga paljuku.”

Niisiis, Aabramile andis Jumal teada, et ta on kõikvõimas, või täpsemalt tõlkides, kõigeks piisav Jumal. Tol korral andis Jumal selle oma nime läbi Aabramile teada, et tal pole tarvis pärija pärast muretseda – Jumal hoolitseb selle asja eest oma väega. Kui nüüd Mooses küsib siin Jumala nime, siis tahab ta tegelikult Jumala kohta rohkem teada saada. Sest iga Jumala nimi väljendab üht külge tema olemusest. Või teisiti öeldes, Moosese küsimuses peitus küsimus, mida uut võiks ta oma rahvale tema kohta teada anda. Selle uue edasiandmine pidigi olema Moosese ülesanne.

Me kõik peame arvestama, et me tunneme Jumalat üksnes osaliselt ja väga piiratud. Ehkki esimene kohtumine Jumalaga võib mõnel inimesel olla väga eriline ja võimas kogemus, õpime me kõik Jumalat tundma üksnes vähehaaval ja aja jooksul. Kui teatud etapp on läbi käidud, saame taas teada Jumala kohta midagi uut. Piltlikult öeldes: saame teada mõne tema uue nime.

Järgmises saates saame teada, mida Issand Moosese küsimusele vastas.

PKK0152 2Ms 3:14 – 4:9

Jumal on

Mooses tahtis teada Jumala nime. Ja ta sai ka vastuse.

3:14 Ja Jumal ütles Moosesele: „Ma olen see, kes ma Olen!” Ja ta jätkas: „Ütle Iisraeli lastele nõnda: 'Ma Olen' on mind läkitanud teie juurde.”

Jumal ütleb, et tema nimi on: "Mina olen". See tasub meelde jätta. Olen nimelt kuulnud ka niisuguseid mõttekäike, et Jumala kohta ei saa öelda, et tema on olemas. Sest Jumal olevat suurem – ta olevat üle igasugusest olemisest või mitteolemisest. Siin aga näeme, et Jumal, rääkides meile inimestele mõistetavas keeles, ütleb täiesti üheselt ja selgelt: "Mina olen".

Seda väljendit on analüüsitud palju ja põhjalikult, ja avanenud on üha uued vaatenurgad. See käib muidugi ka inimese kohta, kes on loodud Jumala kuju järele. Ennekõike näitab see väljend Jumala kohta seda, et tema ise ongi olemine. Ta on muutumatu, ta on alati ja igavesti seesama.

Inimese kohta rakendatuna tähendab see teadmine seda, et olles inimene, peaksime me leidma rahu sellest, kes me oleme, kelleks Jumal meid on loonud, mitte sellest, mida me korda saadame.

Meie Jumal on see, kes ta on. Temast ei ole võimalik valmistada mingit pilti või kuju. Kuidas oleks võimalik kujutada olemist ennast? Igasugune Jumalast tehtud pilt on Jumala moonutus, olgu see tehtud kätega või mõtetes. Sellepärast ei maksa ka meil hakata tegema oma Jumalast mingit pilti või kujutada teda mingil konkreetsel kujul ette. Tema on see, kes ta on. Ja seda on ta igavesti.

Aga kuidas võime me siis Jumalat tundma õppida, kui me ei tohi teha temast mingit pilti ega teda isegi mingil konkreetsel kujul ette kujutada? – Sellele küsimusele on ainult üks vastus: Jumalat on võimalik tundma õppida ainult sedavõrd ja ainult sel viisil, kui ta ise on meile ennast ilmutanud. Vastus, mille Jumal Moosesele andis, ütleb meile ka seda, et Jumala olemust ja mõtteid ei ole kellelgi võimalik tundma õppida mingil muul kombel kui ainult nõnda, nagu Jumal on neid meile ilmutanud. Muidugi võib igaüks ju tegelikult kujutleda Jumalat nii nagu soovib ja arvata tema kohta seda, mida ta ise kõige õigemaks peab. Tuleb aga arvestada, et sellistel arvamustel ja kujutlustel ei ole vähimatki tõepõhja. Kui inimene ei toetu sellele, mida Jumal ise enda kohta on teada andnud, siis ongi tegemist üksnes arvamustega, millel puudub igasugune alus.

Jumala eneseilmutus on nähtav ka kõiges selles, mida ta on teinud, st tema loodus. Aga selle kaudu pole meil siiski võimalik Jumalat lähemalt tundma õppida. Jumala tundmaõppimiseks on tarvis erilist ilmutust – midagi, mida Jumal ise meile enda kohta teada annab. Jumal pidi rääkima inimesele – antud juhul Moosesele – selleks, et inimene võiks tema kohta midagi teada saada.

Kui Jumal inimesele midagi räägib, siis nimetatakse seda teoloogias eriliseks ilmutuseks. Ja selle erilise ilmutuse – selle, mis Mooses nüüd Jumala kohta teada sai, pidi ta viima oma rahvale. Sõnumi sisu seisnes selles, et Jumal, kes oli juba sajandeid tagasi erilisel viisil ilmunud Aabrahamile, lisakile ja Jaakobile, tahtis nüüd teha oma valitud rahvale midagi uut. Ja selle uue teo läbi õpiti Jumalat tundma uuel viisil – Jumalana, kes viis oma rahva välja Egiptuse orjusest.

Heebrea keeles kirjutatakse Jumala nimi nelja konsonandiga, millele eesti keeles vastavad tähed JHWH. Vokaalide jaoks heebrea keeles eraldi tähed puuduvad; hiljem on neid hakatud tähistama lisamärkidega. Ja et vokaalid puuduvad, see on

tekitanud probleemi, et me ei teagi täpselt, kuidas Jumala nime tuleks õieti hääldada. Juudi rahvas põhimõtteliselt vältis Jumala nime nimetamist üldse – seda selleks, et mitte kogemata kasutada seda nime valesti.

Vanemas eesti keeles on Jumala nime hääldatud "Jehoova". See tuleneb sellest, et juudid ütlesid heebrea keeles Jumala nime asemel alati adonai – 'Issand'. Ja selle sõna vokaalid on üle kantud ka Jumala nimesse. Üldiselt aga ollakse tänapäeval arvamusel, et Jumala nime on õige lugeda: "Jahve". See tähendab tõlkes: "Ta on".

Kuna aga juudid ise Piiblit lugedes ja Jumala nimega kohtudes ütlevad selle asemel alati adonai, 'Issand', siis juba Vana Testamendi kreeka keelses tõlkes Septuagintas kirjutati Jumala nime asemele sõna kyrios, mis samuti tähendab Issandat. Selle eeskujul on ka paljudes kristlaste poolt tehtud piiblitõlgetes Jumala nimi asendatud sõnaga "Issand". Nii ka viimases eestikeelses piiblitõlkes.

Algkristlaste esimeseks usutunnistuseks oli lause: "Jeesus Kristus on Issand." Apostel Paulus kirjutab filipilastele: "... et Jeesuse nimes nõtkuks iga põlv nii taevas kui maa peal kui maa all, ja et iga keel tunnistaks: Jeesus Kristus on Issand – Jumala Isa kirkuseks." (Fl 2:10–11) Uues Testamendis on Jeesuse kohta palju teisigi samalaadseid väljendeid. Pärast surnuist ülestõusmist kutsutakse Jeesust peaaegu eranditult Issandaks Jeesuseks. See väljend tähendab, et kristliku kiriku algusaegadest peale on mõistetud, et Jeesus on Jahve. Eriti selgelt näeme Johannese evangeeliumis, kuidas Jeesus ütleb enda kohta korduvalt: "Mina olen ...": "Mina olen maailma valgus." "Mina olen eluleib." "Mina olen hea karjane." Jne.

Nagu öeldud, uurivad arvavad, et Jumala nime on õigem hääldada Jahve. Sel kujul ongi see kirjutatud viimases eestikeelses piiblitõlkes:

2Ms 3:15: Ja Jumal ütles Moosesele veel: „Ütle Iisraeli lastele nõnda: Jahve, teie vanemate Jumal, Aabrahami Jumal, Iisaki Jumal ja Jaakobi Jumal, on mind läkitanud teie juurde; see on igavesti mu nimi ja nõnda peab mind hüütama põlvest põlve!

Muide, kas pole huvitav, et Jumal ise ütleb: "Nõnda peab mind hüütama põlvest põlve!", inimesed aga siiski väldivad tema nõnda hüüdmist? Nad pöörkavad tagasi, öeldes: "Ei, ma ei julge! Äkki ma kasutan Jumala nime valesti!"

Aga kas me tegelikult võime kasutada Jumala nime valesti, juhul kui me tuleme tema ette just nii, nagu ta ise meid käsib tulla? Mis juhtuks, kui me ka Meie Isa-palves toimiksime samamoodi ja ütleksime näiteks: "Mina küll ei julge Jumalat oma Isaks kutsuda! Ma pole kindel, kas ma ikka olen vääriline tema laps!"? Kas näitab see lihtsalt meie inimlikku ebakindlust – seda, et me ei oska Jumalasse õigel viisil suhtuda? – Usaldada teda seal, kus ta meid usaldusele kutsub, ja karta teda seal, kus oleks õige teda karta?

Küllap on see kristlastegi puhul täiesti üldine probleem. Paljudest Jumala käskudest astutakse üle ja leitakse sageli selleks ka kõikvõimalikke häid põhjendusi. Kui aga Jumal annab meile oma sõna ja käsib meil midagi teha, siis ütleme kergesti: "Ma ei julge! Mul pole usku!" Küllap me peaksime õppima Jumalat usaldama seal, kus ta ise ütleb meile: "Usaldage mind!" Sest see on üks uskumise oluline osa.

Igatahes andis Jumal siin Moosesele teada kõigepealt oma nime. Ja edasi annab ta teada, mida tal on kavas ette võtta.

3:16–20 Mine ja kogu kokku Iisraeli vanemad ja ütle neile: Issand, teie vanemate Jumal, on ennast mulle ilmutanud, Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumal, ja on öelnud: Ma olen tõesti pidanud silmas teid ja seda, mis teiega Egiptuses on tehtud. Ja ma olen öelnud: Mina viin teid välja Egiptuse viletsusest kaananlaste, hettide, emorlaste, perislaste,

hiivlaste ja jebuuslaste maale, maale, mis piima ja mett voolab. Siis nad kuulavad su sõna; sina ja Iisraeli vanemad aga peate minema Egiptuse kuninga juurde ja temale ütleva: Issand, heebrealaste Jumal, kohtas meid. Lase meid nüüd minna kolme päeva tee kõrbesse ja oma Jumalale ohverdada! Ma tean, et Egiptuse kuningas ei lase teid minna, isegi mitte vägeva käe sunnil. Aga ma sirutan oma käe välja ja löön Egiptust kõiksugu imetegudega, mis ma seal tahan teha; pärast seda ta laseb teid minna.

Selle sõna kaudu võime õppida midagi selle kohta, kuidas Jumal tegutseb – nimelt mitte üksinda, vaid kasutades inimesi. Jumal ütles oma rahvale kõigepealt kahte asja. Esiteks: Ma olen näinud teie olukorda, ja teiseks: Ma kavatsen sellega midagi ette võtta – "Mina viin teid välja Egiptuse viletsusest." Paneme tähele, et Jumal ütles: "Mina viin ..."

Aga see pole siiski kõik. Edasi ütles Jumal: "Sina ja Iisraeli vanemad aga peate minema Egiptuse kuninga juurde ja temale ütleva" nõnda ja nõnda. Samamoodi toimib Jumal ka tänapäeval. Tema on see, kes tegutseb ja oma rahva päästab. Aga ometi on ka inimestel – tema lastel ja saadikutel – kohustus minna ja rääkida, mitte lihtsalt oodata, et kui Jumal midagi peaks teha tahtma, kasvõi meie maal, küllap ta siis teeb seda ka meist sõltumatult. Jumal on see, kes inimesi aitab ja päästab, aga inimestel on kohus tema sõna edasi viia ja kuulutada. See kehtib juba vanemate ja laste suhtes, rääkimata ühiskonnast laiemalt.

Kus Jumala sõna ei kuulutata ega kuulata, seal ilmselt ei saa Jumal ka palju tegutseda. Muidugi saab Jumal alati kuulutajaid välja läkitada, nii nagu ta siin läkitab Moosese, aga Jeesus ütles, et isegi selle pärast tuleb teda paluda: "Lõikust on palju, töötajaid aga vähe. Paluge siis lõikuse Issandat, et ta saadaks töötajaid välja oma lõikusele!" (Lk 10:2) Järelikult, kui me soovime, et ka meie maal vaimulikud olud muutuksid, siis tuleb selle pärast palvetada.

Edasi me näeme, et Jumal ei tahtnud saata Mooset vaarao ette üksinda. Ka orjuses elades oli Iisraellastel nähtavasti oma hierarhia, ja Mooses pidi Jumalalt saadud sõnumiga minema kõigepealt rahva vanemate juurde. Ja kui Mooses läks vaarao ette koos Iisraeli rahva vanematega, siis pidi vaarao nägema, et Moosese taga oli tõesti terve rahvas.

Ja veel näeme, et Jumal ütles Moosesele juba ette, kuidas sündmused edasi arenevad – tema rahva vanemad kuulavad teda, vaarao aga mitte. Aga vaarao vastuseisust hoolimata saavutab Jumal oma eesmärgi.

Tasub tähele panna sedagi, et kui Mooses kord varem omapead kujutles end rahva päästjaks, siis küsiti temalt: "Kes on sind seadnud meie üle kohtumõistjaks?" Nüüd aga, kui Mooses läheb Jumala käsul, võtavad tema rahva vanemad teda kuulda. Kas võiks siin olla Jumala sõna kuulmise ja vastuvõtmise saladus ka meie kaasaja jaoks? Nii kaua, kui me jagame inimestele oma inimlikku tarkust, kasvõi teoloogilist, ja püüame oma ettevõtmistega pöörata rahvast Jumala poole, lööme ainult kirve kivisse. Kui aga Jumal saadab oma saadikud välja oma sõnumiga, siis äratav see ühest küljest alati tugevat vastuseisu, teisest küljest on aga alati ka neid, kes kuulevad.

Moosel kästi minna vaarao ette nõudmisega, et ta lubaks Iisraeli rahval minna kõrbesse, kolme päevateekonna kaugusele oma Jumalale ohverdama. Me ei saa kunagi teada, mis oleks juhtunud, kui vaarao oleks sellise loa andnud. Kas rahvas oleks tulnud Egiptusesse tagasi? Sest nagu Jumal juba ette ütles, vaarao ei andnud selleks luba. Ta ei andnud seda luba enne, kui ta oli selleks sunnitud.

Aga huvitavad on veel ka järgmised salmid.

3:21–22 Ja ma annan sellele rahvale armu egiptlaste silmis, nõnda et te ära minnes ei lähe mitte tühje käsi: iga naine küsigu oma naabrinaiselt ja võõrana ta kojast elavalt naiselt hõbe- ja kuldriistu ning riideid; pange need selga oma poegadele ja tütardele ja võtke nõnda egiptlastelt saaki!"

Jumal ei tahtnud viia oma rahvast Egiptusest välja kõrbesse puupaljalt. Nad olid egiptlasi küllalt orjanud, nüüd pidid nad saama selle eest ka tasu.

Jumala töötused kõlavad küll suurepäraselt, aga Moosesel tekib nendega seoses siiski rida küsimusi.

4:1 Ja Mooses vastas ning ütles: „Aga kui nemad mind ei usu ja mu sõna ei kuula, vaid ütlevad: Issand ei ole ennast sulle ilmutanud?”

Moosese küsimus on põhjendatud. Ta võib ju rääkida inimestele, et ta on kohtunud Issandaga, ja ta võib ka anda edasi sõnumi, mis Issand on käskinud anda, aga ikkagi võib tekkida küsimus: kust peavad Iisraeli lapsed teadma, et Mooses ei räägi seda kõike lihtsalt omast peast?

Aga sellestki probleemist saab Jumal üle.

4:2 Siis Issand küsis: „Mis see on, mis sul käes on?” Ta vastas: „Kepp.”

Karjasel oli kepp lammaste kaitsmiseks. Seda oli vaja kiskjate eemale peletamiseks ja ka toeks ebatasasel maastikul. Kepp oli Moosese jaoks midagi nii loomulikku, et ta ei osanud sellele isegi tähelepanu pöörata, enne kui Jumal sellele tema tähelepanu juhtis. Moosese jaoks polnud selles kepis midagi erilist, Jumal aga võis sellegi eriliseks muuta.

4:3–4 Ja tema ütles: „Viska see maha!” Ta viskas selle maha ja see muutus maoks. Ja Mooses põgenes selle eest. Ja Issand ütles Moosesele: „Siruta oma käsi ja haara temal sabast,” – ja ta sirutas oma käe ning võttis temast kinni, ja see muutus ta pihus kepiks –

Jumala sõna läbi muutus kõige tavalisem kepp imetegemisvahendiks. Moosese käes oli see seni olnud kõige tavalisem karjasekepp, siitpeale aga pidi see olema Jumala teenistuses, nagu Mooses isegi. Selle kepi abil avati Iisraeli rahvale lõpuks tee vabadusse. Kui sageli oleme meiegi, nagu Mooses, olnud pimedad nende võimaluste suhtes, mis on meie käsutuses. Sellisteks asjadeks võivad olla meie mõtteviis, see, kuidas me suhtleme inimestega, meie kooolitus, elukoht või ka varandus. Need kõik on meile küllap nii tavalised asjad, et me ei tarvitse tulla mõttelegi, et Jumal võib neid kuidagi kasutada. Kui me aga ise muutume Jumala käes kasutatavateks, siis võib Jumal ühtlasi kasutada ka kõiki neid asju. Tema võib kasutada nii meid endid kui ka asju, mis ta meile on andnud, niisugusel viisil, millest me ei oska unistadagi. Jumala sõna läbi muutus Moosese keppki niisuguseks, et ta ei tundnud seda enam ära.

Madu sümboliseerib Piiblis sageli saatanat. On huvitav, et kepp muutus siin maoks. Aga siiski polnud see madu Moosesele ohtlik, kui ta tema sabast kinni võttis. Kas seegi võiks meie jaoks midagi tähendada? Läbi aegade on kristlastel olnud kalduvus pidada uusi leiutisi ja avastusi saatanat omadeks. Omal ajal suhtuti niiviisi isegi teleskoopi. Tänapäeval võib selliseks pidada televiisorit, videoid või internetti. Tegelikult aga see, et saatan kasutab paljusid taolisi asju oma eesmärkide saavutamiseks, ei tohiks meid takistada haaramast neil sabast ja rakendamast neid Jumala teenistusse.

Üheks niisuguse eelarvamusteta hea suhtumise näiteks on Luuka evangeeliumi põhjal tehtud film Jeesuse elust. Seda on maailmas leitatud ja vaadatud rohkem kui ühtki teist filmi. Sageli näidatakse seda piirkondades, kus inimesed on valdavalt alles kirjaoskamatud. Jumala riigi töös on omal kohal loovus ja julgus võtta kasutusele ka sellised vahendid, mis esialgu võivad panna ehmatama.

Samas aga pangem tähele, et kepi muutmine maoks ei olnud Moosese idee, vaid seda tegi Jumal. Ja Jumal ei tahtnud kõigepealt siiski mitte Moosese karjasekeppi, vaid Moosest ennast. Ja ka Moosest mitte juba 40 aasta eest, kus Mooses ise oli täis indu ja tarmu, vaid nüüd, kus ta pigem tõrkus minemast. Mooses ei öelnud: "Jah, Issand, seda päeva olen ma

ammu oodanud ja kaua selle pärast palvetanud. Ma lähen kohe!" Nüüd oli ta valmis tegema üksnes seda, mida Jumal tal teha käskis, ja mitte midagi muud.

See on tegelikult Jumala riigi töös väga tähtis omadus. Just nii tegutses ka Jeesus. Näiteks ütles ta: "Mina räägin maailmale vaid seda, mida ma Temalt [taevaselt Isalt] olen kuulnud." (Jh 8:26) Veel ütleb ta: "Minu õpetus ei ole minu, vaid tema oma, kes minu on saatnud." (Jh 7:16) Ja oma tegude kohta ütleb Jeesus: "Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, Poeg ei saa midagi teha iseenesest, ta teeb vaid seda, mida näeb tegevat Isa, sest mida iganes Isa teeb, seda teeb ka Poeg." (Jh 5:19)

Selle paremaks mõistmiseks toon ka paar igapäevast näidet. Kui näiteks pesumasin hakkaks pesu pesema nii, nagu ta ise tahab, mitte vastavalt programmile, mis talle peale pannakse, ei tuleks sellest kindlasti midagi head. Või kui näiteks kirves puusepa käes otsustaks ise, kuhu ja kui tugevasti lüüa, mis tuleks siis välja maja ehitamisest? Kõige paremini saab Jumal kindlasti kasutada neid oma teenijaid, kes kuulavad tema käske täpselt, jooksmata temast ette või jäämata maha. See ei tähenda ebakindlust.

Nagu me näeme, ei suhtunud Jumal Moosese küsimusse ja palvesse sugugi halvasti. Ta andis Moosesele vahendid, et ta võiks olla veenev. Samaoodi toimus Jeesus, kui ta saatis välja oma jüngrid – ta andis neile meelevalja teha neidsamu asju, mida tegi ta isegi. Nad ei pidanud leppima paljaste sõnade rääkimisega. Siin ütles Jumal ka Moosesele:

4:5 „et nad usuksid, et sulle on ennast ilmutanud Issand, nende vanemate Jumal, Aabrahami Jumal, Iisaki Jumal ja Jaakobi Jumal!”

Ja vähe sellest – Jumal andis Moosesele veel rohkemgi, kui ta oli palunud.

4:6–9 Ja Issand ütles temale veel: „Pane oma käsi põue!” Ta pani oma käe põue ja tõmbas välja, ja vaata, käsi oli pidalitõvest valge nagu lumi. Ja ta ütles: „Pane oma käsi tagasi põue!” Ta pani oma käe põue ja tõmbas välja, ja vaata, see oli jälle nagu ta ihu. „Kui nad sind ei usu ega kuula su sõna esimese imeteo põhjal, siis nad usuvad teise imeteo sõnumit. Ja kui nad ka neid kahte imetegu ei usu ega kuula su sõna, siis võta Niiluse jõe vett ja vala kuivale maale! Vesi, mida sa Niiluse jõest võtad, muutub siis kuival maal vereks.”

Jumal mitte üksnes teab, et inimene on oma loomuse poolest Jumala suhtes kahtlev ja uskmatu, vaid ta arvestab sedagi, et teatud olukordades on kahtlemine ja küsimuste esitamine põhjendatud. Aga kui Jumal tegutseb, siis oskab ta olla ka veenev. Nii oli see siin Mooseseaga, nii oli see hiljem Jeesuse Kristusega ja nõnda on see olnud veelgi hiljem ka Jeesuse Kristuse järgijate ja tunnistajatega. Kõikidel aegadel, kus Jumal on tegutsenud, on tal olnud piisavalt vahendeid kahtlejate ausa kahtluse hajutamiseks. Ja tal pole nendest vahenditest puudust ka tänapäeval.

PKK0153 2Ms 4:10 – 5:5

Saada keegi teine!

Hoorebi mäe juures kutsus Issand Mooset ja andis talle ülesande: ta peab minema tagasi Egiptusesse oma rahva juurde ja saavutama, et vaarao lubaks minna tema rahval kõrbesse Issandale ohverdama. See ülesanne tundus Moosesele loomulikult raske. Sellepärast Jumal julgustas teda, muutes tema karjasekepi imetegemisvahendiks. Aga Mooses tõrkus ikka veel.

4:10 Aga Mooses ütles Issandale: „Oh Issand, mina ei ole sõnakas mees, ei varemast ajast ega ka mitte sellest peale, kui sa oma sulasega oled rääkinud, sest mul on raskevõitu suu ja raskevõitu keel.”

See Moosese jutt vastas tõe. Mooses ei muutunud üliinimeseks seeläbi, et Jumal oli temaga kõnelenud ja teda kutsunud. Ta ei muutunud ühe hetkega kõneosavaks, muljetavaldavaks meheks. Jumalaga kohtumine ei muuda inimest teistsuguseks. Uus on üksnes see, et on tekkinud uutmoodi vahekord Jumalaga.

Aga kõikvõimas Jumal ei peagi muutma oma sulaseid üliinimesteks. Ta oskab kasutada ka neid omadusi ja võimeid, mis ta juba loomisel on inimesse pannud. Seda tuletas ta nüüd ka Moosesele meelde.

4:11–12 Siis Issand ütles temale: „Kes on teinud inimesele suu, või kes teeb keeletu, kurdi, nägija või pimedada? Kas mitte mina, Issand? Ja nüüd mine, ja mina olen abiks sinu suule ning õpetan sind, mida sa pead rääkima!”

Kui Jumal kedagi läkitab, siis pole küsimus inimese kõneosavuses, vaid selles, et Jumal on talle abiks ja õpetab, mida inimesel tuleb rääkida. See on äärmiselt oluline tõde iga Jumala sõna kuulutaja jaoks ja võib-olla oleks seda eriti kasulik silmas pidada nendel, kes on juba loomu poolest andekad.

Need Issanda sõnad on ka väga julgustavad. Kui Jumal tahab kasutada Mooset või ka ükskõik keda meiegi hulgast, siis vilets kõneoskus ei ole temale takistuseks. Moosesele pole tarvis muretseda selle pärast, mida ta peab rääkima – Jumal ise annab talle sõnad. Nii teeb Jumal alati, kui ta käsib kellelgi midagi rääkida.

Nagu näeme, Mooses üritab Jumala kutsele igati vastu puigelda, aga kõik tema vastuväited pörkavad vastu Jumala suuruse kilpi. Moosesele, kes 40 aastat tagasi oli olnud valmis minema ühemehesõtta terve Egiptuse vastu, ei jää lõpuks üle muud kui tunnistada, milles on tema vastumeelsuse tegelik põhjus.

4:13 Aga ta ütles: „Oh Issand, läkita, keda läkitad, ainult mitte mind!”

Pärast Mooset on lugematu arv inimesi vastanud Jumalale samamoodi, olles mõistnud, kuhu ta tahab neid juhtida. Ülesanne on tundunud liiga suur ja nõudlik, inimene aga selle ülesande ees liiga pisike. On ju ometi maailmas küllalt paremaid ja võimekamaid inimesi sellise ülesande täitmiseks! Miks Jumal neid ei saada?

Aga Jumal ei tee vigu, kutsudes inimesi, kes üritavad tema kutse eest igati kõrvale põigelda. Sest Jumal näeb inimesest kaugemale. Moosesele polnud Jumalale vastu vaidlemiseks enam häid põhjuseid ega ka mitte ettekäändeid, ja nii pidi ta lõpuks tunnistama, et ta lihtsalt ei taha minna. See aga polnud Jumala jaoks enam argument.

4:14–17 Siis Issanda viha süttis põlema Moosese vastu ja ta ütles: „Eks ole leviit Aaron sinu vend? Ma tean, et ta räägib hästi; ja vaata, ta tulebki sulle vastu. Kui ta sind näeb, siis ta rõõmutseb südamest. Sina pead temaga rääkima ja temale sõnad suhu panema, aga mina olen sinu suuga ja tema suuga, ja ma õpetan teid, mida te peate tegema. Tema rääkigu sinu asemel rahvaga ja see olgu nõnda: tema on sulle suuks ja sina oled temale Jumalaks. Ja võta kätte see kepp, millega sa imetegusid teed!”

Me ei tea, kas Jumal esialgselt tahtis kasutada Aaronit sellisel viisil, milleni Moosese vastumeelsus nüüd välja viis. Hiljem, kõrberännakul me näeme, et Aaron oli Moosesele nõrgem. Näiteks ei julgenud ta rahvale vastu panna, kui rahvas nõudis kuldvasikat, keda jumalana kummardada. Jumal oleks küll suutnud viia oma rahva Egiptusest välja ka üksnes Moosese juhtimisel, aga Jumala armastus väljendub selleski, et ta ei nõua ka Moosesele rohkem kui seda, milleks Mooses on valmis. Sellepärast andis ta Moosesele Aaroni kõnemeheks.

4:18–19 Siis Mooses läks ära ja tuli tagasi oma äia Jitro juurde ning ütles temale: „Ma tahan minna tagasi oma vendade juurde, kes on Egiptuses, et näha, kas nad on veel elus!” Ja Jitro ütles Moosesele: „Mine rahuga!” Issand ütles Moosesele Midjanis: „Pöördu tagasi Egiptusesse, sest kõik need mehed, kes nõudsid su hinge, on surnud!”

Mooses ei kartnud mitte ainult uute väljakutsete pärast. Egiptuses oli ta ju tagaotsitav mõrtsukas, lindprii. Enne, kui minna tagasi Egiptusesse, pidi ta teadma, et teda ei pisteta seal kohe vangi. Selle teate andiski Jumal talle nüüd Midjanis, kus ta oma perekonnaga elas.

Lisaks tahtis Mooses lahkuda Midjanimaalt nõnda, et tema ja ta äia vahel jääks püsima kooskõla. Sellepärast tuli kuulata ka äia arvamust. Nii said kõrvaldatud kõik takistused.

4:20–21 Ja Mooses võttis oma naise ja pojad ning pani need eesli selga ja läks tagasi Egiptusemaale; ja Mooses võttis Jumala kepi oma kätte. Issand ütles Moosesele: „Kui sa lähed ja tuled tagasi Egiptusesse, siis vaata, et sa teed vaarao ees kõik need imeteod, mis mina sinu kätte olen andnud. Aga mina teen ta südame kõvaks ja tema ei lase rahvast ära.

Nende salvide lõpus me kohtume probleemiga, mida meil on inimlikult päris raske mõista: kas Jumal on vaarao suhtes ülekohtune, muutes tema südame kõvaks? Või tuleb seda kirjakohta mõista nõnda, et kõik, mis maailmas toimub, arvati toimuvat Jumala tahtel, seega ka vaarao südame kõvaks minemine. Seda küsimust käsitleb ka Paulus Kirjas roomlastele, 9. peatükis, aga sealtki ei leia me niisugust vastust, mis meid inimestena päriselt rahuldaks. Seal ütleb Paulus: "Oh inimene, kes sina õigupoolest oled, et sa tahad Jumalaga vaielda? Ega siis savinõu ütle oma voolijale: „Miks sa mu nõnda oled teinud?” (Rm 9:20)

Sisuliselt tähendab see lihtsalt, et Jumal on kaugelt targem kui meie, ja meie pole lihtsalt võimelised õigesti mõistma ja hindama kõiki tema plaane ja toimimisviise. Ka käesolevas maailmas me näeme paljugi niisugust, mis Jumala plaanide ja tahtega ilmselt kokku ei sobi, ja mõnigi kord küsitakse, miks lubab Jumal kõigil sellel toimuda. Ilmselt peame leppima sellega, et kõiki Jumala teguviise ei suuda me mõista, vähemalt mitte nende teadmiste põhjal, mis meil praegu olemas on.

Aga tooksin siinkohal välja ka oma isikliku arusaama selles küsimuses. Kui võtame asja pisut lihtsamalt, siis pole meil tegelikult üldse põhjust imestada, et vaarao Moosest ja tema kaaslasti kuulda ei võtnud. Iga orjapidaja on oma orjade suhtes kõva südamega, ja on täiesti loomulik, et seda on ka maailma ühe võimsaima riigi juht. Seetõttu võib öelda, et tegelikult pole Jumalal üldse tarvis midagi ette võtta selleks, et vaarao südant kõvaks muuta. Kõva südamega peab vaarao olema juba oma loomuse, koolituse ja ameti tõttu. Jumala tööd ja pingutusi on tarvis hoopis selleks, et see kõva süda pehmeks ja järeleandlikuks muuta.

Täpselt samuti on ju meiegi päevil – inimesed on juba loomu poolest Jumala hääle ja tahte suhtes kurdid ja vastuvõtmatud. Ja Jumal peab palju vaeva nägema, et neid selles osas muuta. See käib sageli isegi kristlaste kohta, rääkimata teistest. Et inimene pöörduks Jumala poole ja avaks talle oma südame, selleks on tarvis Jumala armu imet. Vaarao suhtes aga on Jumalal teine plaan. Kuna Egiptuses oli palju jumalaid, siis tuli selle suure ja võimsa riigi juhile nõ jõuga selgeks teha, missugune Jumal on tegelikult tugevam. Tõestusvahenditeks on nuhtlused, mis varsti Egiptust tabavad.

Moosesel oli kaks poega, ehkki seni on räägitud ainult vanema – Geersomi sündimisest. Teise poja sündimisest pole räägitud, nagu pole räägitud paljust muustki, mis 40 aasta jooksul Midjanimaal toimus. Hiljem, 18. peatüki 4. salmis saame teada, et Mooses teise poja nimi oli Elieser. Seal on öeldud: "Ja teise nimi Elieser, kelle puhul Mooses oli öelnud: „Mu isa Jumal oli mulle abiks ja päästis mind vaarao mõõga eest.”

Niisiis, Mooses läks oma perekonnaga Midjanimaalt Egiptusesse, kaasas Jumala kepp. Jumala kepiks kutsutakse seda sellepärast, et Mooses oli selle andnud Jumala kasutusse. Ühtlasi valmistab Jumal Mooset ette ka selle vastu, et vaarao ei painuta end Jumala tahte alla. Seda hoiatust Mooses ka vajas, sest vaarao painutamine Jumala tahte alla kujunes pikaks.

4:22–23 Kuid ütle vaaraole: Nõnda ütleb Issand: Iisrael on minu esmasündinud poeg. Ja ma ütlen sulle: Saada mu poeg ära, et ta mind teeniks! Aga kui sa keeldud teda saatmast, vaata, siis ma tapan su esmasündinud poja!”

Nende nuhtluste hulgas, mis Egiptust edaspidi tabasid, oli esmasündinud poegade surmamine viimane. Pärast seda pääses Iisrael lõpuks vabadusse. Enne seda pakuti vaaraole mitut võimalust lasta Iisrael vabaks, aga ta jättis need võimalused kasutamata.

Nüüd aga loeme midagi kummalist.

4:24 Aga kui ta oli teel öömajale, tuli Issand temale vastu ja püüdis teda surmata.

See episood on ajanud segadusse mitte ainult kristlastest, vaid ka juutidest piibliseletajad. Miks Jumal, kes hiljuti oli saanud Moosese nii kaugele, et ta nõustus minema Egiptusesse, tahtis teda nüüd surmata? Järgnevast selgub selle põhjuseks, et Mooses ei olnud lasknud oma poega ümber lõigata. Kummast pojast on jutt, seda siin ei öelda.

Kui Jumal oli teinud Aabrahamiga ümberlõikamiselepingu, siis oli ta öelnud: "Aga eesnahaga meesterahvas, kelle eesnaha liha ei ole ümber lõigatud, tuleb hävitada oma rahva seast: ta on tühistanud minu lepingu!" (1Ms 17:14) Mooses, kes oli teel kuulutama oma rahvale ja vaaraole Jumala tahet, ei olnud ise täitnud Jumala eeskirja, mille läbi Iisraeli rahvas võeti Jumala poolt sõlmitud lepingusse. Kas see oli põhjuseks, miks Jumal püüdis Mooset surmata?

Mooses oli jätnud hooletusse Jumala antud korralduse täitmise, ja see tähendas ka Jumala põlgamist. Kui asja nõnda mõista, siis näitab see juhtum, kuidas Jumal pärib aru igaühelt, keda ta tahab oma töös kasutada. Vagad jutud, kui need ei ole inimese tegeliku eluga kooskõlas, ei ole Jumala töös vastuvõetavad.

Huvitav on, et sel korral teadis Moosese naine, mida tuleb teha.

4:25–26 Siis Sippora võttis kivinoa ja lõikas ära oma poja eesnaha, puudutas sellega ta häbet ning ütles: „Sa oled tõesti mu verepeigmees!” Siis see jättis tema rahule; sel ajal öeldi verepeigmees ümberlõikamise tähenduses.

See, mida Sippora tegi, päästis Moosese. Sest lõigates oma poja ümber, apelleeris Sippora Jumala lepingule, st Jumala töötustele. Ja Jumal seisab alati oma sõna taga. Moosese perekonnas oli nüüd toimitud nii, nagu Jumal seda soovis, ja see tõi Moosese ja Jumala vahele taas rahu.

Sippora teguviis ja üldse terve see lugu tundub meile tänapäeval kahtlemata üpris kummaline ja võõrastav. Peame arvestama, et mida see tegevus ja need väljendid tol ajal täpselt tähendasid, ei ole meile tänapäeval enam teada.

4:27–28 Ja Issand ütles Aaronile: „Mine kõrbesse Moosesele vastu!” Ta läks ning kohtas teda Jumala mäe juures ja andis temale suud. Ja Mooses tegi Aaronile teatavaks kõik Issanda sõnad, kes teda oli läkitanud, ja kõik imeteod, mis ta teda oli käskinud teha.

Juba varem oli Jumal Moosesele lubanud, et ta kohtab Aaronit. Jumal täitis oma töötuse ja vennad kohtusid samas kohas, kus Mooses oli varem näinud põlevat põõsast. Järelikult oli Hoorebi mägi kusagil Midjanimaa ja Egiptuse vahel.

Piibel ei räägi meile, millest kõigest Mooses ja Aaron veel vestlesid, kohtudes teineteisega pärast 40-aastast lahusolekut. Tähtsaim oli muidugi see, mis Moosesel oli rääkida Aaronile.

4:29–31 Siis Mooses läks koos Aaroniga ja nad kogusid kokku kõik Iisraeli laste vanemad. Ja Aaron rääkis kõik need sõnad, mis Issand oli Moosesele rääkinud, ja ta tegi imetegusid rahva silma ees. Ja rahvas uskus; kui nad kuulsid, et Issand oli tundnud muret Iisraeli laste pärast, ja et ta oli näinud nende viletsust, siis nad kummardasid ja heitsid silmili maha.

Tunnustähed, mis Jumal oli volitanud Mooset tegema, veensid rahva vanemaid. Nii oli üle saadud esimesest raskusest, mida Mooses oli kartnud. Huvitav, kui palju energiat kulub meil asjatute kartuste peale. Ameerika kirjanik ja humorist Mark Twain on selle kohta öelnud kuldsed sõnad: "Ma olen näinud oma elus palju raskusi, ja enamik neist ei saanud kunagi tööeks." Küllap on paljud Jumala lapsedki muretsenud asjade pärast, mille puhul hiljem on selgunud, et muretsemine oli asjatu – asjatu sellepärast, et Jumal hoolitses asjade eest, mille eest oli tõesti tarvis hoolitseda.

Aga asjad arenevad edasi.

5:1 Ja seejärel Mooses ja Aaron tulid ning ütlesid vaaraole: „Nõnda ütleb Issand, Iisraeli Jumal: Lase mu rahvas minna, et nad kõrbes peaksid mulle püha!”

Samasuguste või igal juhul samasisuliste sõnadega rääkisid hiljem Iisraeli rahvale ka prohvetid: "Nõnda ütleb Issand ..." Prohveti ülesanne ei ole rääkida oma tunnetest, mõtetest või soovidest, vaid anda edasi seda, mida tahab öelda Issand. Samal viisil alustasid ka Mooses ja Aaron oma prohvetliku tööga vaarao ees.

Aga Issanda, Iisraeli Jumala nimel rääkimine ei avaldanud vaaraole muljet.

5:2 Aga vaarao vastas: „Kes on Issand, et peaksin kuulama ta sõna ja laskma Iisraeli ära minna? Mina ei tunne Issandat ega lase ka Iisraeli ära minna!”

Vaarao vastus on täiesti loomulik, võiks öelda, lausa endastmõistetav. Mis siis juhtuks, kui suure riigi juht peaks hakkama iga oma orja nõudmisi tõsiselt võtma? Et tõsiseid pretensioone esitati Jumala nimel, oli tol ajal loomulik. Aga mis Jumal see õieti on, kelle rahvas on orjad?! Kahtlemata on vaarao seisukohal, et tema teenib jumalaid, kes on andnud Egiptusele suuruse ja võimsuse, ja tal pole kavaski hakata arvestama mingi orjade Jumala nõudmistega. "Kes see selline on?" küsib ta põlglikult. Teda ei huvita orjarahva Jumal ega tema tahe. Tema seda Jumalat ei teeni ega kavatse ka tema tahtele alluda.

Nii näeme juba vaarao esimesest vastusest, et võitlus, mida Iisraeli rahva pärast peetakse, ei toimu mitte üksnes inimeste vahel. Küsimus on selles, kelle Jumal on suurem ja tugevam, see aga tähendab otseselt, et võitlus käib vaimulikul pinnal. Ja vanasti valitses arusaam, et jumala tugevus väljendub tema rahva tugevuses, muuseas isegi sõjaliselt. Egiptuses pole jumalatest puudust ja on täiesti loomulik, et vaarao ei taha orjarahva Jumalast ega tema tahtest midagi teada.

5:3 Siis nad ütlesid: „Heebrealaste Jumal tuli meile vastu. Lase meid minna kolme päeva tee kõrbesse ja ohverdada Issandale, meie Jumalale, et tema meid ei tabaks katku või mõõgaga!”

Nii põhjendavad Mooses ja Aaron vaaraole oma soovi minna oma rahvaga kolme päevateekonna kaugusele kõrbesse. Mooses ja Aaron teadsid, et Jumalal on meelevald saata maale katk või sõda. Nende sõnu tuleb mõista pigem mitte ähvardusena, vaid hoiatusena: kui vaarao järele ei anna, võib Egiptust tabada suur epideemia.

5:4–5 Aga Egiptuse kuningas vastas neile: „Mooses ja Aaron, mispärast tahate rahva tööst vabastada? Minge oma töökohustuste juurde!” Vaarao mõtles: „Vaata, arvukas on nüüd maa rahvas, ja teie tahate nad töökohustusest vabastada!”

Nii hülgas vaarao kergema tee ja hiljem pidi ta kandma selle otsuse raskeid tagajärgi.

Tavaliselt on kergem vastata Jumala kutsele eitavalt kui jaatavalt, ehkki on teada, et tegelikult soovib Jumal inimesele parimat. Selline on kahjuks juba meie inimlik loomus. Järgnevalt näeme, missuguseid nuhtlusi tõi vaarao kangekaelsus tema riigile.

Ka tänapäeval tasub mõelda sellele, et rahva saatuse seisukohalt ei ole sugugi ükskõik, kuidas riigi valitsejad suhtuvad Jumalasse ja tema tahtesse.

PKK0154 2Ms 5:6 – 6:13

Ära vaata õlgi

Mooses oli läinud koos oma venna Aaroniga vaarao ette ja nõudnud, et ta laseks rahval minna kõrbesse Issandale ohverdama. Nii tegi Mooses seda, mida Jumal oli tal teha käskinud. Kas nüüd ei peaks kõik minema edasi nagu õlitatult? Kas siitpeale hakkab rahval kergemaks minema? Seda võiks ju oodata, kui tegutsetakse vastavalt Jumala tahtele. Seekord aga õpetab Piibel meile vastupidist – seda, et Jumala tahte kohane tegutsemine võib tuua kaasa uusi kannatusi nii endale kui ka ligimestele.

5:6–9 Ja vaarao käskis selsamal päeval rahva sundijaid ja ülevaatajaid, öeldes: „Ärge koguge ega andke enam rahvale õlgi telliskivide tegemiseks nagu varem. Nad mingu ja korjaku ise endile õlgi! Ja telliskivide määr, mis nad tänini on teinud, pange neile peale, ärge seda vähendage, sest nad on laisad! Sellepärast nad kisendavad ja ütlevad: Me tahame minna oma Jumalale ohverdama! Saagu orjus meestele raskemaks, et neil oleks sellega tegemist ega kuulataks valekõnesid!”

Nähtavasti jäi vaaraole Moosese ja Aaroni käigust meelde ainult üks mõte: heebrealased tahavad saada tööst vabu päevi, et muidu vedeleda. Ta otsustas näidata, kes on Egiptuses peremees. Ta ei suurendanud heebrea meeste päevast töönormi, kuid tegi selle täitmise neile raskemaks. Et lisaks endisele tööle tuli nüüd ka õlgi koguda, see tähendas, et seegi aeg, mis enne võis ehk vaba olla, kulus nüüd töö tegemisele.

Sellela lootis vaarao pühkida rahva peast kõik tühjad mõtted. Ja loomulikult vaarao käsk täideti.

5:10–12 Ja rahva sundijad ja ülevaatajad läksid välja ning rääkisid rahvaga, öeldes: „Nõnda ütleb vaarao: Mina ei anna teile enam õlgi. Minge ise, võtke endile õlgi, kust aga leiate, ent teie orjusest ei vähendata midagi!” Siis rahvas hajus üle kogu Egiptusemaa korjama kõrsi õlgede asemel.

Rahva sundijad olid egiptlased, ülevaatajad aga iisraellased. Sundijate ülesanne oli hoolitseda, et vaarao käsud saaksid täidetud. Ja nende käskude täitmine polnud hoopiski kerge.

Kui tänapäeval valmistatakse neis piirkondades telliseid, siis Alan Millardi järgi on iga kuupmeetri savi kohta tarvis 22 kg õlgi. Kui algul leiti neid tõenäoliselt ka lähemast ümbrusest, siis edaspidi tuli neid otsida üha kaugemalt. Nii pidi rahvas õlgi otsides hajuma üle kogu Egiptusemaa. Ja nagu vaarao oli plaeninudki, olukord läks üha hullemaks.

5:13–19 Ja sundijad kihutasid tagant, öeldes: „Tehke oma töö valmis, oma igapäevane jagu nagu siis, kui oli õlgi!” Ja Iisraeli laste ülevaatajaid, kes vaarao sundijate poolt olid pandud nende üle, peksti, öeldes: „Mispärast te ei ole täitnud telliskivide määra endiselt, ei eile ega täna?” Siis Iisraeli laste ülevaatajad tulid ja kisendasid vaarao poole, öeldes: „Mispärast sa teed oma sulastega nõnda? Õlgi su sulastele ei anta, aga siiski öeldakse meile: Tehke telliskive! Vaata, su sulaseid pekstakse ja su rahvas teeb pattu!” Aga tema vastas: „Laisad olete! Te olete laisad, seepärast te ütlete: Me tahame minna Issandale ohverdama! Nüüd minge tööle! Õlgi teile ei anta, aga määratud hulga telliskive te peate andma!”

Siis Iisraeli laste ülevaatajad nägid endid olevat täbaras olukorras, kui neile öeldi: „Te ei tohi ühelgi päeval vähendada oma telliskivide päevaosa!”

Vaarao ebaõiglast käsku oli väga raske täita. Olukord muutus üha raskemaks. Egiptlastest sundijad peksid iisraellastest rahva ülevaatajaid ja need omakorda valasid oma viha välja oma rahvuskaslaste peale. Ja see kõik oli selle tulemus, et Mooses oli toiminud nii, nagu Jumal oli tahtnud.

5:20–21 Ja kui nad vaarao juurest tulid, siis nad kohtasid Mooset ja Aaronit, kes olid neid oodanud, ja ütlesid neile: „Issand karistagu teid ja mõistku kohut, sest te olete meid viinud halba kuulsusesse vaarao ja tema sulaste silmis ja neile mõõga meie tapmiseks kätte andnud!”

Mida võiksid Mooses ja Aaron sellele süüdistusele vastata? Süüdistajatel oli õigus – kui Mooses ja Aaron poleks tulnud, siis oleks rahval olnud palju kergem. Mida vastaksid sina süüdistajatele sellises olukorras, kus sõnad nagunii tegelikult midagi ei tähendagi? Sest piitsade jäljed pekstud selgadel kõnelesid hoopis valjemat keelt, kui mingid muud seletused. Mida pidi Mooses nüüd tegema?

5:22–23 Siis Mooses pöördus jälle Issanda poole ning ütles: „Issand, mispärast sa oled sellele rahvale kurja teinud? Milleks sa siis mind oled läkitanud? Alates sellest, kui ma tulin vaarao juurde sinu nimel rääkima, on ta sellele rahvale kurja teinud ja sina ei ole oma rahvast tõesti mitte päästnud!”

Mooses viis probleemi Jumala ette. Tal polnud rahvale öelda mingeid selgitusi või lohutusi. Ta teadis üksnes seda, et ta oli toiminud vastavalt Jumalalt saadud juhtnööridele – ja olukord oli läinud üksnes hullemaks ...

Võib-olla on sinugagi juhtunud midagi samalaadset. Oled toiminud nii, nagu on olnud õige, ja just selle tõttu sattunud teiste viha alla. Sellises olukorras on suur kiusatus võtta endale märtrikroon ja esineda inimesena, keda on valesti mõistetud ja kes nüüd vajab selle eest hüvitust. Palju raskem on võtta vastu inimeste viha ja rääkida oma meelehärmist üksnes Jumalale. Aga just nõnda toimis siin Mooses.

Võib-olla on see üks põhjus, miks Piibel ütleb: "Aga mees, Mooses, oli väga alandlik, alandlikum kõigist inimestest maa peal." (4Ms 12:3) Kui Jumal tahab oma rahvast alandada, lastes neil sattuda teiste viha alla, siis kas pole tal sellekski õigust?

6:1 Ja Issand ütles Moosesele: „Nüüd sa saad näha, mida ma vaaraole teen; sest vägeva käe sunnil ta laseb nad minna ja vägeva käe sunnil ta ajab nad ära oma maalt.”

Jumala vastus on trööstiv kõigepealt selles mõttes, et ta ei laida Mooset usalduse puudumise pärast või selle eest, et ta Jumala ees oma meelepaha väljendab. Inimene tohib olla Jumala ees ka nõrk ja jõuetu, ja Jumal ei süüdistata teda selle pärast. Vastupidi – ta võtab tõsiselt inimese ebakindlust ja nõrkust ja annab selles osas abi. Inimene tohib olla inimene ka pärast seda, kui ta on saanud Jumala omaks. Sellepärast kinnitab Jumal siin Moosesele oma töotusi uuesti.

6:2–3 Ja Jumal rääkis Moosesega ning ütles temale: „Mina olen Issand. Mina olen ennast ilmutanud Aabrahamile, lisakile ja Jaakobile Kõigeväelise Jumalana, aga oma nime Jahve ei ole ma neile teatavaks teinud.

Nende sõnadega ütleb Jumal Moosesele, et ta on oma rahva eest hoolitsenud juba Aabrahami aegadest peale. Esiisa Aabrahamile oli Jumal end ilmutanud nime all El Shaddai, see tähendab: "Kõigeväeline Jumal" või "Kõigeks piisav Jumal". Nüüd kordab Jumal Moosesele seda, mida ta ütles talle juba Hoorebi mäe juures. Ta tahab teha end rahvale tuntuks nimega Jahve. Veel ütleb ta, et seda oma nime ei olnud ta teinud teatavaks patriarhidele.

Need sõnad on ärritanud Piibli lugejates imestust ennekõike sellepärast, et 1. Mooseses raamatus esineb see Jumala nimi paljudelgi kordadel. Juba enne veeuputust, Seti ja Enose aegadel räägib Piibel, et inimesed hakkasid appi hüüdma Issanda nime, st Jahve nime. Kuidas võisid inimesed siis kasutada seda nime, kui see nimi anti teada alles Moosesele?

Sellele küsimusele on pakutud paljugi vastuseid. Käsitlen neist siinkohal kahte, mis minu arvates mõlemad on võimalikud. Lihtsaim ja tänapäeva piibliteadlaste enamiku poolt omaks võetud vastus on selline, et Mooseses raamatud on kirjutatud hiljem – alles pärast seda, kui Jumal on Moosesele ilmunud ja talle oma nime teada andnud. Ja kuna Jumal selgelt ütleb, et ta on seesama Jumal, keda Aabraham, lisak ja Jaakob tundsid nimega "Jumal, Kõigeväeline", siis ei ole üllatav, et seda Jumala nime kasutatakse ka nendel aegadel, mil ta seda tegelikult polnud veel teada andnud.

Teine vastus lähtub sellest, mida heebreakeelses maailmas peetakse silmas nime "teada andmise" all. Kuna nimi ja isik on väga lähedaselt seotud, siis nime teada andmine annab alati midagi olulist teada ka seda nime kandva isiku kohta. Järelikult, kui Jumal ütleb, et ta on end Aabrahamile ilmutanud kui Kõige väeline Jumal, siis on ta tahtnud sellega rõhutada just nimelt oma kõigeväelisust, seda, et tema on võimeline tegema ühest inimesest terve rahva. Patriarhide ajal rõhutas ta seda oma nime. Aga selle seletuse kohaselt ei pea see tingimata tähendama seda, et ka tema nimi Jahve poleks olnud sel ajal juba teada. Seda nime tavaliselt lihtsalt ei kasutatud. Ent Mooseses ajal, kui ühest inimesest oli juba sündinud terve rahvas, oli jõudnud kätte aeg rõhutada seda Jumala nime, mis tõi esile tema olemuse. Ta ei ole mitte üksnes kõikvõimas, vaid kogu olemine lähtub temast. Tema on see, kes ta on. Ja Tema tahab, et ka Iisraeli rahvas jätkaks oma olemasolu.

Kas on nüüd õigeks vastuseks üks eelnevatest seletustest või ka mõni muu, üks asi on selge: Jumal rääkis seda Moosesele selleks, et julgustada teda tema ülesande täitmisel. Juba sajandeid oli ta oma rahva eest hoolt kandnud. Ja ta ei lase Egiptuse vaaraol oma plaane muuta, ehkki olukord tundus sel hetkel üpris täbar.

Ja Jumal jätkab oma kõnet Moosesele.

5:4–8 Mina olen nendega teinud ka oma lepingu, et ma annan neile Kaanimaa, nende rännakute maa, kus nad on võõrana elanud. Mina olen ka kuulnud Iisraeli laste ägamist, et egiptlased neid orjastavad, ja ma olen mõelnud oma lepingule. Seepärast ütle Iisraeli lastele: Mina olen Issand ja mina viin teid ära egiptlaste teoorjuse alt; ma päästan teid nende orjatööst ja lunastan teid oma väljasirutatud käsivarrega ning suurte kohtupidamistega. Mina võtan teid enesele rahvaks ja olen teile Jumalaks, ja teie peate tundma, et mina olen Issand, teie Jumal, kes teid viib välja egiptlaste teoorjusest. Mina viin teid sellele maale, mille pärast ma oma käe üles tõstsin, et ma annan selle Aabrahamile, lisakile ja Jaakobile. Mina annan selle teie omandiks, mina, Issand.”

Vaevalt võiks keegi vajada enam kindlamat kinnitust. Sest Jumala vastus nii algas kui ka lõppes samade heebreakeelsete sõnadega: "Anii Jahve", "Mina olen Issand", "Mina olen Jahve". Nii on Jumala vastus otsekui suletud või pitseeritud kahe kindla lukuga. Miski ei või seda muuta.

Jumala poolt antud vastuses on ühtekokku seitse töötust, mida on kasulik veel kord vaadata. Jumal töötas:

- 1) viia oma rahvas välja Egiptuse teoorjusest,
- 2) päästa rahvas nende orjatööst,
- 3) lunastada nad oma vägeva käega,
- 4) võtta rahvas oma rahvaks,
- 5) olla oma rahvale Jumalaks,
- 6) viia oma rahvas maale, mille ta töötas juba Aabrahamile, lisakile ja Jaakobile,
- 7) anda töötatud maa israeli rahvale pärandiks.

Selle seitsmekordse töötuse pidi Mooses oma rahvale edasi andma, ja seda ta tegigi. Aga rahva vastuvõtt polnud enam see, mis esimesel korral.

5:9 Ja Mooses rääkis nõnda israeli lastele, aga nemad ei kuulanud Moosest rõhutatud meeleolu ja ränga orjuse tõttu.

Küllap on seda kogunud paljudki Jumala lapsed, et kui sa oled lootnud Jumala töötustele, aga olukord on seejärel läinud raskemaks, siis on üsna raske neil töötustel end julgustada lasta. Ka siin näis, et vaarao taktika annab tulemusi. Hilja õõni õlgi korjavad ja telliseid valmistavad orjad polnud enam võimelised nägema muud maailma, ehkki sõnum selle kohta tuli Jumalalt eneselt.

See on meie, inimeste probleem ka täiesti üldiselt. Raske on näha elu murede, ahistuste ja isegi lihtsalt igapäevaste toimetuste taga teistsugust reaalsust, mida Jumal tahaks meile näidata, et me pööraksime sellele tähelepanu. Kui sa oled maiste muredega täielikult hõivatud, siis ei suuda sa vaimulikele asjadele enam mõelda.

Egiptuse vaarao sümboliseerib vaimulikus mõttes saatanat, selle maailma vürsti, kes püüab tänapäevalgi inimesed kõige maisega sedavõrd hõivata, et neil ei jätkuks enam tähelepanu selle jaoks, mida räägib Jumal. Ta püüab ümbritseda inimesed otsekui suitsukattega, millest läbi pole näha midagi muud kui seda, millega inimene parajasti on hõivatud. Ta püüab meid veenda, et pole olemas mingit Jumalat, kes oleks inimesest huvitatud või suudaks teda aidata. On tarvis anda inimestele võimalikult rohkem igasuguseid tegemisi, et neil poleks aega kuulata "valekõnesid". Saatan tahab meid kõiki õlgede korjamisega nõnda ära väsitada, et meil poleks enam aega mõelda, mis õieti toimub ja miks me teeme seda, mida teeme. Kes peab hommikust õhtuni õlgi korjama ja kõige maisest pärast muretsema, sellel pole enam mahti ega jõudu tõsta pilku taeva poole. Tema jaoks koosneb kogu elu neist maas kasvavatest kollastest kõrrest, mida ta püüab koguda võimalikult palju, enne kui kohale jõuab keegi teine.

Aga inimese tegelik lootus seisneb selles, et Jumal tegutseb ka siis, kui inimene ise on omadega läbi ega suuda end enam aidata.

6:10–13 Ja Issand rääkis Moosesega, öeldes: „Mine ütle vaaraole, Egiptuse kuningale, et ta laseks israeli lapsed oma maalt ära minna!” Aga Mooses rääkis Issanda ees, öeldes: „Vaata, israeli lapsed ei kuula mind, kuidas siis vaarao mind kuulda võtab? Mina olen ju huultelt ümberlõikamata.” Aga Issand rääkis Moosesega ja Aaroniga ning andis neile käsu minna israeli laste ja vaarao, Egiptuse kuninga juurde, et viia israeli lapsed Egiptusemaalt välja.

Moosesele osaks saanud kohtlemine masendas teda. Ta tõi rahvale sõnumi, mille Jumal käskis tuua, aga teda ei tahtud kuulda. Kui juba sõbradki teda ei kuulanud, kuidas võiksid siis seda teha vaenlased? – oli tema lihtne küsimus. Hoolimata

Jumala kutsest oli ka Mooses raske olukorra ees. Ja pole ime, et selline olukord teda masendas. Temagi vaatas sel hetkel rohkem asjaoludele, kui Jumala suurusele.

Aga Jumal ei jätnud teda rahule. Ta oli andnud Moosesele oma sõna, et ta selle edasi annaks, ja see sõna pidi ellu viima Jumala kavatsused, mis olid inimeste hinnangutest suuremad.

PKK0155 2Ms 6:14 – 7:13

Sugupuu jutustus

Kui küsida kelleltki, kellele piiblilood on tuttavad, mis on talle jäänud meelde Egiptuse vaarao ja Iisraeli suhetest, siis üks tõenäoline vastus on, et mainitakse neid kümmet nuhtlust, mis tabasid Egiptusemaad, enne kui Iisraeli rahvas sealt välja läks. Samuti võib meenuda Mooses kepp, mille Aaron viskas vaarao ette ja mis muutus maoks. Ja vähe sellest – see madu sõi ära teised maod, kelle samal viisil olid esile kutsunud vaarao võlurid.

Enne, kui vaatleme lähemalt neid nuhtlusi, mis egiptlasi tabasid, mõtleme edaspidi sellelegi, mis loom see õieti oli, kelleks Aaroni kepp muutus. Aga enne seda vaatame järele, kellega koos me õieti oleme teel. 2. Mooses raamat on teekond orjusest vabadusse, ja teejuhtideks sellel teekonnal on kaks meest, kellest me seni ei teagi õieti rohkem, kui vaid nimesid: Mooses ja Aaron. Küsigem siis enne teele minekut, kes need mehed täpsemalt on.

Ka Piibel näib olevat samal arvamusel nagu meiegi: neid mehi tasub lähemalt tutvustada, enne kui jätkata sellega, mis toimus ühelt poolt Mooses ja Aaroni ja teiselt poolt Egiptuse vaarao vahel. Mooses ja Aaroni tutvustamiseks tuuakse meie ette nende sugupuu.

Sugupuude koostamine on ka tänapäeval moes. Nende põhjal saab teada, kes on meie esivanemad ja milline on suguvõsa minevik. Mida kaugemale minevikku me oma esivanemaid teame, seda rikkalikum on pilt. Mõnigi isik muutub otsekui tuttavamaks, kui saad rohkem teada tema tausta kohta. Samamoodi juhatab ka Piibel meid siin lähemalt tundma seda Piibli kõige kuulsamat vendade paari.

Sissejuhatus suguvõsa ajalukku algab juba Iisraeli suguharude osalise tutvustamisega. See on vajalik otsekui kaardistamiseks. Selle abil saame teada, kuhu Mooses ja Aaron Iisraeli rahva hulgas paigutada. Tavaliselt kantakse Piiblis selle eest korralikult hoolt, et inimene oleks paigutatud mingisse suuremasse tervikusse. Igaüks kuulub mingisse suuremasse kollektiivi, perekonda ja suguvõssa, ja seda ei jäeta märkimata. Ka Mooses ja Aaron ei ilmunud äkitselt lavale kusagilt olematusest, vaid neil on oma taust ja suguvõsa.

6:14–16 Need olid nende perekondade peamehed: Ruubeni, Iisraeli esmasündinu pojad olid: Hanok, Pallu, Hesron ja Karmi; need olid Ruubeni suguvõsad. Siimeoni pojad olid Jemuel, Jaamin, Ohad, Jaakin, Sohar ja Saul, kaananlanna poeg; need olid Siimeoni suguvõsad. Need olid Leevi poegade nimed nende sünnijärgluses: Geerson, Kehat ja Merari; ja Leevi eluaastaid oli sada kolmkümmend seitse aastat.

Jaakobi poegade osaline sugupuu räägib siinkohal ainult Jaakobi kolme vanema poja järeltulijatest. Meile võib see tunduda siinkohal isegi üleliigne, sest me olime huvitatud ainult Leevi suguvõsast, kelle hulka kuulus Mooses. Pangem aga tähele, et tähtis on sündimise järjekord. Järjekorras kolmas laps ei pääse vanematest ettepoole. Moosesesi-isad põlvnevad Leevi teisest pojast Kehatist, kelle kohta 18. salmis antakse teada: "Kehati pojad olid Amram, Jishar, Hebron ja Ussiel; ja Kehati eluaastaid oli sada kolmkümmend kolm aastat."

Ma ei tea, kas siin Moosese esi-isade sugupuus on kõik põlvkonnad ära toodud. Igatahes vastab Piibli keelekasutusele seegi, kui teatud inimeste poegadeks kutsutakse nende järglasi ka üle mitme sugupõlve. Saame teada, et Kehati järeltulija oli ka Amram, kes oli Moosese isa.

6:20 Amram võttis enesele naiseks Jookebedi, oma isa õe, ja see tõi temale ilmale Aaroni ja Moosese; ja Amrami eluaastaid oli sada kolmkümmend seitse aastat.

Hiljem keelas seadus, mille Mooses Jumalalt sai, abielud lähisugulaste vahel. Amrami ajal aga seda seadust veel ei olnud. Siit saime teada sedagi, et Aaron oli Moosesest vanem. Kuna tema sündimisega seoses ei räägita surmaohust, võime järeldada, et vaarao käsk heita sündinud poeglapsed Niiluse jõkke oli antud nende kahe poja sündimise vahelisel ajal.

6:23 Aaron võttis Eliseba, Amminadabi tütre, Nahsoni õe, enesele naiseks, ja see tõi temale ilmale Naadabi, Abihu, Eleasari ja litamari.

Hiljem, kõrberännaku ajal said Naadab ja Abihu surma, kuna nad trotsisid Jumala selget käsku. Seetõttu, kui 25. salmis räägitakse Aaroni poegade järglastest, ei ole mingit juttu Naadabist ja Abihust. Räägitakse üksnes Eleasari järeltulijatest.

6:25 Eleasar, Aaroni poeg, võttis enesele naise Puutieli tütreist, ja see tõi temale ilmale Piinehasi; need olid leviitide perekondade peamehed nende suguvõsade kaupa.

Eleasari naine oli tõenäoliselt mustanahaline, sest tema pojale pandi nimeks Piinehas, mis tähendab mustanahalist, nuubialast. Sellesama Piinehasiga kohtume ka 4. Moosese raamatu 25. peatükis, kus ta oma tegevusega peatab Jumala nuhtluse, mis oli tulnud rahva peale sellepärast, et nad olid hakanud koos ümbritsevate rahvastega ebajumalaid teenima.

Pärast Piinehasi mainimist tuleb sugupuu tagasi Aaroni ja Moosese juurde.

6:26–27 Need olid Aaron ja Mooses, kellele Issand ütles: „Viige Iisraeli lapsed nende väehulkade kaupa Egiptusemaalt välja!” Nemad olid, kes rääkisid vaaroga, Egiptuse kuningaga, et Iisraeli lapsi Egiptusest välja viia – Mooses ja Aaron.

See sugupuu osa, mida me nõnda kiiresti uurisime, võis tunduda liigne ja ka nüri. Aga see ei olnud seda Moosese kaasaegsetele. Mooses oli elanud 40 aastat Midjanimaal ja abiellunud midjanlannaga. Kui ta lõpuks tuli tagasi oma rahva juurde, võis paljudelgi tekkida küsimus, kes ta tegelikult õieti on. Sellele küsimusele annabki vastuse siin toodud sugupuu. Pilk sellele näitab, et Moosesel pole põhjust häbeneda – ta kuulub sellesse suguvõssa, kellele Jumal juba sajandeid tagasi oli andnud oma tütused. Ja seetõttu võib öelda, et ehkki ta oli elanud poole oma elust võõrsil, ei olnud ta ometi võõramaalane.

Inimesel on kasulik teada, kus on tema juured, kust ta pärineb. See teadmine rahustab nii ennast kui ka teisi. Ja just selle toob siin esile ka Piibel: sellest ja sellest suguvõsast, nendele ja nendele sündinud lapsed on Mooses ja Aaron. Kui tuntakse vanemaid, siis tuntakse ka lapsi.

Meie rikutud ajal, mil kõikjal rõhutatakse üksikisiku vabadust ja eripära, on suur oht, et side eelnevate põlvkondadega katkeb. Ja inimene, kellel puuduvad juured, ei tunne end hästi. Nii võib juhtuda, et isegi Piibli sugupuude uurimine toob meie elus esile valusaid ja mädanevaid haavu, millele peaksime leidma abi.

6:28–30 Sel päeval, mil Issand rääkis Moosese Egiptusemaal, Issand rääkis Moosesele, öeldes: „Mina olen Issand! Räägi vaaraole, Egiptuse kuningale kõike, mis ma sulle räägin!” Ja Mooses ütles Issanda ees: „Vaata, ma olen huultelt ümberlõikamata. Kuidas siis vaarao mind kuulda võtaks?”

Mooses on ebakindel, aga see on meie jaoks omamoodi trööstivgi. Talle polnud sellest küllalt, et ta oli juba kord Hoorebi mäe juures kurtnud Issandale oma nõrkust ja suutmatust. Egiptuses, olukorras, kus ta peale vihastas ta enda rahvas ja kus ka vaarao näitas oma võimu, tulid talle uuesti meelde kõik need põhjused, mille tõttu tal oleks hoopis targem olla kusagil mujal ja tegelda millegi muuga, näiteks kasvõi pügada lambaid mõne puu vilus Midjanimaal. Lõppude lõpuks oli ta ju karjane, mitte mõni kuulutaja!

Seepärast, kui Issand ütleb talle taas: "Mina olen Issand! Räägi vaaraole, Egiptuse kuningale kõike, mis ma sulle räägin!", vastab ka Mooses taas, et tema pole tegelikult üldse mingi kõnemees; ja mis lootust võiks olla, et vaarao teda kuulda võtaks?

Aga Jumal on ustav ega lase Moosese nõrkusel oma plaane segada.

7:1 Ja Issand ütles Moosesele: „Vaata, ma panen sind vaaraole jumalaks ja su vend Aaron olgu sulle prohvetiks.

Mida võis Mooses oma ebakindluses mõelda, kuulates neid Issanda sõnu? – Jumal seab teda jumalaks suurele ja võimsale vaaraole! Kas kadusid Moosese meeltes möllanud hirm ja ebakindlus nende Jumala sõnade mõjul nagu võluväel? Me ei tea täpselt, mida Mooses neid sõnu kuulates tundis, aga näeme küll, et Jumalal on vahendeid oma sulase aitamiseks.

Pöörame siinkohal tähelepanu ka sellele, milles seisneb prohveti ülesanne. Prohvet on inimene, kes räägib kas ette seda, mis tuleb, või kellegi eest. Jumala saadetud prohvet räägib rahvale seda, mida tahab rääkida Jumal. Prohvetil on teistsugune ülesanne kui preestril. Mõtlen siinkohal Vana Testamendi preesterlust, mis algas Moosese ja lõppes Jeesuse ajal. Preestri ülesanne oli rääkida rahva eest Jumalaga ja tuua ohvreid rahva pattude pärast. Prohveti ülesanne oli vastupidine – tema tõi rahvale sõnumid Jumalalt.

Mõnikord võis küll juhtuda, et preester oli ühtlasi ka prohvet. Selline oli näiteks Hesekiel. Tavaliselt aga olid preestrid ja prohvetid eri inimesed. Aaron pidi hakkama Moosese ja vaarao vahel prohvetiks, kuna Mooses ise ei tahtnud vaaraoga rääkida. Aaron pidi esindama Mooset vaarao ees, Mooses aga pidi olema Jumalaks vaaraole ja hiljem ka oma rahvale.

7:2–3 Sina räägi kõik, mida ma sind käsin, ja su vend Aaron rääkigu vaaraole, et ta laseks Iisraeli lapsed oma maalt ära minna. Aga mina teen kõvaks vaarao südame ja teen palju imetegusid ja tunnustähti Egiptusemaal.

Inimese süda – või ütleme, inimese loomus – on midagi ääretult keerulist. Kui Jumal siin ütleb, et ta teeb vaarao südame kõvaks, siis mida ta sellega silmas peab? Kas tuleks seda mõista nõnda, et enne, kui Jumal asjasse sekkus, oli vaarao süda iisraellaste suhtes hea ja kaastundlik, Jumal aga muutis selle kaastundlikkuse vihaks? Loomulikult mitte. Kuidas vaarao Iisraeli rahvasse suhtub, see on saanud küllalt selgeks juba nende aastate jooksul, mil rahvas pidi tegema sunnitööd. Kui ta oleks olnud Iisraeli rahva suhtes hea, siis oleks ta toiminud teisiti.

Seega, kui Jumal ütleb, et ta teeb vaarao südame kõvaks, siis tahab ta tegelikult öelda, et ta võtab selle mehe nõnda käsile, et kõik näevad, mida ta tegelikult sisimas mõtleb ja kuidas ta rahvasse suhtub, nõnda et tema taotlused ei jää kellelegi ebaselgeks. Riigimeestel ja poliitikutel on kõikidel aegadel olnud suur kiusatus mõelda üht ja rääkida teist; kasutada oma sõnu mitte oma tegelike mõtete väljendamiseks, vaid varjamiseks. Nüüd sunnib Jumal vaarao paljastama oma tõelist mina. Ta sunnib teda reetma oma südame tõelise hoiaku kuni põhjani. Ja edaspidi me näeme, et

seal polnud lõppude lõpuks muud kui pahatahtlikkus ja mõrvahimu. Ja seda ei suutnud muuta isegi need Jumala imed, mida ta nägi Moosese kaudu toimuvat.

7:4–7 Vaarao ei kuula teid, aga mina panen oma käe Egiptuse vastu ja viin oma väehulga, oma rahva, Iisraeli lapsed Egiptusemaalt välja suurte nuhtluste abil. Ja Egiptus peab tundma, et mina olen Issand, kui ma sirutan oma käe Egiptuse kohale ja viin Iisraeli lapsed nende keskelt välja!” Ja Mooses ja Aaron tegid nõnda; nagu Issand neid oli käskinud, nõnda nad tegid. Mooses oli kaheksakümmend aastat vana ja Aaron oli kaheksakümmend kolm aastat vana, kui nad vaaraoga rääkisid.

Aaron oli Moosese kolm aastat vanem ja mõlemad nad olid juba üsna kõrges eas, kui nende tõeline elutöö alles algas. Ka tänapäeval ei tähenda pensionile minek Jumala riigis töötuks jäämist. Pole võimatu, et alles siis algab see tõeline töö, mille jaoks Jumal on inimest kogu eelneva elu jooksul ette valmistanud.

7:8–10 Ja Issand rääkis Moosese ja Aaroniga, öeldes: „Kui vaarao räägib teiega ja ütleb: Tehke mõni tunnustäht!, siis ütle Aaronile: Võta oma kepp ja viska vaarao ette, siis see muutub maoks!” Siis Mooses ja Aaron läksid vaarao juurde ja tegid nõnda, nagu Issand oli käskinud. Aaron viskas oma kepi vaarao ja ta sulaste ette ja see muutus maoks.

Niisiis, Mooses ja Aaron läksid oma nõudmistega vaarao ette. Aga loomulikult ei anna ükski valitseja järele ebameeldivatele nõudmistele, kui talle ei näidata, et nende taga on niisugune võim ja vägi, mida pole kasulik jätta tähele panemata.

Piibli uurijad ei tea täpselt, milliseks loomaks Aaroni kepp muutus, sest algtekstis kasutatud sõna "tannin" võib tähendada ka krokodilli. Seda sõna ei kasutanud algtekst aga siis, kui Moosese kepp muutus maoks juba Hoorebi mäe juures. Tegelikult on sinne jutustus Aaroni kepi ainuke juhtum terves Vanas Testamendis, mil sõna "tannin" on tõlgitud maoks. Piibli algtekstis esineb seda sõna mujalgi. Näiteks Hs 29:3 on see sõna tõlgitud krokodilliks. Selles salmis öeldakse Egiptuse vaarao kohta muuhulgas järgmist: "... vaarao, Egiptuse kuningas – suur krokodill, kes sa lamad jõgede keskel, kes sa ütled: „Mu Niilus on mu päralt ja mina olen selle enesele teinud.”

Niisiis, krokodilli kasutatakse Piiblis vaarao võrdpildina. Krokodilli või vähemalt krokodilli pilti kummardati ka Egiptuses ühe ebajumalana. Seetõttu polegi nii alusetu esitada küsimus, mis loomaks Aaroni kepp tegelikult muutus. Kui krokodill on üks Egiptuse võrdpilte, siis see, mis juhtus krokodilliga Egiptuse vaarao õukonnas, polnud sugugi mitte väikese tähendusega. Sest piltlikult võib öelda, et see, kes valitses krokodilli üle, valitses ka Egiptuse üle.

Niisiis, vaarao ette olid saabunud heebrealased, kes näitasid oma võimu krokodilli üle. Nüüd pidi ka valitseja osutama oma meelevalda. Ja seda ta tegigi.

7:11–13 Aga vaaraogi kutsus targad ja nõiad, ja Egiptuse võlurid tegid oma salakunstidega ka sedasama: igaüks neist viskas oma kepi maha ja need muutusid madudeks; aga Aaroni kepp neelas nende kepid ära. Ja vaarao süda jäi kõvaks ja ta ei kuulnud neid, nagu Issand oli öelnud.

Vaarao võlurid olid peaaegu niisama võimekad, nagu Mooses ja Aaron. Seetõttu polnud Moosese ja Aaroni tehtud tunnustäht tema jaoks piisavalt veenev. Järelikult polnud tal vähemalt esialgu tarvis neid mehi karta ega muuta oma otsuseid Iisraellaste suhtes soodsamaks.

PKK0156 2Ms 7:14–24

Nuhtluste sõnumid

Edaspidi me kohtume veelgi Egiptuse võluritega. Seetõttu on kasulik teada, keda nad endast kujutavad. Varem rääkis Piibel Egiptuse ennustajatest ja tarkadest seal, kus Joosepi ajal elanud vaarao nägi tulevikku ennustavaid unenägusid lihavatest ja lahjadest lehmadest. Siis polnud need loitsijad võimelised vaarao unenägusid seletama. Tarkadeks nimetatud mehed olid tavaliselt ka õpetajateks nn Elu Majas, kus õpiti Egiptuse tarkusi. Selles koolis oli ka Mooses omal ajal käinud.

Elu Koolis tegutsesid juhtivate õpetajatena maa parimad loitsijad. Nad tundsid oma aja pühasid kirju, maagilisi rituaale ja tehnikaid, mis olid täpselt määratletud. Neid okultseid meetodeid kasutades püüti saavutada eesmärgi, mille saavutamine muul viisil polnud võimalik.

Kui Uues Testamendis räägitakse Egiptuse tarkadest, kes Moosesele vastu seisid, siis mainib Paulus eriti kahte isikut – Jannest ja Jambrest: "Nii nagu Jannes ja Jambres panid vastu Moosesele, nõnda panevad ka nemad vastu tõele. Nad on inimesed, kelle mõistus on rikutud ja kes on kõlbmatud usu poolest. Kuid palju kaugemale nad enam ei jõua, sest nende meeletus saab silmanähtavaks kõigile, nii nagu nende kahegi puhulgi sündis." (2Tm 3:8–9)

Juutluses on traditsiooniliselt olnud seisukohal, et need loitsijad, kellest 2. Mooses raamat räägib, olid just Jannes ja Jambres. Paulus mainib neid kahte meest, hoiatades Timoteost valeõpetajate ja valeõpetuste eest. Seega võib öelda, et selles võitluses, mida ühelt poolt peavad Mooses ja Aaron, ja teiselt poolt vaarao ja tema teadjad, on tegelikult tegemist saatana võitlusega Jumala tahte teostumise vastu. Teadjate relvadeks olid salateadused ehk okultism, mille abil pääsetakse ühendusse kurjade vaimsete jõududega. Mooses ja Aaroni tegevus aga põhines Jumala käsul, mis ta oli andnud selleks, et täita oma töötused, mis ta oli andnud Aabrahamile. Selles töötuses, mis rääkis Messia tulekust maailma, oli juttu ka maast, kus Aabrahami järeltulijad peavad elama. Seega võib öelda, et loitsijad, kes Moosesele vastu seisid, ei seisnud vastu mitte üksnes Moosesele, vaid nad seisid vastu terve Jumala päästeplaani teostumisele. Ka seetõttu võib nende tegevuses näha tegelikult saatana eksitust.

Nende teadjate tegevusest tasub tegelikult õppida, sest see räägib midagi selle kohta, kuidas hingevaenlane tänapäevalgi tegutseb. Kui järgnevalt hakkavad Egiptust tabama Jumala poolt saadetud nuhtlused, siis esimeste nuhtluste ajal on loitsijad võimelised Moosesega tegusid matkima. Hiljem aga nende võimed lõpevad. Aga see, et loitsijad olid teatud määral võimelised sooritama tegusid, mis meenusid Moosesega poolt tehtud imesid, näitab, et saatanal on võim ja võime petta inimesi tegudega, mis teatud määral meenusid Jumala tehtud tegusid. Ja maksab arvestada, et Piibli järgi olid ka nende tarkade tehtud teod tõelised, mitte kujutletud. Ilmselt ei olnud tegemist lihtsalt silmapettega.

Teine küsimus on muidugi see, kuidas olid loitsijad võimelised tegema seda, mida nad tegid. Ja sellele küsimusele võib vastata kahel viisil – kas tänapäeva ratsionalistliku mõtteviisi seisukohalt, mille järgi on võimalik üksnes kõik see, mida saab seletada looduseadustest lähtudes; või lähtudes sellest, et on siiski olemas ka vaimne maailm, kus kehtivad hoopis teised seadused ja ka võimalused. Kui lähtuda ratsionalistlikust ja teaduslikust mõtlemisviisist, siis tuleks anda vastuseks, et tegemist on Piibli legendidega, mis on kas välja mõeldud või mis väljendavad legendides mingit muud tõde. Sellise lähenemise puhul ei saa me Piibli teksti üldse suhtuda kuigivõrd tõsiselt, ja siis ei saa me ka Jumalat võtta tõsiselt.

Teine võimalus on arvestada, et see, millest Piibel räägib, vastab tõele ja on ka tegelikult juhtunud. Et üleloomulikud vaimsed jõud on olemas ja tegutsevad maailmas ka tegelikult, seda kinnitab tegelikult inimkonna kogemus läbi aastatuhandete kõigis erinevates kultuurides ja religioonides. Ka meie tänapäevasel Eestimaal on küllalt inimesi, kes saavad korda mõndagi, mis pole teaduslikult ja ratsionalistlikult seletatav. Ja need nähtused polnud kadunud ega

kasutamata isegi mitte sel ajal, kui Nõukogude Liidus valitses kommunistlik partei, ehkki ametlik ideoloogia väitis hoopis midagi muud.

Läbi aastatuhandete on inimkond teadnud, et teatud eriliste võimetega inimesed suudavad võtta kontakti vaimse maailma jõududega. Nende jõudude abiga saavad nad näiteks informatsiooni, mis on muidu inimesele kättesaamatu, ja samuti saadavad korda tegusid, mis muidu on inimeste jaoks võimatud. Kuidas see nõ "tehniliselt" täpsemalt toimub, seda pole materialistliku teaduse seisukohalt võimalik ära seletada, seetõttu pole mõtet selleks aega kasutada. Me saaksime sellel teemal teha üksnes oletusi. Kui me aga oleme valmis lihtsalt tunnustama tõsiasju, millest tunnustavad inimkonna ajalugu ja kogemus, siis peame mõnna, et meie maailmas tegutsevad peale inimeste veel ka Jumal ja saatan, ehkki nad ei ole võrdväärset olemused.

Igatahes tunnustab ka Uus Testament väga selgelt, et ka saatanal on võim teha imetegusid. Näiteks on Ilmutusraamatu 13. peatükis juttu imetegudest, mida tulevikus Ilmutusraamatu metsaline saatana poolt antud väega teeb: "Ma nägin maast üles tulevat teist metsalist, sel oli kaks sarve otsekui tallel ning ta rääkis nagu lohe. Ta tegi kõik esimese metsalise meelevaldaga tema ees ning ta tegi, et ilmamaa ja need, kes seal elavad, kummardaksid esimest metsalist, kelle surmahaav oli paranenud. Ja ta tegi suuri tunnustähti, nõnda et ta lasi ka tule taevast maa peale maha tulla inimeste silme ees, ning ta eksitas ilmamaa elanikke tunnustähtedega, mis talle oli antud teha metsalise ees, käskides ilmamaa elanikke teha kuju metsalisele, kellel oli mõõgahaav ning kes oli tõusnud ellu." (Ilm 13:11–14)

Niisiis, me peaksime mõistma, et vaimses maailmas on võimalik saavutada kokkupuude kas Jumalaga või Jumala vastaste vaimsete jõududega. Ja eriti Jumala vastaste vaimsete jõudude puhul on ka võimalik kasutada nende teeneid. Jumala puhul ei tahaks ma öelda, et meil on võimalik kasutada ka Jumala teeneid, ehkki sisuliselt ei oleks see vale. Sest Jumal ei paku meile mitte lihtsalt oma teatud teeneid, vaid hoopis enamat. Ta kutsub meid enda teenistusse ja tahab teha meiega koostööd.

Selle koostöö hulka kuulub ka vajaliku abi andmine elus ette tulevates olukordades. Kui tarvis, siis kasutab Jumal selle abi andmiseks ka oma üleloomulikku väge. Aga sageli aitab Jumal oma lapsi ka puht loomulikul teel, näiteks juhtides neid kokku inimestega, kes on võimelised antud olukorras neid aitama.

Tulles tagasi Moosese ja Aaroni juurde, kes peavad Jumala käsul minema Egiptuse vaarao ette, peame mõistma, et siin on tegemist ennekõike vaimse võitlusega – Mooses ja Aaron teevad imesid Jumala väe läbi, vaarao võlurid aga, kasutades neid Jumala vastaseid okultseid jõude, mis on nende käsutuses. Et okultsed jõud tõepoolest ei ole Jumalast, vaid on Jumala vastased, seda näeme siin juba sellest, et nad Moosesele vastu panevad.

Aga Jumal jätkab seda, millega ta on alustanud.

7:14–15 Siis Issand ütles Moosesele: „Vaarao süda on kalk, ta keeldub rahvast ära laskmast. Mine hommikul vaarao juurde, kui ta läheb vee äärde, ja astu temale vastu Niiluse jõe ääres. Võta kätte kepp, mis muutus maoks

Niisiis, Mooses pidi uuesti minema vaarao ette. Piibel ei ütle, kui palju oli möödunud aega sellest, kui Aaroni keppi oli kasutatud esimese imeteo tegemiseks. Paneme aga tähele, et seekord räägib Jumal Moosese kepi kohta, mis muutus maoks, mitte nii nagu eelmisel korral, Aaroni kepi kohta, mis muutus loomaks, kes arvatavasti oli krokodill. Moosese kepi rääkides kasutatakse algtekstis jälle seda traditsioonilist sõna, mis tähendab madu, mida kasutati juba ka siis, kui Mooses ja Jumal kohtusid esimest korda Hoorebi mäe juures.

Ilmselt oli vaaraol kombeks käia hommikuti Niiluse kaldal jalutamas. Seekord aga kujunes tema jalutuskäik tavalisest erinevaks.

7:16–19 ja ütle temale: Issand, heebrealaste Jumal, on mind läkitanud sinu juurde, et ma ütleksin: Lase mu rahvas minna ja mind kõrbes teenida! Aga vaata, sa ei ole senini kuulda võtnud. Seepärast ütleb Issand nõnda: Sellest sa tunned, et mina olen Issand: vaata, ma löön kepiga, mis mul käes on, jõe vett, ja see muutub vereks. Kalad jões surevad ja jõgi hakkab haisema, nõnda et egiptlased jões vett juues tunnevad tülgastust.” Ja Issand ütles Moosesele: „Ütle Aaronile: Võta oma kepp ja siruta käsi egiptlaste vete kohale, nende jõgede, kanalite, tiikide ja kõigi veekogude kohale, et need muutuksid vereks. Siis on kogu Egiptusemaal veri, niihästi puu- kui kiviastjais.”

Jumal kasutas Moosese ja Aaroni keppi selle esimese nuhtluse toimepanemiseks. See nuhtlus algas Niilusest, mis on terve maa elusoon. Kui sureb Niilus, siis sureb lõpuks terve maa. Vereks muutunud vesi tegi inimeste elu raskeks.

7:20–24 Ja Mooses ja Aaron tegid nõnda, nagu Issand oli käskinud. Ta tõstis kepi üles ning lõi Niiluse jõe vett vaarao ja ta sulaste silma ees, ja kõik vesi jões muutus vereks. Ja kalad jões surid, jõgi haises ja egiptlased ei saanud jões vett juua; ja veri oli kogu Egiptusemaal. Aga Egiptuse võlurid tegid oma salakunstidega sedasama. Ja vaarao süda jäi kõvaks ning ta ei kuulanud neid, nagu Issand oli öelnud. Ja vaarao pöördus ümber ning läks oma kotta ega võtnud ka seda südamesse. Aga kõik egiptlased kaevasid Niiluse jõe ümbruses joogivett otsides, sest nad ei saanud jõe vett juua.

Esimene nuhtlus ei olnud vaarao jaoks veenev, sest ka tema loitsijad olid võimelised muutma vett vereks. Tänapäeval oleks öeldud lihtsalt, et neid imesid saab ka teisiti seletada – need ei tähenda, et mängus oli tingimata Jumal.

Saatana eksitused või järeletegemised ei lasknud vaaraol näha tõde. See saatus on pärast vaaraod saanud osaks ka väga paljudele teistele inimestele.

Egiptust tabas ühtekokku kümme nuhtlust. Neid on uuritud ja seletatud väga erinevatel viisidel. Järgnevalt toon esile mõned näited nende seletuste kohta.

Üks võimalus seletada neid nuhtlusi on otsida neile nõ loomulikke seletusi. See tähendab, et püütakse leida loomulikke põhjuseid, mis võisid põhjustada selliseid nähtusi, mida Piibel kirjeldab. Egiptuse loodust tundvad inimesed on esimesele üheksale Egiptust tabanud nuhtlusele leidnudki nõ loomulikud seletused, mis võiksid sarnaseid nähtusi põhjustada Egiptuses ka muul ajal. Järgnev näide näitab, kuidas on võimalik neid nuhtlusi seletada nõ talupojamõistusega.

Selle seletuse järgi tulenes Niiluse punane värv sellest, et Niiluse üleujutus oli seekord tavalisest ulatuslikum. Arvatakse, et tavalisest suurem vee hulk kandis endaga kaasa ka tavalisest rohkem punakat värvi pinnast, mis jõudis Niiluse suudmesse. Ühtlasi võis see vesi endaga kaasa tuua ka baktereid ja muid vees elavaid mikroorganisme. Muda ja mikroorganismid üheskoos võisid põhjustada kalade massilise surma, mis omakorda tõi kuumas kliimas kaasa mädanevate kalade talumatu leha. Saastunud vees ei saa enam elada ka konnad, mistõttu nad lähevad otsima varjupaika mujalt. Konnade kiire surm aga oleks seletatav sellega, et nad olid juba vees olles saanud bakterite poolt nakatatud. Samuti võiks sääskede ja parmude massiline esinemine olla seletatav sellega, et tavalisest suurem Niiluse üleujutus lõi nende paljunemiseks soodsamad tingimused. Loomakatk aga võis olla põhjustatud sellest, et loomad said karjamaal nakatatud samade bakterite poolt, kes olid põhjustanud ka konnade surma. Aga Gooseni maakonda, kus elasid iisraellased, need bakterid mingil põhjusel ei levinud. Sama bakter võis ka inimestel põhjustada nakkuslikku paisetesse haigestumist, millega oleks seletatav kuues nuhtlus. Parmud aga võisid aidata kaasa nende bakterite levikule.

Seitsmendaks nuhtluseks oli ränk rahe, mida äikesepilved kergesti endaga kaasa tuua võivad. Selle tulemusel hävines egiptlaste vili, ja välja jäänud kari hukkus. Iisraellaste aladel aga rahet ei sadanud. Kuna äikesepilved on alati küllaltki piiratud, pole see mingi ime, kui ühes maakonnas sajab ja teises mitte.

Kaheksandaks nuhtluseks olid rohutirtsud. Nende kiire paljunemise põhjuseks võib pidada Niiluse ülemjooksu tavalisest suuremaid üleujutusi, mis löid selleks soodsad tingimused. Kui need praeguse Sudaani ja Etioopia aladel paljunenud putukad rändasid oma tavalist teed pidi põhja poole, siis võis sobival ajal tõusnud idatuul kanda nad Egiptusemaale, Niiluse suudmesse.

Ka üheksas nuhtlus, pimedus oleks selle seletuse järgi sellesama kuiva ja kuuma idatuule tulemus, mis nendel aladel puhub umbes viiekümnel päeval aastas. Pimedus võis olla põhjustatud sellest, et kuiv ja tugev idatuul tõstis õhku palju seda punakat pinnast, mille tavalisest suurem Niiluse üleujutus oli toonud enesega kaasa ja mis selleks ajaks oli maapinnal kuivanud, kuna Niilus oli laskunud tagasi oma süngi.

Selle seletusviisi järgi ei olnud üheksa Egiptuse nuhtluse puhul ime mitte see, et need asjad juhtusid, vaid pigem see, et need juhtusid just siis, kui nad juhtusid – täpselt õigel ajal. Ja samuti võib imeks pidada seda, et nii palju erinevaid sündmusi juhtub üksteise järel niivõrd lühikese aja jooksul.

Egiptuse nuhtlustes võib näha ka ainsa tõelise Jumala võitlust Egiptuse paljude ebajumalate vastu. Näiteks Niilus oli pühitsetud jumal Osirisele, keda sageli kujutatakse kas linnu peaga inimesena või ka Niiluse jumalana, kes lamab vasakul küljel, ümbritsetuna väikeste laste kujudest. (Andmed Alexander S. Murray raamatust "Who's Who in Mythology. A Classic guide to the ancient world.") Sellisel juhul näitab Niiluse vee mürgitamine, et Iisraeli Jumal on tugevam kui Osiris.

Memphises aga oli püstitatud tempel konna peaga viljakusejumalannale, kelle nimeks oli Heka või Hekit. Selle jumalanna vastu võiks olla suunatud konnade nuhtlus.

Kolmas nuhtlus sai alguse sellest, kui Aaron lõi oma kepiga vastu maad. Siis tulid maast sääsed, kes olid nuhtluseks tervele Egiptusele. Aga maajumalaks oli Egiptuse võib-olla kõige tuntum jumalanna Isis. Peale selle olid Egiptuse mütoloogias olemas veel sfinksid, kellel oli naise pea ja rinnad, aga lõvi keha. Neid peeti viljaka maa kehastusteks. Valitses arusaam, et kõik elav on sündinud maast. Aga Aaroni kepi väljasirutamise tulemusena sündis maast, mis tavaliselt sünnitas elu, seekord tüütuid sääski.

Selle tõlgenduse kohaselt viies nuhtlus, loomakatk oli ennekõike suunatud jumal Apise vastu. Jumal Apist peeti üheks jumal Osirise ilmutisvormiks. Egiptuses kummardati püha härga, kellesse Osiris ehk Apis arvati elama asuvat. Sellepärast oli härg egiptlaste jaoks püha loom. Viies nuhtlus oli suunatud karja vastu, järelikult ka härgade vastu, ja selle tulemusena Egiptuse kari suri.

Ja samuti on üheksandat nuhtlust, pimedust võimalik mõista osutusena, et Issand on tugevam kui Egiptuse peajumal, päikesejumal Ra. Jumal Ra aga oli otseselt seotud vaaraoga, sest sõna "vaarao" tuleb nimest Ra nõnda, et selle nime ette on liidetud eesliide pi, mis hääldades muutub f-ks. Niisiis on iga vaarao päikesejumal Ra poeg.

Piibli tundmaõppimise seisukohalt on kasulik teada sedagi, et jumal Ra vasteks Kaananimaal oli Baal (Murray, lk 346). Ja jumal Baaliga seotud kiusatused varjutasid iisraellaste elu töötatud maal aastasadu.

Kõige selle põhjal võib Egiptuse nuhtlusi näha kui Jumala poolt antud vastuseid vaaraole, kes oli öelnud Moosesele, et tema Iisraeli Jumalat ei tunne. Nende nuhtluste läbi õpetas Jumal ka vaaraod mõistma, kes valitseb maailma ja ka selle loodusjõude.

Jälgides Egiptuse nuhtlusi, on kasulik veel tähele panna, et esimene ja kümnes nuhtlus on teatud mõttes teineteisele vastavad. Samamoodi on ka teine ja üheksas nuhtlus teineteisele sarnased. Nimelt on konnad ja pimedus Piiblis omavahel seotud. Näiteks Ilm 16:13–14 võime konnade kohta lugeda järgnevat: "Ja ma nägin, et lohe suust ja metsalise suust ja valeprohveti suust tuli välja kolm rüvedat vaimu otsekui konnad. Need ongi need tunnustähti tegevad kurjad vaimud, kes tulevad kogu ilmamaa kuningate juurde neid koguma sõtta Kõigeväelise Jumala suureks päevaks."

Niisiis, Ilmutusraamatus kujutavad need konnad endast pimeduse vägesid, kes lähtuvad otseselt saatanast enesest.

Ka kolmandal ja kaheksandal nuhtlusel on omavaheline sarnasus. Sääsed ja rohutirtsud – mõlemad on inimese seisukohalt kahjurputukad.

Neljanda ja seitsmenda nuhtluse sarnasust ei ole nii lihtne märgata – parmuldel ja rahel ei ole midagi ühist. Siin on sarnasus üksnes väljendites, millega mõlemad nuhtlused sisse juhatatakse: "Ja Issand ütles Moosesele: "Tõuse hommikul vara ja astu vaarao ette."" Mõlemal juhul sai Mooses ülesande eelmisel päeval, et järgmiseks hommikuks ette valmistuda, ja mõlemal juhul pidi vaarao hommikust peale mõtlema, kes see iisraellaste Jumal ikkagi õieti on.

Selles suhtes peaksime meiegi toimima nii, nagu oli sunnitud toimima nendel hommikutel vaarao. Nimelt on kasulik alustada päeva koos Jumala sõnaga ja mõeldes, kes on tegelikult meie Jumal, mida ta sellel päeval meilt ootab ja kuidas tahab ta sellel päeval meid aidata.

Viiendal ja kuuendal nuhtlusel on taas suurem sarnasus – loomi tabanud katk ja inimestele osaks saanud paised. Nuhtlused ei tabanud mitte ainult väliseid olusid, vaid ka otseselt inimesi ja loomi.

Ja lõpuks vaatleme esimest ja kümnendat nuhtlust – kas on nendelgi midagi ühist? – On, ja see ühine on veri. Esimene nuhtlus seisnes selles, et Niiluse vesi muutus vereks. Viimane nuhtlus tähendas Egiptuse esmasündinutele surma, ja pääseda oli sellest võimalik sel teel, et tapetud looma verega määriti uksepiitu. Niisiis olid need mõlemad nuhtlused seotud vere ja surmaga. Niiluse surm tähendas Egiptuse tähtsaima eluallika lõppu, esmasündinu surm aga perekonna tähtsaima lapse kaotust.

Ag peale sarnasuste on siin ka erinevusi. Kui Niiluse vee muutumine vereks tähendas vähemalt kaudselt surma, siis uksepiitade määrimine verega tähendas Iisraeli lastele elu. Süütu talle veri tõi tookord elu neile, kes elasid selle veremärgi varjus. Ja samamoodi Jeesuse poolt ristil valatud veri annab elu neile, kes põgenevad Jeesuse juurde.

PKK0157   2Ms 7:25 – 9:12

Jumal tegutseb mitmel viisil

Mooses ja vaarao kokkupõrked olid alanud. Esimene nuhtlus oli muutnud Niiluse vee vereks. Kuidas see nuhtlus lõppes, sellest Piibel meile ei räägi. Raske on öelda, mida see tähendab. Võib-olla muutus jõgi iseenesest pikapeale uuesti puhtaks, kuna Aafrika kõrgendikelt tuli juurde üha uut vett. Ülejäänud Egiptuse nuhtlused aga nii algasid kui ka lõppesid kiiresti.

Kuna esimene nuhtlus vaarao hoiakut ei muutnud, siis on järjekorras juba teine.

7:25–29 Mõõdus seitse päeva Niiluse jõe löömisest Issanda poolt. Siis Issand ütles Moosesele: „Mine vaarao juurde ja ütle temale: Nõnda ütleb Issand: Lase mu rahvas ära minna, et nad mind teeniksid. Aga kui sa keelad neid minemast, vaata, siis ma nuhtlen kogu su maa-ala konnadega. Niiluse jõgi hakkab kihama konnadest, need tulevad

üles ning lähevad su kotta ja su magamiskambrisse ja su voodisse, samuti su sulaste kodadesse ja su rahva sekka, su kühpsetusahjudesse ja leivakünadesse. Jah, konnad hüppavad sinu ja su rahva ja kõigi su sulaste peale."

Mitmed Egiptuse nuhtlused meenutavad Ilmutusraamatus kirjeldatud viimaste aegade sündmusi. Egiptuse esimesel nuhtlusel, mil vesi muutus vereks, on oma vaste ka Ilmutusraamatus: "Teine ingel puhus pasunat ning otsekui suur tules põlev mägi visati merre ning kolmandik merd muutus vereks, ja kolmandik mereloomi, kel hing sees, suri ära, ja kolmandik laevu läks põhja." (Ilm 8:8–9)

Ka konnade nuhtluse vaste on olemas Ilmutusraamatus: "Ja ma nägin, et lohe suust ja metsalise suust ja valeprohveti suust tuli välja kolm rüvedat vaimu otsekui konnad. Need ongi need tunnustähti tegevad kurjad vaimud, kes tulevad kogu ilmamaa kuningate juurde neid koguma sõtta Kõigeväelise Jumala suureks päevaks." (Ilm 16:13–14)

Ilmutusraamatus tähendavad konnad kurje vaime, kes aktiivselt Jumala plaanidele vastu töötavad. Need vaimud eksitavad oma imetegudega paljusid inimesi.

Üheks jumalaks, keda Egiptuses kummardati, oli viljakusejumal Heka või Hekit. Kui Paulus omal ajal noortele Korintose kristlastele jagas õpetust ebajumalate kohta, siis ütles ta muuhulgas: "Ma ütlen, et seda, mida ohverdatakse, ei ohverdata Jumalale, vaid kurjadele vaimudele. Aga ma ei taha, et teie saaksite kurjade vaimude kaaslasteks." (1Kr 10:20) Seesama pidas paika ka Moosese ajal. Kummardades konna peaga viljakusejumalat, teenisid egiptlased tegelikult kurje vaime. Ja samamoodi on see tänapäevalgi. Need, kes kõikjal maailmas kummardavad kõikvõimalikke jumalusi, teenivad tegelikult kurje vaimolendeid, kes Piibli järgi teevad ka imesid selleks, et hoida oma kummardajad lahus elavast Jumalast.

Aga muidugi pole asjasse pühendamata inimestel kerge sellise väitega nõustuda. Esmamulje on, et igaüks kiidab oma usku, muud midagi. Sellepärast pole Jumalal ka vaaraole sugugi kerge tõestada, et teda tuleb tõsiselt võtta. Tarvis on üha uusi, järjest tugevamaid tõestusi.

8:1–4 Ja Issand ütles Moosesele: „Ütle Aaronile: Siruta oma käsi kepiga välja jõgede, kanalite ja tiikide kohale, ja lase tulla konni Egiptusemaale!” Ja Aaron sirutas oma käe Egiptuse vete kohale ning konnad ronisid üles ja katsid Egiptusemaa. Aga võlurid tegid oma salakunstidega sedasama ja lasksid tulla konni Egiptusemaale. Siis vaarao kutsus Moosese ja Aaroni ning ütles: „Paluge Issandat, et ta võtaks ära konnad minu ja mu rahva kallalt, siis ma lasen rahva minna Issandale ohverdama!”

Egiptuse nuhtlusi jälgides on huvitav tähele panna, et piibliteksti järgi kasutas Jumal nii Moosese kui ka Aaroni keppi selleks, et teha imesid. Esimese nuhtluse puhul on juttu mõlemast kepest, teise puhul ainult Aaroni kepest. Aga ka teist nuhtlust suutsid vaarao loitsijad järele teha. Tõsi küll, sellest polnud egiptlastele palju kasu, see tegi olukorra üksnes hullemaks.

Aga siin me siiski nägime, et teine nuhtlus tekitas vaarao kõvas südames esimese ebakindluse. Vähemalt hetkeks oli ta valmis laskma rahval minna.

8:5–11 Aga Mooses vastas vaaraole: „Osuta mulle seda au: millal ma pean palvetama sinu ja su sulaste ning su rahva pärast, et konnad kaotataks sinu ja su kodade kallalt, et nad jääksid üksnes jõkke?” Ja tema vastas: „Homme.” Siis ütles Mooses: „Sinu sõna peale! Et sa teaksid, et keegi ei ole niisugune nagu Issand, meie Jumal. Konnad eemaldatakse sinu ja su kodade, su sulaste ja su rahva kallalt. Nad jäävad üksnes jõkke.” Siis Mooses läks koos Aaroniga vaarao juurest välja. Ja Mooses hüüdis Issanda poole konnade pärast, keda ta oli vaaraole saatnud. Ja Issand tegi Moosese sõna järgi ning konnad surid kodadest, õuedest ja põldudelt, neid kuhjati hunnikute viisi ja maa

hakkas haisema. Kui vaarao nägi, et ta oli saanud kergendust, siis ta tegi oma südame kõvaks ega kuulnud neid – nagu Issand oli öelnud.

Vaarao kahetsust ei maksa endale eeskujuks võtta. Tema meelsus muutus niisama kiiresti, nagu muutus tuule suund, isegi sõna-sõnalt, nagu võime näha kaheksanda nuhtluse puhul. Vaarao kahetsus oli petlik kahetsus. Ta soovis üksnes oma olukorrale kergendust, mitte leida ega õppida tundma tõelist Jumalat. Aga sellest hoolimata tegi Jumal nii, nagu vaarao soovis. Vaaraole anti valida, millisel päeval nuhtlus lõpeb, ja nõnda ka toimus. See tähendab, et vaaraole ei jäänud ühtki ettekäänat oma südame kõvaduse vabandamiseks. Issand andis talle mitmeid võimalusi õppida tundma ainsat elavat Jumalat.

8:12–15 Siis Issand ütles Moosesele: „Ütle Aaronile: Siruta oma kepp välja ja löö maa põrmu, et sellest tuleks sääski kogu Egiptusemaale!” Ja nad tegid nõnda. Aaron sirutas oma käe kepiga välja ja lõi maa põrmu; siis tulid sääsed inimeste ja loomade kallale; kõik maa põrm muutus sääskedeks kogu Egiptusemaal. Ka võlurid tegid oma salakunstidega sedasama, et tekitada sääski, aga ei suutnud; ja sääsed olid inimeste ja loomade kallal. Siis võlurid ütlesid vaaraole: „See on Jumala sõrm!” Aga vaarao süda jäi kõvaks ja ta ei kuulnud neid – nagu Issand oli öelnud.

Ka kolmanda nuhtluse puhul kasutas Issand Aaroni keppi. Ja sedagi nuhtlust püüdsid Egiptuse targad järele teha, aga see neil enam ei õnnestunud. Selle tagajärjel hakkasid nad mõistma, et Mooses ja Aaroni tegevuse puhul ei olnud tegemist nõiatempudega, vaid millegi hoopis enamaga. Teatud maani on saatan võimeline Jumala tegusid jäljendama. Aga ainult teatud maani, siis ta võimed lõpevad.

8:16–19 Ja Issand ütles Moosesele: „Tõuse hommikul vara ja astu vaarao ette, kui ta läheb vee äärde, ja ütle temale: Nõnda ütleb Issand: Lase mu rahvas minna ja mind teenida! Sest kui sa ei lase mu rahvast minna, vaata, siis ma läkitan parmud sinu ja su sulaste ja su rahva kallale ning su kodadesse. Egiptlaste kojad täituvad parmudega, nõndasamuti ka maapind, millel need on. Aga ma eraldan sel päeval Gooseni maakonna, kus asub mu rahvas, nõnda et parme ei tule sinna, selleks et sa teaksid, et mina olen Issand keset seda maad. Ma teen vahe oma rahva ja sinu rahva vahele. Homme sünnib see imetegu.”

Neljanda nuhtluse puhul ei kasutanud Jumal ei Mooses ega ka Aaroni keppi. Seekord algas nuhtlus ainuüksi sellest, et Mooses andis vaaraole teada Jumala sõna. Neljas nuhtlus erineb eelnevatest ka selle poolest, et siin ütleb Jumal esimest korda, et ta teeb vahe egiptlaste ja iisraellaste vahele – see nuhtlus ei taba Iisraeli piirkonda. Nii muutub Jumala surve vaaraole endisest tugevamaks.

8:20–28 Ja Issand tegi nõnda: parme tuli rängasti vaarao kotta ja tema sulaste kodadesse; ja kogu Egiptusemaal kannatas maa parmude tõttu. Siis vaarao kutsus Mooses ja Aaroni ning ütles: „Minge ohverdage oma Jumalale siin maal!” Aga Mooses vastas: „Ei ole sünnis nõnda teha, sest see, mis me ohverdame Issandale, oma Jumalale, on egiptlastele vastik. Vaata, kui me ohverdame seda, mis egiptlaste meelest on vastik, nende silme ees, eks nad viska meid siis kividega? Me tahame minna kolme päeva tee kõrbesse ja ohverdada Issandale, oma Jumalale, nagu tema meid on käskinud.”

Ja vaarao ütles: „Ma lasen teid minna ja ohverdada Issandale, teie Jumalale kõrbes. Ainult ärge minge väga kaugele. Palvetage minu eest!” Siis ütles Mooses: „Vaata, ma lähen su juurest ja palun Issandat, et parmud homme kaoksid vaarao, ta sulaste ja rahva kallalt. Ainult ärge vaarao enam petku, laskmata rahvast minna Issandale ohverdama!”

Ja Mooses läks ära vaarao juurest ning palus Issandat. Ja Issand tegi Mooses sõna järgi ning kaotas parmud vaarao, ta sulaste ja rahva kallalt; ühtainsatki ei jäänud alles. Aga vaarao tegi oma südame kõvaks ka seekord ega lasknud rahvast minna.

Lõpuks näis, et vaarao annab järele. Miks Mooses siis rõõmust ei hüpanud ega käskinud hakata rahval kohvreid pakkima? Sellepärast, et vaarao andis oma loa teatud tingimustel. Ja just need tingimused, mis ta seadis Jumala tahte täitmisele, tähendasid tegelikult, et ta lükkas tagasi Jumala tegeliku mõtte.

Samasugune oht varitseb ka tänapäeva kristlasi. On suur kiusatus teha Jumala tahte osas kompromisse. Vaarao lubas, et Iisraeli rahvas võib minna oma Jumalale ohverdama, kui nad ainult ei lähe liiga kaugele. Teisiti väljendades ütles ta, et rahvas võib teenida oma Jumalat, kui nad jäävad endiselt Egiptusesse.

Kui mõtleme nende vaarao sõnade sügavamale tähendusele, siis mõistame, miks ei saanud tema ettepanekuga nõustuda. Egiptus sümboliseerib Piiblis sageli patu võimu ja Jumala vastasust. Mida me peaksime tegelikult arvama niisugusest Jumala teenimisest, mis toimub Jumala vastaste tingimustel? Ilmselt pole sellele küsimusele raske vastata. "Teeni oma Jumalat, aga ära mine liiga kaugele!" Teiste sõnadega: "Ära saa päris usklikuks! Ära katkesta kõiki sidemeid patuga ja maailmaga."

Kui sa nende tingimustega nõus oled, siis pole kuradilgi palju selle vastu, et sa mingil määral ka Jumalat teenid. Sest siis on sul ju võimalik rahustada oma südametunnistust sellega, et ega sa päris jumalavastane ole – sa ikkagi ohverdad temale, ehkki sa pole just Egiptusest välja läinud. Aga selline Jumala teenimine on tegelikult alati üksnes väline enesepettus. Inimene võib käia kirikus, lugeda Piiblit ja teha muid vaimulikult kasulikke asju, ja ometi pole sellel kõigel mingit tegemist elava Jumala teenimisega. Väliselt näib kõik õige ja hea, tegelik sisu aga puudub, sest kõike seda tehakse Egiptuse tingimustel.

Inimene võib Jumalatki teenida üksnes väliselt, selleks et endast paremat muljet jätta, ilma et ta sisemiselt tegelikult üldse selles osaleks. Muidugi on niisuguse jumalateenimise "maitseks" pigem koorem ja sundus, mitte rõõm ja eesõigus.

Jumalat teenides on ohtlik jääda Egiptusesse, sest see võib tähendada väga sügavat enesepettust.

9:1–5 Siis Issand ütles Moosesele: „Mine vaarao juurde ja räägi temale: Nõnda ütleb Issand, heebrealaste Jumal: Lase mu rahvas minna ja mind teenida! Sest kui sa keelad neid minemast ja pead neid veel kinni, vaata, siis on Issanda käsi su karja peal, kes on väljal: hobuste, eeslite, kaamelite, veiste, lammaste ja kitsede peal väga raske katkuga. Aga Issand eraldab Iisraeli karja ja egiptlaste karja, ja Iisraeli laste omadest ei sure ühtainsatki.” Ja Issand määras aja, öeldes: „Homme teeb Issand seda siin maal.”

Ka viienda nuhtluse puhul ei kasutanud Jumal kummagi mehe keppi. Taas pidi Mooses ütlema üksnes sõna. Nõnda ei koolitanud Jumal mitte üksnes vaaraod, vaid ka Mooses. Ka hiljem, kõrbeteekonnal sai Mooses Jumalalt oma kepi suhtes kahesuguseid juhtnööre. Näiteks ühel korral pidi ta sellega kaljut lööma, teisel korral aga kaljule üksnes rääkima. Ja siis selgus, et ka Mooses polnud nende käskude täpse täimise osas päris hoolas. Vaarao aga pidi õppima, et Jumala tegevus ei olnud seotud mingi kindla vormiga. Mõnikord kasutas Jumal Moosesi või Aaroni keppi, teisel juhul aga ta üksnes andis teada, mida ta järgnevalt teeb.

9:6–7 Ja Issand tegi järgmisel päeval nõnda, ja egiptlaste kogu kari suri, ent Iisraeli laste karjast ei surnud ühtainsatki. Ja kui vaarao läkitas vaatama, ennäe, siis ei olnud Iisraeli karjast surnud ühtainsatki. Aga vaarao süda jäi kõvaks ja ta ei lasknud rahvast minna.

Eelmise nuhtlusega seoses räägiti loomade ohverdamisest Jumalale. Nüüd tabas egiptlaste loomakarju ulatuslik häving. Nende kari haigestus ja suri, Iisraeli karjade eest aga Jumal hoolitses, nagu ta oli töötanudki. See nuhtlus oli eriti suunatud Egiptuse kõige tähtsamate ebajumalate vastu. Püha härja Apise kummardamine oli Egiptuses nii tähtsal kohal, et näiteks Memphise linna oli ehitatud Egiptuse suuruselt teine tempel just Apise kummardamiseks. Jumala poolt

saadetud nuhtlus lõpetas Apise kummardamise vähemalt nii kauaks, kuni leiti, et on sündinud uus veis, kes jumalust kannab.

9:8–12 Siis Issand ütles Moosesele ja Aaronile: „Võtke endile mõlemad pihud täis sulatusahju tahma ja Mooses puistaku seda vaarao silma ees vastu taevast. See muutub siis tolmuks üle kogu Egiptusemaa ning inimestele ja loomadele kogu Egiptusemaal tulevad mädavillideks arenevad paised.”

Ja nad võtsid sulatusahju tahma ning astusid vaarao ette; Mooses puistas seda vastu taevast ja see muutus mädavillideks arenevaiks paiseiks inimestel ja loomadel. Ja võlurid ei suutnud seista Moosese ees paisete pärast, sest paised olid võlureil ja kõigil egiptlastel. Aga Issand tegi kõvaks vaarao südame ja too ei kuulunud neid, nagu Issand oli Moosesele öelnud.

Kuuenda nuhtluse alustamisel kasutas Jumal taas uut meetodit – seekord oli abivahendiks tahm. Selle nuhtlusest said osa ka loitsijad, kes olid alati vaarao lähedal ja kasutuses. Seekord ei suutnud nad oma nõidusega abistada endidki, veel vähem teisi.

See nuhtlus oli muuhulgas suunatud ka ebajumalateenistuse vastu, sest Egiptuse preestrid pidid oma ameti pidamiseks olema veatud ja terved. Paisete käes vaevlevatena ei saanud nad oma ülesandeid täita. Ainuüksi Memphises oli neil aegadel tuhatkond templit ja ükski preester ei saanud haigena neis oma ülesandeid täita. Nii oli Jumal vähemalt korraks kõrvaldanud Egiptuses ametist kõik ebajumalad.

Nõnda ilmutab Jumal vaaraole üha uutel viisidel, kes ta on – ainus tõeline Jumal, kes valitseb kõiki. Aga loomulikult ei saa vaarao sellega kergesti nõustuda, sest tema on õpetatud ja kasvatatud hoopis teistsuguses usus. Täpselt samasugune lugu on ka tänapäeval, kui rääkida inimestele Piibli Jumalast, maailma Loojast. Kuna paljudele inimestele on pika aja jooksul õpetatud hoopis midagi muud, siis jääb nende süda selle sõnumi suhtes kõvaks. Ja Jumalal ning tema sõna kuulutajatel, nagu siin olid Mooses ja Aaron, ei ole sugugi kerge inimesi ümber veenda.

Aga õnneks on see siiski võimalik, ja tegelikult Jumal maailmas seda tööd teebki – ta õpetab inimesi ennast tundma. Tegelikult ei tee Jumal inimeste südameid mitte kõvaks, vaid ta üritab teha neid pehmeks ja enesele järeleandlikuks. Aga sageli kulub selleks kahjuks palju vaeva ja aega, nagu ka vaarao puhul.

Vaarao oli trotsinud elavat Jumalat. Nüüd pidi ta hakkama nägema, et kõik see, millele ta oli lootnud, hakkas vähehaaval kaotama oma tähendust ja võimu. Ka tänapäeval peab mõnigi inimene kogema sedasama, enne kui ta hakkab Jumalat ja tema kutset tõsiselt võtma.

PKK0158 2Ms 9:13 – 10:11

Jumal ei nõustu kompromissidega

Inimesel ei ole üldiselt kerge tunnistada oma eksimusi. Ja raskem on tunnistada oma vigu sellel, kes on kõrges ametis; eriti sellel, kes on ainuvalitsejaks üle terve maa, nagu seda oli Egiptuse vaarao. Aga kui valitseja on kangekaelne või lihtsalt türann, siis peab selle pärast sageli kannatama terve rahvas.

Vaarao järeleandmatuse pärast on Egiptust tabanud juba kuus nuhtlust, ja seitsmes on tulemas.

9:13–14 Siis Issand ütles Moosesele: „Tõuse hommikul vara ja astu vaarao ette ning ütle temale: Nõnda ütleb Issand, heebrealaste Jumal: Lase mu rahvas minna ja mind teenida! Sest seekord ma saadan kõik oma nuhtlused sulle enesele ja su sulastele ning su rahvale, et sa teaksid, et minu sarnast ei ole kogu maailmas.

Egiptust tabanud nuhtlused õpetasid vaaraod tundma elavat Jumalat. Kui Mooses käis esimest korda vaarao juures, oli vaarao öelnud: "Kes on Issand, et peaksin kuulama ta sõna ja laskma Iisraeli ära minna? Mina ei tunne Issandat ega lase ka Iisraeli ära minna!" (2Ms 5:2) Nüüd oli vaarao võinud juba mitmete raskete sündmuste kaudu õppida seda Jumalat tundma. Jumala trotsimisel on oma hind.

9:15–16 Kui ma nüüd oma käe välja sirutasin ja sind ja su rahvast lõin katkuga, siis oleksid sa maa pealt kaotatud olnud, aga ma jätsin sind alles just selleks, et näidata sulle oma väge ja teha kuulsaks oma nimi kogu maailmas.

Meie jaoks on üllatav ja harjumatu siin välja öeldud mõte, et Jumal võib ka oma suurte vastaste suhtumisi ja tegusid kasutada selleks, et austada oma nime kogu maailmas. Tegelikult aga võiks vist öelda, et see on üks olulisi Jumala toimimisviise. Jumal oleks ju võinud kõik enda vastu sõdivad režiimid maa pealt lihtsalt minema pühkida. Seda näiteks ka XX sajandil. Selle asemel aga on ta teinud midagi muud – ta on näidanud, et kõige suuremad ja tugevamadki režiimid ei suuda tegelikult sõdida tema vastu. Parimaks viimase aja näiteks on terve ateistlik Nõukogude Liit. See tundus võitmatu, nüüd aga on ta kadunud, kusjuures Jumala rahvas, keda ta üritas hävitada, on alles.

See peab paika ka Egiptuse vaarao puhul. Sõnad, mis talle Moosese kaudu öeldi, on täitunud täht-tähelt. Vaarao vastupunnimisest ja sellele järgnenud Jumala väe osutustest on kuulnud terve maailm. Võime ka tähele panna, et seniajani on Jumal kasutanud vaarao vastu suhteliselt kergeid mõjutusvahendeid. Ta pole pannud oma kätt valitseja enese külge, vaid on tegutsenud peamiselt tema lähemas ümbruses, proovides tal nõnda aidata märgata Jumala suurust.

Samamoodi tegutseb Jumal ka praegu. Kui ta kutsub inimest enda juurde, siis hakkab ta seda sageli tegema naabruses aset leidnud sündmuste abil, mis sunnivad inimest elu üle sügavamalt järele mõtlema. Vaarao aga ei võtnud seda sõnumit tõsiselt, seepärast pidi Jumal tegutsema tugevamini.

9:17–19 Kui sa veel ülbe oled mu rahva vastu ega lase neid minna, vaata, siis ma lasen homme sadada väga rasket rahet, millist ei ole Egiptuses olnud ta asustamisajast tänini. Ja nüüd läkita järele, päästa oma kari ja kõik, kes sul väljal on! Kõigi inimeste ja loomade peale, kes on väljal ega ole viidud koju, langeb rahe ja nad surevad.”

Pöörame taas tähelepanu Jumala toimimisviisile: ta ütleb ette, mida ta kavatseb teha, nii et inimestel on võimalik selle vastu valmistuda. Nii tegi ta juba paradiisis, kus ta ilmutas inimestele oma armastust sel teel, et andis ette teada, mis juhtub, kui nad söövad keelatud puust. Ka siin annab Jumal inimestele võimaluse tulevase õnnetuse eest varju leida. Need, kes Jumala sõnu tõsiselt võtavad, pääsevad, kes aga nendest ei hooli, need saavad omal nahal tunda, mida tähendab sõnakuulmatus. Ja nõnda läkski.

9:20–21 Kes vaarao sulaseist kartis Issanda sõna, päästis oma sulased ja karja koju. Aga kes ei võtnud Issanda sõna südamesse, jättis oma sulased ja karja väljale.

Seitsmes nuhtlus oli suunatud nii inimestele kui ka loomadele – inimeste omandile. See oli ka esimene nuhtlus, mille eest nii inimesi kui ka loomi oleks olnud võimalik kaitsta. Oma sõnakuulmatuse tõttu kaotas ka vaarao oma varandust.

Samamoodi olid sõnakuulmatud ka Noa kaasaegsed. Hoolimata sellest, et oleks olnud võimalik ka laeva varjuda, jäeti see võimalus kasutamata. Need Piibli kohad on aktuaalsed ka meie päevadel. Me elame Jeesuse esimese ja teise tulemise vaheliselt ajal. Jumal on andnud teada, et Jeesuse teise tulemise järel ootab inimkonda kohus. Aga Jumal on

andnud ka teada, kuidas on võimalik vältida ebameeldivat kohtuotsust. Ta on valmistanud turvapaiga oma Pojas Jeesuses. Ja sellesse turvapaika on igaühel luba põgeneda juba praegu, mil "rahesadu" pole veel alanud.

9:22–26 Ja Issand ütles Moosesele: „Siruta oma käsi taeva poole, siis tuleb rahet kogu Egiptusemaale, inimeste ja loomade peale, ja kõigi taimede peale Egiptusemaal!” Ja Mooses sirutas oma kepi taeva poole ning Issand andis müristamist ja rahet, ja tuli löi maha; ja Issand laskis Egiptusemaale rahet sadada. Ja rahe ja tuli, mis oli rahega segamini, olid väga rängad, milliseid ei ole olnud kogu Egiptusemaal selle asustamisest alates. Ja rahe löi maha kogu Egiptusemaal kõik, kes olid väljal, niihästi inimesed kui loomad; ja rahe löi maha kogu rohu ning murdis kõik puud väljal. Ainult Gooseni maakonnas, kus olid Iisraeli lapsed, ei olnud rahet.

Seitsmes nuhtlus, mis kujutas endast ägedat äikesetormi ja ränka rahesadu, algas seekord Moosese kepi väljasirutamisega. Rahe hävitustöö suurust iseloomustab hästi see, et puudki selle mõjul purunesid. Egiptust tabas suur loodusõnnetus, aga sellelgi korral ei kannatanud kahju iisraellased, kes elasid Gooseni maakonnas. Nii pidi selle õnnetuse sõnum ka seekord olema vaaraole selge – tal polnud tarvis pikalt mõelda, kes või mis selle õnnetuse põhjustas.

Taas ei suutnud Egiptuse jumalad oma rahvast aidata, aga Issand, Iisraeli Jumal, hoolitses oma rahva eest.

9:27–28 Siis vaarao läkitas järele ja kutsus Moosese ja Aaroni ning ütles neile: „Ma olen seekord pattu teinud. Issand on õiglane, aga mina ja mu rahvas oleme õelad. Paluge Issandat, sest on küllalt Jumala müristamisest ja rahest. Ma lasen teid minna ja teil pole enam vaja jääda!”

Esimest korda nende nuhtluste jooksul tunnistab vaarao, et ta on toiminud valesti. Jumala sõnum hakkab päralt jõudma. Vaarao patutunnistus sisaldab ka hinnangut Jumala kohta: "Issand on õiglane, aga mina ja mu rahvas oleme õelad." Nii tunnistab valitseja, et Moosese kaudu antud nõudmised on algusest peale õigustatud.

Siinkohal võib tekkida küsimus, kui usutav see tegelikult on, et kõva südamega vaarao võis äkki anda nii piibelliku tunnistuse. Minu arvates pole selles siiski midagi võimatut. Ka meie kaasajal juhtub, et mõni Jumalast päris kaugel olev inimene võib äkki öelda välja üsna piibellikke tõdesid. Selliste hetkede kohta võiks öelda, et siis paistab inimese ellu äkitselt otsekui taevane valguskiir ja ta mõistab seoses Jumalaga midagi, mis on tema jaoks oluline. Hoopis iseküsimus on, kas ta teeb sellest ka mingeid kaugemaleulatuvaid järeldusi või jätkab samamoodi, nagu Egiptuse vaarao. Tegelikult aga võib selliseid hetki nimetada Jumala poolt antud kingitusteks, ja need on hetked, kus inimene võiks ka sisemiselt Jumala poole pöörduda, kui ta seda sooviks.

Et inimene võib anda Jumala kohta sellise tunnistuse, see näitab, et Jumal on temas juba oma tööd teinud. Sest üldiselt on meil inimestena väga raske tunnistada, et Jumal ja tema nõudmised on meie suhtes õiglased. Hoopis kergem ja loomulikum on Jumala vastu trotsida ja süüdistada teda ebaõigluses.

Seitsmes nuhtlus sai vaarao nii kaugele, et ta kolmandat korda on vähemalt mingil kombel valmis Moosese nõudmistele järele andma. Seekord näib, et ta ei lisa oma nõusolekule isegi tingimusi. Kas on nüüd lõpuks küsimus lahendatud ja rahvas pääseb vabadusse?

9:29–35 Ja Mooses vastas temale: „Kui ma olen linnast välja läinud, siis ma sirutan oma käed Issanda poole: müristamine lakkab ja rahet ei ole enam, et sa teaksid, et maa on Issanda päralt. Aga sinust ja su sulaseist ma tean, et te veelgi ei kardate Jumalat Issandat.” Ja lina ja oder löödi maha, sest oder oli loonud ja lina oli kupras; nisu ja okasnisu aga ei löödud maha, sest need olid hilised. Ja Mooses läks ära vaarao juurest, linnast välja, ja sirutas oma käed Issanda poole: müristamine ja rahe lakkasid ning vihma ei sadanud enam maa peale. Kui vaarao nägi, et vihm,

rahe ja müristamine lakkasid, siis ta patustas edasi ja tegi oma südame kõvaks, tema ja ta sulased. Vaarao süda jäi kõvaks ja ta ei lasknud Iisraeli lapsi minna – nagu Issand oli Moosese läbi öelnud.

Vaarao käitumine on meile tegelikult äärmiselt tuttav. Kui häda käes, siis pöördutakse palves Jumala poole või lastakse ka teistel enda eest palvetada, aga kui häda möödab, võetakse uuesti endised hoiakud ja seisukohad. Inimene soovib küll raskes olukorras abi, aga tema süda jääb tegelikult muutumatuks – jääb kõvaks nagu vaaraolgi. Töötuste andmine Jumalale pole kuigi raske. Raskem on antud töötuste järgi toimida. Kui on tugev torm või mõni muu raske loodusõnnetus, siis tuleb ka Jumal kiiresti meelde. Lamades aga mõnusalt päikesepaistes, on kerge unustada, et Jumal on üldse olemaski. Pärast seitsmendat nuhtlust sõi vaarao oma sõnad ja võttis tagasi antud lubadused.

See, et oder oli juba loonud, nisu ja okasnisu aga maha ei löödud, räägib sellest, et seitsmes nuhtlus leidis aset jaanuarikuu paiku, mil tavaliselt on Egiptuses oder juba loonud.

10:1–2 Siis Issand ütles Moosesele: „Mine vaarao juurde, sest ma olen teinud kõvaks tema südame ja ta sulaste südamed, et teha tema juures oma imetegused, ja selleks, et sa saaksid jutustada oma poja ja pojapoja kuuldes, kuidas ma olen näidanud egiptlastele oma jõudu, ja mu imetegudest, mis ma neile olen teinud, et te teaksite, et mina olen Issand!”

Jumalal on paljugi põhjuseid toimida nii, nagu ta toimib. Üheks põhjuseks on see, mida oleme maininud juba varemgi, et vaarao ja ühtlasi terve Egiptus pidid õppima mõistma, kui tühised on jumalad, keda nad teenivad. Jumal oleks võinud valida ka teistsuguse viisi selleks, et oma rahvas Egiptusest välja viia. Näiteks oleks ta võinud lihtsalt viia oma rahva välja, ilma et ta oleks küsinud vaaraolt midagi, ja kui vaarao oleks üritanud seda takistada, siis oleks Jumalal olnud küllalt võimalusi, millega vajaduse korral peatada ka suur armee. Nüüd aga valis Jumal niisuguse tee, mille üheks osaks oli ka vaarao veenmine. Miks?

Ühe vastuse leidsime eespool loetud salmidest. Jumal tegutseb nii nagu ta tegutseb selleks, et tulevased põlvkonnad võiksid juhtunust õppida. Selles, mis juhtus vaaraoga, sisaldub õpetus, mille põhjal meiegi võime tunda Jumalat paremini. Vaarao juhtum näitab, et Jumal on õiglane. Ta andis vaaraole võimalused. Ta ei sundinud vaaraod ilma pikemata oma tahtmisele alistuma, vaid vaarao võis ise otsustada, kuidas ta Jumala poolt antud sõnumitesse suhtub. Peale selle andis ta vaaraole mitmeid võimalusi muuta oma suhtumisi. Järelikult ei ole Jumal türann, vaid ta austab ka oma vastaste arvamusi.

Samamoodi toimib Jumal ka praegu. Ka tänapäeval ei alista ta inimest oma tahtele sundkorras, vaid annab talle ka võimaluse lükata oma kutse tagasi. Muidugi, kui inimene Jumala kutse tagasi lükkab, siis peab ta vastu võtma ka sellest oma valikust tulenevad tagajärjed. Aga igal juhul on Jumal pakkunud talle käimiseks ka teistsugust teed.

Teiseks valmistasid Jumala teod Egiptuses ka Iisraeli rahvast ette kõrberännakuks. Rahvas oli elanud Egiptuses juba sajandeid, ja nende arusaamad Jumalast ja tema võimalustest olid jäänud üsna piiratuks. Nende Jumal oli jäänud nende jaoks väikeseks ja kaugeks. Seetõttu aitasid Egiptust tabanud nuhtlused ka Iisraeli rahval õppida paremini tundma oma Jumalat kui Jumalat, kes on kõikvõimas, kes alati peab seda, mida ta on töötanud ja kellel on ka meelevald teha seda, mida ta teha tahab. Needsamad Jumala teod, mis julgustasid Egiptuses elanud Iisraellasi, on olnud abiks ka paljudele põlvkondadele pärast neid. Mitte ükski hirmuvalitseja ega ka mingid muud jõud ei saa takistada Jumalat teostamast oma plaane ja täitmast oma töotusi.

10:3–6 Siis Mooses ja Aaron läksid vaarao juurde ning ütlesid temale: „Nõnda ütleb Issand, heebrealaste Jumal: Kui kaua sa tõrgud alistumast mu ees? Lase mu rahvas minna ja mind teenida! Sest kui sa keelad mu rahvast minemast, vaata, siis ma toon homme su maale rohutirtsud. Need katavad maapinna, nõnda et maad pole näha, ja nad söövad

jäänused säilinust, mis teile rahest üle jäi, ja nad söövad ära kõik puud, mis teil väljal kasvavad. Ja nad täidavad su kojad ja kõik su sulaste kojad ja kõik egiptlaste kojad, mida ei ole näinud su isad ja su isade isad oma maa peale tuleku päevast tänini." Ja ta pöördus ümber ning läks ära vaarao juurest.

Üha uuesti ja uuesti Mooses ja Aaron, kellest viimast enamasti isegi ei mainita, kordavad vaaraole Issanda käsku: "Lase mu rahvas minna!" Ning üha uuesti ja uuesti keeldub kangekaelne valitseja sellest. Aga iga järgmine keeldumine toob ühtlasi tema maa jaoks kaasa järjest raskemad tagajärjed. Ka hiljem on see kordunud ajaloos palju kordi. Üksainuski jumalatu valitseja võib hukutada terve rahva. Seepärast on kristlased läbi aegade palvetanud ka valitsejate eest, et nendel oleks mõistust valitseda niisugusel viisil, mis ei oleks vastuolus Jumala tahtega.

Valitseja poolt aetav poliitika hirmutas ka tema nõuandjaid. Rohutirtsude oht oli juba äärmiselt tõsine. Selline loodusõnnetus hävitab kõik rohelise, mis maas kasvab. Ka tänapäeval võivad rändtirtsude parved Aafrikas lühikese ajaga hävitada tohutu hulga taimestikku. Kust nemad on üle käinud, sealt pole enam midagi võtta.

10:7 Siis vaarao sulased ütlesid temale: „Kui kaua on see meile püüniseks? Lase mehed minna, et nad teeniksid Issandat, oma Jumalat! Kas sa veelgi ei mõista, et Egiptus hukub?”

Nähtavasti tõi see vaarao hetkeks mõistusele, et ka tema oma nõuandjad juba sõna võtsid. Nii kutsuti tõsise sõnumi toonud vennad uuesti vaarao ette, enne kui nuhtlus algas.

10:8–11 Siis toodi Mooses ja Aaron tagasi vaarao juurde ja tema ütles neile: „Minge teenige Issandat, oma Jumalat! Aga kes need minejad õieti on?” Ja Mooses vastas: „Me läheme oma noorte ja vanadega, oma poegade ja tütardega, me läheme oma lammaste, kitsede ja veistega, sest meil on Issanda püha.” Tema aga ütles neile: „Issand olevat siis teie juures, kui ma lasen ära teid ja teie väetid lapsed! Te näete ka ise, et teil on kuri nõu. Nõnda ei sünni! Mingu ainult mehed ja teenigu Issandat, sest te olete ju seda nõudnud!” Ja nad aeti vaarao eest ära.

Nüüd alles hakkas vaarao täpsemalt huvi tundma, mis iisraellastel oma Jumala teenimisega täpsemalt plaanis on. Ja mõte, et Jumalat tahetakse teenima minna tervete perekondadega, kaasa arvatud väikesed lapsed, ajas ta naerma. Idamaades on Jumala teenimine ju alati olnud meeste eesõigus. Nii ta ütlebki, et kui te kavatsete Jumalat teenida, siis mingu ainult mehed. Nii teeb ta taas Jumalale oma kompromissiettepaneku: kui juba tema, vaarao, nõustub nii palju järele andma, siis võiks ju ka Jumal oma nõudmistes väikesi järeleandmisi teha?

Selline Jumal, kes niisugusel kujul oleks valmis oma nõudmistes osas tingima ja ka järeleandmisi tegema, oleks kahtlemata meeldiv, vähemalt esmapilgul. Tingimatuse asemele asuks suhtelisus, kuulekuse asemele kauplemine, ja lõpptulemus sõltuks sellest, kui hea tingija inimene on. Kui aga Jumal oleks tõesti selline, kes on nõus nõnda oma meelt muutma ja inimeste kapriisidele järele andma, kas oleks siis tõeliselt raskes olukorras võimalik ka temale toetuda ja teda tõeliselt usaldada?

On tõepoolest kohti ja olukordi, kus Jumal võib ka inimese soovidega arvestada, ja teebki seda. Näiteks Moosese puiklemise peale andis Jumal talle Aaroni suuvoodriks. Ka paljudki kristlased võivad tunnistada, kuidas Jumal nende teatud soovidele on vastu tulnud. Aga põhimõttelistes küsimustes ei anna Jumal oma nõudmistes osas kunagi järele. Seda näeme me läbi terve Piibli.

Läbi terve Piibli näeme me väga selgelt Jumalat, kes pole mitte lihtsalt mingi printsiiip või energia, vaid kes on isik ja kelle iga käsk on täiesti tingimatu. Aga täpselt niisama tingimatud on ka tema tötused – näiteks andeksandmise tötus, mis on meie jaoks küllap kõige tähtsam.

See, kes võtab Jumalat nii, nagu Jumal on, pannes oma lootuse tema kõikumatutele töotustele, leiab ka tingimata selle abi ja vastuvõtmise, mida Jumal on töötanud.

PKK0159 2Ms 10:12 – 29

Rohutirtsud

Eestimaal ja üldse parasvöötme looduses ei põhjusta rohutirtsud mingit nimetamisväärset kahju. Pigem on nende siristamine mõnusaks täienduseks suveöö romantikale. Ekvaatorile lähemal asuvatel aladel aga võivad rohutirtsud põhjustada looduses ajuti väga suuri kahjusid ja hävitada kogu põllusaagi. Mooses oli hoiatanud vaaraod, et selline õnnetus tabab järgmisel päeval Egiptust, kui ta ei lase Iisraeli rahval minna. Vaaraol oleks olnud võimalus Egiptust laastava õnnetuse eest säästa, aga ta jättis selle võimaluse kasutamata.

10:12–15 Siis Issand ütles Moosesele: „Siruta oma käsi Egiptusemaa kohale rohutirtsude pärast, et need tuleksid Egiptusemaale ja sööksid ära kõik maa rohu, kõik, mis rahe on alles jätnud!” Ja Mooses sirutas oma kepi välja Egiptusemaa kohale ning Issand saatis maale idatuule kogu selle päeva ja kogu selle öö; kui hommik tuli, tõi idatuul kaasa rohutirtsud. Rohutirtsud tulid kogu Egiptusemaale ja laskusid väga suurel hulgal kõigisse Egiptuse paigusse; enne seda ei ole rohutirtse sel määral olnud ega ole neid olnud ka enam pärast seda. Need katsid kogu maapinna, nõnda et maa mustas; nad sõid ära kõik maa rohu ja kõik puude vilja, mis rahe oli üle jätnud. Ja kogu Egiptusemaal ei jäänud üle midagi haljast puudel ega väljarohtudel.

Rohutirtsude nuhtlusega on seotud mitu asja, millele maksab tähelepanu pöörata. Piiblis on mujalgi rohutirtsudest juttu kui Jumala kohtuotsuste täideviijatest. Eriti Joeli raamatus on juttu mitut liiki rohutirtsudest, kes kordamööda hävitavad Iisraelis kogu kultuurtaimestiku. Alguses kirjeldab Joel õnnetust järgnevalt: "Mis jäi üle röövikuist, selle sõid rohutirtsud; ja mis jäi üle tirtsudest, selle sõid vastsed; ja mis jäi üle vastseist, selle sõid mardikad." (Jl 1:4) Natuke maad hiljem teeb Joel rohutirtsude nuhtluse põhjuse kohta kokkuvõtte: "Oh seda päeva! Sest Issanda päev on ligidal, see tuleb kui hävitus Kõigeväeliselt."

Joeli raamatus mõistetakse rohutirtsude nuhtlust kui Jumala kutset ja rahva äratamist. Sellepärast kuulutab ta veelgi edasi järgnevalt: "Aga veel nüüdki ütleb Issand: Pöörduge minu poole kõigest südamest, paastudes, nuttes ja kurtes! Käristage lõhki oma süda, aga mitte oma riided, ja pöörduge Issanda, oma Jumala poole, sest tema on armuline ja halastaja, pika meelega ja rikas heldusest, ja tema kahetseb kurja! Kes teab, vahest ta pöördub ja kahetseb ja jätab enese järele õnnistuse, nii et te saate tuua roaohvrit ja joogiohvrit Issandale, oma Jumalale?" (Jl 2:12–14)

Joel, nähes tohutut õnnetust, mille rohutirtsud põhjustasid, teadis, et see on Jumala poolt saadetud meeldetuletus oma rahvale, et nad pöörduksid oma kurjadelt teedelt tema poole. Samuti nägi Joel rohutirtsude rünnakus ka pilti Jumala suure viha päevast, mis ükskord tabab tervet inimkonda. Seega on Piibli jutustused rohutirtsude nuhtlustest palju enam, kui lihtsalt põllumehi tabanud õnnetuse kirjeldused. Nad meenutavad väga jõuliselt ka seda, et Jumal on kohtunik. Sedasama näeme väga selgelt ka juba 2. Moosese raamatus, kus on juttu Egiptusemaad tabanud rohutirtsude nuhtlusest. Jutt ei ole lihtsalt loodusõnnetusest, nagu neid ikka vahel juhtub, vaid rohutirtsud viivad täide Jumala kohtuotsuse.

Seoses Jumala kohtutega tasub tähelepanu pöörata ühele üldisele seaduspärasusele. Nimelt ei kasuta Jumal kohut mõistes enamasti mitte mingeid üleloomulikke jõude või vahendeid, vaid nähtusi, mis toimivad meie maailmas ka loomulikult. Ka rohutirtsud on iseenesest selline loomulik nähtus. Antud juhul ei muutnud Jumal, näiteks kasvõi

Moosese imettegeva kepi abil, rohutirtsudeks maas olevaid kive või isegi liiva. Selle asemel arenes kõik tegelikult üsna loomulikku rada. Juba varem olid rohutirtsud kusagil kaugemal soodsates oludes väga kiiresti paljunenud, ja kui aeg oli küps, saatis ta lihtsalt tuule, mis tõi rohutirtsud õigel ajal õigesse kohta. Paljudki Jumala imed nii Piiblis kui ka tänapäeva kristlaste elus on just sellised sündmused, mis leiavad aset õigel ajal ja õiges kohas ning Jumala poolt ette antud tingimustel.

Sellega seoses võib kahtlejalte tekkida küsimus, kas tegelikult mingite imede või Jumala tegudega üldse tegemist oligi? Äkki oli tegemist tavaliste sündmuste või loodusnähtustega, mida usklikud inimesed lihtsalt seletasid kui Jumala tegusid? Ja tõesti, Jumal armastabki tegutseda nõnda, et jääb ka selline seletusvõimalus. Kes soovib, võib ka öelda, et see oli lihtsalt juhus või kokkulangemine, ja nõ teaduslikult pole võimalik tõestada, et siin oli mängus rohkem, et siin tegutses Jumal. Nagu öeldud, paljudki Jumala imed näevad välja just sellised, neile võib leida ka loomuliku seletuse. Aga muidugi teeb Jumal nii Piiblis kui ka tänapäeva inimeste elus ka hoopis teistsuguseid imesid, millel puudub igasugune loogiline või teaduslik seletus.

Suurim selliste imede hulgas on alati see, kui inimene kohtub Jeesuse Kristusega ja õpib teda tegelikult tundma ning saab nõnda Jumala lapseks. Sellisele asjale võib küll otsida ka loomulikke seletusi, näiteks psühholoogilisi, aga need on tegelikult alati küündimatud. Ja samuti osutuvad tegelikult küündimatuks katsed ära seletada Jumala "tavalisi" imesid, nagu neid siinkohal nimetaksin. Näiteks sedasama rohutirtsude nuhtlust. Tavaline on see selles mõttes, et rohutirtsud ise on tavalised ja ka nende laastamistõid tuleb ikka looduses aeg-ajalt ette. Jumala imedeks aga muudab tavalised asjad see, kui need tulevad Jumala sõna peale.

Samuti on see paljude teiste asjadega. Näiteks sõdadega. Sõdasid on olnud läbi terve maailma ajaloo, ja selles mõttes on nad täiesti tavalised nähtused. Kui aga Jumal manitseb rahvast oma prohvetite läbi meelt parandama ja hoiatab, et vastasel juhul tulevad vaenlased ja vallutavad ning hävitavad maa, siis sellele järgnev sõda ja vallutamine ei ole lihtsalt ettenähtamatute poliitiliste arengute tulemus või möödapääsmatu saatus, vaid Jumala hoiatusele vastavate kohtuotsuste täideviimine. Eestimaal maksab sellega seoses meenutada II maailmasõja ja küüditamistega seotud sündmusi. Neile nimelt eelnesid Jumala hoiatused, mida aga rahvas kuulda ei võtnud.

Et Jumal tegutseb sageli just niiviisi, kasutades vahendeid, mis maailmas on olemas ka loomulikult, see tingib ka selle, et ükski inimene pole nende vahendite mõjul sunnitud Jumalasse uskuma. Kes tahab, võib pidada puhtaks juhuseks nii kõiki Egiptuse nuhtlusi kui ka esimest ja teist maailmasõda. Jumal annab meile ka võimaluse mitte uskuda temasse ega tema tegudesse ja seletada selle asemel kõike paljaste juhuste või ettenägematute arengutega, nagu on ju tänapäeval moes seletada tervet maailma. Aga kui inimene on kuulnud ka Jumala häält ja kui tal on piisavalt ausust, et seda tunnistada, siis peab ta tunnistama, et väga paljude asjade puhul elus ei saa olla tegemist lihtsalt juhuste või kokkusattumustega. Nimelt elame me maailmas, kus tuleb Jumalasse uskuda, kuna tema nägemine ei ole veel võimalik, aga kus on küll võimalik Jumalat avastada ja leida, kui meil piisab selleks soovi ja ausust. Näiteks ütleb apostel Paulus, et Jumala nähtamatu olemus, tema jäädav vägi ja jumalikkus on ju maailma loomisest peale nähtav, kui mõeldakse tema tehtule, nii et inimesed ei saa end vabandada (Rm 1:20).

Niisiis võib kokkuvõtlikult öelda, et kui keegi eelistab Jumalat vältida, siis otsib ta tema tegevusele mingi loomuliku seletuse. Loomuliku seletuse otsib ta muuhulgas ka selle kohta, kuidas on tekkinud Jumala sõna ehk Piibel. Seda teed läks juba Egiptuse vaarao – ta ei pidanud Moosese sõna tõeliseks Jumala sõnaks. Sedasama teed läksid Jeesuse kaasajal paljud, kes teda kuulasid – nad ei pidanud teda tõeliselt Jumala Pojaks. Ja sedasama teed lähevad väga paljud inimesed, kes elavad tänapäeval – Jumala sõna vastuvõtmise asemel otsivad nad kõikvõimalikke teid sellele mingi muu seletuse leidmiseks.

Kellel aga piisab ausust, see tunneb Jumala kõne ära nii Moosese sõnades, Jeesuse Kristuse sõnades kui ka tänapäeval Kristuse kuulutajate sõnades. Ja kellel on piisavalt aus suhtumine, see tunneb Jumala tegevuse ka nendes sündmustes ajaloos või ka oma isiklikus elus, mis teiste jaoks võivad paista üsna loomulikud või ka juhuslikud. Nagu nägime eespool, selleks piisab ausust isegi vaarao nõuandjatel. Nad ütlesid vaaraole: "Kas sa veelgi ei mõista, et Egiptus hukub?" (2Ms 10:7)

See pani vaarao küll korraks mõtlema, aga kahjuks mitte küllaldaselt. Sellepärast on ta nüüd sunnitud kahetsema ja kiiresti ümber mõtlema.

10:16–17 Siis vaarao kutsus kiiresti Moosese ja Aaroni ning ütles: „Ma olen pattu teinud Issanda, teie Jumala, ja teie vastu. Nüüd aga andke mu patt veel seekord andeks ja paluge Issandat, oma Jumalat, et ta ometi võtaks minult selle surma!”

Kui kergemad karistused ei aita, siis peab Jumal kasutama tugevamat kätt. Rohutirtsude nuhtlus oli juba tervele riigile niivõrd tõsine asi, et pani ka vaarao meelt parandama. Kahjuks aga oli seegi meeleparandus väga pinnapealne, samuti nagu on seda väga paljud meeleparandused tänasel päeval. Selle võiks kokku võtta sõnadega: "Päästke mind mu tegude tagajärgede käest, aga lubage mul siiski jääda endiseks. Aidake mind, aga ärge nõudke, et ma tõeliselt pean muutma oma suhtumisi ja eluviise."

Kas aga saab sellisel juhul tegelikult üldse meeleparandusest rääkida? Ilmselt mitte.

10:18–20 Ja ta läks ära vaarao juurest ning palus Issandat. Siis Issand pööras tuule väga kangeks läänetuuleks, see tõstis rohutirtsud üles ja ajas need Kõrkjamerre; ühtainsatki rohutirtsu ei jäänud alles kogu Egiptuse maa-alale. Aga Issand tegi kõvaks vaarao südame ja too ei lasknud Iisraeli lapsi minna.

Mooses oli palvetanud vaarao eest tema enda soovil juba mitmel korral, ja ehkki ta oli saanud ka mitmed selged palvevastused, ei paindunud ta ometi tegelikult Jumala käe alla. Kui sageli oleme kahjuks meiegi samasugused, ehkki oleme kristlased ja teame Jumalast hoopis rohkem. Kogeme küll Jumala imesid, aga süda jääb kõvaks, nagu jäi vaaraolgi. Kas on selles tõesti Jumal süüdi, nagu võiksime taas arvata, lugedes teksti täht-tähelt? Või on põhjus siiski pattulangenuid inimloomuses, mis vajab tõelist Jumala imet, lausa uuestisündimist, enne kui ta on nõus painutama end Jumala tahte alla? Kus Jumal pole seda imet veel teinud, seal võib ilmselt ka teistpidi öelda, et Jumal on jätnud selle inimese südame alles kõvaks. Ja sellist inimest ei aita ka see, kui ta küllalt hästi Jumala sõna tunneb ja teab. Luuka evangeeliumis räägib Jeesus loo rikkast mehest ja vaesest Laatsarusest. Pärast surma ärkas rikas mees äärmiselt ebameeldivas kohas. Nüüd alles märkas ta, et vaja oleks päästa hukatuse teelt vähemalt tema vennad, kes elavad alles maa peal. Ta tegi ettepaneku, et Laatsarus võiks minna maa peale, elavate hulka rääkima, milline saatus ootab neid pärast surma. Aga Aabraham pidi selle peale vastama: "Kui nad ei kuula Moosest ja prohveteid, ei neid veena siis ka see, kui keegi surnuist üles tõuseks." (Lk 16:31)

Seda tõde kinnitab nii siin vaarao juhtum kui ka hiljem Jeesuse Kristuse juhtum. Kui inimene ei taha uskuda, siis pole ükski ime küllalt suur, et panna teda uskuma. Tegelikult võib usu sünnitada üksnes Jumala sõna kuulutus, ja seda juhul, kui see võetakse vastu. Kui see usku ei sünnita, siis ei sünnita seda ka miski muu.

Aga Jumal jätkab tegutsemist.

10:21–23 Siis Issand ütles Moosesele: „Siruta oma käsi taeva poole, siis tuleb Egiptusemaale niisugune pimedus, et katsu või käega!” Ja Mooses sirutas oma käe taeva poole ning kogu Egiptusemaale tuli kolmeks päevaks pilkane

pimedus: üks ei näinud teist ja ükski ei liikunud paigast kolmel päeval. Aga kõigil Iisraeli lastel oli oma asupaikades valge.

Seekord piisas nuhtluse tulekuks üksnes käe väljasirutamisest Jumala sõna peale. Millega võiksime seletada seda pimedust? Kas oli tegemist imega, kus loodus ei toiminud enam tavalisel viisil? Muidugi ei saa me sellele küsimusele anda enam kindlat vastust. Aga soovi korral võib siingi katsetada ühe loomuliku seletusega. Tugev läänetuul, mis kandis merre rohutirtsud, võis tõsta õhku nii palju muda ja liiva, et õhk oli sellest otsekui paks ja päikesevalgus ei pääsenud enam läbi. Kui oli tegemist sellise liivatormiga, siis võis see olla küllaltki kohalik, nii et selle mõju ei ulatunud Iisraellaste elupiirkonda. Aga vähemalt minul tekiks sellise seletuse puhul tõsine küsimus: miks on siis nuhtlusena juttu pimedusest ja mitte sellest samast liivatormist? Sest seoses pimedusega pole näiteks tuulest üldse juttu.

Nuhtlusena ei olnud pimedus nii ohtlik nagu eelnevad nuhtlused, mis hävitasid põllusaagi ja üldse roheline looduse. Aga ometi oli see pimedus nii sügav ja ebameeldiv, et 23. salmis öeldis selle kohta: "Ükski ei näinud teist ja ükski ei liikunud paigast kolmel päeval."

Võib-olla oskab mõni raadiokuulajagi meenutada mõnd olukorda, kus oli tõeliselt pime ja valgust polnud kusagilt võtta. Tänapäeval satume me sellistesse olukordadesse suhteliselt harva, ja võib-olla seetõttu ei oska seda ka endale tõeliselt ette kujutada. Tõsiasi aga on, et kus on tõeliselt pime, seal on ka inimene äärmiselt abitu. Ka egiptlased olid pimeduses niivõrd abitu, et jäi üle ainult paigal püsida ja oodata. Ja selles olukorras ei suutnud egiptlasi aidata nende tähtsaim jumal – päikesejumal Ra, kelle suhtes Iisraeli Jumal näitas nüüd oma üleolekut. Nagu oleme juba maininud, vaarao tiitelgi oli tuletatud päikesejumal Ra nimest.

Vaarao oli taas üks võimalus õppida tundma Iisraeli Jumala jõudu. Ja taas näib, et õpetus avaldab ka mõju.

10:24 Siis vaarao kutsus Moosese ning ütles: „Minge teenige Issandat! Ainult teie lambad, kitsed ja veised jäägu paigale. Ka teie väetid lapsed mingu koos teiega!”

See vaarao ettepanek tundub juba küllaltki mõistlik. Ta on muutunud vastutulelikumaks. Orjuse all kannatavad ju inimesed, mitte loomad, ja nüüd võivad kõik inimesed minna oma Jumalale ohverdama. Mingu ka kõige nooremad, kui see on ilmtingimata vajalik! Kas poleks nüüd aeg vaarao ettepanekuga nõustuda?

10:25–26 Aga Mooses vastas: „Sina pead meile kaasa andma ka tapa- ja põletusohvrid, et saaksime neid tuua Issandale, oma Jumalale! Meie karigi peab tulema koos meiega, sõrgagi ei tohi maha jääda, sest sellest me ju võtame Issanda, oma Jumala teenimiseks. Me ei tea isegi, millega peame teenima Issandat, enne kui jõuame sinna.”

Ka seekord ei nõustu Mooses kompromissettepanekuga, ja see on väga tähtis õppetund ka meile, tänapäeva kristlastele. Kui tahame üldse Jumalat teenida, siis ei ole seda võimalik teha vaarao, st käesoleva maailma tingimustel. Meenutagem taas, et Egiptus sümboliseerib Piiblis käesolevat maailmasüsteemi ja selles valitsevat kurjust ning patu võimu. Eespool ütles vaarao: "Mingu mehed Jumalat teenima! Mis see naistesse ja lastesse puutub?" Nüüd ütles ta: "Hästi, minge siis tervete perekondadena, aga varandus jätke minule!"

Varem oli Jumal töötanud Moosesele, et rahvas läheb Egiptusest välja, kaasas palju Egiptuse varandust. Nagu näeme, vaarao ettepanek oli vastupidine. Aga miks tahtis Jumal, et rahvas võtaks kõik kaasa? – Sellele vastamiseks mõelgem, kuidas võiks tegutseda inimene, kes ise tuli küll Egiptusest välja, aga kelle kogu varandus jäi sinna maha. Loomulikult igatseb ta sel juhul sinna tagasi, ja kui ta üldse töötatud maa poole liigub, siis teeb ta seda pooliku südamega. Kas on võimalik, et inimene ise teenib Jumalat, tema varandus aga Jumala vaenlasi? Kristlasel ei ole võimalik elada nõnda, et

tema süda on ühtaegu nii Egiptuses kui ka töötatud maal, nii siin maailmas kui ka Jumala riigis. Jumal teadis seda ja sellepärast ta tahtis, et Egiptusest välja minnes saaks kaasa võetud kogu varandus.

Peale selle ütles Mooses siin välja veel ühe väga olulise tõe: kui me läheme Jumalat teenima, siis ei tea me isegi ette, mida Jumal võib meilt oodata. Jumala päralt peab olema kõik, mis meil on – ainult nõnda saab Jumala teenimine olla tõeline. Ja inimene, kes nõustub vaarao ehk käesoleva maailma ettepanekutega Jumala teenimise osas, ei saa tegelikult efektiivselt Jumalat teenida.

Seoses Egiptuse ja seal oleva varandusega peame mõtlema veel ühele asjale: mida enam varandust on mul Egiptuses, st mida enam tahan oma elus kinni hoida asjadest, mida Jumal ei ole kunagi heaks kiitnud, seda kahtlasema väärtusega on kogu minu kristlus. Kristlane ei saa elada oma elu nõnda, et pühapäeviti teenib ta Jumalat vaga näoga kirikus, nädala sees aga saatavat oma tööpingi ääres. Jumal peab olema meile Jumalaks ka meie argielus ja tööasjades või ta pole meile üldse Jumalaks. Terve meie elu – nii perekond, töö kui ka varandus peavad kuuluma Jumalale. Mitte midagi sellest kõigest ei tohi jääda Egiptusesse, kus seda käsutab vaarao, kes sümboliseerib käesoleva maailma vürsti – saatavat. Ja muidugi ei muutu käesoleva maailma meelsus kunagi selliseks, et ta vaataks tõelise Jumala teenimise peale hea pilguga. Alati jääb tema süda selles suhtes kõvaks ja mõistmatuks, nagu jäi ka vaarao süda Iisraeli laste suhtes.

10:27–29 Aga Issand tegi kõvaks vaarao südame, nõnda et ta ei tahtnud neid ära lasta. Ja vaarao ütles temale: „Mine ära mu juurest! Hoia, et sa enam ei ilmu mu palge ette! Sest päeval, mil sa ilmud mu palge ette, sa sured!” Ja Mooses vastas: „Õigesti oled rääkinud! Enam ma ei ilmu su palge ette!”

Vaarao ei saanud nõustuda Moosese tingimustega. Kui näeme vaarao kurjuse jõudude esindajat, siis mõistame hästi, miks ei saanud ta nõustuda Jumala tahtega. Saatan püüab iga hinna eest kinni hoida asjadest, mille abil ta saab inimese üle valitseda ja lõpuks tema Jumalast lahutada. See on ka põhjus, miks kristlane ei tohi sallida oma elus asju, mis sõdivad Jumala tahte vastu.

Läbirääkimised vaarao ja Moosese vahel olid nüüd lõppenud. Mõlemad teadsid, et edasine kompromisside otsimine on tulutu. Selline olukord on ka omajagu hirmutav. Läbirääkimised ei vii mitte alati teineteisemõistmisele, ja on asju, millega ei ole võimalik kunagi nõustuda. Mooses teadis, et kui ta veel kord vaarao ette läheks, siis tähendaks see talle surma. Ta teadis, kus on piir, mida ei tohi ületada, ja tal jäi üle valmistuda ainult võitluseks.

Aga kas meie kristlastena teame, kus on need piirid, mida ei tohi ületada, seadmata ohtu oma osadust Jumalaga ja igavest elu? Ja kas oleme valmis neist piiridest kinni pidama ka siis, kui on ette teada, et see tähendab võitlust?

PKK0160 2Ms 11:1 – 12:10

Tarvis on talle

Egiptuses on üheksa nuhtlust juba seljataga. Nende kaudu on vaarao saanud õppida tundma midagi Iisraeli Jumala suuruselt. Vaarao järeleandmatus on viinud terve Egiptuse riigi kuristiku äärele. Hulk karja on surnud katku ning rahe ja rohutirtsud on hävitanud põllusaagi. Aga valitseja on trotslik ega kavatse järele anda. Sellepärast antakse talle nüüd teada kümnennda nuhtluse tulekust. 2. Moosese raamatu 11. peatükis saame kuulda, milline on see viimane nuhtlus. Samuti saame teada, et vaaraoaga nõupidamised on lõppenud. Esmasündinute surm puudutab tervet Egiptuse riiki ja selle leina eest ei säästeta ka kuningakoda. Alles see nuhtlus suudab tõeliselt muuta kangekaelse vaarao meelt. Lõpuks saab ta aru, kui arutu ja lootusetu on sõdida Jumala vastu.

Aga 11. peatükk ei räägi mitte ainult tulevast karistusest, vaid ka sellest, kuidas egiptlaste hoiak iisraellaste suhtes on muutunud. Nimelt oli neid hakatud soosima.

11:1–3 Siis Issand ütles Moosesele: „Veel ühe nuhtluse ma saadan vaaraole ja Egiptusele: pärast seda ta laseb teid siit ära minna. Kui ta lõppeks laseb minna, siis ta otse ajab teid siit ära. Räägi nüüd rahva kuuldes, et iga mees küsiks oma naabrilt ja iga naine oma naabrinaiselt hõbe- ja kuldriistu!” Ja Issand andis rahvale armu egiptlaste silmis; ka oli Mooses väga suur mees Egiptusemaal vaarao sulaste ja rahva silmis.

Niisi andis Jumal Moosesele teada, et järgmine nuhtlus on viimane. Ja samuti on see nuhtlus piisavalt mõjus, seetõttu on aeg teha ettevalmistusi Egiptusest lahkumiseks. Seda tuli teha varem ja selleks tuli ära kasutada aeg, mil Egiptuses oli Iisraeli ja Moosese suhtes soodne hoiak. Lahkumise puhuks tuli egiptlastelt küsida väärisasju ja meeneid. Selle kohta oli Issand andnud Moosesele juhtnöörid juba siis, kui ta ilmus talle esimest korda Hoorebi mäe juures. 2Ms 3:22–23 ütles Issand: "Ja ma annan sellele rahvale armu egiptlaste silmis, nõnda et te ära minnes ei lähe mitte tühje käsi: iga naine küsigu oma naabrinaiselt ja võõrana ta kojast elavalt naiselt hõbe- ja kuldriistu ning riideid; pange need selga oma poegadele ja tütardele ja võtke nõnda egiptlastelt saaki!"

Väärisesemed, mis rahvas nõnda omandas, pidid olema paljaks paljude aastate pikkuse raske orjatöö eest.

11:4–10 Ja Mooses ütles: „Nõnda ütleb Issand: Keskööl ma lähen läbi egiptlaste keskel: Egiptusemaal peavad surema kõik esmasündinud, aujärjel istuva vaarao esmasündinust kuni käsikivitaguse teenija esmasündinuni, samuti kõik kariloomade esmasündinud. Siis on kogu Egiptusemaal suur hädakisa, millist ei ole olnud ja millist ei tule enam. Aga ühegi Iisraeli lapse vastu ei liiguta koergi oma keelt, ei inimese ega karilooma vastu, et te teaksite, et Issand teeb vahet Egiptuse ja Iisraeli vahel. Siis tulevad kõik need sinu sulased alla minu juurde ja kummardavad mind, öeldes: Mine ära, sina ja kogu rahvas, kes su kannul käib! Ja seejärel ma lähen.” Ja ta läks ära vaarao juurest vihast õhetades. Aga Issand ütles Moosesele: „Vaarao ei võta teid kuulda, et Egiptusemaal sünniks rohkesti mu tunnustähti.” Ja Mooses ja Aaron tegid kõik need tunnustähed vaarao ees. Aga Issand tegi kõvaks vaarao südame ja too ei lasknud Iisraeli lapsi oma maalt ära minna.

Pärast üheksandat nuhtlust oli vaarao hoiatanud Moosest surmanuhtlusega, kui ta peaks veel kord tema ette ilmuma. Moosesele polnud kavaski vaaraole rohkem öelda, aga Jumalal oli, ja enne kui Mooses vaarao eest lahkus, pidi ta talle teada andma viimase tuleva nuhtluse. Nii ta tegigi, ja alles seejärel lahkus ta vaarao eest, ise vihast õhetades.

6. salmis puudutati üht 2. Moosese raamatu põhiteemat. Seal räägiti suurest hädakisast egiptlaste hulgas. Umbes samasuguste sõnadega kirjeldati ka iisraellaste olukorda Egiptuses, enne kui Issand ilmus Moosesele Hoorebi mäe juures. 2Ms 2:23 öeldi: "Iisraeli lapsed ohkasid ja kaebasid orjuse pärast; ja nende hädakisa orjuse pärast tõusis Jumalani." Samuti oli kisendamisest juttu 2Ms 5:15: "Siis Iisraeli laste ülevaatajad tulid ja kisendasid vaarao poole, öeldes: „Mispärast sa teed oma sulastega nõnda?" Iisraeli lapsed olid kisendanud oma ahistuse pärast nii Jumala kui ka vaarao poole, aga ainult Jumal võttis seda tõsiselt. Nüüd oli jõudnud vaarao ja kogu Egiptuse kätte järg suhtuda appihüetesse tõsiselt, sest need appihüüded pidid kõlama nende endi suust. Ja taas pidi vaarao nägema, et enda rahva eest kannab Jumal hoolt – esmasündinute surm pidi tabama üksnes egiptlasi.

Erilist tähelepanu tasub meil pöörata sellele, millisel viisil tegi Jumal vahet nende kodude vahel, mida surm külastas ja mida ei külastanud. Nimelt ei olnud selle vahetegemise aluseks mitte rahvus, vaid usk. Ükski iisraellane, kes Egiptuses elas, ei saanud säästetud surmast lihtsalt selle põhjal, et ta oli iisraellane, et ta oli sündinud "õige" rahva liikmeks. Varasemate nuhtluste puhul oli see olnud piisav, viimase puhul aga mitte. Viimasest nuhtlusest pääsesid need, kes kuulsid Jumala sõna ja tegutsesid selle järgi. Niisiis põhines päästmine usul, ja seejuures täiesti konkreetsel usul just sellesse sõnasse, mis Jumal selle olukorra puhuks oli andnud. See on siinkohal äärmiselt oluline. Pääsemiseks ei piisanud

sellest, et inimesel oli olemas mingisugune usk mingisugustesse jumalatesse. Vähe sellest, ei piisanud isegi usust õigesse Jumalasse – tarvis oli selle Jumala sõna kohaselt ka tegutseda!

Täpselt samuti on see ka Uue Testamendi ajal. Meenutagem, et Matteuse evangeeliumi 7. peatükis ütles Jeesus: "Mitte igaüks, kes mulle ütleb: „Issand, Issand!“, ei saa taevariiki; saab vaid see, kes teeb mu Isa tahtmist, kes on taevas."

Moosese kaudu anti Iisraelile teada, et surmast oli võimalik pääseda ainult ühel teel – uksepiidad tuli määrada talle verega. Ja kodudes, kus seda sõna usuti ning selle kohaselt toimiti, oli pääsemine. Veremärk tähendas nendele inimestele kaitset ja ühtlasi elu.

See, mis sellel ööl toimus Egiptuses, on üks Vana Testamendi selgemaid pilte selle pääste kohta, mis Jumal on valmistanud inimestele Jeesuses Kristuses. Ka see päästmine ei ole sõltuv sellest, millisest rahvusest või suguvõsast inimene pärineb. Ja ka selle päästmise vastuvõtmiseks ei ole küllaldane, et inimene lihtsalt usub – ükskõik mida või ükskõik millist jumalat või religiooni. Ei piisa isegi sellest, et inimene usub õiget Jumalat, maailma Loojat. Pääsemine on üksnes Jeesuse Kristuse veres, ja pääsevad ainult need, kes põgenevad selle kaitsva märgi alla – kes seda enda suhtes usuvad ja rakendavad. Sellise inimese suhtes kaotab surm oma võimu ja selline inimene elab koos Jeesusega juba siin maailmas ja ka igavesti.

Nende sündmustega, millest räägib 2. Moosese raamatu 2. peatükk, algab uus osa selles raamatus ja ka uus periood Iisraeli rahva elus. Lõpeb orjapõlv Egiptuses ja algab teekond töötatud maa poole. Sellel teekonnal antakse rahvale ka Jumala Seadus, mille kohaselt rahvas peaks elama oma uuel kodumaal. Ja teekonnal töötatud maale õppis ka rahvas oma Jumalat tundma hoopis uuel viisil.

Egiptusest väljumine tähendas Iisraelile ka uue ajaarvestuse algust. Kuu, mil nad Egiptusest lahkusid, oli neile aasta esimeseks kuuks. Seda öeldaksegi 12. peatüki esimeses kahes salmis.

12:1–2 Ja Issand rääkis Moosese ja Aaroniga Egiptusemaal, öeldes: „See kuu olgu teil esimeseks kuuks; see olgu teil aasta esimeseks kuuks.

On huvitav, et kui kümme käsku ja muud seadused anti Iisraelile alles kõrberännaku ajal, siis uuesti ajaarvestusest räägitakse juba siin, enne, kui rahvas on veel Egiptusest väljunudki. Egiptuse ajaarvestusest tuli loobuda, selle asemele pidi tulema uus. Kui rahvas tuli Egiptusesse neli sajandit tagasi, siis oli ta olnud ainult üks suur perekond. Nüüd oli sellest perekonnast saanud rahvas, kellele Egiptusest väljumine tähendas uue elu algust. Ja uue ajaarvestuse kasutusele võtmine tähistas otsekui rahva sünnipäeva.

Kui Jumal inimese päästab, siis tähendab see uut algust, uut elu ja uut aega. Ja seda täie õigusega, sest Uues Testamendis nimetatakse seda koguni uuesti sündimiseks. Sellepärast tähistavadki paljud kristlased seda oma tõelise sünnipäevana.

Enne Egiptusest lahkumist annab Jumal rahvale veelgi juhtnööre, mis on otseselt seotud selle pääsemisega – paasaga. Paasapühad on Iisraeli rahva kõige vanemad pühad. Paasapühad on seotud Egiptusega, õigemini sealt pääsemisega, ilma milleta poleks need pühad üldse mõistetavadki. Sellepärast anti paasapühadega seotud juhtnöörid juba siis, kui rahvas elas tegelikult alles orjuses.

Paasapühad on heebrea keeles pesah, ja see sõna on väga sarnane sõnale pasah, mis tähendab 'mööda minema'. Niisiis viitab see sõna otseselt sellele, et tollel õudsel ööl läks surmaingel teatud majadest mööda. Järelikult on rangelt võttes vale öelda, et juudid pühitsesid paasapühi Egiptusest väljumise mälestuseks. Tegelikult veedetakse paasapühi selle mälestuseks, et talle verega määratud majades elavad inimesed pääsesid surmast juba siis, kui rahvas elas alles

Egiptuses. See võib tunduda üsna tühise vahena, võib-olla isegi tähenärimisena, aga tegelikult on see üpris tähtis, sest see on kõnekas ka selle pääste suhtes, mille Jumal on valmistanud inimkonnale Jeesuses. Juutide päästmine Egiptusest ei tähendanud ju tegelikult seda, et nad oleks päästetud Egiptuse jumalavastasest keskkonnast mingisse uude, täiesti veatusse olukorda. Ja ka kristlase jaoks ei tähenda päästmine seda, et pärast päästmist on ta täiesti veatu ja täiuslik inimene. Ei olnud juudid pärast Egiptusest pääsemist mingi täiuslik ja jumalik rahvas, ja pole seda ka tänapäeva inimesed pärast seda, kui nad on saanud kristlasteks. Seepärast tuleb tunnistada, et päästmine ei tähenda siin maa peal veel täiuslikku olukorda või seisukorda. Küll aga tähendab see seda, et hoolimata kõigest ümberringi valitsevast kurjusest ja samuti omaenda südamest tõusvast isekusest ja jumalavastasusest tunneb Jumal oma rahvast tapetud Talle vere tõttu ja säästab ta hävingust. Sest Jeesus Kristus ja paasatall on omavahel lahutamatu seotud. Ka apostel Paulus ütleb selle kohta, et meie Paasatall Jeesus Kristus on tapetud (1Kr 5:7).

Aga vaatleme nüüd lähemalt paasapühade pühitsemiseks antud eeskirju.

12:3 Rääkige kogu Iisraeli kogudusega ja öelge: Selle kuu kümnendal päeval võtku iga perevanem tall, igale perele tall.

Arv 10 sümboliseerib Piiblis lõpuleviimist. Kümnes päev meenutab ka kümnendat nuhtlust Egiptuse üle, millega orjus lõppes. Igal perel oli vaja talle, kelle verrega said määratud uksepiidad. Võib-olla väärrib tähelepanu seegi, et jutt on nimelt perekonnast. Perekond on tänapäevalgi ühiskonna tähtsaim algühik või algrakuke, ja see on väga tähtis ka Jumala silmis, sest just perekond on tähtsaim koht, kus lastele saab õpetada Jumala tundmist ja jumalakartust. Kui tähtis see tegelikult on, seda näeme äärmiselt selgelt kasvõi sellestki, et ka nõukogude ajal, keset lausjumalavastasust ja võimsat ateistlikku propagandat oli perekondi, kus õpetati lastele jumalakartust. Kuna olen ka ise kasvanud sellises perekonnas, siis tean, milline väärtus see on. Kõigil aegadel on just jumalakartlikkudes perekondades kasvatatud lapsed olnud need, kes suurelt osalt kannavad kristlikku usku ja kirikut, hoolimata sellest, mis ühiskonnas parajasti toimub. Perekond on kooslus, kus Jumal tahab inimesi tõeliselt õnnistada, ja seetõttu pole ime, et ka saatan teeb kõik võimaliku selleks, et perekondi hävitada. Muide, kõige paremini saab ta seda teha, kasvatades inimesed isekateks ja üksteise suhtes hoolimatuteks. Siis ei saa nad varsti enam üksteisega läbi ja lähevad ise laiali, pärandiks kaasas purunenud süda ja kokkuvarisenud armastus.

Aga tuleme tagasi paasatalle juurde.

12:4 Aga kui pere on talle jaoks väike, siis võtku tema ja ta naaber, kes ta kojale on lähemal, vastavalt hingede arvule; kui palju igaüks jõuab süüa, sellele vastavalt arvake neid talle kohta.

Jumal arvestab ka praktiliste asjaoludega. Näiteks sellega, et kõik perekonnad ei ole ühesugused. Mõnes peres võivad lapsed olla alles lutipudeliäas ja teises peres ehk pole üldse lapsi. Paasatalle söödagu nõnda, et kõigile jätkub sobival. Kindel oli aga see, et kõik pidid paasatallest osa saama, keegi ei tohtinud ilma jääda.

Loomulikult kehtib see ka Jeesuse suhtes. Ilma osaduseta temaga ei ole päästmist, aga igaühele on tehtud võimalikuks saada temast osa.

12:5 Tall olgu teil veatu, isane, üheaastane; võtke see lammastest või kitsedest.

Veatu tall sümboliseerib seda veatut ja patuta Jumala Talle, kes Pontius Pilaatuse ajal risti löödi.

12:6 Säilitage see enestele kuni selle kuu neljateistkümnenda päevani; siis kogu Iisraeli kogunenud kogudus tapku see õhtul!

Kuu esimene päev on ühtlasi kuu loomise päev, ja 14. päeval on seega täiskuu. Seega valgustas täiskuu ööd, kui Iisraeli rahvas alustas oma teekonda töötatud maa poole. Sellepärast on paasapühad – ja samuti meie ülestõusmispühad – alati täiskuu ajal.

Juudi õpetlased on vaielnud selle üle, millisest kellaajast õieti on jutt, kui tall kästi tappa "õhtul". Nimelt kasutatakse siin algtekstis väljendit, mida võiks ka tõlkida: 'kahe õhtu vahel'. Näiteks variserid arvasid, et see on umbes aeg kella kolmest kuueni, ajast, kus päikese kuumus juba oluliselt väheneb, päikese loojumiseni.

Huvitav on veel tähele panna, millisel viisil räägiti selles salmis talle tapmisest. Nimelt on juttu tallest ainsuses, kelle peab tapma kogu Iisraeli kogunenud kogudus, ehkki terve kogudus pidi sel ööl tapma ju tuhandeid talleid. See pisias näitab, et kõik need tuhanded talled viitasid tegelikult üheleainsale Tallele, kes tuleks kirjutada suure tähega, ja meie kristlastena loomulikult juba teame, kellest on siin jutt.

Samuti on meile kõnekas järgmine salm.

12:7 Ja nad võtku verd ning võidku ukse mõlemat piitjalga ja pealispuid kodades, kus nad seda söövad.

See veri, mis oli määratud uksepiitadele ja pealispuule, päästis surma küllastusest maja, kus seda oli tehtud. Mõelgem sellele veel kord, sest tegelikult on see tohutult hämmastav ja kõnekas. Ei esitatud ühtki küsimust inimeste moraalse või usulise taseme kohta; selle kohta, kuidas nad üksteist armastavad või kui hästi nad üksteisega läbi saavad. Tõsi küll, sellest ei maksa teha järeldust, et taolistel asjadel Jumala riigis mingit tähtsust ei olegi. Hiljem näeme, et ka nendel on väga suur tähtsus. Aga see tähtsus selgub hiljem, seoses pühitsusega ja Jumala tahtes käimisega, mitte praegu, seoses pääsemisega. Seoses pääsemisega polnud ainsatki sõna juttu teemal, kes on parem või kes on halvem, kes väärrib päästmist rohkem või kes vähem. Kus inimesed tegid nii, nagu Jumal oli öelnud, seal nad pääsesid.

Niisiis, sel hetkel luges ainult usk ja mitte miski muu. Mõelgem hetkeks, kas oleksid mõnes majas elavad inimesed võinud öelda ka midagi sellist, et meie oleme siin nii head, südamlikud ja usklikud inimesed, et meil pole küll tarvis talle tappa – Jumal näeb kindlasti ilma selletagi, kui head inimesed me oleme. Mis oleks juhtunud? – Surm oleks küllastanud ka seda maja, sest seal polnud tehtud nii, nagu Jumal oli käskinud. Ja teisest küljest, kõige halvemad ja viletsamadki Iisraeli rahva liikmed pääsesid, kui nad toimisid nii, nagu Jumal oli käskinud.

Siin on meile ääretult oluline õppetund mõistmaks, mida tähendab uskumine tegelikult – see tähendab tegutsemist nii, nagu Jumal on käskinud, täiesti sõltumata sellest, milline inimene ise parajasti alles on. Ja sellise usu läbi saab inimene päästetud. Alles hiljem antakse kümme käsku ja kõik muud seadused, mis on juhtnöörideks uues elus elamisel.

12:8–10 Ja nad söögu liha selsamal ööl; tulel küpsetatult koos hapnemata leiva ja kibedate rohttaimedega söögu nad seda! Te ei tohi seda süüa toorelt või vees keedetult, vaid ainult tulel küpsetatult pea, jalgade ja sisikonnaga. Te ei tohi sellest midagi üle jätta hommikuks; mis aga sellest hommikuks üle jääb, põletage tulega!

Paasasöömaaeg räägib kiirustamisest. Looma tükeldamiseks ega ka leiva hapendamiseks pole aega. Kõik tuli saada kiiresti valmis. Riided pidid olema seljas, jalatsid jalas ja kepp käes, et kohe teele asuda, kui käsk tuleb. Kibedad rohttaimed sümboliseerisid raskeid orjuseaastaid. Ka tänapäeval kuuluvad juutide paasasöömaaaja juurde kibedad rohttaimed sellesamas tähenduses.

Kui Jeesus rippus ristil, pakuti ka temale kibedat jooki. Paasatall ja kibedad rohttaimed kuuluvad kokku lõpuni. Tuli sümboliseerib Jumala kohtuid. Kusagil ütleb Piibel, et meie Jumal on hävitav tuli. Ka Jumalaga kohtus Mooses kõigepealt põlevas põõsas. Oli tulnud Jumala kohtute aeg ja üksnes talle veri võis päästa ja päästiski rahva tragöödiast.

Tallegi ei tohtinud midagi järele jätta järgmiseks päevaks. Mis üle jäi, see tuli põletada. See detail näitab, et paasasöömaaeg oli ühtlasi ka osadussöömaaeg Jumala palge ees. Osaduse pilt oleks saanud rikutud, kui keegi oleks söönud talle veel ka järgmisel päeval omaette oma kodu. Sellepärast ei jäetud midagi ühisest osadusest väljapoole. Tall ühendas terve koguduse. Samuti ühendab Jumala Tall Uue Testamendi rahva.

PKK0161 2Ms 12:11 – 36

Kaitsev veremärk

Iisraeli rahvas teeb ettevalmistusi oma esimeseks paasasöömaajaks. Perekondadele oli antud juhtnõu otsida enesele tall, tappa see esimese kuu 14. päeva õhtul ja süüa seda üheskoos, tervelt tulel küpsetatuna, kibedate rohttaimedega. Mis jäi söömata, see tuli tulega põletada enne, kui hommik koitis. Talle verega tuli määrada uksepiitu ja pealispuid, et surmaingel majast mööda läheks.

12:11–12 Ja sööge seda nõnda: teil olgu vöö vöö, jalatsid jalas ja kepp käes; ja sööge seda rutuga - see on paasatall Issanda auks! Siis käin mina selsamal ööl Egiptusemaa läbi ja lõõn maha kõik esmasündinud Egiptusemaal, niihästi inimesed kui loomad, ja ma mõistan kohut kõigi Egiptuse jumalate üle, mina, Issand.

Tavaliselt ei söö keegi täies rännakuvarustuses. Meiegi ei istu söögilauda, üleriided seljas, saapad jalas ja kohver käes. Kui aga keegi nõnda teeks, siis oleks täiesti selge, et ta kuhugi kiirustab. Iisraeli rahvas pidi olema valmis otsekohe teele minema, kui käsk antakse.

Mida võiks see pilt meile rääkida vaimulikus mõttes? Kui Egiptus sümboliseerib maailma ja siin valitsevaid Jumala vastaseid jõude, siis peaks kristlane kogu aeg hoolitsema, et tal oleks "vöö vöö ja kingad jalas". Kas ma olen valmis, kui tarvis, kohe loobuma kõigist valedest sidemetest, mis seovad mind selle maailmaga, nagu inimene, kellel on kõik valmis pandud ja kes veel kiiresti sööb enne bussi peale minekut? Või seaksin ma meelsamini end siin maailmas võimalikult mugavamalt sisse ega mõtlekski kuhugi mineku peale? Ehk osaleksin isegi üsna meelsasti selles jumalatus elus, mida siin maailmas elatakse, ja teeniksin neid jumalaid ehk väärtusi, mida siin maailmas hinnatakse? Populaarsemate tänapäeva ebajumalate nimed võiksid olla näiteks mugavus, ahnus ja õnnejaht. Loomulikult on neid palju veel teisigi. Ka Egiptuses oli tuhandete kaupa jumalaid, keda kummardati.

Iisraeli rahva ettevalmistused olid seotud väärade jumalatest vabanemisega. Paneme tähele, et siin oli kirjutatud: "Ja ma mõistan kohut kõigi Egiptuse jumalate üle, mina, Issand." Niisiis oli kümnes nuhtlus eriliselt suunatud Egiptuse jumalate vastu. Nagu juba varem oleme näinud, ka mitmed eelnevad nuhtlused olid suunatud teatud Egiptuse jumalate vastu. Viimane aga oli suunatud kõigi nende vastu, sest esmasündinud olid seotud kõigi Egiptuse jumalatega. Ükskõik, millist jumalat keegi kummardas, ta palus temalt kaitset ka oma esmasündinule. Nii pidi esmasündinute surm viimasena näitama nii egiptlastele kui ka iisraellastele, kellel on meelevald ja keda tasub teenida.

12:13 Aga veri olgu teil tundemärgiks kodadel, kus te asute; kui ma näen verd, siis ma lähen teist mööda ja nuhtlus ei saa teile hukatuseks, kui ma lõõn Egiptusemaad.

Nagu sai öeldud juba eelmises saates, veri on ainuke ja seejuures absoluutne pääsetee. Mitte millelegi muule seoses pääsemisega tähelepanu ei pööratud – ei inimeste moraalsele elule, headusele ega õiglusele, mis kõik võisid küll olemas olla. Samas võis olla ka teisi, kellel see kõik puudus, aga nemadki pääsesid vere läbi täpselt niisama kindlalt.

See on väga trööstiv. Issand, kellel on meelevald nii anda kui ka võtta elu, ei surma seda, kes on võtnud tema sõna tõsiselt. Tõsi küll, uksepiitade määrimine verega võib tunduda isegi ebameeldiv ja ebaesteetiline. Selle juures võiks näiteks targutada: "No mis see siis nüüd ka peaks olema või mida see peaks tähendama? Mis niisugusest asjast ka kasu võiks olla? Kas see teeb siis nüüd paremaks kedagi, kes siin majas elab? Kas poleks hoopis targem näiteks kodu desinfitseerida, kui tahetakse surma eest hoiduda?"

Nii targutaks Jumala sõna juures inimene, ja ratsionaalse mõistuse seisukohalt on tal täielik õigus. Kui rääkida näiteks kasvõi mingitest bakteritest, siis talle veri ei ole nende vastu mingi kaitse. Veri iseenesest ei paku mingit kaitset, siin on aga tegemist hoopis eri olukorraga, sest selle verega on seotud Jumala töotus. Jumal ise oli töotanud, et majades, kus sellel ööl toimitakse nii, nagu tema oli käskinud, pääsetakse surmast. Nii et asi ei ole tegelikult mitte veres, vaid Jumala töotustes ja kuulekuses – selles, et tehakse nii, nagu Jumal on käskinud.

Jumala sõna muutis selle vere täiesti eriliseks; ja kuulekus Jumala sõnale tähendas elu, sõnakuulmatus aga surma. Mõtleme selle üle veel kord. Kujutleme näiteks, millised inimesed võisid olla läinud nendesse majadesse, mille uksepiidad ja pealispuu olid määratud verega. Üks oli tuntud oma abivalmiduse poolest. Kunagi ei jätnud ta oma ligimest hätta. Alati hoolitses ta enne teiste ja alles siis enda vajaduste eest. Keegi teine aga on hoopis teistsugune. Ta on armastanud kangeid jooke, ja ka see, mis ta muidu korda saadab, pole kellelegi rõõmu valmistanud. Kolmas on tuntud selle poolest, et tal on pikad näpud ja ta ei oska vahet teha oma ja võõra vara vahel. Neljas on tuntud oma erilise jumalakartuse poolest. Ta palvetab mitu tundi päevas, paastub kaks korda nädalas ja räägib Jumalast igal võimalusel teistele.

Kõigile neile inimestele on ühine see, et nad on peidus majas, mille uksepiidad ja pealispuu on määratud talle verega. Sealt ei tohi nad väljuda terve selle öö jooksul. Ja nüüd ei tule Jumal või tema ingel ukse taha koputama ja küsima, missugune on olnud iga majas oleva inimese elu ja usu. Ta vaatab selle asemel ainult ühte asja: kas uksepiitadel on veri või mitte – see tähendab, kas seal olevad inimesed on pidanud küllaldaseks ja kõlblikuks seda kaitsemärki, mille ta ise on käskinud neil kasutusele võtta. Kas uksele on olemas kolm märki – üks üleval ja kaks külgedel, otsekui ristikujuulise puu otstes?

Sellel ööl pääsesid üksnes need, kes olid võtnud Jumala sõna tõsiselt. Täpselt samamoodi on ka tänapäeval – inimesed saavad päästetud mitte sellepärast, et nad on head või jumalakartlikud, vaid seeläbi, et nad võtavad vastu selle varjupaiga, mille Jumal ise on valmistanud inimestele Jeesuses Kristuses. Iga inimene, kes toetub endale või oma headusele, on kaitsetu. Ta on otsekui inimene, kes sellel ööl Egiptuses läks välja majast, millel oli kaitsev vere märk.

Kõik inimesed on pattu teinud ja on tegelikult väärt Jumala surmaotsust. Aga Jumal on hoolitsenud selle eest, et igaüks, kes tahab, võiks pääseda. Pelgupaik on olemas ja on ühtviisi kättesaadav kõigile, sõltumata sellest, milline on olnud nende varasem elu. Jh 1:29 on jutt Ristija Johannesest, kes nägi Jeesust enda juurde tulevat ja ütles: "Vaata, see on Jumala Tall, kes kannab ära maailma patu."

Kui inimene ise peaks üritama hävitada pattu, siis oleks ta täiesti lootusetus olukorras. Mõnigi inimene oleks valmis palju maksma, et muuta olematuks midagi, mis ta minevikus on korda saatnud. Aga patu kustutamine on võimalik üksnes Jumalale. Ja kui Jumal seda teeb, siis võib inimene olla julge, et see on tehtud hästi. Tuleb üksnes ära kasutada see pakkumine, mille Jumal on teinud Jeesuses kõigile inimestele.

12:14–16 See päev aga jäägu teile mälestuseks ja pühitsege seda Issanda pühana: oma sugupõlvede kaupa pühitsege seda igavese seadlusena! Seitse päeva sööge hapnemata leiba; juba esimesel päeval kõrvaldage haputaigen oma kodadest, sest igaüks, kes esimesest päevast seitsmenda päevani sööb hapnenut, selle hing hävitatakse Iisraelist. Esimesel päeval olgu teil pühalik kokkutulek, samuti olgu seitsmendal päeval pühalik kokkutulek: neil päevil ei tohi teha ühtki tööd, ainult mida iga hing sööb, üksnes seda valmistage!

Et talle veri kaitses Iisraeli rahvast hävingu ööl, see oli nii tähtis, et Jumal tahtis, et iga Iisraeli rahva liige meenutaks seda põlvest põlve. Ja parim viis unustamisest hoidumiseks on muuta see sündmus iga-aastaseks pühaks. Läbi aastatuhandete on juudi rahvas igal aastal meenutanud esimese paasaga seotud sündmusi. Samamoodi meenutame meie kristlastena igal aastal suurtel pühadel Jeesuse Kristusega seotud sündmusi.

Viimati loetud salmides oli tegelikult jutt juba hapnemata leibade pühadest. Neid peeti koos paasapühadega paasapühale järgneva nädala jooksul. Nende pühade ajal ei tohtinud kodudes haputaignat leiduda. Seetõttu on haputaigen Piiblis kujunenud kurjuse ja patu sümboliks. Sellega seoses kirjutab näiteks Paulus 1Kr 5:6–8: "Teie kiitlemine ei ole hea. Kas te ei tea, et pisut haputaignat teeb kogu taigna hapuks? Puhastage end vanast haputaignast, et te oleksite uus taigen, nõnda nagu te oletegi hapnemata leivad; sest ka meie paasatall Jeesus Kristus on tapetud. Pidagem siis pühi kasinuse ja tõe hapnemata leivaga, mitte vana haputaignaga, halbuse ja kurjuse haputaignaga."

Paulus ütles, et tema kirja lugejad on hapnemata leivad, sest meie Paasatall Jeesus Kristus on tapetud. Sellelesamale Kristuses saadavale täiuslikkusele ehk hapnematusse viitab ka Iisraeli rahvale antud korraldus pidada seitse päeva hapnemata leibade püha. Arv seitse sümboliseerib Piiblis täiuslikkust, seega sümboliseerivad siin ka seitse päeva seda täiuslikku puhtust ja pühadust, mis ainsana võivad Jumala ees püsima jääda. Ja sellise puhtuse võib inimene omandada üksnes usu kaudu Jeesusesse.

12:17–20 Te peate pidama seda hapnemata leibade püha, sest just sel päeval ma viin teie väehulgad Egiptusemaalt välja; seepärast pidage seda päeva kui igavest seadlust teie sugupõlvedele! Esimese kuu neljateistkümnenda päeva õhtul sööge hapnemata leiba kuni kuu kahekümne esimese päeva õhtuni. Seitse päeva ärgu leidugu haputaignat teie kodades, sest igaüks, kes sööb hapnenut, selle hing tuleb hävitada Iisraeli kogudusest, olgu võõras või maa päriselanik. Midagi hapnenut ärge sööge, vaid kõigis oma asupaikades sööge hapnemata leiba!"

Kui mõistame, et seitse päeva hapnemata leibade söömist viitab Kristuse täiuslikkusele, siis on kerge ka mõista, miks need, kes seda seadust trotsivad, tuleb hävitada Iisraeli koguduse hulgast. Kristuse tingimatus puhtuses ja tema poolt valmistatud täielikus päästes ei ole mingeid mõrasid. Seetõttu ainult tingimatu käsk kõrvaldada majadest kõik haputaigen võis aidata Iisraeli rahval mõista, missugust päästet Jumal maailmale valmistab. Jumala töös ei ole kohta mingisugustel agadel. See on tingimusteta ja täiuslik.

12:21–24 Ja Mooses kutsus kõik Iisraeli vanemad ning ütles neile: „Minge ja võtke enestele suguvõsade kaupa talled ja tapke paasatall! Ja võtke iisopikimbuke, kastke kausis olevasse verre ja määrige ukse pealispuid ning mõlemat piitjalga kausis oleva verrega! Ja ükski teist ärgu väljugu hommikuni oma koja uksest, sest Issand läheb egiptlasi nuhtlema. Aga kui ta näeb verd ukse pealispuul ja mõlemal piitjalal, siis Issand ruttab sellest uksest mööda ega lase hävitajat tulla teie kodadesse nuhtlema. Pidage see asi meeles: see olgu igaveseks seadluseks sinule ja su lastele!

Hävitaja tähendab inglit, kelle Jumal saadab oma karistust täide viima. See ingel tegutseb vastavalt Jumala juhtnõõridele nii täiuslikult, et Piibel alati ei teegi vahet selle ingli ja Jumala tegevuse vahel. Nii ka siin: kui oli öeldud, et Issand läheb egiptlasi nuhtlema, uksepiitadel verd nähes aga läheb sellest majast mööda, siis ei pea me arvama, et tegemist ongi Jumalaga isiklikult. Näiteks 2. Saamueli raamatu 24. peatükis on juttu Taaveti rahvaloenduse rasketest tagajärgedest, mille pärast tuli karistus. See karistus nägi välja surmatoova katkuna ja selle viis ellu surma toov ingel. Karistuse lõpus

"ütles Issand inglile, kes tegi rahva hulgas hävitustööd: "Küllalt! Lase nüüd oma käsi alla!" Ja Issanda ingel oli siis jebuuslase Arauna rehealuse juures." (2Sm 24:16) Ilmselt toimus asi samamoodi ka Egiptuses, ehkki siin inglit eraldi ei mainitud.

12:25–28 Ja kui te tulete maale, mille Issand teile annab, nagu ta on öelnud, siis pidage seda teenistust! Ja kui teie lapsed teilt küsivad: Mis teenistus see teil on?, siis vastake: See on paasaohver Issanda auks, kes ruttas mööda Iisraeli laste kodadest Egiptuses, kui ta nuhtles egiptlasi ja päästis meie kojad." Siis rahvas kummardas ning heitis silmili maha. Ja Iisraeli lapsed läksid ning tegid; nagu Issand oli Moosesele ja Aaronile käsu andnud, nõnda nad tegid.

Jumal tahtis, et Egiptuses toimunu Iisraeli rahval kunagi ei ununeks. Kõik järgnevad põlvkonnad pidid saama teada, mida Jumal oli teinud. Sellega seoses tuleb mõelda, kui hästi me oma kodus kanname hoolt selle eest, et ka lapsed ja lapselapsed saaksid teada, mis Jumal minevikus on teinud. Kui Jumala tegusid tuntakse, siis saab elada ka tema töötustest ja üldse Jumala sõnast. Aga ilma teadmisetä, et Jumal elab ja tegutseb, ei või rahvas jääda püsima. Üks rahva püsimise kandvaid alustalasid on alati religioon. Mõtlen seda siinkohal kõige laiemas ja üldisemas tähenduses.

Rahval peavad alati olema väärtused, millesse uskuda ja mille nimel edasi liikuda. Ja kui rahvalt võetakse ära tõelised ja igavikulised väärtused, siis tulevad nende asemele paratamatult maised ja kaduvad väärtused. Kuidas see toimub, seda on suurepäraselt näidanud viimaste sajandite ajalugu nii Euroopas, Nõukogude Liidus kui ka Eestimaal. Inimene on tegelikult loodud suuremaks eesmärgiks kui üksnes maised mured või ka maine nauding. Ta on loodud elama osaduses Jumalaga, ja seda alatiseks, mitte üksnes maise elu jooksul. Aga õppida elama osaduses Jumalaga pole võimalik, kui Jumala sõna ei räägita ega õpetata. On täiesti loomulik, et just vanemate kohus on õpetada lapsi elama, ja seda mitte ainult materiaalses mõttes, vaid igas suhtes. Sellepärast annab Jumal käsu pidada tema tegusid meeles ja rääkida nendest ka järeltulevatele põlvedele.

12:29–30 Ja see sündis keskööl, et Issand lõi maha kõik esmasündinud Egiptusemaal, aujärjel istuva vaarao esmasündinust alates kuni vangiturkas oleva vangiga esmasündinuni, ja kõik kariloomade esmasündinud. Siis vaarao tõusis öösel üles, tema ja kõik ta sulased, ning kõik egiptlased, ja Egiptuses oli suur hädakisa, sest ei olnud ainsatki koda, kus ei olnud surnut.

Piibel ei räägi, mis oli esmasündinute surma nõ meditsiiniliseks põhjuseks. Igal juhul aga külastas surm egiptlaste kodusid vaarao kangekaelsuse tõttu. Temagi pidi lõpuks mõistma, et inimese elu on Jumala antud and ja viimselt otsustab tema ka selle lõppemise üle. Vaarao oli otsustanud trotsida Jumalat ja nüüd pidi ta lõikama selle tagajärgi. Koos temaga leinas kogu tema rahvas.

Alati ei tule surm Jumala trotsimise tagajärjel just niisugusel kujul, nagu siin räägib Piibel, aga see ei tähenda, et Jumala trotsimine oleks midagi ohutut. Meenutagem taas kord kasvõi Euroopa XX sajandi ajalugu ja proovigem kokku arvata, kui palju elusid on läinud maksma Jumala trotsimine. Igal juhul on need arvud väga suured, ja seda kaugeltki mitte ainult Euroopas ja kaugeltki mitte ainult XX sajandil.

Säärane eluviis, kus Jumalaga ja tema seadustega ei arvestata, läheb alati lõppude lõpuks äärmiselt kalliks maksma. Seda nii üksikisiku kui ka ühiskonna ja riigi tasandil. Igaks juhaks märgin ka seda, et kui mõni sõjavägi lähebki välja Jumala nimel, siis ei tähenda see veel seda, et Jumal kiidabki selle väljamineku heaks. Jeesus ütles: "Kõik, kes mõõga tõmbavad, mõõga läbi hukuvad." Ja eks sedagi tõde ole ajalugu kinnitanud.

12:31–33 Ja ta kutsus öösel Moosese ja Aaroni ning ütles: „Võtke kätte ja minge ära mu rahva keskelt, niihästi teie kui ka Iisraeli lapsed, ja minge teenige Issandat, nagu te olete rääkinud! Võtke ka niihästi oma lambad ja kitsed kui

veised, nagu te olete rääkinud, ja minge! Ja õnnistage ka mind!”

33 Ja egiptlased käisid rahvale peale, et nad kiiresti lahkuksid maalt, sest nad ütlesid: „Me sureme kõik.”

Kümnes nuhtlus tegi vaaraole lõpuks selgeks, et Jumala trotsimine ei tasu ära. Eespool oli vaarao ähvardanud, et kui Mooses veel tema ette ilmub, siis ta sureb. Need sõnad näitasid, et vaarao oli langetanud lõplikult otsuse Moosest mitte enam kuulata. Nüüd oli ta sunnitud oma seisukoha otsustavalt ümber hindama. Oma rumalad vead on tark parandada parem hilja, kui mitte kunagi. Nii said Mooses ja Iisraeli rahvas lõpuks lahkumisloa, mida nad nii kaua olid oodanud. Kõik takistused olid kõrvaldatud, neid koguni kiirustati lahkuma, sest egiptlastel oli hirm, et muidu võib veel kes teab mis juhtuda.

Vaaraogi palus nüüd Mooseselt õnnistust. Ilmselt sai ta aru, et needusi oli juba piisavalt.

12:34–36 Ja rahvas viis ära oma taigna, enne kui see oli hapnenud; neil olid nende leivakünad üleriietesse seotuna õlal. Ja Iisraeli lapsed olid teinud Moosese sõna järgi ning olid palunud egiptlastelt hõbe- ja kuldriistu ning riideid. Issand oli rahvale armu andnud egiptlaste silmis ja need nõustusid; nii nad riisusid egiptlasi.

Nii jõudis Iisraeli rahva elus lõpule neli sajandit kestnud Egiptuses elamise aeg. Ühest perekonnast oli selle aja jooksul saanud terve rahvas. Oli tulnud aeg minna ja omandada see maa, mille Jumal oli töötanud Aabrahamile, lisakile ja Jaakobile.

PKK0162 2Ms 12:37 – 13:10

Lahkumine Egiptusest

Iisraeli rahva elus algab uus periood. 430 aastat on elatud Egiptuses ja nüüd on see aeg lõppenud. Kümnes nuhtlus oli vaaraole lõpuks piisavalt mõjus, nii et ta koos egiptlastega ajas iisraellased kiiresti oma maalt välja.

12:37–38 Ja Iisraeli lapsed läksid teele Raamsesest Sukkotti, ligi kuussada tuhat jalameest, peale väetite laste. Ja ka hulk segarahvast läks koos nendega, ning lambaid, kitsi ja veiseid väga suur kari.

Piibli uurijad on juba ammu püüdnud selgust saada, missugust teed läks rahvas Egiptusest töötatud maale. Osa siin mainitud kohtadest on teada, teiste paiknemises aga ei olda kindlad. See on probleemiks ka seoses Sukkotiga – ei teata kindlalt, kus see asus. Sõna sukkot tähendab karja varjualust. Järelikult on tegemist aladega, kus peeti karja. Tavaliselt arvatakse, et Sukkot oli Raamsesest umbes 30 km kagu pool, seega hoopis teises suunas, kui rahvas oleks pidanud liikuma siis, kui ta oleks tahtnud minna töötatud maale kõige otsemat teed mööda. Järgmise peatüki salmides 17 ja 18 on ka põhjendus, miks rahvas läks teises suunas: "Aga kui vaarao oli lasknud rahva minna, siis ei viinud Jumal neid mööda vilistite maa teed, kuigi see oli ligem, sest Jumal mõtles, et sõda nähes rahvas kahetseb ja pöördub tagasi Egiptusesse, vaid Jumal laskis rahva pöörduda kõrbeteed Kõrkjamere poole."

Koos iisraellastega lahkus Egiptusest ka teistest rahvustest inimesi. Meil pole täpsemalt teada, kes kõik sellest rännakust osa võtsid. Osa segarahvast oli tõenäoliselt sündinud segaabielludest ja kindlasti oli ka teiste semiidi rahvaste esindajaid, kes kasutasid võimalust Egiptusest välja rännata. Segarahvast on juttu hiljem, kõrberännakul, ja eriti 4. Moosese raamatus peetakse segarahva hulka kuuluvaid inimesi süüdlasteks mitmetes Iisraeli rahva langemistes. Nii näiteks kirjeldatakse 4. Moosese raamatu 11. peatükis, kuidas just segarahva hulgast saab alguse nurin toidu pärast – sellepärast, et kõrbes pole süüa liha ega muid Egiptuse hõrgutisi.

See pole ka mingi ime. Lugesime ju, et Egiptusest väljus ligi 600 000 jalameest, peale väetite laste. On selge, et nii suur rahvahulk koosneb äärmiselt erinevatest inimestest ja seal tuleb ette ka igasuguseid probleeme ja vastuolusid. Peame arvestama, et Egiptusest väljamineku lugu on kirja pandud hiljem, seda näitab juba selle loo kirjaviis, ja Piibli jutustuses antakse edasi ainult kõige tähtsamad sündmused ja asjaolud. Sellega tuleb arvestada Piiblis väga paljudel muudelgi juhtudel. Näiteks ka Jeesuse Kristuse kohta öeldakse Johannese evangeeliumi lõpus, et ta on teinud veel väga palju muudki, mis on kirja panemata. Põhjus on selles, et kui oleks tahetud kõik üksikasjalikult ja viimseni kirja panna, siis maailm ei mahutaks kirjutatavaid raamatuid.

Samamoodi on siin. Hiljem on kirja pandud see, mida on peetud kõige olulisemaks, ja kõrvale on jäänud see, mis on igapäevasem ja vähem tähtis. Ja kindlasti tuleb arvestada, et kirja panijateks ei ole olnud lihtsalt kroonikud või ajaloolased, mitte lihtsalt reporterid, vaid inimesed, kes on sügavalt mõistnud Jumala tööd ja keda seega on juhtinud Püha Vaim. Kui see oleks teisiti, siis loeksime Piiblist umbes samasuguseid sõnumeid, nagu tänapäeva ajalehtedestki – erinevaid seisukohti, arvamusi, olukirjeldusi jne. Selle asemel aga näeme me hoopis midagi muud – näeme väga selgelt, kuidas tegutseb Jumal, kasutades inimesi, keda ta selleks on välja valinud.

Ja teiselt poolt näeme inimesi, kellel on Jumala töö mõistmisega pidevalt suuri raskusi. Ja just see teeb kirjelduse vähemalt minu jaoks ehtsaks ja usutavaks, sest tänapäevalgi on lugu Jumala töödega ja nende mõistmisega täpselt samamoodi. Piibel toob meieni kõigepealt selle, mida teeb Jumal, ja teiseks selle, kuidas reageerivad sellele inimesed. Just sellepärast me nimetamegi Piiblit pühakirjaks, ja seda täie õigusega, ehkki ta loomulikult on samal ajal ka ajalooline. Aga ajalooline on ta esmajoonel Jumala, mitte inimeste seisukohalt, sest ta kirjeldab ajalugu Jumala vaatevinklist.

12:39 Ja nad küpsetasid taignast, mis nad Egiptusest olid toonud, hapnemata leivakakkusid; see polnud ju hapnenud, sellepärast et nad Egiptusest välja aeti ja nad ei võinud viivitada, samuti mitte enestele teerooga valmistada.

Kuna Egiptusest tuli lahkuda kiiresti, siis polnud enam aega toidu valmistamisega tegelda. Nii tuli nälja kustutamiseks küpsetada kerkimata taignast hapnemata leivakakkusid. Selle mälestuseks peabki juudi rahvas koos paasapühaga ka seitsmepäevast hapnemata leibade püha.

12:40–42 Iisraeli laste elamisaega, mis nad Egiptuses olid elanud, oli nelisada kolmkümmend aastat. Kui need nelisada kolmkümmend aastat lõppesid, siis just selsamal päeval sündis see, et kõik Issanda väehulgad läksid Egiptusemaalt välja. See oli valvamisöö Issandale, nende väljaviimiseks Egiptusemaalt; see on Issandale kuuluv öö, valvamiseks kõigile Iisraeli laste sugupõlvedele.

Issand valvas sellel ööl, et viia välja oma rahvas Egiptusemaalt – sellise mõtte leidsime loetud salmidest. Uues Testamendis valvas meie Issand Ketsemani aias öösel enne oma kannatusi, kui tema jüngrid ei suutnud ärkvel püsida. Issand viis täide oma rahva päästmise nii Vanas kui ka Uues Testamendis, ja mõlemal juhul on juttu valvamisest. On lohutav teada, et Issand on valvel oma rahva päästmiseks. Ja nii Vanas kui Uues Testamendis läks Issanda päästeplaan ka korda, hoolimata kõigist vastuseisvatest jõududest.

12:43–49 Ja Issand ütles Moosesele ja Aaronile: „See on paasatalle seadlus: ükski võõras ei tohi seda süüa! Aga raha eest ostetud iga sulane võib seda süüa siis, kui oled tema ümber lõiganud. Majaline ja palgaline ärgu seda söögu! Ühes ja samas kojast tuleb seda süüa, lihast ei tohi midagi viia kojast välja õue, ja luid ei tohi sellel murda! Kogu Iisraeli kogudus pidagu seda! Ja kui su juures viibib mõni võõras ning tahab valmistada Issandale paasatalle, siis tuleb kõik ta meesterahvad ümber lõigata; alles siis tohib ta ligi tulla seda valmistama ja on nagu maa päriselanik; aga ükski ümberlõikamatu ei tohi seda süüa! Seadlus on üks päriselanikule ja muulasele, kes võõrana teie keskel elab.”

Ütlesin eespool, et Iisraeli Egiptusest lahkumise lugu, nagu muudki Piibli lood, on kirja pandud inimeste poolt, keda juhtis Püha Vaim ja kes seetõttu Jumala tööd sügavalt mõistsid. Siin on selle illustreerimiseks üks hea näide. Selle asemel, et otsekui reporteri pilgu läbi kirjeldada, mis ümberringi toimub ja millised on rahva meeleolud ning ootused, antakse seadused paasatalle söömise kohta – kes ja millistel tingimustel tohib seda teha. Ja siinsetes juhtnöörides näeme kahte olulist rõhuasetust. Kõigepealt ei tohi paasatalle süüa keegi muu kui üksnes iisraellased või need, kes ühel või teisel viisil on võetud Iisraeli rahva liikmeteks. Teine rõhuasetus on seotud osadusega – tall tuli süüa tervikuna, ühes ja samas majas, nii et ühtki osagi sellest ei tohtinud isegi viia majast välja õue. Samuti ei tohtinud murda ühtki tema luud.

Mida tahetakse nende kahe nõudega meile öelda? – Paasapäha ja Egiptusest väljaminek tähendab uue rahva sünnipäeva. Seega on loomulik, et selle sünnipäeva võrdpildiks kujunenud paasatalle tohtis süüa ainult Iisraeli rahvas. Aga paasatall ei ole mitte ainult Iisraeli rahva sündimise võrdpildiks, sest Uus Testament näitab meile, et Jeesus Kristus on Paasatall, kes on tapetud kogu maailma inimeste eest.

Sellega seoses leiame kõneka üksikasja Johannese evangeeliumist, Jeesuse ristilöömise kirjeldusest: "Aga et oli pühade valmistuspäev, siis palusid juudid Pilaatust, et ristilöödute sääreluud lõidaks katki ja nad viidaks minema, et ihud ei jääks ristile hingamispäevaks - sest see hingamispäev oli suur püha. Sõdurid tulid nüüd ja lõid katki sääreluud nii esimesel kui teisel, kes koos Jeesusega olid risti lõõdud. Aga kui nad tulid Jeesuse juurde ja nägid, et ta oli juba surnud, siis nad ei lõõnud katki tema sääreluid, vaid üks sõdur torkas piigiga tema küljesse ning kohe voolas välja verd ja vett. Ja see, kes seda nägi, tunnistab seda, ning tema tunnistus on tõsi. Ja tema teab, et ta räägib tõtt, et teiegi usuksite. Sest see on sündinud, et läheks täide Kiri: „Ühtegi tema luud ei purustata.“ (Jh 19:31–36)

Meie Paasatalle, ristil surnud Jeesuse ainsatki luud ei purustatud, ja nõnda täitus see ennustus, mida Egiptusest vabanemisest saadik oli silmas peetud igas Iisraeli kodus – paasatalle luud ei murtud. Sellest lähtudes on ka kergem mõista, miks tuli paasatalle süüa ühes majas, ühe perekonna keskel, viimata sellest välja ühtki osa või tükki – Jeesuses Kristuses muutuvad ühe ja sama kodu lasteks, ühe ja sama perekonna liikmeteks ja koguni ühe ihu liikmeteks kõik need inimesed, kes elavad kõikidel aegadel maailma kõigis paigus, kes võtavad vastu Jumala poolt Jeesuses valmistatud päästetöö. Jumalale kuuluvate pühade inimeste osadus on tõeline Jeesuses Kristuses, kes ühendab kokku, üheks tervikuks kõik Jumala lapsed üle terve maailma.

Iisraeli rahvas võttis tõsiselt seadusi, mis Jumal neile Moosese kaudu andis.

12:50–51 Ja kõik Iisraeli lapsed tegid, nagu Issand Moosest ja Aaronit oli käskinud; nõnda nad tegid. Ja just selsamal päeval Issand viis Iisraeli lapsed väehulkadena Egiptusemaalt välja.

Nii oleme jõudnud 12. peatüki lõpuni. Aga 13. peatüki alguses leiame midagi, mis võib tekitada meis hämmeldust. Seal on kõigepealt juttu sellest, et kõik esmasündinud Iisraelis tuleb pühitseda Issandale kuuluvateks. Siis on pikem lõik, kus räägitakse hapnemata leibade pühadest, ja seejärel tullakse tagasi esmasündinute Issandale pühitsemise teema juurde. Miks nende kahe lõigu vahel, mis räägivad esmasündinute pühitsemisest Issandale, on seadus hapnemata leibade püha kohta?

Vaatleme kõigepealt seadust esmasündinute kohta.

13:1–3 Ja Issand rääkis Moosesele, öeldes: „Pühitse mulle kõik esmasündinud, kõik Iisraeli laste emakodade avajad inimestest ja kariloomadest – need olgu minu!“ Ja Mooses ütles rahvale: „Mõelge päevale, mil te tulite välja Egiptusest, orjusekojast, sest vägeva käega tõi Issand teid sealt välja! Sellepärast ei tohi hapnenut süüa!

Esmasündinu kuulus Issandale, aga karja omanik või lapse isa võis ta lunastada ja jätta endale. Lunamaksu makstes pidi iga isa Iisraelis tahes-tahmata mõtlema sellele, mida Issand oli teinud Egiptuses. Jumal oskab inimesi õpetada. Egiptlaste esmasündinud olid surnud, aga iisraellaste esmasündinud oli Issand ellu jätnud. Selle läbi oli tal nendega täiesti eriline vahekord. Sellepärast pidi ka Iisraeli rahvas edaspidi kõik oma esmasündinud pühitsema Issandale kuuluvateks. Salmides 11 – 15 räägitakse täpsemalt, mida see reegel praktiliselt tähendab.

13:11–15 Ja kui Issand sind on viinud kaananlaste maale, nagu ta sulle ja su vanemaile on vandunud, ja on andnud selle sulle, siis vii Issandale kõik, kes avavad emakoja; ja kõik isased esmikud su kariloomade kandest olgu Issanda päralt! Iga eesli esmik lunasta ühe tallega; aga kui sa teda ei lunasta, siis murra tal kael! Ja lunasta iga inimese esmasündinu oma poegade hulgas! Ja kui su poeg sinult tulevikus küsib, öeldes: Mida see tähendab?, siis vasta temale: Vägeva käega tõi Issand meid välja Egiptusest, orjusekojast. Siis kui vaarao oli kalgilt meie mineku vastu, tappis Issand kõik esmasündinud Egiptusemaal, inimeste esmasündinuist kariloomade esmasündinuteni. Seepärast ma ohverdan Issandale kõik emakoja avajad isased ja lunastan kõik oma poegade esmasündinud.

Nii et selleks, et Iisraeli esmasündinud võiksid ellu jääda, tuli nad ohvritega lunastada. Aga kuidas on sellega seotud hapnemata leibade püha? – Meenutame uuesti 3. salmi, kus öeldi: "Mõelge päevale, mil te tulite välja Egiptusest, orjusekojast, sest vägeva käega tõi Issand teid sealt välja! Sellepärast ei tohi hapnenud süüa!"

Niisiis olid vabanemine orjusest ja hapnemata leivad omavahel seotud. Ameerika kohtupraktikas on olemas niisugune võimalus, et süüdlane saab vabaks, kui keegi maksab tema eest lunahinna. Lunamaksu tasumisele järgneb vabanemine. Kui inimene saab Jeesuse omaks, siis vabaneb ta patu vanglast. Algab uus elu. Ja hapnemata leib kujutab uut elu, kus patt enam inimese üle ei valitse. Aga sellisesse uude ellu pole keegi võimeline minema ilma Jumala abita. Jumal saatis oma Poja maailma meie eest surema. Ja oma ülestõusmisega avas ta nõ "kinni keevitatud" väravad, nii et nüüd on tee vabadesse lahti. Siingi eelneb vabanemisele lunastus. Ja kui inimene on saanud vabaks tänu sellele, ja ainult tänu sellele, et Jumal on tegutsenud, siis pole ka raske mõista, et pärast seda kuulub vabastatud inimene Jumalale, ja seda täiesti erilisel viisil – lunahinna alusel.

Kes on saanud Jeesuse lunastussurma läbi oma patud andeks, see on sealtpeale ka Jeesuse oma. Temas on sündinud uus elu, mida sümboliseerib hapnemata leib. Sellisel viisil kuuluvadki esmasündinute lunastamine ja hapnemata leibade püha kokku. Esmasündinud võisid ellu jääda üksnes lunastuse kaudu, ja seda selleks, et nad elaksid inimestena, kes kuuluvad Jumalale, kes on Jumalale eraldatud ehk pühitsetud. Sest püha tähendab Jumalale eraldatud.

Siin, 2. Moosese raamatu 13. peatükis puudutas lunastus üksnes esmasündinuid, Uue Testamendi ajal aga puudutab see kõiki, kes üldse on Jumalast sündinud. Lunastatud inimene kuulub sellele, kes tema on lunastanud, st Jumalale, Jeesuse Kristuse kaudu. See aga tähendab, et lunastatud inimese asi on otsida oma elus mitte enam oma tahte ja soovide täitumist, vaid selle tahet, kes tema on lunastanud, palvetades: "Sinu riik tulgu, sinu tahtmine sündigu, nagu taevas, nõnda ka maa peal!"

Siin on koht, kus iga kristlane peaks küsima: kelle tahte täitumist soovin ja taotlen mina? Kas enda või Jumala? Kergesti võib juhtuda, et Jumal jääb ka kristlase elus tagaplaanile, kus talle heal juhul pühendatakse mõned mõtted või soojemad tunded, aga harva kogu elu. Tegelikult peaks Jumal olema meie elus sellisel kohal, et me tema tahte täitumisele mõtleme kõigepealt, ja sellest peaks lähtuma ka kogu meie ülejäänud elu. Alles siis võib loota, et meie kristlus muutub millekski enamaks kui lihtsalt usutunnistus või maailmavaade.

Aga vaatame veel, mida Moosesel on öelda seoses hapnemata leibade pühaga.

13:6–10 Seitse päeva söö hapnemata leiba ja seitsmendal päeval olgu Issanda püha! Hapnemata leiba söödagu seitse päeva; ärgu nähtagu su juures hapnenut ja ärgu nähtagu haputaignat kogu su maa-alal! Ja sel päeval seleta oma pojale, öeldes: See on ühenduses sellega, mis Issand mulle tegi, kui ma Egiptusest lahkusin. See olgu sulle nagu märgiks käe peal ja meeldetuletuseks silmade vahel, et Issanda Seadus oleks su suus; sest Issand tõi sind vägeva käega Egiptusest välja. Seda seadlust pead sa täitma määratud ajal aastast aastasse!

Selles uues elus, mis Kristuses sünnib ja mida hapnemata leivad sümboliseerivad, ei ole enam järel midagi hapnenut. Sellepärast on inimesed, kes kuuluvad Kristusele, taeva jaoks kõlblikud juba praegu.

Salmis 9 öeldi, et hapnemata leibade seadus peab olema otsekui märgiks käe peal ja meeldetuletuseks silmade vahel. Kes on käinud Iisraelis, need on näinud, et ortodokssed juudid täidavad seda käsku täht-tähtelt. Nad kannavad kätel ja otsmikul rihmadega kinnitatud karpe, mis sisaldavad katkendeid mõnedest tähtsamatest kohtadest Moosese raamatus. On huvitav, et Ilmutusraamatus, kus räägitakse samuti viimsete päevade sündmustest, on juttu ka otsaette või käe peale võetud märgist. Seal aga, 13. peatükis, on jutt mitte Jumala, vaid Jumala vastase märkidest. Samas aga, Ilm 14:1 öeldakse: "Tall seisis Siioni mäel ning koos temaga sada nelikümmend neli tuhat, kelle otsaesisele oli kirjutatud tema nimi ja tema Isa nimi."

Läbi terve Piibli võime me näha, kuidas kurjuse jõud püüavad jäljendada Jumala tegevust. Juba vaarao võlurid tegid imesid, nagu Mooses ja Aarongi. Uues Testamendis hoiatatakse meid huntide eest, kes tulevad lammaste riideis, ja kuradi eest, kes võib ilmuda koguni valguse inglina. Nõiad ja imeravitsejad saadavad ka tänapäeval sageli rohkemgi korda kui kristlased, kes oma Jumalat õieti ei tunne. Pole siis ime, kui kõrvaltvaatajal on väga raske otsustada, kus tegutseb Jumal ja kus Jumala vastased jõud. Kõik näib kas ühtviisi ilus ja usutav või siis ühtviisi kahtlane.

Kuradi "elukutseks" on inimeste eksitamine, ja ta oskab oma ametit hästi ning on oma töös innukas. Seetõttu on tal ka edu. Sellepärast on väga omal kohal Moosese üleskutse mitte suhtuda Jumala juhtnööridesse kergekäeliselt või üleolevalt, vaid teha neist midagi niisugust, mida me kanname otsekui oma käe peal ja otsaes – st mis on juhtivaks jõuks nii meie tegudele kui ka mõttemaailmale. Ilmutusraamatust nägime, et sinna pannakse kas Jumala või siis Jumala vastase nimed ja märgid. Kui me pole Jumala päralt ega kanna tema märke ja nime, siis satume paratamatult Jumala vastase mõju alla ja leiame ühel päeval, et kanname tema märke ja nime. Kolmandat, neutraalset võimalust pole olemas. Alati teenime me kedagi suuremat kas teadlikult või teadmatult. Parem on juba täna otsustada, kelle päralt me tahame olla.

PKK0163   2Ms 13:17 – 14:14

Otsetee pole alati parim

Iisraeli rahva teekond töötatud maale on alanud. Kõige otsem tee Egiptusest Kaananimaale oleks viinud piki Vahemere rannikut Gaza kaudu, aga Jumal valis teistsuguse tee.

13:17–18 Aga kui vaarao oli lasknud rahva minna, siis ei viinud Jumal neid mööda vilistite maa teed, kuigi see oli ligem, sest Jumal mõtles, et sõda nähes rahvas kahetseb ja pöördub tagasi Egiptusesse, vaid Jumal laskis rahva pöörduda kõrbeteed Kõrkjamere poole; ja võitlusvalmilt läksid Iisraeli lapsed Egiptusemaalt välja.

Kõige otsem tee Kaananimaale oleks viinud läbi vilistite alade, kus oleks võinud ette tulla sõjalisi kokkupõrkeid. See oleks võinud olla liig rahvale, kes oli alles orjusest vabanenud. Paanikasse sattunud rahvast oleks olnud raske vaigistada.

Samuti oleks põhja poole viiva tee kasutamine tähendanud möödumist paljudest Egiptuse piirivalvepostidest. Nii algas Iisraeli rahva teekond tōtatud maale hoopis teekonnaga kōrbes.

Kes tänapäevalgi on käinud Egiptuses, see teab, kui väike osa selle territooriumist on tegelikult elamiseks sobiv. Enamus maast on liivane või kaljune ja elamiseks sobimatu. Iisraellased läksid Niiluse suudmest teele kas itta või kagusse, Kōrkjamere suunas. See meri ongi Kōrkjameri ja see ei ole sama, mis Punane meri, nagu sageli arvatakse. Kōrkjate all võib olla mõeldud papüüroo, mida kasvab Egiptuses palju, või ka mõnda muud roogu. Praeguse Punase mere randadel kōrkjad ei kasva ja nii ei aita ka mere nimi meil lõplikult selgusele jõuda, millisest merest või järvest on tegelikult jutt. Praeguses Egiptuses Kōrkjamerd ei ole. Osalt võib-olla ka sellepärast, et möödunud sajandil ehitati Suessi kanal, millega seoses maastik oluliselt muutus. Näiteks kuivas muuhulgas Balahi-nimeline järv.

Üks võimalikke Kōrkjamere ületuskohti on Gooseni maakonnast kagusse ja Suessist põhja poole jäävate Karvasjärvede ja Timsa järve piirkond. Timsa järv oli umbes praeguse Suessi kanali keskkohas, praeguse Ismailia linna piirkonnas. Nendel aegadel oli Suessi laht ühenduses Karvasjärvedega ja võib-olla ka Timsa järvega. Juba seetõttu on täpset mere ületamiskohta raske kindlaks teha.

Peale Suessi lahe piirkonna on peetud ka võimalikuks, et Kōrkjamereks nimetatud koht võis olla Niiluse suudme lähedal paiknenud laialdane soine ala, kus kasvas palju kōrkjaid.

Miks aga räägib Uus Testament seoses Iisraeli kõrberännakuga siiski Punasest merest? Üks võimalikke seletusi on selline, et Punaseks mereks kutsuti meie ajaarvamise alguses palju laiemat piirkonda, kui praegu. Siis võis see mõiste haarata ka Pärsia lahte ja osa India ookeanist ja loomulikult ka Suessi lahte.

Mõeldes sellele, kui pikk ja keeruline oli Iisraeli rahva kõrberännak, tekib kergesti küsimus, miks ei viinud Jumal siiski oma rahvast tōtatud maale kõige lühemat teed pidi, hoolimata kõikidest vilistitest ja Egiptuse piirivalvepostidest? Kui need takistused oleksid kujunenud probleemideks, kas poleks ta siis nende võitmiseks võinud korraldada lihtsalt mingeid imesid?

Loomulikult pole selles kahtlustki, et Jumal oleks ka seal võinud teha ükskõik milliseid imesid. Aga kui me sellise küsimuse esitame, siis peame mõtlema ka oma arusaamadele selle kohta, kuidas Jumal peaks meie arvates toimima. Kas ei näita see küsimus ootust, et Jumal kõrvaldaks oma rahva teelt igasugused takistused ja probleemid, nii et elus poleks tarvis kohtuda mingisuguste ebaõnnestumistega?

Sellist Jumala tegutsemist ootaks inimene küll meelsasti, peab aga ütleva, et seda pole Jumal oma rahvale kunagi tōotanud. Jumal pole kusagil tōotanud pühkida meie teelt otsekui imevael igasugused võimalikud "vilistid", kui nad peaksid meile takistuseks osutama. Tegelikult alles nendes olukordades, kus mul tuleb võidelda "vilistitega", sõltumata sellest, kuidas nad igal üksikjuhtumil välja näevad, on mul võimalus tõeliselt õppida Jumala tundmist. Sest Jumal ei juhi ja kasvata oma rahvast mitte ainult võitude, vaid ka kaotuste kaudu. Ja tegelikult on just kaotuste kaudu võimalik õppida tundma Jumalat sellisel viisil, mis kannab läbi suurteski tormides.

Niisiis, mis puudutab Iisraeli rahva teekonna marsruuti, küsimus ei ole selles, kas Jumal poleks võinud leida ka mõnda kergemat teed. Selle asemel on õigem küsida, miks valis Jumal erinevate võimalust hulgast just selle, mille ta valis? Mida tahtis ta selle marsruudi valikuga Iisraeli rahvale teada anda? Ja mida võiks ta selle läbi teada anda meile? Usun, et teekonna jooksul saame neile küsimustele mitmeid vastuseid. Üks aga on selge juba praegu – oma 40-aastase kõrberännaku jooksul õppis Iisrael Jumala kohta rohkem, kui ühelgi hilisemal perioodil. Kui Jumal midagi teeb, siis on tal alati sellega ka head eesmärgid.

13:19 Ja Mooses võttis enesega kaasa Joosepi luud, sest tema oli Iisraeli lapsi vandega kohustanud, öeldes: „Jumal hoolitseb kindlasti teie eest. Siis viige ka minu luud siit enestega kaasa!”

Joosep oli uskunud veel oma surmavoodilgi, et ühel päeval läheb Iisraeli rahvas Egiptusest välja – tagasi sellele maale, mille Jumal oli oma rahva jaoks valmistanud. Sellepärast oli ta lasknud Iisraeli lastel vanduda, et siis võtavad nad tema luud kaasa. Seda nägime 1Ms 50:25. Nüüd oli tulnud töötuse täitmise aeg. Nii ei ole Joosep oma rahvast kunagi kaugel; ja ka ülestõusmise päeval ärkab ta töötatud maal koos oma esi-isadega.

13:20–22 Ja nad läksid teele Sukkotist ning löid leeri üles Eetamise, kõrbe äärde. Ja Issand käis nende ees, päeval pilvesambas juhatamas neile teed, ja öösel tulesambas, andes neile valgust, et nad said minna päeval ja öösel. Ei lahkunud pilvesambas päeval ega tulesambas öösel rahva eest.

Juba varem olen märkinud, et Sukkoti asukoht pole meile kindlalt teada. Sama käib ka Eetami kohta. Näib, et Eetam oli viimane peatuskoht enne siirdumist tõelisele kõrbemaale. Iisraellased polnud veel kuigi kaugel sealt, kust nad olid teele läinud. Suure karja ja inimeste hulga teekond läbi kõrbemaa polnud kerge ega kiire. Kaamelikaravan läbib päeva jooksul keskmiselt umbes 20 km ja iisraellaste kiirus oli tõenäoliselt veelgi väiksem.

Väga tähelepanuväärne on aga see, et rahva teekonnal oli nendega ka pidev Issanda ligiolu, mida nad võisid näha oma silmaga. See ligiolu oli nähtav pilvesambas päeval ja tulesambas öösel. Midagi sellesarnast ei ole ilmselt kogenud ükski teine rahvas. Isegi kristlastele pole antud mingit sellist Jumala ligiolu nähtavat märki. Tõsi küll, nendel on midagi paremat – sisemine Püha Vaimu ligiolu.

Pilv ja tuli on Piiblis järjekindlalt seotud Jumala ilmumistega. Üks tuntumaid selliseid kogemusi on ka Uues Testamendis. See on lugu, kus Jeesus oli koos kolme oma jüngriga Muutmise mäel. Nagu me ehk mäletame, oli Mt 17:5 selle kohta öeldud: "Kui ta [Peetrus] alles rääkis, ennäe, helendav pilv varjas neid. Ja ennäe, hääl ütles pilvest: „See on minu armas Poeg, kellest mul on hea meel, teda kuulake!” Ja Hb 12:29 öeldakse: "Meie Jumal on neelav tuli!"

Muidugi võiks keegi siinkohal esitada ka küsimuse, kas see pilve- või tulesambas pole lihtsalt Piibli müüt või siis mõni loodusnähtus? Ja nagu paljude teistegi Jumala imede puhul, on ka siin võimalik sellekohaseid seletusi soovi korral ju välja mõelda. Pole sugugi võimatu, et ka suur osa Iisraeli rahvast ei näinud selles pilve- ja tulesambas otseselt Jumala ligiolu. See selgub hiljem, kui näeme, kui sõnakuulmatud nad Jumalale on.

Tegelikult on Jumala ligiolu tema rahvale teekonnal siin maailmas midagi väga reaalselt ja konkreetset. Aga sugugi mitte kõik tema rahva liikmed ei taju seda ühtviisi selgelt. Nõnda on see ka Uue Testamendi ajal ja samuti meie kaasajal. Ehkki Jumala ligiolu märgid tema rahvale on ühest küljest väga selged, sõltub nende nägemise võime alati sellest, kuivõrd lähedal inimene ise Jumalale on. Kes Jumalat tunneb, see näeb tema ligiolu kõikjal, ja see ei ole ettekujutus ega tahtlik asjade selliseks seletamine, vaid see on täiesti tõeline ja selge. Kes aga Jumalat ei tunne, see ei näe tema ligiolu märke kõige suuremateski imedes, nagu me seda mäletame selgelt Matteuse evangeeliumist. Ükskõik kui palju Jeesus imesid tegi, ikka nõuti temalt tunnustähte taevast.

Nii on Jumala ligiolu ka siin, Moosese raamatus, tema rahvale täiesti konkreetne ja reaalne. Ja see on ka täiesti loomulik. Jumal ei saada oma rahvast siin maailmas kunagi teele, olemata talle ise ligi. Meenutagem, et Matteuse evangeeliumi lõpus ütles ka Jeesus, andes oma jüngritele suure misjonikäsu: "Ja vaata, mina olen teie juures iga päev kuni maailma otsani."

Niisiis, konkreetsetesse märkidesse võime suhtuda nii, nagu igaühe usk lubab, Jumala ligiolu tema rahvale siin maailmas peame aga kindlasti uskuma. Vastasel juhul poleks meid enam põhjust nimetada uskujateks.

14:1–4 Ja Issand rääkis Moosesega, öeldes: „Ütle Iisraeli lastele, et nad pöördusid tagasi ja lööksid leeri üles Pii-Hahiroti kohale, Migdoli ja mere vahele, Baal-Sefoni ette, sellega vastakuti; lööge leer üles mere äärde! Sest vaarao mõtleb, et Iisraeli lapsed ekslevad mööda maad, kõrb peab nad kinni. Mina teen kõvaks vaarao südame ja ta ajab neid taga. Aga mina ilmutan oma au vaarao ja kogu tema sõjaväe arvel, et egiptlased tunneksid, et mina olen Issand.”
Ja nad tegid nõnda.

Niisiis anti Iisraeli rahvale käsk minna tagasi kõrbe piirimail asetsenud Eetamist Baal-Sefoni ja mere suunas. Kui teaksime kindlasti, kus oli Baal-Sefon, siis oleks meil teada ka, kus toimus Kõrkjamere ületamine. Baal-Sefon on tõlkes Põhja või Põhjakaare Isand ja teda kumardati laialdaselt ka Egiptuses; seega pole meil ka selle linna asukoha suhtes kindlust. Ühe arvamuse kohaselt võis see linn asetseda koguni Vahemere rannikul.

Loomulikult ei saanud Iisraeli rahvas nii suure hulgana rännates jätta tähelepanu äratamata. Nii võib arvata, et teade Iisraeli rahva kõrbe piirilt tagasi pöördumisest on kiiresti jõudnud ka vaarao kõrvu. Ja vaarao oli kerge teha sellest omad järeldused: Iisraeli rahvas on nagu peata kanad, kes isegi õieti ei tea, kuhu nad tahavad minna. Ja mis ta edasi ette võttis, seda näeme järgnevalt.

14:5–9 Kui Egiptuse kuningale anti teada, et rahvas oli põgenenud, siis vaarao ja ta sulaste süda pöördus rahva vastu, ja nad ütlesid: „Miks tegime nõnda, et lasksime Iisraeli meid orjamast!” Ja ta laskis rakendada hobused sõjavankrite ette ning võttis oma rahva enesega kaasa. Ta võttis kuussada valitud sõjavankrit ja kõik muud Egiptuse sõjavankrid, ja võitlejaid nende kõigi jaoks. Ja Issand tegi kõvaks vaarao, Egiptuse kuninga südame, ning too ajas taga Iisraeli lapsi; Iisraeli lapsed aga olid välja läinud ülestõstetud käe kaitsel. Ja egiptlased, kõik vaarao hobused, sõjavankrid ja tema ratsanikud ning sõjavägi, ajasid neid taga ning jõudsid neile järele, kui nad olid leeris mere ääres Pii-Hahirotis, Baal-Sefoni kohal.

Oleks võinud arvata, et vaarao on juba piisavalt õpetust saanud ega taha enam Issanda vastu trotsida. Aga võta näpust! Hulk peaaegu tasuta tööjõudu oli läinud, ja selle olukorra nägemine pani valitseja uuesti meelt muutma. Võib-olla tundus orjatööjõu kaotus veelgi suurema hädana, kui eelnenud nuhtlused. Nii otsustas vaarao vea parandada. Ta varustas nii suure armee, et selle abil saaks põgenenud orjadega kergesti hakkama. Ja inimlikult on ta kaalutlused täiesti mõistetavad. Samuti see, kuidas toimuvale reageerib Iisrael.

14:10–12 Kui vaarao oli ligidal, siis Iisraeli lapsed tõstsid oma silmad üles, ja vaata, egiptlased olid tulemas neile järele. Siis Iisraeli lapsed kartsid väga ja kisendasid Issanda poole. Ja nad ütlesid Moosesele: „Kas ei olnud siis Egiptuses haudu, et tõid meid kõrbe surema? Miks tegid meile seda, tuues meid Egiptusest välja? Eks see just olegi, mis me rääkisime sulle Egiptuses, öeldes: Jäta meid rahule, et võiksite teenida egiptlasi! Sest meil on parem egiptlasi teenida kui kõrbes surra.”

Enne, kui hakata Iisraellasi nende käitumise pärast arvustama, mõelgem, mida oleksime meie teinud samasuguses olukorras. Kuidas käituks vang, kes on tingimisi vanglast välja saanud ja näeb äkki politseinikke endale lähenemas? Kas ta tunneks end väga kindlalt ja julgelt? Vaevalt küll ...

Iisraeli rahvas oli tõesti väljapääsmatus olukorras, ja keda pidid nad selles süüdistama? Loomulikult Moosest! Tema oli ju kõik selle korraldanud. Elada Egiptuses, kasvõi orjana, oleks siiski parem, kui surra kõrbes – nii mõtleb kindlasti rahvas, kes on ju orjusega pealegi eluaeg harjunud. Sellisel hetkel ununeb isegi see, kui raske see orjus tegelikult oli. Meenutagem, et kui rahvas oli Egiptuses orjuses, siis nende hädakisa ulatus isegi Jumala kõrvu. Seda ütles Issand ise, kui ta Moosese kutsus. Aga kui surmaoht on silma ees, siis on see loomulikult rahval meelest läinud.

See pilt kirjeldab suurepäraselt patu mõju meile, inimestele. Üheski olukorras ei oska me rahul olla. Plindrist pääsedes ei märgata alati abistajat tänadagi, ja uuesti sisse kukkudes võib kergesti isegi abistajat süüdistada, et ta eelmisel korral seal välja tõmbas – oleks võinud olla parem nii, nagu kogu aeg on olnud. On seni hakkama saanud, saab ka edaspidi.

Nüüd aga näib Iisraeli rahvale, et neil pole mingit pääsu. Tugev vaenlane läheneb kiiresti ja teha pole midagi.

Samasugune olukord valitseb tegelikult ka tänapäeval. Ükski inimene maa peal pole võimeline omal jõul sõdima kurjuse jõudude vastu. Kes on püüdnud patust võitu saada, see on seda kindlasti kogenud. Ühelgi inimesel pole omade vahendite ja jõuvarudega võimalik vältida igavest hukatust. Seda teadis ja teab ka Jumal, sellepärast võttiski ta midagi ette – ta tuli ise maa peale võitlema kurjuse jõudude vastu ja võitis need. Selle ära teinud, käsib ta kuulutada tervele inimkonnale, et kes tahab pääseda kurjuse orjusest ja igavesest surmast, sellele antakse see võimalus, ja see võimalus isegi ei maksa inimese jaoks midagi. Inimene võib selle lihtsalt vastu võtta, kui ta seda soovib. Ja alati on neid, kes võtavadki seda sõna tõsiselt ja saavad surmast päästetud.

Aga mõni aeg hiljem võivad needsamad surmast päästetud inimesed hakata Jumalat süüdistama: "Milleks sa meid õieti päätsid? Meil oli nii hea elada, nii nagu elavad kõik teised. Miks oli sul tarvis meie elu muuta? Orjuses oleks olnud palju parem! Seal poleks olnud vaja võidelda kiusatuste vastu ega karta, et lähed saatanaga vastuollu. Võisid teha seda, mida tahtsid, ja tuleviku pärast polnud tarvis muretseda. Miks sa, Jumal, tulid meid segama ja meie ahelad lahti päätsid? Nüüd muudkui kardad saatanat ja võitle tema vastu ..."

Iisraeli rahva teekond töötatud maa poole kujutab endast pidevat võitlust. Vaenlasi on palju ja nad on tugevad ja kurjad. Kas poleks siiski parem heaga alla anda ja vaenlase poolele üle minna?

Kui vaenlane ründab, siis võib kergesti unustada selle tulesamba, selle tules hõõguva pilve, mis saadab Jumala rahvast öösel, või pilvesamba, mis päeval näitab õiget liikumissuunda. Aga tegelikult pole Jumal oma rahvast unustanud ega ole ta kuhugi kadunud. Ta on ikka oma rahva hulgas ja tema meelevald kannatab välja suurimadki vaenlase rünnakud. Sellises olukorras ei olene pääsemine sellest, milleks on võimeline inimene, vaid sellest, mida teeb järgmiseks Jumal. Pääste tuleneb sellest, et inimene on saanud endale kõige võimsama kaitsja, kellele pole vastast ei maa peal ega ka kosmoses. Ja seda teadis ka Mooses.

14:13–14 Aga Mooses vastas rahvale: „Ärge kartke, püsige paigal, siis te näete Issanda päästet, mille ta täna teile valmistab! Sest egiptlasi, keda te näete täna, ei näe te edaspidi enam iialgi. Issand sõdib teie eest, aga teie vaikige!”

Kui rahvas on teel Issanda käsu peale ja tema juhatusel, siis peavad need sõnad sajabrotsendilisel paika. Ütlen nõnda sellepärast, et me võime teinekord ka omapead midagi ette võtta, arvates, et see on Jumala tahtmine, ja siis ei tarvitse Issand meid kaitsta. Näiteks oli Mooses end kunagi pidanud rahva päästjaks ja löönud maha egiptlase. Ka kristlased võivad teinekord olla agarad, lüües maha "egiptlasi", muidugi ülekantud tähenduses, või tehes muid nende arvates Jumalale meelepäraseid asju. Sellisel juhul võib kristlast tabada ka ebaõnn, nagu tabas Moosetki. Kui aga inimene on Jumala teedel, siis võib ta rahuneda ja imetleda Jumala väge ja päästet. Pääste tähendab peitumist vägeva Jumala selja taha, kui tema hakkab võitlema vaenlaste vastu ja nad võidab. Siis saab inimene kogeda, mida tähendab olla tõelise võitja poolel.

Aga see kogemus on iisraellastel alles ees.

PKK0164 2Ms 14:15 – 31

Ummikus ja kadalipus

Ühe kunstniku nägemus Kõrkjamere sündmustest on järgmine. Pildi keskel on tulesammas. Selle taga, vette kaduvate meeste ja hobuste pea kohal on must pilverahn. Esiplaanil on vesi, mis langeb kokku viimastena rannale pääsenud meeste, naiste ja laste järel, uputades suure armee. Keegi rannale pääsenutest on põlvitanud, tänades ilmselt Jumalat oma pääsemise eest. Võib-olla on umbes selline pilt sinugi vaimusilma ees, kui mõtled Iisraeli rahva napile pääsemisele neid taga ajava Egiptuse armee eest.

Iisraeli rahvas oli äsja saanud vabaks Egiptuse orjusest. Kui vaarao oli toibunud vapustusest, mille põhjustas esmasündinute surm, mõtles ta, et oli viga lasta minema niisugune hulk peaaegu tasuta tööjõudu. Nii läks ta põgenikke taga ajama. Kõrkjamere rannikul jõudiski vaarao sõjavägi neile järele, ja nüüd olid nad lõksus, ummikus. Pole midagi imestada, et rahvas sattus paanikasse. Nüüd nõudsid nad Mooseselt aru kõige selle eest, mis oli juhtunud. Mooses kinnitas küll rahvale, et Issand sõdib nende eest, aga selles olukorras ei tundunud sellest kinnitusest olevat mingit kasu. Nii pidi Issand ise asjasse sekkuma.

14:15 Ja Issand ütles Moosesele: „Miks sa minu poole kisendad? Ütle Iisraeli lastele, et nad läheksid edasi!

Jumal esitas Moosesele tähelepanuväärse küsimuse: "Miks sa minu poole kisendad?" Vähemalt Piibel ei räägi meile, et Mooses oleks üldse sellel hetkel kuidagi Issanda poole kisendanud või palvetanud. Ja ikkagi ütles Issand, et Mooses kisendas tema poole. Kas on sellest üksikasjast meilgi midagi õppida? Me võime nimelt kergesti arvata, et me peame oma palved esmalt ilusasti sõnastama ja Issandale esitama, enne kui ta meid kuuleb. Tegelikult aga nägi Issand Moosesese sisemist kitsikust juba enne, kui ta oli jõudnud suudki avada. Ja ta kuulis seda nii selgelt, et ta nimetas seda kisendamiseks.

Ja kas polnud sama lugu ka seal, kus Issand ütles juba Moosest kutsudes: "Ma olen küllalt näinud oma rahva viletsust Egiptuses ja ma olen kuulnud nende kisendamist sundijate pärast." Sealgi ei tarvitsenud jutt olla häälega kisendamisest, vaid sisemisest ahistusest. Miks ei võiks Issand samamoodi kuulda ka minu ja sinu vaikivat appihüüdu?

Teine väga tähelepanuväärne asi on see, et Issand käskis oma rahval edasi minna. Siin võiks inimlikult võttes õigusega küsida: "Kuhu me läheme, kui me oleme täielikus ummikus?" Aga Jumala jaoks pole olemas täielikke ummikuid ega väljapääsmatuid olukordi. Kui tema on käskinud minna, siis on kõige targem minna, hoolimata sellest, et sein on ees. Kahjuks peatuvad Jumala lapsed sageli juba siis, kui neid üksnes ähvardatakse: "Kui te veel edasi lähete, siis tuleb sein ette! Teiega juhtub midagi hullu!" Ja kui Jumala rahvas seepeale seisma jääbki, siis juhtubki nendega midagi hullu – juhtub see, et Jumal ei saa neid siis enam aidata. Nad jäävad oma masendusse ja abitusse. Kurat on nad ära hirmutanud ja nad seeläbi jõuetuks ja kahjutuks muutnud.

Vastukaaluks aga meenutame, kuidas Jeesus andis oma jüngritele suure misjonikäsu – minna ja teha tema jüngriteks kõik rahvad. Ka jüngrid oleksid võinud öelda, et see on võimatu ülesanne: kõikidel rahvastel on oma religioonid juba olemas ja ebajumalateenistus lokkab kohutaval kombel. Aga need, kes on läinud Issanda käsu peale edasi, on alati kogenud, kuidas Jumal murrab ees olevad takistused.

Siin aga andis Issand Moosesele ka tegutsemisjuhised.

14:16–18 Sina aga tõsta oma kepp üles, siruta käsi mere kohale ja lõhesta see, et Iisraeli lapsed saaksid minna kuiva mööda läbi mere! Ja mina, vaata, teen siis kõvaks egiptlaste südamed ja nad tulevad teile järele. Aga mina ilmutan

oma au vaarao ja kogu ta sõjaväe, ta sõjavankrite ja ratsanike arvel, et egiptlased tunneksid, et mina olen Issand, kui ma ilmutan oma au vaarao, tema sõjavankrite ja ratsanike arvel."

Kui Mooses kord Hoorebi mäel heitis oma kepi maha Issanda ette, siis ei osanud ta arvata, milleks kõigeiks on Issand võimeline seda keppi kasutama. Nüüd muutus ülepääsmatu takistus selle mõjul äkki maanteeks, mis oli suhteliselt kergesti käidav. Järeldame siit, et kui Jumal palub meilt midagi, mille ta ise on varem meile andnud, võib-olla isegi midagi üsna tavalist ja lihtsat, siis ei tasu kõhelda.

Aga veel paneme tähele, et sama tee, mida Issand oli avamas oma rahvale päästeks, pidi saama vaarao sõjaväele hukatuseks. Kuidas võib üks ja sama tee olla nii päästmiseks kui ka hukatuseks? Uuest Testamendist lähtudes ei ole sellele küsimusele raske vastata. Kui vana Siimeon kohtas Jeruusalemma templis Maarjat, kellel oli süles Jeesus-laps, siis ütles ta teda õnnistades: "Vaata, see laps on seatud languseks ja tõusuks paljudele Iisraelis" (Lk 2:34). Ja hiljem ütles Jeesus ise: "Mina olen tee, tõde ja elu. Ükski ei pääse Isa juurde muidu kui minu kaudu." (Jh 14:6)

Jeesus jagab inimesed maailmas kahte ossa, nagu sündis ka Kolgatal – üks röövlitest põlgas taevateed ja hukkus, teine kasutas seda ja sai päästetud. Kusjuures ei maksa unustada, et mõlemad olid röövlid. See, kes pääses, ei olnud mingi hea ja eeskujulik inimene. Meenutan seda sellepärast, et sageli arvatakse, et päästetud saavad head ja eeskujulikud inimesed. Mõnigi kord võib kahjuks olla tegelikult hoopis vastupidi, sest head ja korralikud inimesed ei taipa, et nad vajavad Jumala päästet.

Aga tuleme tagasi Kõrkjamere äärde.

14:19–22 Siis Jumala ingel, kes oli käinud Iisraeli leeri ees, siirdus ning läks nende taha; ja pilvesammas siirdus nende eest ning seisis nende taga, tulles egiptlaste leeri ja Iisraeli leeri vahele; siis oli pilv ühele pime, aga teisele valgustas ööd, ja üks ei pääsenud teisele ligi kogu öö. Siis Mooses sirutas oma käe mere kohale ja Issand laskis mere taanduda tugevast idatuulest kogu öö ning tegi mere kuivaks – vesi lõhenes. Ja Iisraeli lapsed läksid läbi mere kuiva mööda ja vesi oli neil müürina paremal ja vasakul pool.

Pilvesammas ja Jumala ingel, kes seni olid käinud Iisraeli rahva eel, siirdusid nüüd nende selja taha. Sellel hetkel ei vajanud rahvas enam erilist juhatust, et teada, millises suunas edasi liikuda, küll aga vajasis nad kaitset läheneva vaenlaste armee vastu. Jumal, teadis, mida tema rahvas vajab, ja tegutses sellele vastavalt. Kas pole see trööstiv teadmine!

Piibel rääkis meile siin Jumala inglist, pilvesambast ja tugevast idatuulest. Piibliuurijad on mõelnud, kas võiks siin toimunule leida ka nõ loomulikke seletusi. Sellisteks seletusteks on pakutud muuhulgas mõõna ja tõusu, õigel ajal toimunud maaväriseid või ka keeristormi. Üks lugu räägib tüdrukust, kes seda lugu Piiblist lugedes väga imestas. Jõudes kohani, kus Iisraeli rahvas jalgsi läbi mere läks, hüüatas tüdruk: "On alles imeline Jumal, kes niiviisi mere kaheks jagas!" Tema vend, kes oli hoopis targem ja teadis palju rohkem, ütles seepeale: "Ei ole seal midagi imelikku. Uurimustega on kindlaks tehtud, et sel ajal polnud seal meres vett rohkem kui kümme sentimeetrit." Tüdruk aga ei lasknud end häirida, vaid jätkas lugemist. Varsti kostis sealt, kus ta oli, taas imestamist: "Oi, kui võimas on küll Jumal! Lihtsalt uskumatu!" Vend ei mallanud jätta küsimata: "No mida võimsat sa nüüd sealt leidsid?" Ja tüdruk vastas: "Mõtles Jumal uputas terve vaarao sõjaväe kümne sentimeetri sügavusse vette!"

Ka mina ei oska seletada, kuidas on võimalik, et tuule mõjul tekib merre tee, millest kahel pool seisab vesi müürina. On tõsi, et paljud imed, mida Jumal teeb, toimuvad tavaliste looduseaduste piires. Taolistest imedest on palju näiteid Piiblis ja ka väljaspool Piiblit. Ime seisneb mõnigi kord lihtsalt selles, et iseenesest tavaline ja võimalik asi sünnib lihtsalt õigel ajal ja õiges kohas.

Aga mitte alati ei toimi Jumal niisugusel viisil. Ta võib endale lubada ja lubabki ka tõelisi imesid. Näiteks surnu üles äratamine või see, et pime inimene muutub äkki nägijaks, ei ole enam tavaliste looduseadustega seletatavad asjad. Samuti mitte see, et vangla ukсед avanevad, ilma et keegi neid puudutaks. Nii et alati ei tasu otsida Jumala imedele loomulikke seletusi. Ja ka seal, kus loomulikke seletusi on võimalik leida, ei maksa sellest hoopiski järeldada, et seal Jumal tegelikult ei tegutsenudki. Jumal on suveräänne ja ta võib endale lubada ka tegevusi, mis vähemalt lääne inimese ratsionaalse mõistuse jaoks on arusaamatud ja vastuvõetamatud. See aga ei tähenda hoopiski, et need peaksid olema arusaamatud ja vastuvõetamatud ka Jumala jaoks.

Vähemalt minu meelest on üsna suur ülbus arvata, et niisuguseid asju, mida inimese mõistus ei suuda seletada, ei saagi olemas olla. Kus jutt on Jumalast ja tema tegudest, seal on targem mitte piirduda oma ratsionaalse mõistuse võimalustega, vaid teha ka oma peas ruumi Jumala suurusele.

Piibel ütleb, et Issand laskis mere taanduda tugevast idatuulest kogu öö. See ongi asja "loomulik seletus", kui keegi soovib seda nõnda võtta, aga igal juhul kasutas Issand seda idatuult tookord erilisel viisil ja erilisel otstarbel. Ta võttis selle tuule oma teenistusse. Ka Ps 104:4 öeldakse: "Sa teed oma käskjalgadeks tuuled, oma teenijaks tuleleegid." Inimene ei oska enda huvides ära kasutada nii tuult kui ka tuld, miks ei peaks seda siis suutma Jumal? Loomulikult oskab tema Loojana ja maailma valitsejana seda hoopis teisel tasemel. Meenutagem, et vajaduse korral vaigistas Jeesus oma sõnaga tormi, ja järeldagem, et ka vastupidine pole tema jaoks võimatu.

Et vee taganemine merest võis osalt olla ka loomulikult seletatav, seda võime kaudselt järeldada ka egiptlaste tegevusest. Vastasel korral poleks nende teguviis hästi mõistetav.

14:23 Ja egiptlased ajasid neid taga ning tulid neile järele, kõik vaarao hobused, tema sõjavankrid ja ratsanikud, keset merd.

Meenutame, et kui Jumal näitas egiptlastele oma väge varem nuhtluste kaudu, siis iga kord see egiptlasi vähemalt sellel hetkel ehmatas. Nad olid kohkunud, nähes Jumala väge. Seekord aga läks teisiti. Kõhklematult tormas egiptlaste sõjavägi iisraellastele mööda merepõhja järele. Kui nad oleksid arvanud, et vesi jagunes kaheks mingi seletamatu ime põhjal, siis vaevalt oleksid nad julgenud seda teha. Pigem võiks arvata, et nad oleksid ehmunult ümber pöördunud ja põgenenud. Jumalal olid aga teised plaanid. Ta tahtis egiptlasi karistada.

14:24–25 Kui saabus hommikune vahikord, siis Issand vaatas egiptlaste leeri peale tule- ja pilvesambast, ja viis egiptlaste leeri segadusse. Ja ta kiilus kinni nende sõjavankrite rattad ning takistas nende sõitu. Siis ütlesid egiptlased: „Põgenagem Iisraeli eest, sest Issand sõdib nende poolt egiptlaste vastu!”

Alles siis, kui egiptlased olid keset merd, märkasid nad midagi ebatavalist ja taipasid tõde. Kui nende sõjavankrid keset mere põhja seletamatul põhjusel takerdusid ja lagunesid, taipasid nad äkki, et nende vastaseks on Iisraeli Jumal. Kui inimene väga innukalt tegutseb, siis võib ta ühtlasi tegutseda ka üsna pimedast peast. Ajades taga oma eesmärgi, ei taipa ta küsidagi, mida Jumal sellest asjast arvab. Ja mõnigi kord võib selguda, et mida inimene ise on pidanud õigeks ja vajalikuks, osutub rünnakuks Jumala ja tema tahte vastu. Ja sellel ei ole kunagi head tagajärjed.

14:26–28 Aga Issand ütles Moosesele: „Siruta oma käsi välja mere kohale, et vesi tuleks tagasi egiptlaste, nende sõjavankrite ja ratsanike peale!” Ja Mooses sirutas oma käe välja mere kohale ning koiduajal meri pöördus tagasi oma paika, egiptlased aga põgenesid sellele vastu; ja Issand paiskas egiptlased keset merd. Ja vesi tuli tagasi ning kattis sõjavankrid ja ratsanikud, kogu vaarao sõjaväe, kes oli tulnud neile merre järele; ei jäänud neist üle ühtainsatki.

Vesi tuli tagasi sinna, kus see varemgi oli olnud, ja taga ajavad egiptlased uppusid. Neid surmas tegelikult nende oma kirm sõdida Jumala ja tema päästeplaani vastu. Selline sõda viib alati hukkamisele, kui ümber ei pöörduta ja meelt ei parandata. Lainetes hukkunud egiptlased meenutavad meile, et Jumalal on meelevald mõista kohut nii elavate kui ka surnute üle.

Seesama meri, mis sai saatuslikuks Egiptuse sõjaväele, tähendas Iisraeli rahvale pääsemist.

14:29–31 Iisraeli lapsed aga läksid kuiva mööda läbi mere, ja vesi oli neil müürina paremal ja vasakul pool. Nõnda päästis Issand sel päeval Iisraeli egiptlaste käest ja Iisrael nägi egiptlasi surnuina mere rannal. Ja Iisrael nägi seda suurt kätt, mida Issand näitas egiptlastele, ja rahvas kartis Issandat ning nad uskusid Issandat ja Moosest, tema sulast.

Alles siis, kui Iisraellased nägid surnud egiptlasi, mõistsid nad õieti, mis oli toimunud. Nüüd teadsid nad, et nad on pääsenud. Ja ühtlasi mõistsid nad selle kogemuse kohta oma kõrberännaku alguses ka midagi uut selle Jumala suuruse kohta, kes neid oli päästnud.

Kuivale maale pääsenud Iisraellased tahtsid nüüd osutada Jumalale oma tänulikkust. Nad hakkasid laulma. Samamoodi on teinud paljud teisedki inimesed nii Vanas kui ka Uues Testamendis. Vana Testamendi kõige tuntumad laulud on loomulikult Psalmide raamatu laulud, ja neid on Piiblis ühtekokku 150. Aga peale selle on Piiblis siin-seal mujalgi üksikuid laule, mis üks või teine inimene teatud olukorras on teinud. Näiteks Kohtumõistjate raamatus on Deboora ja Baaraki ühine võidulaul pärast seda, kui Kaanani sõjapealik Siisera oli võidetud.

Hoopis teistsuguste lauludega on tegemist Nutulaulude raamatus, kus leinatakse selle õnnetuse pärast, mis oli tabanud Iisraeli rahvast.

Veel leiame Piiblist ka ülistuslaule. Selle näiteks võib tuua Maarja kiituslaulu, mis tõuseb Maarja tunnetest, kui talle antakse teada, et tema saab Päästja emaks. Samalaadne on ka Ristija Johannese isa Sakariase kiituslaul, kui ta sai oma kõnevõime jälle tagasi. Ja Piibli viimases raamatus räägitakse taevaste vanemate laulust Talle kiituseks:

"Kui Tall oli võtnud raamatu, siis need olevused ja need kakskümmend neli vanemat heitsid maha Talle ette, igaühel oli käes kannel ja kuldkaunid täis suitsutusrohte – need on pühade palved. Ning nad laulsid uut laulu:

„Sina oled väärt võtma raamatu ning avama selle pitserid, sest sina olid tapetud ning sina oled ostnud Jumalale oma verega inimesi kõigist suguharudest ja keeltest ja rahvastest ja paganahõimudest ..." (Ilm 5:8–9)

Võib-olla hakkasid Mooses, Mirjam ja terve Iisraeli rahvas laulma, kuna nad tahtsid osutada Jumalale oma tänulikkust. Petlemma väljadel laulsid kord inglidki, olles toonud inimestele suurepärase, kogu maailma saatust muutva uudise. Tookord kuulsid karjased laulu, mida kasutatakse sageli kiriku liturgiaski: "Au olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu, inimestest hea meel."

Nii inglid kui ka inimesed on igasugustes olukordades väljendanud oma südame tähtsaimaid tundeid just muusika abil, sest ükski muu vahend pole selleks olnud nii hea. Seda näeme nii Piiblis kui ka enda elus. Roland Bainton kirjutab Martin Lutheri eluloos muusika kohta järgmist:

"Muusika kohta peab aga ütleva, et Jumala püha sõna järgi ei ole miski muu nii kõrgelt ülistatav, kuna see on võimeline väljendama kõiki inimsüdame liigutusi. Miski maa peal ei suuda tõhusamalt muuta kurbi röömsateks, röömsaid kurbadeks, kartlikke julgeteks, kõrke alandlikeks, talitsemata ägedaid, leevendama viha. Püha Vaim ise hindab seda õilsat kunsti oma töö vahendina, osutades, et kuri vaim taganes Sauli juurest, kui Taavet mängis kannelt. Sellepärast on pühad

isad muutnud Jumala sõna lauluks ja mänguks, mille meie oleme pärinud paljude hinnaliste laulude ja psalmidena. Inimesele on antud hääl, et ta võiks kiita Jumalat nii lauldes kui ka rääkides."

PKK 0165 2Ms 15:1 – 25

Ülistus ja ahistus

Eelmise saate lõpuosas rääkis üldisemalt laulmisest. Seda sellepärast, et täna jõuame lauluni, mida iisraellased laulsid pärast egiptlaste käest pääsemist. Laulu ja muusika abil on inimesed läbi aegade väljendanud oma sügavamaid tundeid. Neid kasutatakse siis, kui lihtsatest sõnadest jääb oma tunnete väljendamisel väheseks. Nii juhtus ka siis, kui iisraellased olid pääsenud läbi Kõrkjamere ja nägid, kuidas egiptlased seal hukkusid. Ühtlasi mõistsid nad, millise saatuse eest olid nad nüüd pääsenud. Nii hakkasid nad oma tundeid väljendama muusikas. Ja Piibel räägib, et nad laulsid nii Moosese kui ka tema õe Mirjami laulu.

Laulmise ajendiks oli äsja kogetud pääsemine. Iisraellased nägid, kuidas Jumal neid päästes tegutses, ja see kutsus esile nende ülistuslaulu. Just samamoodi ja samasugustel põhjustel on sündinud ka väga paljud hilisemad ülistuslaulud. Inimesed on näinud oma elus, kuidas Jumal on neid hoidnud ja kaitsnud, ja oma tänu ning ülistuse on nad valanud muusikasse. Nõnda on sündinud väga mitmesugused laulud, mida usklikud on laulnud läbi aegade.

Tänu ja ülistuse põhjuseid on Jumala rahvas näinud äärmiselt erinevates elu olukordades. Piibli lauludele ja üldse vaimulikele lauludele on iseloomulik, et seal räägitakse vähe inimesest ja palju Jumalast. Kui inimene märkab, kui suur on Jumal ja kui võimsalt on ta teda aidanud, siis ei ole teist võimalust kui tänu ja ülistus. Seda näeme ka Moosese laulus, mida nüüd vaatlema asume.

15:1–2 Mooses ja Iisraeli lapsed laulsid siis Issandale selle laulu; nad ütlesid nõnda: „Ma laulan Issandale, sest tema on Ülikõrge, hobused ja ratsanikud heitis ta merre. Mu tugevus ja mu kiituslaul on Issand, tema oli mulle päästeks. Tema on mu Jumal ja ma ülistan teda, tema on mu isa Jumal ja ma kiidan teda kõrgeks.

Teise salmi alguses, kus on öeldud: "Mu tugevus ja mu kiituslaul on Issand," on algtekstis kasutatud nime Jahve lühivormi Jah. Seda lühivormi kasutatakse Piiblis edaspidi üpris palju; muuhulgas ka meile hästi tuntud sõnas "halleluuja", mille viimaseks silbiks see ongi. Sõna "halleluuja" tähendab ülistust Issandale. Silp Jah esineb ka paljudes heebrea nimedes, näiteks Johannes või Jekonja.

15:3 Issand on sõjamees, Issand on ta nimi.

Piibli algkeeles on siin, nagu paljudes muudeski kohtades, mitte sõna "Issand", vaid Jumala nimi Jahve, mis vanemates eestikeelsetes piiblitõlgetes on kirjutatud kujul Jehoova. Nagu varem oleme rääkinud, peetakse sellist häändust ekslikuks, õige on Jahve. Mooses ütleb oma laulus, et Jahve ehk Issand on sõjamees. See mõte võib meile tänapäeval tunduda üsna võõristav. Tegelikult aga pole see sugugi nii kummaline, et kui rahvas on Jumala rahvas, siis on Jumal ka oma rahva kaitsja.

Piiblis kasutatakse Jumala kohta veel ka nime "Issand Sebaoth", mis tähendab "väehulkade Issand". Ka Ilmutusraamatu 19. peatükk räägib meile sõdivast Issandast: "Ma nägin taeva olevat avatud, ning ennäe: valge hobune! Selle nimi, kes tema seljas istus, on Ustav ja Tõeline ning tema mõistab kohut ja sõdib õiguses. Tema silmad olid nagu tuleleek ning ta peas oli palju peaehteid. Neile oli kirjutatud nimi, mida ei tea keegi muu kui tema ise. Ja tal oli üll verre kastetud kuub ning oli nimetatud tema nimi - Jumala Sõna. Taevased väehulgad järgnesid talle valgete hobuste seljas, üll valge puhas

peenlinane. Ja ta suust välkus vahe mõõk, et sellega raiuda paganaid, ning tema ise hoidis neid raudsauaga kui karjane. Tema ise tallas Kõigeväelise Jumala raevuviina surutõrt. Ja temal oli tema kuue ja puusa peale kirjutatud nimi „Kuningate Kuningas ja isandate Issand”. (Ilm 19:11–16)

Kui Jeesus tuli maa peale esimest korda, siis ei toonud ta kaasa niisugust rahu, mis oleks maa peal sõjad lõpetanud. Vastupidi: Mt 10:34 ütles ta: "Ärge arvake, et ma olen tulnud rahu tooma maa peale! Ma ei ole tulnud tooma rahu, vaid mõõka ..." Tõsi küll, seal on jutt mõõgast ülekantud tähenduses, aga sõda tähendab see nii või teisiti. Jutt on sõjast, mida pimedus peab valguse vastu, ja Jumalat mitte tundvad inimesed nende vastu, kes saavad Jumala lasteks. Aga Jeesus tuleb ka teist korda, ja see tulemine on teistsugune. Siis hävitab ta oma vastased ja see sõda lõpeb tõelise rahuga.

Ei maksa unustada, et peale kõige muu on Issand ka sõjamees. Kuidas ta sõdis oma rahva eest Moosese ajal, selle kohta loeme edasi

15:4–8 Vaarao sõjavankrid ja väe heitis ta merre, selle valitud võitlejad uputati Kõrkjameres. Vetevood katsid nad, nad vajusid kivina sügavusse. Issand, su parem käsi näitas oma jõudu; Issand, su parem käsi purustas vaenlase. Suurima üleolekuga sa rebisid vastased maha, sa läkitasid oma vihaleegi, see põletas nad kõrtena. Su vihapuhang paisutas vee, vallina seisis voolus, vood tardusid mere südames.

See osa laulust kirjeldab kõige põhilisemat – seda, kuidas Jumal hävitas oma rahva vaenlased. Nagu luules ikka, kasutatakse siin palju piltlikku keelt. "Vihapuhang" salmis 8 viitab idatuulele, mis veed lahutas. Issand võib ka tuule võtta oma teenistusse.

15:9 Vaenlane mõtles: 'Ajan taga, võtan kinni, jaotan saagi – mu hing täitub sellest. Tõmban oma mõõga, oma käega hävitan nad.'

Need on sõnad, mis sobiksid kõikidel aegadel ükskõik milliste vallutajate suhu. Loodetakse oma sõjalisele jõule, plaanitakse selle abil hävitada oma vastased ja saada nendelt suurt saaki. Vaarao oli võimsa maailmariigi juht ja tal oli põhjust oma riigi sõjalist jõudu usaldada. Nii ta vähemalt arvas. Ja selles osas on vaarao väga sarnane enamikule inimkonnast. Tõsi küll, enamikul inimestel ei ole niisugust võimu ja võimalusi, nagu oli vaaraol, aga üldiselt on inimene harjunud usaldama oma jõudu ja võimalusi, täpselt samuti nagu seda tegi ka vaarao. Kuigi palju pole neid inimesi, kes taipaksid või tahaksid küsida, mida sellest kõigest arvab Jumal. Ja nagu vaarao oma kangekaelsuses ajas hukatusse oma sõjaväe, samamoodi ajavad paljud inimesed oma kangekaelsuses hukatusse omaenda elu.

Muidugi võib öelda, et ka vaaraol olid ju omad jumalad. Samamoodi on tänapäeva inimestel väärtused, mille nimel elada ja millele loota. Tegelikult aga suur osa isegi nendest väärtustest, mida tänapäeval peetakse headeks ja õilsateks, sõdib elava Jumala vastu. Ja kui miski sõdib tõelise Jumala tundmise vastu, siis on see tegelikult hukatuslik, nähku ta välja ükskõik kui hiilgav ja võimas. Selle lõpp on alati samasugune, nagu vaarao sõjaväel.

15:10–12 Sina puhusid tuult, meri kattis nad, tinana vajusid nad võimsasse vette. Kes on sinu sarnane jumalate keskel, Issand? Kes on sinu sarnane, pühakute keskel ülistatu, kardetava kuulsusega imetegija? Sina sirutasid oma parema käe, maa neelas nad.

Moosese järgi kõigi nende nuhtluste läbi, mis Egiptust tabasid, näitas Jumal egiptlastele, kui tühised ja jõuetud on need ebajumalad, keda nad teenisid. Iisraeli rahvast aga saatis ja kaitses elav ja tõeline Jumal, kellega ükski muu jumal ega väärtus pole võrreldavgi.

Aeg, milles me praegu elame, on paksult täis väärtusi, mis on tulnud elava Jumala asemele. See aga ei tähenda midagi muud kui seda, et meil on tohutul hulgal ebajumalaid – nii häid kui ka halvemaid ja osalt päris koledaid. Kui me aga vaimulikult nägijaks saame, et elava Jumalaga pole maa peal kedagi ega midagi võrreldavat.

Moosese laulus on kaks osa või teemat. Kui esimene osa kirjeldas vaarao sõjaväe hävingut, siis järgmises osas räägitakse sündmustest, mis selle laulu laulmise ajal on alles tulevikus; aga neist räägitakse mineviku vormis, nagu oleksid need juba sündinud. Seetõttu on paljud uurijad arvanud, et laulu lõpuosa on koostatud hiljem, alles pärast Kaananimaaale jõudmist.

Tegelikult on tänapäevalgi vaimulikke laule, millele on hiljem salme juurde kirjutatud. Nii või teisti, laulu teemaks on Jumala kaitse oma rahva üle.

15:13–16 Oma armus sa juhtisid seda rahvast, kelle sa lunastasid; oma väes sa talutasid teda oma püha eluaseme juurde. Rahvad kuulsid ja värisesid, ahastus haaras Vilistimaa elanikke. Siis Edomi pealikud ehmusid, Moabi vürste valdas värin, kõik Kaanani elanikud vabisesid. Heitumus ja hirm tabas neid, nad tummusid kivina su võimsa käsivarre pärast, kui su rahvas, Issand, läks läbi, kui läks läbi see rahvas, kelle sina oled loonud.

Israeli rahvas oli äsja ületanud Kõrkjamere ja näinud oma senise suurima vaenlase hukkumist. Aga samas, kui möödunud eest tõuseb südamest tänu, pöördub pilk juba tulevikku, sündmustele, mis ootavad ees. Egiptuse võimu alt on vabanetud, aga mis saab vilistite, edomlaste ja moabiitidega, kellega kohtutakse edaspidi? Kuidas nendega toime tulla? Moosese laulus, mida Piibli järgi lauldakse Kõrkjamere rannal, vaadatakse ka eelolevatele vaenlastele, otsekui poleks neid enam olemaski, otsekui oleks kõik võitlused juba võidetud. Ja sellisena on see laul täiesti õige.

Ka kristlastena võime ja peame me tooma Jumalale ülistust mitte ainult nende imede ja õnnistuste eest, mida oleme kogenud minevikus, vaid ka nende eest, mis meid ootavad tulevikus. Niisama kindlalt, nagu Issand oli võitnud Egiptuse armee, võidab ta edaspidi ka kõik teised vaenlased.

Ka paljudes kristlikkudes lauludes on sees needsamad kaks põhiteemat – ülistus selle eest, mis on toimunud minevikus, ja usk sellesse, mida Jumal teeb edaspidi. Mooses teadis, et saadakse hakkama ka nende vaenlastega, kellega kohtutakse tulevikus, sest Jumal oli tõotanud viia oma rahva päralt. Ja järgmises salmis ollaksegi mitte enam otsekui tulevikus, kust vaadatakse tagasi minevikku, vaid taas käesoleval hetkel, Kõrkjamere rannal, kust vaadatakse usus tulevikku.

15:17 Sa viid selle ja istutad oma pärisosa mäele, paika, mille sina, Issand, oled teinud oma asupaigaks, pühamusse, Issand, mille valmistavad sinu käed.

Selles Moosese laulus on igale Jumala lapsele tähtis õppetund: õige on ülistada Issandat mitte ainult selle eest, mis on toimunud minevikus, vaid usus ka selle eest, mis toimub edaspidi.

Kõigest eelnevast on lõppkokkuvõtte järgmises salmis:

15:18 Issand on kuningas ikka ja igavesti!”

Mooses ei olnud ainuke, kes pääsemise eest Issandat lauluga ülistas.

15:19–21 Kui siis vaarao hobused, ta sõjavankrid ja ratsanikud läksid merre ja Issand tõi tagasi nende peale mere vee, israeli lapsed aga käisid kuiva mööda keset merd, siis naisprohvet Mirjam, Aaroni õde, võttis trummi kätte, ja

kõik naised käisid tema järel trummidega ja ringtantsu tantsides. Ja Mirjam laulis neile: „Laulge Issandale, sest tema on Ülikõrge, hobused ja ratsanikud heitis ta merre!”

Meie maal on vaimulikus muusikas hakatud trumme kasutama alles viimastel aastakümnetel. Samuti on meile harjumatu kasutada Jumala ülistamiseks kehalist liikumist. Meie maal tantsitakse tavaliselt mitte selleks, et väljendada Jumalale oma ülistust ja tänu, vaid selleks, et täita oma aega meelelahutusega, mis kaugeltki alati pole isegi moraalselt puhas. Seetõttu on täiesti mõistetav, miks tõsiste usklikkude hulgas on tantsu peetud patuseks meelelahutuseks. Kes teavad, mis tantsupidudel ja üldse pidudel tegelikult toimub ja kellel on olemas ka mingisugunegi ettekujutus Jumala pühadusest, neil pole raske nende asjade suhtes seisukohta võtta.

Siin aga on jutt hoopis teistsugusest tantsust – tantsust, millega ülistati Jumala suurust. Kui keegi on tõesti rõõmus Jumala pääste üle ja väljendab seda kasvõi tantsides, siis pole selles kindlasti midagi halba ega hukkamõistetavat. Kas miski on hea või halb, selle määrab ikkagi sisu, mitte väline vorm. Ka vaga näoga kirikupingis istudes võib tegelikult olla Jumalast kaugel.

Tuleb arvestada, et iseenesest ei vii meid Jumalale lähemale ei uued laulud ega ka vanad; ei trummid, tants ega ka nendest hoidumine. Kui aga keegi on tõeliselt Issandas rõõmus – ma rõhutan veel kord: tõeliselt Issandas rõõmus, siis võivad Issanda ülistuseks olla kasutusel nii eelnimetatud kui ka paljud muudki asjad.

Rõhutasin rõõmu Issandas sellepärast, et seegi pole meile ju kuigivõrd omane. Tunneme end enamasti nii puudulikkude ja patustena, et vähe oskame me üldse Issandas tõeliselt rõõmustada. Samuti rõõvivad rõõmu paljud maised mured. Sama lugu oli ka Iisraeli rahvaga. Pääsedes läbi Kõrkjamere, nad ülistasid Issandat, aga enamiku kõrberännaku ajast täitis ülistamise ja laulu asemel nurin ja hädaldamine.

Järgnevalt jõuabki Iisraeli rahvas ülistuskoosolekult halli argipäeva.

15:22 Siis Mooses käskis Iisraeli Kõrkjamere äärest edasi minna; nad läksid Suuri kõrbesse ja käisid kõrbes kolm päeva ega leidnud vett.

Veerohke Niiluse äärest oli rahvas sattunud kuiva kõrbesse. Loomulikult oli see neile suur katsumus. Seesama katsumus on tuttav paljudele inimestele, kes on jätnud jumalatu elu ja hakanud Kristuse järgijateks. Egiptuses pole veega mingit probleemi, kõrbes aga tuleb õppida hoopis uut moodi elama. Vett võib seal leida ainult teatud kohtades ja alati pole see isegi hea maitsega.

15:23 Nad jõudsid Maarasse, aga ei saanud Maara vett juua, sest see oli kibe; seepärast pandi sellele nimeks Maara.

Miks toimib Jumal oma rahvaga nõnda? Miks laskis ta oma rahval kõigepealt kõrbes päevade kaupa hulkuda ja juhtis nad siis vee äärde, mis polnud joodav? Nimi "Maara" tähendab 'kibe' ...

Sellesama küsimuse võib esitada ka teisiti: Miks ei lase Jumal oma rahvale osaks saada ainult pärituult ja päikesepaistet? Miks laseb Jumal oma rahval saada osa rasketest kogemustest, ehkki ta võiks toimida ka teisiti?

Raske on anda sellele küsimusele täiuslikult rahuldavat vastust. Aga on üldteada, et inimesed saavad tugevaks just raskustes, ja usk Jumalasse võib tõeliselt kasvad üksnes seal, kus inimeselt on võetud võimalus loota oma võimetele ja võimalustele. Kui Jumal kannaks oma rahvast kogu aeg nõ "vati sees", siis poleks mingit usku tegelikult tarviski. Ja on küllalt juhtumeid, kus Jumal on kinkinud oma lastele ka sellise kogemuse. Inimene on saanud päästetud ja leidnud Jumalas tõelise rõõmu ja rahu. Ta kogeb imesid imede peale ja ei mingit muret ega valu. Jumal tundub olevat nii ligidal,

et katsu või käega, ja mingeid probleeme nagu polekski. Sellisel inimesel on isegi raske mõista teisi kristlasi, kes pole niisama rõõmsad ja vabad, nagu tema, ja kes näiteks on hädas mitmesuguste kiusatustega.

Kui aga Jumal oma last edasi kasvatab, võib ta end ühel päeval leida olukorrast, kus Jumala ligiolu ja õnnistuste tunded on äkki kadunud ja kõik on hoopis teistsugune kui varem. Nüüd tuleb elama hakata usust, mitte enam tunnetest. Ja siis võib tunduda nii asjaosalisele endale kui ka teistele, et kõik see, mida ta koges ja millest ta rääkis, oli ainult möödunud meeolu.

Sellises olukorras võib mõni inimene olla üsna segaduses. Palvetada on endisest hoopis raskem ja ka Piiblist ei leia vaimulikku toitu enam nii kergesti nagu enne. Jumala sõna vesi oleks otsekui kibedaks muutunud. Inimene igatseb endist head olukorda, aga tundub, et seda pole leida kusagilt.

Üks Jumala laps, kes oli sattunud sellisesse olukorda, leidis uut lohutust ja valgust Hb 12:5–7: "Te olete täiesti unustanud julgustuse, mis teile nagu poegadele ütleb: „Mu poeg, ära põlga Issanda karistust ja ära nõrke, kui tema sind noomib! Sest keda Issand armastab, seda ta karistab, ta piitsutab iga poega, kelle ta vastu võtab.“ Kannatused on teile kasvatuses: Jumal kohtleb teid nagu poegi, sest mis poeg see on, keda isa ei kasvata?"

See Jumala laps õppis nende sõnade põhjal mõistma, et usus käimine ei tähendagi kogu aeg oma tunnetega tegelemist, vaid elamist Jumala sõnast. Ja kui inimene on kord mõistnud, et tal pole võimalik tekitada endale soovitud häid tundeid, siis on tal kergem mõista ka teisi, kes on sama probleemi ees. Ja siis hakkab inimese usk kandma vilja hoopis uuel viisil, niisugusel viisil, millest on kasu ka teistele.

Esialgu aga ei tekita kõrbe kuivus ja kibe vesi mingeid rõõmsaid meeleolusid. Nii oli see ka Iisraeli rahvaga.

15:24–25 Ja rahvas nurises Moosesega, öeldes: „Mida me joome?“ Aga tema hüüdis Issanda poole ja Issand näitas temale ühte puud; siis ta heitis selle vette ja vesi muutus magusaks. Seal andis Issand rahvale seaduse ja õiguse, ja seal ta katsus teda läbi.

Juba keskaegsed piibliseletajad on vette visatud puud seostanud Jeesuse ristiga. Jeesuse risti valguses muutuvad kibedaimadki elukogemused rõõmu allikateks. Raskused, mis sunnivad inimest tulema Jeesuse juurde ja temalt abi otsima, saavad risti valguses hoopis uue tähenduse.

Meil pole teada, millise puu Mooses Jumala käsul vette viskas. Tänapäeval kasutavad araablased vee kibeda maitse pehmendamiseks mõnikord kukerpuu oksid. Aga nagu Jumala töö puhul ikka, pole küsimus tegelikult mitte selles, milliseid vahendeid Jumal kasutab, vaid Jumalas eneses. Issandal on olemas oma rahva jaoks väljapääsuteed ka kibedatest olukordadest, ja kui inimesed tema poole kisendavad, siis näitab ta neid.

Mooses ei visanud puud vette mitte omapead, vaid Issand osutas talle selle. Ja tähelepanuväärne on loetud salmide viimane lause: "Seal andis Issand rahvale seaduse ja õiguse, ja seal ta katsus teda läbi." Mida tähendab siin seadus, õigus ja läbikatsumine? Küllap seda, et just kibedad ja rasked olukorrad on need, mis toovad välja inimese tõelise olemuse. Uues Testamendis räägitakse meile usust, mis on otsekui katsumuste tules sulatatud ja saanud palju kallihinnalisemaks kui kuld. Kui Jumal kannaks oma lapsi otsekui vati sees, siis ei omandaks nad kunagi niisugust usku. Küllap see ongi põhjus, miks Jumal näitab oma lastele mitte ainult oma võimsust ja imesid, vaid juhib neid vahel ka Maara allikatele.

Jumala seadust ja õigust aga võime siinkohal mõista nõnda, et tal on ka raskeimatest olukordadest alati väljapääs. Jumal on otsustanud oma rahva eest hoolitseda ja tal on selleks ka piisavalt vahendeid. Kui ta meid proovile paneb, siis ei maksa julgust kaotada.

PKK0166 2Ms 15:26 – 16:20

Puhkepaik palmide vilus

Maaras oli Iisraeli rahvas saanud uue kogemuse – nad nägid, kuidas isegi kibe vesi võib muutuda joomiskõlblikuks, kui inimene toimib nii, nagu Jumal on käskinud. Kibedasse vette visatud puu muutis vee joodavaks. Selles puus on juba keskaegsed piibliseletajad näinud viidet Jeesuse ristile, sest ka Jeesuse surm tõi elu inimestele, kes olid surma võimuses. Mooses oli toiminud nii, nagu Issand käskis, ja see päästis rahva janusurmast. Aga see polnud lihtsalt üks juhuslik sündmus ja juhuslik Jumala abi, vaid selle läbi tahtis Issand õpetada oma rahvale ühe olulise vaimuliku põhitõe:

15:26 Ja ta ütles: „Kui sa tõesti kuulad Issanda, oma Jumala häält ja teed, mis õige on tema silmis, paned tähele tema käske ja täidad kõiki tema korraldusi, siis ma ei pane su peale ainsatki neist tõbedest, mis ma panin egiptlaste peale, sest mina olen Issand, su ravija.”

Sellest salmist on meil õppida väga palju. Kõigepealt peame mõistma, et Maaras ei muutnud vett joomiskõlblikuks tegelikult ilmselt mitte see puu, mille Mooses vette heitis, vaid see, et Mooses toimis nii, nagu Jumal käskis. See on Jumalasse uskumisega seoses üks kõige üldisem ja universaalsem põhimõte, mille toimimist me näeme läbi terve Moosese tegevuse. Juba Egiptuses ei tegelnud Mooses isetegevusega, vaid Jumala käskude täitmisega. Mitte Mooses ei mänginud vägevat kangelast, vaid iga kord ütles Issand talle, mida tal tuleb teha, ja täpselt nii Mooses toimiski. Kui Issand käskis visata kepi maha, siis Mooses viskas, ja kui ta käskis võtta selle uuesti üles, siis ta võttis. Kui Issand käskis sirutada oma käe või lihtsalt öelda, siis iga kord Mooses just nii toimiski. Nii et Moosesel olid praktilised kogemused juba olemas ja nüüd andis Issand sellele lisaks ka teoreetilise seletuse: "Kui sa tõesti kuulad Issanda, oma Jumala häält ja teed, mis õige on tema silmis, paned tähele tema käske ja täidad kõiki tema korraldusi, siis ma ei pane su peale ainsatki neist tõbedest, mis ma panin egiptlaste peale, sest mina olen Issand, su ravija."

On tähelepanuväärne, et selle käitumisjuhise annab Issand oma rahvale isegi enne, kui antakse kümme käsku ja kõik muud seadused. Kui inimene kuulab, mis Jumal talle räägib, ja selle järgi ka toimib, siis tähendab see talle elu ja tervist – just nii on siin töötatud.

Egiptlased polnud vastu võtnud seda, mis Jumal neile Moosese läbi rääkis, ja tulemuseks oli, et neid tabas kümme rasket nuhtlust. Nende hulgas oli nii tõsiseid haigusi kui ka loodusõnnetusi ja isegi surma. Jumala rahvas on jõudnud kõrbe, väliselt väga vähe töötavasse paika, ja just sellepärast on oluline, et ta õpiks hoolega kuulama ja tähele panema oma Jumala juhiseid.

See on tõde, mis on äärmiselt oluline ära õppida ka tänapäeva Jumala rahval. Jumala sõna kohane tegutsemine toob endaga kaasa elu, sellele vastupanek aga surma.

Rahva teekond jätkub.

15:27 Siis nad tulid Eelimisse; seal oli kaksteist veallikat ja seitsekümmend palmipuud. Ja seal nad lõid leeri üles vee äärde.

Sõna "Eelim" tähendab puid – kas palme, terebinte või ka tammesid. Paljud piibliuurijad arvavad, et see oas on nüüdne wadi Gharandel. See asub Siinai poolsaare lääneosas, Suessi lahe läheduses, umbes 90 km Suessi linnast kagus. Kui see arvamus Eelimi asukohast paika peab, siis oli Iisraeli rahvas asunud laagrisse Siini kõrbe äärde, mis tähendab, et ees seisid juba tõelised kõrbekatsumused.

Nii muutlikud võivad olla olukorrad Jumala rahva elus. Maara kibeda allika juurest ei olnud pikk tee Eelimisse. Kuivas kõrbes rändava rahva üheks suurimaks igatsuseks on oasid, kus saab puhata ja jõudu koguda. Vett on seal küllaldaselt nii inimestele kui ka loomadele. Selle oaasi kohta anti teada ka seal olevate allikate ja palmipuude arv – 12 ja 70. Mõlemad need arvud sümboliseerivad Piiblis täiuslikkust. Nii näitavad need arvudki, et keset kõrbeteekonda tahab Jumal hoolitseda, et tema rahval oleksid kõik vajalikud eeldused eluks ja edasiminekuks.

See on Jumala rahva üldine kogemus läbi aegade, et elus on nii kibedaid allikaid kui ka kosutavaid oaase. Meenutame näiteks Peetrust, kes vangistati pärast seda, kui apostel Jaakobus oli juba hukatud. Loomulikult oli vanglasse sattumine kõike muud kui meeldiv, aga ingel päästis ta sealt välja. Siis läks ta sealt ususõprade juurde, kes ei suutnud tema vabanemist esialgu uskudagi.

Maara kibeda vee äärde sattudes on kasulik meeles pidada kahte asja. Esiteks, Jumal võib ka kibedad kogemused muuta millekski magusaks, ja teiseks, kusagil on ootamas Eelim palmide ja allikatega. Jumala rahva elus on alati inimlikult võttes nii häid kui ka halbu kogemusi, aga Jumal suudab mõlemad pöörata inimesele kasuks. Vähe sellest – mõlemad on inimesele ka vajalikud. Seda võib tunduda küll väga raske mõista, kui oled parajasti Maara allika ääres, aga tagantjärele saab see selgeks. Võib-olla on sul isiklikultki taolisi kogemusi. Tähtsaim on meeles pidada, et kõige paksemadki pilved taganevad omal ajal ja päike tuleb jälle nähtavale.

Aga oas Eelimis ei ole siiski rahva rännaku sihtpunkt, vaid üksnes vahepeatus, kus saab edaspidiseks jõudu koguda.

16:1 Nad läksid teele Eelimest ja kogu Iisraeli laste kogudus jõudis Siini kõrbe, mis on Eelimi ja Siinai vahel, teise kuu viieteistkümnendal päeval, pärast Egiptusemaalt lahkumist.

Suuresti on just äsja loetud salm põhjuseks, miks Eelimit seostatakse tänapäeva wadi Gharandeliga. Siini kõrb asetseb Eelimi ja Siinai vahel. Egiptusest väljumisest oli möödunud juba terve kuu.

Jätkates Iisraeli rahva kõrbeteekonna jälgimist, on kasulik tähele panna, et Kõrkjamere ületamisest Siinai mäele jõudmiseni toimus rahvaga seitse mitmesugust sündmust, millel on otsesed paralleelid ka kristliku eluga. Ülistuse laulmisele Kõrkjamere rannal järgnes kolmepäevane teekond lämmatavalt kuumas kõrbes, kus polnud vett. Kui lõpuks Maaras vett leiti, siis oli see kibe. Kolmandaks jõudis rahvas Eelimisse, kus nad said kogeda imelist puhkehetke. Selliseid hetki tahab ja suudab Jumal oma lastele maisel teekonnal korraldada.

Aga järgmised sündmused on seotud toiduküsimusega.

16:2–3 Ja kogu Iisraeli laste kogudus nurises kõrbes Moosese ja Aaroni vastu, ja Iisraeli lapsed ütlesid neile: „Oleksime ometi võinud surra Issanda käe läbi Egiptusemaal, kus me istusime lihapottide juures, kus me sõime leiba kõhud täis! Teie aga olete meid toonud siia kõrbesse, et kogu seda kogudust nälga suretada.”

Kuu aega on rahvas söönud Egiptusest kaasa võetud toitu, aga lõpuks hakkab see lõppema. Näljane inimene on tige. Seda said nüüd tunda ka Mooses ja Aaron. Näeme aga, et rahvas polnud mitte ainult tige, vaid ka lühikese mälega. Egiptusest olid neil nüüd meeles ainult parimad asjad – lihapotid. Ununenud olid raske savi sõtkumine, meeheitlik õlgede otsimine ja kibedad piitsahoobid. Seegi on tegelikult üldinimlik. Inimese mälu on tõesti selektiivne. Halvad kogemused ununevad, head aga saavad otsekui sära juurde, eriti juhul, kui antud hetkel on miski halvemini, kui oli varem.

Iseenesest ei ole jutt lihapadadest tõenäoliselt liialdus. Vaarao Ramses II laskis ehitada Niiluse suudmealadel suuri linnu. Tema ajal arvataksegi Iisraeli lapsed olevat valmistanud ehitiste tarbeks telliseid. Tema ajast on arheoloogid leidnud ühe koolipoisi, kelle nimi oli Pai Bes, papüürusele kirjutatud õppetüki, või ehk võiksime öelda: kirjandi, kus ta kirjeldab oma

õpetajale Per Raamsese linna muuhulgas järgnevate sõnadega: "Siin on suurepärase elu. Maa toodab jõukust ja häid asju. Iga päev antakse uued lihaportsjonid. Basseinid on täis kalu ja laguunid kubisevad lindudest. Niidud on täis värsket rohtu ja hästi hooldatud põldudel vili maitseb kui mesi. Laod, mis tõusevad kõrgustesse, on täis kaera ja otra. Mööda Niilust sõidavad laevad. Iga päev tuuakse juurde uut liha. Inimesed on rõõmsad ja mitte keegi ei hüüa: "Jumal, aita mind!" Tavalised inimesed elavad niisama nagu suuredki." (Keller, lk 113)

Nõnda kirjutas üks koolipoiss üle 3 000 aasta tagasi, kirjeldades neid paiku, kuhu Iisraeli rahvas oma kõrbeteekonnalt tagasi igatses. Nende igatsust Egiptuse lihapottide järele ei ole sugugi raske mõista. Kiusatus tagasi pöörduda oli tõeline. Mida aga Jumal rahvale vastas, saame teada järgnevast.

16:4–8 Siis Issand ütles Moosesele: „Vaata, ma lasen taevast sadada teile leiba ja rahvas mingu ning kogugu iga päev oma osa, sest ma panen nad proovile: kas nad käivad minu Seaduse järgi või mitte? Aga kui nad kuuendal päeval valmistavad, mis nad on koju toonud, siis on seda kahekordselt rohkem, kui nad iga päev on kogunud.” Siis Mooses ja Aaron ütlesid kõigile Iisraeli lastele: „Täna õhtul te saate teada, et see on Issand, kes teid tõi välja Egiptusemaalt, ja hommikul te näete Issanda auhiilgust. Tema on kuulnud teie nurisemist Issanda vastu. Aga kes oleme meie, et te nurisete ka meie vastu?” Ja Mooses ütles: „Issand annab teile täna õhtul liha toiduks ja hommikul leiba kõhutäiteks. Issand on kuulnud teie nurisemist, kuidas te olete nurisenud tema vastu. Aga kes oleme meie? Teie nurisemine ei ole meie vastu, vaid on Issanda vastu.”

Ka Jumal teadis, et rahvas vajab toitu, ja tal olid vahendid selleks juba valmis. Aga Jumal ei taha rahvast mitte ainult toita, vaid ka ennast tundma õpetada. Eespool, 15. peatüki 26. salmis nägime, et kõige tähtsam on kuulda, mida tema ütleb, ja toimida vastavalt sellele. Ja nüüd ütles Issand: "Ma panen nad proovile: kas nad käivad minu Seaduse järgi või mitte?"

Küsimus on tegelikult selles, kas Jumala rahvas on Jumala poolt juhitud või mitte. Ja see on Jumala rahva jaoks alati eluliselt tähtis küsimus. Kui Jumala rahvas laseb Jumalal ennast juhtida, siis saab Jumal oma rahva läbi maa peal ellu viia oma plaanid; kui mitte, siis Jumala ja tema rahva vahel tõelist kooskõla ja koostööd olla ei saa.

On loomulik, et esialgu hindab ka Jumala rahvas olukordi nii, nagu seda on harjunud tegema kõik inimesed – vaadates olukordadele. Nüüd aga ütleb Jumal, et edaspidi on teisiti – iga päev saavad inimesed taevast oma osa toitu, ja selle kogumiseks antakse täpsed juhised. Aga meile on palju tuttavam ja omasem ju hoopis teistsugune suhtumine: "Ma tean ise, mis ma teen, mulle pole reegleid ja korraldusi tarvis!"

Ja just siin ongi otsustav koht – kui inimene võtab niisuguse hoiaku, siis Jumal teda õnnistada ja kasutada ei saa.

Sõnumit, mille Mooses seekord Issandalt sai, polnud arvatavasti kerge rahvale edasi öelda. Jumal töötas kõrbes rändavale rahvale anda toiduks nii liha kui ka leiba. Keset kõrbe kuivust, kuumust ja tühjust tundub niisugune töötus täiesti arutu. Aga Mooses ütles rahvale, mida Jumal öelda käskis. Ta oli ära õppinud selle, mida rahvas pidi alles õppima hakkama – et Jumala käsud ei ole arutamiseks või vaidlemiseks, tänapäeva keeles – diskuteerimiseks, vaid täitmiseks.

Meenutagem, et täpselt samamoodi toimis ka Jeesus. Nagu ta ise ütles, tegi ta üksnes seda, mida nägi oma Isa tegevat ja rääkis üksnes seda, mida kuulis oma Isa rääkivat. See on tõsiseks eeskujuks ja väljakutseks ka igale Jumala lapsele.

Kui Issand toimib nii, nagu ta on Moosesele töotanud, siis teeb ta sellega ennast kõigepealt oma rahvale tuntuks, ja teiseks – ilmutab rahvale oma auhiilgust. Nii ütles Mooses rahvale. Auhiilgus väljendub töötuste täitumises, mis toimub kõigi silme all.

Aga veel juhtis Mooses rahva tähelepanu sellele, et neil poleks mõtet tema ja Aaroni vastu nuriseda, sest terve see ettevõtmine pole tema ja Aaroni oma, vaid Issanda oma. Ja kui rahvas nende vastu nuriseb, siis nuriseb ta tegelikult Issanda vastu. "Aga kes oleme meie, et te nurisete ka meie vastu?" ütlesid Mooses ja Aaron. Mooses ja Aaron olid üksnes Jumala ja rahva vahendajad. Sellest näeme muuhulgas tähtsat asjaolu – Mooses ja Aaron ei pidanud end kellekski eriliseks seetõttu, et Issand neid tarvitas.

Kahjuks ei ole paljud kristlased siin Moosese ja Aaroni tasemel. Nad hakkavad endast kergesti palju arvama, kui näevad, et Issand neid kusagil kasutab. See on aga äärmiselt ohtlik ja võib inimese ruttu muuta Issanda jaoks kasutuskõlbmatuks. Mooses ja Aaron ei langenud kiusatusse pidada ennast tähtsamaks kui kogu ülejäänud rahvast, ehkki neil oli selleks suurepäraseid võimalusi. Ja selles on meil nendelt palju õppida.

Ka nurisemise teemale tasub meil tähelepanu pöörata, sest see pole sugugi tundmatu ka kristlaste hulgas. Nurisemise põhjused on teinekord päris tühised. Näiteks ei ole mõnele inimesele pööratud küllaldaselt tähelepanu või on ühtesid kiidetud ja teised unustatud. Vahel ei ole mõni koguduse töötajaja või pastor selline nagu peaks, vahel jälle teised koguduse liikmed. Mõnikord lihtsalt jäeti keegi kättpidi teretamata. Seda nimekirja võiks pikalt jätkata.

Selline nurisemine ei tule kasuks ei endale ega Jumala riigile. Tegelikult on kristlane inimene, kelle Jumal ise on kutsunud Kristust järgima, st enese salgamise ja teiste teenimise teele. Nurisev meesus aga takistab kandmast teiste nõrkusi ja koormaid. Jumala riigis tuleks igasugune töö teha küll inimesi teenides, nii nagu tegid seda Mooses ja Aarongi, aga ometi mitte otsekui inimestele, vaid otsekui Jumalale, kes üksi on võimeline seda õigesti hindama ja ka tasustama.

Nurisemine näitab tegelikult seda, et inimene pole Jumala tegutsemisviisidega rahul. See ei ole aga sugugi tark ega ohutu suhtumine.

16:9–10 Ja Mooses ütles Aaronile: „Ütle kogu Iisraeli laste kogudusele: Tulge Issanda palge ette, sest tema on teie nurisemist kuulnud!” Ja sündis, et kui Aaron oli rääkinud kogu Iisraeli laste kogudusega ja nad pöördusid kõrbe poole, vaata, siis nähti pilves Issanda auhiilgust.

Jumal kutsub nuriseva rahva nagu endaga kohtuma ja näitab neile oma auhiilgust. Tõsi küll, üksnes pilves. Vanas Testamendis ilmub Jumal oma rahvale sageli pilve peidetuna, ilmselt selleks, et tema kirkus inimesi ei põletaks.

16:11–12 Ja Issand rääkis Moosesele, öeldes: „Ma olen kuulnud Iisraeli laste nurisemist. Räägi nendega ja ütle: Täna õhtul te sööte liha ja hommikul leiba kõhud täis. Siis te mõistate, et mina olen Issand, teie Jumal.”

Nagu näeme, siinkohal Jumal oma rahvast nurisemise pärast ei süüdistata, vaid selle asemel töötab täita nende vajadused. Ja seda veel samal päeval! Kui toit kohale jõuab, siis ei saa keegi öelda, et tegemist oli lihtsalt juhusega. Nõnda ilmutabki Issand oma kirkust, või ehk oleks siinkohal õigem öelda: oma võimsust – seda, kuidas ta suudab oma rahvast aidata.

13. salmi alguses näemegi, kuidas Jumala töötused hakkasid täituma.

16:13a Ja õhtul tulid vutid ning katsid leeri;

Jumal söötis Iisraeli rahvast kõrbes linnulihaga! Nüüd võiks küsida, kust tulid sinna äkki vutid? Selles aga ei tarvitse olla midagi raskesti usutatavat. Iisraeli rahvas oli läinud Egiptusest teele märtsis või aprillis. Samal ajal toimub ka lindude ränne. Suured rändlindude parved tulevad Aafrikast üle Punase mere ja Siinai poolsaare, lennates põhja poole. Paljud rändlinnud lendavad Vahemerest mööda kas lääne poolt üle Gibraltari väina või ida poolt läbi Egiptuse ja Iisraeli alade. Seda teed kasutavad ka vutid, kes ei ole kuigi head lendajad. Nad lendavad madalal kiirete tiivalöökidega ja vajavad

sageli puhkust. Tänapäevalgi püüavad beduiinid väsinud vutte kevaditi ja sügiseti lausa paljaste kätega. Väsinud linnud ei suuda lendu tõusta ja jooksvate lindude kinnipüüdmine pakub poistele suurt lõbu.

Nii sai ka Iisraeli rahvas õhtul liha süüa. Kuidas aga oli leivaga, kuuleme edasi.

16:13b–16 ... ja hommikul oli kastekord leeri ümber. Ja kui kastekord oli haihtunud, vaata, siis oli kõrbe pinnal midagi õhukese soomuse taolist, peenikest nagu härmatis maas. Kui Iisraeli lapsed seda nägid, siis nad küsisid üksteiselt: „Mis see on?” Sest nad ei teadnud, mis see oli. Aga Mooses vastas neile: „See on leib, mida Issand annab teile süüa. Issand käskis nõnda: Igaüks kogugu sellest niipalju, kui ta sööb, kann iga pea kohta, vastavalt teie hingede arvule; igaüks võtku nende jaoks, kes tema telgis on!”

Sõna "manna" tuleb heebreakeelsest küsisõnast man, mis tähendab: "Mis see on?" Tegemist oli millegi tundmatuga. Aga oli kuidas oli, rahvas sai süüa.

16:17–18 Ja Iisraeli lapsed tegid nõnda, ja nad kogusid, üks rohkem ja teine vähem. Aga kui nad mõõtsid kannuga, siis ei olnud ülearu sellel, kes oli kogunud rohkem, ega tundnud puudust see, kes oli kogunud vähem; igaüks oli kogunud nõnda palju, kui ta sõi.

Niiviisi oli toiduprobleem lahendatud. Toitu tuli otsida reeglina iga päev. Aga selles osas oli siiski ka üks erand.

16:19–20 Ja Mooses ütles neile: „Ükski ärgu jätku sellest midagi homseks!” Aga nad ei kuulanud Moosest, vaid mõningad jätsid sellest järele järgmiseks hommikuks; see täitus ussidega ja haises. Siis Mooses vihastus nende pärast.

Nii hakati Iisraeli ette valmistama, et nad harjuksid pidama hingamispäeva. Kuus päeva oli töö tegemiseks, seitsmes päev aga puhkamiseks.

Mida see manna endast tegelikult kujutas? Kuidas võib äkitselt maha ilmuda midagi heledat, mis lisaks kõigele veel ka hästi maitseb? Miks tuli seda korjata hommikuti ja miks ei võinud seda jätta hilisemaks? Nende küsimuste üle arutleme järgmises saates.

PKK0167 2Ms 16:21 – 17:7

Manna

Iisraellased olid nurisenud Moosese ja Aaroni vastu, et Egiptuses istusid nad lihapottide ääres. See nurisemine tähendas tegelikult Jumala kiusamist või tema vastu trotsimist, sest Jumal loomulikult teadis, mida rahvas vajab. Jumal korraldas, et rahvas sai liha süüa, kui vutid peatusid oma kevadise rände ajal puhkamiseks seal, kus Iisraeli rahvas oli parajasti laagris. Aga peale selle sai rahvas süüa veel muudki. Hommikuks oli maha ilmunud midagi härmatise taolist, mis maitset nagu mesi. See aine oli iisraellastele tundmatu ja seetõttu sai see nimeks "manna".

16:21 Nõnda nad kogusid seda igal hommikul, igaüks niipalju, kui ta sõi; aga kui päike läks palavaks, siis see sulas.

Juba ammu on Piibli uurijaid huvitanud, mida see "manna" endast kujutas. On neid, kes peavad seda lugu taevast tulnud leivast lihtsalt muinasjutuks. Teised on püüdnud leida sellele mõnd loomulikku seletust. Asi on olnud mõistatuseks kaua aega, ehkki Lähis-Idast on tulnud teateid, et mannat on seal nähtud mitmetel puhkudel hiljemgi. Näiteks aastal 1483 kirjeldas Mainzi dekaan Breitenbach seda, mida ta Lähis-Idas oli näinud, järgnevalt: "Igas orus Siinai mäe ümbruskonnas võib veelgi leida taeva leiba, mida mungad ja araablased koguvad, konserveerivad ja müüvad palveränduritele ja muidu

võõramaalastele." Breitenbach jätkab: "See taeva leib tuleb maha koidiku ajal nagu udu või härmatis, ja seda on rohu küljes, kividel ja okstel. See on magus nagu mesi ja jääb hammaste külge kinni. Me ostsime seda palju." (Kellner, lk 123)

Mida selline "manna" siis endast kujutab? Saksa botaanik Ehrenberg avaldas 1823. aastal oma uurimuse, kus ta väitis, et manna on tamariskipuu mahl, mida puu eritab, kui teatud putukad puu mahla imedes seda vigastavad. Hiljem on asja uuritud hoolikamalt ja leitud, et see tamariskipuu okstele ilmunud aine ei olegi pärit puudest endist, vaid see kujutab endast puu koore all elavate kilptäide eritist. See kilptäide liik eritab magusat ainet, mis päikese käes kuivab ja muutub tahkeks. Kes on sellist mannat söönud, need ütlevad, et see maitseb nagu kaua seisnud mesi. Beduiinid kasutavad seda püreena oma muidu üsna üksluse toidusedeli täiendamiseks.

Sellest täide eritisest peavad lugu ka sipelgad, kes koguvad seda endale; nii võib halvasti konserveeritud manna kergesti ka ussitama minna. Korralikult konserveerituna aga võib manna säilida palju aastaid, isegi üle põlvkondade. Ka Piibel räägib hiljem, et koguduse telgis säilitati nõud kõrberännaku ajast pärineva mannaga. Kui Iisraeli rahvas jõudis juba töötatud maale, siis manna lõppes. Tamariskipuid kasvab Surnumere piirkonnas ka tänapäeval.

Niisiis on manna ime jaoks olemas ka loomulik seletus. Jumal ei loonud oma rahvale toiduks täiesti uut ainet, mida enne seda või pärast seda poleks olemas olnudki. Ja ometi on siingi tegemist Jumala imedega. Kõigepealt seisneb ime selles, et vajalik toit ilmus just siis, kui seda oli tarvis. Ja teiseks peame mõtlema sellele, kui palju oli ikkagi Iisraeli rahvast ja millist hulka toitu oli nende söötmiseks tarvis. Kui manna kujutabki endast eespool kirjeldatud ainet, siis selleks, et seda kõigile jätkuks, pidi Jumal kasutama umbes samalaadset imet, nagu hiljem kasutas Jeesus, toites 5 000 meest viie leiva ja kahe kalaga. Sest rahvas rändas kõrbes ühtekokku 40 aastat ja tahtis süüa iga päev. Jumal kasutas oma rahva toitmiseks looduses olemasolevaid asju ja hoolitses selle eest, et neid oleks nii palju, et jätkub kõigile.

See ongi kõige tavalisem viis, kuidas Jumal oma rahva eest hoolitseb ja neile imesid teeb. Ja taas me näeme, et need imed ei ole sellised, mis otsekui suruksid uskmatud inimesed vastu seina, sundides neid uskuma Jumalasse ja jätmata neile mingit muud võimalust või seletust. Sundimine ei kuulu Jumala meetodite hulka, isegi mitte uskumise osas. Jumal ei kasuta oma jumalikku meelevaldat ja võimu selleks, et inimesi endale lihtsalt alistada ja sundida neid endasse uskuma. Jumal ei sunni kedagi valima Kristuse järgimise kitsast teed siin elus ega tulema taevariiki pärast maise elu lõppu. Ta piirdub üksnes inimeste kutsumise ja veenmisega, et nad laia tee hülgaksid, sest see viib hukatusse.

Inimest kutsudes ja äratades võib Jumal küll kasutada üpris tugevaid sündmusi ja kogemusi, aga ikkagi ei tähenda see seda, et ta asetaks inimese sundolukorda. Kes eelistab Jumalat ja tema kutset vältida, sellele antakse ka see võimalus. Samuti ei kasuta Jumal oma väge ja võimu nende inimeste sundimiseks, kes on juba jätnud laia tee ja tulnud kitsale teele, saanud Kristuse järgijateks. Jumal hoolitseb nende eest ja täidab nende vajadused, nagu ta täitis ka Iisraeli rahva vajadused kõrbe teekonnal, aga nendelegi jääb võimalus elada ka sõnakuulmatult või nurisedes, nagu elas Iisraeli rahvas, või pöörata koguni Jumalale selg, kui nad peaksid seda soovima.

Kõrbe kuivusest ja kuumusest aga juhatab Jumal oma rahva läbi võib-olla selleks, et ühest küljest näidata neile, kuidas ta suudab nende eest hoolitseda igas olukorras, ja teisest küljest, et panna nad proovile, nagu eespool oli juba juttu, et näha, kellega saab ta teha koostööd – kes on tema sõnale ja juhtimisele kuulekad.

Kõrbes rännates ja iga päev mannat süües harjusid Iisraellased sellega üsna varsti. Manna muutus neile millekski endastmõistetavaks ja küllap nad varsti ei osanudki selles näha enam midagi erilist või mingit Jumala imet. Ka see võib olla põhjuseks, miks nad hakkasid langema paljudesse pattudesse. Nad ei tajunud oma elus enam Jumala ligiolu. Samamoodi on ka tänapäeval – iga päev toimub meie elus suur hulk Jumala nõ "tavalisi" imesid, mille eest me ei taipu

isegi tänulikud olla. Ei ole kerge näha Jumala imet näiteks selles, et võid igal hommikul tõusta. Ja ometi ei ole see tegelikult sugugi endastmõistetav.

Uuest Testamendist me teame, et manna on ka üks neid Vana Testamendi pilte, mis sümboliseerib meile Jeesust Kristust. Jh 6:48–51 ütleb Jeesus: "Mina olen eluleib. Teie esiisad sõid kõrbes mannat, ja surid. See on leib, mis taevast alla tuleb, et inimene sellest sööks ega sureks. Mina olen taevast alla tulnud elav leib. Kui keegi sööb seda leiba, siis ta elab igavesti; ja leib, mille mina annan, on minu liha; ma annan selle maailma elu eest."

Manna oli kõrbes rändavale Jumala rahvale taevast antud kingitus. Nad ise ei saanud seda mitte mingil viisil toota – nad võisid seda üksnes koguda ja vastu võtta. Samasugune on lugu Jeesuse Kristusega. Ta tuli maailma, ilma et ükski inimene oleks selle heaks midagi teinud. Ja ta tuli selleks, et igaüks, kes tema vastu võtab, leiaks tema kaudu igavese elu.

Ühel päeval aga juhtus mannat korjates midagi kummalist – seda leiti rohkem kui tavaliselt.

16:22–23 Kuuendal päeval nad kogusid leiba kahekordselt, igaühele kaks kannu; siis tulid kõik koguduse vanemad ja teatasid sellest Moosesele. Ja tema ütles neile: „See ongi, millest Issand rääkis. Homme on puhkus, Issanda püha hingamispäev. Mida küpsetate, seda küpsetage, ja mida keedate, seda keetke! Aga kõik, mis teil üle jääb, pange endile homseks tallele!”

Siin leidsime me Piiblist esimest korda sõna "hingamispäev". Tõsi küll, hingamisest oli juttu ka juba seoses maailma loomisega. Jumal oli lõpetanud seitsmendaks päevaks oma töö, mis ta tegi, ja hingas seitsmendal päeval kõigist oma tegudest. Ja tegusõnast, mis tähistab töö lõpetamist, tuleb ka sõna, mis tähendab hingamispäeva. Hiljem antakse Iisraeli rahvale hingamispäeva pidamise kohta täpsemad eeskirjad, aga juba siin saavad nad teada, et hingamispäeval mannat ei korjata – see tähendab, äraelamise pärast ei muretseta.

Jumal aga omalt poolt hoolitses selle eest, et kuuendal päeval korjatud manna säiliks ka seitsmendal päeval.

16:24–26 Ja nad talletasid selle homseks, nagu Mooses käskis; see ei läinud haisema ega tulnud sellesse usse. Ja Mooses ütles: „Sööge seda täna, sest täna on Issanda hingamispäev; täna te seda väljalt ei leia. Kuus päeva saate seda koguda, aga seitsmes päev on hingamispäev, siis seda ei ole.”

Pole teada, kas Jumal tegi erilise ime selleks, et kuuendal päeval kogutud manna seitsmendaks päevaks halvaks ei läheks, või andis Mooses ka juhtnöörid manna säilitamiseks. Moraal on aga selge: kui toimiti nii, nagu Jumal käskis, siis polnud hingamispäeval kellelgi tarvis manna korjamisega vaeva näha. Ja kellelgi ei jäänud ka kõht tühjaks.

Aga muidugi leidis ka neid, kes selgeid juhtnööre ei uskunud.

16:27–30 Seitsmendal päeval läksid ometi mõned rahva hulgast koguma, aga nad ei leidnud midagi. Siis Issand ütles Moosesele: „Kui kaua te tõrgute pidamast minu kärke ja Seadust? Vaadake, Issand on andnud teile hingamispäeva; sellepärast ta annab teile kuuendal päeval kahe päeva leiva. Igaüks jäägu paigale, ükski ärgu väljugu kodunt seitsmendal päeval!” Ja rahvas puhkas seitsmendal päeval.

Ilma puhkamata ei pea inimene vastu. Juba sellepärast on tarvis ühte päeva, mis oleks eraldatud teistest ja teistsugune.

On huvitav tähele panna, kuidas Jumal tegutseb. Kõigepealt annab ta kuuendal päeval kahe päeva leiva ja siis käsib inimestel teha sellest järeldused. Ja isegi seda järeldust ei pea oma peaga välja mõtlema, vaid see öeldakse ette: "Te võite puhata – rahulikult ja muretsemata."

Aga ometi on ka neid, kes ikka muretsevad ja välja lähevad, ehkki kahe päeva jagu on juba käes. Ükskõik kui palju inimesel oleks, ikka tahab ta veelgi rohkem, ja see teebki tema rahutuks ega võimalda tal hingata. Tulemuseks on stress ja läbipõlemine.

Peale selle on Jumalal hingamisega ka sügavam mõte ja kaugem eesmärk. Hb 4:9–11 on selle kohta kirjutatud järgmist: "Nii on siis Jumala rahva hingamisaeg alles ees, sest kes läheb tema hingamisse, see hingab ka ise oma tegudest, nii et keegi ei langeks sellesama sõnakuulmatuse eeskujul!"

Teisiti öeldes, inimene ei peaks muretsema mitte ainult oma maise äraelamise pärast, vaid ka oma suuremale eesmärgile jõudmise pärast. Kui aga inimene täidab kogu oma elu üksnes maiste asjade pärast muretsemisega, siis pole tal viimase jaoks enam aega jõudu. Tööga on täidetud mitte ainult nädalapäevad, vaid ka see päev, mis on mõeldud puhkamiseks ja Jumala sõna kuulamiseks. See aga tähendab Jumala suhtes ei midagi muud kui sõnakuulmatust ja koos sellega ka langemist. Sest sõnakuulmatuse Jumalale ei ole sugugi mingi väike asi. Vaadakem, kui palju teavad Jumalast ja oma elu tõelisest eesmärgist need inimesed, kes pühapäeviti Jumala sõna ei kuula. Nad arvavad, et neil on teha midagi tähtsat või huvitavat, ja selle arvamise tõttu on nad ka Jumalast võõrdunud. Aga mis on Jumalast võõrdumine muud, kui langemine?

Sellepärast ütlebki Issand Moosesele juba siin: "Kui kaua te tõrgute pidamast minu käske ja Seadust?" See on küsimus ka tänapäeval meie rahvale, esmajoonel neile, kes tahavad pidada ennast kristlasteks ja kes on ka ristitud Kristuse nimesse. Kui Jumala seadused meile midagi ei tähenda, siis on parem kristlase nime mitte kanda.

Aga mannast on veelgi juttu.

16:31–36 Ja Iisraeli sugu pani sellele nimeks „manna”; see oli valge nagu koriandri seeme ja maitses nagu mesikook. Ja Mooses ütles: „Issand käskis nõnda: Üks kannutäis sellest jäägu säilitamiseks teie sugupõlvedele, et nad näeksid leiba, millega mina teid söötsin kõrbes, kui ma teid tõin välja Egiptusemaalt.” Ja Mooses ütles Aaronile: „Võta üks nõu ja pane sellesse kannutäis mannat ning aseta see Issanda ette, säilitamiseks teie sugupõlvedele!” Ja Aaron asetas selle tunnistuse ette, säilitamiseks, nagu Issand oli Moosesele käsu andnud.

Ja Iisraeli lapsed sõid mannat nelikümmend aastat, kuni nad jõudsid asustatud maale; nad sõid mannat, kuni nad jõudsid Kaananimaale piirile. Kann on kümnes osa poolest vakast.

Sellestki lõigust me näeme, et 2. Moosese raamat ei ole kroonika, kus sündmused oleksid kirja pandud nende toimumise järjekorras, vaid kokkuvõtte rännakul toimunud tähtsamatest sündmustest, mis on kirja pandud hiljem, alles Kaananimaal. Sest siin oli kokkuvõte, et "Iisraeli lapsed sõid mannat nelikümmend aastat, kuni nad jõudsid asustatud maale. Nad sõid mannat, kuni nad jõudsid Kaananimaale piirile." Niisugust kokkuvõtet saab teha alles pärast seda, kui rännak on läbi. Ka seaduselaegas on alles ehitamata, sest kümme käsku antakse alles mõne aja pärast, Siinai mäel. Siis sai ka Aaron panna nõu mannaga ettenähtud kohta.

Kaudselt viitab hiljem kirja panemisele ka see, et kirjeldatakse täpselt manna väljanägemist ja samuti kasutatud mõõdu suurust. Neid selgitusi oli tarvis sellepärast, et töötatud maal oli manna tundmatu ja samuti võisid kasutatud mõõdud olla muutunud. Vanaaegsed mõõdud olid erinevates piirkondades ja erinevatel aegadel mõnevõrra erinevad, üldiselt aga arvatakse, et kann oli umbes 3 – 4 liitrit.

17:1–3 Ja kogu Iisraeli laste kogudus läks liikvele Siini kõrbest, peatuspaigast teise Issanda käsu järgi; ja nad löid leeri üles Refidimi, aga seal ei olnud rahval vett juua. Siis rahvas riidles Moosesega ja ütles: „Andke meile vett juua!” Aga Mooses vastas neile: „Miks te riidlete minuga? Miks te kiusate Issandat?” Ent rahval oli veejanu ja rahvas nurises Moosese vastu ning ütles: „Mispärast sa tõid meid Egiptusest siia, mind ja minu lapsi ning mu karja janusse surema?”

Kui neljas katsumus rändava rahva jaoks oli nälg, siis viies on veepuudus. Veepuudus kõrbes on loomulikult väga tõsine probleem ja Refidimis muutub rahvas seetõttu jälle kannatamatuks. Arvatakse, et Refidim oli Siinai poolsaare lõunaosas, parkümmend kilomeetrit Siinai ehk Hoorebi mäest loodes. Sõna "Refidim" tähendab laagripaiku. Nähtavasti seal vett küll mõnevõrra oli, aga seda ei jätkunud kõigile. Eriti oli probleemiks loomakarjade jootmine.

Rahvas on Moosese vastu päris kuri. Ta lausa riidleb. Ja neljandast salmist näeme, et ka Moosese jaoks oli olukord üsna tõsine.

17:4 Siis Mooses hüüdis Issanda poole, öeldes: „Mis ma pean selle rahvaga tegema? Vähe puudub, et nad viskavad mind kividega surnuks!”

Piibel näitab meile, et enne Siinai mäe juurde jõudmist koges rahvas kõrbeteekonnal seitset erinevat olukorda. Nende olukordade tähtsus seisneb selles, et need õpetasid Iisraeli rahvast tundma oma Jumalat ja samuti iseennast, ja peale selle on nendel vaimulik tähendus veel ka meie, kristlaste jaoks. 1Kr 10:11 kirjutab apostel Paulus: "Aga kõik see sai neile osaks näite pärast ning on kirjutatud hoiatuseks meile, kelle ajal jõuab kätte ajastu lõpp."

Kui rahva elus tekivad probleemid, siis süüdistatakse ikka kõigepealt juhte – nemad on kõiges süüdi ja nemad peavad kõige eest vastutama. Nii oli see siingi. Et rahvas oli kõrbes ja janus, see polnud ju Moosese süü, kuid rahva juhina pidi Mooses leidma olukorrale lahenduse. Ja ta leidis selle kõige õigemal viisil – pöördudes Jumala poole, kes oli kõige selle taga ja kes oli ka võimeline lahendama kõikvõimalikke olukordi.

Ja Issand ei jätnud vastust andmata.

17:5–7 Ja Issand ütles Moosesele: „Mine edasi rahva ees ja võta enesega mõningad Iisraeli vanemaist! Võta kätte oma kepp, millega sa löid Niiluse jõge, ja mine! Vaata, mina seisan seal su ees Hoorebi kaljul. Löö kaljut, siis tuleb sellest vesi välja ja rahvas saab juua!” Ja Mooses tegi nõnda Iisraeli vanemate nähes. Ja ta pani sellele paigale nimeks Massa ja Meriba, Iisraeli laste riidu pärast, ja et nad olid Issandat kiusanud, öeldes: „Ons Issand meie keskel või ei ole?”

Siin väärib tähelepanu Jumala teguviis – ta mitte lihtsalt ei ütle Moosesele: "Mine löö kaljut!", vaid kõigepealt ütleb ta: "Vaata, mina seisan seal su ees Hoorebi kaljul." Lahendus rahva olukorrale ja vajadusele ei seisne mitte kaljus, vaid Issanda ligiolus. Ja kus on Issanda ligiolu, seal võib isegi kõva kalju anda rahvale juua. Selles ongi saladus. Rahvas oli Moosese ja Jumala suhtes üsna nõudlik. Nähtavasti soovisid nad Issandalt vastu võtta ainult kõike head, ainult magusat mannat. Eks tänapäeval mõtle inimesed just samamoodi: elu peab olema võimalikult kerge ja mugav, raskusi ei tohiks tegelikult üldse olla. Eriti ei tohiks neid olla nendel inimestel, kes usuvad Jumalasse, sest Jumal peab ju oma rahva eest hoolitsema!

Ja selle mõttega seoses võib esitada tõsise küsimuse: miks pidi rahvas enne päevade kaupa vett otsides vaat' et nõrkema, kui Jumal tegi ime, andes kaljust kõigile juua? Miks ei korraldanud Jumal elu näiteks nõnda, et vesi oleks juba tee ääres valmis olnud kõikjal seal, kuhu rahvas rändas?

Arvan, et seegi tõsiasia õpetab meile midagi, ja nimelt – palvetamist. Jumal teab kõiki meie vajadusi, aga ikkagi ootab ta, et me palves tema poole pöörduksime ja paluksime näiteks isegi igapäevast leiba. Kui vesi oleks juba kõikjal valmis

olnud, siis poleks rahval olnud mingit võimalust õppida tundma Jumala imelist abistavat kätt. Nad poleks saanud näha, kuidas Jumala sõna peale ilmub vesi isegi kõvast kaljust. Inimesed pidid kõigepealt kogema tõsist vajadust, mis pani neid sisuliselt appi hüüdma, ja siis nende vajadus täideti.

Samamoodi on Uues Testamendis. Jumala pääste Jeesuses Kristuses on kättesaadav kõigile, aga tegelikult leiavad selle need, kes Issandat appi hüüavad, nagu öeldakse Rm 10:13. Rahva palve oli küll üpris nurisev ja tõre, isegi kuri, aga sellest hoolimata oli see palve, millele Jumal vastas.

Ja raskuste ning katsumuste teine tähtsus seisab selles, et nad toovad välja inimeste tõelise iseloomu. Kes on harjunud nurisema, see nuriseb igas olukorras ja iga ilmaga. Kes on õppinud Jumalat usaldama, see usaldab teda ka raskustes, ja Jumal ei jäta teda häbisse. Tal oli olemas lahendus ka selle jaoks, kuidas Moosese ajal rahvast kõrbes veega varustada.

Jumal tahab õpetada oma rahvast mõistma ja uskuma, et ta on ligi ka siis, kui olukorrad näivad vägagi tõsised. Raskused on kool, mis kuulub Jumala lapsena elamise juurde. Selles koolis saab õppida tundma nii enda tõelist iseloomu kui ka Jumala ustavust. Raskustes saab selgeks, millised me tõeliselt oleme. Nagu selgub, ei olnud Jumala rahvas veel Jumalat tundma ega usaldama õppinud, sellepärast oligi ta nii närviline ja riiakas.

Nüüd aga tasub pöörata oma pilk Iisraeli rahvalt endale ja meenutada, millised olid minu mõtted, tunded ja võib-olla ka väljendid, kui kohtusin oma elus tõsiste ebameeldivustega. Võib-olla on ka siin tegemist asjadega, mis päevavalgust eriti ei kannata?

Seejuures maksab meenutada, et võrreldes Iisraeli rahvaga oleme me tohutult paremas olukorras, sest me teame Jumalast võrratult rohkem. Üle kõige – meil on Jeesus Kristus ja lunastus tema veres. Kui tuleb välja, et me oma Jumalat veel õieti ei tunne ega usalda, siis on meil suurepärane võimalus kasutada aega selle vea parandamiseks.

PKK0168   2Ms 17:8 – 16

Sõda amalekkidega

Eelmises saates saime teada, kuidas Jumal varustas Refidimis rahvast veega. Et kaljust hakkab vett voolama, kui seda kepiga lüüakse, see ei ole küll midagi tavalist. Aga nõnda käskis Jumal Moosesele teha, ja vesi hakkas tulema. Seda kohta hakati kutsuma nimedega Massa ja Meriba. Sõna massa tähendab tõlkes katsumust, meriba aga etteheidet või riidu. Mõlemad nimed meenutavad sama sündmust, aga erinevast vaatenurgast. Nimi Massa meenutab, et ehkki Jumal söötis oma rahvast iga päev mannaga ja juhatas teda pilvesambas, nõudis rahvas Jumala ligiolu kohta siiski üha uusi tõendeid.

Tubli 1200 aastat hiljem tahtis saatan ka Jeesust kõrbes kiusates saada teda nii kaugele, et ta hakkaks Jumalat proovile panema. Jumal oli ju hiljuti kinnitanud, et Jeesus on tema armas Poeg. Jeesus aga vastas: "Ära kiusa Issandat, oma Jumalat!" (Mt 4:7) Iisraeli rahvas aga käitus teisiti. Oma nurisemisega pani ta oma Jumala üha uuesti proovile. Sellest tulenebki nimi Massa.

Nimi Meriba tuleneb aga sellest, et rahvas riidles seal Mooseselega selle pärast, et ta oli juhtinud nad kohta, kus oli vähe vett. Kui Mooses Jumala käsul lõi kaljut kepiga, siis tuli kaljust vesi. Aga vee ja kalju teema ei piirdu Piiblis üksnes sellega, vaid seda käsitletakse hoopis laiemalt. Samast sündmusest on juttu veel 4. Moosese raamatus, aga samuti ka Uues Testamendis. Kui Paulus hoiatas Korintose kogudust ebajumalateenistusega seotud ohtude eest, kasutas ta ka pilte Iisraeli kõrberännakust. Ta kirjutab: "Vennad, ma ei taha, et teil jääks teadmata, et kõik meie esiisad olid pilve all ja kõik läksid läbi mere ja kõik ristiti Moosesesse pilves ja meres, ja kõik sõid sama vaimulikku rooga ja kõik jõid sama vaimulikku jooki, sest nad jõid vaimulikust kaljust, mis saatis neid; see kalju oli aga Kristus." (1Kr 10:1–4)

Nii saame Uuest Testamendist teada, et vett andev kalju kõneleb tegelikult Jeesusest Kristusest. Samuti manna, mida rahvas kõrbes sõi, on pilt Kristusest. Kõrbes ei kasvatanud inimesed toitu. Nad üksnes kogusid iga päev seda, mis anti neile tasuta. Sama lugu on ka kaljuga ja sellest väljunud veega – see on tasuta antud Jumala hoolekanne, mis toob elu sinna, kus muidu ohustas surm. Kalju on suur, tugev ja kindel, vastandina kõikuvale inimloomusele. Seetõttu sümboliseerib kalju Piiblis sageli turvalisust. Näiteks Ps 61:2–3 öeldakse: "Kuule, Jumal, mu haledat hüüdmist, pane tähele mu palvet! Maailma otsast ma hüüan sinu poole oma südame nõrkedes; sa viisid mind kaljule, mis on minule liiga kõrge." Või võtame Ps 78:35: "Nad tuletasid meelde, et Jumal on nende kalju, ja et Jumal, Kõigekõrgem, on nende lunastaja." Samuti on kõnekas palve Ps 71:3: "Ole mulle kaitsjaks kaljuks, kuhu ma aina saan minna! Sina oled käskinud mind päästa, sest sina oled mu kalju ja mu mäelinnus."

Kui näiteks lind läheb varjule mõnda kaljus olevasse õõnsusse, siis on ta kalju poolt kaitstud ja ümbritsetud igast küljest. Selline on Kristus. Ta kaitseb ja ümbritseb igast küljest inimest, kes on tema juurde varjule põgenenud. Pole ime, et Piibel võrdleb Kristust kaljuga.

Kui aga inimene otsib vett, siis loogiliselt võttes ei ole kalju selleks sugugi kõige parem koht. Kalju avaldab inimestele muljet oma ürgse võimsusega, mis pakub ka turvalisust, ja samuti võib ta huvi pakkuda ehitajatele – kas kindla alusena mõnele ehitisele või ehitusmaterjali seisukohast. Kes aga tahavad vett leida, neid kaljud vaevalt huvitavad.

Kui aga kalju sümboliseerib Kristust, siis võime teda vaadata uue pilguga. Paljud inimesed on imetlenud Jeesuse õpetusi, tema tingimatust ja kindlust, aga niisugune imetlemine või vaatlemine ei päästa veel inimest. Isegi Jeesuse õpetused ei päästa inimese hinge. Kui sa võtaksid endale elu juhiseks Jeesuse mäejuutluse, siis muudaksid sa küll paljude oma kaasinimeste elu kergemaks, aga isegi see ei päästaks sind veel. See muudaks sind üksnes väliselt korralikumaks ja säravamaks. Ükskõik, mida inimene ka ei teeks, ta ei suuda avada kaljust tõelist eluvee allikat.

Ka Mooses poleks saanud kaljust vett, kui Jumal poleks tegutsenud. Alles siis, kui Mooses lõi kaljut Jumala käsu peale – jätame meelde, et nimelt Jumala käsu peale –, hakkas sealt tulema vett, mis tagas janunejatele elu. Kui Jeesuse kätte, jalgadesse ja küljesse löödi haavad, voolas sealt veri, mis sai lepituse ja andeksandmise märgiks inimeste ja Jumala vahel. Ristisurm tõi elu neile pattulangenud inimestele, kes janunevad elu järele. Jeesusele pidi osaks saama surm, selleks et meie võiksime leida elu.

Iisraeli rahvas kannatas kõrberännakul janu käes rohkem kui ühel korral. Ühel sellisel juhtumil, millest räägib meile 4. Moosese raamat, sai Mooses teistsugused juhtnöörid kui siin: "Ja Issand rääkis Moosesega, öeldes: „Võta kepp ja kogu kokku kogudus, sina ja su vend Aaron, ja öelge nende nähes kaljule, et see annaks vett! Sina too neile kaljust vesi välja ning jooda kogudust ja nende loomi!” (4Ms 20:7–8)

Nagu näeme, tol korral anti Moosesele käsk, et ta kalju vastu üksnes räägiks. Kaljut polnud vaja enam lüüa, sest kord oli ta juba löödud. Jeesust polnud vaja risti lüüa rohkem, kui ainult ühel korral. Sellest ühest korrast piisas. Ta ütles: "See on lõpetatud!" (Jh 19:30) Pärast teda ei olnud inimkonna päästmiseks uusi ohvreid enam tarvis. Üks ja täiuslik ohver oli küllaldane.

Ka sinu ja minu päästmise osas on küsimus üksnes selles, kas me peame kõlblikuks ja küllaldaseks seda päästet, mille Jumal on valmistanud meie jaoks Jeesuses Kristuses. Kas tahad juua sellest pääste allikast? Usk Jeesusesse tähendabki sellest allikast joomist.

Meie maailmas on palju inimesi, kes veel ei ole leidnud rahu Jumalaga. Võib-olla pole nad isegi veel kuulnud sellest Kaljust, kellest voolab eluvee allikas, millele juurdepääs on vaba kõigile. Jeesuse ristisurm on ka sinu jaoks. Sa võid uskuda andeks ka niisugused asjad oma elus, mis on sind vaevanud palju aastaid. Sest see andeksandmine, mille Jumal

on valmistanud Jeesuses, on täiuslik. Kord ütles Jeesus naisele, keda ta kohtas Sühhari kaevul: "Kes iganes joob vett, mida mina talle annan, ei janune enam iialgi, vaid vesi, mille mina talle annan, saab tema sees igavesse ellu voolavaks allikaks." (Jh 4:14)

See vesi, mida Jeesus janusele juua annab, on midagi täiesti erilist.

Nagu oleme juba märkinud, teekonnal Kõrkjamerest Siinai mäeni elas rahvas üle seitse mitmesugust olukorda. Osa neist olid tõelised katsumused, osa aga rõõmu ja õnne hetked. Kõigil neil olukordadel on paralleelid ka kristlase elus. Neist seitsmest olukorrast nelja puhul oli tegemist lausa ellujäämise küsimustega. Kahel korral vaevast rahvast janu, ühel korral nälg, ja neljandal korral oli tegemist sõjakate vaenlastega. Need vaenlased olid amalekid, kelle vastu võitlemine on rahva kuues kogemus enne jõudmist Siinai mäe juurde.

17:8 Siis tulid amalekid ja sõdisid Iisraeli vastu Refidimis.

Refidim arvatakse olevat olnud piirkonnas, kus tänapäeval on wadi Feiran. Sõna wadi esineb Lähis-Idas seoses paljude muudegi nimedega ja tavaliselt tähendab see kuivanud jõesängi või kuru. Wadi Feiranit peetakse tänapäeval Siinai poolsaare kõige lopsakamaks piirkonnaks, ja kui nendel aegadel oli olukord samasugune, siis pole ime, et amalekid tahtsid Iisraellased sealt minema kihutada. Nii paljudele loomadele poleks karjamaad jätkunud. Amalekid põlvnevad Eesavist ehk edomlastest, nagu selgub 1Ms 36:12: "Ja Timna oli Eesavi poja Eliifase liignaine ja tema tõi Eliifasele ilmale Amaleki." Amalekid olid karjakasvatajad ja nad võisid oma karjadega ringi liikuda üsna laialdastel aladel Negevi kõrbe ja Siinai poolsaare piirkonnas.

Sõjas amaleki ja Iisraellaste vahel on selgelt nähtav ka vaimulik dimensioon. Ka Eesavi ja Jaakobi vahel käis omal ajal võitlus, juba emaüasast alates. Nende vaheline pinge kandus edasi ka nende järglaste ellu. Eesav oli mees, kes oli valmis oma esmasünniõiguse vahetama oasupi vastu, mis näitab, et Jumala töötustest ei pidanud ta kuigivõrd lugu. Külla aga oli ta hiljem valmis tapma oma venda, kes oli saanud õnnistuse endale. Samas vaimus jätkasid ka tema järglased – nemadki sõdisid Jumala ja tema valitud rahva vastu. Nii võime selles sõjas näha jälle kord kurjuse jõudude katset takistada Jumala plaanide täitumist.

See võitlus käib ka tänapäeval kõikjal seal, kus inimesed tahavad toimida vastavalt Jumala tahtele. Saatan teeb kõik selleks, et seda takistada. Järelikult, kui vaatleme Iisraeli ja amalekkide vahelist kokkupõrget, leiame sealt ka olulisi võtmeid selle kohta, kuidas tänapäeval tuleb kurjuse jõudude vastu võidelda. See võitlus on Iisraeli rahva esimene võitlus pärast Egiptusest väljumist.

17:9–10 Ja Mooses ütles Joosuale: „Vali meile mehi ja mine sõdi homme amalekkide vastu! Mina seisan kõrgendiku tipus, Jumala kepp käes.” Ja Joosua tegi, nagu Mooses temale ütles, ning sõdis amalekkide vastu; ja Mooses, Aaron ja Huur läksid kõrgendiku tippu.

See on Piiblis esimene kord, kus me kohtume Joosuaga. Hiljem tegutseb ta paljudes olukordades Moosese parema käena ja lõpuks ületab rahvas tema juhtimisel Jordani jõe ning vallutab töötatud maa. Siin, võitluses amalekkidega saab Joosua oma esimesed "tuleristsed".

Sõna Joosua tähendab tõlkes "Issand päästab" ja seega on tal sama tähendus, mis nimel Jeesus.

Kui Mooses saatis Joosua amalekkidega võitlema, siis ise läks ta üles kõrgendiku tippu, kust võitluse käik oli paremini jälgitav. Kaasa võttis ta Aaroni ja Huuri. Kes oli Huur, me täpsemalt ei tea. Edaspidi mainitakse teda veel ainult ühel

korral, 2Ms 24:14, kus Mooses ütleb, et ta jätab Aaroni ja Huuri Iisraeli rahva hulka, nii kauaks kui ta ise läheb üles mäele. Hilisema Iisraeli pärimuse järgi on Huur Mirjami mees, aga see pärimus on ilmselt üksnes oletus.

Tegelikult käis võitlus mitte ainult all kahe rahva vahel, vaid ka ülal kõrgendiku tipus, kus oli Mooses. Ja need kaks võitlust olid teineteisega vahetult seotud.

17:11–12 Ja sündis, et niikaua kui Mooses hoidis oma käe ülal, oli Iisrael võidukas, aga kui ta laskis oma käe vajuda, oli Amalek võidukas. Aga kui Mooses käed väsisid, siis nad võtsid kivi, asetasis selle temale alla ja ta istus selle peale ning Aaron ja Huur toetasid tema käsi, üks siitpoolt ja teine sealtpoolt; siis ta käed seisid kindlalt kuni päikeseloojakuni.

Selle kirjelduse põhjal võib koguni öelda, et tõeline võitlus peeti kõrgendiku tipus. Selle võitluse tulemused aga ilmnesid selles, kuidas läks Joosual. Ilmselt on see üks paremaid pilte, mis näitab palve tähtsust kristlase elus. Iisraellased ei olnud ju mingid harjunud sõjamehed. Eluaeg olid nad ainult telliseid teinud ja õlgi korjanud, aga sõjas pole nendest oskustest palju kasu. Järelikult ei saanud Iisraellased võitluses loota oma sõjalistele oskustele. Ja sellepärast oligi tarvis rahva eest palvetada. Seni, kui Mooses suutis hoida oma käed palveasendis, oli Iisrael võidukas, kui aga käed väsisid, hakkas võit kalduma amaleki poole. Niisiis olenes võitluse käik Moosesest, ja selles ongi selle võitluse vaimuliku õpetuse tuum.

Ka Mooses on Jeesuse eeskuju. Jeesus iseloomustas ennast kui kaitsjat ja samamoodi nimetas ta ka Püha Vaimu, kes hiljem tuli tema asemele. Jh 14:16–17 ütles ta: "Ja ma palun Isa ja ta annab teile teise Lohutaja, et tema oleks teiega igavesti: Tõe Vaimu, keda maailm ei saa võtta vastu, sest ta ei näe teda ega tunne teda ära. Teie tunnete tema ära, sest ta jääb teie juurde ja on teie sees." Siin, eestikeelses piiblitõlkes on algkeelne sõna parakleetos tõlgitud lohutajaks või trööstijaks, tegelikult aga on selle tähendus hoopis laialdasem – see tähendab ka veel eestpalvetajat, asjaajajat, kaitsjat, advokaati ja muudki seesugust.

Siin, sõjas amalekkide vastu oli Mooses oma rahva kaitsja – ilma temata polnud võimalik seda võitlust võita. Alati, kui kristlane hakkab tegema oma elus asju, mis on vastu Jumala tahte, eemaldub ta oma Kaitsjast ja selle tulemuseks saavad olla üksnes vaimulikud kaotused. Need kaotused tähendavad üles tunnistamata langemisi, hoolimatust nii ligimese vastu kui ka Jumala tahte vastu ja lõpuks ka Jumalast lahutamist.

Amalek nimelt sümboliseerib inimeses eneses olevat jumalavastasust, mida nimetatakse Piibli keeles ka lihaks või langenud loomuseks. Inimese suurimaks vaenlaseks on temas eneses peituvad soovid, mis panevad lõpuni vastu Jumala tahte ja mis on alati valmis liituma amalekiga. Kuna selline tugev vastane on inimeses endas, tema oma südames, siis on inimene üksinda sellises võitluses jõuetu ja abitu. Sellepärast aitavad nii vähe ilusad töötused ja kavatsused alustada näiteks homsest peale uut elu ja jätta maha halvad harjumused. Sellepärast vajab inimene selles võitluses abilist, kes tuleb väljastpoolt ja kes võitleb kõrgemal tasemel Jumala poolt antud relvadega.

Nii sümboliseerib Mooses selles võitluses ka Püha Vaimu tööd. Tema ülesandeks on aidata Jumala rahval jõuda päralt, hoolimata kõigist vaenlastest, kes püüavad teha kõik selleks, et seda takistada.

17:13–14 Ja Joosua võitis mõõgateraga Amaleki ning tema rahva. Ja Issand ütles Moosesele: „Kirjuta see meenutuseks raamatusse ja pane Joosuale kõrva taha, et ma pühin Amaleki mälestuse taeva alt sootuks!”

Need amalekkide hävitamise kohta käivad Jumala sõnad läksid omal ajal ka täide, sest pärast kuningas Sauli amalekke peaaegu enam ei mainita. Need Jumala sõnad on väga kaalukad, sest siin anti käsk need kõigepealt raamatusse kirjutada ja rõhutati ka Joosuale, et ta need hoolega meelde jätaks, nõ "kõrva taha kirjutaks". Nii anti Jumala otsus amaleki kohta edasi nii kirjalikult kui ka suulise pärimusena. Aga miks seda otsust nõnda rõhutati?

Kui mõelda sellele, et amalekid ei esinda mitte ainult iseennast, mitte ainult üht Eesavist põlvnevat suguharu, vaid üldse jumalavastast loomust kui niisugust, siis on need Jumala sõnad äärmiselt trööstivad. Jumal ise töötab hoolitseda selle eest, et ühel hetkel hävitatakse kõik, mis praegu veel sõdib Jumala rahva vastu. Nõnda viitavad need sõnad ka sellele lõplikule päästele, mille Jumal on oma rahvale töötanud. Need sõnad räägivad taevast, kus võitlus ka iseenda südames peituva kurjuse vastu on lõplikult möödas.

17:15–16 Siis Mooses ehitas altari ning pani sellele nimeks „Minu lipp Issand”. Ja ta ütles: „Et käsi on olnud Issanda trooni poole, on Issandal sõda Amaleki vastu põlvest põlve!”

Altar, mille Mooses siin ehitas ja sõnad, mis sellega seoses öeldi, rõhutavad eriti kolme asja. Esiteks, Jumal võidab amalekid kord lõplikult. See tähendab, et hävitatakse kõik need kurjuse jõud, mis sõdivad Jumala ja tema päästeplaani vastu.

Teiseks, Jumal ei nõustu kunagi kompromissidega inimeses oleva rikutud loomuse osas. Sõda kestab seni, kui maailma sünnib uusi põlvkondi, kuni käesoleva maailmaajastu lõpuni.

Kolmandaks, sõda amalekkide vastu käib ka igas kristlases kuni tema surmapäevani. Püha Vaim ja inimese rikutud loomus ei saa kunagi elada omavahelises rahu. Ja võita saab seda võitlust üksnes Püha Vaimu abiga, võttes tõsiselt seda, mida Püha Vaim räägib meile Jeesuse päästetööst.

PKK0169 2Ms 18:1 – 27

Hea nõu

Mida rohkem on kusagil koos inimesi, seda enam tuleb nende vahel ette ka igasuguseid arusaamatusi, tülisid ja isegi ülekohtu. Ka Jumala rahvas ei ole selles suhtes kahjuks erand, sest siin maailmas ei ole ta veel täiuslik ega veatu. Arusaamatused või ülekohtused olukorrad vajavad lahendamist, ja kui asjaosalised ise sellega hakkama ei saa, siis tuleb pöörduda kolmandate poole. Õigusemõistmine aga ei ole kunagi olnud kerge, ja veelgi raskem on see siis, kui järjekorrad venivad kilomeetrite pikkuseks. Sellist probleemi näeme me 2. Moosese raamatu 18. peatükis, ja samuti näeme, milline lahendus sellele probleemile leiti. Ühtlasi on see probleem seitsmes nendest erinevatest olukordadest, millega Egiptusest väljunud Iisraeli rahvas puutus kokku, enne kui ta jõudis Siinai mäe juurde. Ja kuna sarnaseid probleeme esineb ka tänapäeval, siis on meil siitki ehk midagi õppida.

18:1–4 Kui Midjani preester Jitro, Moosese äi, kuulis kõike seda, mida Jumal Moosesele ja oma Iisraeli rahvale oli teinud, kuidas Issand Iisraeli oli Egiptusest välja viinud, siis Moosese äi Jitro võttis enesega kaasa Sippora, Moosese naise, kelle see oli tagasi saatnud, ja tema kaks poega, kellest ühe nimi oli Geersom, kelle puhul Mooses oli öelnud: „Ma olen võõras võõral maal”, ja teise nimi Elieser, kelle puhul Mooses oli öelnud: „Mu isa Jumal oli mulle abiks ja päästis mind vaarao mõõga eest.”

Teated Iisraeli rahva väljumisest Egiptusest ja liikumisest Siinai mäe poole olid jõudnud ka Moosese äia kõrvu. Midjanimaa arvatakse olevat praegusest Akaba lahest idas ja kirdes, ja teekond sealt Siinai poolsaare lõunaossa ei olnud väga pikk. Mooset vaatama minnes võttis Jitro kaasa ka tema naise ja kaks poega. See on muide ainuke koht, kus Piibel mainib ka Moosese nooremat poega. Poegadele antud nimed reedavad meile Moosese meeletu ja mõtteid sel ajal, kui pojad sündisid. Nime Geersom esimene silp ger tähendab tõlkes võõrast. See näitab, et Midjanimaal lambaid karjatades tundis Mooses end seal võõrana, pagendatuna, mis on ka loomulik. Aga teise poja nimi Elieser näitab, et Mooseses on siiski tärpanud lootus – Elieser tähendab tõlkes: "Minu Jumal on abi".

Piibel ei räägi meile, millal oli Mooses saatnud oma naise ja pojad Egiptusest Midjanimaale tagasi. Tõenäoliselt toimus see siis, kui Egiptuses algasid nuhtlused. Moosese äia nimetatakse korduvalt Midjani preestriks. Uurijad, kes on lähemalt analüüsinud vastavat algeelset terminit, on jõudnud järeldusele, et see tähendab Midjani kõige tähtsamat preestrit. Kui see on nii, siis tähendab see, et Jitrol oli oma rahva hulgas autoriteeti.

Kuidas toimus kohtumine Mooseseaga, sellest kuuleme edasi.

18:5–7 Ja Jitro, Moosese äi, tuli Moosese juurde koos ta poegade ja naisega sinna kõrbesse, kus ta oli leeris Jumala mäe juures. Ja ta käskis Moosesele öelda: „Mina, su äi Jitro, tulen sinu juurde, samuti tuleb su naine ja koos temaga ta kaks poega.” Siis Mooses läks välja oma äiale vastu, kummardas ja andis temale suud; kui nad olid küsinud teineteise käekäigu järele, siis nad läksid telki.

Nagu varsti näeme, oli Moosesele rahva juhina palju tegemist, sellepärast on loomulik, et Jitro ei pääsenud otse tema jutule. Ta pidi saatma kõigepealt saadikud, kes teatasid tema tulekust. Kummastust võib meis tekitada see, kui üksikasjalikult räägitakse Moosese ja Jitro kohtumisest, samal ajal kui naisest ja poegadest pole mingit juttu. Küllap tuleneb see sellest, et endastmõistetavatest asjadest pole mõtet rääkida. Kuidas aga suhtub Mooses Jitrosse, see ei ole endastmõistetav. Tähelepanuväärne on Moosese aupaklikkus, küllap sellepärast sellest räägitaksegi. Prožektor on suunatud sellele, mis toimub Moosese ja Jitro vahel. Ka tänapäeval pööratakse uudistes kõrgete riigitegelaste kohtumistele hoopis teistsugust tähelepanu, kui nende suhetele oma perekonnaga.

Järgnevalt kuulemegi reportaaži selle kohta, kuidas kulges Moosese ja tema äia kohtumine.

18:8–12 Ja Mooses jutustas oma äiale kõigest, mida Issand vaaraole ja egiptlastele Iisraeli pärast oli teinud, ja kõigest vaevadest, mis teekonnal olid olnud, ja kuidas Issand nad oli päästnud. Ja Jitro tundis rõõmu kõigest sellest heast, mida Issand oli Iisraelile teinud, päästes tema egiptlaste käest. Ja Jitro ütles: „Kiidetud olgu Issand, kes teid päästis egiptlaste ja vaarao käest! Nüüd ma tean, et Issand on suurim kõigest jumalatest, sest ta päästis rahva Egiptuse käe alt, kui nad olid ülbed nende vastu.” Ja Jitro, Moosese äi, tõi põletus- ja tapaohvreid Jumalale; ja Aaron ja kõik Iisraeli vanemad tulid, et Jumala ees leiba võtta üheskoos Moosese äiaga.

Moosese äia roll on andnud mitmesugust mõtlemisainet. Ühest küljest selgub tema sõnadest, et seni ei olnud ta päris kindel, kas Issand ikka suudab oma rahvast aidata. Samuti näitavad ta sõnad, et ta usub paljudesse jumalatesse. Teisest küljest aga toob ta Iisraeli Jumalale ohvreid ja nimetab teda suurimaks kõigest jumalatest. Oma osa mängib siin ka see, mida ta on äsja kuulnud Mooseselt. Nii võivad tema arusaamad tunduda meile omajagu vastuokslikud.

Tegelikult aga võiks küsida, mida muud me peaksimegi ootama? Ka midjanlased on Aabrahami järeltulijad. Nende ema oli Ketuura, kellega Aabraham abiellus pärast Saara surma. Loomulikult pidi nendegi perekonnas olema räägitud sellest Jumalast, kes oli toonud Aabrahami Kaldea Urist töötatud maale. Seetõttu võib vaevalt uskuda, et midjanlased olid elava Jumala päriselt unustanud. Samal ajal aga elasid nad keskkonnas, kus ümberringi teeniti väga paljusid erinevaid jumalusi. Sellises keskkonnas tekkis kergesti arusaam, et igal rahval ongi omad jumalad, ühtedel ühed, teistel teised.

Nagu tänapäeval on jumalate kohta väga palju erinevaid arusaamu, nii pidi neid sel ajal olema veelgi rohkem. Samal ajal oli Piibli ilmutus elavast Jumalast alles sündimas. Kui nüüd niisuguses keskkonnas jõuab Jitro järeldusele, et Iisraeli rahva Jumal on suurem kui kõik teised jumalad, siis tähendab see sellel ajal ja selles maailmas tegelikult tohutult suurt usutunnistust. Ainuüksi selle põhjal, mida ta Mooseselt on kuulnud, on ta teinud järelduse, et pole olemas teist jumalat, keda võiks võrrelda Issandaga. Sellepärast otsustaski ta talle ka ohverdada. Ja ka Moosesele ja Aaronil polnud selle kohta midagi öelda – tõepoolest, kogu maailmakõiksuses ei ole teist niisugust Jumalat.

Pärast ohverdamist toimus pidulik lõunasöök osaduse ja sõpruse märgiks, nagu neid korraldatakse ka tänapäeval.

Järgmisel päeval aga pidi Mooses oma tööülesannete juurde tagasi pöörduma, ja siis nägi Jitro, et seal ei ole kõik korras.

18:13–18 Järgmisel päeval, kui Mooses istus rahvale kohut mõistma ja rahvas seisis Moosese juures hommikust õhtuni, nägi Moosese äi kõike, mida ta rahvaga tegi, ja ütles: „Mis see on, mis sa rahvaga teed? Mispärast sina üksi istud, aga kõik rahvas seisab su juures hommikust õhtuni?” Ja Mooses vastas äiale: „Rahvas tuleb ju minu juurde Jumalalt nõu küsima. Kui neil on mingi asi, siis tullakse minu juurde ja mina mõistan kohut nende vahel ning teen teatavaks Jumala määrused ja tema Seaduse.” Siis Moosese äi ütles temale: „See asi pole hea, mis sa teed. Sa nõrked päris ära, niihästi sina kui ka see rahvas, kes su juures on, sest see tegevus on sulle raske. Sa ei jaksa seda üksinda teha.

Mis see siis olgu! Mida see Mooses õieti teeb? – Mooses ütleb, et tal on palju tööd, sest rahval on palju probleeme ja kohtuasju. Tema kui Jumalale lähedane isik peab leidma kõikidele õiged vastused. Jitro aga ütleb selle peale, et nii see asi küll ei lähe. Selline tegevus on arutu. Kuidas võib üks inimene tulla toime terve rahva kõikide probleemidega? Niisuguse teguviisi tulemuseks saab olla üksnes see, et väsib ja põleb läbi nii Mooses ise kui ka terve see rahvahulk, kes järjekorras ootab.

Hiljem, kui Iisraeli rahvas oli juba tükk aega elanud töötatud maal ja kui nende üle valitses kuningas Taavet, tekkis üks tema vastu suunatud mäss just sellest, et kuningal polnud kõikide inimeste jaoks aega. Selle olukorra kasutas ära üks tema poegadest, Absalom, hakates inimesi enda poole meelitama. 2. Saamueli raamatu 15. peatüki algusest võime lugeda, kuidas see toimus:

"Ja pärast seda sündis, et Absalom hankis enesele vankri ja hobused ning viiskümmend meest, kes jooksid tema ees. Ja Absalomil oli kombeks tõusta vara ja seista värava ligidal tee ääres; igaühe, kes riiuasja pärast pidi tulema kuninga juurde kohtusse, kutsus Absalom enese juurde ja küsis: „Kust linnast sa oled?” Ja kui ta vastas: „Su sulane on ühest Iisraeli suguharust”, siis ütles Absalom temale: „Vaata, su asjad on head ja õiged, aga kuninga juures pole sul kedagi, kes sind kuulda võtaks.” Ja Absalom jätkas: „Mind peaks küll pandama maale kohtumõistjaks! Siis tuleks igaüks, kellel on riiu- või kohtuasi, minu juurde ja mina mõistaksin temale õigust.”” (2Sm 15:1–4)

Muidugi, Absalom on ennekõike siiski au- ja võimuahne ning kasutab olukorra enda huvides ära. Samal ajal aga siiski on sellised probleemid tuttavad kõikidel aegadel ja kõikides ühiskondades. Jitro mõistis, et kui Mooses jätkab samal moel, siis ei saa sellel häid tagajärgi olla. Tulemuseks on väsinud ja läbi põlenud juht ja rahulolematu rahvas.

Sama probleemi võib kohata ka tänapäeval ja ka kogudustes. Juhtivatel kohtadel olevatel inimestel on palju igasuguseid kohustusi ja tööd, ja mitte alati pole võimalik abivajajaid siis vastu võtta, kui nad seda sooviksid. Mõnelegi inimesele võib tunduda, et kõigil on kiire ja kellelgi pole nende jaoks aega. Probleem võib lisaks olla veel selleski, et need, kes palju teevad, ei usalda eriti oma ülesandeid teiste hooleks. Nad võivad arvata, et üksnes nemad on kõikides küsimustes piisavalt pädevad otsustajad, et teised ei saaks nende ülesannete täitmisega hakkama.

Nüüd aga oli Moosese äial varuks hea nõu.

18:19–27 Kuule nüüd mu häält, ma annan sulle nõu, ja küllap on ka Jumal sinuga: sina ole rahva asemik Jumala juures ja vii asjad Jumala ette. Sina seleta neile määrusi ja Seadust ja anna neile teada tee, mida neil tuleb käia, ja töö, mida nad peavad tegema. Aga sina vali kogu rahvast tublisid mehi, kes kardavad Jumalat, ustavaid mehi, kes vihkavad ahnust, ja pane need neile pealikuiks iga tuhande, saja, viiekümne ja kümne üle. Nemad mõistku rahvale kohut igal ajal! Ja olgu nõnda: nad toogu kõik suured asjad sinu ette ja otsustagu kõik väikesed asjad ise. Tee nõnda

oma koorem kergemaks ja nemad kandku seda koos sinuga! Kui sa seda teed ja Jumal sind käsib, siis sa jaksad vastu pidada, samuti läheb ka kogu see rahvas rahul olles koju.”

Ja Mooses kuulas oma äia sõna ning tegi kõik, mis see oli öelnud. Ja Mooses valis tublisid mehi kogu Iisraelist ning pani nad juhtideks rahvale, pealikuiks iga tuhande, saja, viiekümne ja kümne üle. Ja need mõistsid rahvale kohut igal ajal; raskemad asjad tõid nad Moosese ette, aga kõik väikesed asjad otsustasid nad ise. Siis Mooses saatis teele oma äia ja see läks oma maale.

Võib arvata, et seda nõuannet ei mõelnud Jitro välja kohapeal, vaid selline toimimisviis oli midjanlaste hulgas juba kasutusel. Egiptusest väljunud orjarahva jaoks oli aga selline vastutuse jagamine ja delegeerimine uus. Mooses leidis, et Jitro antud nõuanne on tark, ja toimis vastavalt sellele. Ta oli piisavalt alandlik, et oma äia kuulda võtta.

Siinkohal tasub mõelda endale: kuidas käitun mina, kui keegi mulle nõu annab? Eriti juhul, kui ma olen kõrges ametis? Nii kõrgetel kui madalatel ametipostidel on alati inimesi, kes ei lase endale nõu anda, vaid arvavad, et just nemad teavad kõige paremini, kuidas tuleb asju ajada. Tegelikult aga näitab selline suhtumine inimeste uhkust ja ebakindlust, võimalik, et ka rumalust. Tõelise tarkuse tunnuseks ei ole mitte see, et inimene arvab ise kõike teadvat ja suutvat, vaid just see, et ta oskab kuulda võtta häid nõuandeid.

Moosese äia nõuande tulemusena sai Iisraeli ühiskond oluliselt organiseeritud. Igaüks allus kellelegi ja igal juhul oli oma vastutus. Nõnda hakkab endistest orjadest kujunema iseseisev rahvas. Ilmselt see ongi põhjus, miks Piibel sellest kõigest räägib.

Nüüd oli visiit lõppenud, Jitro võis taas koju minna ja tal oli põhjust olla endaga rahul. Ta oli saanud olla kasulik oma väimehele, kellel nüüd olid toime tulemiseks paremad eeldused.

Jitro antud nõuandega seoses võivad tekkida ka küsimused, millele polegi nii lihtne vastata. Näiteks, miks polnud Jumal ise andnud Moosesele seda nõu, kui see oli nii hea? Kas oli Jitro ettepanekus peidetud sõnum, et Jumal ei oska oma rahva eest siiski päris korralikult hoolitseda? Jumal oleks võinud ju ka varem Moosese koormat kergendada. Või veelgi raskem küsimus: kui Jitro poleks tulnud ja Moosesele seda nõu andnud, kas oleks Jumal ise andnud Moosesele ühel päeval veelgi paremat nõu?

Selline küsimus või mõte on muidugi puhas spekulatsioon ja sellele meil vastust ei ole. Aga see, et Jitro andis Moosesele head nõu, näitab minu arvates lihtsat tõde: Jumal kasutab erinevaid inimesi üksteise õnnistamiseks. Ja mitte alati ei ole isegi Jumala poolt kutsutud ja võitud juhid kõiges kõige targemad. Ka nende abistamiseks võib Jumal teinekord kasutada päris lihtsaid inimesi, isegi selliseid, kellest poleks osanud seda kunagi oodata. Nimelt räägib Jumal oma sulastele mitte ainult otse ja vaimus, vaid mõnigi kord ka teiste inimeste kaudu. Ja kui inimene sellisel puhul ütleb näiteks: "Mina kuulan ainult Jumalat, mitte inimesi," siis võib tegelikkuses juhtuda, et just Jumala hääle jättiski ta kuulmata – hääle, mis tuli teise inimese suu kaudu.

Kuidas koguduste ja kirikute tööd paremini organiseerida, selle üle mõtlemisele kulutatakse palju aega ka tänapäeval. Ja mõnigi kord võidakse mõelda, et uued abinõud, meetodid ja võtted lahendavad koguduste probleemid. Tegelikud probleemid on aga alati sügavamal, neid ei saa lahendada pinnapealsete võtetega. Kaugeltki alati ei piisa sellest, et teatud asjad lihtsalt korraldatakse ümber ja tehakse uut moodi. Kus on tülid ja lahkkelid, seal on asi sageli selles, et igaüks on oma seisukohas kindel ja keegi ei taha järele anda. Peale selle on alati olukordi, kus mõni inimene ongi isekuse ja kurjuse poolt nõnda pimestatud, et ta oma ülekohtu ei märka ega tunne. See on üks patu põhilisi omadusi – ta pimestab inimese, kelle ta enda võimusesse haarab. Seal ei aitagi muu kui see, et erapooletud kohtunikud peavad õigust mõistma.

Aga seegi on sageli üksnes hädapärane abinõu, mis aitab kuidagi edasi elada, mitte probleemi tõeline lahendus. Sest kui kurjategija saab oma karistuse, siis leiab ta ju tavaliselt, et see on ülekohtune, ja vabanedes läheb ta uuesti kurja tegema. Selles mõttes aitab Jitro ettepanek küll ühiskondlikus elus paremini toime tulla, sügavamaid probleeme see aga ei lahenda.

Tegelikult aga ei lahenda ülekohtu probleemi inimühiskonnas ka mitte miski muu. See laheneb üksnes seal, kus inimene oma pattu tunnetab ja pöördub abi saamiseks Jumala poole. Ainult Jumal suudab inimese probleeme lõplikult lahendada, ja ta teeb seda seal, kus seda tõsiselt soovitakse.

Aga Jitro nõuandes on väga tähelepanuväärne veel üks asi. Nimelt jääb tema süsteemis koht ka Jumala jaoks. Kõigepealt pidi Mooses õpetama rahvale üldiselt Jumala Seadust ja teid, ja neid, kes seda õpetust vastu võtsid, kes olid jumalakartlikud, võis panna ka lahendama väiksemaid kohtuasju. Suured ja rasked küsimused aga toodagu Moosese ette ja Mooses viigu need Jumala ette, st lahendagu need koos Jumalaga.

Ainult Jumalalt võivadki tulla tõelised vastused ka meie koguduste tänapäevaste probleemide lahendamiseks. Ei piisa üksnes tööruhmades ja komiteedes, eriti, kui neid tekib nii palju, et Jumalalt nõu küsimiseks ja tema vastuste kuulmiseks puuduvad aeg ja oskused. Siis võime leiutada küll uusi töömeetodeid, aga sisuliselt ei tarvitse olukord paraneda, sest suure sagimisega võidakse olla mindud Jumalast kaugele.

Seitsmes olukord, millesse rahvas on sattunud enne Siinai mäe juurde jõudmist, on üsna tõsine ja tuttav meilegi. See on olukord, kus inimeste vahel lõovad välja kõikvõimalikud probleemid ja vastuolud. Ja nähtavasti puuduvad siin kerged ja ainuõiged lahendused. Edasi jõuame Siinai mäe juurde, kus antakse kümme käsku. Aga nendest räägime juba järgmises saates.

PKK0170 2Ms 19:1 – 25

Kümme käsku – elu juhtnõu

2. Moosese raamatu 19. peatükis on Iisraeli rahvas jõudnud Siinai mäe juurde. Siitpeale 2. Moosese raamatu iseloom muutub. Kui seni oleme jälginud küllalt hoogsaid sündmusi, nagu rahva vabanemine Egiptusest, Kõrkjamere ületamine ja kõik sellele järgnev, siis nüüd jääb rahvas Siinai mäe juurde tükiks ajaks peatuma. Tähtsaim, mis siin toimub, on Jumala seaduste ja käskude andmine rahvale.

19:1–2 Kolmandal kuul pärast Iisraeli laste lahkumist Egiptusemaalt, just sel ajal, tulid nad Siinai kõrbesse, sest nad olid Refidimist teele läinud, Siinai kõrbesse tulnud ja kõrbes leeri üles löönud; Iisrael oli seal leeris mäe jalamil.

Nendes salmides on antud lühiülevaade seni läbitud teekonna kohta, mis lõppes jõudmisega Siinai mäe juurde. Siin saab rahvas oma Jumalat tundma õppida hoopis uuel viisil. Rahva vahekord Jumalaga saab vormistatud uuel tasemel, lepinguna, ja sellega kaasnevad ka nii kümme käsku kui ka kõik muud seadused.

Kümme käsku on ilmselt üks neid asju, mida Piiblist kõige enam teatakse. Need käsud kutsuvad erinevatel inimestel esile vägagi erinevaid tundeid ja mõtteid. Küllap ei ole palju neid inimesi, kes kümne käsu üle siirast ja suurt rõõmu tunneksid. Seda hoolimata sellest, et kui kõik inimesed kümme käsku tõesti täidaksid, siis oleks ju elu väga turvaline. Keegi ei peaks kartma kõndida öösel üksinda kõige pimedamatelgi linnatänavatel ega tundma hirmu, et keegi võiks talle kallale tungida. Poleks tarvis lukustada varaste kartuses ei majade ega autode uksi ega kahtlustada, et keegi sind halvasti taga räägib. Keegi ei kadestaks naabrit sellepärast, et tal on midagi paremat või ilusamat, ega himustaks tema abikaasat

endale. Kümne käsu näol on Jumal andnud inimkonnale tõesti tohutult väärtusliku kingituse – kui ainult inimesed oskaksid seda hinnata ja kasutada.

Kui aga kümme käsku nii head on, miks ei pane need siis enamikku inimesi röömust hüppama? Miks arvab enamik inimesi, et Jumala käsud neid piiravad ja ahistavad? Miks ei taheta neid ise õppida ega järgida ega ka õpetada oma lastele? Peab vist midagi tõsiselt korrast ära olema, kui nii häid ja universaalseid reegleid ei taheta röömuga järgida. Milles on siis viga?

Alustuseks võiksime püüda kujutleda, millist mõju võisid kümme käsku avaldada Iisraeli rahvale. Peame arvama, et küllap alguses püüdis rahvas neid käske täita. Mis aga edasi juhtus? Ilmselt selgus, et neid käske täita polegi nii lihtne, nagu esialgu võiks arvata. Pole sugugi kerge jätta teisest inimesest midagi halba rääkimata või olla himustamata kaunist, aga võõrast naist või meest. Ja mida rohkem Iisraellased püüdsid Jumala käske täita, seda selgemaks hakkas neile saama, et käskude täitmiseks läheb vaja midagi enam kui seda, milleks nemad olid suutelised. Lihtsalt öeldes: inimene on patu poolt rikutud ja tahab teha pattu, Jumala käsud aga segavad teda selle juures. Selles ongi kogu häda. Ja nähtavasti on see terve inimkonna, mitte ainult Iisraeli rahva häda, ja see häda on tänapäeval niisama suur nagu Piibli aegadelgi. See puudutab meid kõiki.

Aga sellega seoses peame mõistma veel ühte teistki olulist asja. Nimelt – mitte käsud ei teinud rahvast patuseks. Rahvas oli patune juba enne, kui käsud anti. Peame mõistma, et ka enne käskude andmist ei osanud rahvas elada himustamata, varastamata ja teistest halba rääkimata. Miks muidu oli eelmises peatükis tung Moosese kui kohtumõistja juurde nii suur, et Mooses pidi ära nõrkema?

Niisiis, kümme käsku ei teinud rahvast patusemaks, kui ta oli enne, küll aga seadis ta rahva patu endisest selgemini nende silme ette. See ongi Jumala käskude tegelik ülesanne – nad paljastavad inimesed oleva ülekohtu ja patu ja nende abil saab inimene rohkem teada oma võimetusest elada õigesti. Seda mõistes saab meile selgeks, miks kümme käsku ka tänapäeval kuigivõrd ei armastata. Inimesed ei taha, et neile tuletatakse meelde, et nende elu ei vasta nendele nõudmistele, mis Jumal inimesele on seadnud. Patt väljendub nimelt muuhulgas ka selles, et inimene ei taha ennast patuseks tunnistada.

Ometi, kui mõtleme kümne käsu üle paremini järele, peame tunnistama, et nendel käskudel endil pole midagi viga. Nad on tõesti igati head ja nad kaitseksid kõiki inimesi kurjuse eest, kui ainult nende järgi elataks. Jumala käsud on inimese jaoks tegelikult otsekui peegel, millest ta näeb oma tõelist palet. Peegli ees seisest tahaks iga inimene näha, et ta on veetlev, hea ja armastusväärne. "Peeglike, peeglike seina peal, kes on ilusaim kogu maal?" – Ja mitte ainult kuri kuninganna muinasjutust, vaid igaüks meie hulgast tahaks kuulda sõnu: "Sina oled ilusaim tervel maal!" Või vähemalt tahaksime kuulda: "Pole viga, sa näed täiesti normaalne välja."

Et hea välja näha, selleks näeb inimene reeglina ka üsna palju vaeva – ostab kallid riided jne. Kui aga seisame Jumala käskude peegli ees, siis tunnistab see halastamatult, et meie moraalses "välimuses" on paljugi asju, mis päevavalgust ei kannata. Neid asju tuleb üritada teiste eest kuidagi varjata või vähemalt neid õigustada, ja sellisest peeglist on kindlam eemale hoida. Näha enda kohta ebameeldivat tõde on hirmutav; ja veel hirmutavam on tunnistada, et antud pilt vastab tõele. Juba siis, kui Jumal käsud rahvale andis, oli see üsna hirmutav kogemus. Hiljem vaatleme seda sündmust lähemalt.

Kümme käsku jagunevad kahte ossa. Esimesed kolm käsku on otseselt seotud inimese ja Jumala vahekorraga, ülejäänud aga räägivad inimese vahekorra kaasinimesega. Tegelikult on käskude jagamine kümneks mõnevõrra tinglik ja erinevates kristliku kiriku harudes on seda tehtud erinevalt. Piibel ise ei nummerda käske, nii nagu nad on nummerdatud

katekismuses. Ka juudid on traditsiooniliselt jaganud käske pisut teisiti, kui meie oleme harjunud. Erinevate traditsioonide vaheline erinevus tuleneb esmajoones sellest, et esimest käsku piiritletakse erinevalt. Samuti langevad meie katekismuse järgi üheksas ja kümnes käsk sisuliselt kokku. Aga käskude jagamine või nummerdamine pole loomulikult sisuline küsimus, sellepärast pole meil põhjust selle juures pikemalt peatuda.

Jumalal on rahvale midagi öelda juba enne kümne käsu andmist.

19:3–4 Mooses läks üles Jumala juurde ja Issand hüüdis teda mäelt, öeldes: „Ütle nõnda Jaakobi soole ja kuuluta Iisraeli lastele: Te olete näinud, mida ma olen teinud egiptlastele, kuidas ma teid olen kandnud kotka tiibadel ja kuidas ma teid olen toonud enese juurde.

Päästes rahva Egiptusest, osutas Jumal, et ta tahab oma rahva eest hoolt kanda. Rahvas on juba korduvalt saanud kogeda Jumala armu. Kõigi nende vajaduste eest oli hoolitsetud, kõik oli nende jaoks valmis. Ka kõrbes said lahendatud nii söögi kui ka joogi probleemid, ehkki need esialgu tundusid hirmutavad. Jumal oli kandnud oma rahvast tõesti nagu kotka tiibadel.

Edaspidi aga ootab Jumal midagi ka rahvalt.

19:5 Ja kui te nüüd tõesti kuulate minu häält ja peate minu lepingut, siis te olete minu omand kõigi rahvaste hulgas, sest minu päralt on kogu maailm.

Jumal ütleb siin, et ta tahab sõlmida oma rahvaga lepingu, aga lepingulise vahekorra üheks oluliseks eelduseks on, et rahvas Jumalat ka kuulaks. Ka inimeste vahel ei ole lepinguline vahekord võimalik, kui lepingu osalised teineteisega ei arvesta. Juudid pühitsevad veel tänapäevalgi Seaduse andmist, sest nad näevad selles Jumala armulikkust. Ja tõesti, Jumala Seadus on antud selleks, et inimese elu oleks selle läbi kaitstud. Samas aga võib öelda, et Jumala Seadus on teatud mõttes ka armutu. Nimelt paljastab see armutult inimese puudused ja patud.

Seoses Jumala käskude ehk Seadusega peame mõistma veel üht väga olulist asja. Nimelt – need ei ole mõeldud teeks Jumala juurde või osadusse Jumalaga. Kõigepealt tuleb Jumal oma pääste ja abiga, alles seejärel antakse seadused. Juba varem oli Jumal valinud selle rahva enda rahvaks ja kandnud tema eest hoolt. Alles hiljem andis Jumal käsuseaduse, et rahvas teaks, millist elu Jumal neilt ootab. Sajandite jooksul aga on kümne käsu tähendus moondunud ja neid on hakatud pidama teeks Jumala juurde. Tegelikult aga näitab Jumala Seadus ühest küljest Jumala pühadust ja täiuslikkust, teisest küljest aga inimese puudulikkust ja patust. Seadus on nagu peegel, mis näitab inimese tõelist palet. Sellepärast kirjutabki apostel Paulus Kirjas roomlastele, et Seaduse läbi ei tule mitte õigeks saamine, vaid patu tundmine. Seaduse õige tundmaõppimise tulemuseks on, et igaüks peab suu kinni panema ja terve maailm osutub Jumala ees süüdlaseks (Rm 3:19–20).

Iga maine seadus väljendab oma koostajate iseloomu, arusaamu ja taotlusi. Jumala Seadus peegeldab Jumala olemust – tema täiuslikkust, pühadust ja tingimatust. Nõnda tehes rebib Jumala Seadus maha kõik sellised kujutlused, et inimene võiks oma tegudega Jumalale meelepäraseks saada. Lihtsamalt öeldes: kuidas inimene ka ei pingutaks, Jumala mõõtu ei suuda ta täita iialgi.

Niisiis, Jumala Seadus ei ole mõeldud inimesele pääseteeks. Kristlastena me teame, et pääseteeks on Jumala arm. Arm aga ei tähenda hoopiski mitte seda, et Jumal lööks Seadusele käega või vaataks sellele läbi sõrmede. Kui me kõigepealt pole tundma õppinud Jumala Seaduse rangust ja absoluutsust, siis ei oska me kuigi kõrgelt hinnata ka Jumala armu. Sellepärast annabki Jumal oma rahvale kõigepealt Seaduse, ja alles hiljem armu. Alles siis, kui oleme tõeliselt näinud

oma patusust, võime ka mõista, miks me vajame Jeesust. Seda ütlebki Paulus otse Gl 3:24: "Nõnda siis on Seadus olnud meie kasvatajaks Kristuse poole, et me saaksime õigeks usust."

Muide, sõna "kasvataja" on algkeeles sama sõna, kust ka eesti keelde on tulnud sõna "pedagoog". Jumala Seadus on Jumala poolt antud pedagoog! Pauluse ajal oli pedagoogi ülesandeks kasvava lapse eest igati hoolitseda, ja kui tarvis, võtta tõrkuv laps käekõrvale ja viia ta kooli. Samamoodi toimib Jumala Seadus – ka see võtab meil otsekui käest kinni ja talutab meid Jeesuse risti juurde, et me seal kuuleksime, mida ütleb evangeelium.

Hea sõber, sa vajad Päästjat, sest sina ei oska elada seda elu nii, nagu sa peaksid. Sellepärast pidi Jeesus elama sinu eest täiusliku elu ja surema sinu eest sinu surma.

Aga läheme 2. Moosese raamatu 19. peatükiga edasi.

19:6–7 Te olete mulle preestrite kuningriigiks ja pühaks rahvaks. Need on sõnad, mis sa pead Iisraeli lastele rääkima!” Ja Mooses tuli ning kutsus rahva vanemad ja pani nende ette kõik need sõnad, nagu Issand teda oli käskinud.

Siin on Vana Testamendi ainuke koht, kus kasutatakse väljendit "preestrite kuningriik". Sarnane väljend on veel ainult Js 61:6, kus rahvast nimetatakse Issanda preestriteks. Mida mõeldakse väljendiga "preestrite kuningriik"? Kuna Iisraeli rahval ei olnud kuningat veel sel ajal ega tükk aega hiljemgi, siis viidatakse siin sellele, et Issand on kuningas. Ja kuna eelmine salm ütles, et Jumala päralt on kogu maailm, siis "preestrite kuningriik" tähendab, et Iisrael oli ja on mõeldud terve maailma preesterkonnaks.

Sellelesamale viitab ka teine siin kasutatud termin "püha rahvas". Püha rahvas on rahvas, kes on teiste rahvaste hulgast eraldatud Jumalale. Nii erineb Iisraeli rahvas kõigist teistest maailma rahvastest.

Väljendid "preestrite kuningriik", "Issanda preestrid" ja "püha rahvas" on erilised. Uues Testamendis kasutatakse neid väljendeid kristlaste kohta. 1Pt 2:9–10 on kirjutatud: "Teie aga olete „valitud sugu, kuninglik preesterkond, püha rahvas, omandrahvas, et te kuulutaksite tema kiidetavust”, kes teid on kutsunud pimedusest oma imelisse valgusse – teid, kes te muiste polnud rahvas, nüüd aga olete Jumala rahvas, teie, kelle peale polnud halastatud, nüüd aga on." Inimestest, kes on toodud pimeduse keskelt Jumala juurde, on saanud Jumala oma rahvas, püha rahvas ja kuninglik preesterkond!

Kuidas peab see püha rahvas või preesterkond oma ülesandid siis täitma? Sellele küsimusele vastab Peetrus järgnevates salmides järgnevalt: "Armsad, ma manitsen teid kui majalisi ja võõraid siin ilmas – hoiduge lihlikest himudest, mis sõdivad hinge vastu! Käituge hästi paganate keskel, et kuigi nad teist räägivad paha kui kurjategijaist, siiski, pannes tähele teie häid tegusid, annaksid nad Jumalale au aruandmise päeval." (1Pt 2:11–12)

Need lihtsad sõnad näitavad, millist elu on Jumala rahvas kutsutud siin maailmas elama. Kuninglik preesterkond ehk Jeesusesse uskujad inimesed viivad maailma keskele sõnumid oma armulisest kuningast. Samalaadne oli ka see kutsumus, mille sai Iisraeli rahvas Siinai mäe juures ja mille eest ta töötas hoolitseda. Kokkulangevus Iisraeli rahva ja kristlaste vahel ei ole juhuslik. Mõlemal on sama kutsumus.

19:7–8 Ja Mooses tuli ning kutsus rahva vanemad ja pani nende ette kõik need sõnad, nagu Issand teda oli käskinud. Ja kogu rahvas vastas üksmeelselt ning ütles: „Me teeme kõik, mis Issand on öelnud.” Ja Mooses viis rahva vastuse Issandale.

Nagu näeme, rahvas võtab Jumala pakkumise vastu. Aga sõnad "Me teeme kõik, mis Issand on öelnud" on pehmelt öeldes ülioptimistlikud. Ei kulunud kuigi palju aega, kui seesama rahvas juba laulis ja tantsis kuldvasika ümber. Töotusi on alati lihtne anda, aga raske täita.

Samasugune pimedus ja kergemeelsus on omane ka meie kaasaja kristlusele. Üpris lihtne on inimesel anda altari ees töötus, et ta tahab sealpeale elada Jumalale ja lasta end ristida või ka õnnistada koguduse liikmeks. Hoopis iseküsimus on, kuivõrd see inimene edaspidi ka tegelikult Jumalale elab. Enamasti arvatakse, et piisab, kui inimene elab suhteliselt korralikku elu. "Ma pole kellelegi midagi kurja teinud," ütleb mõnigi ennast kristlaseks pidav inimene. Sellised sõnad näitavad kõige ilmekamalt, et inimene ei tunne veel ei Jumala pühadust ega ka enda patusust. Ta usub, nagu Iisraeli rahvas Siinai mäe juures, et Jumala käskude täitmine pole probleem.

Õiges mõttes võib kristlaseks saada alles see, kes on mõistnud, et ta pole võimeline elama nii, nagu ta peaks. Ainult selline inimene vajab ja võib võtta vastu Jumala armu ja Päästjat.

Edasi aga tulevad ettevalmistused käskude andmiseks.

19:9–11 Ja Issand ütles Moosesele: „Vaata, mina tulen su juurde paksus pilves, et rahvas kuuleks, kui ma sinuga räägin, ja nad usuksid ka sind igavesti.” Ja Mooses kuulutas Issandale rahva vastuse. Siis Issand ütles Moosesele: „Mine rahva juurde, pühitse neid täna ja homme, ja nad pesku oma riided! Ja nad olgu valmis kolmandaks päevaks, sest kolmandal päeval astub Issand kogu rahva silma ees alla Siinai mäele.

Seaduse andmine oli väga tõsine ja püha hetk ja selle jaoks tuli vastavalt ka valmistuda. Tuli end ette valmistada nii sisemiselt kui ka väliselt. Riidedki vajasis pesemist!

Aga seegi polnud veel kõik.

19:12–13 Aga hoia rahvast igast küljest tagasi, öeldes: Hoiduge mäele üles minemast ja selle jalomit puudutamast! Igaühte, kes mäge puudutab, karistatakse surmaga! Kellegi käsi ei tohi seda puudutada, vaid ta visatagu kividega surnuks või lastagu maha; olgu loom või inimene, ta ei tohi jääda elama! Alles kui pikalt sarve puhutakse, võivad nad minna mäele.”

Siinai mäe juures toimunud sündmuste kirjeldustest näeme korduvalt, et Jumala tõeline ligiolu võib olla lausa eluohtlik. Seda võib võrrelda kõrgepingevooluga, mis tapab, kui sellele minnakse liiga lähedale või kui ollakse sellega hooletud. Kui me tänapäeval seda ei taju, siis sellepärast, et me pole Jumala otsese väe ja ligioluga kokku puutunud. Tegelikult leidub ka tänapäeval kristlasi, kellel on samalaadseid kogemusi, ehkki hoopis väiksemas mastaabis.

Üldiselt aga tuleb küsida, kas on meil tänapäeval enam väikestki aimu sellest, mida see tähendab, et Jumal on püha. Jumala vastu ollakse trotslikud, teda pilgatakse ja temast joonistatakse karikatuure. Paljud nendestki, kes peavad end kristlasteks, ei pea tema sõnast suurt lugu. Hoopis teistsugused mõtted ja tunded olid Iisraeli rahval, kui nad valmistusid vastu võtma Jumala käsku.

19:14–16 Ja Mooses tuli mäelt alla rahva juurde; ta pühitses rahvast ja nad pesid oma riided. Ja ta ütles rahvale: „Olge valmis kolmandaks päevaks! Ärge minge naise ligi!” Ja kolmandal päeval, kui hommik oli saabunud, sündis, et hakkas müristama ja välku lööma: mäe kohal oli ränk pilv ja kostis väga vali sarvehääl, nõnda et kogu rahvas, kes oli leeris, värises.

Rahvas pidi olema Jumalaga kohtumiseks igas suhtes valmis, ja nagu näeme, oli see kohtumine üpris hirmutav kogemus.

19:17–21 Siis Mooses viis rahva leerist välja Jumalale vastu; ja nad jäid mäe jalamile. Ja kogu Siinai mägi suitses, kui Issand laskus sinna tule sees; selle suits tõusis üles nagu sulatusahju suits, ja kogu mägi vabises kõvasti. Ja sarvehääl läks üha valjemaks; Mooses rääkis ja Jumal vastas temale valjusti. Ja Issand laskus Siinai mäele, mäetippu; Issand kutsus Moosese mäetippu ja Mooses läks üles. Ja Issand ütles Moosesele: „Mine alla, hoiata rahvast, et nad ei tungiks Issanda juurde teda vaatama, et paljud neist ei langeks!

Et mägi värises, see viib mõtted vulkaanipurskele, ja mõned uurijad ongi arvanud, et Siinai mägi oli vulkaan. Piibel aga ei räägi siin sellest, milline oli mägi, vaid Issandaga kohtumisest. Mägi värises, kuna Issand laskus mäele. Sellega kaasnesid tuli ja suits. Tuli on Piiblis mitmel muulgi puhul seotud Issanda tegevusega, suits aga oli vajalik ilmselt selleks, et Jumala otsene ligiolu inimesi ei põletaks. Ükski inimene ei kannataks Jumala otsest nägemist välja.

19:22–25 Ja preestridki, kes liginevad Issandale, peavad endid pühitsema, et Issand neid ei kohtleks karmilt!” Ja Mooses ütles Issandale: „Rahvas ei või tõusta Siinai mäele, sest sina oled meid hoiatanud, öeldes: Märki piir ümber mäe ja kuuluta see pühaks!” Ja Issand ütles temale: „Mine alla ja tule taas üles, sina ja Aaron koos sinuga! Preestrid ja rahvas aga ärgu tungigu üles Issanda juurde, et tema neid ei kohtleks karmilt!” Siis Mooses läks alla rahva juurde ja kõneles nendega.

Keset kõike hirmuäratavat kostab siiski Jumala armastav ja hoiatav hääl. See hääl annab inimestele teada, kuidas vältida surmaohtu. See hääl on rääkinud inimestele paradüüsimisest alates ja räägib veelgi. Surmaoht on tõeline, aga inimene ei tarvitse surma saagiks saada. Surma saab vältida, kui võtta tõsiselt seda, mida Jumal räägib.

PKK0171 2Ms 20:1 – 7

Ohtlikud pildid

Hakkame nüüd otseselt vaatlema Jumala kümme käsku.

20:1–3 Ja Jumal kõneles kõik need sõnad, öeldes: „Mina olen Issand, sinu Jumal, kes sind tõi välja Egiptusemaalt, orjusekojast. Sul ei tohi olla muid jumalaid minu palge kõrval!

Kõigepealt paneme neist sõnadest tähele, et see, kes siin räägib, on Jumal ise, mitte mõni inimene, kes avaldab oma arvamusi Jumala kohta. Kümme käsku on Jumala enda ilmutus inimestele, mitte mingid inimeste seisukohad. Jumal räägib, alustades sõnadega "Mina olen": "Mina olen Issand, sinu Jumal" – seesama Jumal, kes päästis sind Egiptusest ja tõi sind siia, kus sa praegu oled.

Nii näitab esimene käsk, kes on Jumal oma rahva jaoks – ta on päästja. Ei keegi ega miski muu päästnud rahvast Egiptuse orjusest. Seda tegi Jumal ise. Ja sellepärast on tal ka täielik õigus pretendeerida olema selle rahva Jumal, ja samal põhjusel ei tohi rahvas kummardada mingeid teisi jumalaid.

Iisraeli rahvas elas ajal, mil nõ "ametlikke jumalaid" oli väga palju. Juba Egiptusemaal oli neid tuhandeid ja Kaananimaal lisandus neid veelgi. Ja kuna eeskujuna on alati nakkav, oli ka Iisraeli rahva jaoks oht suur hakata teenima või kummardama mingeid teisi jumalaid, kes näisid huvitavamad või kasulikumad. Siinkohal ei seleta Jumal pikemalt, miks ei tohi kummardada teisi jumalaid. Kui lähtuksime inimlikest arvamustest, siis võiksime näiteks laiendada demokraatia põhimõtteid ka jumalate maailmale. Võiksime öelda, et kõik religioonid on ühtviisi head – või ka ühtviisi puudulikud – ja

seetõttu ei tohi üht neist eelistada teistele. Või siis võiksime võtta tänapäeva kõige moodsama usu ja öelda, et tegelikult ongi olemas ainult üks jumal, keda lihtsalt erinevad rahvad teenivad erinevate nimede all. Või siis võiksime öelda, et kuna tegelikult on ikkagi olemas ainult üks Jumal, siis pole ebajumalate kummardamisel mingit tähtsust – nagunii pole neid tegelikult olemaski.

Nii võiksime me arvata inimlikult, Jumal aga ütleb selgelt: mina olen su Jumal, ja teisi jumalaid ei tohi sul olla! Mitte ainult minu asemel, vaid isegi minu kõrval! See tähendab, ei tohi olla niisugust suhtumist, et ma usun küll Jumalasse ja austan teda, aga peale selle on mul veel muid väärtusi, millele tahan oma elu pühendada.

Kui inimene tahab olla ühtaegu mitme peremehe teenistuses, mis sellest siis välja tuleb? Vähemalt Jeesus ütles, et meil ei ole võimalik ühtaegu teenida nii Jumalat kui ka mammonat – st nii taevaseid kui ka maiseid eesmärke. Tegelikuses kaldub inimene ikka rohkem kas ühe või teise poole.

Kõigepealt peame arvestama, et ajal, mil Jumal andis Iisraeli rahvale kümme käsku, ei olnud veel teada, et teisi jumalaid pole tegelikult olemaski. Iisraeli rahvas oli alles sündinud, ja kui nad nägid, kuidas igaüks teenis ja kummardas oma jumalaid, võisid nad loomulikult arvata, nagu arvatakse tänapäevalgi, et seal pole mingit põhimõttelist vahet – igaüks võibki ise endale meelepärased jumalad valida. Issand võis nende jaoks olla heal juhul üksnes suurem jumal, kui teised. Nii pidi Issand alustama oma rahva õpetamist kõige esimestest tähtedest – kõigepealt peab rahvas unustama teised jumalad, st teised eesmärgid oma elus, ja hakkama õppima tundma oma Issandat. Alles aja jooksul, kui Jumala ilmutus kasvas, hakkas ka Iisraeli rahvale saama selgemaks, et tegelikult ongi olemas ainult üks Jumal. Üldiselt aga kehtis vanaaegses maailmas arvamus, et igal rahval on omad jumalad.

Aga sellel, miks Jumal keelab teiste jumalate kummardamise ja teenimise, on ka hoopis tõsisem põhjus. See põhjus selgub 1Kr 10:19–20. Paulus räägib selles lõigus ebajumalatele ohverdatud lihast ja ütleb, et eesenesest pole selle lihaga mingit probleemi ja ebajumalgi ei ole mingi tõeline Jumal. Ta kinnitab: "Ei! Vaid ma ütlen, et seda, mida ohverdatakse, ei ohverdata Jumalale, vaid kurjadele vaimudele. Aga ma ei taha, et teie saaksite kurjade vaimude kaaslasteks."

See võib olla meie jaoks väga ebameeldiv tõsiasi, et vaimses maailmas võime me kohtuda mitte ainult Jumalaga, vaid ka kurjade vaimudega. Paljudele meeldib väga uskuda, et kõik, mis vaimsest maailmast tuleb, on hea ja kasulik, aga paraku ei vasta see tõele. Kurjade vaimude maailm on väga reaalne maailm. See selgub mitte ainult Piiblist, vaid ka siis, kui võtame kätte mõne selleteemalise tänapäeva ajakirja, mida müüakse igas poes. On aga võimatu teenida ühtaegu nii elavat Jumalat kui ka kurje vaimu, tundugu nad pealegi huvitavad ja kasulikud.

See ongi kõige tõsisem põhjus, miks Jumal keelab igasuguse ebajumalate kummardamise. Ebajumalate kummardajad ei kummarda mitte tühjust, vaid Jumala vastaseid vaimseid jõude.

Seejuures peame arvestama veel ühe tõsise asjaoluga, mis eksitab paljusid inimesi. Nimelt maskeerivad kurjuse jõud ennast sageli millekski kasulikuks, põnevaks ja heaks. Seda näeme juba Piibli esimestelt lehekülgedelt – madu esitles end inimese parema sõbrana, kui seda võiks olla Jumal ise, ja nii teeb ta tänapäevani. Paljud inimesed kahjuks ka usuvad teda. Aga selle usu tulemus on samasugune, nagu see oli juba paradiisiaias – tegemist on traagilise ja saatusliku pettusega. Ebajumala teenija teenib saatanat ja tema seltskonda, aga sageli nõnda, et ta seda ise ei teagi.

Edasi võiks esitada küsimuse, kas ebajumalate teenimist esineb veel ka tänapäeval – ajal, mil vähemalt kultuurses läänemaailmas paljud inimesed enam jumalatesse kui sellistesse ei usugi? – Siin tuleb vastata, et ebajumalateenistuse vorm on tänapäeval oluliselt muutunud, sisu on aga sama, mis vanastigi. Enam ei kummardata ebajumalaid templites ega tooda neile rituaalseid ohvreid, vaid seda tehakse igapäevaelus. Näiteks kummardasid kreeklased omal ajal

veinijumal Dionysios ja viljakusejumalannat Aphroditet. Tänapäeval kasutame samadest asjadest rääkimiseks mõisteid alkoholism ja seks. Kummagi teenimine ei näi meie ajal vähenevat, vaid vastupidi, ilmutab kasvutendentse.

Aga need pole kaugeltki ainsad tänapäevased ebajumalad. Tegelikult on ebajumalateenistusega tegemist alati, kui inimene otsib oma elus turvalisust millestki muust kui elavast Jumalast. Populaarsemate tänapäeva ebajumalate hulka kuuluvad raha, omand ja edu. Peajumalaks aga on küllap inimene ise, koos kõikide oma arvamuste ja soovidega.

Peale selle on muutunud küllalt populaarseks ka idamaised usundid, mille järgi jumalus on kõikjal. Sageli kutsutakse seda jumalust inimeses ja maailmakõiksuses voolavaks energiaks, millega inimese olemus püütakse viia kooskõlla, kasutades selleks mitmesuguseid idamaiseid tehnikaid. Muidugi ei ole sellistel arusaamadest midagi tegemist Piibli Jumalaga, kes ei ole mingil juhul osa oma loodust.

Võib-olla kõige tavalisem viis, kuidas esimest käsku rikutakse, seisneb selles, et Jumala asemele pannakse inimene ja Jumala sõna asemele inimeste arvamused. Inimene ise on kõige mõõdupuu ja tema tahe asendab Jumala tahte. Tegelikult aga kummardab inimene selliselgi juhul saatanat, ja seda enda teadmata, sest saatan üks peamisi eesmärke on algusest peale panna inimene tegema oma tahtmist, selle asemel et ta teeks Jumala tahtmist.

Kunagi ei sünni midagi head siis, kui inimene võtab endale Jumala koha, st hoiaku, kus tema on oma valitsuspiirkonnas "kõikvõimas" ja ainuõige otsustaja. Kui selline inimene satub riigi etteotsa, siis võime tulemusi vaadata näiteks XX sajandi ajaloo; kui tal on väiksem valitsuspiirkond, siis kannatavad selle all need, kes peavad talle alluma. Kui mitte mujal, siis näiteks oma perekonnas. Peame arvestama, et igasugune kummardamine, mis ei ole suunatud Jumalale, teenib tegelikult Jumala vastast.

Hoolikamalt vaadates näeme, et esimene käsk on niivõrd sügav ja universaalne, et tegelikult sisaldab see ka kõiki teisi käske. Kui inimene võtab tõsiselt esimest käsku, siis ei tee ta kompromisse ka teiste käskude suhtes.

Aga tuleme teise käsu juurde.

20:4–6 Sa ei tohi enesele teha kuju ega mingisugust pilti sellest, mis on ülal taevas, ega sellest, mis on all maa peal, ega sellest, mis on maa all vees! Sa ei tohi neid kummardada ega neid teenida, sest mina, Issand, sinu Jumal, olen püha vihaga Jumal, kes vanemate süü nuhtleb laste kätte kolmanda ja neljanda põlveni neile, kes mind vihkavad, aga kes heldust osutab tuhandeile neile, kes mind armastavad ja mu käske peavad!

See käsk on otseselt seotud eelnevaga, ebajumalateenistuse teemaga. Ja seegi käsk võib olla tänapäeval aktuaalsem, kui kunagi varem. Kui vanasti teeniti mingeid jumalusi, siis tehti neist alati mingid kujud või pildid, mis esindasid vastavat jumalust. Moosese aegadel tehti neid kivist, puust, hõbedast või kullast. Neid kummardati ja nendele ohverdati. Tõeline Jumal aga keelab endast igasuguste kujude või piltide tegemise. Ilmselt sellepärast, et kui see saaks tehtud, siis oleks valmis järjekordne ebajumal. Jumala kuju või pilt hakkaks asendama Jumalat ennast. Pealegi on selge, et parimategi kavatsustega tehtud pilt või kuju ei suuda iialgi esindada Jumalat sellisena, nagu ta tegelikult on.

Aga see Jumala käsk kujutab endast meie jaoks ka tõelist probleemi. Sest raske on elada nii, et meil puudub Jumalast igasugune pilt või ettekujutus. Kõige primitiivsem Jumala kuju on pilve serval istuv halli habemega vanamees; aga ka siis, kui me lähesime sellest edasi ja paneksime mängu oma parima kujutlusvõime, ei suuda me ilmselt ikkagi kujutada Jumalat kunagi ette sellisena, nagu ta tegelikult on. Jumal on midagi niivõrd suurt, et ta ei mahu inimese mõtetesse ega kujutlusvõimesse.

Tegelikult peaksime olema väga ettevaatlikud juba siis, kui üritame kujutada oma kaasinimest. Näiteks on ju tavaline, et me oma kaasinimestest teatud viisil mõtleme või ka räägime – ühtedest halvemini, teistest paremini, vastavalt sellele,

mis meile tema juures parajasti korda läheb. Samuti võib teist inimest näiteks ka maalida või pildistada. Aga miks näiteks fotografeerimiselgi tahetakse tavaliselt, et inimesed naerataksid? Muidugi selleks, et nad jätaksid endast parema mulje ...

Ükskõik, millisel viisil me ka kaasinimest ei kujutaks, alati on tegemist osalise, mitte täiusliku tõega. Ja sageli võib meie loodud pilt tegelikkusest vägagi oluliselt erineda, nii halvemas kui ka paremas suunas. Halvemas suunas sel juhul, kui teine inimene meile mingil põhjusel ei meeldi, paremas suunas aga sel juhul, kui me teda idealiseerime. Sellepärast on ohtlik inimesi tembeldada. Mitte keegi meist ei ole täielikult selline ja ainult selline, nagu teatud arvamus või hinnang ütleb. Ainult Jumal teab iga inimese kohta kogu tõde, sellepärast on üksnes Jumal ka inimese üle lõplik otsustaja ja kohtumõistja.

Tulles tagasi Jumala juurde – ainuke võimalus teda õieti tundma õppida on uskuda ja võtta tõsiselt seda, mida ta ise enda kohta Piiblis ütleb. Piiblis sellepärast, et just sellesse raamatusse on koondatud olulisem osa sellest, mida Jumal endast ajaloo jooksul inimkonnale on ilmutanud. Ja peame arvestama, et kui on tegemist tõelise Jumalaga, siis ei pea ta alati toimima mitte nii, nagu meie arvame või ootame, ega olema selline, nagu meie sooviksime, et ta oleks. Piibli lehekülgedel näeme, et Jumal teeb mõnikord ka niisuguseid asju, mis tekitavad meis, inimestes õudust. Aga Jumalana ei vaja ta meie kaitset ega õigustusi. Ta on see, kes ta on, nagu ütleb juba tema nimigi, mitte see, kellena meie tahaksime teda näha.

Viimati loetud salmides oli ka midagi niisugust, mis tekitab meis tõsiseid küsimusi. Eriti ebajumalateenistus on asi, mis toob kaasa tagajärjed ka lastele kolmanda ja neljanda põlvni. Võiks küsida, miks teeb Jumal nõnda? Kas ta on ülekohtune, et nuhtleb vanemate pattude eest lapsi? – Siin aga tuleb tähele panna kahte asja. Kõigepealt ei kehti see igal juhul ja alati, vaid üksnes nende laste suhtes, kes jätkavad Jumala vihkamise liini. Kui aga keegi sellelt teelt pöördub ja hakkab hoopis Jumalat armastama, siis on otsekohe katkenud ka see needuse liin ja selle asemele tuleb hoopis õnnistus, kusjuures õnnistus on hoopis rikkalikum.

Teiseks aga peame arvestama, et meie maailmas toimib külvi ja lõikuse seadus, ja see ongi põhjus, miks lapsed peavad sageli vanemate pattude pärast kannatama. Sellise maailma, milles me praegu elame, oleme ju saanud päranduseks oma vanematelt. Ja meie järeltulevad põlved omakorda peavad toime tulema selliste globaalprobleemidega nagu hävitatud vihmametsad ja kõrbete kiire levik, looduse saastumine ja ilmastiku muudatused. Kõik need ja paljud väiksemad probleemid on aga nende ohvrite tulemus, mis on toodud nii raha kui ka ahnuse ebajumalate altaritele.

Seesama kehtib ka hoopis väiksemas mastaabis, näiteks perekonna ringis. Kui näiteks vanemad lahutavad abielu, ei saa lapsed sellest kuidagi puudutamata jääda. Kui laps ei kuulata ja nende arvamustega ei arvestata, siis sellegi harjumuse võtavad nad kaasa ka oma ellu ja kohtlevad vastavalt tõenäoliselt ka oma lapsi. Seda aga mitte sel juhul, kui vahepeal leiavad inimesed Jumala armastuse, ja see neid uuendab.

See ongi koht, kus kättemaksu asemele tuleb hoopis õnnistus. Jumala arm võib muuta ja purustada halvad arengusuunad ja tuua needuse asemele õnnistuse. Meenutagem kasvõi Joosepi elukäiku Egiptuses. Selle Jumala õnnistuse tõttu, mis tema peal hingas, said lõpuks õnnistatud ka kõik need, kes teda varem vihkasid. Tänu temale pääses näljasurmast terve Iisraeli rahvas ja paljud teisedki.

On kindel, et ka Eestimaal oleme me Jumala armule võlgu hoopis rohkem, kui me tavaliselt oskame mõelda või kujutleda. Ja paljude inimesteni on see arm jõudnud just usklike inimeste – isade, emade ja vanaemade kaudu. Tasub meenutada, millist teed on Eestimaale tulnud kasvõi kooliharidus ning rahvuslik ja kultuuriline ärkamine. Koolid

asutati ju kirikute juurde, ehkki Tootsi lugudes on kõster esitatud negatiivse kujuna. Paljud meie ärkamisaegsed suurkujud olid kirikutegelased või kirikuga lähedaselt seotud inimesed. Isegi meie laulupeod on alguse saanud palvemajade juures tegutsenud laulu- ja mängukooridest, kes 1869. aastal läksid esimest korda Tartusse ühiselt laulma. Võlgname tänu Jumala õnnistustele paljudegi heade asjade eest, mis meil tänapäeval olemas on. Kui aga need asjad muutuvad eesmärgiks iseeneses ja kuid neid taotledes elav Jumal unustatakse, siis on paraku tegemist juba ebajumalatega.

20:7 Sa ei tohi Issanda, oma Jumala nime asjata suhu võtta, sest Issand ei jäta seda nuhtlemata, kes tema nime asjata suhu võtab!

Viimases eestikeelses piiblitõlkes on selle kohta joonealune märkus, kus on öeldud, et sõna-sõnalt kõlab see salm: "Ära kasuta Issanda, oma Jumala nime pettuseks, sest Issand ei jäta nuhtlemata seda, kes kasutab tema nime pettuseks." Hilisemas traditsioonis on seda käsku vaadeldud kui Jumala nime asjatu ja halvustava kasutamise keeldu; algselt puudutas käsk valevannet.

Tänapäevalgi öeldakse vahel, et jutt on jumala õige. Sarnaseid väljendeid kasutati ka idamaadel, sageli aga paraku selleks, et teisi inimesi oma valesid uskuma panna. Jumal ütleb siin, et kui sellist asja tehakse, siis ei jää karistus tulemata. Mäejutluses aga ütles Jeesus, et igasugused vannetega kinnitamisest tuleb üldse sennapaika jätta – piisab sellest, kui inimese "ei" on tõesti ei ja "jah" on tõesti jah – st kui tema sõnad on usaldusväärsed ka ilma vandeid kasutamata.

Jumala nime võidakse valesti kasutada veel muulgi moel. Näiteks siis, kui räägitakse midagi muud, kui räägib Jumal. Kui näiteks Jumal ütleb, et kõik inimesed on pattu teinud, siis inimene, kes väidab, et tema pole kunagi kellelegi midagi paha teinud, teeb Jumala valelikuks. Samuti eksib inimene, kes ei pane kogu oma lootust sellele, mida Jumal on teinud. See käsk kutsub meid üles panema oma lootust Jumalale sellisena, nagu tema on, mitte sellisena, nagu meie sooviksime, et ta oleks.

Juutluses võeti seda Issanda käsku väga tõsiselt. Selle täitmisega mindi isegi nii kaugemale, et Issanda nime kasutamisest loobuti üldse. Kui juudid näiteks Piiblit lugedes nägid Jumala nime "Jahve", siis lugesid nad selle asemel adonai, st Issand. Seetõttu on ka viimases eestikeelses piiblitõlkes nime "Jehoova" või "Jahve" asemel kasutatud "Issand".

Uuest Testamendist me näeme, et algristikoguduse esimene usutunnistus oli: "Jeesus Kristus on Issand", nt Fl 2:11. See tähendab, et Jeesus Kristus on just see, kelle nime valesti kasutamist Moosese Seadus keelab. See tähendab, inimesel ei tasu otsida päästet mitte kusagilt mujalt, kui Issandast Jeesusest. Igasugused katsed leida Jumala juurde mõni muu tee tähendavad meie Päästja nime põlgamist ehk valesti kasutamist.

PKK0172   2Ms 20:8–17

Ära tee halba!

Kui kümne käsu esimene osa käsitleb inimese ja Jumala vahekorda, siis edasine räägib, millest inimene peab hoiduma suhetes oma kaasinimestega.

20:8–11 Pea meeles, et sa pead hingamispäeva pühitsema! Kuus päeva tee tööd ja toimetada kõiki oma talitusi, aga seitsmes päev on Issanda, sinu Jumala hingamispäev. Siis sa ei tohi toimetada ühtegi talitust, ei sa ise ega su poeg ja tütar, ega su sulane ja teenija, ega su veoloom ega võõras, kes su väravais on! Sest kuue päevaga tegi Issand taeva ja maa, mere ja kõik, mis neis on, ja ta hingas seitsmendal päeval: seepärast Issand õnnistas hingamispäeva ja pühitses selle.

Käsk pühitseda hingamispäeva erineb eelnevatest selle poolest, et see on positiivne – see ei keela, vaid kutsub üles. Pühitsemine tähendab seejuures kõigepealt seda, et see päev peab olema eraldatud Issandale, see peab olema tema jaoks. Inimene on loodud selleks, et ta võiks elada osaduses oma Loojaga. Ta alahindab ennast, kui ta pühendab kogu oma aja ja jõu üksnes kõigele maisele. Kuus päeva võib inimene tegelda oma maiste muredega, seitsmes aga olgu pühendatud suurematele asjadele.

Siinkohal tasub mõelda, kuidas on selle käsu täitmisega lood kasvõi meie lääne kristlaskonnas. Kuivõrd on see päev, mis eesti keeles kannab nii ilusat nime – pühapäev – tegelikult seotud sellega, kes on püha? Martin Luther annab katekismuses selle päeva esmaseks sisuks ja tähenduseks: "et me Jumala sõna ei põlga, vaid seda heal meelel kuuleme ja õpime."

Arvan, et selle käsu täitmise ja inimese usklikkuse vahel on küllaltki otsene seos. Need, kes pühendavad selle päeva Jumalale, on Jumala läheduses ja tema hoole all ka ülejäänud kuuel päeval. Kes aga ei leia Jumala jaoks aega pühapäeval või siis laupäeval – kuidas keegi seda pühitseb –, see vaevalt leiab selleks aega ka mõnel teisel päeval.

Millegipärast arvavad paljud inimesed, et pühapäeva või hingamispäeva pühitsemisel pole mingit suuremat tähtsust. Tegelikult aga sellel, kuidas inimene suhtub Jumala sõnasse, on ääretult suur tähtsus. Milliseks kujuneb nende inimeste elu kvaliteet, kes Jumala sõnast lugu ei pea ja pühapäeva ei pühitse, seda pole vaja pikalt seletada – vaadake ringi oma ühiskonnas. Ja arvestagem, et olukord, millesse täna oleme jõudnud, ei ole tekkinud äkki ja ootamatult, vaid see on pikaajalise arengu tulemus. Kui inimesel jääb mingil põhjusel kirikusse minemata ühel korral, siis ei juhtu sellest veel midagi katastroofilist. See võib aga kujuneda harjumuseks, ja pikapeale on sellel juba väga kaugele ulatuvad tagajärjed. Võrdluseks võib öelda, et kui laps puudub koolist vahel harva, siis saab ta õppimisega üldjuhul ikkagi hakkama. Aga mida enam ta sealt puudub, seda enam tema õppimistulemused kannatavad. Ta võib küll öelda, et ta usub kõike, mida koolis õpetatakse, tegelikult aga ei tea ta sellest kuigi palju.

20:12 Sa pead oma isa ja ema austama, et su elupäevi pikendataks sellel maal, mille Issand, su Jumal, sulle annab!

Ka see käsk on positiivne – see kutsub üles õigeks suhtumiseks nendesse, kes on meist vanemad ja targemad. On tähelepanuväärne, et see käsk on isegi enne selliseid käsked nagu "Ära tapa!" või "Ära varasta!" See on täiesti põhjendatud ja õigustatud, sest tegelikult algab terve inimese elu kvaliteet sellest, kuidas ta suhtub oma kaasinimestesse, eriti nendesse, kellele ta allub ja kellelt tal on midagi õppida. Pole ime, et ühe oma peamistest rünnakutest on kurat suunanud tänapäeval just selle käsu vastu. Kõigepealt külvatakse suhtumist, et meil pole üldse tarvis mingeid käsked ja keelde – kõige tähtsam on vabadus otsustada ise, mida sa pead õigeks ja mida valeks, mida sa teed ja mida jätab tegemata.

Teiseks külvatakse eriti noorte hulgas suhtumist, et vanemad on kitsarinnalised ja rumalad, nad ei mõista noori ega mäleta oma noorust. Kolmandaks on väga moes igal tasandil juhtide kritiseerimine ja ebakompetentseks pidamine.

Loomulikult võivad eksida ja eksivadki ka lapsevanemad, samuti need, kes ühiskonnas on juhtivatel kohtadel. Kas aga nende kritiseerijad on siis tõesti eksimatud? Kas lapsed on tõesti targemad kui nende vanemad, ehkki neil võib olla tänu koolis käimisele rohkem teadmisi? Kas on tõesti asi selles, et vanemad ei mäleta oma noorust, või vastupidi – just selles, et nad seda mäletavad ja on teinud sellest järeldused? Need on küsimused, mille üle selle käsu valguses on põhjust tõsiselt järele mõelda.

Ühiskond ei saa koos püsida ega toimida, kui seal ei austata alluvussuhteid ega korda. Loomulikult käib see ka perekonna kohta, mis on otsekui mikroühiskond. Usaldamatus ja eriti austuse puudumine vanemate ja juhtide vastu ei ole kunagi Jumala külv; see pärineb alati Jumala vastaselt. Ja loomulikult peavad ka need, kellel on teiste inimeste eest vastutus, olgu nad lapsevanemad või mingid muud juhid, suhtuma oma vastutusse vastava tõsidusega. Nad ei saa nõuda, et neid austataks, sõltumata sellest, kuidas nad käituvad ja mida nad teevad.

Siinkohal väärib ka tähelepanu, mis põhjusel tuleks austada vanemaid ja juhte – selleks, "et su käsi hästi käiks ja sa kaua elaks maa peal", nagu seda vanasti sõnastati. Ehk tänapäevasemalt öeldes: et sa võiksid olla edukas. Nii et see käsk on antud meie endi edukuse huvides. Ja meie edukusele ja heale käekäigule on kindlasti kasuks, kui me arvestame ka nende inimeste kogemustega, kes on meist vanemad ja targemad.

Ja veel – austust väärib tegelikult iga inimene, sõltumata oma positsioonist, teadmistest või võimekusest. See sai öeldud küll viimasena, tegelikult aga peaks see olema lähtekohaks meie suhtumisele teistesse inimestesse üldse.

Järgmine käsk on väga lühike.

20:13 Sa ei tohi tappa!

Tegelikult peaks see käsk olema endastmõistetav – üks inimene ei tohi võtta teise elu. Aga paljudes Piibli lugejates on see käsk tekitanud ka küsimusi. Ennekõike sellepärast, et teatud juhtudel kutsub Piibel üles karistama inimesi surmanuhtlusega. Näiteks seoses eelmise käsuga – austada oma isa ja ema – võime lugeda järgmise peatüki 15. salmist: "Kes lööb oma isa või ema, seda karistatagu surmaga!" Kuidas Piibel siis ühes kohas keelab tapmise ja teises kohas lausa käsib seda teha?

Ühe vastuse sellele küsimusele leiame Piibli algtekstist. Sõna ratšah, mida viiendas käsus tapmise kohta kasutatakse, on heebrea keeles võrdlemisi haruldane. Peale kümne käsu kasutatakse seda Piiblis veel üksnes neljal korral: 4Ms 35:27, 5Ms 4:42, 1Kn 21:19 ja Ho 4:2. Ühel nendest juhtumitest kasutatakse seda sõna kogemata toimunud surmajuhtumi kohta, ülejäänud juhtudel aga ettekatsetatud tapmise kohta. Seda sõna ei kasutata aga ühelgi sellisel juhtumil, kus on jutt inimese karistamisest surmanuhtlusega. Sellest võib järeldada, et tapmise keeld käib ennekõike nende olukordade kohta, kus inimesed õiendavad omavahel arveid – üks inimene ei tohi mingil isiklikul põhjusel teist mõrvata. Kuid see käsk ei hõlma seda tegevust, mida ühiskond peab rakendama korra tagamiseks.

Tegelikult aga puudutab see käsk palju enam kui üksnes mõrvamist. Seda käsku seletades ütleb Martin Luther Suures katekismuses järgmist: "Seda käsku ei riku mitte ainult see, kes teeb kurja, vaid ka see, kes ei tee oma ligimesele head, ei takista ega keela temale suunatud kurja, ei kaitse ega päästa teda kannatuste ja vigastuste eest, kuigi ta oleks võinud seda teha. Kui sa lased kellelgi minna minema alasti, ehkki sa oleksid võinud teda riietada, oled sa teinud võimalikuks tema surnuks külmumise. Kui sa näed kedagi, kes on näljas, ega toida teda, jäta sa ta nälga surema. Samuti, kui sa näed, et keegi on mõistetud surma või on ta muus sellesarnases kitsikuses, ja sa teda ei päästa, ehkki sa tead, kuidas sa võiksid seda teha, siis oled sa tema tapnud. Ja sind ei aita ettekäänded, et sa pole sellele kaasa aidanud, seda soosinud

või tegudega sellest osa võtnud, sest sa oled keelanud talle oma armastust ja jätnud tegemata talle seda head, mis oleks võinud hoida teda elus. Sellepärast kutsub Jumal õigusega mõrtsukateks kõiki neid, kes ei ole hädas või eluohtlikus olukorras oma ligimesele head nõu andnud või teda aidanud."

Järgmine käsk on 14. salmis.

20:14 Sa ei tohi abielu rikkuda!

Elame ajal, mil seksist tehakse lausa kultus. Pornograafiaga puutume kokku igal sammul. Ei tea, kas on inimese seksuaalsusega seotud teemasid ajaloos kunagi nii palju rõhutatud, nagu seda tehakse tänapäeval? Aga muidugi ei ole keelatud seksuaalsuhted iseenesest midagi uut. Algsest pattulangemisest saadik elab inimeses soov astuda üle Jumala käskudest, ja seda loomulikult ka seksuaalalal. Seksuaalsus on üks inimese elu kõige tugevamaid mõjutegureid ja kui saatan saab sellel alal inimese elus kaose tekitada, siis ulatuvad selle mõjud väga kaugele. Puruneb usaldus kõige lähedasemate inimeste – abikaasade vahel, hävinevad perekonnad ja koos sellega inimeste õnn ning turvalisus. Hooramist on hakatud nimetama armastuseks, ja selline "armastus" hävitab tervet ühiskonda.

"Seksuaalrevolutsiooni" tulemus on samasugune, nagu teistelgi revolutsioonidel – tohutul hulgal kannatusi, valu ja häda. Kõike seda tehakse küll vabaduse nimel, tegelikult aga on tegemist sügavaima patu orjusega. Sügavaimaga sellepärast, et seksuaalsus läbib kogu inimese olemust, nõnda on inimene juba loodud. Näiteks tapmine ja varastamine ei ole sellisel viisil inimese olemusega seotud, nagu tema seksuaalsus. Seda ei ole isegi alkoholism või narkomaania – neid tuleb "harjutada", enne kui need külge hakkavad. See ongi põhjus, miks seksuaalpatud on nõ kõige "magusamad" – ja nende tulemused ka kõige hävitavamad.

Kui on tahtmist sellel alal terveks jääda, hoida ennast, oma perekonda ja lapsi, siis vajame selleks küll erilist Jumala armu sellises seksuaalreklaamist küllastatud õhkkonnas, millises me praegu elame. Iisraeli rahvale antud keeld rikkuda abielu on olnud ajakohane kõikidel aegadel, ja tänapäeval on see seda mitte sugugi vähem kui varem.

Aga mõelgem hetkeks, miks on see keeld inimesele tegelikult antud? Kas tõesti selleks, et keelata talle parim nauding, mis elus üldse on olemas? Või siiski selleks, et inimest kaitsta? – Arvan, et sellele küsimusele pole mõtlejal inimesel raske õiget vastust leida. Juba see sõna ise – abielurikkumine – ütleb ära, millega tegelikult on tegemist – abielu ära rikkumise ehk hävitamisega. Abielu aga on üks parimaid asju, mille Jumal on inimesele valmistanud. Ning abielu saab olla rikkumata ja õnnelik ainult sel juhul, kui abikaasad on teineteisele truud. Ja seda mitte ainult abielus olles, vaid ka juba enne, kui nad on abiellunud, ja isegi enne, kui nad on veel kohtunudki. Ainult inimesed, kes on tõeliselt teineteisele truud, saavad ka tõeliselt teineteist usaldada. Ja ainult tõelise usalduse õhkkonnas saab olla ka tõeline turvalisus. See ongi Jumala eesmärk selle käsu andmisega.

Ka siin on kohane tsiteerida Martin Lutheri mõtteid Suurest katekismusest: "Olgu veel öeldud kõigele lisaks ja lõpetuseks, et see käsk ei nõua mitte ainult seda, et igaüks peab elama puhaste tegude, sõnade ja mõtetega omas osas, seega enamasti abielus, vaid et igaüks peab ka armastama ja hindama oma abikaasat, kelle ta on saanud Jumalalt. Sest kui tahetakse säilitada abielu puhtana, siis peavad mees ja naine üheskoos elades ennekõike säilitama omavahelise armastuse ja üksmeele, nii et nad armastavad teineteist kogu südamest ja on teineteisele täielikult truud. See on nimelt kõige tähtsam nendest asjadest, mis sünnitavad armastust ja soovi elada kõlbeliselt. Kui nõnda toimitakse, siis järgneb puhtus iseenesest ja mingit käsku pole tarviski."

Niisiis, tõeline omavaheline armastus paneb ka need asjad õigel viisil paika – nii lihtne see ongi. Kas oleme märganud ja taibanud, et kus on võtnud võimust seksikultus, seal on tõeline armastus kadunud? Nõnda kadunud, et isegi ei teata enam, mis asi see üldse võiks olla. Sellepärast ongi seksi ja armastuse vahele pandud võrdusmärk ja nõnda pööratud inimeste elud täiesti segamini.

20:15 Sa ei tohi varastada!

Et vargus on halb asi, sellega pole vist küll raske nõustuda kellelgi, kellelt kunagi on midagi varastatud. Kui inimene avastab, et temalt on midagi varastatud, siis kaasneb sellega ehmatuse ja šokk. Kui näiteks kellegi korter on tühjaks tehtud, siis pole see ainult varanduse küsimus, vaid see puudutab ka inimese privaatsust; see on tegelikult rünnak tema isiku ja olemuse vastu. Võib ainult pidada kummaliseks, et isegi nii lihtsat asja peab Jumal meile õpetama kümnes käsus.

Aga vargusel on ka teine maitse. Kui kellelgi õnnestub midagi varastada, siis tundub see hea. Ja ilmselt pole neid inimesi vähe, kes sellist enda arvates head on kogunud. Küllap see ongi põhjus, miks Jumal peab enda autoriteediga varastamise keelama.

Martin Luther, arutledes kunagi selle käsu tähenduse üle, leidis siin mitte ainult negatiivse, vaid ka positiivse sisu – võimaluse teenida oma ligimest. Negatiivne, mille see käsk keelab, on loomulikult igasugune ligimese varanduse omastamine, hävitamine, tagastamisega viivitamine ja endale hoidmine. Aga öelnud seda, jätkab Luther positiivsel suunal:

"Siin kästakse kasvatada ligimese omandit ja parandada sellele juhtunud kahju. Kui ta on hädas, tuleb teda aidata, talle anda ja laenata seda, mida ta vajab, olgu ta siis sõber või vaenlane. Kui keegi otsib ja igatseb teha häid tegusid, mis oleksid Jumalale eriti meelepärased ja meeldivad, siis siin on nendeks võimalusi küll ja küll. Jumal on oma ülirikkalikus armus pannud neisse suure õnnistuse. Ta on töötanud tasuda meile rohkel määral need sõbralikud teened, mida me teeme oma kaasinimeste heaks. Õpetab ju kuningas Saalomon just nõnda Õpetussõnade raamatu 19. peatükis: "Kes halastab kehva peale, laenab Issandale, ja tema tasub talle ta heateo." Jumalas on sulle tõeliselt rikas Issand. Tema headusest piisab sulle kindlasti ja ta ei luba sul kannatada mingisugust nõrkust või puudust. Nii võid sa rõõmsa südametunnistusega nautida sada korda rohkem, kui see oleks sul võimalik kõige selle keskel, mille sa oled omandanud pettuse ja ebaaususega. Aga see, kes niisugust õnnistust ei taha, leiab ees küll piisavalt viha ja õnnetust."

20:16 Sa ei tohi tunnistada oma ligimese vastu valetunnistajana!

See käsk on antud ennekõike seoses kohtupraktikaga. Kohtus õiguse mõistmisel on tunnistajate ütlustel sageli otsustav roll, sellepärast on äärmiselt oluline, et tunnistajad räägiks õigust. Et inimest ei saaks valetunnistuste põhjal näiteks isegi surma mõista, selle vastu on antud kaitseks määrus 5Ms 17:6–7: "Surmatav surmatagu kahe või kolme tunnistaja ütluse põhjal; ühe tunnistaja ütluse põhjal ei tohi teda surmata. Tunnistajate käsi tõusku esimesena ta vastu, et teda surmata, ja seejärel kogu rahva käsi. Nõnda kõrvalda kurjus enese keskel!"

Inimesel, kes ei ole täiesti paadunud, pole lihtne võtta maast kivi ja visata esimesena kohtualust, kui ta teab, et see on süütu.

Aga valetunnistust ligimese vastu võidakse anda mitte ainult kohtus. Küllap juhtub seda hoopis rohkem igapäevaelus. Kindlasti on neid inimesi palju, kelle hea maine on saanud kahjustada üksnes pahatahtlike inimeste valede tõttu või isegi

üksnes kahtlustavate arvamusalalduste tõttu. Kristlase kutsumuse hulka kuulub vastupidine tegevus – kus teised räägivad halba, seal on võimalus esile tuua häid asju. Kus on näha, et teised pahatahtlikult kahtlustavad, seal on võimalus neid kahtlusi küsimärgi alla seada. Inimesel ei tarvitse ju olla tingimata halvad motiivid. Ja kus ongi toimunud midagi tõesti halba, seal ei pea ju tingimata tegelema selle levitamise ja kuulutamiselega. Pigem võib sellest vaikida või mõelda, kuidas inimest kõigepealt mõista, enne kui hakata teda hukka mõistma. Väga tähtis koht on siin positiivsel tõlgendamisel, sest negatiivseid tõlgendusi on nagunii tõenäoliselt ülekaalukalt rohkem. Ka selles osas on meie usupuhastajal anda tähtsat nõu: "Väärtuslikku hüvet osutab see, kes on võimeline tõlgendama positiivselt ja seletama paremuse poole või vähemalt pidama oma teada kõike, mida ta kuuleb oma ligimese kohta räägitavat, kui just ei ole tegemist ilmselge kurjaga." (Tsitaat Suurest katekismusest.)

Viimasena keelatakse kümnes käsus võõra vara himustamine.

20:17 Sa ei tohi himustada oma ligimese koda! Sa ei tohi himustada oma ligimese naist, sulast ega teenijat, härگا ega eeslit ega midagi, mis su ligimese päralt on!"

See käsk on üsna lähedane käsule "Sa ei tohi varastada!" aga siin on siiski oluline erinevus – himustamine on ju varastamise juur. Muide, sõna "himustama" ei ole siin päris täpne või ammendav, ja viimases soomekeelses piiblitõlkes on siinkohal tõlgitud: "Ära taotle oma ligimese maja, naist" jne. Selle taotlemine, mis kuulub teisele, võib toimuda ka muul moel, mitte ainult varastamise teel. Meil on tänapäeval seoses sellega tulnud käibele üsna tabav sõna: "ärastamine". Selle puhul kõik toimub seaduslikult, sest seadusi lihtsalt osatakse oma huvides ära kasutada, tegelikult aga on tegemist ilmselge ülekohtuga.

Või mis toimub siis, kui mees või ka naine jätab oma perekonna ja läheb kellegi teise juurde? – Sellesama käsu rikkumine, ehkki keegi pole midagi varastanud. Himustamine toimub inimese südames ja väliselt ei tarvitse seda näha ollagi, aga häda on selles, et himustamine kipub mingil hetkel muutuma tegudeks. Sellepärast ongi Jumal selle keelanud, sõltumata sellest, et mõni inimene võib rõõmsalt käsi hõõruda ja öelda: "Ma pole seadust rikkunud!"

Tuleb aga arvestada, et Jumalat nõnda kellelgi petta ei õnnestu. Ka oma südametunnistust tegelikult mitte.

Lõpuks on kasulik meenutada, mida Paulus ütleb Kl 3:5: "Surmake nüüd need liikmed, mis on maa peal: hoorus, rüvedus, kirm, kuri himu ja ahnus, mis on ebajumalateenistus." Kui rikutakse kümmet käsku, siis nii või teisiti on lõppude lõpuks ikka tegemist ahnusega. Ahnusele andumine on aga ebajumala teenimine. Nii on ring täis. Viimase käsuga jõudsimme sinnasamasse, kust alustasime esimesega, mis keelas ebajumalate teenimise.

Ahnus võib, tõi küll, näida üsna soliidne ebajumal – mida rohkem inimesel on, seda väarikam ta on. Aga see ei muuda asja sisu. Ahnuse ebajumal valitseb ahne inimese elu ja viib ta lõpuks hukatusse.

Nii oleme üpris lühidalt käsitlenud kümmet käsku. Need on täiesti universaalsed – nad sobivad igasuguse ühiskondliku elu aluseks, sõltumata ajast või kultuurist. Kui kõik neid käskke järgiksid, poleks ühiskonnas mingeid probleeme. Häda on aga selles, et neid käskke täita pole sugugi kerge, ehkki nad on nii head. Nii näitavad kümme käsku meile mitte ainult õiget elu suunda, vaid ka meie rikutust. Käskud on täiuslikud, kuna nad on andnud täiuslik Jumal. Aga et saada tõeliselt abi, selleks vajame me rohkem kui ainult käskke. Ja selle rohkema on Jumal meile ka andnud – oma Poja Jeesuse. Tema on täitnud kõik käskud täiuslikult ja tema kaudu pakub Jumal oma armu meilegi.

PKK0173 2Ms 20:18 – 21:11

Armastus haavab

Kümme käsku on otsekui Jumala tahte kokkuvõtte ja samuti igasuguse normaalse seadusandluse tuum. Pole võimalik kujutleda ei häid ega halbu tegusid, mis jääksid neist väljapoole. Kümme käsku on kõige üldisem ja põhjanevam Jumala seadus, aga konkreetsete olukordade jaoks vajab rahvas ka konkreetsemaid seadusi. Selliseidki seadusi sai Mooses Jumalalt Siinai mäel. Kõigepealt aga näeme käskude andmist rahva silmade läbi.

20:18–19 Ja kogu rahvas kuulis ja nägi müristamist, tuleleeki, sarvehäält ja mäe suitsemist. Kui rahvas seda nägi, siis ta vabises ja jäi eemale seisma. Ja nad ütlesid Moosesele: „Räägi sina meiega, siis me kuulame! Ainult ärgu Jumal meiega rääkigu, et me ei sureks!”

Kui Mooses oli mäel Jumalaga kohtumas ja käske saamas, siis rahvas ega loomad ei tohtinud samal ajal mäge isegi puutada. Rahvas nägi isegi mitte Jumalat ennast, vaid üksnes tema ligioluga kaasnevaid loodusnähtusi, ja juba see oli piisavalt õudne. Rahvas mõistis, et Jumalaga kokku puutada on ohtlik, isegi eluohtlik, ja nad vajavad vahendajat.

Samamoodi ja samal põhjusel vajame vahendajat ka meie. Mooses oli vahendajaks Jumala ja Iisraeli rahva vahel, Jumala enda Poeg Jeesus on saanud vahendajaks Jumala ja terve inimkonna vahel. Vahetult ei või inimene Jumalaga kohtuda. Mooses on meile selles suhtes Jeesuse Kristuse vanatestamentlik eeskuju või mudel. Moosese vahendajarolli näitab ka järgmine salm.

20:20 Aga Mooses vastas rahvale: „Ärge kartke, sest Jumal on tulnud teid katsuma, et teil oleks tema kartus silme ees, selleks et te pattu ei teeks!”

See on tähelepanuväärne salm. Ühest küljest öeldakse siin, et ei ole tarvis karta, teisest küljest aga, et Jumala kartus on vajalik selleks, et mitte pattu teha. See on pinge, milles elame ka meie kristlastena, ja seda pinget väljendab Martin Luther väga hästi, öeldes oma katekismuses, kümne käsu seletustes: "Meie peame Jumalat kartma ja armastama ..." Kartma sellepärast, et meie oleme Jumalast tohutult erinevad ja nõrgemad. Näiteks isegi kümme käsku suudaks õigel viisil täita ainult täiuslik inimene, meie aga oleme kõik ebatäiuslikud. Jumal on püha, inimene aga patune, ja selline vahekord tekitab vältimatult kartuse ja isegi eluohtliku olukorra. Samas aga pole tarvis karta sellepärast, et Jumalal on meiega head kavatsused. Ta ei kavatse rakendada oma väge ja kardetavust meie hävitamiseks või karistamiseks, vaid selleks, et meid kurjast eemale hoida. Ja seetõttu lisandub Jumala kartusele Jumala armastus, mis Jeesuses Kristuses täiuslikuks saades ajab kartuse välja, nagu Uus Testament ütleb.

Niisiis peab kõigepealt sündima Jumala kartus, edasi aga peab see meid juhtima Jumala täiusliku armastuse juurde.

2. Moosese raamatus öeldakse korduvalt, et Jumal paneb rahvast teatud asjadega proovile, või nagu siin oli öeldud, "tuleb teda katsuma". Kümme käsku on Jumala rahvale proovikiviks kahes suhtes. Kõigepealt näitavad käsud, millised asjad inimese elus ei vasta Jumala standarditele. Edasine aga sõltub inimese reaktsioonist sellele avastusele. Kõigepealt paljastavad käsud inimese suhtumise selles suhtes, kas ta üldse tahab oma olukorra suhtes midagi ette võtta või jätkab vanaviisi, hoolimata sellest, mida räägib Jumala sõna.

Teine proovikivi aga läheb juba sammu võrra sügavamale – see näitab, mis juhtub siis, kui inimene on tõesti üritanud elada vastavalt Jumala pühale tahtele. Siin on kaks võimalust. Ühes äärmuses hakkab inimene veenma ennast ja ka Jumalat, et asjad on korras, kuna ta on korralikult üritanud. Nii sünnib silmakirjalikkus, kus inimene on endast ja oma usuelust heal arvamisel. Silmakirjalik inimene ei ole kunagi võimeline kohtuma kõige ebameeldivamaid tõesid iseenda kohta.

Teine võimalus on see, et inimene üritab kõigest hingest, kuid mõistab lõpuks, et täiusliku ja püha Jumala nõudeid ei ole ta võimeline täitma. Ja siis, kui nõnda on sein ette tulnud, jääb talle ainsaks lootuseks, et Jumal ise tegutseb.

Aga sõltumata sellest, kas inimene on jõudnud oma võimete piirideni või mitte, elu suunamine vastavalt kümnele käsule on igal juhul kasulik nii ühiskonnale kui ka inimestele üksikult võttes. Kus püütakse elada vastavalt Jumala käskudele, seal tekib ka alati võitlus inimeses endas elava isekuse ja armastamatuse vastu – st patu vastu.

20:21–23 Ja rahvas püsis eemal; aga Mooses ligines pimedusele, kus oli Jumal. Ja Issand ütles Moosesele: „Ütle Iisraeli lastele nõnda: Te nägite, et ma taevast teiega rääkisin. Minu kõrvale ei tohi te midagi teha: te ei tohi enestele teha hõbe- ja kuldjumalaid!

Jumal rõhutab Moosesele, et ta rääkis rahvaga taevast – see tähendab, hoopis teisest reaalsusest kui see, milles elab rahvas. Ja kohe tuleb ta tagasi esimese käsu teema juurde: ei tohi teha endale mingeid jumalakujusid! Isegi mitte kõige hinnalisematest materjalidest, mis inimesel on kasutada. Kõik inimesest lähtuvad pildid ja mõtted on alati seotud maaga, inimese elukeskkonnaga. Sellepärast ei küüni nad selleni, mis on taevas. Ebajumalakujude tegemise taga on pealegi sageli ka soov nende kujude abil jumalat mõjutada. Tõeline Jumal aga räägib inimesega taevast, osutades talle oma meelevaldale, väge ja teistsugusust. Ja ta annab ka teada, kuidas on õige teda teenida.

20:24 Tee mulle mullast altar ja ohverda selle peal oma põletus- ja tänuohvreid, oma lambaid, kitsi ja veiseid! Kõigis paigus, kus ma käsin oma nime kuulutada, tulen ma sinu juurde ja õnnistan sind.

Jumala teenimiseks on ette nähtud altar ja loomad, keda sellel ohverdatakse. Ohvrid räägivad lepitusest ja osadusest Jumalaga. Altar on ka üks neid pilte, mis viitab Kristusele, kes oma ristisurmaga tegi inimestele võimalikuks pääseda osadusse Jumalaga.

Mullast tehtud altari ehitamiseks võidi tegelikult kasutada savi, mis annab end hästi vormida ja kuivab päikese käes kiiresti. Aga peale selle võidi altar ehitada ka kividest.

20:25 Aga kui sa teed mulle kivialtari, siis ära ehita seda tahatud kividest, sest peitliga raiudes sa rüvetad selle!

Seegi salm väärrib tähelepanu, sest siin on üks tähtis juhtnõör: kivialtari materjal ei tohi olla mingil kombel töödeldud. Peitliga raiudes või tahudes võiks inimese arvates saada töö ilusam, Jumal aga seda ei soovi. See hoopis rüvetab materjali, st teeb selle pühaks otstarbeks sobimatuks.

See viib mõtted sellele, millised me oleme kristlastena. Kas tahame meiegi olla otsekui lihvitud ja kaunistatud kivid, kes näevad kõik ühtemoodi välja ja kellel pole mingeid häirivaid erinevusi? Jumal aga ei taha oma altaris selliseid kive, mis on inimkäega töödeldud ja kaunistatud. Ta tahab, et inimene kasutaks kive sellistena, millisteks tema on need loodusjõudude mõjul lasknud kujuneda.

Ja seoses altariga on veel üks eeskiri.

20:26 Ja ära astu mu altari juurde üles astmeid mööda, et su ihu selle ees ei paljastuks!

Tollel ajal oli tüüpiline, et altaril olid astmed. Näiteks Mesopotaamias välja kaevatud tohutu suurte altariehitistel – tsikuraatidel võis olla isegi sadu astmeid. Iisraellased aga ei tohtinud seda tüüpi altareid ehitada. Põhjuseks oli see, et mööda astmeid alt üles minnes paljastuks inimese ihu. Neil aegadel vähemalt osal ümberkaudsetest rahvastest kuulus ohverdusrituaalide hulka ka rituaalne alastiolek, eriti siis, kui ohverdati viljakusjumalatele. Iisraeli rahva jaoks olid

sellised asjad aga täielikult keelatud. Nii pidi Iisraeli rahvas õppima, et viljakusaktid ja -rituaalid Jumala teenimise juurde ei kuulu.

Vaimulikus mõttes võib siin näha tõde, et inimese kogu sisim olemus ei ole mõeldud kõigile teistele paljastamiseks. Kui näiteks pastorid ja jutlustajad räägiksid kõigist oma sisimatest saladustest, siis võiks see anda küll palju kõneainet, aga mis oleks sellest kasu Jumala riigi ehitamisel? Jumala teenimisel ei ole ju tähelepanu keskmes inimene ega miski inimesest lähtuv, vaid ikkagi Jumal ja jumalateenistus. Jumalateenistus õnnestub tõeliselt üksnes siis, kui Issand saab täita kõik inimeste mõtted.

Keegi Ameerika pastor räägib ühest juhtumist, kus pärast jumalateenistust jäi kirikusse ainult üks häbelik poiss. Lõpuks kogus ta julgust ja tuli pastori juurde, endal pisarad silmis, ja ütles: "Mina ei teadnudki, et Jeesus on nii imeline! Too pastor ütles: "Tahaksin jutlustada just nõnda, et inimesed saaksid teada, kui imeline on Jeesus!"

Peale jumalateenistusega seotud seaduste annab Jumal oma rahvale ka tsiviilseadusi. Nendest on juttu 2. Moosese raamatu 21. peatükis.

21:1–2 Ja need on seadused, mis sa pead panema nende ette: kui sa ostad sulaseks heebrealase, siis ta teenigu kuus aastat, aga seitsmendal saagu ta vabaks lunamaksuta.

Iisraeli rahvas ise oli elanud orjuses Egiptusemaal ja tänu Jumal abile olid nad saanud sealt vabaks. Aga elus võib juhtuda mõndagi ja ka orjusest vabastatud rahva hulgas võib üks inimene sattuda teise orjusse. Siis aga oli Jumala tahe, et selline orjus ei kujuneks jäädavaks. Kuna rahvas tervikuna oli saanud Jumalalt vabaduse, pidid nad olema valmis jagama seda vabadust ka oma kaasinimestega.

21:3–6 Kui ta tuli üksinda, mingu ta ka üksinda; kui ta oli naisemees, mingu naine koos temaga. Kui ta isand andis temale naise ja see sünnitas temale poegi või tütreid, siis naine ja lapsed jäävad isandale, aga tema mingu üksinda. Aga kui sulane ütleb kindla meelega: Ma armastan oma isandat, naist ja lapsi, ma ei taha vabaks saada, siis tema isand viigu ta Jumala ette ja seadku ukse või piitjala juurde: ta isand torgaku tal kõrv naaskliga läbi ja ta teenigu igavesti.

Jutt orjast, kellel oleks võimalus saada vabaks, aga kes armastusest oma perekonna vastu eelistab siiski jääda orjusesse, viib meie mõtted jälle Jeesusele Kristusele. Tema jättis taeva kirkuse, sai meie sarnaseks ja võttis enesele orja kuju või väljanägemise. Sest iga inimene on juba oma loomuse poolest patu ori. Jeesus oleks võinud minna maa pealt tagasi taevasse ka ilma midagi maksmata, ilma kannatuste ja surmata. Apostel Paulus kirjutab selle kohta hästi Fl 2:6–8: "Kristus, olles Jumala kuju, ei arvanud osaks olla Jumalaga võrdne, vaid loobus iseenese olust, võttes orja kuju, saades inimese sarnaseks; ja ta leiti välimuselt inimesena. Ta alandas iseennast, saades kuulekaks surmani, pealegi ristisurmani."

Sellest samast räägib ka Hb 10:5–10: "Seepärast Kristus ütleb maailma tulles: „Tapaohvrit ja roaohvrit sa ei tahtnud, aga ihu sa oled mulle valmistanud. Põletusohvrid ja patuohvrid ei olnud sulle meelepärased. Siis ma ütlesin: Vaata, ma tulen – rullraamatusse on minust kirjutatud – tegema sinu tahtmist, oh Jumal!” Esmalt ta ütleb: „Tapaohvrit ja roaohvrit ja põletusohvrid ja patuohvrid ei ole sa tahtnud ega ole need olnud sulle meelepärased, kuigi neid ohverdatakse Seaduse järgi!” Ja siis ta ütleb: „Vaata, ma tulen tegema sinu tahtmist!” Ta kõrvaldab esimese selleks, et kehtestada teine. Sellesamas tahtmises oleme meiegi pühitsetud Jeesuse Kristuse ihu ühekordse ja alatiseks ohverdamise läbi."

Jeesus oleks võinud tõesti ristisurma asemel paluda taevast näiteks kaksteist leegioni ingleid ja minna tagasi oma õigesse keskkonda – taevasse, nägemata kannatusi ja surma. Aga armastusest oma pruudi, st oma koguduse vastu andis ta oma ihu ohvriks ja sai sellest oma ihu külge märgid alatiseks.

Ja seejuures peame arvestama veel ühe tõsise asjaga: Jeesus ei teeninud oma kogudust mitte ainult üks kord, Kolgata ristil, vaid ta jätkab seda ka praegu. Ta teenib oma kutsuva ja andeks andva armuga pidevalt meiesuguseid inimesi, kes nii sageli eelistame hoiduda temast eemale ja oleme tema hääle suhtes sõnakuulmatud. Võib öelda, et Jeesus on oma armastuse tõttu meie vastu saanud meie teenijaks igavesti.

Orjade suhtes antakse 2. Moosese raamatu 21. peatükis veel muidki praktilisi seadusi.

21:7 Kui keegi müüb oma tütre teenijaks, siis see ei tohi sulaste taoliselt ära minna.

Siin tekib kõigepealt küsimus, miks oli naissoost orjale tehtud vabanemine raskemaks. Siin aga ei ole vastuseks soov naisi rõhuda, vaid selle tingisid toleaeegsed tavad. Tol ajal ei osatud kujutleda, et mõni naine võiks elada väljaspool perekonda. Perekonna kohus oli kanda hoolt selle eest, et tüdruk saaks pandud mehele teise perekonda. Kui aga sellist perekonda ei leidunud, pidi tüdruk jääma elama isakoju. Seetõttu ka orjaks müüdüd tüdrukut ei tohtinud niisama lihtsalt vabaks lasta. Ta pidi kuhugi kuuluma. Ja millised olid võimalused, seda näeme järgmistest salmidest.

21:8 Kui ta ei meeldi oma isandale, kes tema on määranud enesele, siis lasku see teda lunastada; aga tal ei ole luba teda müüa võõrale rahvale, kui ta tema hülgab.

Niisiis, esimene võimalus oli, et tüdruk läheb oma isakoju tagasi. Sellisel juhul ilmselt tema eest makstud summa maksti tagasi. Lisatingimuseks on, et keelatud on müüa tüdrukut võõrale rahvale.

21:9 Aga kui ta määrab tema oma pojale, siis ta peab temale andma tütre õigused.

Siit selgub teine võimalus: ostetud orjatar võidi anda perepojale naiseks. Sel juhul aga oli tal selles perekonnas mitte enam orja, vaid tütre seisus. Et ta on seejärel täiesti vaba ja võrdväärne, seda rõhutab järgmine salm.

21:10 Kui ta võtab enesele veel teise naise, siis ei tohi esimesele vähendada toitu, katet ja abieluõigust.

Niisiis, juhul kui peremees võtab endale veel teisegi naise, näiteks võib-olla meelepärasema, ei tohi endise orjatüdruku seisund selle all kannatada. "Toidu vähendamine" käib siin tõenäoliselt lihatoitude kohta, mis karjakasvatajate kultuuris olid mõnevõrra luksuseks.

Mis aga juhtub siis, kui mees ei taha või ei suuda eelnimetatud kolme tingimust täita? Sellest räägib järgmine salm.

21:11 Aga kui ta tema suhtes ei täida neid kolme tingimust, siis ta võib maksuta ära minna, ilma lunarahata.

Nii et juhul kui peremees ei hoolitsenud endise orjatüdruku võrdõiguslikkuse eest, võis orjaks müüdüd tüdruk, kellest vahepeal oli naine saanud, minna tagasi oma isakoju, ilma et ta peremees oleks saanud selle eest mingit hüvitist. Näeme, et Moosese läbi antud seaduses hoolitseti isegi naiste õiguste eest. Isegi orjaks müüdüd naisi ei tohtinud kohelda ükskõik kuidas.

Lugedes Moosese raamatutest taolisi seadusi, võib esitada veel ühe küsimuse: kuivõrd on need seadused antud tõesti otse Jumala poolt ja kuivõrd on nende taga lihtsalt Mooses või üldse tol ajal välja kujunenud ühiskondlikud suhted?

Teiste sõnadega, kui tõsiselt võime võtta seda, et need seadused andis Moosese kaudu Jumal ise? Taolisi seadusi oli ju ka naaberrahvastel – egiptlastel ja sumeritel kahtlemata vanemaidki. Sellele küsimusele vastamiseks meenutan 18. peatükki – seda, kus Moosese äi nägi, kui palju on Moosesele kohtumõistmist, kui palju peab ta lahendama igasuguseid inimestevahelisi probleeme. Pole kahtlustki, et Mooses ei lahendanud neid küsimusi lihtsalt omast peast või oma tarkusest, vaid pidas nõu Jumalaga. Temasugusel mehel oli see täiesti võimalik, sest suhtles ta ju Jumalaga täiesti vahetult.

Muidugi pole seejuures välistatud, et ka naaberrahvaste seadusandlusest on kasutusele võetud häid ja kasulikke asju. Nägime ju, et ka Moosese äia, midjani preestri nõuanne kulus Moosesele rahva organiseerimisel marjaks ära. Ta ei põlanud seda nõuannet ära sellepärast, et see ei tulnud otse Jumalalt ega isegi mõnelt Jumala rahva silmapaistvalt esindajalt. Teiste sõnadega, Jumal võib head nõu anda nii otseselt kui ka teiste inimeste kaudu; seejuures isegi selliste inimeste kaudu, kes otseselt Jumala rahva hulka ei kuulugi.

Agan nii või teisiti pärinevad kõik head ja toimivad nõuanded lõppude lõpuks ikkagi Jumalalt. Sellepärast on minu arvates täiesti mõistetav ja õigustatud, kui Piibel ütleb, et Jumal käskis Moosesele anda rahvale sellised ja sellised seadused. Need pärinevad tõesti Jumalast, ehkki nad on oma iseloomult ühiskondlikud ja ehkki nad kannavad endas vähemalt osaliselt ka oma kaasaja tavade ja kultuuri mõjusid. Samamoodi on ju tänapäevalgi – kus teenitakse Jumalat, seal annab ta inimestele tarkust mitte ainult vaimulikes asjades, vaid ka igapäeva elu praktilistes küsimustes.

Mida siis öelda? Kas otsused, mida näiteks usklik inimene langetab oma isikliku elu osas, on Jumalast või temast enesest? Ja kus korraldatakse kiriku või koguduse elu, kas seal ühiselt vastu võetud otsused pärinevad Jumalast või inimestest? Õige vastus on minu arvates: need pärinevad Jumalast seda enam, mida enam asjaosalised inimesed Jumalat tunnevad ja mida paremini nende osadus Jumalaga tegelikult toimib.

Agan muidugi tuleb arvestada, et uskliku inimese tegevuses on alati ka midagi inimlikku. Jumal ei püüagi seda välja lülitada. Moosese osadus Jumalaga agan oli ilmselt üks paremini toimivaid Piiblis üldse, seetõttu pole põhjust kahelda ka nende seaduste jumalikus päritolus, mis Moosese läbi rahvale anti.

PKK0174 2Ms 21:12 – 37

Orjalgi on õigused

Moosese raamatutes on peale muu ka hulk seadusesätteid, mis reguleerivad mitmesuguseid tsiviilelu küsimusi. Osa neist on üpris detailsed ja otseselt seotud inimeste igapäeva eluga. Teised seadused on rohkem põhimõttelised, nendest võib tuletada õigeid käitumisviise elus mitmesuguste olukordade jaoks. Selliste seaduste hulka kuuluvad ka kümme käsku. Kolmas suur rühm seadusi käivad jumalateenistusliku elu kohta ja suur osa nendest puudutab üksnes preestreid. Seekord tutvume seadustega, mis on üsna üksikasjalikud ja mis näitavad, mida võib ette tulla ja mida kahtlemata ongi ette tulnud argielus. Kõigepealt tulevad seadused isikuvastaste süütegude kohta.

21:12 Kes teist inimest lööb, nõnda et see sureb, seda tuleb karistada surmaga!

Siin on tegemist juba tolleaegse kriminaalseadusandlusega. Sama põhimõtet nägime juba nendes juhtnöörides, mis Jumal andis Noale pärast veeuputust: "Tõepoolest, teie eneste verd ma nõuan taga: ma nõuan seda kõigilt loomadelt, ja ma nõuan inimestelt vastastikku inimese hinge! Kes valab inimese vere, selle vere valab inimene, sest inimene on tehtud Jumala näo järgi!" (1Ms 9:5–6)

Niisiis, teise inimese tapmise eest oli ette nähtud surmanuhtlus. Aga siingi tuli arvestada nii kergendavate kui ka raskendavate asjaoludega.

21:13 Aga kui ta teda ei ole varitsenud, vaid Jumal on lasknud ta tema kätte sattuda, siis ma määrän sulle ühe paiga, kuhu ta võib põgeneda.

Hiljem, tõotatud maal, määrati iisraellastele ühtekokku kuus pelgulinna, kuhu kogemata teise inimese surmanud inimene võis põgeneda, kuniks kõik asjaolud olid korralikult järele uuritud. Oli nimelt olemas oht, et metsistunud rahvahulk, saanud teada oma lähedase inimese tapmisest, viis surmaotsuse täide omakohtu korras, enne kui juhtumit oleks korralikult jõutud uurida. Edaspidi näeme täpsemalt, millised olid need seadused pelgulinnade kohta.

Mitmete muudegi seaduste rakenduse osas leiame hiljem täpsustusi. Praegu aga –

21:14 Aga kui keegi on riivatu oma ligimese vastu, tappes tema kavalusega, siis sa pead tema võtma surmamiseks isegi mu altari eest!

Siin on tegemist ettekatsetatud mõrvaga, mis on pealegi täide viidud salakavalalt. Ja sellist juhtumit käsitletakse ka asjakohase rangusega. Kes nõnda on teinud, seda ei päästa isegi Jumala altar, st Jumala enda ligiolu.

21:15 Kes lööb oma isa või ema, seda karistatagu surmaga!

See seadus paneb päris mõtlema. Oma vanemate vastu tõusmise eest on ette nähtud samasugune karistus nagu mõrva eestki. Löömine võib seejuures tähendada nii surmavat hoopi kui ka vähem saatuslikku lööki. Kümnes käsus oli öeldud, et inimene peab oma isa ja ema austama. See käsk koos siin ette nähtud karistusega aitab mõista, kui tõsiselt suhtub Jumal oma vanemate vastu üles tõusmisse. Kümme käsku on elu enese seadus, ja see tähendab, et vanemate trotsimine tuleb hukatuseks nii inimesele endale kui lõpuks ka tervele rahvale. Sellepärast oli vanemate löömise eest ette nähtud nii karm karistus.

Kus kaob austus vanemate vastu, seal on kadumise ohus varsti ka terve rahvas. Selle takistamiseks ongi sellised seadused antud.

21:16 Kes röövib inimese, kas ta selle müüb või see leitakse tema käest, seda karistatagu surmaga!

Inimeste röövimine on inimkonnas väga vana kogemus. Moosese aegadel oli kõige tavalisem inimese röövimise motiiv kas tema müümine või võtmine endale orjaks. Orjaks endale või orjaks kellelegi teisele, sellel pole sisulist vahet. Mõlemal juhul tuli kuritegu karistada surmaga.

21:17 Kes neab oma isa või ema, seda karistatagu surmaga!

Needmine tähendas halbade asjade või isegi surma soovimist sellele, keda neeti. Sellepärast oli vanemate needmise eest ette nähtud sama karistus nagu inimese mõrvamise või vanemate löömise eest. Selline suhtumine, kus vanemaid neetakse, oleks juba isenesest hävitav ja see viiks lõpuks hävingule kogu rahva. Nii on ka selliste seaduste eesmärk ühiskonna kaitsmine, ja paremini järele mõeldes, ka ühiskonna liikmete kaitsmine hukatusse viiva tee eest.

21:18–19 Kui mehed riidlevad ja üks lööb teist kivi või tööriistaga, nõnda et teine ei sure, vaid lamab asemel, siis on lööja süüta, kui teine tõuseb üles ja saab õues kepi najal käia; ometi peab ta temale tasuma viidetud aja eest ja hoolitsema, et ta saaks terveks.

Selleski seaduses arvestatakse erinevate olukordade ja erinevate tagajärgedega. Keevavereliste inimeste vahel võib kergesti tekkida tülisid, mille käigus käitutakse mõtlematult. Teist inimest võidakse lüüa esemega, mis parajasti kätte sattus. Kui sellisel juhul sai inimene vigastada, siis vigastuse tekitajat tegelikult ei karistatud. Võib-olla arvestades, et küllap kannatanu löömiseks põhjust andis, või ka mõeldes sellele, et tülitsemiseks on ikka tarvis kahte osapoolt, ja tagantjärele pole alati sugugi kerge kindlaks teha, kellest tüli ikkagi alguse sai. Aga trauma põhjustaja pidi kandma ravikulud ja maksma töövõimetuse aja eest. See kõlab juba üpris tänapäevaselt.

Aga teise inimese vigastamise erijuhtumite puhuks on seadusi veelgi.

21:20–21 Kui keegi lööb kepiga oma sulast või teenijat, nõnda et ta tema käe all sureb, siis tuleb teda karistada. Aga kui too jääb veel päevaks või paariks elama, siis ei tule teda karistada, sest too oli ju ostetud tema raha eest.

See seadus näitab kõigepealt, et isegi orja ei tohtinud karistamatult surmata. Niivõrd positiivne suhtumine orjadesse oli tol ajal äärmiselt haruldane. Tavaliselt ei toonud orja tapmine kaasa mingeid karistusi tema peremehele. Selles suhtes oli Moosese Seadus väga edumeelne. Aga miks ei olnud karistust ette nähtud sel puhul, kui ori suri alles päeva või paari pärast? – Siin on küsimus sündmuse tõlgendamises. Kui ori suri kohe, siis võib arvata, et peremees tahtiski teda surmata. Kui ta aga suri hiljem, siis tõenäoliselt tahtis peremees teda lihtsalt karistada, aga läks liiale. Sel juhul oli surm soovimatu. Mõned salmid edasi näeme, et ka orja karistamisel on siiski omad piirid.

21:22 Kui mehed taplevad ja tõukavad lapseotel naist, nõnda et see enneaegselt sünnitab, muud kahju aga ei teki, siis tuleb süüdlast rahaga karistada; nõnda nagu naise mees temalt nõuab, nõnda andku ta seda nurisünnituse pärast.

Järelikut tuli tollaegses ühiskondlikus elus ette ka taolisi asju. Ka sellisel juhul võetakse arvesse, et tegu sündis tahtmatult. Aga ka tahtmatult toimunud teise inimese kahjustamine tuli korvata.

Lisaks siin toodud konkreetsetele juhtumitele võib elus ette tulla veel kõikvõimalikke olukordi, mida kõiki pole võimalik ettegi näha. Sellisel juhul kehtivad järgmised reeglid.

21:23–25 Aga kui tekib kahju, siis tuleb anda hing hinge vastu, silm silma vastu, hammas hamba vastu, käsi käe vastu, jalg jala vastu, põletus põletuse vastu, haav haava vastu, vorp vorbi vastu.

See kuulus seadus, mida meiegi tänapäeval tunneme, on progressiivsem, kui meile esmapilgul võib tunduda. Selle mõtte oli panna karistustele piirid, et need ei muutuks ülemäärasteks. Nimelt tahavad inimesed sageli kätte maksta mitmekordselt, isegi paljukordselt. Mõni võib öelda: "Kui keegi mind sõrmeotsagagi puudutab, ma löön ta maha!" Sellesamaga ähvardas juba Lemek üsna Piibli alguses, 1Ms 4:23–24: "Ja Lemek ütles oma naistele: „Aada ja Silla, kuulge mu häält, te Lemeki naised, pange tähele mu kõnet! Jah, haava pärast ma tapan mehe ja verme pärast nooruki! Kui Kaini pärast makstakse kätte seitse korda, siis Lemeki pärast seitsekümmend seitse korda!"

Sellisele arutule vihale ja kättemaksuhimule pani siin toodud Moosese seadus piirid. Tõsi, kui tuleb Jeesus, siis läheb ta kurjale piiri panemise nõuetega hoopis kaugemale. Mäejuhluses ütleb ta, nagu oleme lugenud Mt 5:38–40: "Te olete kuulnud, et on öeldud: Silm silma ja hammas hamba vastu! Aga mina ütlen teile: Ärge pange vastu inimesele, kes teile kurja teeb, vaid kui keegi lööb sulle vastu paremat põske, keera talle ka teine ette! Ja sellele, kes tahab sinuga kohut käia ning võtta su särki – jäta talle ka kuub!"

Jeesuse sõnumiks on, et me ei pea tingimata piirduma seadusega ega kasutama selle võimalusi, vaid võime minna ka kaugemale, jättes kurja eest üldse kätte tasumata. Sellisel juhul võidetakse kuri mitte enam seadusega, vaid headusega. Kui inimene katkestab kurjuse ahela, loobudes kättemaksust, siis avanevad kurjuse võitmiseks uued võimalused, millega me, tõsi küll, oleme vähem harjunud.

Sulaste ja teenijate kohta antud seadused jätkuvad.

21:26–27 Kui keegi lööb oma sulase või teenija silma ja rikub selle, siis ta peab tema silma pärast vabaks laskma. Ja kui ta lööb oma sulasel või teenijal hamba välja, siis ta peab tema hamba pärast vabaks laskma.

Oleme juba näinud, et ka teenijaid ehk orje ei ole luba kohelda ükskõik kuidas. See seadus näitab selgelt, et teenijatel oli märkimisväärseid õigusi. Muidugi me võiksime ka küsida, miks oli orjus Moosese ajal üldse lubatud, aga sel juhul me unustaksime, millises maailmas tol ajal elati. Meil on selja taga paari tuhande aasta pikkune kristlik ajajärk, ja selle jooksul on lääne kultuuri ja mõtlemist väga sügavalt mõjutanud ja kujundanud kristlik eetika. Moosese ajal aga oli ühiskondlik mõtlemine hoopis teistsugune, kui see on meie ajal. Ja tolleaegses keskkonnas orja vabaks laskmine üksnes selle pärast, et peremees oli vigastanud tal silma või hammast, oli ennekuulmatu progress. Moosese Seadus tegi ka orjadest inimesed, kelle õigusi tuli austada seaduse ähvardusel.

Aga teistele inimestele võib tekitada kahju või vigastusi mitte ainult inimene ise, vaid näiteks ka tema loomad. Sellisekski juhuks olid ette nähtud omad seadused.

21:28–32 Kui härg kaevleb surnuks mehe või naise, siis tuleb härg kividega surnuks visata ja tema liha ei tohi süüa, härja omanik aga on süüta. Aga kui seesama härg oli varem kaevleja ja selle omanikku hoiatati juba ammu, ent tema ei takista seda ja härg tapab mehe või naise, siis visatagu härg kividega surnuks ja surmatagu ka ta omanik! Kui temale aga määratakse lunastushind, siis ta peab andma niipalju hinge lunaraha, kui temale määratakse. Kui see härg kaevleb poega või tüdart, siis tuleb temaga talitada sellesama seaduse järgi. Kui härg kaevleb sulast või teenijat, siis tuleb nende isandale anda kolmkümmend hõbeseeklit, härg aga visatagu kividega surnuks!

Needki seadused näitavad, et karistusi ei määratud kõigile ühe mõõduga, vaid arvesse võeti nii kergendavad kui raskendavad asjaolud. Iga juhtumit nõ käsitleti eraldi. Tegemist oli ausa mänguga. Ohtlik härg tuli tappa, et ta enam rohkem inimesi ei ohustaks, aga kui peremees juba varem teadis, et ta on ohtlik, siis vastutas ta tapetud inimeste elu eest oma eluga. Kui loom tappis sulase või teenija, siis oli looma peremehe kohus nende hind korvata. Nii oli peremehel võimalik osta uued teenijad ehk orjad. Orja hinnaks oli määratud 30 seeklit hõbedas. Uuest Testamendist mäletame, et 30 hõberaha vääriliseks hinnati ka Issand Jeesus. Niisiis hinnati maailma Päästja võrdseks orjaga. Ja pole sugugi kindel, et tänapäeva maailmas teda kõrgemalt hinnatakse. Ja kõige mõtlemapanevam on, et maailma Päästja nõustus sellega ... Ta tuli meid päästma sellest hoolimata, et ta teadis, et teda nii madalalt hinnatakse. "Ta võttis orja kuju", nagu kirjutab apostel Paulus filiplastele. Millal küll õpib inimene nägema elu ja suhteid nii, nagu nad tegelikult on? – Mitte enne, kui Jumal ise saab avada inimeste vaimuliku nägemisvõime.

Et omanik vastutab ohutustehnika eest nendes asjades, mis temale kuuluvad, seda näeme ka järgnevatest seadustest.

21:33–36 Kui keegi jätab kaevu lahti või kaevab kaevu, aga ei kata seda, mille tõttu langeb sinna härg või eesel, siis peab kaevu omanik andma hüvituse; ta tasugu looma omanikule rahas, aga korjus jäägu temale. Kui kellegi härg kaevleb surnuks teise mehe härja, siis tuleb elus härg müüa ja raha pooleks jagada; ka surnud härg tuleb poolitada. Aga kui on teada, et see härg oli juba varem kaevleja ja selle omanik ei ole seda takistanud, siis ta peab selle täiesti asendama: härg härja vastu; aga korjus jäägu temale.

Taalised seadused peegeldavad hästi ühiskondlikke olusid, milles Iisraeli rahvas elas. Kõrbe piirimail samasugustes tingimustes elavatele beduiinidele on sellised seadused tänapäevalgi täielik reaalsus. Vaesele põlluharijale oli härg kõige

tähtsam koduloom, ja tema surma saamine võis tähendada tema omanikule kas näljasurma või orjust. Sellepärast pidid sellisteks puhkudeks olema ka vastavad seadused.

Samuti olid ette nähtud seadused koduloomade varguse puhuks.

21:37 Kui keegi varastab härja või lamba ja tapab või müüb selle, siis ta peab andma viis härga härja vastu ja neli lammast lamba vastu!

Raske öelda, miks varastatud härg tuli korvata viiekordselt, väiksem koduloom aga neljakordselt. Võib-olla lihtsalt sellepärast, et härg oli tähtsam ja hinnalisem kui lambad ja kitsed, keda tavaliselt oli majapidamises siiski rohkem kui üks. Ka Uuest Testamendist leiame ühe juhtumi, kus ebaõiglaselt omandatud varandus korvatakse neljakordselt. Sellise otsuse võttis vastu Sakkeus, kellele Jeesus üllatuslikult külla tuli. Luukas jutustab, et ta lubas neljakordselt maksta tagasi nendele, kellelt ta oli ülekohtuselt liiga palju maksu nõudnud. Kõige ilmsemlt otsustas Sakkeus nõnda just käesoleva Moosese seaduse põhjal.

Oleme oma järjega 2. Moosese raamatus jõudnud 22. peatükini. Siin toodud seadused võivad meile tunduda üpris igavad, aga ega tänapäevastegi seaduseraamatute lugemine tarvitse kuuluda kõige huvitavamate tegevuste hulka. Aga neid seadusi lugedes on kasulik mõelda sellelegi, et ka meil kehtivate seaduste aluseks on suurelt osalt samad põhimõtted, mida võime lugeda Piiblistki. Ja Piiblist tulenevad põhimõtted on väga sageli sellised, mida me tänapäeval peame endastmõistetavateks.

Igasugused seadused on olemas lõppude lõpuks selleks, et kaitsta üht inimest teise inimese vägivalla ja ülekohtu eest. Kui võtame kasvõi nii lihtsad käsud nagu "Ära tapa!" või "Ära varasta!", siis pole raske mõista, et need on mõeldud kaitseks nii meile endile kui ka meie kaasinimestele. Meie elu, meie sõprade elu ja ka meile kuuluv varandus on kaitstud seadusega. Õiglaste seaduste taga on Jumal ise oma autoriteediga. Tema on huvitatud ka meie argielust. Ja vaevalt võib ühelgi ausal inimesel ausate seaduste vastu midagi olla.

PKK0175 2Ms 22:1 – 26

Jumal on huvitatud argielust

Iisraeli rahvas on teel Egiptusest töötatud maa poole. Aga pattulangenud inimkonna liikmed ei oska üksteist kahjustamata teineteisega läbi saada. Sellepärast on tarvis seadusi, mis inimesi kaitseksid ja mille põhjal on võimalik mõista õigust. Muuhulgas on see vajalik ka selleks, et samale kuritööle järgneks alati samalaadne karistus. Järgnevalt vaatleme seadusi mitmesuguste kuritegude ja nende puhul ette nähtud karistuste kohta.

22:1 Kui varas tabatakse sissemurdmiselt ja lüüakse surnuks, siis tapjal ei ole veresüüd.

See on põhjanev reegel – inimesel on õigus kaitsta enda omandit. Sama põhimõtte kehtib ka tänapäeval, aga teatud juhtudel võib enda omandi kaitsja sattuda ka kohtupinki. Ka Iisraeli rahvale antud seaduses olid enda omandi kaitsja õigustel teatud piirangud.

22:2–3 Aga kui päike oli juba tõusnud, siis on tapjal veresüü. Varas peab tasuma kõik; kui tal midagi ei ole, võib teda ennast müüa varguse pärast. Kui varastatu, olgu härg või eesel või lammas leitakse tema käest elusana, siis ta peab tasuma kahekordselt.

Vanasti tegutsesid vargad peamiselt öösiti. Tänapäeval on kahjuks elu edasi arenenud selles suunas, et ka südapäeval pannakse toime suuri vargusi. Kui peremees öösel pimedas vargale peale sattus ja teda näiteks löi, võis löök osutada kogemata surmavaks, sest pimedas ju korralikult ei näe. Päeval aga on olukord teistsugune. Valges on võimalik varas ära tunda ja tõenäoliselt ka oma varandus tagasi saada. Loomulikult on vargus kuritegu, aga siiski mitte surmanuhtlust vääriv kuritegu. Küll aga tuli varastatu hüvitada, ja pealegi kahekordselt, juhul kui jutt oli loomadest. Kui vargal polnud kahekordselt tasumise võimalust, võis ta selle tõttu sattuda ka orjusse.

Elus tuleb ette mitmesuguseid juhtumeid, kus tekitatud kahju tuleb korvata.

22:4–7 Kui keegi söötab ära põllu või viinamäe, laseb karja lahti ja söötab teise põllul, siis ta peab asemele andma parimat oma põllult ja viinamäelt. Kui tuli pääseb lahti ja hakkab kibuvitse külge ning põletab ära nabad või lõikamata vilja või põllu, siis süütaja peab põlenu eest täielikult tasuma. Kui keegi teisele annab hoiule raha või riistu ja need varastatakse selle kojast, siis peab varas, kui ta leitakse, tasuma kahekordselt. Aga kui varast ei tabata, viidagu koja omanik Jumala ette: kas ta ise ei ole pannud oma kätt ligimese vara külge?

Nagu näeme, nendes seadustes on jutt mitte enam kõrbetingimustes rändamisest, vaid paiksest asustusest, põldudest ja viinamägedest. Sellised seadused võidi osalt kaasa tuua juba Egiptusest või need võisid kujuneda hiljem. Igal juhul aga on need seadused üpris praktilised. Inimese omand on seaduse kaitse all. Kui keegi seda kahjustab, siis peab ta teadma, et see läheb kalliks. Täpselt samal põhimõttel karistatakse meil näiteks ühistranspordis piletita sõitjaid.

Järgmises seaduses aga on tegemist niisuguse praktikaga, mida me tänapäeval ei kasuta.

22:8 Kõigis süütegudes härja, eesli, lamba, riiete ja kõigi kadunud asjade pärast, mida keegi ütleb enese oma olevat, tuleb mõlema asi viia Jumala ette: kelle Jumal süüdi mõistab, see peab teisele tasuma kahekordselt.

Siin on tegemist vaidlusaluse olukorraga. Kellelgi on midagi kadunud, kas mõni loom või ese, ja ta ütleb, et näeb seda naabri juures. Naaber aga ütleb: "Ei, see on minu!" Kuidas teha kindlaks, kellel on õigus? Selguse saamiseks tuli asi viia Jumala ette. See tähendab kõige tõenäolisemalt Issandale püstitatud altari juurde või pühamusse minemist. Altari ees pidi kumbki pool vandega kinnitama needuse ähvardusel, et tal on õigus.

Aga ikkagi oli võimalik, et üks asjaosalistest valetas – ja sel juhul pidi teda tabama needus, mille ta vandega enesele võttis. On võimalik, et sellega on seotud väljend "kelle Jumal süüdi mõistab". Kui see tõlgendus on õige, siis tähendab see, et needuse täideminek selle inimese elus oli niivõrd ilmne, et see paljastas süüdlase.

Aga on ka teine võimalus, kuidas Jumal selgitab välja süüdlase. See on seotud tummimi ja uurimiga, millest on juttu hiljem, 28. peatükis. Seal on ülempreestri ametiriietuse ühe elemendina muu hulgas juttu ka kohtu rinnakilbist, millesse peale muude asjade tuli paigutada ka uurim ja tummim, nagu ütleb 30. salm: "Pane kohtu-rinnakilpi ka uurim ja tummim, need olgu Aaroni südame peal, kui ta astub Issanda palge ette! Nõnda kandku Aaron alati Issanda ees Iisraeli laste õigusemõistu oma südame peal!"

Uurim ja tummim olid liisuheitmise vahendid, millega selgitati välja Jumala vastus. Kuidas see toimus, selle kohta leiame ühe näite 1. Saamueli raamatu 14. peatükist. Seal tuli välja selgitada, kas süüdlane on Saul või Joonatan, või tuleb süüdlast otsida muu rahva hulgast. Saul käskis olla rahval ühel pool, ise aga koos Joonataniga asus ta teisele poole, ja siis – loeme salmist 41: "Ja Saul ütles Issandale, Iisraeli Jumalale: „Anna tummim!” Siis langes liisk Joonatanile ja Saulile ning rahvas sai vabaks." Edasi tuli liisku heita Sauli ja Joonatani vahel, ja siis langes liisk Joonatanile. Sellest näeme, et need liisuheitmisevahendid olid tõe välja selgitamiseks sel juhul, kui seda polnud muul moel võimalik leida.

Ka järgmised salmid räägivad olukordadest, kus oma süütust saab tõestada ainult Issanda ees vannet andes.

22:9–12 Kui keegi teisele annab hoiule eesli või härja või lamba või mõne muu looma ja see sureb või saab vigastada või viiakse ära kellegi nägemata, siis peab nende mõlema vahel toimuma vanne Issanda ees: kas ta pole pannud oma kätt teise omandi külge? Omanik peab vandega leppima ja teine ärgu tasugu. Kui see aga tõepoolest on temalt varastatud, siis ta peab omanikule tasuma. Kui see aga tõepoolest on maha murtud, siis ta toogu see tõendiks; mahamurtut ta ei tarvitse tasuda.

Samasugusest oma süütuse vandega kinnitamisest oli juttu juba 7. salmis, ehkki seal vandumist otseselt ei nimetatud; nimetati ainult "omaniku viimist Jumala ette": kas ta ise ei ole pannud oma kätt ligimese vara külge? Seda pidigi ta vandega kinnitama, nagu ka siin.

See, et taolistes omandialastes vaidlusküsimustes mindi õiguse leidmiseks üheskoos Jumala ette, õpetab meile midagi olulist: Jumal ei taha, et tema ette tullakse üksnes teatud aegadel ja siis, kui on harras meeleolu. Ta tahab, et terve meie elu oleks elatud tema palge ees, kaasa arvatud sellisedki olukorrad, kus kellegagi tekib vaidlus omandi pärast. Tegelikult näitab meie vaimulikku taset just meie argielu, mitte see, millised me kirikus välja näeme. Jumal ei ole huvitatud mitte ainult meie kirikuskäimisest või ka hommiku- ja õhtupalvustest, vaid ka sellest, mis toimub nende vahel. Ta tahab olla meile Jumalaks ka niisugustes olukordades, kus me temale mõelda tihtipeale ei taipagi.

Sama liin jätkub ka edaspidi.

22:13–14 Kui keegi teiselt laenab looma ja see saab vigastada või sureb, ilma et omanik juures oleks, siis ta peab selle eest temale tasuma. Aga kui omanik juures oli, siis tal ei ole vaja tasuda; kui see oli renditud, siis asendab selle rendihind.

Laenamine on tuntud tegevus ka tänapäeval, ehkki tänapäeval laenatakse rohkem autosid või jalgrattaid. Põhimõte on aga sama – kui keegi tekitab teisele kahju, siis peab ta selle korvama.

Edasi leiame veel väga mitmesuguseid seadusi.

22:15–16 Kui keegi võrgutab neitsi, kes ei ole kihlatud, ja magab temaga, siis ta peab mõrsjahinna eest tema enesele naiseks võtma. Aga kui selle isa keeldub teda temale andmast, siis mees vaagigu raha, nagu on mõrsjahind neitsi eest.

Seksuaalelu enne abiellumist tähendas neitsile suurt häbi. Sellest ka selline seadus – kui mees juba tahab mees olla, siis olgu edasi, ja korralikult. Mõrsjahinna maksmine on praegugi veel kombeks paljudes kultuurides. Moosese ajal tähendas hinna maksmine ühtlasi kihlumist, ja see oli peaaegu niisama siduv, nagu abielu sõlmiminegi. Mõrsjahind tuli maksta igal juhul, ka siis, kui tütre isa keeldus teda võrgutajale naiseks andmast. Võimalus saada nii kõrge trahv pidi kindlasti panema mõtlema.

22:17 Sa ei tohi nõida ellu jätta!

Piibli suhtumine nõidusesse on täiesti ühene – nõidusega tegelemine on vale alati ja igal kujul.

Peab märkima, et nõidus on üpris elujõuline asi. Nõidu on leidunud nii Piibli aegadel kui hiljem praktiliselt kõikides kultuurides. Praktikad on erinevad ja Piibli valgel üllatab kõige enam võib-olla see, et mõnigi nõid väidab olevat saanud oma võimed Jumalalt. Aga peame mõistma, et vähemalt Piibli Jumalaga ei ole sellisel praktilisel midagi tegemist.

Miks siis keelatakse nõiduse harrastamine koguni surmanuhtluse ähvardusel? – Nõidus oli üks osa religioosest praktikast nii Egiptuses kui ka Kaananimaal. Nõidus on lähedases seoses maagiaga, mis hõlmab mitmesuguseid tehnikaid, mille abil kas lepitatakse mitmesuguseid vaime või tahetakse neid rakendada oma teenistusse. Niisiis, nõidus

on otseselt seotud vaimude maailmaga. Seda võib kinnitada iga tõeline nõid. Nõidus ei ole mingi süütu harrastus, umbes nagu laste liivakastis mängimine. Vaimude maailm on väga reaalne maailm, aga seda reaalsust ei taju kaugeltki kõik inimesed – selleks peab olema nõ "eriliste võimetega". Väga lihtsalt üldistades võib öelda, et kus tegutseb Jumal, seal teeb ta seda tänapäeval Jeesuse Kristuse läbi. Kus aga tegutseb kurat, seal on üheks selle tegevuse kanaliks nõiad, kes on vahetult seotud kurjade vaimudega.

Tõsi küll, alati ei tea nõiad isegi, et vaimud, kellega nad suhtlevad, on oma olemuselt kurjad. Nii on see näiteks ennustamise või ka teatud haiguste parandamise puhul. Et tegemist on kurjade jõududega, selgub hiljem ja kaudsemalt. Jumal aga teab seda algusest peale, sellepärast on nõidusega tegelemine tema jaoks algusest peale vastuvõetamatu. Jumal oli valinud ja kutsunud Iisraeli rahva selleks, et see elaks osaduses temaga ja levitaks maailmas tema tundmist. Sellega aga on nõidus absoluutselt kokkusobimatu.

Ja veelgi rohkem on kristlane kutsutud selleks, et ta elaks osaduses Jumalaga, mitte kurjade vaimudega. Seetõttu on ka kristlase jaoks välistatud kõik, mis on kuidagi seotud nõidusega.

Surmanuhtlusega karistati tol ajal mitmeid muidki tegevusi, millele tänapäeval nõutakse täit eluõigust.

22:18 Igaühte, kes ühtib loomaga, tuleb karistada surmaga!

Sellele seadusele eelneb nõidusevastane seadus ja järgneb ebajumalatele ohverdamist keelav seadus. Miks on nende vahele äkki pandud seadus, mis keelab loomaga ühtimise? On võimalik, et loomadega ühtimine oli vähemalt teatud juhtudel seotud ebajumalateenistusega. Nimelt on tollest ajast leitud seoses Baali teenimisega mitmeid vastavaid mainimisi.

Tänapäeval ei peeta loomadega ühtimist kuriteoks. Vastupidi – on jõudusid, mis tahavad selle koguni seadustada, nagu on juba mitmel pool seadustatud samasooliste "abielud". Aga kui rääkida näiteks AIDSist, siis vähemalt osa uurijaid arvab, et seda põhjustav viirus on jõudnud inimeste hulka loomadelt, ilmselt ahvidelt. Kuidas see täpsemalt toimus, selle kohta on üheks võimaluseks pakutud, et ahvi baasil valmistatud vaktsiin siirdas viiruse inimestele. Samuti pole välistatud võimalus, et see siirdus inimestele loomadega ühtimise teel.

Jumala poolt antud seaduste mõte on alati inimeste elu ja tervise kaitsmine, ja sama mõte on inimeste poolt antud seadustelgi seni, kuni need on Jumala seadustega üldjoontes kooskõlas. Kus aga inimesed hakkavad ennast targemaks pidades Jumala seaduste vastu trotsima, seal riskivad nad alati üle jõu käivate tagajärgedega.

Meile võib tunduda õudne ja arusaamatu, et taoliste asjade eest oli karistuseks ette nähtud surmanuhtlus. Et seda siiski paremini mõista, meenutagem üht järeldust, mille tegime seoses veeuputusega: kui inimesed on läinud kurjadele teedele, siis on need igal juhul surmateed. Ja kui Jumal saadab siis mingi karistuse, kus paljud inimesed hukuvad, nagu me Vanas Testamendis mõnelgi puhul näeme, siis võib seda pidada ka lihtsalt nõ "kiirmenetluseks", mille mõte on pealegi see, et korruptsioon ja kurjus ei leviks enam kaugemale. Surmanuhtluse ähvardus peaks olema piisav hoiatus, et kurjadele teedele üldse mitte minna. Ka põllupidajad mõistavad sageli surma umbrohu, ehkki sellel on sageli suuremgi elujõud kui kultuurtaimedel.

22:19 Kes ohverdab jumalatele ja mitte üksnes Issandale, see tuleb hukata!

Meil on juba juttu olnud sellest, et kes ohverdab ebajumalatele, see teenib tegelikult kurje vaime. Aga kurjade vaimude tegevuse eesmärk on takistada Jumala töotuste täitumist ja hävitada lõpuks kogu inimkond. Kui Jumal tahtis teha Iisraeli rahvast rahva, kes oleks tema päralt ja teeniks teda, siis ei saanud ta lubada, et see rahvas teeniks vahepeal ka

ebajumalaid. Sest teistele jumalatele ohverdamine tähendas truuduse murdmist Issandale ja vaenulike jõudude sissetoomist Jumala rahva hulka.

22:20 Ära rõhu võõrast ja ära tee temale häda, sest te ise olete olnud võõrad Egiptusemaal!

Küsimus, kuidas kohelda võõraid või muulasi, on aktuaalne ka tänapäeva maailmas. Inimene, kes on näiteks sõjapõgenikuna sunnitud kolima võõra rahva hulka, on alati äärmiselt ebakindlas olukorras. Ja ka sellisel juhul ei luba Jumal inimest rõhuda. Jumal soovib mõelda endale – sellele, kuidas käis käsi Egiptuse orjapõlves. Parim viis õige käitumise leidmiseks on panna ennast teise inimese olukorda.

22:21–23 Te ei tohi halvasti kohelda ühtegi lesknaist ega vaeslast! Kui sa neid halvasti kohtled, nii et nad mind appi hüüavad, siis ma kuulen tõesti nende hüüdu, mu viha süttib põlema ja ma tapan teid mõõgaga, nõnda et teie naised jäävad leskedeks ja lapsed orbudeks.

Kui seni oli tegemist lihtsalt mitmesuguste seadustega, siis nendes salmides äratub tähelepanu, et siin räägib Jumal mina-vormis: kui kannatajad "mind appi hüüavad, siis ma kuulen tõesti nende hüüdu ja mu viha süttib", ütleb Jumal. Siin ei öeldud, nagu eespool, mida ühes või teises olukorras tuleb teha, vaid Jumal ütleb, kuidas tema isiklikult reageerib sellele, kui ühiskonnas koheldakse halvasti kõige nõrgemaid ja kaitsetumaid.

Inimühiskond on suurelt osalt harjunud toimima jõupositsioonilt – kellel jõud, sellel õigus. On küllalt olukordi, kus niiviisi toimitakse isegi tänapäeval, hoolimata kõigist demokraatia reeglitest. Piibli aegadel olid eriti halvas olukorras lesed ja vaeslapsed, sest nendel polnud mehi, kes oleksid neid kaitsnud. Nii oli rikkamatel ja tugevamatel kerge nende varandust endale kantida või sundida neid tasuta tööd tegema. Jumal aga ähvardab, et kui ühiskonnas nõnda hakatakse toimima, siis tuleb sõjaline karistus. See tähendab, et kusagilt mujalt tulevad tugevamad, kes teevad sinuga täpselt sedasama, mida sina tegid enda keskel nõrgematega. Jumal oskab korraldada asju nõnda, et inimene kukub enda kaevatud auku. Meenutagem, et nõnda käis juba egiptlaste käsi, kes mingil hetkel otsustasid hukata kõik sündivad heebrea poisilapsed – ühel päeval surmati nende endi esmasündinud.

22:24 Kui sa laenad raha minu rahvale, mõnele, kes on vaene, siis ära ole tema suhtes liigkasuvõtja: te ei tohi temalt kasu võtta!

Siin pöörame tähelepanu kõigepealt sellele, et laenu võtja on vaene inimene. Ta peab laenu võtma selleks, et järgmise saagini ära elada. Kui sellises olukorras laenu andja võtab protsente, siis tähendab see, et ta kasutab teist inimest enda huvides ära. See on sama hea, nagu võõramaalase või lese rõhumine. Laenu protsente makstes jääks vaene inimene veelgi vaesemaks ja tema varandus läheks üha enam rikka valdusse.

Muide, samal põhimõttel toimib ju terve tänapäevane rahandussüsteem. Selle tõttu on kolmas maailm võlgades, mida pole lootustki kunagi tagasi maksta. Need aga, kelle käsutuses on palju raha, võivad dikteerida kõike, mis maailmas toimub.

Laenu andmise teemadel oli midagi öelda ka Jeesusel. Lk 6:34–35 on kirjas tema järgmised sõnad: "Kui te laenate neile, kellelt te loodate tagasi saada, mis tänu te selle eest ootate? Ka patused laenavad patustele, et nad samavõrra tagasi saaksid. Aga armastage oma vaenlasi ning tehke head ning laenake ilma midagi tagasi lootmata, ja teie palk on suur ja te olete Kõigekõrgema lapsed, sest tema on helde tänamatute ja kurjade vastu!"

Niisiis, Jumala põhimõte on selline, et kes laenab raha välja, peaks mõtlema hädasolijate aitamisele, mitte enda rikastumisele. Kõigekõrgema lasteks kutsub Jeesus alles neid, kes oma rahaasjades hakkavad lähtuma sellest

põhimõttest. Peale selle ütles Jeesus, et ka niisuguse tegevuse tasuvus on väga suur. Ta ütles: "teie palk on suur". Loomulikult on jutt palgast, mida maksab Jumal, ja maa peal pole ükski investering sellega võrreldav.

Ka Jeesuse kutsumus oli meiesuguste inimeste aitamine, ehkki see tähendas talle endale raskeid kannatusi ja surma.

22:25–26 Kui sa oled võtnud pandiks oma ligimese üleriide, siis sa pead selle temale tagasi andma, enne kui päike loojub, sest see ta üleriie on tema ihu ainsaks katteks. Millega ta muidu magaks? Ma kuulen, kui ta mind appi hüüab, sest mina olen halastaja.

Moosese seadus arvestab laenamise puhul mõlema poole õigustega. Laenu andjal on õigus võtta laenu vastu pant. Aga samal ajal oli nõudeks, et pandi andja elu võiks siiski jätkuda enam-vähem normaalselt. Kui inimesel polnud pandiks anda muud kui oma ainus üleriie, mida ta öösel magades kasutas tekina, siis on väga inimlik anda see ööseks tagasi, et inimene saaks rahulikult magada.

Nagu näeme, Moosese läbi antud seadused on enamasti väga praktilise iseloomuga. Nendes lähtutakse tavaliste inimeste argielu vajadustest, mõeldes eriti nendele, kes on raskes olukorras. Jumal on huvitatud sellest, kuidas me korraldame oma argielu asjad, ja eriti sellest, kuidas me suhtume endast nõrgematesse. Ja Jumal ei ole muutunud, samad asjad on talle tähtsad ka täna.

PKK0176 2Ms 22:27 – 23:9

Mooses on Jeesuse poolel

Sõna "seadus" ei kuulu üldiselt inimeste meelissõnavara hulka. On olukordi, kus tahaks seaduse asemel kehtestada oma õiguse ja leida paragrahvide rägastikus otsetee. Mõnelgi meist on ebaseaduslik kogemusi riigivõimu või politseiga, kasvõi seoses maksuametiga või autosõiduga. Riigivõim kasutab seadusele kuulekuse saavutamiseks sunnivahendeid. Kui selgub, et ka Jumalal on oma seadused ja ta ootab, et inimesed neid täidaksid, siis pole ime, et Moosese Seadusest rääkivad piiblikohad ei tundu eriti meeldivad. Pealegi hindab tänapäeva inimene üle kõige mitte seadust, vaid vabadust ja oma õigusi, ja seda ka nendes asjades, mis on kuidagi seotud Jumalaga.

Ja lisaks kõigele, ka paljudes vaimulikkudes kõnedes esitatakse Moosest ja Jeesust vaata et teineteise vastanditena. Nii võib jääda mulje, et Moosese raamatuid eriti ei tasugi lugeda, sest nad arvatakse olevat Jeesuse vastu. Ja pealegi ei ole me tänapäeval Seaduse all, vaid armu all. Ja arvatakse, et arm peaks otsekui Seaduse tühistama. See on muidugi vale arvamus. Tegelikult ei ole arm mõeldud Seaduse tühistamiseks või sellest kuidagi mööda hiilimiseks, vaid selle täitmiseks. Kus arm üldse leiab tegelikult rakendamist, seal teostub selle kaudu see, mida Seadus saavutada ei suutnud. Sellepärast ka Mooses ja Jeesus ei ole teineteise vastased, vaid nad ajavad üht ja sama asja. Matteuse evangeeliumist me koguni mäletame, et kord tulid Mooses ja Eelija Jeesusega juttu ajama tema surmaga seotud asjadest. Ja Jeesus ei kummutanud kusagil seda, mida Mooses oli õpetanud. Vastupidi – ta andis Moosese Seadusele õige ja täiusliku rakenduse, seletades kõigile, mida see tegelikult tähendab ja sisaldab, ja ühtlasi viis ta selle Seaduse ise ka ellu.

Mooses ja Jeesus ei seisa vastamisi, vaid nad vaatavad, liiguvad ja tegutsevad ühes suunas, kusjuures Jeesus on muidugi võrratult suurem, ehkki ta tuleb hiljem. Isegi Jumala arm on olemas juba Moosese ajal, ehkki alles Jeesuse ajal muutub see täiuslikuks ja kõikidele kättesaadavaks. Hoolikalt vaadates võime Moosese juures otsekui õiepungadena näha paljusidki asju, mis Jeesuses on puhkenud täide õide. Mooses ennustas ka Jeesuse tulekut, ja tema kaudu maailma tulnud Seadus valmistas Jumala rahvast Jeesuse tulekuks ette.

Mooses kujutab endast Piibli jutustuste hulgas selget veelahet. Enne teda olid tähtsamad Jumala mehed Aabraham, Iisak ja Jaakob, kellele kõigile Jumal ilmus otsekui vahetult. Nendele anti töötused maa kohta, rahva kohta ja Seemne kohta, st inimese kohta, kelle läbi saavad õnnistatud kõik maailma rahvad. Mooses on kulminatsioon nende inimeste reas, kellele Jumal ilmus vahetult. Ta käis mäel Jumalaga kohtumas ja viibis seal pikad ajad, aga hiljem ei ole Iisraeli rahva ajaloo midagi sellesarnast enam juhtunud.

Moosesele anti rahvale edasi andmiseks Jumala tahe, mida kutsutakse Seaduseks, vanemas keelepruugis aga käsuõpetuseks. Sellepärast otsiski rahvas pärast Mooset Jumala tahet ennekõike Seadusest ja samuti nendest töötustest, mis koos Seaduse andmisega olid rahvale antud. Sellepärast peab juudi rahvas praegugi viit Moosese raamatut ehk Toorat Piibli kõige tähtsamaks osaks.

Muidugi oli ka pärast Mooset inimesi, kellel oli osadus Jumalaga. Selliseid inimesi kutsuti prohvetiteks, aga nende ja Moosese vahel on siiski väga selge erinevus. Prohvetid ei kohtunud kunagi Issandaga näost näkku, vaid üksnes teatud olukordades said Issandalt sõna, mida anda rahvale edasi. Ja ka siis oli tegemist peamiselt Jumala Seaduse rahvale meelde tuletamisega või õigemini näitamisega, et rahvas oli Seadusest üle astunud.

Hiljem räägitakse Moosese raamatutes lepingust, mis sõlmiti Jumala ja Iisraeli rahva vahel Siinai mäe juures. Selles lepingus oli ka kirjas, mis juhtub siis, kui rahvas lepingut ei pea. Ja Iisraeli rahva hulgas tegutsevate prohvetite ülesandeks oli muuhulgas sageli ka nende tingimuste meelde tuletamine. Prohvetid jälgisid hoolega rahva elu, ja kui nad nägid, et see läheb Jumala teelt kõrvale, mingile muule teele, siis andsid nad teada, mis rahvast selle tee lõpus ootab. Nad teadsid seda juba sellegi põhjal, et see oli kirjas Jumala ja Iisraeli rahva vahel sõlmitud lepingu tingimustes.

Niisiis, jälgides Moosese Seadust, tasub meil mõelda sellele, et siin pole tegemist lihtsalt üksikute igavate paragrahvidega, vaid tegemist on uue ja väga olulise leheküljega Piibli ilmutuses. Jumal andis Moosese läbi rahvale oma Seaduse, millele toetudes rahvas võis nii jätkata oma olemasolu erilise ja omanäolise rahvana kui ka õppida tundma Jumalat. Ennekõike pidi Iisraeli rahvas õppima, et Jumal ei tee kunagi tühje sõnu. Ühtlasi väljendavad Jumala seadused ka Jumala armastust.

Tänu sellele Seadusele sai Jumala rahvas, kes oli teel töötatud maa poole ja kes tol ajal oli üsna kirju koosseisuga, aja jooksul ühtseks rahvaks. Seadus mitte ainult kaitses inimeste elu, vaid hoidis neid ka rahvana koos.

22:27 Sa ei tohi needa Jumalat ja sajatada oma rahva vürsti!

See salm on meile tuttav ka Uuest Testamendist. Paulus tsiteeris seda Jeruusalemmas ühel oma ülekuulamisel. Kui ülempreester Hananias käskis teda lüüa, ütles Paulus talle: "Küll Jumal lööb ka sind, sa lubjatud sein! Sina istud siin, et mõista minu üle kohut seaduse järgi, ise aga käsid vastu seadust mind lüüa." Lähedalseisjad aga ütlesid: "Kas sa häbistad Jumala ülempreestrit?" Siis lausus Paulus: "Ma ei teadnud, vennad, et ta on ülempreester. On ju kirjutatud: "Sa ei tohi oma rahva ülemast rääkida halvasti." (Ap 23:3–5)

Eespool nägime, et Moosese Seadus keelab isa ja ema needmise, siin laiendatakse seda seadust ka rahva juhtide kohta. Sõna "vürst" tähendab algselt ennekõike hõimujuhte ja hõlmab üldse inimesi, kes vastutavad teiste inimeste eest. Nii rahva juhi kui ka Jumala needmine on keelatud ühes ja samas lauses. See viitab sellele tõe, mida Uues Testamendis öeldakse ka otse – nimelt, et riigivõim on Jumala poolt seatud. Seetõttu, kes tõuseb riigivõimu vastu, see tõuseb tegelikult ka Jumala vastu.

Eriolukord on ainult siis, kui riigivõim võtab endale ka selle rolli, mis tegelikult kuulub Jumalale, ja nõuab midagi, mis on otseselt ja selgelt Jumala tahte vastu. Sel juhul tuleb kuulata rohkem Jumalat, kui võimumehi. Kui aga riigivõim täidab oma kohuseid, siis tuleb talle alluda.

22:28–29 Oma külluse ja ülevooluga ära viivita! Sa pead esmasündinu oma poegadest minule andma! Nõndasamuti tee oma veiste, lammaste ja kitsede esmasündinutega: seitse päeva olgu ta oma ema juures, kaheksandal päeval pead ta minule andma.

Küllus ja ülevool räägivad põllu- ja aiasaadustest, viljast ja veinist. Hiljem antakse nendega seotud andide ehk kümnisse kohta täpsemad juhtnöörid, siin aga rõhutatakse, et see, mis kuulub Jumalale, tuleb anda talle aega viitmata. See on kasulik meeldetuletus ka meile. Jumal ei vääri meie viimaseid ülejääke sellest, mida meil endil enam tarvis ei lähe, vaid esimest ja parimat. Mõelgem järele – viimasele kohale me jätame ju alati need asjad, millel on kõige vähem tähtsust. Kahjuks on Jumal just sellisel kohal isegi väga paljude ristitud inimeste elus. Jumal, kelle armust me iga päev elame ja teeme kõike, mida teeme, väärrib meie elus esimest, mitte viimast kohta. Esimene koht aga on kõige tähtsam koht ja kõige tähtsamad asjad me teeme alati kõigepealt.

Mida aga tähendab see, et esimesena sündinud poeg tuleb anda Issandale? Selle mõistmiseks meenutagem, et Egiptusest väljumise öösel surid nii Egiptuse karjas kui ka inimeste hulgas kõik esmasündinud. Et Iisraeli laste esmasündinud ellu jäid, sai Jumal nende üle otsekui eriõiguse. Esmasündinud poegade või ka loomade andmine Issandale tähendas seda, et nende ellujätmiseks tuli maksta lunamaks. Seda nägime juba 2Ms 13:13.

Sellesama reegli järgi toimisid ka Joosep ja Maarja, kui nad läksid templisse ohverdama pärast Jeesuse sündimist. Lk 2:22–24 on selle kohta kirjutatud: "Ja kui nende puhastuspäevad Moosese Seaduse järgi said täis, viisid nad lapse üles Jeruusalemma, et teda seada Issanda ette, nõnda nagu on kirjutatud Issanda Seaduses: „Iga poeglast, kes on avanud lapsekoja, hüütagu Issandale pühaks“, ja et tuua Issanda Seaduses öeldu järgi ohvriks „paar turteltuvi või kaks tuvipoega“.

Aga tuleme tagasi 2. Moosese raamatu 22. peatüki juurde.

22:30 Ja te peate olema minule pühitsetud inimesed: väljal mahamurtu liha te ei tohi süüa, visake see koertele!

Hiljem sai Iisraeli rahvas täpsemad juhtnöörid selle kohta, millistes olukordades keegi rahva hulgast või ka preester kaotas oma rituaalse puhtuse, st muutus roojaseks. Kuna kõik Iisraeli rahva liikmed olid Jumala omandrahvas, st inimesed, kes kuulusid Jumalale, olid nad pühad. Aga rituaalne puhtus ehk pühadus läks kaduma sel juhul, kui söödi niisuguse looma liha, kes polnud asjakohaselt tapetud. Sellepärast käis see seadus terve rahva kohta. Kuidas rituaalne puhtus uuesti tagasi saada, selle kohta anti hiljem eraldi seadused.

Oleme jõudnud 23. peatükini. Siin toodud seadused annavad meile olulist mõtlemisainet ka tänapäeval.

23:1 Ära levita valekuuldusi! Ära löö kätt õelaga, et sa ei saaks valetunnistajaks!

Kui palju on maailmas pahandusi ja isegi kurjust alusetute kuulujuttude pärast! Halvad või vähemalt kahtlustavad uudised on millegipärast väga minev "kaup" nii nende jaoks, kes neid levitavad, kui ka nende jaoks, kes neid vastu võtavad. Ometi tahaks igaüks, et tal endal oleks hea maine ja puhas nimi. Kas poleks meeldiv elada niisugusel maal, kus pole tarvis karta valetunnistajaid ega alusetuid kuulujutte? Ligimese kohta valetunnistuse andmine keelati ära juba kümnes käsus. Ja kui tahame olla kristlased, siis kuulub meie kutsumuse hulka muuhulgas see, et me alusetutest juttudest rõõmu ei tunne ega neid edasi ei levita, vaid seletame kõike võimalust mööda paremuse poole.

23:2–3 Ära järgne jõugule kurja tegema ja ära kosta riiuasjas jõugu järelle paindudes, et sa õigust ei väänaks! Ära ole viletsa kasuks erapoolik tema riiuasjas!

Kes ei teaks, kui suurt mõju võib avaldada inimesele keskkonna surve! Nõuab üpris suurt julgust ja iseseisvust toimida teisiti, kui nõuab see seltskond, kelle hulka sa kuulud. Seda suudab ainult tõeliselt iseseisev ja põhimõtetega inimene, ja sellise inimese ees tuleb müts maha võtta. Tavaliselt on nii, et iga teatud seltskond ajab teatud asju, tal on oma teatud eesmärgid ja nende saavutamiseks ka teatav poliitika. Ja kes selle poliitikaga kaasa ei lähe, see tembeldatakse reeturiks. Näiteks on olemas protestiliikumisi, mis taotleavad mingil kombel õiglasemat ühiskonda. Aga aja jooksul selgub, et ka need liikumised ise ei kujuta endast midagi täiuslikku ega veatut. Nendest liikumistest kujuneb otsekui mikroühiskond, kus kehtivad juba omad seadused ja tõekspidamised, ja nende seaduste ning tõekspidamiste vastu protesteerimine pole enam sugugi lubatud. Sellisteks seadusteks võivad kujuneda teatud viisil riietumine, teatud soeng, teatud toidusedel, teatud käitumisviis jne. Kes kehtestatud reeglitele ei allu, seda ähvardab niisugusest ühiskonnast välja heitmine. Harva esineb tõelist vabadust, kus inimene võib tõesti tegutseda sõltumata teiste arvamustest.

Aga kõik sellised olukorrad ei ole reeglina siiski kuigivõrd tõsised. Hoopis tõsisem on siis, kui tegemist on jõuguga, kes on väljas kuritegevuse peal. Sellise jõuguga mitte kaasa minna ja koos tegutseda nõuab juba tõelist mehisust.

Aga samuti ei tohi olla erapoolik nõrgemate ja viletsamate kasuks. See, mida Jumal inimestevahelistes suhetes ootab, on ikkagi õigus, mitte ühe või teise eelistamine. Mitte alati ei kehti reegel, et enamus on korrumppeerunud ja üksikud inimesed on ausad õigluse eest võitlejad. Korruptsioon ja kuritegevus on hukkamõistetavad sõltumata sellest, kas neid harrastavad rikkad või vaesed.

23:4–5 Kui sa kohtad oma vihamehe eksinud härga või eeslit, siis vii see temale tagasi! Kui sa näed oma vihamehe eeslit koorma all lamamas, siis ära jäta teda maha, vaid aita ta lahti päästa!

Need juhtnöörid on juba üpris sarnased sellele, mida õpetas ka Jeesus, näiteks Mt 7:12: "Kõike siis, mida te iganes tahate, et inimesed teile teeksid, tehke ka nendele!" Kätemaksu või kahjuröömu tundmise asemel vihamehe aitamine on juba tõeliselt Jumala riiki edendav ja kurjuse riiki hävitav tegevus.

Ühel koguduse koosolekul ütles selle peale keegi, et tema ei tea üldse, kes võiksid olla tema vihamehed. Võib-olla tõesti oskab keegi elada ka nii armastusväärselt, et tal vaenlasi polegi, aga ka vastupidistest olukordadest ei ole elus puudust. Piibel näib lausa eeldavat, et inimestel on ka vihamehi. See selgub nii Vanast Testamendist kui ka Uuest Testamendist, lugedes kasvõi Jeesuse sõnu. Küsimus on ainult selles, kuidas me oma vihameestesse või vaenlastesse suhtume. Võib-olla pole meil just otseselt vaenlasi, kuid on inimesi, keda me meelsamini väldime, kellele me hea meelega ei helista ja kellele me parem ei mõtle, kui me pole selleks just sunnitud. Selliste inimeste eest me palvetame harva ja nende läheduses ei tunne me ennast hästi. On ka võimalik, et me kristlastena surume oma viha alla või muudame millekski muuks, kuna me teame, et viha pidamine on patt.

Tunded tunneteks, need on mõistetavad, aga siin on jutt sellest, kuidas konkreetsetes olukordades käituda: ära lase oma vihamehele kahju sündida, vaid päästa ta sellest, kõlab Jumala seadus. Ja pole kahtlustki selles, et see seadus on kasulik mitte ainult vihamehele või ebameeldivale inimesele, vaid ka meile endile.

23:6 Ära vääna su juures oleva vaese õigust tema riiuasjas!

See salm on õieti kordamine. Samast teemast oli juttu juba paar salmi varem. Seal märkisin, et ehkki ka vaesel ja armetul inimesel ei tarvitse alati olla õigus, on sagedasem siiski see, et rikkad ja võimukad rõhuvad vaeseid. Seda lihtsalt sellepärast, et sageli puuduvad vaestel enda kaitsmiseks võimalused ja vahendid. Ütleb ju vanasõnagi: "Kel vägi, sel

võimus, kel kukkur, sel kohus." Ja mõnigi kord on see niiviisi ka tänapäeval. Aga selliste asjade suhtes on Jumal väga tundlik. Valvamine tähendab muuhulgas seda, et ka suure raha eest ei väänata õigust sinnapoole, kus tundub kasulik.

Samal teemal jätkavad ka järgmised salmid.

23:7–8 Pettusasjast hoia eemale; ja sa ei tohi tappa süütut ega õiget, sest mina ei mõista õigeks ühtki õelat! Ära võta meelega, sest meelega pimestab nägijaid ja teeb õigete asjad segaseks!

Need reeglid on antud ennekõike kohtumõistjatele – nendele, kellel on meelevald otsustada teiste inimeste elu ja saatus üle. Altkäemaksude probleem ei ole teatavasti ka meil Eesti Vabariigis sugugi võõras ega tundmatu. Ja jälle kord võime näha, et Piiblis toodud seadused ei ole kaugelki ajast ja arust. Samasugused seadused kehtivad meil tänapäevalgi.

Võib-olla maksab siin märkida, mis vahe on kingitusel ja altkäemaksul. Kingituse andja ei oota vastuteenet – või vähemalt ei peaks ta seda ootama. Ta tahab lihtsalt teha teisele rõõmu või heameelt. Seetõttu ei muutu kingituse vastuvõtja kunagi kinkija tänuvõlgaseks. Kui aga kinkija ootab selle eest mingit vastuteenet või soodsat suhtumist, siis pole enam tegu kingitusega, vaid altkäemaksuga. Meelega ehk altkäemaksu andja ootab vastuteenet, ja kui see jääb saamata, siis ta pahandab, solvub või koguni vihastub.

Teatud olukordades polegi lihtne kindlaks teha, kas tegemist oli tõesti kingitusega või siiski meelega. Sellepärast maksaks vähemalt enda puhul jälgida, et kinkimise rõõm ei väheneks siis, kui vastukingitust ei järgne. Samuti pole õige tunda end ebamugavalt siis, kui meile teeb hinnalise kingituse keegi, kellele meie polegi midagi kinkinud.

23:9 Võõrale ära tee häda: te ju mõistate võõra hinge, sest te ise olete olnud võõrad Egiptusemaal!

Seegi seadus on sisuliselt kordus, eespool oli sellest juba juttu. Võõraste õigused on pärisrahvaga võrreldes sageli väiksemad. Sellepärast on kerge neile liiga teha. Aga ka võõrast koheldes tasub mõelda sellele, kuidas ma sooviksin, et mind koheldaks, kui oleksin ise võõras. Ka Eestimaale on sattunud ja võib edaspidi sattuda näiteks sõjapõgenikke. Siis on kasulik seda juba Moosesele antud seadust meeles pidada.

PKK0177 2Ms 23:10 – 33

Pühade pidaminegi kaitseb elu

Elu ja töö ilma puhkuseta pole mõeldavad. Juba üks ööpäev ilma puhkamata üleval olla pole sugugi kerge. Peale igapäevase puhkuse vajab inimene puhkamiseks ka seitsmendat päeva nädalas. Ja seegi pole veel kõik – Jumal tahtis, et ka maa saaks puhata.

23:10–11 Kuus aastat külva oma maale ja kogu sellelt saaki, aga seitsmendal jätta see koristamata ja harimata, et su rahva vaesed saaksid sealt süüa; ja mis neist järele jääb, seda söögu metsloomad! Samuti talita ka oma viinamäe ja õlipuudega!

Hiljem, 3. Moosese raamatus leiame täpsemalt seadused hingamispäevade ja ka vabastusaastate kohta. Võimalus taastuda pidi olema väga mitmel erineval tasemel. Et ka põllud vajavad puhkust, seda teab iga õppinud põllumees. Tänapäeval õpitakse põlluharimistarkusi isegi ülikoolis, tol ajal aga oli suur asi juba see, kui mõisteti, et ka põld ei suuda vahet pidamata ühtviisi hästi vilja kanda – vahepeal vajab ta puhkust. Põllu kesas hoidmine igal seitsmendal aastal kasvatas selle viljakust. Ja hingamisaasta pidamine väljendas ühtlasi usku Jumalasse, kes kannab oma rahva eest hoolt ka

sellel aastal, mil põllult saaki ei saa. Tõsi, siin toodud seadusest ei selgu, kas hingamisaasta pidi olema kõikidele põldudele ja aedadele ühine või arvestati seda iga põllu puhul selle rajamisest või kasutusele võtmisest alates. Viimasel juhul on majandamine lihtsam, sest siis saab ühelt põllult saaki seni, kuni teine puhkab. Aga on teada, et hiljem, 2. ja 1. sajandil eKr, Makkabite ajal peeti hingamisaastat ehk sabatiaastat kõikjal ühel ja samal ajal.

Üldiselt võttes aga Iisraeli rahvas sellest seadusest kuigivõrd kinni ei pidanud. Seetõttu 6. sajandil eKr, kui rahvas küüditati Babülooniasse, nähakse selles ka maale saamata jäänud puhkuse andmist: "... et läheks täide Issanda sõna Jeremija suust –, kuni maa oli hüvitanud oma pidamata jäetud hingamispäevad: kõik laastatud oleku päevad olid hingamiseks, kuni seitseskümmend aastat sai täis." (2Aj 36:21)

Ka hiljem, alates Jeruusalemma hävitamisest pärast Kristust, on Iisraelimaa olnud võrdlemisi tühi palju sajandeid. Alles alates 19. sajandi lõpust ja eriti 20. sajandil on sinna taas palju inimesi elama asunud, ja samuti on hakatud laialdaselt põldu harima ning aedu rajama. Keegi Iisraelis elava soome põllumehe vend võttis sealt kord mullaproove kaasa, et neid Soomes analüüsida lasta. Ta sai vastuseks, et sealne pinnas vastab toitainete sisalduse poolest heale soome kasvuhoonemullale. Punanud maa oli sajandite jooksul kogunud endasse palju toitaineid, mis nüüd valmistavad sealsetele põlluharijatele rõõmu.

Taas korratakse ka hingamispäeva käsku.

23:12 Kuus päeva tee oma tööd, aga seitsmendal päeval puhka, et su härg ja eesel kosuksid, ja su teenija poeg ning võõras saaksid hingata!

Hingamispäeva pühitsemisest oli juttu juba kümnes käsus. Siis rõhutati, et isegi Jumal hingas pärast oma loomistööd. Siinkohal rõhutatakse ainult puhkamist, mida vajavad nii tööd tegevad inimesed kui ka tööloomad. Puhkus on loomulikult kosutav, nagu siingi on öeldud, ja pärast puhkamist läheb töö jälle paremini.

23:13 Kõik, mis ma teile olen rääkinud, pidage meeles! Teiste jumalate nimesid ei tohi te nimetada, ärgu seda kuuldagu sinu suust!

Needki seadused olid esitatud juba eespool, muuhulgas ka kümnes käsus. Igasugused seadused on mitte unustamiseks ja käega löömiseks, vaid meeles pidamiseks ja täitmiseks. Veelgi enam väärivad seda loomulikult Jumala seadused.

Edasi antakse seadused suurte pühade kohta, mida rahvas on kohustatud pühitsema. See võib tunduda isegi kummaline – kas isegi pühade pidamist peab seadusega sätestama? Kas inimesed ilma käskimata ei oska pidu panna ja rõõmutseda? – Aga neid kahte asja ei tohi omavahel segi ajada, eriti tänapäeval. Üks asi on lihtsalt pidutseda, hoopis teine asi aga meenutada Jumala heldust ja päästet ning pidada pühi selle mälestuseks.

Ka pühade pidamine on oluline vaheldus raskele argitööle. See on terve rahva võimalus üheskoos rõõmutseda, osutada Jumalale oma tänulikkust ja meenutada kõike seda, mida ta on teinud. Iga kord, kui inimesed lõpetasid töö, et üheskoos pidutseda ja pühi pidada, mõistsid nad, et töö ei ole elus siiski kõige tähtsam. On midagi, mis on sellest kõrgem ja suurem, ja sellele pühi pidades keskendutigi. Kui Jumal andis rahvale käsu kolm korda aastas pühi pidada, siis oli see rahvale mitte ainult võimalus rõõmustada, vaid ka kaitse selle vastu, et nad liialt ei takerduks kõigesse sellesse, mida nad oma vaevanägemisega võivad korda saata. Nii on pühade pidaminegi mõeldud selleks, et inimeste elu kaitsta ja sellele suurem sisu anda.

23:14–17 Kolm korda aastas pead mulle püha pidama! Pea hapnemata leibade püha: seitse päeva söö hapnemata leiba, nõnda nagu ma sind olen käskinud, määratud ajal aabibikuuks, sest siis sa tulid Egiptusest välja; aga tühje käsi ei tohi tulla mu palge ette! Ja pea lõikuspüha oma varajase vilja saagile, mille oled külvanud põllule; ja vilja

kokkupanemise püha aasta lõpus, kui sa oma saagi põllult koristad! Kolm korda aastas peab kogu su meessugu tulema Issanda Jumala palge ette!

Need kolm iga-aastast suurt püha olid paasapühad, millele vahetult järgnesid hapnemata leibade pühad, teiseks lõikuspüha varajase vilja saagile, mis meil vastab nelipühale, ja vilja kokkupanemise püha, mida peeti sügisel ja mis hiljem kujunes lehtmajadepühadeks. Hiljem täpsustatakse ka nende pühade pidamisega seotud reegleid.

Nagu siin oli öeldud, Issanda ette ei tohi tulla tühje käsi. See tähendab, et pühi pidades tuli alati midagi ohverdada ka Issandale. Sellega on seotud järgnevad seadused.

23:18 Sa ei tohi ohverdada mu tapaohvri verd haput leiba süües, ja mu pühade ohvirasv ei tohi seista üle öö hommikuni!

Üha uuesti kordub Piiblis mõte, et hapnenud leib ei ole püha toit. Sellepärast ei sobi see ka Jumalale ohverdamiseks. Hapnemata leib aga sümboliseerib uut elu osaduses Jumalaga. Tegelikult oli hapuleiva söömine rahvale keelatud üksnes nende seitsme päeva ajal, mil peeti hapnemata leibade pühi. Niisiis ei olnud hapuleib iseendast midagi paha ega keelatud, aga see ei sobinud Jumala teenimiseks. Hapnemine tähendas seda, et puhtad jahud olid hapnedes otsekui oma puhtuse kaotanud, sellepärast ei tohtinudki neid ohverdada. Samuti oli siin juttu pühade pidamisel ohverdatavast rasvast, mis ei tohtinud üle jääda hommikuni. Edaspidi, kui vaatame täpsemalt ohvrite kohta antud seadusi, näeme, et ohvri looma rasv tuli ohverdada otse Issandale, seda ei tohtinud süüa isegi mitte leviitpreestrid.

Ka paasatalle söömisega seoses anti korraldus, et midagi sellest ei tohtinud üle jääda hommikuks. Kui aga midagi üle jäi, siis tuli see tulega põletada.

23:19 Parim oma põllu uudseviljast vii Issanda, oma Jumala kotta! Ära keeda kitsetalle ta ema piimas!

Siin leidsime ühes salmis kaks üsna erineva sisuga seadust. Kui rahvas kogunes Issanda ette pühi pidama ja tänu tooma, siis tuli Issandale tänuohvriks tuua ka esimene osa küpsenud viljast. Muide, sellest seadusest on meilgi midagi olulist õppida. Kui sageli me tahame tuua Issandale oma elu headest andidest ja saavutustest mitte esmase ja parima, vaid viimase ülejäägi ...

Muidugi võiksime ka küsida, kas Issand siis vajab meie ande ja ohvreid? Miks ei võiks me tulla tema ette tühje käsi, üksnes tema heldust vastu võtma? Aga tarbijamentaliteet on tegelikult hukutav mentaliteet. See üksnes kasvatab inimese isekust ja enesekesksust. Inimesel tekib arvamus, et kõik peab töötama tema heaks – isegi Jumal oma õnnistustega –, temal endal pole aga mingeid kohustusi ... Võib-olla pole vähe ka neid inimesi, kes kirikultki ootavad üsna palju ja on karmed kritiseerima, kui see nende ootustele ei vasta, kes aga ise midagi ei taha ette võtta kiriku olukorra tõeliseks parandamiseks.

Miks aga on ohverdamisest rääkivate salmide lõpus selline meie kõrvade jaoks kummaline keeld: "Ära keeda kitsetalle ta ema piimas!"? – See on tõenäoliselt seotud kaananlaste ohverdamiskommetega. Seal peeti talle keetmist tema ema piimas maagiliseks rituaaliks, millest usuti, et see tõstab viljakust. Ka kaananlastel olid omad lõikuspühadega seotud rituaalid, ja Iisraeli lastel oli kiusatus võtta neist eeskujuga. Jumal aga keelab oma rahvale sellised maagilised toimingud. Ta annab oma rahvale ilma igasuguse maagiata seda, mida ta on töötanud. Maagilise sisuga tegevustel ei ole elava Jumala teenimisega midagi ühist.

Keeld keeta kitsetalle tema ema piimas mõjutab tugevasti ka tänapäevast juudi kööki. Sellest tuleneb, et ühel ja samal söömaajal ei pakuta kunagi piima- ja lihatoite. Samuti ei kasutata lihatoitude valmistamisel kunagi piimatooteid.

Edasi aga läheb jutt taas eelseisvale teekonnale ja Issanda ligiolule sellel teekonnal.

23:20–21 Vaata, mina läkitan sinu eel ingli sind tee peal hoidma ja sind viima paika, mille ma olen valmistanud. Ole valvel tema ees ja kuula ta häält, ära vihasta teda; sest ta ei andesta teie üleastumist, sellepärast et temas on minu nimi!

Kes on see ingel, kelle kohta siin öeldi: "temas on minu nimi!"? – Meenutagem, et kui võtsime läbi 1. Moosese raamatut, siis kohtusime seal mitmel korral salapärase isikuga, keda nimetati Issanda ingliks. Neid kohti lähemalt uurides nägime, et jutt on ilmselt ei kellestki teisest kui preeksistentsest Issandast Jeesusest Kristusest. Ta on ju olnud olemas juba enne maailma asutamist ja osalenud alates loomisest kõiges, mida Jumal on maa peal teinud. Kui aeg täis sai, siis sai ta inimeseks, sündides neitsi Maarjast, aga olemas olnud ja tegutsenud on ta juba ammu enne seda. Kõige järgi otsustades ongi tema see ingel, kes siin saadetakse Iisraeli rahvast tee peal hoidma ja viima eesmärgile. Ühegi teise ingli kohta võiks vaevalt küll öelda, et temas on Issanda nimi, aga Issanda Jeesuse kohta on selline ütlus täiesti põhjendatud. Sellepärast me teda ju Issandaks kutsumegi. Meenutagem, et Jeesus ise ütles: "Kes on näinud mind, see on näinud Isa."

Niisiis, Jumal hoiatab, et ei oldaks sõnakuulmatud Issanda ingli vastu, kes rahvast teel saadab. Sõnakuulmatus on väga ohtlik, sest – "ta ei andesta teie üleastumist, sellepärast et temas on minu nimi!" See ei tähenda muidugi, et andestuse võimalust polekski olemas, vaid siin on jutt teadlikust vastupanemisest Jumalale. Üks asi on see, kui sa oma loomuse nõrkuse tõttu ei suuda näiteks Jumala käske täita; hoopis teine asi aga see, kui Jumal käsib sul konkreetset midagi teha, sina aga hakkad sellele vastu. Sõnakuulmatusel ja Issanda juhtnööride trotsimisel on tõsised tagajärjed. See toob kaasa karistuse. Ja nagu hiljem näeme, on karistuseks paljudel juhtudel surmanuhtlus – paljud inimesed saavad oma nurisemise ja sõnakuulmatuse pärast surma. See on sama, mida ütleb meile ka Uus Testament: Jumal ei anna ennast pilgata, vaid tema mõistab oma rahva üle kohut. Kõigepealt tuleb ta, pakkudes armu ja päästet, aga kui see tagasi lükatakse, siis järgneb kohus.

Aga sõnakuulmatuse asemel on meil ka parem võimalus.

23:22–23 Aga kui sa tõesti kuulad tema häält ja teed kõike, mida ma käsin, siis ma olen sinu vaenlaste vaenlane ja vastaste vastane. Sest minu ingel läheb sinu eel ja viib sind emorlaste, hettide, perislaste, kaananlaste, hiivlaste ja jebuslaste juurde ja mina hävitan need.

Kõrbes rändava Jumala rahva olemasolu ja eesmärgile jõudmine sõltus sellest, kuidas ta tuleb toime oma vaenlastega. See aga omakorda sõltus sellest, kuidas oli rahvas Jumala juhtimisele kuulekas. Rahvas võis olla kindel, et kui ta peab oma Jumalast kinni, siis Jumal hävitab nende vaenlased. Juhin tähelepanu sellele, et siin ei ole jutt näiteks lihtsalt kümnest käsust või muudest Jumala seadustest, vaid Jumala hääle kuulamisest – sellest, et lastakse Jumalal end juhtida. See tähendab, et Issanda ingel, õigemini Issand ise juhib oma rahvast kõrbeteekonnal, ja kui rahvas tema juhtimisele allub, siis läheb kõik nii, nagu Jumal on planeerinud. Kõik vaenlased saavad võidetud.

Seesama põhimõtte kehtib ka Uues Testamendis. Lk 6:46 küsib Jeesus: "Aga miks te mind hüüate: „Issand, Issand!“ ega tee, mida ma ütlen?" Niisiis, Jeesusesse uskumise juurde kuulub ka sõnakuulmine. Ainult kuulekas olles on võimalik Jeesust tegelikult järgida. Ja kes Jeesust järgib, selle kohta kehtib, mida Paulus ütleb Rm 8:35–39:

"Kes võib meid lahutada Kristuse armastusest? Kas viletsus või ahistus või tagakiusamine või nälg või alastiolek või hädaoht või mõök? Nagu on kirjutatud: „Sinu pärast surmatakse meid kogu päeva, meid koheldakse nagu tapalambaid.” Kuid selles kõiges me saame täieliku võidu tema läbi, kes meid on armastanud. Sest ma olen veendunud, et ei surm ega elu, ei inglid ega peainglid, ei praegused ega tulevased, ei väed, ei kõrgus, ei sügavus ega mis tahes muu loodu suuda meid lahutada Jumala armastusest, mis on Kristuses Jeesuses, meie Issandas."

Ka tänapäeva Jumala rahval on paljugi vaenlasi, kes tahavad teda hävitada, ehkki need tulevad hoopis teisel kujul kui tol ajal. Ja kuulekusest Issanda sõnale ja juhtimisele sõltub, kes võidab ja kes kaotab – kas kaotab inimene oma usu ja osaduse Jumalaga või kaotavad need jõud, mis püüavad inimeselt tema usku ja osadust röövida. See sõltub mitte ainult Jumala armust, mis on põhimõtteliselt ühesugune kõikide jaoks, vaid ka sellest, kuidas inimene sellesse Jumala armusse suhtub ja Jumalal ennast tegelikult juhtida laseb. Sõnakuulmatus Jumala sõnale toob alati kaasa väga tõsised tagajärjed – Vana Testamendi ajal füüsilise surma, Uue Testamendi ajal aga vaimuliku surma.

23:24 Ära kummarda nende jumalaid ja ära teeni neid! Ja ära tee ka nende rahvaste tegude järgi, vaid kisu maha sootuks nende jumalad ja purusta täiesti nende ebaususambad!

Tänapäevase demokraatiaga harjunud inimestel võib tekkida tõsine küsimus: kuidas võib Jumal olla nii ebaõiglane, et ta eelistab Iisraeli rahvast tervele reale Kaanani rahvastele? Miks lubab Jumal ise hävitada need rahvad ja käsib Iisraellastel hävitada kõik nende religiooniga seonduva?

Kõigepealt peame arvestama, et rahvaste sündimine ja ilmumine ajaloo areenile ning samuti kadumine seal on ajaloo normaalne osa. See toimub, sõltumata sellest, kas me selle taga Jumalat näeme või mitte. Aga kindlasti on nii rahvaste sündimisel kui ka kadumisel omad põhjused – see on teatud protsesside tulemus. Kui hävitavad protsessid juba toimuvad, siis järgneb häving paratamatult, ja nähtavasti olid Kaanani rahvad just sellisesse arengujärku jõudnudki. Ja oma osa oli selles ka nende religioonil. Kiusatus hakata kummardama kaananlaste jumalaid oli vägagi reaalne, ja hiljem näeme, et rahvas langes sellesse pattu korduvalt. Jumala eesmärk oli, et tema rahvas tunneks ja teeniks üksnes teda – oma tõelist Jumalat. Ainult nõnda oli võimalik tuua selle rahva kaudu Jumala tundmine hiljem tervele maailmale.

Kaananlaste jumalateenistuses oli mõndagi huvipakkuvat ja kaasakiskuvat, näiteks nende viljakusriitused. Seetõttu polnud ka nende jumalakujusid hävitada sugugi lihtne. Ka tänapäevaseid ebajumalaid pole sugugi lihtne hävitada, sest neil on suur populaarsus ja mõjujõud. Mõtleme alkoholile või seksile, rahale või võimule – kõik nad on väga mõjuvõimsad jumalad. Aga kui tahetakse teenida elavat Jumalat, siis on taoliste asjade mõjuvõimu hävitamine vältimatu.

23:25–26 Te peate aga teenima Issandat, oma Jumalat, siis ta õnnistab sinu leiba ja vett! Ja ma hoian tõve sinust eemal. Enneaegselt sünnitajat ega sigimatut ei ole su maal. Ja ma teen täielikuks sinu päevade arvu.

Jumala antud seadused kaitsevad inimese elu, seetõttu tõi Issanda teenimine Iisraeli rahva jaoks kaasa ka päris konkreetsed maised õnnistused. Kui seniste ennasthävitavate eluviiside asemele tulevad tervislikud eluviisid, ja seda mitmes mõttes, siis selle tulemusel muutunud elu kvaliteet on nähtav igapähele.

Kuidas Jumal oma rahvale teiste rahvaste hulgas teed valmistab, sellest räägivad järgmised salmid.

23:27–30 Ma läkitan sinu eele hirmu ja viin segadusse kõik rahvad, kelle juurde sa tuled, ja teen, et kõik su vaenlased näitavad sulle selga. Ma läkitan sinu eele masenduse, et see ajaks su eest ära hiivlased, kaananlased ja hetid. Ma ei aja neid su eest ära ühe aastaga, et maa ei jääks tühjaks ja sulle ei sigineks metsloomi. Ma ajan nad sinu eest ära vähehaaval, seni kui sa signed ja pärid maa.

Joosua raamat räägib Kaananimaa võidukast sõjalisest vallutamisest, aga Kohtumõistjate raamatus näeme, et võitlusi oli ka pärast seda veel küll ja küll. Ka kogenum kristlane teab, et usuelu tähendab tegelikult pidevat võitlust. Sugugi kõik probleemid ei ole lahendatud usule tulles või koguduse liikmeks saades ühe korraga ja alatiseks. Tuleb usus kasvada, ja selle protsessi käigus hakkavad aja jooksul täituma ka Jumala töötused.

Järgmises salmis aga antakse teada Iisraeli rahva tulevased piirid.

23:31 Ja ma annan sulle maa-ala Kõrkjamerest vilistite mereni ja kõrbest kuni Frati jõeni, sest ma annan maa elanikud teie kätte ja sina ajad need ära enese eest.

Kõrkjameri tähendab siinkohal tänapäevast Punast merd, vilistite meri aga Vahemerd. Siin toodud piirid olid Iisraeli riigil tegelikult juba olemas kuningas Taaveti ajal. Praegu on riik eriti põhja suunas oluliselt väiksem, aga milliseks ta kujuneb edaspidi, näitab aeg.

23:32–33 Sa ei tohi teha lepingut nendega ega nende jumalatega! Nemad ei tohi jääda elama su maale, et nad ei mõjustaks sind minu vastu pattu tegema; sest kui sa nende jumalaid teenid, siis saab see sulle püüdepaelaks!”

Siin on väga selgelt välja toodud põhjus, miks ei tule kõne alla Kaananimaa rahvastega kokku leppimise või kompromisside tee – seal seni harrastatud praktikad ahvatleksid ka Jumala rahva pattu tegema, st rikuksid nii Jumala töö ja plaanid kui ka selle rahva, kelle Jumal on päästnud. Ebajumalate teenimisel on äärmiselt suur külgetõmbejõud – mõelgem taas näiteks veinijumal Bacchusele või seksi- ja viljakusejumal Aphroditele. Pole vaja pikalt tõestada, et kui sellistele asjadele antakse armu ja sõlmitakse nendega kokkuleppeid, siis hävitavad nad mitte ainult elava Jumala teenimise ja tundmise, vaid ka need inimesed ja samuti nende perekonnad, kes nende ebajumalate teenimisega kaasa lähevad. Sellepärast mõistabki Jumal kõikidele taoliste asjadele surmaotsuse. Oma rahvale aga pakub ta elu ja tervist: "Ma hoian tõve sinust eemal" – oli üks Jumala töotusi.

Tõepoolest, ei ole ükskõik, missuguseid jumalaid me teenime – st missugused väärtused meie elu juhivad.

PKK0178 2Ms 24:1 – 12

Rahva hämmastav valmisolek

Üks Piibli tähtsamaid õpetusi Jumala kohta on, et Jumal on lepingu Jumal. Ta on Jumal, kes sõlmib lepinguid ja kes on nende täitmisest huvitatud. Lepingu sõlmimisel võtab iga osapool endale teatud kohustused. See käib ka nende lepingute kohta, mis on sõlmitud Jumala ja inimese vahel – seal on punktid, mis on siduvad nii inimestele kui ka Jumalale. See võib tunduda esmapilgul isegi kummaline – kuidas võib Jumalat miski siduda? Sellele küsimusele on vastus väga lihtne: Jumalat seob, kui nii võib öelda, tema enda ustavus ja truudus. See kehtib isegi inimeste puhul – kui mõni inimene on usaldusväärne või kohusetundlik, siis pole tarvis mingeid seadusi või kontrollijaid selleks, et tema usaldusväarsust või kohusetundlikkust tagada. Ta lihtsalt on selline, ilma et keegi teda sunniks. Ja kui Jumal on lepingu Jumal, siis tähendab see, et ka tema on nii vastutustundlik kui ka kohusetundlik; ja seda ilma, et keegi peaks teda selleks sundima. Teda sunnib selleks tema enda olemus, mis ei võimaldagi tal teistsugune olla. Ja see on meie, inimeste jaoks väga tähtis, sest see tähendab, et me võime Jumalat usaldada. Pole tarvis karta, et ta milleski näiteks ühel hetkel ümber mõtleb või oma võimu meie suhtes lihtsalt kuritarvitab.

Niisiis, kui Jumal sõlmib inimesega lepingu, siis selleks, et inimene võiks tema kavatsustes kindel olla. Aga ühes suhtes on Jumala poolt antud lepingud siiski teistsugused, kui inimeste vahel sõlmitud lepingud. Kui kaks inimest, organisatsiooni

või ka riiki sõlmivad omavahelise lepingu, siis on seal mängus mõlema huvid ja nad on lepingu teksti kujundanud üheskoos. Lepingu tekst on läbirääkimiste tulemus. Kui aga jutt on Jumala ja inimeste vahelisest lepingust, siis on Jumal lepingu teksti juba valmis teinud ja inimesel jääb üle see kas vastu võtta või tagasi lükata. Aga kui inimene lepingu tingimustega nõustub, siis muutub leping siduvaks ka Jumalale.

Lepingutest on Piiblis juttu mitmel puhul. Tähtsamad lepingud Vanas Testamendis, mida oleme juba käsitlenud, on Jumala leping Noaga, mille märgiks on vikerkaar, ja leping Aabrahamiga, mille märgiks on ümberlõikamine. Veelgi varem oli Jumal sõlminud lepingu Aadamaga. Aga meie jaoks kõige olulisem leping on muidugi Uues Testamendis. Kui Jeesus seadis püha õhtusöömaaja, siis ütles ta: "See karikas on uus leping minu veres. Nii sagedasti kui te sellest joote, tehke seda minu mälestuseks!" (1Kr 11:25) Sellel Jeesuse poolt sõlmitud lepingul põhineb ka pattude andeksandmine.

Vanas Testamendis on lepingutest juttu rohkemgi, täna aga vaatleme lepingut, mille Jumal sõlmis Iisraeli rahvaga Siinai mäe juures.

24:1–2 Ja ta ütles Moosesele: „Astuge üles Issanda juurde, sina ise, Aaron, Naadab, Abihu ja seitsekümmend Iisraeli vanemaist, ja kummardage eemalt! Mooses üksi liginegu Issandale, teised aga ei tohi lähedale tulla ja rahvas ei tohi minna üles koos temaga!”

Nendest inimestest, kes tohtisid minna Siinai mäele peale Moosese ja Aaroni, mainitakse nimepidi ainult Naadabit ja Abihut. Need olid Aaroni pojad, kes aga hiljem said surma, kuna nad eksisid Jumala teenimise reeglite vastu. Peale nende tohtisid mäele minna veel ka 70 Iisraeli vanemat. Kes need vanemad olid, me täpsemalt ei tea, aga arvata võib, et nad olid erinevate hõimude või ka suguvõsade pealikud. Neid mainiti juba siis, kui Mooses astus Egiptuses esimest korda vaarao ette, nii et nende autoriteet pärineb üsna kaugelt.

Ehkki rohkem kui 70 inimest läks üles mäele, Issanda ette tohtis minna Mooses üksinda. Midagi sellesarnast toimus ka Jeesusega. Ehkki tal oli ümberringi omajagu inimesi, oli ta tegelikult üksi nendel hetkedel, mil ta rääkis oma taevase Isaga. Kõige selgemini näeme seda Ketsemanis, kus ta soovis, et tema kolm jüngrit valvaksid koos temaga, kui ta palvetab, nemad aga jäid lihtsalt magama.

70 vanemat ja Aaron koos poegadelega pidid jääma Issandast teatud kaugusele. Nad ei tohtinud minna otse Issandaga kohtuma. On kõnekas, et Issand ise määrab, kui lähedale tohib keegi talle tulla. Ja selles valguses on väga trööstiv see, mida võime lugeda Uuest Testamendist, näiteks Ef 2:13: "Nüüd aga Kristuses Jeesuses olete teie, kes te varem olite Jumalast võõrdunud, saanud lähedaseks Kristuse vere läbi."

Need Pauluse sõnad on määratud ennekõike paganrahvastele, järelikult ka eestlastele. Inimesed, kes muidu tohtisid Jumalale läheneda ainult teatud maani ja vaadata teda eemalt, tohivad nüüd, tänu Kristusele, tulla tema juurde. Meenutame, mida ütles Jeesus ise: "Tulge minu juurde kõik, kes olete vaevatud ja koormatud, ja mina annan teile hingamise!"

See, et inimene tohib nõnda Jumalale läheneda, ei ole kaugeltki endastmõistetav. Tegelikult on see tohutu ime, mida ilmselt maailmas teistes religioonides ei kohtagi. Kas me aga oskame seda imet ja armu suurust ka vääriliselt hinnata? Tuleb küll karta, et enamik meist on sellest üsna kaugel.

24:3 Ja Mooses tuli ning jutustas rahvale kõigist Issanda sõnadest ja kõigist seadlustest. Ja kogu rahvas vastas ühehäälselt, öeldes: „Me tahame teha iga sõna järgi, mis Issand on rääkinud!”

See on juba teine kord, kus Iisraeli rahvas sinisilmselt lubab täita Issanda lepingu kõiki tingimusi. Nii lihtne on anda töötus: "Me teeme kõike, mida Issand on käskinud!" Kui palju on eestlaste hulgas inimesi, kes on andnud samasuguse

töotuse, seistes kirikus altari ees leeriõnnistamisel? Või ka neid, kes vabakogudustes on tulnud eestpalvele ja töötanud: "Mina annan terve oma elu Jumalale." Mis aga järgneb siis, kui pidulik sündmus on läbi ja argielu taas käes? Eriti vaimulikkudes asjades võivad inimesed väga kergesti arvata endast liiga palju – nii iisraellased kui ka tänapäeva kristlased.

Pole sugugi lihtne märgata ja ka ausalt tunnistada, et tegelikult vist on Issanda seadused siiski täitmata jäänud. Kui elu läheb maises mõttes suhteliselt hästi, siis võib kergesti arvata, et küllap see kõlbab enam-vähem ka Jumalale. Mis seal Jumala nõudmistes siis ikka nii võimatut on? Aga enne, kui oli möödunud 40 päevagi, oli Iisraeli rahvas juba valmistanud kuldvasika. Seda nad siis kummardasid, selle poole palvetasid ja ütlesid: "See on sinu Jumal, kes tõi sind Egiptusest välja!"

Ikka ja jälle tuleb meelde tuletada, mida ütleb 1Jh 1:10: "Kui me ütleme: „Meie ei ole patustanud”, siis me teeme tema valetajaks ja tema sõna ei ole meis." Ja lisaks ütleb 8. salm, et "siis me petame iseendid ja tõde ei ole meis." Aga enesepettus vaimulikes asjades on ääretult ohtlik. See tähendab pimestatud silmadega hukatuse poole minemist.

Praegu aga töötab rahvas pidulikult: "Me täidame kõike, mida Issand on käskinud", ja seejuures ei kujuta nad ettegi, mida see tegelikult tähendab.

Aga lepingu sõlmimine jätkub.

24:4–7 Ja Mooses kirjutas üles kõik Issanda sõnad. Ja ta tõusis hommikul vara ning püstitas mäe alla altari ja kaksteist sammast vastavalt Iisraeli kaheteistkümnemele suguharule. Ja ta läkitas Iisraeli laste noori mehi ohverdama põletusohvrid ja tapma härjavärsse tänuohvriks Issandale. Ja Mooses võttis poole verest ning pani kausikesse, aga teise poole verest ta piserdas altarile. Siis ta võttis seaduseraamatu ja luges rahva kuuldes. Ja nad ütlesid: „Kõik, mida Issand on käskinud, me teeme ja võtame kuulda!”

Lepingu sõlmimine eeldas lepingu tingimuste avalikku ettelugemist, ja seda Mooses siin tegigi. Leping fikseeriti ka kirjalikult ja selle sõlmimise rituaalide juurde kuulusid nii kaksteist kivisammast, mis sümboliseerisid kahteist Iisraeli suguharu, kellega leping sõlmiti, kui ka ohvrid, mis lepingu sõlmimisega seoses ohverdati. Tänapäevaste pitserte ja allkirjade aset täitis ohvriverega piserdamine.

24:8 Ja Mooses võttis verd ning piserdas rahva peale, öeldes: „Vaata, see on selle lepingu veri, mille Issand teiega on teinud kõigi nende sõnade põhjal!”

Kuna rahvas juba teist korda pidulikult töötas: "Kõik, mida Issand on käskinud, me teeme ja võtame kuulda", siis ei takistanud lepingu sõlmimist enam miski. Varem oli Mooses jaganud ohvriloomade vere kahte ossa. Üks pool verest valati altarile, teine aga piserdati rahva peale. Piibel ei räägi, miks Mooses toimis just nõnda, seega ei tea me selle põhjust kindlalt. Aga midagi sellega võrreldavat oli toimunud ka siis, kui Jumal sõlmis lepingu Aabrahamiga. Siis lõikas Aabraham ohvriloomad pooleks ja asetask need nõnda, et poolte vahelt oli võimalik läbi minna. Sellisel viisil kinnitati lepingud tollel kaugel ajal. Ohvriloomade pooled sümboliseerisid seda needust, mis järgneb sel juhul, kui lepingut peaks rikutama. Kuna ka Mooses jagas ohvriloomade vere kahte ossa, siis on võimalik, et see oli lihtsustatud vorm sellest lepingu kinnitamise viisist, mida nägime Aabrahami puhul.

Eespool ütlesin, et lepinguga võttis endale teatud kohustused ka Jumal. Miks ei ole aga siinkohal nendest kohustustest mingit juttu? – Tegelikult oli neist juttu, seda aga ei toodud siinkohal piiblitekstis välja. Öeldi ainult, et Mooses luges lepingu teksti rahvale ette. 23. peatükis oli juttu sellest, et Jumal töötas ajada kaananlased ära oma rahva teelt. Samuti räägiti seal territooriumist, kuhu Iisraeli rahvas asub elama. Samuti töötas Jumal õnnistada oma rahva leiba ja vett,

hoida tõved oma rahvast eemal ja hoolitseda, et enneaegset sünnitajat ega sigimatut ei oleks rahva hulgas. Ja veel: "Ma teen täielikuks sinu päevade arvu." Kuna Jumal ei tee tühje sõnu, siis pole meil põhjust kahelda, et muuhulgas taolised punktid pidid olema kirjas ka Jumala ja rahva vahelises lepingus.

Siinkohal ei räägita midagi sellest, mis juhtub siis, kui Iisraeli rahvas omalt poolt lepingu tingimusi ei täida. Sellest tuleb juttu Moosese raamatutes edaspidi. Praegu aga arvab rahvas, et lepingu täitmisega saab ta hakkama.

Eespool oli juttu Jumala otsusest kutsuda mäele peale Moosese veel hulk teisigi inimesi. Nüüd said need inimesed Iisraeli rahva esindajatena võtta osa lepingu sõlmimise puhul korraldatud ohvrisöömaajast.

24:9–11 Seejärel Mooses, Aaron, Naadab, Abihu ja seitsekümmend Iisraeli vanemaist läksid üles, ja nad nägid Iisraeli Jumalat: tema jalge all oli nagu safiiridest tehtud põrand – otsekui taevas ise oma selguses. Aga ta ei tõstnud oma kätt Iisraeli laste ülemate vastu, vaid need võisid Jumalat vaadata ning süüa ja juua.

Nendes salmides hämmastavad kõige enam sõnad "ja nad nägid Iisraeli Jumalat". Samuti oli siin öeldud, et tema jalge all oli nagu safiiridest tehtud põrand. Need sõnad tekitavad hämmastust sellepärast, et Jh 1:18 öeldakse otse: "Keegi ei ole iialgi näinud Jumalat." Aga Johannes jätkab sealsamas: "Ainusündinud Poeg, kes on Isa rinna najal, tema on meile teate toonud." Ka Jumala ainusündinud Poeg on Jumal, ja teda on muidugi näinud paljudki inimesed.

Niisiis, kui Mooses ja Iisraeli vanemad nägid mäel Jumalat seismas, ja seda, mis oli tema jalge all, võib sellest järeldada üksnes seda, et nad nägid mäel midagi samalaadset, nagu hiljem ka prohvet Hesekiel Babüloonia sundasumisel. Olles kirjeldanud kõigepealt keerubeid, kelle juures ma siin lähemalt ei peatu, jätkab ta Hs 1:26: "Ja nende peade kohal oleva taevalaotuse peal oli midagi, mis paistis safiirikividena, midagi aujärje sarnast. Ja selle aujärje sarnase peal, ülal selle peal, oli keegi, kes oli välimuselt inimese sarnane."

Nii Hesekieli nägemuses kui ka selles, mida siin nägid Iisraeli vanemad ja Mooses, oli ühine otsekui safiirikividest tehtud põrand, mille kohal võis näha taevalikku olendit. Usun, et mõlemal juhul oli tegemist sama isikuga, keda meie tunneme Jeesuse Kristusena. Aga Iisraeli vanemad ja Hesekiel ei teadnud tema kohta veel nii palju, nagu teame meie.

Ka Jeesus ise rääkis troonist, millele ta istub, näiteks Mt 25:31: "Aga kui Inimese Poeg tuleb oma kirkuses ja kõik inglid temaga, siis ta istub oma kirkuse troonile." Sellest kirkusest, mis temal oli olemas juba enne, kui inimkonda üldse eksisteeriski, räägib ta ka Jh 17:5: "Ja nüüd kirkasta ka sina, Isa, mind enese juures selle kirkusega, mis mul oli enne maailma rajamist sinu juures!"

Ka tänapäeval ei ole inimkonnal Jumala nägemiseks muud võimalust, kui tulla Jeesuse juurde. Ja nagu Jeesus ise ütles: "Kes on näinud mind, see on näinud Isa."

Erinevus meie ja Iisraeli vanemate vahel seisneb selles, et nendele anti eesõigus näha oma Päästjat juba enne, kui ta oli maailma isegi sündinud. Ja nemad nägid teda nägemuses tema tõelises seisundis – tema kirkuses, millist armu meile enamikule antud veel ei ole. Jeesuse enda jüngritest said midagi sellesarnast näha ainult kolm – siis, kui nad viibisid koos temaga Muutmise mäel.

24:12 Ja Issand ütles Moosesele: „Tule üles minu juurde mäele ja ole siin, siis ma annan sulle kivilauad ning Seaduse ja käsud, mis ma olen kirjutanud neile õpetuseks!”

Juba eespool mainiti, et Mooses kirjutas üles Issandalt saadud Seaduse. Siin aga on Issand ise kirjutanud Seaduse Moosese jaoks kivitahvlitele, et ta võiks seda õpetada rahvale. Tõenäoliselt tähendab see Seadus ja käsud kümmet käsku. Hiljem säilitati neid kivitahvleid seaduselaekas.

Moosesele anti käsk tõusta üles mäele ja olla seal Issanda läheduses. Edaspidi saame teada, et ta pidi seal olema ja ootama koguni seitse päeva. Miks nii kaua? võiksime küsida meie, tänapäeva kiirustavad inimesed. Aga Issanda läheduses olemine ja ootamine on kindlasti kasulik ja ülesehitav kogemus, millest meie tänapäeva inimestena teame liiga vähe. Ootavas inimeses toimub paljugi. See õpetab muidugi ennekõike kannatlikkust, ja Issanda läheduses ootamine õpetab muidugi ka Issanda tundmist.

Arvan, et loetud tekstis väärib järelemõtlemist veel üks asjaolu. Nimelt ei pea Jumal rahvaga nõu selles osas, milline peaks neile antud Seadus olema. Jumal ei küsi rahva arvamust kümne käsu kohta ega ka teiste seaduste kohta, mis ta rahvale annab. Miks ta nii teeb? Kas on ta ebaõiglane? – Ei, minu arvates on ta tark. Kui Jumal küsiks Seaduse osas rahva arvamust, siis oleksid selles ilmselt lubatud paljudki patud, mida inimesed meie maailmas hea meelega harrastavad. Näiteks alkoholile ei tohi teha peaaegu mingeid piiranguid ja vabale seksile samuti mitte. Rohkem näiteid ma ei tootski. Mõelgu iga kuulaja ise, millised võiksid välja näha kümme käsku sel juhul, kui need vastaksid inimeste ootustele ja soovidele.

Kui inimene vajab Seadust, millest oleks talle tõesti abi, siis peab see olema antud Jumala poolt, kes ainsana tõesti teab, mis on inimesele kasulik ja mis kahjulik. Sellepärast antakse inimestele valik ainult kas Jumala Seadus vastu võtta või hüljata, aga mitte selle üle läbirääkimisi pidada. Ja valiku peab tegema iga inimene ise.

PKK0179 2Ms 24:13 – 25:16

Tähtsaim on sisemus

Siinai mäe juures õpib Iisraeli rahvas lähemalt tundma Jumalat ja tema tahet. Mooses tegutseb vahemehena Jumala ja rahva vahel. Korduvalt läheb ta üles mäele vastu võtma sõnumeid Jumalalt ja tuleb tagasi alla, andma neid edasi rahvale. Seni on need mäel käimised olnud võrdlemisi lühikesed, järgmine on aga juba pikem.

24:13 Ja Mooses läks teele koos oma teenri Joosuaga; ja Mooses läks üles Jumala mäele.

Siin mainis Piibel teist korda Joosuat, kellest pärast Mooset sai rahva juht. Esimest korda kuulsime temast siis, kui rahvas sõdis amalekkidega. Siis pidi ta koguma sõjaväe ja juhtima võitlust, samal ajal kui Mooses koos Aaroni ja Huuriga oli läinud üles mäele ja seal palvetanud. Kui võitlus oli võidukalt lõppenud, öeldi meile 2Ms 17:14: "Ja Issand ütles Moosesele: „Kirjuta see meenutuseks raamatusse ja pane Joosuale kõrva taha, et ma pühin Amaleki mälestuse taeva alt sootuks!" See näitab, et Issand mõtles Joosuale juba siis ja valmistas teda ette tulevaste ülesannete täitmiseks, ehkki muus osas temast midagi veel ei räägitudki.

Nüüd, kus kuuleme Joosuast uuesti, nimetatakse teda Moosese teenriks. Moosese lähedal olles ja teda teenides nägi Joosua Jumala tööd kahtlemata hoopis erineval viisil, kui ülejäänud rahvas. Samuti kasvas vähehaaval tema vastutusala. Enne mäele minemist määras Mooses endale ka asetäitjad, kes tema äraolekul rahva elu korraldavad.

24:14 Aga vanemaile ta ütles: „Jääge teie siia, kuni me tuleme tagasi teie juurde! Ja vaata, Aaron ja Huur on teie juures. Kellel on mingi põhjus, mingu nende juurde!"

Ka Aaron ja Huur olid koos Mooseselega siis, kui rahvas võitles amalekkide vastu. Nad toetasid Moosese käsi, et need püsiksid palveasendis, kuni võitlus oli võidukalt lõppenud. Kes oli Huur, me lähemalt ei tea. Ka edaspidi pole temast enam juttu. Siin aga pidid Aaron ja Huur täitma Moosese kohustusi, seni kui Mooses ise oli kohtumas Jumalaga.

24:15–16 Ja Mooses läks mäele ning pilv kattis mäe. Ja Issanda auhiilgus laskus Siinai mäele ja pilv kattis seda kuus päeva; seitsmendal päeval hüüdis ta pilve seest Mooset.

Kui Mooses sai Jumalalt käsu minna üles mäele, siis anti talle ka mõista, et tal tuleb seal oodata. Mooses arvestas sellega, sellepärast määraski ta endale asetäitjad, kes tema äraolekul rahvast juhivad. Kui Mooses läks mäele, siis kattis mäge Issanda ligiolu pilv, aga ikkagi pidi Mooses ootama seitsmenda päevani, enne kui Issand teda kõnetas.

See võib tunduda meile kummaline. Tahaksime küsida, miks Issand kiiremini ei tee. Aga elu näitab, et Issanda ootamisel on olnud Jumala sulaste jaoks suur tähtsus kõikidel aegadel. Ilmselt ei ole asi mitte selles, et Issand ei oskaks tegutseda ka kiiremini, vaid ootamine valmistab inimest ette niisugusel viisil, mis muidu poleks võimalik. Sellepärast on viljakate usklike inimeste elus alati olnud tähtsal kohal palve- ja paastuajad. Neil aegadel kohtuvad inimesed Issandaga hoopis teisiti kui tavalises elus. Kuus päeva pidi Mooses lihtsalt ootama, ja seitsmendal päeval hakkas Issand temaga kõnelema. Aga see oli alles algus.

24:17–18 Ja Issanda auhiilguse ilmutus oli Iisraeli laste silmis otsekui hävitav tuli mäetipus. Mooses läks pilve keskele ning tõusis üles mäele. Ja Mooses oli mäe peal nelikümmend päeva ja nelikümmend ööd.

Arv 40 on Piiblis üks tähtsaid arve. Toome mõned näited. Noa ajal sadas vihma 40 päeva, kuni kogu maa oli veega kaetud. Iisraeli rahva kõrberännak kestis kokku 40 aastat. Pärast ristimist paastus Jeesus kõrbes 40 päeva. Samuti ilmus ta oma jüngritele pärast oma surnuist ülestõusmist 40 päeva jooksul, enne kui läks üles taevasse. Seega viitab arv 40 Piiblis sageli millekski uueks valmistumisele.

Ka Moosese viibimine mäel 40 päeva ja 40 ööd tähistas mitmes suhtes Iisraeli rahvale uut algust. Tähtsaim muutus oli see, et sel ajal anti Iisraeli rahvale selged juhtnöörid selle kohta, milliseks peab kujunema nende jumalateenistuslik elu. Kõigepealt anti juhtnöörid seaduselaeka ja kogudusetelgi ehitamiseks. Seaduselaekas hoiti kivitahvleid kümne käsuga, kogudusetelk aga oli sisuliselt väike tempel, mis oli lahtivõetav ja kaasaskantav. Selle juurde kuulus muuhulgas altar ja seal oli ka kõige püham paik. Selle ümber aga oli eesriietega varjatud eesõu, nagu hiljem ka päris templis.

Piibli kirjeldus Moosese mäel viibimisest kestab tegelikult 32. peatükini. Alles siis tuleb ta sealt alla koos Joosuaga ja leiab rahva pidutsemast kuldvasika ümber. Aga peatükkides 25 – 30 on üsna üksikasjalikud juhtnöörid, kuidas tuli Jumalat teenida. Aga enne vastavate juhtnööride andmist visatakse pall rahvale.

25:1–2 Ja Issand rääkis Moosesele, öeldes: „Ütle Iisraeli lastele, et nad tooksid mulle tõstelõivu; igaühelt, kes annab heast südamest, võtke minu tõstelõivu.

"Tõstelõiv" on meie jaoks võõras sõna. See tähendab lihtsalt ohvriandi. Ka tänapäeval korraldatakse kogudustes Jumala riigi töö vajaduste katteks korjandusi. Aga on huvitav, et ehkki rahvas oli alles vabanenud sajanditepikkusest orjaikkusest, kutsus Jumal neid juba üles loobuma endale kuuluvast selleks, et ehitada üles kogudusetelk.

Siin võiks tõusta ka protestimõtted, eriti tänapäevases mõtteviisist lähtudes. Kuidas julgeb Jumal alles orjusest vabanenud inimestelt paluda selliseid ohvreid? Aga seda Jumal tegi, nägemata selles nähtavasti suurt probleemi. Tõsi küll, maksab tähele panna, et ohvriande küsiti üksnes neilt, kes olid valmis neid andma heast südamest – st kes tahtsid neid anda. Sellega näitab Jumal, et ta ei sunni ega kohusta kedagi ennast teenima. Jumala teenimine on alati vabatahtlik ja ta austab ka nende arvamusi, kes ei soovi seda teha.

Hiljem, kui Mooses selle üleskutse andis, ilmus rahva hulgast vabatahtlike andjaid nii palju, et Mooses pidi ühel hetkel ütleva: "Nüüd aitab!" Tänapäeval pole vist keegi, kes korraldab mingeid korjandusi, olnud hädas sellise probleemiga, et annetatakse liiga palju! Mis võiks olla selle põhjuseks? Küllap kõigepealt see, et rahvas nägi ohverdamises rõõmsat

võimalust, mitte ebameeldivat kohustust. Ja ega vaesus rahvast tegelikult nii koledasti vaevanudki. Päris hea meelega loobusid nad varsti isegi oma kullast – selleks, et valada kuldvasikas! Kas pole lõppude lõpuks nii, et raha piisab alati selleks, mis on inimese jaoks kõige tähtsam?

Edasi antakse loetelu selle kohta, milliseid ohvriande on tarvis.

25:3–7 Ja see on tõstelõiv, mida te peate neilt võtma: kulda, hõbedat ja vaske, sinist, purpurpunast ja helepunast lõnga ning peent linast lõime, kitsekarvu, punaseid jääranahku, merilehmanahku, akaatsiapuud, valgustusõli, palsameid võideõlks ja healõhnalisi suitsutusrohete, karneoolikive ja ilustuskive õlarüü ja rinnakilbi jaoks.

See pole just väike hulk materjale kokku panna, elades keset kõrbe! Ja ometi, see materjal saadi kokku, kui inimesed hakkasid andma seda, mis neil oli. Siin loetletud materjalide kohta võib öelda, et akaatsiapuu on nendel aladel üks kõige tavalisemaid puid, millest tehtud lauad on kõvad ja vastupidavad. Kitsekarvadest kootud riie on sageli tänapäevalgi tooraineks karjuste telkidele ja see kaitseb hästi ka vihma eest. Vajalikes värvides lõngu saadi värvimise teel, kusjuures värvaineid saadi teatud surnud putukatest.

Materjalide loetelus mainiti ka, et teatud ilustuskive oli tarvis õlarüü ja rinnakilbi jaoks. Õlarüü oli ülempreestri rituaalse riietuse juurde kuuluv riietuse, mille täpne kuju ja pikkus on teadmata. Igal juhul kattis ta nii ülempreestri rinna kui ka selja. See oli kunstipäraselt kootud riietuse, mille valmistamiseks oli kasutatud kuldset, sinist, purpurpunast ja helepunast lõnga ning korrutatud linast lõime, ja selle juurde kuulusid kaks karneoolikivi, millesse olid graveeritud Iisraeli 12 suguharu nimed, kummassegi 6.

Ka rinnakilbi kohta antakse täpsemad juhtnöörid edaspidi. Sõna "kilp" ei ole siin küll õnnestunud tõlge, sest tegemist polnud üldse mingi kilbiga, nagu neid sõjas kasutatakse, vaid riidest kaunistusega ülempreestri rinnal. Õigupoolest oli see nelinurkne kukkur, mis oli 10 cm pikk ja lai ja mis oli kaunistatud 12 erineva vääriskiviga. Ülempreester kandis seda oma rinnal, õlarüü peal, ja selles hoiti uurimit ja tummimit, mis olid teatud liisuheitmisvahendid ja mida kasutati, küsides Jumala tahet.

25:8–9 Ja nad tehku mulle pühamu, siis ma asun elama nende keskele. Tehke täpselt eeskuju järgi, mida ma sulle näitan, elamu ja kõigi selle riistade mudeli järgi!

Sõna, mis siin on tõlgitud pühamuks, tähendab algtekstis ka lihtsalt püha paika, ja seega ei saa sellest siin veel järeldada, missuguse rajatisega täpsemalt on tegemist. Hiljem kasutati sedasama sõna templi kohta. Pühamu tuli ehitada selleks, et Issand võiks elada oma rahva keskel. Sõna "kogudusetelk", mida selle pühamu kohta edaspidi kasutatakse ja mis anti siin Iisraeli rahvale ülesandeks ehitada, on tuletatud heebreakeelsest sõnast, mis tähendab elamist või eluaset.

Kogudusetelk oli Iisraeli rahvale nähtav märk, mis näitas, et Issand elab nende keskel. Tegelikult teadis ka Iisraeli rahvas, et Issanda eluaset ei saa piirata teatud kohaga. Mõni sajand hiljem, kui kuningas Saalomon ehitas tõelise templi, ütles ta, nagu on kirjutatud 1Kn 8:27: "Aga kas Jumal tõesti peaks elama maa peal? Vaata, taevas ja taevaste taevas ei mahuta sind, veel vähem siis see koda, mille ma olen ehitanud." Sedasama ütleb ka Jumal ise Js 66:1: "Nõnda ütleb Issand: Taevas on minu aujärg ja maa on minu jalajärg. Kus saaks siis olla koda, mida te tahate mulle ehitada, ja kus saaks siis olla mu hingamispaik?"

Seega, Iisraeli rahvas ei arvanud, et taeva ja maa Loojat on võimalik sulgeda telkhoone ühte osasse, kõige pühamasse paika, mis oli umbes 5 meetrit pikk, lai ja kõrge. Aga siiski töötas Jumal oma rahva keskel elada, ja selleks tuli ehitada kogudusetelk. Selle ehitamise käsk näitab, et Jumal võib olla kohal ja tegutseda samaaegselt nii mõnes teatud kindlas kohas kui ka kõikjal. Ta võib olla samaaegselt nii piiratud kui ka piiramatu. Hiljem näeme sedasama väga selgelt siis, kui

Jumala Poeg sai inimeseks. Siis oli Jumal samaaegselt nii oma rahva keskel kui ka taevas, väljaspool igasuguseid kohtade ja aegade seotud piiranguid.

Uue Testamendi valguses on lihtne näha, et ka kogudusetelk on üks sümboolne pilt Kristusest. Rääkides sündinud Jeesus-lapsest, ütleb Matteus, et temas sai tõeks üks Vana Testamendi ennustus, mis ütles: ""Ennäe, neitsi jääb lapseootele ja toob ilmale poja, ja teda hüütakse nimega Immanuel", see on tõlkes: Jumal on meiega." Nagu Vana Testamendi ajal elas Jumal oma rahva keskel kogudusetelgis, nii oli ta Uues Testamendis oma rahva keskel Jeesuse kujul. Ja siis võis iga soovija temaga kohtuda ja temalt abi saada.

Mäel olles nägi Mooses kogudusetelki juba valmis kujul. Vastavalt sellele nägemusele ja eeskujule ehk mudelile pidigi Iisraeli rahvas oma kogudusetelgi ehitama. Heebrea kirja kirjutaja ütleb, rääkides Jeesuse ülempreesterlikust ülesandest, et kogudusetelk, mille Mooses ehitada laskis, oli üksnes tõelise pühamu eeskujul või jäljend. Ta ütleb: "Kristus ei läinud ju kätega tehtud kõige pühamasse paika kui tõelise paiga eelkujusse, vaid taevasse enesesse, esindama meid nüüd Jumala palge ees." (Hb 9:24)

Huvitav on pöörata tähelepanu ka järjekorrale, kuidas Moosesele kogudusetelgi ehitamise eeskirjad antakse. Tavaliselt, kui me midagi kirjeldame, me alustame üldisemaga ja seejärel, kui tarvis, räägime väiksematest asjadest juba täpsemalt. Näiteks, kui sa peaksid kirjeldama oma sõbrale või tuttavale telki, mille oled ostnud ja püsti pannud, sa ilmselt ei alustaks sellest, mis värvi on su telgis olev magamiskott või kuhu sa paigutasid seljakoti. Küllap sa kirjeldaksid ikka kõigepealt telki ennast, selle ehitust ja võib-olla ka värve. Jumal aga ei alusta üldse kogudusetelgi kirjeldamisest, vaid sellest, mis on selles telgis kõige tähtsam – sellest, mis asub telgi südames, kohas, kuhu pärast telgi valmimist ei olnud asja kellelgi muul kui ainult ülempreestril. Jumal räägib Moosesele kõigepealt seaduselaekast.

25:10–16 Laegas tehtagu akaatsiapuust, kaks ja pool küünart pikk, poolteist küünart lai ja poolteist küünart kõrge. Kata see puhta kullaga, kata seest- ja väljastpoolt ja tee sellele kuldpärg ümber! Vala selle jaoks neli kuldrõngast ja kinnita need ta nelja jala külge, kaks rõngast ühte külge ja kaks rõngast teise külge! Tee kandekangid akaatsiapuust ja kardad need kullaga! Pista kangid rõngastesse laeka külgedel, et nendega saaks laegast kanda! Kangid jäägu laeka rõngastesse, neid ärgu sealt välja võetagu! Pane laekasse tunnistus, mille ma sulle annan!

Niisiis lähenetakse kogudusetelgile Jumala vaatenurgast, mitte näiteks mõne juhusliku külalise vaatenurgast. Seaduselaegas asetati kõige pühamasse paika, mis oli Jumala ligiolu koht. Jumal vaatab asju, alustades nende sisemusest, milles väljendub nende olemus, alles seejärel tuleb väliste asjaolude järg.

Ja muidugi pole Jumal selles suhtes muutunud. Ka tänapäeval huvitab teda kõige enam see, mis toimub inimese sisemuses, Piibli keeles – tema südames. Välised asjad muutuvad kergesti. Riideid või soengut võib muuta nii, nagu tuju tuleb, aga oma sisemust mitte. Kui aga meie inimestena üksteisele hinnanguid anname, ei jõua need mõnigi kord riietusest või soengust palju kaugemale. Inimestele piisab seltskonnas üldiselt sellest, kui me kenad välja näeme ja võib-olla ka viisakalt käituda oskame. On küll ka seltskondi, kus isegi need näitajad pole olulised.

Kui oskame näiteks oma halbu mõtteid piisavalt hästi varjata, siis inimeste seltskonnas piisab sellest täiesti. Jumal aga toimib teisiti. Tema alustab inimese sisemusest. Sellepärast ta ei rahuldu ka sellega, kui me väliselt korralikud välja näeme ja vahetevahel kirikus käime, vaid ta tahab tulla elama meie südamesse. Ta tahab kaasa rääkida nendes asjades, mis on meie jaoks elus kõige tähtsamad. Sest just need asjad määravad meie elu tegeliku sisu ja kvaliteedi ja sealt edasi ka väljanägemise ja käitumise.

Kui mõelda seaduselaeka suurusele, siis võib arvestada, et üks küünar vastab napilt poolele meetrile. Küünra pikkuseks oli inimese käsivarre pikkus küünarnukist keskmise sõrme otsani. Aga muidugi on see pikkus erinevatel inimestel erinev.

Järelikult oli akaatsiapuust seaduselaeka pikkus natuke üle meetri, laius ja kõrgus aga umbes 70 cm. Väljastpoolt oli see kullatud. Kandmiseks tuli selle külge kinnitada rõngad, rõngastest läbi aga pista kullatud kandepuud. Järelikult kätega puudutada ei tohtinud seaduselaegast üldse. Sellesse laekasse pandi seadusetahtlid, mis Mooses Jumalalt sai.

PKK0180 2Ms 25:17 – 40

Pühad esemed kuulutavad

Kui Iisraeli rahvas on päästetud Egiptuse orjusest ja omandanud kõrbeteekonnal koos Jumalaga juba ka esimesed kogemused, siis annab Jumal neile oma seadused ja samuti jumalateenistuse korra. Nende abil ja nendele toetudes saab rahvas jätkata oma teekonda eesmärgi suunas, töötatud maale. Kui meil peetakse jumalateenistusi tavaliselt kirikutes, siis Iisraeli rahva kõrbeteekonnal oli jumalateenistuse keskuseks kitsekarvadest kootud riietest valmistatud kogudusetelk. Väliselt pidi see rajatis olema vähemalt meile, lääne kultuuriga harjunud inimestele, pigem eemaletõukav kui ligitõmbav. Hallidest kitsekarvadest kootud riidest valmistatud telgist ei läheks keegi otsima arhitektuuri või kunsti šedöövreid, nagu neid otsitakse tänapäeval katedraalidest. Aga kogudusetelgi juures ei olnud kõige tähtsam sugugi mitte selle materjal ega ka välimus, vaid hoopis selle sisu. Kogudusetelgi kõige tähtsam ja kesksem ese oli akaatsiapuust tehtud seaduselaegas, mis tuli katta ja kaunistada kullaga. Just sellega oli seotud Jumala ligiolu oma rahvale.

Kogudusetelk, mille Mooses pidi valmistama ja mis pidi alati liikuma koos rahvaga, on pilt Jeesusest Kristusest, kes samuti tuli elama oma rahva keskele. Ja nagu kogudusetelgi kitsekarvadest vaibad võisid mõjuda pigem eemaletõukavalt nendele, kes otsisid Jumala lähedalolu kohast midagi hiilgavamat ja uhkemat, nii ka see, mida pealiskaudselt teatakse Jeesuse Kristuse kohta, võib põhjustada tema suhtes pahandumist. Ta pärines kõrvalise Galilea provintsi pisikesest külakesest, mida Vanas Testamendis isegi ei mainita. Ta polnud õppinud tolleaegsetes kuulsates õppeasutustes ega olnud tal isegi häid suhteid oma kaasaja mõjuvõimsate isikutega. Ta oli üksnes käsitöölaine, kes millegipärast oli hakanud jutlustajaks. Pole ime, et ta ei avaldanud muljet neile, kes otsisid uhkust ja hiilgust. Jeesuse kuldne süda ja jumalik loomus olid peidetud, nagu kogudusetelgiski, äärmiselt tagasihoidlikku pakendisse.

Selles suhtes on Jeesus erinev kõikidest inimestest. Kui meie tahame inimestele muljet avaldada ja neid kaasa tõmmata, siis püüame hoolitseda, et reklaam, pakend ja välimus oleksid võimalikult ligitõmbavad ja laitmatud. Kui aga on jutt inimese olemusest, siis annab Jeesus meile teada üpris ebameeldiva tõe: ilus "pakend" ehk välimus on petlik ja eksitav. Mt 15:19 ütleb ta: "Südamest lähtub kurje mõtteid, mõrvamist, abielurikkumist, hooramist, vargust, valetunnistust, pühaduseteotust."

See tähendab, et inimese sisemus ei ole kuldne. Muide, just sellepärast tulebki üritada seda väliste kaunistustega varjata. Kahjuks küll peetakse neid asju tänapäeval nii loomulikeks ja endastmõistetavateks, et neid ei üritatagi varjata. Selle asemel reklaamitakse neid avalikult. Ja just see näitabki meile kätte meie suurima probleemi – nimelt meie rikutuse. Ja see on seesama probleem, mille tõttu Jumala Poeg ise pidi saama inimeseks, et avada meile tee Jumala juurde, kõige pühamasse.

Kui Jumal käsib Moosesel valmistada kogudusetelgi, siis kõigepealt annab ta juhtnöörid nende esemete valmistamiseks, mis tuleb panna kõige pühamasse paika. Kõigepealt antakse pilt sihtkohast ehk taevast, Jumala ligiolust, mille sümboliks on kõige püham paik.

Kui seaduselaegas ise on valmis, siis järgmiseks tuleb valmistada sellele kaas.

25:17 Tee puhtast kullast lepituskaas, kaks ja pool küünart pikk ja poolteist küünart lai!

Lepituskaas oli seaduselaeka kõige tähtsam osa, sest just selle peal toimetati lepitust. Samuti oli see Jumala ligiolu koht. Soomekeelses vanemas piiblitõlkes kutsutakse seda lepituskaant ka selle tõttu armutrooniks. Siinkohal maksab asja paremaks mõistmiseks pöörata tähelepanu lepituskaanega seotud algkeelsetele sõnadele. Lepituskaas on heebrea keeles kaporeet, juutide tähtsaim püha aga on suur lepituspäev – jom kippur. Seega on nendel sõnadel sama tüvi.

Edaspidi antakse Moosese raamatutes ka juhtnöörid suure lepituspäeva tähistamise kohta. See oli ainus päev aastas, mil üldse keegi tohtis kõige pühamasse paika minna, ja ka siis tohtis seda teha ainult ülempreester – selleks, et minna ja piserdada lepituskaanele lepitusohvri veri. Sel kombel rahva patud otsekui kaeti kinni, st toimus pattude lepitamine. Ja kuna lepitamine toimus seaduselaeka kaanel, kuhu piserdati lepitusveri, on kerge mõista, miks see kaas sai armutrooni tähenduse.

Aga kõige tähtsam on sellega seoses alles ütlemata. Jeesuse ajal oli kõige tuntum ja levinum Vana Testamendi kreekakeelne tõlge – Septuaginta. Ja seal on lepituskaane kohta kasutatud sõna hilasterion, mis kreeka keeles tähendab lepitust või lepitusvahendit. Kui Heebrea kirja autor kirjeldab kõige pühamat paika, ütleb ta seaduselaeka kohta: "... selle kohal aga [olid] kirkuse keerubid lepingukaant varjamas." (Hb 9:5) Ka siin on kirja kirjutaja kasutanud sama sõna hilasterion, mida on kasutatud 2. Moosese raamatus.

Aga seegi pole veel kõik. Sedasama sõna kasutab ka apostel Paulus Rm 3:25, rääkides Jeesusest Kristusest, "kelle Jumal on seadnud tema veres lepitusohvriks usu kaudu, et näidata üles oma õigust sellega, et ta kustutas varem tehtud patud." Sõna, mis siin on tõlgitud 'lepitusohvriks', on algkeeles samuti hilasterion. Siit tulebki arusaam, et Jumal on seadnud Jeesuse Kristuse meile armutrooniks ehk Vana Testamendi keeles lepituskaaneks, kelle peal toimub pattude lepitamine.

Meie, kes elame tuhandeid aastaid Moosese hiljem, teame, et Jeesuse peale pandi kogu inimkonna patud – ja tema sai kõigi nende pattude lepitajaks. Niisiis on lepituskaas, mille Mooses pidi valmistama ja panema seaduselaeka peale, meie jaoks võib-olla üllatuslikult Piibli üks kõige tähtsamaid teemasid. See räägib otseselt Jeesusest ja pattude andeksandmisest. See räägib lepitusest patuse inimese ja püha Jumala vahel. Seepärast pole ime, et lepituskaas tuli valmistada kullast. Mitte kullatud puust, vaid läbinisti kullast. Ja milline muu materjal võikski selle tähendust paremini edasi anda?

Aga lepituskaane valmistamise eeskirjad jätkuvad.

25:18–20 Tee kullast kaks keerubit; tee need sepisena lepituskaane kumbagi otsa! Pane üks keerub ühte otsa ja teine keerub teise otsa; pange keerubid lepituskaane kumbagi otsa! Keerubid sirutagu oma tiivad ülespoole, et nad tiibadega kataksid lepituskaant, ja nende palged olgu vastamisi; keerubite palged olgu lepituskaane poole!

Keerubid on teatud liiki inglid, taevased tiivulised olevused. Nendest on Piiblis seni olnud juttu ainult ühel korral – pattulangemisloos, mis lõppes sellega, et inimesed aeti paradiisiaiast välja. 1Ms 3:24 ütleb: "Ja ta ajas Aadama välja ja pani hommikupoole Eedeni rohuaeda keerubid ja tuleleegina sähviva mõõga, et need valvaksid elupuu teed."

Paradiis tähendas inimese ja Jumala vahelist tervet ja harmoonilist suhet. Selle suhte aga purustas patt ja selle tagajärjena kaotati paradiis. Aga paradiisi ja elupuu juurde viivale teele pandi valvuriteks keerubid ja leegitsev mõök. Hiljem näeme Piiblist, et mõök on üks Jumala sõna võrdpilte. Ja nüüd saime 2. Moosese raamatust teada, et selles kohas, kõige pühamas paigas, kus toimus pattude lepitamine, seisid keerubid. Seega ka kõige pühamas paigas valvasid keerubid teed paradiisi, osadusse Jumalaga. Sest patt lahutab inimese Jumalast, aga pattude andeksandmine ehk lepitus toob inimesele rahu Jumalaga ja ta saab Jumalaga uuesti sõbraks.

25:21 Aseta lepituskaas laekale peale ja pane laekasse tunnistus, mille ma sulle annan!

Hiljem sai Mooses need lepingust tunnistavad tõendid, mis seaduselaekasse tuli panna. Heebrea kirja kirjutaja ütleb, et peale nende olid seaduselaekas veel kuld kruus mannaga ja Aaroni kepp, mis oli õitsenud (Hb 9:4). Aaroni kepi õitsemise loo juurde jõuame hiljem. Siinkohal aga võime märkida, et kui Jumal teeb inimesega lepingu, siis tema mõtleb seda tõsiselt. Tema omalt poolt ei jäta asja kuidagi poolikuks, vaid annab inimesele ka midagi silmaga nähtavat ja käega katsutavat, mis on selle lepingu tunnistuseks. Nii manna, seadusetahvlid kui ka Aaroni kepp meenutasid kõik Jumala töötusi ja hoolekannet ning tunnistasid, et Jumal peab oma töötustest kinni.

25:22 Seal ma siis ilmutan ennast sulle ja kõnelen sinuga lepituskaanel mõlema keerubi vahel, mis on tunnistuslaeka peal, kõigest, mida ma sind käsin Iisraeli lastele öelda.

Siit saime teada lepituskaane teise otstarbe. Edaspidi, kui kogudusetelk on juba valmis, ei räägi Jumal Moosesega enam Siinai mäelt, vaid lepituskaanel keerubite vahelt. Meie, kellele on langenud osaks elada Uue Testamendi ajal, teame, et Jumal on andnud meile oma erilise ilmutuse nimelt oma Pojas Jeesuses. Üksnes tema kaudu võib inimene tõeliselt õppida tundma Jumalat.

Seni oleme kogudusetelgi varustusest vaadelnud üksnes neid asju, mis tuli panna kõige pühamasse paika. Nüüd läheme kogudusetelgi järgmisse ossa, mis on juba sammu võrra rahvale ligemal. Seda kutsutakse pühaks paigaks.

25:23–30 Tee akaatsiapuust laud, kaks küünart pikk, küünar lai ja poolteist küünart kõrge! Karda see puhta kullaga ja tee sellele kuldpärg ümber! Tee sellele kämblalaiune põõn ümber ja tee kuldpärg ümber selle põõna! Tee sellele neli kuldrõngast ja kinnita rõngad nelja nurga külge selle nelja jala juures! Rõngad olgu otse põõna kõrval kangide asemeiks laua kandmisel. Tee laua kandmiseks akaatsiapuust kangid ja karda need kullaga! Tee sellele vaagnad ja kausid, kannud ja peekrid joogiohvri toomiseks; tee need puhtast kullast! Ja pane alati ohvrileibu lauale mu palge ette!

Hiljem, 3Ms 24:6 antakse määrus, et leivad tuli asetada kahte ritta, kummassegi kuus. Seega oli kokku kaksteist leiba, iga Iisraeli suguharu jaoks üks. Need leivad tuli iga päev uute vastu välja vahetada, ja neid süüa oli õigus üksnes preestritel. Piibel ei räägi täpsemalt, mis põhjusel tuli need leivad asetada Issanda ette, aga kindlasti olid need meenutuseks, et Issand oma rahva vajaduste eest hoolitseb. Nendele leibadele viitas Jeesus kindlasti ka Meie Isa-palves. Kogudusetelgi pühas osas säilitatavad leivad on ka iseenesest meenutus Jeesusest, kes kahel korral söötis suure hulga rahvast mõne leiva ja kalaga ja kes ütles Jh 6:48: "Mina olen eluleib."

25:31–39 Tee puhtast kullast lambijalg; see lambijalg olgu sepistatud töö aluse ja harudega; selle karikakesed, nupud ja õiekessed olgu sellega ühest tükist! Selle küljest lähtugu kuus haru: ühest küljest kolm lambijala haru ja teisest küljest kolm lambijala haru! Ühel harul olgu kolm mandliõiekujulist karikakest nupu ja õiekeseaga, samuti olgu teisel harul kolm mandliõiekujulist karikakest nupu ja õiekeseaga; nõnda olgu neil kuuel harul, mis lambijalast lähtuvad. Aga lambijalal enesel olgu neli mandliõiekujulist karikakest nupu ja õiekeseaga: iga harupaari all olgu üks nupp neil kuuel harul, mis lambijalast lähtuvad. Nupud ja harud olgu sellega ühest tükist terviklik sepietöö puhtast kullast. Tee sellele seitse lampi; lambid seatagu üles nõnda, et need valgustaksid oma esist! Tahikäärid ja tahikarbid olgu puhtast kullast! See tehtagu ühest talendist puhtast kullast koos kõigi nende riistadega!

Seitsmeharuline lambijalg ehk menoraa on tänapäeval saanud üheks Iisraeli riigi sümboliks. Selle pühas paigas hoitud seitsmeharulise küünlajala kõige kuulsam, hiiglaslik koopia paikneb Jeruusalemmas, otse Iisraeli parlamendihoone ees.

Aga menora ei ole mitte ainult praeguse Iisraeli riigi sümbol. See sümboliseerib ka Jeesust Kristust, kes ütles: "Mina olen maailma valgus. Kes järgneb mulle, ei käi pimeduses, vaid tal on elu valgus." (Jh 8:12)

Arv 7 sümboliseerib Piiblis täiuslikkust. Samuti kujutab see loodu ja Jumala harmoonilist kohtumist. Seetõttu viitab arv 7 ka päästmisele. Seitsmeharuline lambijalg kujutab keset pimedust tulnud täiuslikku päästet. See pääste on Jeesus. Ja Jeesuse järgija elu nimetatakse 1Jh 1:7 valguses käimiseks: "Aga kui me käime valguses, nõnda nagu tema on valguses, siis on meil osadus omavahel ning Jeesuse, tema Poja veri puhastab meid kogu patust."

Valguses käimine tähendab tegelikult pidevalt paljastatud saamist. Kristlase elu lahutamatuks osaks on igapäevane pattude paljastamine ehk üles tunnistamine Jumala ees. Ja kes oma patud üles tunnistab, sellel on luba uskuda ka andeksandmist, mille Päästja meile on toonud.

Seitsmeharuline kuldambijalg oli väga ilusasti kaunistatud. Iga haru juurde kuulus kolm mandliõiekujulist karikakest nupu ja õiekesega. Mandliõiekujulised karikakesed võivad olla viide Aaroni kepile, mis puhkes õitsele. Aga mandlipuu teemaga kohtume Piiblis veel mujalgi. Jeremija raamatu alguses, kus räägitakse, kuidas noor Jeremija saab kutse hakata prohvetiks, julgustab Jumal teda mandlipuu abil: "Ja mulle tuli Issanda sõna; ta küsis: „Mida sa näed, Jeremija?“ Mina vastasin: „Ma näen mandlipuu oksa!“ Ja Issand ütles mulle: „Sa oled õigesti näinud, sest mina olen valvas oma sõna teoks tegema!“ (Jr 1:11–12)

Heebreakeelne sõna, mis tähendab mandlipuud, on väga sarnane sõnaga, mis tähendab valvamist. Nii võib kogudusetelgi pühas paigas pimeduses põlevas kaunis lambijalas näha ka valvamise sümbolit. Aga see, kes valvab, ei ole mitte inimene, vaid Jumal, kes kannab hoolt selle eest, et tema töötused saaksid täidetud.

Väga lähedaselt on omavahel seotud ka lamp ja õli. Õli on Piiblis Püha Vaimu ja ka pääste võrdpilt. Kui lambis põles tuli, nägid selle juures olevad preestrid kaunist seitsmeharulist kuldambijalga. Üks Püha Vaimu ülesandeid on kirkastada inimestele, kui imeline on Jeesus. Ja nii nagu ilma õlita lamp ei põle ega anna valgust, ei või ka keegi õppida tundma Jeesust ega teda järgida ilma Püha Vaimu tööta. Püha Vaimu kohta ütleb Jeesus Jh 14:26: "Aga Lohutaja, Püha Vaim, kelle Isa saadab minu nimel, tema õpetab teile kõik ja tuletab teile meelde kõik, mida mina teile olen öelnud."

Ja lõpuks sai Mooses korralduse:

25:40 Ja vaata, et sa need teed nende eeskujude järgi, mis sulle mäel näidati!

Mooses sai mäel Jumalalt ilmutuse, kus talle näidati juba ette, millised peavad välja nägema esemed, mis tuli kogudusetelki asetada. Nii sai ta hiljem ka juhendada neid, kes pidid vastavad esemed valmis tegema. See, et Moosesele näidati seda kõike juba ette, räägib muuhulgas ka sellest, et Jumal tegutseb plaanipäraselt. Tal on juba kõik plaanid valmis ja mõnikord lubab ta ka inimestel nendesse plaanidesse pilku heita vastavalt vajadusele. Ja Mooses ei tohtinud teha midagi teisiti, kui talle oli näidatud. Inimesel pole õigust muuta Jumala kavatsusi.

Vaadeldes esemeid, mis tuli valmistada kogudusetelgi jaoks, oleme meiegi võinud heita pilgu Jumala plaanidele inimese päästmiseks. Juba siin hakkab Jumal õpetama oma rahvast mõistma, isegi väikeste detailide abil, milline on see vastus, mille tema omal ajal annab inimkonna suurimale probleemile. Selle vastuse ehk lahenduse sai anda ainult miski või õigemini keegi, kes oli läbinisti kullast, lõpuni täiuslik. Üksnes tema võis tuua lepituse Jumala ja inimese vahele.

PKK0181 2Ms 26:1 – 37

Kogudusetelgi projekt

Seni oleme tutvunud kogudusetelki kuuluva varustusega, alates kõige pühamast paigast ja liikudes sammhaaval väljapoole. Täna saates näeme, kuidas tuleb valmistada kogudusetelk tervikuna. See teema sobiks küll paremini arhitektile või ruumide sisekujundajale, sest seal on palju juttu erinevatest materjalidest ja nende ühendamisest. Vanaaegsetes mõõtühikutes antakse teada kõige valmistatava suurus, mistõttu selle ette kujutamine valmistab meile mõningaid raskusi. Tänapäevases keeles võiksime öelda, et loeme kogudusetelgi valmistamise projekti. Aga seda lugedes pöörame tähelepanu mitte ainult asja tehnilisele, vaid ka vaimulikule küljele, sümbolikalale – sellele, kuidas see kõik kuulutab meile Kristust. Selline lähenemine on kindlasti õigustatud, sest kirikuid ja templeid ei püstitata kunagi hoonetena lihtsalt kuidas juhtub. Nendes on alati väga palju sümbolikat, mis räägib Jumala armust ja tööst, alates juba hoone väliskujust ja lõpetades detailidega selle sisekujunduses. Näiteks kuulutavad tänapäeva kirikutes evangeeliumi isegi kirikutekstiilide värvid. Kahjuks ei ole meil raadio teel võimalik edasi anda pilte ega jooniseid. Aga sellest hoolimata võime ka vanaaegse giidi jutust paljugi õppida.

26:1–3 Tee elamu kümnest vaibast, mis on korrutatud linasest lõimest, sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast; tee need kunstipäraselt sissekootud keerubitega! Iga vaiba pikkus olgu kakskümmend kaheksa küünart ja iga vaiba laius neli küünart; kõigil vaipadel olgu samad mõõdud! Viis vaipa seotagu üksteisega kokku, samuti seotagu ka teised viis vaipa üksteisega kokku!

Nendest vaipadest, mis nõnda tuli kududa ja üksteisega ühendada, said hoone seinad. Olles kogudusetelgis ja tõstes pilgu esemetest kõrgemale, olid ümberringi riidest seinad, mis olid valmistatud linasest lõimest ja kolme erinevat värvi lõngast ning kaunistatud keerubite kujutistega. Need seinad kujutasid endast tegelikult eesriiet, millest üks oli püha paiga ja kõige pühama paiga vahel. Kõige pühamas paigas oli kaks keerubi kuju valvamas lepituskaant, aga ka ümberringi olevad seinad ehk eesriided olid täis keerubite kujutisi. Sel teel pidi hakkama Iisraeli rahva teadvusse vähehaaval jõudma, et keerubid ja Jumalale meelepärane jumalateenistus kuuluvad kokku.

Tõsi küll, keerubite pildid olid näha üksnes pühas paigas sees olles. See tähendab, et neid võisid näha üksnes seal toimetavad preestrid. Hiljem on keerubitest rohkem juttu prohvet Hesekieli raamatus. Ilmutusraamatus, mis räägib Issanda Jeesuse ilmumisest Johannesele, kes oli Patmose saarele sunnitööle saadetud, algab kirjeldus Jeesusest Kristusest järgmiselt: "Ma pöördusin ümber vaatama seda häält, kes rääkis minuga. Ja kui ma olin pöördunud, siis ma nägin seitset kuldlambijalga ning lambijalgade keskel kedagi, kes oli Inimese Poja sarnane ja kellel oli üll pikk kuub, võõtatud rinde alt kuldvööga." Nii näeme, et kuldlambijalad ja lambid on ka Ilmutusraamatus seotud Jeesusega.

Keerubid on Piiblis sellise jumalateenistuse võrdpildiks, millisen Jumal on inimese ja enda kohtumist esialgselt mõelnud. Üksnes Jeesuse Kristuse lepitustöö alusel võib inimese ja Jumala vahekord saada korda – st ainult sellel alusel saab toimuda nendevaheline kohtumine. Seepärast viitavad ka kogudusetelgi keerubid Jeesusele või õigemini temas teoks saanud päästmisele.

Mõeldud on ka nende värvide tähendusele, mida kogudusemaja seinteks olevate kangaste valmistamisel kasutati. Uue Testamendi valguses pole raske näha, kuidas ka need kuulutavad Kristust, Jumala Talle. Purpur on kuninglik värv, mis räägib Kristuse kuninglikkusest. Helepunane värv, mida saadi teatud liiki surnud putukatest, viitab verele – seega lepitusele. Sinine aga sümboliseerib taevast. Sinise ja punase kombinatsioon räägib sellest, kuidas taevas puudutab maad ehk kuidas Jumal saab inimeseks.

26:4–6 Tee sinised aasad esimese vaiba servale, äärmisele esimeses reastuses; samasugused tee ka teise reastuse äärmise vaiba servale! Tee viiskümmend aasa esimesele vaibale ja tee viiskümmend aasa vaiba servale, mis on teises reastuses; aasad olgu üksteisega kohakuti! Tee ka viiskümmend kuldhaaki ja ühenda nende haakidega vaibad üksteise külge, et neist saaks täielik elamu!

Kogudusetelgi siseseinteks läks tarvis ühtekokku kümmet ühesuurust kangast. Need ühendati viiekaupa kokku, nii et tulemuseks oli kaks kangast mõõtmetega umbes 14X10 meetrit. Need omakorda ühendati üksteisega haakide ja aasade abil. Nii tekkis üks suur riie. Ja edasi jõuab kirjeldus telgi väliskatteni.

26:7–9 Ja tee kitsekarvadest vaibad telgiks elamu peale; neid vaipu tee üksteist! Iga vaiba pikkus olgu kolmkümmend küünart ja iga vaiba laius neli küünart; üheteistkümnel vaibal olgu samad mõõdud! Seo kokku viis vaipa eraldi ja kuus vaipa eraldi, aga kuues vaip pane kahekordselt telgi suule!

Telgi kaunistatud siseseinu kaitses väljastpoolt kitsekarvadest kootud kaitseriie. See oli valmistatud kokku üheteistkümnest suurest vaibast, mis kokku seotuna moodustasid taas kaks suurt vaipa, ja üks üleliigne, üheteistkümnest vaip oli mõeldud ukseaugu sulgemiseks. Kitsekarvadest kootud kattevaipade pikkus oli umbes meetri võrra suurem, kui siseseinte oma. Nii kattis see hinnalised siseseinad korralikult.

26:10–13 Tee viiskümmend aasa esimese vaiba servale, äärmisele reastuses, ja viiskümmend aasa vaiba servale teises reastuses! Tee viiskümmend vaskhaaki, pista haagid aasadesse ja ühenda telk üheks tervikuks! Telgi vaipade liigse ülerippuvuse korral rippugu pool liigest vaibast elamu tagaküljes! Küünar siitpoolt ja küünar sealtpoolt telgi vaipade liigest pikkusest rippugu üle elamu külgede, kattes seda siit- ja sealtpoolt!

Selline lihtne ja argine kitsekarvadest kate varjas Jumala enese ligiolu paika – seega niisugust ilu ja pühadust, mida väljaspool olijad poleks osanud aimatagi. Apostel Paulus kirjeldas kord kristlaste kummalist elu käesolevas maailmas järgmiselt: "... kui tundmatud, ent ometi tuntud; kui surijad – ja ennäe, me elame!; kui karistatud, aga mitte surmatud; kui kurvad, aga ikka rõõmsad; kui vaesed, kes siiski paljusid rikkaks teevad; kui need, kellel ei ole midagi ja kelle päralt on kõik." (2Kr 6:9–10)

See, kes vaatas kogudusetelki väljastpoolt, nägi üksnes kitsekarvadest kootud katteriiet. See kattevaip ei reetnud millegagi neid aardeid, mida see telk sisaldas. Tegelikult aga oli kogudusetelk terve Iisraeli rahva rikkuseks – see oli koht, kus nad võisid kohtuda oma Jumalaga.

Agas me pole veel kogudusetelgi projekti lugemisega lõpule jõudnud.

26:14 Tee telgile kate punakaist jäaranahkadest ja selle peale veel teine kate merilehmanahkadest!

Siit selgub, et kogudusetelgile tuli teha veel kaks katet. Neist sisemine tuli valmistada punakatest jäaranahkadest, välimine aga Punases meres elavate merilehmade nahkadest. Ent nende nahkade kasutamise või ühendamise kohta ei anta mingeid juhtnõure. Pole juttu sellestki, kui palju peaks neid olema. Seetõttu on osa uurijaid arvamusel, et nendest nahkadest valmistatud kaitsekotte kasutati hinnalisemate kangaste ja muu kogudusetelgi varustuse hoidmiseks teekonnal.

Kui aga jääda siiski selle juurde, et tegemist on telgi kattega, nagu ütleb ka eestikeelne piiblitõlge, siis tähendab see, et kogudusetelk oli ühtekokku neljakordsete seintega. Ja need seinadki peidavad endas vaimulikku sõnumit. Esimene oli sisesein ja see oli kõige ilusam – kaunistatud keerubite kujutistega. Ilmselt ei ulatunud see päris maani ja selle ilu võis imetleda üksnes seestpoolt. See räägib Jeesuse jumalikkusest, mis on muu maailma eest varjatud ja mis avaneb üksnes sellele, kes elab usuosaduses temaga.

Teine kiht, mis koosnes kitsekarvadest kootud kattevaipadest, oli esimesest pikem ja ulatus järelkult ka maani. See räägib Jeesuse inimeseks saamisest ja tulekust alla meie maailma ning sellest, et ta jättis oma taevase kirkuse ja võttis siia tulles orja kuju.

Punakad jäaranahad räägivad ohvrist, mis toodi Kolgatal – et Jumala Tall tapeti maailma pattude pärast, sellepärast pidi see kate olema punakas. Aga neljas, merilehmanahkadest tehtud kate oli vastupidav igasugusele ilmastikule. Kindlasti tuli ka kõrbes 40 aasta jooksul ette igasuguseid ilmu. Nii võib öelda, et neljas kate kujutab seda kaitset, mida Kristus töötab neile, kes on tema päralt. Mingid nähtavad ega ka nähtamatud tegurid ei suuda lahutada Jumala armastusest seda, kes paneb oma lootuse Jeesusele Kristusele.

26:15–25 Tee elamule akaatsiapuust püstipandavad laudad! Iga laua pikkus olgu kümme küünart ja iga laua laius poolteist küünart! Igal laual olgu kaks tappi, mis üksteisega on ühendatud; nõnda tee kõik elamu laudad! Tee elamule laudu: kakskümmend lauda lõunapoolse külje jaoks lõuna poole! Tee kahekümnele lauale alla nelikümmend hõbejalga: kaks jalga iga laua alla mõlema tapi jaoks! Ja elamu teise külje jaoks, põhja poole, kakskümmend lauda ja nende nelikümmend hõbejalga: kaks jalga iga laua all. Aga elamu läänepoolse tagakülje jaoks tee kuus lauda! Ja tee kaks lauda elamu tagakülje nurkade jaoks! Need moodustagu kaksiklauad, mis on ühendatud alt üles kuni esimese rõngani; nõnda olgu see nende mõlemaga, neist saagu mõlemad nurgad! Neid on siis kaheksa lauda ja nende hõbejalgu on kuusteist jalga: kaks jalga iga laua all.

Piibli uurijatel tuleb tegelda mitmesuguste küsimustega. Üsna palju on mõeldud ka nende laudade üle, millest siin on jutt. Iga laua pikkus pidi olema kümme küünart, st peaaegu viis meetrit. See ei kujuta endast kindlasti mingit probleemi. Aga kui sellele lisaks öeldakse, et iga laud peab olema poolteist küünart lai, st umbes 70 sentimeetri laiune, siis tekitab see küsimusi. Kas pidid laudad tõesti olema nii laiad või on siin jutt millestki muust? Praegusel ajal arvab osa uurijaid, et tegemist ei olnud nii laiade laudadega, vaid pigem akaatsiapuust raamidega, mille laius oli poolteist küünart. Sel juhul on nende "laudade" keskosa tühi.

See mõte tundub usutav sellegi tõttu, et 5 meetri pikkuste, 70 cm laiuste ja võib-olla 3 tolli paksuste laudade kandmine ei oleks olnud just lihtne ülesanne. Tõsi küll, laudade paksusest Piibel meile ei räägi, aga sellise paksuse pakub välja Jeesuse ajal elanud juudi ajaloolane Josephus.

Teine põhjus, mis annab alust arvata, et jutt ei ole mitte laudadest, vaid raamidest, seisneb selles, et viie meetri kõrgused laudad oleksid katnud kinni kõik ilusad keerubite kujud, mis suure vaevaga ja mitmevärviliste lõngadega olid seintesse kootud. Ainult lae all olevaid kujutisi oleks olnud võimalik veel näha. Kui aga jutt on raamidest, siis pidid seintel olevad kujutised olema üldiselt nähtaval.

Need raamid, mida siin tõenäoliselt vastava algkeelse sõna all mõeldakse, tuli kinnitada hõbedastele alustele tappide abil. Niiviisi tekkis küllaltki tugev konstruktsioon. Selliseid raame pidi olema põhja ja lõuna pool kokku 20, lääne pool aga ainult 6. Lisaks sellele oli kahte kaheosalist raami tarvis kogudusetelgi tagumistesse nurkadesse. Kui need erineva kujuga raamid juurde arvata, siis sai ka kogudusemaja läänepoolsesse külge ühtekokku kümme pooleteist küünra laiust raami. Seda sel juhul, kui kaheosalise raami kumbki osa oli niisama lai, nagu iga üksikraam. Seevastu aga idapoolsesse külge ei püstitatud puitosaid üldse.

Iga laud või raam tuli tappide abil kinnitada kahele hõbejalale, mis moodustas ilmselt midagi sokli taolist. Raamide põikpuude külge tehtud tapid kinnitati alustele. Nurkade puhul tuli muidugi olla eriti hoolikas.

Aga laudad või raamid iseenesest ei seisaks veel püsti, kui puuduks see, mis neid hoiab.

26:26–30 Tee akaatsiapuust põiklatid: viis latti elamu ühe külje laudade jaoks, viis latti elamu teise külje laudade jaoks ja viis latti elamu küljelaudade jaoks läänepoolses tagaküljes! Keskmise põiklatti keset laudu kulgegu servast servani! Karda lauad kullaga ja tee neile kullast rõngad lattide asemeiks; karda ka latid kullaga! Siis püstita elamu plaani järgi, mis sulle mäel näidati!

Põikpuud olid selleks, et konstruktsioon koos püsiks. Ja kuna see kõik hoidis püsti nii püha paika kui ka kõige pühamat paika, tuli ka kõik need puuosad karrata kullaga.

Edasi aga tuleb jutt eesriidest, mis eraldas püha paiga kõige pühamast paigast.

26:31–34 Ja tee eesriie sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest, sisse kududes keerubite kujud! Riputa see kullaga karratud nelja akaatsiapuust samba külge, millel on kuldhaagid ja mis seisavad neljal hõbejalal! Riputa eesriie haakide külge ja vii sinna eesriide taha tunnistuslaegas! Ja eesriie eraldagu teile püha ja kõige pühamat paika! Pane lepituskaas tunnistuslaekale peale kõige pühamas paigas!

Kogudusetelgist rääkides olen juba korduvalt kasutanud sõnu "püha paik" ja "kõige püham paik". Siin anti juhtnöörid selle kohta, kuidas need kaks ruumi osa üksteisest tuleb eraldada. Eraldamiseks oli eesriie, mida samuti kaunistasid mitmevärvilisest lõngast keerubite kujutised. Kõige püham paik oli selleks, et sinna paigutatakse seaduslaegas ja seda kattev kaas. Midagi muud selles ruumis ei olnudki. Eesriide paika panemine tähendas ühtlasi seda, et üldjuhul oli kõige püham paik täiesti pime. Ainult siis, kui sinna sisenemiseks eesriiet paotati, langes sinna ka valgust.

Eesriie tuli riputada nelja samba külge. Arv 4 sümboliseerib Piiblis ennekõike loodut. Sellepärast viitavad neli sammast Jeesuse inimeseks saamisele. Samuti räägivad puust sambad, mis on kullaga karratud, Jeesuse jumalikkusest. Temas ühinesid taevane ja maine. Uus Testament, rääkides Jeesuse ristilöömisega seotud sündmustest, mainib eraldi, et templi vahevaip kärises ülalt alla kaheks (Mk 15:38).

Jeesuse surm avas inimestele tee, mis nende jaoks varem oli suletud – tee kõige pühamasse paika, Jumala lähedusse.

26:35 Aseta laud eesriide ette ja lauaga kohakuti lambijalg elamu lõunapoolsesse külge; laud aga pane põhjapoolsesse külge!

Eespool olid antud juhtnöörid selle kohta, kuidas siin mainitud esemed tuli valmistada. Nüüd anti juhtnöörid ka selle kohta, kuidas need esemed kogudusetelgis paigutada. Ohvrileibade laud oli kõige pühamale paigale kõige lähemal, selle vastaspoolele aga tuli paigutada kuldne lambijalg, mis ruumi valgustas.

26:36–37 Tee kate ka telgi uksele sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest kunstipäraselt kootuna! Katte jaoks tee viis akaatsiapuust sammast ja karda need kullaga; nende haagid olgu kullast; ja vala neile viis vaskjalga!

Välismaailma ja püha paiga vahel pidi olema samade värvidega kootud ja kaunistatud eesriie, nagu eraldas ka püha paika kõige pühamast paigast. Sellel eesriidel aga ei olnud enam keerubite kujutisi, mis sümboliseerivad taevase ja maise kohtumist. Need kujutised sobisid üksnes pühasse paika ja kõige pühamasse paika.

PKK0182 2Ms 27:1 – 21

Pühadus ei tule ohvrita

Jätkame tutvumist Iisraeli rahva jumalateenistuse keskuse – kogudusetelgiga. Seejuures oleme alustanud kõige tähtsamast – kõige pühamast, ja liikunud järjest väljapoole. Kogudusetelk ise koosnes kahest osast – kõige pühamast paigast ja pühast paigast. Kõige pühamas paigas oli seaduselaegas ja seda kattev lepituskaas. Pühast paigas oli kuldne seitsmeharuline lambijalg ja vaateleibade laud. Sellel laual pidid olema pidevalt 12 leiba meenutamas Jumala hoolitsust Iisraeli rahva 12 suguharu eest. Täna aga jõuame telgist välja, telgiesisele õuele, ja seal on kõige tähtsam ese põletusohvrialtar.

27:1–2 Tee akaatsiapuust altar, viis küünart pikk ja viis küünart lai; altar olgu neljanurgeline ja kolm küünart kõrge! Tee selle neljale nurgale sarved; sarved olgu sellega ühest tükist ja karda see vasega!

Põletusohvrialtar oli ette nähtud patuohvrite toomiseks. Kuna sellel pidi põlema lahtine tuli, siis loomulikult ei saanud see paikneda siseruumides, mis pealegi olid riidest. Vastavalt sellele, kuidas kasvab kaugus kõige pühamast paigast, mis on kogudusetelgis kõige tähtsam, näeme, et ka kasutatavate materjalide ja esemete väärtus langeb. Kui kõige pühamas paigas ja pühast paigas tuli kasutada kulda ja hõbedat, siis nüüd jõudsimme välja vaseni. Sama lugu on kaunistustega. Kõige uhkemad kaunistused olid kahtlemata kuldsed keerubite kujud lepituskaane kummiski otsas. Samuti oli uhke ja peen töö kullast sepietatud seitsmeharuline lambijalg, mis oli pühast paigas. Aga mida kaugemale liigume kõige pühamast, seda lihtsamaks muutuvad ka kaunistused. Kõigel sellel on loomulikult oma sümbolne tähendus ja sõnum. Ka jumalateenistusel kasutatavate esemete materjalil ja vormil on meile midagi öelda.

Niisiis, altar oli vajalik patuohvrite toomiseks. Selle kardamiseks kasutatud materjali nimetab eestikeelne piiblitõlge vaseks, soomekeelne piiblitõlge aga pronksiks. Tegelikult ongi usutavam, et jutt on just nimelt pronksist, mitte puhtast vasest. Ka ajaloost me tunneme ju pronksiaega, mitte vaseaega. Pronks aga on metallide sulam, mitte puhas metall nagu kuld või hõbe. Nõnda viitab pronks ebatäiuslikkusele ehk siis patule. Alles pärast seda, kui inimese patt on lepitatud, on võimalik siirduda Jumala pühadesse piirkondadesse – tema tegelikku ligiolusse, kuldseesse maailma, mis kõneleb patutusest.

Ka Ilmutusraamatus kirjeldatakse Jumala rahva lõppeesmärki linnana, mille tänavad on puhtast kullast ja mis pealegi on klaasi sarnaselt läbipaistev (Ilm 21:21).

Iga inimene on oma loomuliku oleku, patuse tõttu pühast väljaspool ja Jumalast lahus. Et ta üldse võiks pääseda osadusse Jumalaga, selleks tuleb lahendada patu probleem. Moosesele antud eeskirjade läbi hakkas Jumal õpetama oma Iisraeli rahvale, et sellel, kes tahab ligineda Jumala telgile, st Jumalale enesele, on tarvis, et keegi tema eest sureks. Seega altar, mida hiljem on hakatud nimetama ka Issanda lauaks, viitab otseselt Jeesusele Kristusele, kes ohverdati ristipuul iga inimese pattude pärast, et tee Jumala juurde oleks lahti igapähele, kes ainult tahab seda kasutada.

Vaadeldes edaspidi kõiki neid reegleid, mis Moosesele Jumala teenimise kohta anti, näeme, et ei preestrid ega leviidid tohtinud tulla Jumalat teenima enne, kui nende eest oli ohverdatud pronksist põletusohvrialtaril. Leviidid olid sisuliselt abipreestrid, kellele hiljem tehti ülesandeks hoolitseda väga mitmesuguste Jumala teenimise ja ohverdamisega seotud ülesannete täitmise eest. Sõnum on selline, et kes tuleb Jumalat teenima, peab kõigepealt ise saama Jumalaga lepitatud.

Pronksist altar püstitati selle tee äärde, mis viis pühaste paika ja kõige pühasse paika. Ka Jeesuse rist on püstitatud selle tee algusesse, mis viib koju, Jumala juurde. Kui Jeesuse risti ei oleks, siis poleks inimestele ka teed Jumala juurde.

Põletusohvrialtar oli nelinurkne ja mitte väga suur – vaevalt kaks ja pool meetrit pikk ja lai ning poolteist meetrit kõrge. Sellist altarit oli suhteliselt kerge teekonnal kaasas kanda.

Eeskirjad nägid ette, et altarile tuli teha ka sarved. Psalmis 118, mida alati lauldi suurtel pühadel, viitab nendele sarvedele 27. salm: "Issand on Jumal ja tema on meile paistnud nagu valgus. Siduge peohvrid kõitega altari sarvedeni!" Siit võib järeldada, et altari sarvedel oli ka praktiline tähendus – ohvrid oli võimalik nende külge kinni siduda. Samuti määrati ohverdamisel altari sarvedele ohvrilooma verd. Aja jooksul kujunesid altari sarved võrdpildiks Jumala armulikkusest. Kui keegi haaras kinni altari sarvedest, siis näitas ta sellega, et ta otsib kaitset otse Jumala enese juurest. Nõnda tehti näiteks siis, kui inimene oli kogemata ära teeninud surma, aga soovis pääseda surmanuhtlusest. Aga nagu eespool nägime, see ei aidanud sel juhul, kui inimene oli kellegi mõrvanud ettekavatsetult ja salakavalal viisil.

Peale altari tuli valmistada ka altari juurde kuuluv varustus.

27:3–8 Tee selle juurde kuuluvad nõud tuha koristamiseks, labidad, piserdusnõud, hargid ja sütepannid; kõik selle riistad tee vasest! Tee sellele võrestik, võrgukujuline töö vasest; tee võrgule neli vaskrõngast nelja nurga külge! Pane see allapoole altari äärt, et võrk ulatuks altpoolt vaadates poole altarini! Tee altarile kandekangid, akaatsiapuust kangid, ja karda need vasega! Kangid pistetagu rõngastesse; kangid olgu kummalgi pool altarit, kui seda kantakse! Tee see laudadest õõnsakujulisena; nõnda nagu sulle mäel näidati, nõnda tehtagu see!

Võrestiku või võrgu praktiline tähtsus seisneb tõenäoliselt selles, et just selle peal toimus tegelik ohvri põletamine. Kuna altar tuli valmistada puust ja õõnsana, st ilmselt keskelt lahtisena, pidi lahtist kohta tõenäoliselt katma võre. See pidi olema paigutatud nõnda, et võre all põlev tuli ei ohustanud altari puidust osi. Puitosad olid kaetud vasega või pronksiga.

Pärast põletusohvrialtari kirjeldamist tullakse uuesti tagasi kogudusetelgi üldise ehituse kirjelduse juurde. Nüüd tuleb jutt kogudusetelki ümbritsevast piirdetarast.

27:9–15 Tee elamule õu: lõunakaares olgu õuel eesriided korrutatud linasest lõimest, saja küünra pikkuses ühe külje jaoks; ja selle kakskümmend sammast ja kakskümmend vaskjalga; sammaste haagid ja põrgad olgu hõbedast! Nõndasamuti olgu ka põhjapoolses pikemas küljes eesriideid saja küünra pikkuses, ja nende tarvis kakskümmend sammast ja kakskümmend vaskjalga; sammaste haagid ja põrgad olgu hõbedast! Ja vastavalt õue laiusele, läänepoolses küljes, olgu viiskümmend küünart eesriideid, nende kümme sammast ja kümme jalga! Õue laius esiküljes, ida pool, olgu viiskümmend küünart! Seal olgu ühel pool viisteist küünart eesriideid, nende kolm sammast ja kolm jalga, samuti olgu teisel pool viisteist küünart eesriideid, nende kolm sammast ja kolm jalga!

Kogudusetelki ja selle ees olevat põletusohvrialtarit ümbritses eesõu, mis oli ümbritsetud linasest riidest kootud piirdetaraga. Riidest piirdetaraga ümbritsetud ala oli ristkülikukujuline, napilt 50 meetrit pikk ja 25 meetrit lai. Linased kangad, mis eesõue ümbritsesid, tuli kinnitada sammastele, mida oli pikematel külgedel 20 ja lühematel külgedel 10. On võimalik, et nurkades olevad sambad võeti arvesse mõlemal puhul. Täpsed eeskirjad anti ka nii sammaste kui ka riiete toestamise ja kinnitamise osas.

Idapoolses küljes oli piirdetara kangaid siiski oluliselt vähem, kui teistes külgedes, sest seal oli sissepääs. See sissepääs oli 20 küünra, st umbes 10 meetri laiune ja selle kohta anti eeskirjad:

27:16 Õueväraval olgu kahekümneküünrane kate sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest kunstipäraselt kootud; sellel olgu neli sammast ja neli jalga!

Taas kohtusime sinise, purpurpunase ja helepunase värviga. Nendesamade värvidega olid kootud ka kõige pühama paiga ja püha paiga siseseinad. Siin needsamad värvid, mis sümboliseerivad Jeesuse Kristuse kuninglikkust, ohvrit ja inimeseks saamist, kaunistavad ka seda riidest väravat, mille kaudu minnakse kogudusetelgi eesõue. Kes tahtis minna kogudusetelgi juurde, see pidi sisse astuma väravate aset täitvate eesriiete vahelt, mis viitasid Jeesusele Kristusele. Aga muidugi peame arvestama, et tolleaegsed kogudusetelgi kasutajad selles seoses Jeesusele Kristusele vaevalt et mõelda oskasid. Seda oskame teha meie, kes oleme Jeesuse Kristusega juba tuttavad. Aga Jumala riigis ongi nii, et paljude sümbolsete asjade tähendus saab selgeks alles tagantjärele ja seoses Jeesuse Kristusega.

Edasi korratakse veel kord üle eesõue suurus ja antakse ka piirdetara ettenähtud kõrgus.

27:18 Õue pikkus olgu sada küünart ja laius mõlemalt poolt viiskümmend küünart; eesriie olgu viis küünart kõrge, korrutatud linasest lõimest; ja jalad olgu vasest!

Eesõue piirav riidest piirdetara oli peaaegu kaks ja pool meetrit kõrge, mis tähendas seda, et väljastpoolt polnud kogudusetelgi alale võimalik näha. Linasest materjalist piirdetara eristas sees olijad väljas olijatest. Selline on ka Jeesus Kristus – ta on mitte ainult tee taevasse, vaid ta ka eraldab üksteisest need inimesed, kes kuuluvad Jumala riiki, ja kes sinna ei kuulu. See sai selgeks siis, kui ta tuli maailma. Osa inimestest, kes temaga kohtusid, vaimustusid temast, teine osa aga vihastas tema peale nii, et nad otsustasid ta surmata. Kui tõsiseks võib kujuneda Jeesusesse Kristusesse uskumisest tulenev lahusus inimeste vahel, seda näitab Jeesus ise Mt 10:35, kus ta ütleb: "Ma olen tulnud lahutama meest tema isast ja tüdarta tema emast ja miniat tema ämmast". Ja kõige selgema pildi, mis näitab, kuidas Jeesus jagab inimesi, annab rist. Jeesuse ristist ühel pool olevale röövlile tähendas Jeesus lihtsalt veel üht võimalust pilgata ja väljendada oma sappi. Jeesusest teisel pool olevale röövlile aga sai Jeesus teeks igavesse ellu. Samamoodi jagab Jeesus inimesi ka tänapäeval.

27:19 Kõik elamu riistad kõigeks selle teenistuseks, kõik vaiad ja kõik õue vaiad olgu vasest!

Tuule tõttu tuli kangad kinnitada ilmselt mitte ainult ülevalt ja külgedelt, vaid ka alt, maa külge. Selleks oli tarvis vastavaid vaiu, mis tuli valmistada jällegi vasest või ehk pigem pronksist. Telgid ja vaiad sümboliseerivad ka rändavat eluviisi – vajaduse korral saab need alati lahti võtta ja teele asuda.

Kristlane on kutsutud elama praeguses maailmas nõnda, et nendest pidepunktidest või vaiadest, mis teda käesoleva maailmaga seovad, on alati võimalik lahti lasta. Vaiad tuli valmistada mitte kullast ega hõbedast, vaid pronksist. See tähendab, et miski, mis meid selle maailmaga seob või meile siin meeldib, ei ole kunagi võrreldav kullaga.

27:20 Ja sina käsi Iisraeli lapsi, et nad tooksid sulle valgustuse jaoks puhast tambitud oliiviõli, lampide alaliseks ülesseadmiseks.

Pärast seda, kui jutt on telgivaiadest, võib tunduda mõnevõrra üllatav, et jutt läheb uuesti lampidele ja õlile. Varem oli lampidest juttu seoses seitsmeharulise kuld lambijalaga, mis tuli asetada pühasse paika. Peabki arvama, et siin mainitud õli oli tarvis esmajoones nende lampide varustamiseks. Sellele viitab otseselt ka järgmine salm.

27:21 Kogudusetelgis, väljaspool eesriiet, mis on tunnistuslaeka ees, peab Aaron oma poegadega seda korraldama Issanda ees õhtust hommikuni. See olgu igaveseks seadluseks Iisraeli laste tulevastele põlvvedele!

Nagu Jumal praegusel maailmaajastul on lakkamatult huvitatud inimese päästmisest, nii pidid ka lambid kõige pühamat paika varjava eesriide ees põlema öö pimedaimatelgi tundidel. See on esimene korraldus, mis antakse Moosesele tulevase ülempreestri Aaroni ja tema poegade ülesannete kohta. Ja kuna see määrus antakse esimesena, siis on see ilmselt ka kõige tähtsam. Ülempreester oli vastutav selle eest, et lampides oleks alati õli, nii et nad kunagi ei kustuks.

Õli ja samuti tuli on Uues Testamendis Püha Vaimu ja päästmise võrdpildid. Nagu õlilamp vajab pidevalt hoolt, et tuli selles ei kustuks, nii vajab seda ka uskliku inimese osadus Jumalaga Pühas Vaimus. Kui jääda vaimulikult hooletuks, siis on varsti Jumal ja tema seadused meelest läinud, maailm kõigi oma ahvatlustega avaldab aga üha suuremat mõju. Lampide kustumine on oht, mis ähvardab ka tõsiseid usklikke. Seda näitab Jeesuse tähendamissõna kümnest neitsist Matteuse evangeeliumi 25. peatükis.

Võiks ju arvata, nagu paljud inimesed ilmselt arvavadki, et kui inimene usub Jumalasse, siis peaks ju kõik korras olema. Selle all mõeldakse tänapäeval enamasti lihtsalt uskumist, et Jumal on olemas. Piibli valgus aga ei piisa sellisest usust kaugeltki. Seda usuvad, ise värisedes, kurjad vaimudki, nagu ütleb apostel Jaakobus.

Ka seoses Iisraeli kogudusetelgiga võiks ju küsida, milleks küll peab seal kogu aeg valgus põlema? Aga kus valgus ei põle, seal valitseb ju pimedus, ja kui uskliku inimese elus hakkab valitsema pimedus, siis pole sellest mingit kasu, kui ta usub, et Jumal on olemas. Pimedus tähendab ennekõike, et inimene ei oska enam vahet teha tõel ja valel, heal ja halval, Jumala sõnal ja inimeste sõnal. Ja vaimulikus pimeduses juhib tema elu mitte enam Jumala sõna, vaid tema enda või siis ühiskonna arvamused. Vaimulikus pimeduses läheb tema tegelik elu ikka sama rada, nagu kõigil teistelgi, kes Jumalasse ei usu. Ka Jeesust ootavatest neitsitest Matteuse evangeeliumis olid viis äkki hädas, sest nad märkasid, et nende lambid kustuvad. Nad olid endiselt pruutneitsid ja ka peigmehe ootajad; nad polnud Jumalale selga pööranud ega usust loobunud. Siis aga äkki märkasid nad, et neid varitseb oht jääda pimedusse, ja nagu mäletame, see saigi neile saatuslikuks.

Hoolitsemine selle eest, et lambid põleksid, st et osadus Jumalaga Püha Vaimu läbi oleks terve ja toimiv, on üks usuelu tähtsaid kohustusi. Ja nagu vaimulikus elus üldse, kannab ka selle kohustuse täitmise eest hoolt kõigepealt Jumal ise, aga ka usklik inimene ei tohi muutuda selles suhtes hooletuks ega valvamatuks.

Uus Testament ütleb meile, et Jeesus oli ka ülempreester, kes läks oma rahva eest kõige pühamasse paika omaenda ohvriverega. Ülempreestrina kannab ka tema hoolt selle eest, et päästelamp ei kustuks. Kui Jeesus valmistas oma jüngreid ette enda lahkumiseks, ütles ta: "Ma palun Isa ja ta annab teile teise Lohutaja, et tema oleks teiega igavesti: Tõe Vaimu, keda maailm ei saa võtta vastu, sest ta ei näe teda ega tunne teda ära. Teie tunnete tema ära, sest ta jääb teie juurde ja on teie sees." (Jh14:16–17) See Lohutaja ehk Trööstija, Püha Vaim on Jeesuse päralt olevate inimeste juures igavesti – nii ütles Jeesus siin ise. Kõikjal seal, kus usutakse Jeesusesse, on alati kohal ka Püha Vaim, valgustamas teistelegi teed Jumala juurde.

Aga julgeksin öelda, et see ei kehti siiski kõigi kohta, kes mingil kombel tahavad kristlase nime kanda, vaid nende kohta, kes Jeesust tõesti ka armastavad. Seda ütles Jeesus ise äsja loetud salmidel eelnevas, 14. peatüki 15. salmis: "Kui te armastate mind, siis pidage mu käske!" Ja sellele järgneb töötus: "Ma palun Isa, ja tema annab teile teise Lohutaja ..."

Inimesele teeb Jumala lähedaseks mitte lihtsalt uskumine, et Jumal on olemas, vaid Jumala armastamine, täpsemalt – Jeesuse Kristuse armastamine. Muidugi on ka selline armastus Jumala enda kingitus Püha Vaimu kaudu, aga see armastus ei püsi, kui selle eest hoolt ei kanta, nagu ka õlilambid ei põle kaua, kui nende eest ei hoolitseta. Kui inimene oma usku ei toida, siis kaotab ta lähedase suhte Jeesuse Kristusega varsti. Selle asendab mingi üldine uskumine, kus palveelu praktiliselt puudub, kus Jumala sõna meenutatakse ja selle poole pööratakse harva ja kus ka Jumal ise jääb inimese elus küllaltki kaugeks.

Piibli viimases raamatus, Ilmutusraamatus on üllatavalt palju viiteid 2. Moosese raamatu teemadele. Johannes, kirjeldades nägemust, mida ta nägi Jeesusest, Ilm 1:12–14, ütleb: "Ma pöördusin ümber vaatama seda häält, kes rääkis minuga. Ja kui ma olin pöördunud, siis ma nägin seitset kuldambijalga ning lambijalgade keskel kedagi, kes oli Inimese

Poja sarnane ja kellel oli üll pikk kuub, võõtatud rinde alt kuldvööga. Aga tema pea ja juuksed olid valged nagu valge vill, nagu lumi, ning tema silmad nagu tuleleek ..."

Need seitse lampi, millest Ilmutusraamatu alguses räägitakse, sümboliseerivad seitset kogudust, kellele Johannes pidi edasi andma sõnumi, mille ta nägemuses sai. Nende keskel kõnnib Kristus, tahtes hoolitseda, et lambid põleksid. Ja et need võiksid põleda, selleks juhib ta koguduste tähelepanu nii nende tugevatele külgedele kui ka nõrkustele, käskides nõrkused parandada. Kui puuduks Jumala arm Jeesuses Kristuses, ei põleks ühegi uskliku lamp kuigi kaua. Aga Jumala arm väljendub mitte ainult Jeesuse lunastuses, vaid väga oluliselt ka selles, et ta juhib oma rahva tähelepanu nende elus olevatele puudustele. Näiteks ei ütle Jeesus oma läkituses ühelegi kogudusele midagi sellesarnast, et ärge muretsege, teiega on kõik korras, sest teie ju usute minusse, ja kõige ülejäänud eest kannan juba mina hoolt. Selle asemel hoiatab ta näiteks Efesose kogudust, kes muidu on küll mitmeski suhtes vägagi tubli, kuid kes on kaotanud oma esimese armastuse: "Paranda meelt ning tee esimese armastuse tegusid! Muidu ma tulen su juurde ning lükkan su lambijala asemelt, kui sa ei paranda meelt."

Meeleparandus tähendab oma elu pidevat ülevaatamist ja nende asjade kõrvaldamist, mis osadust Jumalaga kahjustavad. See on nagu ülempreestri ülesanne hoolitseda alati selle eest, et lampides ei lõpeks õli ja et tahti saaks vajaduse korral puhastatud ja kärbitud.

Ülempreester Jeesus hoolitseb meie lampide põlemise eest lakkamatult. Kandkem meiegi hoolt selle eest, mis on jäetud meie osaks. Ainult põlevat lampidega saab minna Issandale vastu.

PKK0183 2Ms 28:1 – 35

Kas riided teevad mehe?

Kuidas peavad olema riietatud vaimulikud, kes viivad läbi jumalateenistusi? Küllastades erinevaid kristlikke kirikuid ja kogudusi, leiame, et suhtumised on selles osas üsnagi erinevad. Vabakogudustes on pastorite riietus lihtsalt puhas ja korralik, vanemates ja traditsioonilisemates kirikutes aga on vaimulikkudel spetsiaalne riietus. Kas on sellel ka mingit tähtsust ja kas on seda tarvis? 2. Moosese raamatus näeme, et Jumal pidas seda üpris tähtsaks, sest preestrite ametiriietusele on pühendatud päris palju ruumi. Täna vaatlemegi preestrite ametiriietuse kohta käivaid eeskirju.

28:1–2 Sina aga lase enese ette astuda Iisraeli laste seast oma vend Aaron ja tema pojad, et nad oleksid mulle preestriteks: Aaron, Naadab, Abihu, Eleasar ja litamar, Aaroni pojad. Ja tee oma vennale Aaronile pühad riided auks ning iluks!

Aaroni poegi Naadabit ja Abihut mainiti eespool seal, kus Mooses ja 70 Iisraeli rahva vanemat läksid üles mäele. Siin kutsutakse Aaron koos oma poegadega preestriametisse, mis edaspidi on päritav isadelt poegadele. Tõsi küll, Naadabi ja Abihu sugu ei jätkunud, sest hiljem nad eksisid oma ülesannete täitmisel ja said surma. Nii sai Eleasar oma isa mantlipärijaks. Hiljem, kuningas Saalomoni ajast alates tegutsenud preester Saadoki suguvõsa oli Eleasari soost. Aga varasemast ajast tuntud preester Eeli, kes tegutses juba siis, kui prohvet Saamuel oli alles noor, pärineb Aaroni noorimast pojast litamarist.

Ülempreester Aaroni riietust kirjeldatakse järgnevas väga täpselt. Tema riietus pidi olema püha, mis tähendas ennekõike seda, et see pidi olema eraldatud kõigest muust Issanda teenimiseks. Kõik, mis on eraldatud Issanda teenimiseks, on püha. Nii võib isegi Issanda teenistusse antud raha nimetada pühaks rahaks.

Ütleme, et sa annad Jumala riigi töö heaks sada krooni. Sel juhul võib seda raha nimetada pühaks, sest sa oled selle andnud Issanda kasutusse. Seesama raha võib olla varem läbi käinud näiteks kasvõi varaste või väljapressijate käest ja pole võimatu, et seda on kasutatud isegi kuritegelikel eesmärkidel. Raha võidakse kasutada väga erineval otstarbel, aga raha ise on ikka täpselt samasugune raha. See ei muutu mitte mingil kombel olenevalt sellest, kelle käes see parajasti on või milleks seda kasutatakse. Raha võib olla kortsus, võib olla pisut määrdunud või isegi viga saanud. Aga mitte see pole oluline. Oluline on raha väärtus ja see, milleks sina seda kasutad. Kui raha kasutatakse pühade eesmärkide saavutamiseks, siis on see püha.

Sama lugu on selle püha riietusega, mis valmistati ülempreester Aaronile. See tuli valmistada "auks ja iluks", mis näitab, et ka Jumal oskab selliseid asju hinnata. Materjali poolest olid need riided täiesti maised ja tavalised. Neid ei valmistatud mingist ebamaisest või taevalikust materjalist. Nii et pühadus ei tulene materjali omadustest või kvaliteedist, vaid sellest, et see antakse selle käsutusse, kes on Püha.

Seda mõistes on hoopis kergem aru saada ka sellest, mida see tähendab, kui Uues Testamendis kutsutakse kristlasi pühaks rahvaks. Vaadates kristlasi lähemalt, näeme varsti, et tegemist ei ole mingite täiuslike ega taevaste olenditega. Nende juures võib leida päris palju kortse, plekke ja mustust. Aga see ei ole siiski mitte kõige olulisem, sest inimese pühadus ei sõltu mitte tema enda omadustest, vaid sellest, keda ta oma eluga teenib.

Muidugi toimub normaalse kristlase elus ka pühitusprotsess. Seda sel juhul, kui kristlane elab tõesti elavas osaduses Jumalaga, mitte mingis surnud usus, mis seisneb üksnes mälestustes, et kunagi on leerin käidud ja koguduse liikmeks saanud, kus aga tegelikus elus pole kohta ei Jumala sõnal, palvel ega muul viisil osadusel Jumalaga. Pühitus tähendab seda, et Jumal kujundab oma last järjest enam enda sarnaseks, õpetades teda tundma nii enda patust kui ka teda kutsunud Jumala pühadust ja tema armu suurust. Selline pühitusprotsess kestab terve kristlase maise elu ajal, täiuslikuks aga saab see alles Kristuse teisel tulemisel, mil kõik luuakse uueks.

Sellest hoolimata kutsutakse kristlasi pühaks rahvaks juba sel ajal, kui nad elavad siin maa peal, ehkki neil on puudusi veel küllaga. Nende pühaduse staatus tuleb sellest, et nad on selle päralt, kes on Püha.

Veel maksab tähele panna, et ülempreester Aaroni riietus tuli teha "auks ning iluks". Et ülempreestri riietus oli ilus, see näitab, et kui miski antakse Jumala käsutusse, siis ei pea see tingimata olema ebameeldiva ja sünge väljanägemisega. Jumal on ka ilu autor, miks ei võiks teda siis teenida ka ilu ja rõõmuga? Kindlasti käib see ka kristlaste kohta, kellest Peetrus ütleb 1Pt 2:9: "Teie aga olete „valitud sugu, kuninglik preesterkond, püha rahvas, omandrahvas, et te kuulutaksite tema kiidetavust", kes teid on kutsunud pimedusest oma imelisse valgusse."

Muidugi maksab seejuures meeles pidada, et kõik algab ikkagi sellest, kes meid on kutsunud oma imelisse valgusse, ja selles imelises valguses elamisest. Teisisõnu: kõik algab ikkagi sisemisest ilust ja puhtusest, millega väline peab olema lihtsalt kooskõlas. Sest kuidas mõjub, kui näeme mõnda ilusat ja uhkelt üles löödud inimest, kes aga käitub ja räägib inetult ja ropult? See ei mõju kellelegi hästi.

28:3 Räägi kõigi südamest tarkadega, keda ma olen täitnud tarkuse vaimuga, et nad teeksid Aaronile riided, et teda saaks pühitseda mulle preestriks!

See salm ütles midagi tähelepanuväärset: Jumal on täitnud südamest targad inimesed tarkuse vaimuga, et nad oskaksid antud ülesandeid korralikult täita. Südamest tark inimene ja tarkuse vaim – neist sõnadest ei maksa liiga kiiresti mööda minna. Need näitavad, et tõeline tarkuse vaim tuleb Jumalalt, ja inimene, kelle südames see aset on leidnud, on

südamest tark inimene. Küllap me tunneme inimesi, kes tulevad oma ülesannetega hästi toime ja kelle käes teatud tööd eriliselt edenevad. Sellise tarkuse ja sellised võimed on inimesele andnud Jumal. Ja need annid on mõeldud tegelikult Jumala teenimiseks, mitte selleks, et inimene nendega lihtsalt uhkeldaks või kasutaks neid üksnes oma isekates huvides.

Niisiis, ühest küljest on Jumal teatud inimestele andnud anded, tarkuse ja võimed, teisest küljest aga tuleb sellised inimesed üles leida ja õigel viisil tööle rakendada. Seda kästi siin teha Moosesel ja sedasama peaksime oskama teha ka tänapäeva kogudustes. Kahjuks on tänapäeval paljudki kõige andekamad ja võimekamad inimesed mitte Jumala teenistuses, vaid sageli ainult käesoleva maailma ja isegi Jumala vastase teenistuses.

Aga 2. Moosese raamatu 28. peatükist näeme, et kes tulevad Jumala teenistusse, need ei pea omapead välja mõtlema, mida ja kuidas teha, vaid neile antakse selle kohta täpsed eeskirjad.

28:4–5 Ja need on riided, mis nad peavad tegema: rinnakilp, õlarüü, ülekuub, kirjatud särk, peakate ja vöö; nad tehku pühad riided su vennale Aaronile ja tema poegadele, et nad saaksid olla mulle preestriteks! Nad võtku kulda ja sinist, purpurpunast ja helepunast lõnga ning linast lõime

Ülempreestri riietus koosnes ühtekokku seitsmest riietusesemest. Siin oli juttu kuuest esemest, seitsmendast on juttu hiljem, sama peatüki 42. salmis – need on linased püksid. Nii on ka ülempreestri riietusega seotud arv 7, mis sümboliseerib Jumala ja loodu harmoonilist kohtumist. Riiete arv kõneleb ülempreestri ülesannete iseloomust. Ta peab olema Jumala ja rahva vahel vahendajaks.

Ülempreestri riided valmistati Aaronile, edaspidi aga läksid need edasi üha uutele sugupõlvetele. Riiete valmistamiseks tuli kasutada samu materjale, mida nägime juba pühas paigas ja kõige pühamas paigas – kulda, linast riiet ja sinist, purpurpunast ning helepunast lõnga. Uus Testament ütleb, et Jeesus oli nii prohvet, ülempreester kui ka kuningas. Nii võib ka ülempreester Aaroni riietuse värvides Uue Testamendi ilmutuse valgel näha Jeesuse kuninglikkust, ohvrisurma ja inimeseks saamist.

28:6–8 ja tehku õlarüü kuldsest, sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest kunstipäraselt kootuna! Sellel olgu kaks ühendatud õlatükki, mõlemast otsast seotud! Ja kunstipärane kinnitusvöö selle küljes olgu samasugune töö ning sellega ühest tükist: kuldsest, sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest.

Kuidas see õlarüü täpselt välja nägi, on meile kahjuks teadmata. Kirjelduse põhjal aga mõistame, et see pidi välja nägema kaunis, ja et see seljas püsiks, selleks olid õlatükid ja vöö.

28:9–12 Võta siis kaks karneoolikivi ja uurenda neisse Iisraeli poegade nimed: kuus nende nimedest ühte kivisse ja kuus ülejäänud nime teise kivisse nende sünnijärgluses. Otsekui kivinikerdaja uurendab pitsatit, nõnda uurenda Iisraeli poegade nimed neisse mõlemasse kivisse; valmista need ümbritseva kuldäärisega! Aseta need kaks kivi õlarüü õlatükkidele kui mälestuskivid Iisraeli poegadele; ja Aaron kandku kummalgi õlal nende nimesid mälestuseks Issanda ees!

See on üks selgemaid pilte, mis näitab, kuidas ülempreester esindab oma rahvast Issanda ees. Oma teenistust toimetades kandis ülempreester õlgadel kividesse graveeritud Jaakobi poegade nimesid, kellest põlvnes terve Iisraeli rahvas. Sellega seoses meenutame, et Kirjas heebrealastele öeldakse meie Issanda kohta: "Jeesusel on aga selle tõttu, et ta jääb igavesti, muudetamatu preestriamet. Just seepärast ta võibki päriselt päästa neid, kes tulevad Jumala ette tema läbi, elades aina selleks, et nende eest paluda." (Hb 7:24–25)

Niisiis, ka meie Päästja kannab jätkuvalt eestpalves taevase Isa ette oma kogudust, nagu Vana Testamendi ülempreester kandis Issanda ette kahtteist Iisraeli rahva suguharu, keda esindasid nende esivanemad. Siinkohal sobib veel meenutada kõnekat pilti Luuka evangeeliumi 15. peatükist, kus Hea Karjane kannab eksinud talle õlgadel tagasi karja hulka.

Peale õlgadel kantavate kivide tuli Iisraeli poegade nimed graveerida veel 12 kivisse, mis tulid kinnitada rinnakilbile, mida ülempreester kandis oma rinnal.

28:15–21 Ja tee kohtu-rinnakilp kunstipäraselt kootuna; tee see nõnda, nagu on tehtud õlarüügi: tee see kuldsest, sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest! See olgu neljanurgeline ja kahekordne, vaksapikkune ja vaksalaiune. Kata see kalliskivipealistusega, neli rida kive: rubiin, topaas, smaragd ridamisi esimeses reas; teises reas: türkiis, safiir, jaspis; kolmandas reas: hüatsint, ahhaat, ametüst; neljandas reas: krüsoliit, karneool, nefriit; kuldäärise ümbritsetuina olgu need oma asemeis! Kivid olgu vastavalt Iisraeli poegade nimedele nende kaheteistkümne nimega, igal pitsatitaoliselt uurendatud nimi vastavalt kaheteistkümnele suguharule!

Väljend "rinnakilp" ei ole siin kõige parem, sest see meenutab vanaaegset sõda, kus kaitsevahenditena kasutati kilpe. See, mida siin nimetatakse rinnakilbiks, on tegelikult ülempreestri rinnale kinnitav riidest kukkur, milles hoiti uurimit ja tummimit – liisuheitmisvahendeid, mille abil teatud olukordades küsiti Jumala vastust. Sellepärast nimetatigi seda rinnakilpi kohtu rinnakilbiks. See riidest kukkur oli siis vaksa pikkune ja vaksa laiune ja kaunistatud 12 vääriskiviga, mis olid kinnitatud selle külge kuldraamistuse abil.

Kaheteistkümnest vääriskivist on juttu ka Ilmutusraamatu 21. peatükis. Seal on nendega kaunistatud taevase Jeruusalemma linnamüüri aluskivid. Üheksa nendest kividest on samad, mis Aaroni rinnakilbiski. Raske öelda, miks ülejäänud kolm on erinevad. Ka seoses taevase Jeruusalemmaga räägitakse kividesse graveeritud nimedest: linnal oli kaksteist väravat, millele olid kirjutatud Iisraeli kaheteistkümne poja nimed, ja linnamüüri kaheteistkümnel aluskivil olid Jeesuse kaheteistkümne apostli nimed.

Ja veel üks selleteemaline huvitav kirjakoht on Ilm 2:17: "Kellel kõrv on, see kuulgu, mida Vaim ütleb kogudustele: Võitjale ma annan süüa peidetud mannat ning annan talle valge kivikese ning kivikesele kirjutatud uue nime, mida ükski peale saaja ei tea." Jeesuse antud kivi ja sellesse graveeritud nimi tähendab selle saajale päästet, nagu ka taevast alla tulev uus Jeruusalemm tähendab lõpule viidud päästet.

Ülempreester kandis kahtteist Iisraeli suguharu oma õlgadel ja oma südamele Jumala ette. Nii kujutab ta Jeesust Kristust, kes on tõeline Ülempreester ja kes kannab oma taevase Isa ette Jumala rahvast üle terve maailma.

28:29–30 Nõnda kandku Aaron, kui ta läheb pühamusse, Iisraeli poegade nimesid kohtu-rinnakilbis oma südame peal alaliseks mälestuseks Issanda ees! Pane kohtu-rinnakilpi ka uurim ja tummim, need olgu Aaroni südame peal, kui ta astub Issanda palge ette! Nõnda kandku Aaron alati Issanda ees Iisraeli laste õigusemõistu oma südame peal!

Uurim ja tummim on meie jaoks üks Piibli suuri saladusi, sest me ei tea täpsemalt, millised need välja nägid ja kuidas neid kasutati. Juba varem olen maininud, et 1Sm 14:41–42 näeme ühte juhtumit, kus nende abil liisku heites selgitati välja süüdlane. Sõnad "uurim" ja "tummim" on algtekstis grammatiliselt mitmuses ja tõlkes tähendavad need "valgused" ja "täiuslikkused". Need sõnad viitavad Jumala olemusele ja ka ülempreestri ülesannetele. Ülempreester pidi teenima Jumala ees, kes on maailma valgus ja täiuslikkus. Ülempreester pidi hoolitsema ka Jumala käskude rahvale õpetamise eest, ja oma ülesannete täitmiseks pidi ta elama ja püsima valguses. Ja ta pidi teadma sedagi, et miski muu kui täiuslik Jumalale ei kõlba.

Kui Jumal lõi maailma, siis olid tema esimesed sõnad: "Saagu valgus!" See on sama sõna, millest tuleb ka sõna "uurim" – 'valgused'. Valgus ja täiuslikkus on ka Jeesuse kui Jumala Poja omadused, mis vastavad inimese tähtsaimale küsimusele: kuidas leida osadus Jumalaga?

Uurim ja tummim viitavad Jeesusele veel teiselgi viisil. Nimelt algavad need sõnad heebreakeelse tähestiku esimese ja viimase tähega. Uues Testamendis ütleb Jeesus, et tema on A ja O, algus ja ots. A ja O on Uue Testamendi algkeeles – kreeka keeles alfa ja omega – samuti tähestiku esimene ja viimane täht. See, et Jeesus on esimene ja viimane, viitab tema jumalikkusele ja ka täiuslikkusele. Kedagi ega midagi pole olnud enne teda ega tule ka pärast teda.

28:31–35 Tee õlarüü ülekuub üleni sinisest lõngast ja sellel olgu keskel avaus pea jaoks; avause ümber olgu kootud äär, see olgu nagu raudrüü avaus, et see ei rebeneks. Tee palistuse külge granaatõunad sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ümber palistuse ja kuldkellukesed ümberringi nende vahele: kuldkelluke ja granaatõun, kuldkelluke ja granaatõun ümber ülekuue palistuse! See olgu Aaronil teenides seljas ja selle helinat olgu kuulda, kui ta läheb pühamusse Issanda ette või tuleb sealt välja, et ta ei sureks!

Niisiis pidi ülempreestri õlarüü olema kaunistatud granaatõunte ja kuldkellukestega. Kellukeste helina järgi võisid väljas oljad kuulda, kuskohas ülempreester telgis parajasti toimetab, ja selle järgi nad teadsid, et kõik on korras. Kellukeste helina lakkamine tähendas, et ülempreestriga on midagi juhtunud. Teenistusel reeglite rikkumine võis teatud juhtudel lõppeda surmaga.

Granaatõunad on viljakuse võrdpilt. Granaatõunad ja kuldkellukesed üheskoos aga räägivad midagi ka kristlase elu kohta. Kellukesed kõnelevad ülesandest olla Kristuse tunnistaja, milleks on siin maailmas kutsutud terve kirik ja iga kristlane ka üksikult. Nagu ütles Peetrus 1Pt 2:9: "... et te kuulutaksite tema kiidetavust", kes teid on kutsunud pimedusest oma imelisse valgusse." Kuldkellukeste helin kõneleb sellest imelisest andeksandmise sõnumist, mis Jumalal meie maailmale on varuks. Granaatõunad aga räägivad sellest samast, mida ütles Jeesus Jh 15:5: "Kes jääb minusse ja mina temasse, see kannab palju vilja." See tähendab: elu koos Kristusega on õnnistuseks teistele inimestele. Need kaks võrdpilti kuuluvad kokku. Selline tunnistus Kristusest, mis jääb elukaugeks, millel puudub tõeline kokkupuude eluliste küsimustega, jääb õõnsaks ja jõuetuks.

Apostel Paulus ütleb 1Kr 13. peatükis, et kui sõnadega ei kaasne tõelist armastust, st ligimesest hoolimist, siis on need "nagu kumisev vask või kõlisev kelluke". Alles seal, kus tunnistaja astub abivajaja kõrvale selleks, et teda aidata, nagu tegi ka Jeesus ise, muutub tunnistus terviklikuks.

PKK0184 2Ms 28:36 – 29:28

Millest räägib põial?

Läbi aegade on inimeste juures pööratud suurt tähelepanu riietusele. Riietuse põhjal tehakse järeldusi ka inimese kohta, kes riideid kannab. Jälgides ülempreestri riietuse kohta antud eeskirju, näeme, et ka Jumal oskab lugu pidada ilust ja tähendusrikkusest. Ülempreestri riietus kujutas endast sõnumit Kõigekõrgemalt. Teatud mõttes oli see kuulutus.

Ülempreestri riietusest oleme tutvunud juba kahe esemega – õlarüü ja rinnakilbiga. Täna vaatame, mis sinna veel kuulub.

28:36–38 Tee puhtast kullast laubaehe ja uurenda sellesse nagu pitsatisse uurendatakse: „Issandale pühitsetud!” Kinnita see sinise nõoriga peakatte külge; see olgu peakatte esiküljes! See olgu Aaroni laubal, et Aaron kannaks süüd

pühade andide puhul, mida Iisraeli lapsed pühitsevad, kõigi nende pühade ohvriandide puhul; see olgu alati ta laubal, et neid teha armsaiks Issanda ees!

Jutt on laubahest, mis tuli kinnitada peakatte ehk turbani külge. See laubahe näitas ennekõike, et ülempreester oli erilisel Issandale pühitsetud, st tema kasutusse eraldatud inimene. See eristas teda kõikidest ülejäänud inimestest.

Heebrea kirja kirjutaja, seletades pikalt ja põhjalikult, et Jeesus on meie ülempreester, ütleb tema kohta Hb 7:26: "Just selline ülempreester on meile kohane: püha, veatu, laitmatu, patustest lahutatud ja kõrgemaks saanud kui taevad." Moosese Seadusele vastav ülempreestri riietus rääkis sellest, et ülempreestri näol on meil tegemist täiesti erilise isikuga. Veelgi erilisem on Issand Jeesus. Temale pole võrdväärset, sest tema on püha, veatu, laitmatu ja patustest lahutatud. Moosese-aegne ülempreester kuulus siiski patuste inimeste hulka, aga tema pühitus eraldas ka tema kõigist ülejäänud inimestest. Laubahe, millesse oli graveeritud "Issandale pühitsetud", võimaldas Aaronil kanda Iisraeli laste süüd, kui nad töid Jumalale oma ohvriande. Siin öeldi, et see laubahe tegi ohvrite toojad "armsaiks Issanda ees". Samamoodi teeb Issand Jeesus, meie Ülempreester, Issanda ees armsaks näiteks meie palved ja igasugused muud head asjad, mida me Jumalale teeme.

On väga kasulik meeles pidada, et kui me toome Jumalale oma parima, mida me oskame ja mida meil on tuua, siis ometi teeb meid Jumala ees tegelikult armsaks just see, et Ülempreester kannab meie süüd – st kõiki neid puudujääke, mida meie parimadki annid meie parimatest püüdlustest hoolimata ikkagi sisaldavad. Jeesus, kes oli täiuslik ja patutu, võttis enda kanda terve maailma patud, st puudujäägid ja möödalaskmised.

Edasi räägitakse peakattest ja teistest riietest.

28:39–40 Koo linasest lõimest särk, samuti tee linasest riidest peakate; ja tee vöö kirjatud tegumoes! Tee Aaroni poegadele särgid ja tee neile vööd; ja tee neile peakatted auks ning iluks!

Ülempreestri kõige alumised riided olid valmistatud linasest materjalist. Linane, erinevalt villasest, ei aja higistama. Seda võib muuhulgas seostada sellegagi, et Jumala teenimise puhul ei pea inimene ise higistama ja pingutama, et Jumalale meelepärane olla. Jumal on teinud inimese jaoks ise juba kõik valmis, ja temale kõige paremini meele järgi olla saab üksnes nõnda, et see valmis töö võetakse tänulikult vastu.

Ülempreestri peakatteks oli turban. Juudi piibliseletajad teavad rääkida, et see pea ümber keeratav riideriba, millest moodustus turban, oli umbes 8 meetrit pikk.

28:41–43 Pane need selga oma vennale Aaronile ja tema poegadele; ja võia neid, täida nende käed ja pühitse nad mulle preestriteks! Tee neile linsed püksid palja ihu katteks; need ulatugu puusadest alla reiteni; need olgu jalas Aaronil ja tema poegadel, kui nad lähevad kogudusetelki või astuvad pühamus teenides altari ette, et nad ei saaks süüdlasteks ega sureks. See olgu igaveseks seadluseks temale ja ta soole pärast teda!

Jälle kord rõhutatakse Iisraeli rahvale seda, et Issanda teenimise juurde mitte ainult et ei kuulu kultuslik alastiolek, nagu see paljude ümbritsevate rahvaste puhul oli tavaline, vaid lubamatu on selles osas isegi hooletu riietumine. Siin on mõtlemisainet kindlasti ka kõigile neile, kes tänapäeval on Issanda teenistuses – see on üks oluline ala, milles Jumalale kuuluv rahvas erineb kõigist ülejäänutest.

Oleme jõudnud oma järjega 29. peatükini. Seda pealiskaudselt lugedes võiks esialgu arvata, et tänapäeva elu seisukohalt pole seal midagi olulist. Ja on tõsi, et rituaalid, millest seal on jutt, ei ole tänapäevane teema. Aga ehkki me teenime

Jumalat tänapäeval hoopis teisiti, on teenistuse sisuline külg tegelikult täpselt seesama. Pöörakem siis tähelepanu just asja sisulisele küljele, st rituaalide tähendusele.

29:1–7 Ja see on kirjeldus, mida sa nendega pead tegema, pühitsedes neid mulle preestriteks: võta üks noor härjavärss ja kaks veatut jäära, hapnemata leiba, õliga segatud hapnemata kakke ja õliga võitud õhuke si hapnemata kooke; tee need peenest nisujahust! Pane need ühte korvi ja too need korviga kaasa, siis kui tood härjavärsi ja kaks jäära! Too Aaron ja tema pojad kogudusetelgi ukse juurde ja pese neid veega! Võta riided ja pane Aaronile selga: särk ja õlarüü ülekuub, õlarüü ja rinnakilp, ja seo temale ümber õlarüü vöö! Pane temale peakatte pähe ja kinnita püha laubaehe peakatte külge! Võta võideõli ja vala temale pähe ja võia teda!

Hapnemata leibadega oleme kokku puutunud juba seoses Egiptusest väljumise ja paasapühaga. Need sümboliseerisid uue elu algust pärast orjapõlve. Hapnematus sümboliseerib ka patutust ja puhtust. Sedasama sümboliseerivad ka siin hapnemata leivad, kakud ja koogid, mis olid vajalikud Aaroni preestriks pühitsemisel. Nii nende endi kui ka terve Iisraeli rahva elus oli algamas uus periood. Ülempreester ja ka teised preestrid pidid hakkama tooma ohvreid rahva eest, kes ikka ja jälle eksis kõrvale õigelt teelt. Aga kõigepealt oli ohvreid tarvis ülempreestri enda pühitsemiseks, sest temagi oli patune inimene.

Seoses preestriks pühitsemisega maksab pöörata tähelepanu paljudele detailidele. Näiteks juba sellele, et mitte preestrid ise ei pannud endale pühasid riideid selga – seda tegi keegi teine. Sama lugu on päästmisega kristlikus mõttes – seda ei soorita inimene ise. Päästmise puhul tuleb keegi teine, peseb inimese puhtaks, riietab tema ja võiab teda õliga. See teine on loomulikult Kristus, ja ülempreestri pühitsemise rituaalid viitavad sel kombel kõik temale. Usk Jeesusesse õigesti võetuna tähendab seda, et inimene saab osa Kristuse täiuslikkusest.

Meenutaksin siinkohal taas, et usku on olemas põhimõtteliselt kahesugust. Üks on usk olemasolusse, teine aga – selle kasutamine, mis on olemas. On üks asi uskuda, et Jumal on olemas, hoopis teine asi aga – tulla Jumala juurde ja saada osa tema valmistatud päästest. Täpselt samuti, nagu on üks asi uskuda, et autod on olemas, hoopis teine asi aga osta endale auto ja sõita sellega. Üks asi on uskuda, et Jumala riik on olemas, hoopis teine asi aga saada ise selle riigi kodanikuks. Võib öelda isegi nõnda, et üks asi on uskuda, et Jeesus on Jumala Poeg ja Päästja, hoopis teine asi aga paluda, et ta annaks andeks ka minu patud ja võtaks mind vastu Jumala lapseks. Sellise isikliku sammu astumine võib olla oluliselt raskem, kui üldine uskumine, et Jumal ja isegi Jeesus Kristus on olemas. Aga üksnes sellise sammu tagajärjel saab inimene tõeliselt osa Kristuse andestusest ja üksnes nõnda saab ta riietuda Kristuse poolt temale valmistatud õiguse riietesse.

Need, kes kord on Jumala riigis, tema juures taevas, on riidetud just selliste riietega. Ilm 7:9 öeldakse selle kohta: "Pärast seda ma nägin, ennäe: suur rahvahulk, keda ükski ei suutnud loendada, kõigist paganahõimudest ja suguharudest ja rahvastest ja keeltest seisis trooni ees ning Talle ees, valged rüüd üll ja palmioksad käes." Selliste täiuslikku päästet sümboliseerivate valgete riietega saab inimest riietada üksnes Jumal. Parimadki inimeste poolt valmistatud rõivad jääksid jumalikust puhtusest ja täiuslikkusest lootusetult kaugemale.

Samuti viitavad Jeesuse päästetööle veega pesemine ja õliga võidmine. Veega pesemine räägib ristimisest ja Jumala sõna puhastavast toimest, nagu ütles Jeesus Jh 15:3: "Teie olete juba puhtad sõna tõttu, mida ma teile olen rääkinud." Muide, kõrvalemärkusena sobib siinkohal küsida, kui sageli peaks inimene ennast Jumala sõnaga pesema ehk puhastama? Kui puhas võib ta olla, kui ta kasutab Jumala sõna näiteks ainult jõulude ajal või ka veel mõnel üksikul juhtumil kirikus käies? Kuidas näeks inimene füüsiliselt välja, kui ta ka füüsilises mõttes, tavalise veega peseks ennast niisama harva?

See küsimus on kaugel huumorist. Vaadakem oma rahva moraalselt ja vaimulikku palet ja seostagem see otseselt sellega, kui palju nad on kasutanud Jumala sõna enda pesemiseks. Või veel parem, vaadakem omaenda vaimulikku ja moraalselt

palet sellessamas seoses. Võib vist julgesti väita, et mida kaugemale inimene Jumala sõnast läheb, seda räpasem ta sisemiselt on.

Õli aga sümboliseerib Piiblis Püha Vaimu, õliga võidmine seega – osadust Jumalaga Pühas Vaimus.

Paneme tähele ka tegutsemise järjekorda Aaroni ja tema poegade preestriks pühitsemisel. Kõigepealt on pesemine, seejärel riietamine ja siis õliga võidmine. See on väga tähendusrikas ka meie jaoks, kes elame Uue Testamendi ajal, sest nüüd kutsutakse tervet Jumala rahvast pühaks rahvaks. Aga meiegi ei saa pühaks mingil muul moel. Kõigepealt toimub pattudest puhastamine seal, kus inimene oma patud tunnistab. Tuleb silmas pidada, et tunnistamata pattudest Jumal inimest ei puhasta, ehkki inimene võib Jumala olemasolusse uskuda. Aga kui inimene oma patud tunnistab, siis on Jumal omalt poolt ustav ja õige – ta annab inimesele patud andeks ja teeb ta puhtaks kõigest ülekohtust (1Jh 1:9).

Sellele järgneb riietumine – see tähendab, Jumal kingib inimesele Kristuse õiguse. Ja riietumisele järgneb õliga võidmine – see tähendab, Püha Vaimu saamine. Nii ütles esimesel nelipühäl Peetrus rahvale, kes olid ehmunud oma pattude pärast ja küsisid, mis me nüüd peame tegema? Vastus oli: "Parandage meelt, igaüks teist lasku ennast ristida Jeese Kristuse nimesse oma pattude andeks saamiseks, ning siis te saate Püha Vaimu anni." Ja edasi ütles Peetrus: "See töötus on antud teile ja teie lastele ning kõikidele, kes on eemal, keda iganes Jumal, meie Issand, enese juurde kutsub."

Muide, siingi väärrib märkimist, et algatus ei tule inimestelt, vaid Jumalalt – tema kutsub inimesed enda juurde. Tema tabab oma sõna läbi inimeste südant nõnda, et nad tõesti oma patud tunnistavad. Seepeale kingib tema neile uued riided ehk Kristuse õiguse. Ja tema ise annab inimestele ka osaduse endaga Püha Vaimu läbi.

Kõik see toimub sisuliselt samuti ja samas järjekorras, nagu ka ülempreestri ametisse pühitsemisel.

29:8–9ab Too esile ta pojad ja pane neile särigid selga! Võõta nad vööga, Aaron ja tema pojad, ning seo nende peakatted! Preestriamet kuulugu neile igavese seaduse järgi.

Kui preestrid toodi kohale, selleks et nad ametisse pühitseda, siis neil endil ei pidanud kaasas olema vähimatki. Nad tulid tühjade kätega. Samamoodi tullakse Jumala juurde ka tänapäeval. Inimene astub Jumala ette, ilma et tal endal midagi oleks, aga talle antakse kõik, mida ta vajab. Tegelikult polegi inimesel tuua Jumalale muud kui oma rikutud loomus, mis vajab pesemist, riietamist ja võidmist. Seepärast, kui inimene Jumalaga kohtub, võib ta loota üksnes sellele, mida teeb Jumal.

29:9c–10 Ja täida Aaroni ja tema poegade käed! Too härjavärss kogudusetelgi ette ning Aaron ja tema pojad pangu oma käed härjavärsi pea peale!

Käte panek ohverdatava looma peale tähendas selle loomaga samastumist. Tulles ohvriloomaga altari ette ja pannes oma käe selle peale, tunnistab inimene, et ta on oma pattudega ära teeninud surma. Ta vajab andeksandmist, ja see tuli ohvrilooma surma läbi – selle läbi, et loom suri tema asemel. See näitab muuhulgas, kui tõsine asi on tegelikult patt. Jumal ei saa seda sugugi niisama andeks anda. See maksab alati elu; lõppude lõpuks Jumala enda Poja elu.

Käte pealepanemise komme on tuntud ka kristluses. Seda tehakse eriti siis, kui inimesi õnnistatakse või pühitsetakse teatud ülesannete täitmiseks. Sellise käte pealepanemise puhul on ühest küljest tegemist õnnistamisega, teisest küljest aga samastumisega. Kui koguduse esindajad panevad käed näiteks misjonäri pea peale, kes saadetakse tööle, tunnistavad nad sellega, et misjonäri töö on ka nende töö. Misjonär ei lähe välja üksinda, vaid tema selja taga on terve kogudus, kes teda saadab.

Härjavärss, kes toodi kogudusetelgi ette, tuli tappa, sest ka Aaron ja tema pojad polnud muud, kui üksnes patused inimesed. Neid ei valitud preestriks mitte nende isiklike omaduste põhjal. Pannes oma käed ohvrilooma peale, tunnistasid nad, et on ära teeninud tema saatuse.

Ainult sel viisil ongi võimalik Jumala riigis tööd alustada. Alati tuleb meeles pidada, et kõik sõltub Jumalast, tema kutsest ja ka tema poolt antud ohvrast.

29:11–14 Tapa härjavärss Issanda ees kogudusetelgi ukse juures! Võta härjavärsi verd ja määri sõrmega altari sarvedele; kogu veri aga vala altari jalale! Ja võta kõik sisikonda kattev rasv, maksarasv, mõlemad neerud ja rasv, mis nende küljes on, ja süüta altaril põlema! Aga härjavärsi liha, nahk ja sisikond põleta tulega väljaspool leeri; see on patuohver!

Altaril põletati üksnes patuohvri rasvased osad, ülejäänud põletati leerist väljaspool. Patuohvrast ei söödud midagi, see kuulus täielikult põletamisele. Vaadates, kuidas patuohver täielikult tuhaks põleb, võis ka see, kelle eest ohver toodi, arvestada, et niisama täielikult antakse andeks ka tema patud.

Pärast härjavärsi ohverdamist ohverdati Issandale tuleohvriks ka üks jääradest. See põletati ohvrialtaril täielikult.

29:15–18 Võta üks jääradest ning Aaron ja tema pojad pangu oma käed jäära pea peale! Tapa see jäära ja võta ta verd ning piserda altarile ümberringi! Raiu jäära tükkideks, pese ta sisikond ja sääred ning pane need ta tükkide ja pea peale! Siis süüta kogu see jäära altaril põlema; see on põletusohver Issandale, see on healõhuline tuleohver Issandale!

Mida tähendab see ohver, mis põletatakse samuti täielikult, aga seekord altaril? Ja eriti, mida tähendavad need kummalised sõnad: "see on põletusohver Issandale, see on healõhuline tuleohver Issandale!"?

Selle ohvriga samastumine tähendab, et inimese elu kuulub sealtpäele täielikult Issandale, tal endal pole selle üle enam mingit õigust – see on pandud Issanda altarile. See täielik tuleohver sümboliseerib sedasama, mida Jeesus ütles Mt 16:24–25: "Kui keegi tahab käia minu järel, siis ta salaku oma mina ja võtku oma rist ja järgnegu mulle! Sest kes iganes tahab päästa oma elu, kaotab selle, aga kes iganes kaotab oma elu minu pärast, leiab selle."

Kui inimene annab end täielikult Jumala käsutusse, siis saab Jumal hakata teda kasutama mitte enam surmaks, vaid eluks. Ja see annab uskliku inimese elule tõelise viljakuse. Sellepärast ongi see "healõhuline tuleohver Issandale".

Inimese jaoks ei ole põleva ohvriliha lõhnas kindlasti midagi meeldivat – samuti, nagu ka risti võtmises ja enda tahte suremises. Jumala poolt vaadates aga on tegemist väga hea lõhnaga, sest tegemist on Kristuse enese sarnasusega.

Edasi aga jõuab järg teise jäära kätte ja sellega toimetatakse erinevalt, sest see on pühitusohver.

29:19–21 Seejärel võta teine jäära ning Aaron ja tema pojad pangu oma käed jäära pea peale! Tapa see jäära ja võta ta verd ning määri Aaroni parema kõrva lestale ja tema poegade parema kõrva lestale, ja nende parema käe põidlale ja parema jala suurele varbale; muu veri aga piserda altarile ümberringi! Võta altaril olevat verd ja võideõli ja piserda Aaroni ja tema riiete peale, nõndasamuti tema poegade ja poegade riiete peale; siis saavad pühaks tema ja ta riided, ja samuti tema pojad ja poegade riided!

Et siin on tegemist pühitusohvriga, seda öeldakse edaspidi, salmis 26. Selle jäära verd tuli määrada parema kõrva lestale, parema käe põidlale ja parema jala suurele varbale. Miks just paremale? – Paremat poolt peetakse Piiblis paremaks ehk õnnelikumaks pooleks. Samuti sümboliseerib parem käsi jõudu, sest tavaliselt on ta osavam ja tugevam.

Preestri kõrvad peavad olema võimelised kuulma, mida Jumal räägib. Tema parema käe pöidla võidmine tähendas, et ta peab kasutama oma käsi Jumala teenimiseks. Ja parema jala suur varvas võiti, et ta kõnniks Jumala tahte teel. Selles seisnebki pühitsuse mõte. Inimene on täielikult Jumala käsutuses.

Preestrite ja nende riiete pühitsemiseks kasutati veel verd ja võideõli koos. See sümboliseerib lepitust ja Püha Vaimu uuendust. Kui lepitus kõrvaldab negatiivse – patu, siis Püha Vaimu uuendus toob inimese ellu positiivse – Jumala ligiolu.

Järgnevas on juttu sellest, kuidas tuli Issandale ohverdada osa eespool mainitud hapnemata leibadest, kakkudest ja kookidest. Ja seejärel selgub, et pühitusohvril kuulub osa ka preestritele söömiseks.

29:26–28 Võta rinnaliha Aaroni pühitusjäärast ja kõiguta seda kõigutusohvrina Issanda ees; ja see saagu siis sinule! Pühitse kõigutusrinda ja tõstesapsu, mida on kõigutatud ja mida on tõstetud Aaroni ja tema poegade pühitusohvri jäärast, ja need saagu Iisraeli lastelt Aaronile ja tema poegadele igavese seaduse järgi, sest see on tõstelõiv; ja kui tõstelõiv on see Iisraeli lastelt nende tänu-tapaohvritest, tõstelõiv Issandale!

Preestrid said oma elatise neist ohvritest, mida inimesed tõid Issandale. Ka tänapäeval saavad vaimulikud palga kogudustelt, keda nad teenivad. Vaimulik ise peab aga õigeks teenimiseks olema täielikult oma Issanda päralt. Patuohver, healõhnaline tuleohver ja pühitusohver näitavad teed mitte ainult vaimulikele, vaid kõigile, kes tahavad tõeliselt olla oma Issanda teenistuses.

PKK0185 2Ms 29:29 – 30:21

Kas käed on pestud?

Käsitleme Iisraeli rahva elus oluliste muutuste perioodi. Selja taga on Egiptuse orjus, töötatud maale jõudmiseni aga kulub veel aega. Kõrbeteekonnal õpib rahvas hoopis uuel viisil tundma oma Jumalat, kes kõneleb talle Moosese vahendusel. On antud juba rida seadusi, mis kaitsevad inimeste elu ja reguleerivad nende omavahelisi suhteid. Lisaks neile seadustele, mis paljuski on üpris loogilised, antakse Moosesele ka jumalateenistuse kohta käivaid seadusi. Neid seadusi tuleb nimetada eriliseks ilmutuseks, sest need ei lähtu igapäeva elu loogikast. Selles erilises ilmutuses, Jumala spetsiaalsetes korraldustes määrati väga täpselt ära näiteks see, millised riietusesemed pidid ülempreestril ametikohustusi täites seljas olema ja kuidas pidid need olema valmistatud.

Aaronile valmistatud riided olid väga hinnalised. Seepärast anti eeskirjad ka selle kohta, kuidas tuleb neid riideid kasutada pärast ülempreestri surma.

29:29–30 Aaroni pühad riided saagu pärast teda ta poegadele, et neidki nende sees võitaks ja nende käed täidetaks! Seitse päeva kandku neid oma seljas see ta poegadest, kes saab preestriks, kes läheb kogudusetelki, et pühamus teenida!

Mõtleme siinkohal näiteks ajale 200 aastat hiljem. Noor, umbes 30-aastane mees teeb ettevalmistusi oma preestriks pühitsemiseks. Ta teab, et varsti pannakse talle selga riided, mida kandes juba paljud tema esiisad on teeninud Jumala kogudust. See teadmine toob kahtlemata nii suure väärikuse kui ka suure vastutustunde. Ja kindlasti teeb see ka rõõmu: mina olen järgmiseks lülks nende inimeste reas, kes on teeninud sama Jumalat, kes on hoolitsenud inimeste eest juba eelnevate sugupõlvade ajal.

Nii preestri ametissepühitsemine kui ka altari puhastamine ja kasutamiseks pühitsemine kestsid seitse päeva.

Eespool oli juttu sellest, et preestrite ametissepühitsemisel kuulub osa pühitusohvrast nende söömiseks. Siin antakse täpsemad eeskirjad selle söömise kohta.

29:31–34 Võta pühitusjäär ja keeda selle liha pühas paigas! Ja Aaron ja tema pojad söögu jäära liha ja leiba, mis on korvis, kogudusetelgi ukse ees! Nad söögu seda, millega lepitust toodi, kui nende käed täideti ja neid pühitseti; aga võõras ei tohi seda süüa, sest see on püha! Ja kui pühitusohvri lihast ja leivast midagi jääb üle hommikuks, siis põleta see jääk tulega: seda ei tohi süüa, sest see on püha!

Et pühitsetavad preestrid tohivad pühitusohvrast ka süüa, kõneleb minule sellest, et pühitus on tähtis mitte ainult Jumalale, vaid sellest on kasu ka inimesele endale. Ühtlasi tähendab selline söömine osadust sellega, kes on Püha, kellele on see ohver toodud. Seda ei tohi aga süüa võõras, st inimene, kes ise pühitusprotsessis ei osale.

29:35–37 Tee Aaroni ja tema poegadega kõik nõnda, nagu ma sind olen käskinud; nende pühitus kehtu seitse päeva! Ohverda iga päev patuohvri härjavärss lepituseks ja puhasta patust altar, tuues selle peal lepitust, ja võia seda pühituseks! Seitse päeva toimetage altari lepitust ja pühitse seda; siis altar saab väga pühaks: igaüks, kes altarit puudutab, saab pühaks!

Taas kohtusime arvuga 7, mis on Piiblis üks kõige tähtsamaid arve. Seekord see arv, mis sümboliseerib Looja ja loodu harmoonilist kohtumist, räägib sellest, kuidas inimesed ja altar võetakse Issanda teenistusse. Hiljem, Hesekieli raamatus näeme, et Jumal peab sellest seadusest kinni isegi Babülooonias, kus rahvas on sundasumisel. Kui 30-aastane preester Hesekiel sai seal kutse prohveti ametisse, siis ka tema sellesse ametisse pühitsemine kestis seitse päeva.

Tõsi küll, see pühitsemine ise nägi välja hoopis teistsugune, kui tavaline preestriks pühitsemine. Nimelt sai Hesekiel Kebari jõe ääres ilmutuse keerubitest ja sai ülesande asuda prohveti ülesannetesse oma rahva keskel. Mis edasi juhtus, selle kohta ütleb Hesekiel Hs 3:15: "Ja ma tulin Tel-Abibi vangide juurde, kes elasid Kebari jõe ääres; ja seal, kus nad elasid, istusin ma vaikides nende keskel seitse päeva."

2. Moosese raamatus aga räägitakse edasi ohvritest, mida preestrid peavad tooma.

29:38–43 Ja see on, mida sa pead ohverdama altari alaliselt, iga päev: kaks aastast talle. Üks tall ohverda hommikul ja teine tall ohverda õhtul, ja kann peent jahu, segatud kolme kortli tambitud õliga, ja joogiohvriks kolm kortlit veini ühe talle kohta! Teine tall ohverda õhtul; valmista see nagu hommikulgi roaohvri ja joogiohvriga healõhnaliseks tuleohvriks Issandale! See olgu alaliseks põletusohvriks Issanda ees teie sugupõlvedele kogudusetelgi ukse ees, seal, kus ma ennast teile ilmutan, et sinuga rääkida! Seal ma ilmutan ennast Iisraeli lastele ja see saab pühaks minu auhiilguse läbi.

Nagu näeme, ohverdati mitte ainult loomi, vaid ka jahu, õli ja veini. Kõik need kokku on igapäevased toiduained. Neid tuli ohverdada iga päev, nagu Jumal ka oma rahva eest hoolitseb iga päev. Iga päev algas ja lõppes sellise ohvriga.

29:44–46 Mina pühitsen kogudusetelgi ja altari; ja ma pühitsen enesele preestriteks Aaroni ja tema pojad. Ma tahan elada Iisraeli laste keskel ja olla neile Jumalaks. Ja nemad peavad tundma, et mina olen Issand, nende Jumal, kes tõi nad Egiptusemaalt välja, et elada nende keskel. Mina olen Issand, nende Jumal!

Jumala eesmärk oli elada oma rahva keskel ja olla neile Jumalaks. Ja rahvas pidi õppima tundma oma Jumalat kui Jumalat, kes on nende päästja ja kes elab nende keskel. Täpselt samasugune on Jumala eesmärk ka tänapäeval – ta tahab elada oma rahva keskel ja ta tahab õpetada oma rahva end tõeliselt tundma. Jumal oli valinud Iisraeli rahva ja maa selleks, et teostada selle kaudu oma päästeplaani. Sellel maal ja selle rahva hulgas pidi sündima Päästja.

Tänapäeval on terve kristlaskond kutsutud ja valitud selleks, et nad ise tunneksid Jumala päästet ja elaksid selles ning levitaksid seda tundmist üle terve maailma.

Peatükid 30 ja 31 sisaldavad mitmesuguseid seadusi, millest osa kordavad eelnevaid ja paljud on seotud jumalateenistusega.

30:1–5 Tee suitsutusaltar suitsutusohvri toomiseks; tee see akaatsiapuust! See olgu küünar pikk ja küünar lai, neljanurgeline ja kaks küünart kõrge; selle sarved olgu sellega ühest tükist! Karda see puhta kullaga, selle pealis, küljed ümberringi ja sarved; ja tee sellele kuldäär ümber! Tee kaks kuldrõngast selle ääre alla kahele poole; tee need kumbagi külge; need olgu asemeiks kangidele, millega seda kantakse! Tee kangid akaatsiapuust ja karda need kullaga!

Suitsutusaltarist pole meil seni veel juttu olnud. See oli võrdlemisi väike, umbes pool meetrit pikk ja lai ning ligemale meetri kõrgune. Altar tuli karrata kullaga ja see kuulus pühasse paika kogudusetelgis.

30:6–8 Pane see tunnistuslaeka ees oleva eesriide ette, kohastikku tunnistuslaeka peal oleva lepituskaanega, kus ma ennast sulle ilmutan! Ja Aaron põletagu selle peal healõhnalist suitsutusrohtu; ta põletagu seda igal hommikul, kui ta lampe korraldab! Ja kui Aaron õhtul lampe üles seab, siis ta põletagu nõndasamuti; see olgu teie tulevastele põlvedele alaline suitsutusohver Issanda palge ees!

Niisiis oli suitsutusaltar selle eesriide ees, mille taga oli kõige püham paik. Sellel altaril ei ohverdatud loomi, vaid põletati üksnes healõhnalist suitsutusrohtu.

30:9 Ärge ohverdage selle peal võõrast suitsutusrohtu ega põletus- või roahvrit; selle peale ärge valage ka joogiohvrit!

Suitsutusohvri toomisel tohtis kasutada ainult teatud tüüpi suitsutusrohete. Suitsutusohver on võrdpilt palvetest, mis suunatakse kõige pühama paiga poole – sinna, kus elab Jumal. Näiteks Ps 141:2 öeldakse: "Olgu mu palve suitsutusohvriks su palge ees, ja mu käte tõstmine olgu õhtuseks roahvriks!" Samuti viitab sellele Ilmutusraamatust tuttav koht, kus samuti räägitakse palvest, altarist ja suitsutusrohust: "Ning üks teine ingel tuli ja seisis altari ette, kuldne suitsutusastja käes, ja talle anti palju suitsutusrohete, et ta paneks neid koos kõikide pühade palvetega kuldaltarile, mis on trooni ees. Ja suitsutusrohete suits tõusis koos pühade palvetega ingli käest Jumala ette. (Ilm 8:3–4)

Luuka evangeeliumis aga on suitsutusaltaril ohverdamine seotud Jeesuse sünnile eelnevate sündmustega. Seal, Lk 1:9 öeldakse, et Ristija Johannese isale Sakariasele langes liisk ametikombe järgi minna Issanda templisse suitsutama. Selle ohvri ajal ilmus Sakariasele Issanda ingel, kes tõi talle teate Ristija Johannese sünnist. Eelmisest Issanda ilmutusest, mis ta oli saatnud oma rahvale, oli selleks ajaks möödunud umbes 400 aastat. On huvitav, et see 400-aastane vaikuseperiood lõppes just suitsutusaltari juures.

Nagu oleme juba näinud, on Vana Testamendi preestrid ka võrdpilt Jeesuse järgijatest. Neil oli luba minna kogudusetelki pärast seda, kui selle ees oli ohverdatud nende pattude pärast. Telgis eneses ei olnud pattude pärast ohverdamine enam lubatud. Seal suitsutati, st palvetati. Päev algas palvega ja lõppes palvega. Ja kui preester pühast paigast väljus, oli suitsutusohvri lõhn ka tema riiete küljes.

Ka kristlane on kutsutud elama pidevas palveosaduses Jumalaga. Tee pühasse paika on avatud tänu Jeesuse ohvrile. Ja kindlasti see, mis toimub inimese ja Jumala vahel, kui nad on kahekesi, avaldab mõju ka siis, kui Jumala inimene kohtub teiste inimestega.

30:10 Ja kord aastas toimetagu Aaron selle sarvede peal lepitust: põlvest põlve toimetagu ta kord aastas selle lepitust patu-lepitusohvri verega! See on väga püha Issandale.”

See salm on tähtis selles mõttes, et ta viitab möödaminnes suure lepituspäeva rituaalidele. Selle päeva kohta antakse täpsemad eeskirjad 3. Moosese raamatus.

Järgnevalt aga käsitletakse lepitusraha teemat.

30:11–16 Ja Issand rääkis Moosese, öeldes: „Kui sa arvestad Iisraeli laste päid, neid, kes ära loetakse, siis andku iga mees oma hinge eest lunaraha Issandale, et neid ei tabaks nuhtlus, kui nad ära loetakse! Igaüks, kes astub äraloetavate hulka, andku pool seeklit püha seekli järgi, kakskümmend geera seeklis; tõstelõiv Issandale on pool seeklit. Igaüks, kes astub äraloetavate hulka, kakskümmend aastat vana ja üle selle, peab andma Issandale tõstelõivu! Rikas ärgu andku rohkem ja kehv ärgu andku vähem kui pool seeklit, kui te annate Issandale tõstelõivu lepituseks oma hingede eest! Võta Iisraeli lastelt lepitusraha ja kasuta seda kogudusetelgi teenistuseks; see meenutagu Issanda ees Iisraeli lapsi, et saaksite lepitust oma hingede!”

Siin oli sisuliselt tegemist maksuga või lõivuga, mis oli kohustuslik kõigile täiskasvanud meestele. Seda maksu tuli kasseerida rahva loendamise puhul ja seda kasutati templi ülalpidamiseks. See korraldus kehtis ka Jeesuse ajal ja sellega olid seotud mõned tema elu otsustavad hetked. Just selle maksu maksmiseks oli Jeruusalemmas tarvis rahavahetajaid oma laudadega, sest templimaksu sai maksta ainult teatud kindla rahaga. Selleks ei sobinud Rooma rahad, millel olid keisri pildid. Kui Jeesus lükkas ümber rahavahetajate laudad ja kihutas kauplased templist välja, sai tema vastastel mõõt täis ja asi lõppes Jeesuse ristilöömisega.

Edasi on 2. Moosese raamatu 30. peatükis juttu pesemise kohta.

30:17–21 Ja Issand rääkis Moosese, öeldes: „Tee pesemise jaoks vasknõu ja selle vaskjalg; pane see kogudusetelgi ja altari vahele ja vala sellesse vett! Aaron ja tema pojad pesku selles oma käsi ja jalgu! Kui nad lähevad kogudusetelki, siis nad peavad endid veega pesema, et nad ei sureks; nõndasamuti, kui nad astuvad teenistuseks altari juurde, et süüdata tuleohvrit Issandale. Nad peavad pesema oma käsi ja jalgu, et nad ei sureks. See olgu neile igaveseks seadluseks, temale ja ta soole põlvest põlve!”

Käte pesemine viitab muidugi puhtusele. Ja nagu me igapäevaelus peame tihti käsi pesema, nii on see ka vaimulikus elus. Pesemata ei saa siin maailmas keegi kuigi kaua puhas olla ei füüsilises ega ka vaimulikus mõttes. Sellepärast pidi olema puhastusnõu isegi altari ja püha paiga vahel. Ei ole sellest küllalt, kui me oleme saanud kord päästetud ja patud andeks Jeesuse ohvrisurma põhjal. Ka pärast seda vajame me puhastust ja andeksandmist iga päev ja päeva jooksul korduvaltki. Selle märgiks pesi ka Jeesus veega pühal õhtusöömaajal oma jüngrite jalgu ja jättis selle käitumisjuhiseks ka oma kogudusele.

Selline käte või jalgade pesemine toimub praktiliselt nõnda, et kristlased tunnistavad teineteisele oma patud. Ja kui keegi neid tunnistab, siis Jumala sõnas antud volituste põhjal on ka õigus kuulutada pattude andeksandmist Jeesuse ristisurma põhjal. Muidugi võib pattude tunnistamine toimuda ka üksnes Jumala ees, Jumalaga kahekesi. Aga mõnel juhul on vajalik, et neid tunnistatakse ka usaldusväärsele hingehoidjale. Ükskõik kuidas seda ka tehakse, sellele peab eelnema arusaam, et puhastamine on vajalik.

Sugugi tähtsusetu pole seegi, et pesemiskoht oli päras patuohvri altarit ja enne, kui mindi pühasse paika. See räägib sellest, et kui kristlane, kes on juba Jumalaga lepitatud, tuleb Issanda ette palvetama või tegema midagi muud tema riigi heaks, siis tuleb kõigepealt selgeks teha, kas ei ole oma elus selliseid asju, mida Jumal pole kunagi aktsepteerinud. On tõsine vastuolu, kui pühal Jumalal palutakse õnnistada selliseid tegusid või käitumisviise, mis lähemal vaatlemisel osutuvad ebameeldivateks teemadeks või mis on koguni otseselt Jumala sõnaga vastuolus.

Ilmselt on lugu nii, et meil kõigil on pesemiskohale asja üsna sageli.

PKK0186 2Ms 30:22 – 31:18

Kristus on võitu

Õliga võidmine on üks Piibli tähtsaid teemasid. Vana Testamendi ajal seati kuningad ametisse neid õliga võides. Samuti võiti õliga Aaron ja tema pojad nende preestriks pühitsemisel, märgiks, et nad on oma ülesannete täitmiseks eriliselt valitud. Õliga võidmine on tähtis Piibli teema sellegi tõttu, et Vana Testamendi sõna Messias ja Uue Testamendi sõna Kristus tähendavad eesti keeles mõlemad Võitut ehk teisiti öeldes – Salvitut. Peale kuningate ja preestrite seati Vanas Testamendis võidmise teel ametisse veel vähemalt osa prohvetitest. Näiteks Eliisa, kes sai prohvetiks pärast Eelijat, seati ametisse samuti võidmise teel.

Kõigil neil isikutel – kuningatel, preestritel ja prohvetitel – oli nende ülesannete tõttu eripositsioon. Seepärast seati nad ametisse võidmise teel. Uues Testamendis on võib-olla kõige tuttavam õliga võidmise lugu seoses Jeesusega, kui teda natuke aega enne surma võiti pidalitõbise Siimona kojasa ehtsa ja kalli nardisalviga. Uuest Testamendist selgub, et Jeesus Jumala Pojana oli oma ametite poolest nii kuningas, ülempreester kui ka prohvet. Seepärast viitavad kõik Vanas Testamendis toimunud kuningate, ülempreestrite või prohvetite võidmised Jeesusele, kes on kõige tõelisemas ja täielikumas mõttes Võitu ehk Messias – või nagu meie oleme harjunud ütleva: Kristus.

Aga peale selle räägib Uus Testament ka Jeesuse järgijatest kui inimestest, kes on võitnud. Näiteks 1Jh 2:20 öeldakse: "Teil on ju võidmine sellelt, kes on Püha, ja teil kõigil on teadmine!" Niisiis, võidmine tähendab Püha Vaimu saamist. Püha Vaimu ülesandeks on ennekõike aidata inimesel mõista Jeesuse päästetöö tähtsust ja uskuda Jeesusesse. Püha Vaim aitab meil ennekõike mõista Piiblit, avades meile seal kirja pandu tõelise tähenduse. Kui inimene loeb Piiblit ilma Püha Vaimu valgustusega, siis ei mõista ta sellest midagi. Ta näeb selles kas vanu müüte ja legende, mis on ammu oma tähenduse kaotanud, või parimal juhul ajaloolist dokumenti. Mõnigi selline inimene on Piiblit lugedes ausalt tunnistanud, et ta ei mõista sellest midagi. Ja see on ka loomulik. Keegi ei suuda mõista eriti Vanas Testamendis toodud ennustusi ja pilte Jeesuse kohta, kui Püha Vaim teda ei juhenda. 2Pt 1:20–21 öeldakse selle kohta: "Seda mõistke esmalt, et ühtki prohvetiennustust Pühakirjas ei või omapäi seletada, sest iialgi pole ühtegi prohvetiennustust esile toodud inimese tahtel, vaid Pühast Vaimust kantuina on inimesed rääkinud, saades sõnumi Jumala käest."

Püha Vaim on olnud Piiblist kirjutatud sõna autor, ehkki kirjutajateks on olnud inimesed. Seetõttu on Püha Vaim ka ainus õige ja tõeline selle sõna tähenduse seletaja. Vanas Testamendis tähendas võidmine seda, et inimene kutsuti ja varustati täitma erilist ülesannet kas Iisraeli rahva või ka terve inimkonna jaoks. See ülesanne aitas nii või teisiti teostuda Jumala päästeplaani. Uues Testamendis annab Püha Vaimuga võidmine Jeesuse järgijatele ennekõike Jumala ligiolu ja osaduse ning varustuse vajaliku väega. Lisaks sellele on Püha Vaim uskliku peal otsekui pitsar, mis annab nii töötuse lõpliku pääste kohta kui ka selle eelmaitse. Midagi taeva rõõmust saab kogeda juba siin maa peal, kui näiteks teatud kohad Piiblist avanevad, andes uue arusaama Jumala suurusest ja kirkusest ning Jeesuse päästetöö tähendusest ja tõelisusest.

Püha õli, millega ülempreestrid nende ametisse seadmisel võiti, tuli valmistada spetsiaalselt.

30:22–25 Ja Issand rääkis Moosesega, öeldes: „Ja sina võta enesele parimaid palsameid: viissada seeklit sula mürri, ja pool osa sellest, kakssada viiskümmend seeklit, healõhnalist kaneeli, ja kakssada viiskümmend seeklit lõhnavat kalmust, ja viissada seeklit kassiat püha seekli järgi, ja kolm toopi oliiviõli, ja valmista sellest püha võideõli, rohusegajate viisil segatud salvi; see olgu pühaks võideõliks!

Sellise spetsiaalsest segust valmistatud püha võideõliga võiti ja samuti pühitseti lisaks ülempreestritele ka seaduselaegas, kogudusetelk ja kogu selle varustus. Sellist võideõli oli rangelt keelatud kasutada ükskõik milliseks muuks otstarbeks.

30:26–33 Võia sellega kogudusetelki ja tunnistuslaegast, lauda ja kõiki selle riistu, lambijalga ja selle riistu, suitsutusaltarit, põletusohvri altarit ja kõiki selle riistu, pesemisnõu ja selle jalga! Ja pühitse neid, et need oleksid väga pühad: igäüks, kes neid puudutab, saab pühaks. Ja võia Aaronit ja tema poegi ja pühitse nad mulle preestriteks! Ja räägi Iisraeli lastega ning ütle: See olgu teile põlvest põlve minu püha võideõli! Tavalise inimese ihu peale ei tohi seda valada ja niisugust segu ei tohi te järele teha: see on püha ja see olgu püha ka teile! Igäüks, kes valmistab niisugust võiet ja annab seda mõnele võõrale, kaotatagu oma rahva seast!”

Meile võib tunduda kummaline, et püha õli omapead valmistamine ja väärkasutus tähendas surmanuhtlust. Aga jäle kord peame meenutama, et püha tähendab ennekõike seda, mis on tavakasutusest eraldatud ja määratud Jumala teenimiseks. Pühade asjadega hooletu või väärITU ümberkäimine on sõna otseses mõttes eluohtlik tegevus. Tänapäeval ei visata selle eest küll kedagi kividega surnuks, aga vaimuliku surma toob see kaasa vältimatult. See tähendab, et inimene ei tunne enam ei Jumalat ega tema pühadust ega samuti ka oma pattu ja sellest pääseteed. Ta võib Jumalasse küll uskuda, aga sisemiselt on ta temast kaugel.

Õli viitab ka Jeesusele Kristusele ja tema valmistatud päästele. Ükski inimene ei saa ega tohi üritadagi seda järele teha. Ainult Jumala poolt valmistatud pääste toob inimesele elu; kõik muud katsed ennast päästa või pühitseda lõpevad surmaga.

Edasi antakse eeskirjad suitsutusrohu kohta, mida tuleb ohverdada suitsutusaltaril.

30:34–38 Ja Issand ütles Moosesele: „Võta enesele healõhnalisi aineid: lõhnavat vaiku, teokarpe ja galbanit – healõhnalisi aineid ja puhast viirukit võrdsetes osades – ja valmista neist rohusegajate viisil suitsutusrohi: soolane, puhas, püha! Osa sellest hõõru peeneks ja pane tunnistuslaeka ette kogudusetelgis, sinna, kus ma ennast sulle ilmutan; see olgu teile kõige püham! Suitsutusrohtu, mida sa teed selle segu kohaselt, ei tohi te endile teha: Issandale kuuluvana olgu see sulle püha! Igäüks, kes teeb midagi niisugust, et seda mõnuga nautida, kaotatagu oma rahva seast!”

Nagu võideõli nii ka suitsutusrohi oli püha ja mõeldud kasutamiseks ainult puhas paigas. Selle valmistamiseks tuli kasutada nii loomseid kui ka taimseid saadusi ja sellele tuli lisada soola. Sool on maitseaine. See aitab kaasa säilimisele ja sümboliseerib vaimulikult osadust Jumalaga. Kl 4:6 öeldakse: "Teie kõne olgu alati armu sees, soolaga maitsestatud, et te teaksite, kuidas teil tuleb igäühele kosta." See tähendab, osadus Jumalaga annab inimesele õiged sõnad, mis on maitavad ja kasulikud ka teistele. Kuna suitsutusaltar sümboliseerib palvetamist, on loomulik, et seal on ka osadus Jumalaga.

Nagu juba teame, jumalateenistusel kasutati kahte altarit, mis mõlemad viitavad Jeesusele Kristusele. Vasest põletusohvrialtar oli kogudusetelgi ukse ees ja sellel toodi patuohvrid. Alles seejärel tohtis minna kogudusetelki,

pühasse paika. Põletusohvrialtar räägib inimese patust ja selle lepitamisest. Ristil kandis Jeesus surmakaristuse kõikide inimkonna pattude eest. Seepärast räägib põletusohvrialtar ka maailmast, kuhu Jumala Poeg tuli. Teine altar, suitsutusaltar on aga kullast ja see on kogudusetelgis, pühas paigas. See altar ja sellel ohverdatav suitsutusrohi kõneleb sellest, mida Jeesus Kristus teeb praegu. Ta palvetab meie eest.

Vaskaltaril kogudusetelgi ukse ees on Jeesus meie lepitaja, suitsutusaltaril pühas paigas aga meie eestkostja. Kuldne suitsutusaltar sümboliseerib jumalikku pühadust, täiuslikkust ja taevast. Vaskne põletusohvrialtar räägib, mida Jeesus tegi meie eest maa peal, kuldne suitsutusaltar aga, mida ta teeb meie eest taevas.

Samuti sümboliseerib suitsutusaltar ka meie palveid. See näitab, miks tohime me läheneda Jumalale usaldusega. Meie koht ei ole verisel põletusohvrialtaril, sest Jeesus oma ohvrisurmaga on muutnud tarbetuks igasugused muud ohvrid Jumala lepitamiseks. Tema ohver oli täiuslik. Kristlase koht on nüüd Jumala läheduses, pühas paigas. Seal ei mõelda enam patuohvri toomisele ega sellele, kuidas vabaneda oma patusest. Sellele küsimusele on Jumal juba andnud vastuse.

Suitsutusaltari juures ollakse palves osaduses Jumalaga. Ja ka see altar on pühitsetud verega. See tähendab, et inimeste ebatäiuslikud palved ja puudulik töö Jumala riigis ei ole takistuseks palvete kuulmisele. Inimene, kes kuulub Jumalale, võib tuua oma palved usalduslikult Jumala ette ja teada, et neid kuuldakse. Samuti võib ta kartmatult teha seda, mida oskab, nii Jumala kui ka oma kaasinimeste teenimiseks, mõtlemata sellele, et ta teod on puudulikud. Pole mingit vajadust üritada saada kuidagi Jumalale meelepäraseks või teenida ära tema soosingut. Mitte ühegi ponnistusega ei saa me muuta Jumala suhtumist endasse soodsamaks, kui see juba on. Sellepärast kuulub nii palvetamise kui ka üldse Jumala teenimise juurde turvalisus ja rahu.

-----
2. Moosese raamatu 31. peatükis jõuame uue teema juurde. Kui seni räägiti, kuidas kõik vajalik tuleb valmistada, siis nüüd läheb jutt töö teostajatele.

31:1–6 Ja Issand rääkis Mooseselega, öeldes: „Vaata, ma olen nimepidi kutsunud Betsaleeli, Huuri poja Uuri poja Juuda suguharust. Ma olen tema täitnud Jumala Vaimuga, tarkuse, mõistuse ja teadmistega ning igasugu tööoskusega, et kujundada kunstipäraseid töid kullast, hõbedast ja vasest, uurendada kive raamistuse jaoks ja nikerdada puud, tehes igasugu tööd. Ja mina, vaata, olen andnud temale abiks Oholiabi, Ahisamaki poja Daani suguharust. Ja ma olen andnud kõigi arukate südamesse oskuse teha kõike, mida ma sind olen käskinud:

Küllap oleme meiegi mõnikord seisnud küsimuse ees, kes tuleks ühe või teise vajaliku tööga toime. Kellel on vajalikud oskused ja võimed? Siin näeme, et kui Jumal on andnud korralduse midagi teha, siis on ta juba kutsunud ja varustanud ka inimesed, kes on valmis antud ülesandeid teostama. Jumala koguduse juures ette nähtud ülesannete täitmiseks on kutsutud mees kõigepealt täidetud Jumala Vaimuga, mis ilmselt on kõige tähtsam. Peale selle on talle antud ka tarkust, mõistust, teadmisi ja igasugu tööoskusi.

Selgub, et Püha Vaimu ei vaja mitte ainult pastorid ja kõnemehed, vaid igasuguste tööde tegijad. Ka ehitamisoskused ja käsitöökunst on Jumala annid. Jumal ei ole andnud kõigile inimestele ühesuguseid ande ja ülesandeid. Võime Jumala sõna põhjal öelda julgesti, et Betsaleel oli võitnud koguduse kullasseppi. Kui ta oleks laulnud laulukooris või üritanud jutlustada, ei oleks see tõenäoliselt kõige paremini välja kukkunud; aga rakendades neid ande, mis talle olid antud, saavutas ta parimad tulemused.

Tõsi küll, inimesel võib olla kiusatus pidada tähtsamaks ja paremaks neid ameteid, mis on silmapaistvamad, Jumal aga võib olla teisel arvamusel. Kõige tähtsam on anda oma võimed, olgu suured või väikesed, Jumala kasutusse. Kui seda teed, võib Jumal avada enda teenimiseks ootamatuid ja üllatuslikke teid.

Olles loetlenud veel kord kõik need esemed, mis Betsaleel oma abilistega pidi kogudusetelgi tarvis valmistama, tuletab Jumal uuesti meelde hingamispäeva.

31:12–13 Ja Issand rääkis Moosesega, öeldes: „Ja sina räägi Iisraeli lastega ning ütle: Te peate kindlasti pidama mu hingamispäevi, sest see on tähiseks minu ja teie vahel, teadmiseks põlvest põlve, et mina olen Issand, kes teid pühitseb.

Siinkohal on hingamispäeva käsule põhjenduseks, et selle kaudu Issand pühitseb oma rahvast. Peale töö tegemise peavad inimesed mitte ainult puhkama, vaid mõtlema ka sellele, kelle päralt nad koos kõigi oma tegemistega on. Hingamispäev oli Jumala ja rahva vahel sõlmitud lepingu märgiks – nagu siin öeldi: tähiseks, et Issand oma rahvast pühitseb.

Pühitsetud rahvas on rahvas, kes on oma Jumala päralt. Aga millisel moel saaksid Jumala päralt olla inimesed, kellel tema jaoks kunagi aegagi ei leidu, kellel on nii palju tegemist?

Nagu Jumal eraldas seitsmenda päeva ülejäänud kuuest loomispäevast, et see oleks täiesti eriline, nii sai ka Iisraeli rahvas eraldatud kõigi teiste rahvaste hulgast, et ta oleks Jumalale pühitsetud rahvas. Selle rahva kaudu sündis Päästja tervele maailmale.

Aga miks korratakse hingamispäeva käsku just siin? Võib-olla selleks, et meenutada ka Betsaleelile ja tema abilistele, et isegi kogudusetelgi ja kogu selle varustuse ehitamise keskel tuleb osata ka hingata ja olla oma Issanda päralt. Seda põhimõtet ei tohiks unustada ka Jumala riigi töötajad. Töö on alati asi, mis kipub usinad inimesed endasse neelama. Enam pole aega muuks kui ainult töö tegemiseks. Siis aga on inimene oma töö päralt, mitte enam oma Issanda päralt.

Küsimus, kas Jumala inimene on ka tegelikult Jumala päralt, kas ta ka tegelikult pühendab oma aja Jumalale, ei ole sugugi vähetahtis küsimus.

31:14–17 Pidage siis hingamispäeva, sest see on teile püha; kes seda rikub, seda karistatagu surmaga; sest kes siis iganes tööd teeb, selle hing kaotatagu oma rahva seast! Kuus päeva tehtagu tööd, aga seitsmendal päeval on täielik hingamispäev, Issanda püha; kes iganes hingamispäeval tööd teeb, seda karistatagu surmaga! Ja Iisraeli lapsed pidagu hingamispäeva nõnda, et nad teeksid hingamispäeva igaveseks seaduseks oma sugupõlvedele! Minu ja Iisraeli laste vahel on see igaveseks tähiseks, sest kuue päevaga tegi Issand taeva ja maa, aga seitsmendal päeval ta hingas ja puhkas.”

Meie meelest võib sellel olla üsna vähe tähtsust, kas inimene hingamispäeva ehk pühapäeva ka tegelikult pühitseb või mitte. Võiks arvata, et mis tähtsust sellel ikka siis nii on – ega inimene ole siis veel kohe Jumalale selga pööranud, kui ta kirikusse minemata jätab? Siin aga öeldi, et kes hingamispäeva ei pühitse, sellele on karistuseks surm. See seadus võib meile mitte meeldida ja tunduda liiga karm, aga see vastab täielikult tõeale. Igaüks võib vaadata, milline on nende inimeste vaimulik elu ja osadus Jumalaga, kes pühapäevast ja Jumala sõnast midagi ei pea. Kas ei valitse seal vaimulik surm? Kas võivad sellised inimesed öelda, et nad tunnevad oma Jumalat ja on tema päralt? Küllap on pigem nii, et nad on mammona ja kõige maise päralt isegi juhul, kui nad Jumalasse veel usuvad.

Rõhutagem veel kord, et hingamispäev ei ole mitte ainult hingamiseks või puhkamiseks, vaid ennekõike selleks, et olla rahulikult osaduses oma Jumalaga. Eespool ütlesin, et püha õliga võidmine viitab Võitule, st Kristusele. Samuti viitab suitsutusrohi Jeesusele ja tema eestpalveteenistusele. Pühasid materjale ei tohtinud kasutada argielus, väljaspool kogudusetelki ja jumalateenistust. Samamoodi viitab Kristusele ka hingamispäev. Kirjas heebrealastele öeldakse, et nagu Jumal hingas oma loomistööst seitsmendal päeval, samamoodi on ka Jumala rahval hingamisaeg alles ees. See hingamine põhineb sellel, mida on teinud Jeesus Kristus.

Lõplik hingamine ehk puhkus Jumala juures ei oleks võimalik ilma patutu ja täiusliku Jumala Poja päästetööta. Kui Issand Jeesus oleks langenud pattu kasvõi üheainsalgi korral terve oma elu jooksul, siis poleks ühelgi inimesel mingit lootust päästele taevast, sest üksnes täiuslik võib püsida Jumala pühaduses. Ka Iisraeli rahvas pidi karmi hingamispäeva seadust kuulates õppima, et ei tohi segada mingeid inimlike askeldusi sellesse, mis kuulub Jumalale. Kui täiuslikku püütakse täiendada inimese tegudega, on tulemuseks üksnes surm.

Ja samuti on surm vältimatuks tulemuseks siis, kui miski, mis kuulub Jumalale, võetakse ja rakendatakse inimese teenistusse. Kui päev, mis on mõeldud Jumalale, täidetakse kõikvõimalike inimlike tööde ja askeldustega ning nõnda jäetakse Jumal sealt välja, siis selgub mõne aja pärast, et Jumal on välja tõrjutud tervest inimese elust. Ja selle tulemuseks ei saa kunagi olla midagi muud kui surm, ennekõike vaimulikus mõttes. Ja kui inimene on vaimulikult surnud, siis pole enam suurt tähtsust sellel, mida kõike ta võib ajalikus elus saavutada ja korda saata. Nagu ütles Jeesus: "Mis kasu on inimesel sellest, kui ta kasvõi kogu maailma kasuks saaks, aga oma hingele kahju teeks?"

On kasulik tähele panna, et hingamispäeva käsk oli viimane, mille Mooses sai mäel, olles koos Jumalaga 40 päeva. Käsud lõppesid meenutusega lepingust ja seitsmendast päevast, mis oli eraldatud omaette päevaks. Ja lõpuks on juttu veel kivist seaduselaudadest.

31:18 Ja kui ta oli lõpetanud kõneluse Moosesega Siinai mäel, siis ta andis temale kaks tunnistuslauda, kivilauda, mille peale oli Jumala sõrmega kirjutatud.

Kivilaudadele oli kirjutatud kümme käsku, ja need olid kirjutatud mitte Moosese, vaid Jumala poolt. Kivitahtlites oli juttu juba varem, 24. peatüki 12. salmis. Seal ütles Jumal Moosesele: "Tule üles minu juurde mäele ja ole siin, siis ma annan sulle kivilauad ning Seaduse ja käsud, mis ma olen kirjutanud neile õpetuseks!" Seejärel räägiti, kuidas Mooses koos Joosuaga läks mäele neljakümneks päevaks. Nüüd on need nelikümmend päeva täis saanud ja kivitahtlid antakse Moosesele. Ring sulgub. Jõuame uuesti koos Moosese tagasi mäelt alla, rahva juurde. Mis aga seal toimub, sellest kuuleme juba järgmisel korral.

PKK0187 2Ms 32:1 – 20

Tants kuldvasika ümber

Piiblis on teatud sündmusi, mis on eriliselt jäänud inimestele meelde ja saanud üldtuntuks. Sellistele kohtadele või sõnadele viidatakse aeg-ajalt nii kirjanduses kui ka päris igapäevavestlustes, mitte alati isegi mõeldes sellele, et need sõnad pärinevad Piiblist. See käib suurelt osalt ka nende sündmuste kohta, mida täna lähemalt vaatleme. Teemaks on tants kuldvasika ümber ja sellega seotud sündmused.

2. Moosese raamatu 32. peatükk on vapustav selles mõttes, et ta näitab, kui kiiresti võib inimene pöörata Jumalale selja, kui tulevad katsumused. Iisraeli rahvale oli 40 päeva, mil Mooses mäel viibis, ootamiseks liiga pikk.

Enne, kui hakkame uurima 32. peatükki, on ehk veel kohane märkida, et Piibli tõlkijatele pole päris selge, kas tegemist oli vasika või noore härja ehk pulli kujuga. Viimase eestikeelse piiblitõlke joonealune märkus ütleb, et vastav algkeelne sõna tähendab noort pulli. Pulli kuju aga oli kaananlastel viljakuse sümbol. Igatahes on jutt isasest veisest, ja kui suur see just oli, sellel pole loomulikult mingit sisulist tähtsustki. Vaatame nüüd, mida Piibel meile selle loo kohta räägib.

32:1 Kui rahvas nägi, et Mooses viivitas mäelt tulekuga, siis rahvas kogunes Aaroni ümber ja ütles temale: „Võta kätte ja tee meile jumalaid, kes käiksid meie ees, sest me ei tea, mis on juhtunud Moosesega, selle mehega, kes tõi meid Egiptusemaalt välja!”

Selle salmiga seoses tekib rida küsimusi, mille üle võiks pikalt arutleda. Näiteks, miks ütlesid iisraellased, et neid tõi Egiptusest välja Mooses ja mitte Issand? Miks tahtis rahvas saada endale nähtava jumalakuju ega leppinud nähtamatuga? Miks rahvas uskus, et Aaron nende soovile vastu tuleb? Siinkohal ma nende küsimuste üle siiski pikalt arutlema ei hakka. Võiksin ainult anda mõne mõttelõnga iseseisvalt edasi mõtlemiseks.

Tänapäevalgi on tavaline, et kui keegi teeb Jumala riigi tööd, siis nähakse ikka enamasti just inimest, kes seda tööd teeb, mitte aga Jumalat, kes on tegelikult selle töö taga. Mis puutub jumalakujusse, siis võib-olla eelistab rahvas juba loomu poolest nähtamatule nähtavat, olgu see pealegi kullast ja surnud. Või usuti tol ajal, et ka kullast jumalakuju on tegelikult elav jumal? On ju tänapäevalgi neid, kes usuvad, et terve loodus on hingestatud, näiteks isegi kivid.

Teiseks, inimeste elus on väga suur mõju harjumustel ja eeskujudel. Kõigi ümberkaudsete rahvaste jumalaid esindasid alati mingid kujud või vähemalt pildid. Rahvas oli sellega harjunud. Jumal, keda ei saa ega tohi väljendada mitte mingisuguse kuju või pildiga, oli toleaegses maailmas ilmselt ennekuulmatu. Võib-olla ei tahtnud iisraellased oma Jumala teenimisel lihtsalt naaberrahvastest maha jääda?

Ja mis puutub Aaronisse, siis küllap võime teda mõista – rahva soovile vastutulek on ju tõsine kiusatus igale juhile ka tänapäeval ...

Olgu sügavamad põhjused lõppude lõpuks millised tahes, igatahes tüdines rahvas mäele läinud Moosese ootamisest ja tahtis endale nähtavat objekti, keda kummardada. Pole sugugi võimatu, et nad ise ei mõistnudki, et see tähendab selja pööramist sellele Issandale, kes oli paljude imede kaudu päästnud nad Egiptuse orjusest. Oma soovide elluvijaks valisid nad Aaroni, Moosese asetäitja, kes Moosese äraolekul osutus rahva juhina nõrgaks. Tulevasest ülempreestrist sai ebajumala käskjalg.

32:2–4 Siis Aaron ütles neile: „Rebige ära kuldrõngad, mis on kõrvus teie naistel, poegadel ja tütardel, ja tooge need mulle!” Ja kogu rahvas rebis ära kuldrõngad, mis neil kõrvus olid, ja tõi need Aaronile. Tema võttis need vastu nende käest, töötles lõikeriistaga ja valmistas valatud vasika. Siis nad ütlesid: „See on su jumal, Iisrael, kes tõi sind Egiptusemaalt välja!”

Jumala kuju pidi muidugi olema hinnaline, seega – valmistatud kullast. Ja rahvale Aaroni kätetöö igal juhul meeldis. Nad kiitsid seda Issandaks, kes tõi neid Egiptusemaalt välja ... Inimkäte tootele osutasid nad seda austust ja kummardust, mis kuulub üksnes Jumalale.

Mõni nädal varem oli rahvas üksmeelselt ja pidulikult töötanud pidada kinni Jumala poolt antud seadustest. Vaevalt oleks kellelgi, kes seda rahva töötust oleks kuulnud, tulnud pähe kahelda nende kavatsuste siiruses. Nüüd aga on nad siin, kuldvasika ümber. Meie esmane reaktsioon sellele võiks olla küsimus, kuidas on see võimalik? Järele mõeldes aga taipame, et see on vägagi tavaline tänapäevalgi. Tee jumalateenistuselt langemiseni võib olla vägagi lühike. Väga kerge on pidulikul jumalateenistusel kinnitada oma truudust Jumalale, seistes näiteks leerionnistusel altari ees. Hoopis

iseküsimus on aga, kuidas käitume siis, kui nii endale kui ka teistele tundub, et teatud olukordades on kasulik toimida teisiti. Siis võivad inimeste silmis kergesti muutuda õigustatuks ja põhjendatuks näiteks kõikvõimalikku tüüpi abielurikkumised, petmised ja taotlused võtta endale see, mis tegelikult kuulub üksnes Jumalale. Viimase all pean silmas ennekõike seda, kui inimene nõuab endale õigust otsustada selle üle, mis on õige ja mis vale. Alati, kui inimene seab Jumala tahte kohale oma tahte ja oma ettekujutused Jumalast või Jumala tahtest, teeb ta endale Jumala kujutise, tegelikult aga ebajumala.

Tõsi küll, omatehtud jumalat on hoopis kergem ja meeldivam teenida ja ülistada. Sest selline jumal vastab paremini inimese ootustele ja teda on ka kerge vastavalt vajadustele ümber kujundada. Pealegi võib sellist jumalat nimetada õigeks ja tõeliseks jumalaks, nagu siin tehtigi.

32:5–6 Kui Aaron seda nägi, siis ta ehitas selle ette altari; ja Aaron hüüdis ning ütles: „Homme on Issanda püha!” Järgmisel päeval tõusid nad vara ning ohverdasid põletusohvreid ja tõid tänuohvreid; ja rahvas istus maha sööma ja jooma ning tõusis üles mängima.

Üks asi, mis seoses kuldvasikaga kõige tõsisemalt mõtlema paneb, seisneb just selles, et rahvas ise ei näinud temas ebajumalat, vaid omaenda Jumala kehastust. Nad ütlesid lausa: "See on su Jumal, Iisrael, kes tõi sind Egiptusemaalt välja!" Ja järgnevalt asusid nad temale ohverdama. Elav Jumal vahetati ebajumala vastu rahva enda jaoks praktiliselt märkamatuks. Inimesed ise ei märganud ega taibanudki, et midagi oli läinud väga valesti.

Agas täpselt samasugune on ebajumalateenistusega seotud suurim oht ka tänapäeval – inimene ise ei märkagi, et ta teenib ebajumalaid. Enda arvates teeb ta kõik kõige paremini. Mõelgem hetkeks, kas on kerge ära tunda ebajumalateenistust näiteks ahnuses või ellusuhtumises, kus kõige tähtsamaks peetakse heaolu ja elu nautimist, kus loosungiks on: "Võta elult, mis võtta annab!"?

Elava Jumala vahetamine ebajumala vastu ilmnis käitumise muutumises. See, mis kuldvasika ümber lahti läks, oli tegelikult üsna ohjeldamatu pidu. Kui inimene kummardab omatehtud jumalat, siis saab ta rahulikult välja elada ka oma taltsutamatus. Raske öelda, kas iisraellased tõesti uskusid, et nad nõnda teenivadki elavat Jumalat, või oli lihtsalt tegemist katsega leida mingi seaduslik õigustus omaenda ohjeldamatule peole. Kõikvõimalike ettekäänete leiutamisel on inimene teatavasti vägagi leidlik. Vähemalt enda südametunnistust saab inimene rahustada, öeldes, et ta teenib Jumalat, ehkki tegelikult käib tants kuldvasika ümber.

Jumal siiski vaatab asjadele nii, nagu nad on tegelikult. Teda ei ole võimalik petta kõikvõimalike ettekäänete väljamõtlemisega.

32:7–8 Siis Issand rääkis Moosesega: „Mine astu alla, sest su rahvas, kelle sa tõid Egiptusemaalt välja, on teinud pahasti! Nad on kähku pöördunud teelt, mida ma neil käskisin käia. Nad on enestele teinud valatud vasika. Nad on seda kummardanud ja sellele ohverdanud, ja nad on öelnud: See on su jumal, Iisrael, kes tõi sind Egiptusemaalt välja.”

Iisraeli rahvas on Jumala poolt välja valitud rahvas. Vahel küsitakse, mille poolest nad paremad on, et Jumal nad välja valis? See küsimus on aga valesti esitatud. See lähtub eeldusest, et kui Jumal kedagi või midagi välja valib, siis peab see olema parem. Agas Jumala valiku põhimõtted ei ole sellised, nagu need on omased inimestele. Tants kuldvasika ümber on üks neid asju, mis näitab, et Jumala valitud rahvas pole teistest rahvastest sugugi parem. Ja tegelikult näitab sedasama enam-vähem terve Vana Testament. See on suurelt osalt tunnistus Iisraeli rahva kangekaelsusest.

Jumal ei valinud Iisraeli rahvast sellepärast, et ta oleks teistest rahvastest parem. Tema valikul ja rahva headel või halbadel omadustel polnud teineteisega midagi tegemist. Aga samal ajal, kui näeme Piiblis Iisraeli rahva kangekaelsust ja truudusetust, näeme veelgi selgemini ka Jumala ustavust. Jumala ustavusest sõltubki lõppude lõpuks kõik.

Ka kristlasi pole Jumal välja valinud mitte sellepärast, et nad oleksid teistest paremad. Ja ka kristlane võib olla kindel Jumala ustavusele, hoolimata kõigist oma langemistest ja eksiteedest. Aga muidugi ei saa sellest hoopiski järeldada, et elagu inimene kuidas tahes, sellel pole mingit tähtsust, küllap Jumala arm ta lõpuks ikka õndsaks teeb. Selline ettekujutus on täiesti vale nii Vana kui ka Uue Testamendi valguses. Jumala ustavus ei tähenda seda, et ta inimese igal juhul ikkagi lõppude lõpuks päästaks, hoolimata sellest, milliseid valikuid inimene oma elus teeks. Pigem tähendab Jumala arm seda, et ta ei lakka kutsumast inimest meeleparandusele ka siis, kui inimene on teinud vägagi valed valikud oma elus. Ja Jumala armu suurus väljendub selles, et ka kõige tõsisemad ja suuremad patud saab inimene andeks, kui ta meelt parandades Jumala poole pöördub.

Et Iisraeli rahvas on kangekaelne, seda ütleb järgnevalt ka Jumal ise.

32:9–10 Ja Issand ütles Moosesele: „Ma olen näinud seda rahvast, ja vaata, see on kangekaelne rahvas. Jäta nüüd mind üksi, et mu viha saaks süttida põlema nende vastu ja ma saaksin nad hävitada! Aga sind ma teen suureks rahvaks.”

See, mida Jumal siin Moosesele ütleb, tähendab talle tõsist proovilepanekut. Talle pakutakse võimalust saada suure rahva esiisaks, nagu olid Aabraham, Iisak ja Jaakob. Kuna ka Mooses kuulus nende esiisade järglaste hulka, ei oleks sellise käigu läbi ohustatud ka need Jumala töötused, mis ta oli esiisadele andnud. Võiks tunduda päris ahvatlev lõpetada vaevanägemine selle kangekaelse rahvaga, kellega muret oli olnud juba omajagu, ja öelda: "Jah, Jumal, minu järglastest saavad kindlasti paremad inimesed, kui need siin!" ...

Mooses aga suhtub asjasse hoopis teisiti. Meenutagem, et ta on üks Vana Testamendi võrdpilte Jeesusest Kristusest. Vastus, mille ta Jumalale annab, kuulub Piibli palvete suurimate pärlite hulka.

32:11–13 Mooses aga anus Issanda, oma Jumala ees ja ütles: „Issand, miks süttib su viha põlema oma rahva vastu, kelle sa tõid Egiptusemaalt välja oma suure võimsuse ja vägeva käega? Miks peaksid egiptlased rääkima ja ütleva: Kurja kavatsusega viis ta nad välja, et neid mägedes tappa ja maa pealt hävitada. Pöördu oma tulisest vihast ja kahetse kurja, mida sa kavatsed teha oma rahvale! Meenuta oma sulaseid Aabrahami, Iisakit ja Iisraeli, kellele sa oled iseene juures vandunud ja öelnud: Ma teen teie soo nõnda paljaks nagu tähti taevas; ja kogu selle maa, millest ma olen rääkinud, annan ma teie soole ja nad pärivad selle igaveseks.”

Siin maksab pöörata tähelepanu nii sellele, mida Mooses palub, kui ka sellele, mida ta ei palu. Võib-olla meie püüaksime sellises olukorras Jumalale selgeks teha, et tal pole õigust hukata nii suurt hulka inimesi. Võib-olla võiksime viidata isegi Jumala kaastundele, üritades temaga manipuleerida. Mooses aga ei tee midagi sellesarnast. Tema palve peamiseks teemadeks on Jumala au ja tema enda töötused. Ta muretseb sellepärast, et kui Jumal hävitaks oma rahva, siis teised rahvad saaksid sellest põhjuse Jumala pilkamiseks. Ka Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile antud töötused ei jääks võib-olla küll täitmata, kuid satuksid üsna kummalisse valgusse.

Niisiis, Mooses toetub palves Jumala enda töötustele ja muretseb sellepärast, et Jumala nimi ei satuks halba kuulsusse. Peale selle väärrib tähelepanu veel üks asi. Eespool ütles Jumal Moosesele, nagu oleks tegemist Moosese rahvaga: "Mine astu alla, sest su rahvas, kelle sa tõid Egiptusemaalt välja, on teinud pahasti!" Oma palves aga ütleb Mooses korduvalt,

et tegemist on siiski Jumala, mitte Moosese rahvaga, ehkki ka Mooses on selle rahva liige. Moosese palve on tõeline Jumalaga rääkimine ja isegi väitlemine, mitte lihtsalt omaette pomisemine, nagu on seda nii sageli meie palved. Mooses ütleb, et Jumal eksib – ei tema, Mooses, pole seda rahvast Egiptusest välja toonud. Seda tegi siiski Jumal. Ja see rahvas pole Moosese rahvas, vaid Jumala.

Edasi seletab Mooses oma palves, et Iisraeli rahva saatuse puhul on tegemist Jumala enda ettevõtmisega, mille teostumine ähvardab jääda pooleli. Kuidas võiks Jumal nõnda toimida? Kas selline tegevus ei oleks vastuolus sellega, mida Jumal on enda kohta ilmutanud? Nii on terve Moosese palve pidev apelleerimine Jumalale, tema enda omadustele ja aule.

Siinkohal sobib mõelda, milline on minu enda palvete sisu. Kas on nendes keskseks teemaks see, et Jumala nimi ei satuks pilke alla kas minu elu või ka mu lähedaste elu tõttu? Kas ma otsin oma palvetes Jumala au või muretsen üksnes oma heaolu pärast? Kas on minu palvete tähtsaimaks sisuks see, mis Jeesuse poolt õpetatud palves on esimesel kohal: "Isa, pühitsetud olgu sinu nimi!"?

Niisiis, Moosese palve oli igas suhtes väga julge palve, kus ta ei kõhelnud isegi Jumalale vastu vaielda. Ja see palve meeldis Jumalale ning sellele vastati. Ja pole sugugi võimatu, et siin ei ole tegemist mitte Jumala ümberveemisega Moosese poolt, mitte sellega, nagu hooliks Mooses oma rahvast rohkem kui Jumal, vaid nimelt proovilepanekuga – Jumal tahtis näha, kuidas Mooses tema pakkumisele reageerib – ja ta ei pidanud pettuma.

Palve võib tõesti muuta ja on paljudel puhkudel muutnudki nii üksikute inimeste kui ka tervete rahvaste saatust.

32:14–18 Ja Issand kahetses kurja, mida ta oli ähvardanud teha oma rahvale. Ja Mooses pöördus ning astus mäelt alla, ja tal oli käes kaks tunnistuslauda, laudad, mille mõlema poole peale oli kirjutatud; neile oli kirjutatud nii ühe kui teise külje peale. Laudad olid Jumala tehtud ja Jumala kirjutatud oli kiri, mis laudadesse oli uurendatud. Kui Joosua kuulis rahva häält, valju karjumist, siis ta ütles Moosesele: „Leeris on sõjakisa!” Aga tema vastas: „Ei see ole võiduhüüd, ei see ole kaotusekisa – mina kuulen lauluhäält.”

Eespool nägime, kuidas rahvas ehitas endale ebajumalakuju. Samal ajal oli ka Jumal tegutsenud – ta oli kirjutanud oma seadused kivitahvlitele. Nõnda sai Jumala ilmutus täiesti käegakatsutava kujuga. Nüüd kohtusid need kaks vastandlikku maailma – inimeste ettekujutus Jumalast ja tõeline Jumala tahe.

32:19 Ja kui Mooses ligines leerile ja nägi vasikat ning ringtantsu, siis ta viha süttis põlema ja ta viskas laudad käest ning purustas need mäejalamil.

Kivitahvlid, mis Moosesel kaasas olid, olid üks märk lepingust Jumala ja Iisraeli rahva vahel. Kuna rahvas oli lepingut rikkunud, purustati ka Jumala poolt kirjutatud kivitahvlid. Aga edasi ...

32:20 Seejärel ta võttis vasika, mille nad olid teinud, ja põletas seda tules ning jahvatas, kuni see sai peeneks; siis ta puistas selle vette ja andis Iisraeli lastele juua.

Raske öelda, miks pidi rahvas jooma oma ebajumalakuju. Üheks vastuseks võib olla 4. Moosese raamatus 5. peatükis ära toodud seadus, mis räägib sellest, kuidas armukade mees võib lasta valmistada preestril erilise needmisvee, mida naisele juua andes pidi selgeks saama, kas ta on maganud teise mehega, st saanud süüdlaseks kõlvatuses. Piibel võrdleb mitmel pool Iisraeli rahva ja Jumala vahelist suhet abielumehe ja -naise suhtega, kus võõraste jumalate teenimine tähendas truudusetust oma Jumalale.

See, et ebajumalakuju jahvatati peeneks, ei jäänud Iisraeli ajaloo ainulaadseks sündmuseks. Hiljem tegi ka üks Iisraeli kõige jumalakartlikumaid kuningaid Joosija midagi samalaadset. Joosija purustas ka "altari, mis oli Peetelis, ohvrikünka, mille oli teinud Nebati poeg Jerobeam, kes saatis Iisraeli pattu tegema – ka selle altari ja ohvrikünka kiskus ta maha; ta põletas ohvrikünka, pihustades selle põrmuks, ja põletas ka viljakustulba." (2Kn 23:15)

Peeneks jahvatatud ebajumalakujud on tunnistus nende tühisusest. Kindlasti oli Moosese eesmärgiks tuua oma rahvas mõistusele. Kui nad nägid peeneks jahvatatud kuldvasikat, võisid nad ehk mõista, kui tühised on kõik inimese poolt tehtud jumalad.

PKK0188 2Ms 32:21 – 35

Eksimuse kallis hind

Tants kuldvasika ümber on lõppenud. Täna saame näha, mida see tegelikult tähendas ja ka rahvale maksuma läks.

32:21 Ja Mooses ütles Aaronile: „Mida see rahvas sulle on teinud, et sa oled nende peale toonud nii suure patu?”

Siinkohal maksab mõelda, mis tunne võis olla Aaronil viimaste sündmuste ajal. Mida võis ta mõelda siis, kui Mooses oli läinud mäele ja polnud teada, millal ta tagasi tuleb. Ja siis, kui rahvas tuli tema juurde, soovides nähtavat jumalakuju. Mis tunded võisid Aaronit vallata seda jumalakuju planeerides ja valmistades, ja eriti siis, kui ta püstitas selle ette altari ning hüüdis: "Homme on Issanda püha!"? Küllap ta mõtles seda kõike ju hästi ja tema sõnade põhjal võib arvata, et ta ei taibanud üldse, et tegemist on Jumalast taganemisega. Ja mida pidi Aaron mõtlema siis, kui Mooses kuldvasikat põletas ja jahvatas ning rahvale juua andis? Ja mida peab Aaron tundma nüüd, kui Mooses küsib temalt otse, miks tegi ta rahvale sellise karuteene, juhtides ta nii suurt pattu tegema?

Meid kõiki ähvardab oht, et tegutseme omast arust kõige targemini ja paremini, tegelikult aga oleme patuteel ja juhatame sellele teisi. See tõsiasi väärrib sügavalt järele mõtlemist. Eriti seal, kus püütakse selgeks teha, et Jumala sõna ei tule võtta nii, nagu see on antud, vaid tänapäeval võib sellesse suhtuda hoopis teisiti.

Selles suhtes, kuidas on kõige õigem Jumalat teenida, on rahval alati omad ettekujutused. Nii ka tänapäeval. Ja kõige lihtsam on alati toimida nii, nagu toimis Aaron – tulla rahva soovidele vastu. Aga Moosese küsimus Aaronile on väga kõnekas. See, et rahvas sai teha nii, nagu tahtis, oli Moosese meelest rahva karistamine. See tähendab, et kui ei püüta takistada inimeste minemist patu, kuritegevuse ja jumalatusete tee, siis ei tähenda see hoopiski nendele teene osutamist. Kui Jumal on öelnud üht, rahvas aga taotleb teist, siis tähendab rahva soovidele vastutulek mitte teene osutamist, vaid karuteene osutamist.

Aga muidugi on Aaronil ka omad seletused ja põhjendused, nagu need on meil kõigil. Kuulame neid.

32:22–24 Aaron vastas: „Ärgu süttigu mu isanda viha põlema! Sina ise tead, et see rahvas on paha. Nad ütlesid mulle: Tee meile jumalad, kes käiksid meie ees, sest me ei tea, mis on juhtunud Moosesega, selle mehega, kes tõi meid Egiptusemaalt välja! Ja mina ütlesin neile: Kellel on kulda, rebigu ära! Ja nad andsid selle minule, mina viskasin tulle ja välja tuli see vasikas.”

Aaronile tunnustuseks peab märkima, et ta ei salga oma osa toimunus. Samas aga on selle tunnistuse stiil ilmselt paljudele meilegi kuidagi väga tuttav: "Mina tegin küll, aga nemad on süüdi. Nemad tahtsid, mis ma pidin tegema?"

Süü teistele veeretamine on inimkonnale omane juba Eedeni aiast alates ja siin näeme sedasama. Väga raske on sellest loobuda ja öelda lihtsalt: "Mina tegin valesti. Mina eksisin. Punkt."

Rahva juhina oli Aaron toimunu eest vastutav. Ja ehkki ta võiks viidata ka paljudele kergendavatele asjaoludele, ei muuda see asja olemust. Patt ja selle tagajärjed ei muutu sellest kergemaks, kui seda tehakse üksmeelselt ja massiliselt. Ka tänapäeval peame arvestama, et selle eest, mis toimub Jumala koguduses, tuleb lõppude lõpuks anda aru kõike nägeva ja kõike teadva Jumala enda ees. Ja seal võidakse koguduse juhtidele esitada sama küsimus, mille siin esitas Mooses Aaronile: "Miks juhtisite minu rahva patuteele?"

Aaron oli nõrk ja andis rahva tahtele järele. Ta kartis inimesi rohkem kui Jumalat. Jumala tahte väljaselgitamiseks ei sobi rahvahääletused ega avaliku arvamuse küsitlused. Jumal, tema tõde ja tegutsemisviisid ei sõltu sellest, mida inimesed sellest millalgi arvavad. Rahva tahtele järele andmine tähendab väga sageli tee avamist patule. On tore pidutseda omatehtud kuldvasika ümber nii nagu süda lustib ja öelda: "Aga meie teenime Jumalat sellisel viisil!" Tegelikult aga on rahvas vallatud oma ohjeldamatusest ja selle tulemuseks on surm.

32:25–27 Kui Mooses nägi, et rahvas oli ohjest valla, sest Aaron oli ta valla päästnud kahjuröömuks nende vaenlastele, siis Mooses astus leeri väravasse ja ütles: „Kes on Issanda poolt, tulgu minu juurde!” Ja tema juurde kogunesid kõik Leevi pojad. Ja ta ütles neile: „Nõnda ütleb Issand, Iisraeli Jumal: Igaüks pangu oma mõök vööle! Käige edasi ja tagasi leeri väravast väravani ja tapke igaüks, olgu see ka oma vend, sõber või sugulane!”

Kuldvasika ümber pidutsemine oli muutnud rahva ohjeldamatuks ja sellele tuli panna otsustavalt piir. Pöörame tähelepanu Moosese esimestele sõnadele, millega ta alustab käskluse andmist korra taastamiseks: "Nõnda ütleb Issand, Iisraeli Jumal ..." Tänapäeval võib meile tunduda seda raske mõista. Kas tõesti andis Jumal sellise käsu? Kuidas võib armastav Jumal nõnda toimida? Või tegutses Mooses omavoliliselt, pugedes Jumala nime taha?

Muidugi mitte. Mooses tundis Jumalat ilmselt paremini kui ükski teine maine inimene enne või pärast teda. Ta teadis midagi Jumala pühadusest ja mõistis, millal peab otsustavalt tegutsema. Täpselt samamoodi toimivad arstid inimesega, kellel on avastatud näiteks vähkkasvaja – operatsioonile, ja ruttu! Ei loe isegi see, kui tuleb välja lõigata elutähtsaid organeid. See on vajalik elu päästmiseks.

Rahvas aga ei teadnud Jumala pühadusest veel suuremat midagi. Nad arvasid, et võib ise oma Jumalale kuju määrata ja ise otsustada, kuidas on teda kõige parem ja õigem teenida.

Ka tänapäeval on toimunud suurelt osalt seesama, millega sai hakkama Aaron. Tõelisest Jumalast on tehtud ebajumalakujud, mis vastavad inimeste soovidele ja ootustele. Näiteks võidakse kujutleda Jumalat umbes nagu suurt, armast ja pehmet mänguasja, kelle najal on mõnus patuunes magada. Või kujutletakse teda heatahtliku vanamehena, kes peaaegu kellelegi kunagi midagi ette ei heida ja kes on valmis õnnistama igasuguseid inimeste tegemisi. Või kujutletakse teda üldise energiana, kellest igaüks võib ammutada jõudu enda tegemisteks ja ettevõtmisteks, nii nagu ise soovib ja oskab.

Omatehtud jumalad on küll meeldivad, sest nad vastavad isiklikele ootustele, aga kõigest hoolimata on tegemist ebajumalatega. Seda isegi sel juhul, kui neile antakse tõelise Jumala nimi.

Seni olid iisraellased harjunud, et nad said kõik, mida soovisid. Kui oli janu, siis organiseeris Jumal vett joomiseks, kui nälg, siis toitu söömiseks. Mis võiks siis Jumalal olla sellegi vastu, kui rahvas tantsib kuldvasika ümber oma pööraseid tantse?

Nii võib kaalutleda inimene. Aga Jumal oli öelnud lepingus, mille ta rahvaga sõlmis: "Kes ohverdab jumalatele ja mitte üksnes Issandale, see tuleb hukata." (2Ms 22:19) Ja just sellega oligi kuldvasika kummardamise puhul tegemist. See tähendas Jumalale selja pööramist. Ja nüüd järgnes see, mis oli lepingus kirjas. Järgnes karistus. Tõsi küll, üksnes osaline.

32:28–29 Ja Leevi pojad tegid, nagu Mooses käskis; ja sel päeval langes rahva seast ligi kolm tuhat meest. Ja Mooses ütles: „Nad täitsid täna oma käed Issandale, sest igaüks oli oma poja ja venna vastu, selleks et teile täna õnnistus antaks!”

Meie kõrvadele võib kõlada väga võõristavalt, et isegi surmakaristusega on seotud õnnistus. Ometi näeme seda isegi Uues Testamendis. Apostlite tegude raamatu 5. peatükis leiame loo Hananiasest ja Safiirast, keda samuti karistati surmaga, kusjuures meie meelest hoopis väiksema üleastumise eest. Nad lihtsalt püüdsid jätta teistele koguduse liikmetele endast auväärsemat muljet, kui nad tegelikult väärtsid. Nad tahtsid, et inimesed arvaksid, et ka nemad on pühendanud Jumala riigi tööle terve oma vara, ehkki tegelikult pühendasid nad sellele ainult pool. Sellise Pühale Vaimule valetamise tulemuseks oli samuti karistuseks surmanuhtlus, mille seekord viis täide Jumal ise.

Aga mis oli selle tulemuseks? – Näeme, et tegelikult õnnistus! Kõigepealt tuli suur kartus kõikide peale, kes seda nägid ja kuulsid. See tähendab, inimesed mõistsid, et Jumala asjadega ei tohi naljatada. Teiseks, kergemeelselt ei julgenud keegi enam koguduse liikmeks hakata. Ja kolmandaks – seda enam lisandus neid, kes uskusid Issandasse, suurel hulgal nii mehi kui naisi. Selgub, et Jumala õnnistused võivad tulla hoopis teisiti, kui meie oskame arvata.

Nii tuleb nähtavasti nõustuda ka sellega, mida Mooses ütles leviitidele. Kõigepealt ütles ta: "Nad täitsid täna oma käed Issandale." See on heebreakeelne väljend, mis siin on tõlgitud sõna-sõnalt ja mille tegelik tähendus on: ameti kätteandmine, ametisse seadmine, ametisse pühitsemine. Kohtusime selle väljendiga juba 28. peatüki 41. salmis: preester, st Jumala teenija ei tohi arvestada inimlike sidemetega rohkem, kui Jumala püha tahtega. Leviidid toimisid otsustavalt nii, nagu Issanda silmis oli õige, ja see tähendas, et sellega olid nad sisuliselt preestriameti "eksami" sooritanud. "Igaüks oli oma poja ja venna vastu, selleks et teile täna õnnistus antaks!" ütles Mooses.

Üleastumiste puhul on inimestel alati suur kiusatus suhtuda omadesse leebemalt kui võõrastesse. Jumala tahte osas aga ei ole sellised kompromissid lubatavad. Leviidid sooritasidki "eksami" just seeläbi, et nad ei läinud kompromisside teele, ja sellest tuligi neile õnnistus. Samamoodi tänatakse ka arsti, kes operatsiooniga eemaldas pahaloomulise kasvaja.

Kõigest hoolimata tuleb tunnistada, et tänapäeval on meil üpris raske mõista seda, mis tol päeval Siinai mäe juures toimus. Õigemini, üpris võimatu on kujutleda, et oleksin ise võinud toimida samamoodi. Meile on väga tähtsad lähedased suhted sõprade ja omastega ning kaastunne nende vastu. Just lähedaste inimeste seisukohtadega on meil kiusatus arvestada hoopis rohkem, kui Jumala tahtega. Aga mis oleks Moosese ajal olnud tulemuseks, kui kaastundest patustajate vastu oleks kõik jäetud nii, nagu oli? Vähehaaval oleks muutunud võimatuks teha vahet, milline on õige ja milline vale jumalateenistus. Kui ühed kummardavad kuldvasikat, kutsudes seda Issandaks, teised aga teenivad Issandat kogudusetelgis nende seaduste alusel, mis Issand on Moosese läbi andnud, tekib varsti küsimus, mis tähtsust sellel lõppude lõpuks on, millisel kombel Jumalat teenitakse? Kas polegi lõpuks kõige õigem, kui igaüks otsustab ise, mil kombel ta oma Jumalat teenib?

Üpris selletaolises olukorras me tänapäeva maailmas olemegi. Igaühel on oma usk ja igaühe jaoks on tema enda usk kõige õigem. Kuskohast ja kuidas aga leida sellises arvamuste paljususes tõelist elavat Jumalat? Kuidas on võimalik üldse teada, et mõni jumalateenistuse viis ei ole õige? Ja kuidas peavad inimesed teadma, milline on see õige viis läheneda elavale Jumalale, mille on määranud Jumal ise? Need on vägagi praktilised küsimused kõigi jaoks, kes ka tänapäeval elavat Jumalat ei tunne. Ja nähtavasti ei saanud Jumal lubada, et samasugune olukord oleks tekkinud juba Moosese ajal. Sest maailma päästmise seisis alles ees.

Mooses teadis, mis on tulemuseks, kui tõsine viga jääb parandamata kohe alguses ja otsustavalt. Valik ei seisnenud selles, kas teenida elavat Jumalat ühel või teisel viisil, vaid valida tuli kas elu või surm. Kui pahaloomulist kasvajat välja ei lõigata, hävitab ta varsti terve organismi.

Moosese otsustav ja meie jaoks julm tegutsemine päästis surmast terve rahva. See sündmus peaks panema meidki mõtlema, mil määral soosime meie oma elus niisuguseid asju, mis Jumala sõnas on hukka mõistetud. Meil võivad olla oma seisukohtade jaoks head põhjendused, aga küsimus on selles, kas ka Jumal nende põhjendustega nõustub. Millised näevad Jumala sõna valguses välja meie hoiakud ja ellusuhtumine? Või see, mida me räägime? Või meie plaanid tuleviku suhtes? Võib-olla peaksime oma elu üle vaatama – äkki teenime meiegi mõnd omatehtud kuldvasikat? Ehk armastan minagi rohkem oma arusaamu ja arvamusi Jumalast, kui elavat Jumalat ennast? Kas pole minugi jumalateenistus lõppude lõpuks selline, mis tähendab surma ja hukku nii mulle endale kui ka minu lähedastele? Nendes küsimustes ei maksa mingil juhul suhtuda kergelt.

 Mooses on nüüd inimeste hulgas teinud, mis ta on võinud. Aga see pole veel kõik.

32:30–32 Ja järgmisel päeval ütles Mooses rahvale: „Te olete teinud väga suurt pattu. Aga ma lähen nüüd üles Issanda juurde, vahest saan lepitada teie patu.” Ja Mooses läks jälle Issanda juurde ning ütles: „Oh häda! See rahvas on teinud suurt pattu ja on enesele valmistanud kuldjumalad. Kui sa nüüd siiski annaksid andeks nende patu! Aga kui mitte, siis kustuta mind oma raamatust, mille oled kirjutanud!”

Mooses oli veetnud koos Jumalaga päris palju aega, ja selle aja jooksul oli ta õppinud mõistma ilmselt paremini kui keegi teine, et Iisraeli Jumal ei luba ennast pilgata. 3000 inimest olid juba kaotanud patu tõttu elu, tegelikult aga oleks surm võinud pidada hoopis suuremat lõikust. Jumala ja rahva vahel sõlmitud lepingu kohaselt oleks pidanud surema igaüks, kes oli osalenud ebajumalateenistuses. Mis rahvast nüüd saab? Kas Jumal hävitab selle rahva ja teeb Moosesele selle asemele uue rahva, nagu ta eespool pakkus? Selle küsimusega läheb Mooses uuesti Siinai mäele, kohtuma Jumalaga, et esitada rahva eest armuandmispalve. Ta tahtis rahva pattu kuidagi lepitada.

Eriti Vanas Testamendis tähendab andeksandmine sageli seda, et Jumal ei surma patustajat, ehkki too on selle ära teeninud. Võib-olla tuntuim näide selle kohta on seotud kuningas Taavetiga. Taavet oli rikkunud abielu ja lasknud surmata hett Uurija, et võtta tema naine endale. Kui prohvet Naatan tema patu paljastas, kahetses Taavet seda, öeldes: "Mina olen pattu teinud Issanda vastu." Sellele järgnes prohveti sõnum: "Issand on juba su patu sulle andeks andnud. Sa ei sure." (2Sm 12:13) Andeksandmine tähendas Taavetile seda, et ta võis jääda ellu, ehkki ta oli hakkama saanud teoga, mille eest oli määratud surmanuhtlus.

Samalaadse asjaga on tegemist ka siin, Siinai mäel. Tegelikult palub Mooses, et Jumal lubaks rahval jääda elama. Seda palvet esitades pakub ta isegi ennast asendusohvriks, mainides Jumala raamatut, kuhu on kirjutatud inimeste nimed. Sellistest raamatutest räägitakse Piiblis mujalgi. Näiteks Ps 69:29 palutakse halastamatute vaenlaste vastu: "Kustutatagu nad maha eluraamatust ja ärge pandagu neid kirja koos õigetega!" Samuti on Js 4:3 juttu pääsnutest, keda "hüütakse pühaks, igaühte, kes Jeruusalemmas on eluks kirja pandud."

Samuti on eluraamatust juttu Uues Testamendis. Fl 4:3 räägib Paulus naistest, kes on võidelnud evangeeliumi eest koos tema ja ta kaaslastega ning "kelle nimed on eluraamatus". Ja Ilm 3:5 võime lugeda: "Kes võidab, see riietatakse samamoodi valgete rõivastega. Mina ei kustuta tema nime eluraamatust ning ma tunnistan tema nime oma Isa ees ja Isa inglite ees."

Piibli viimastel lehekülgedel on lisaks eluraamatule juttu veel teistestki raamatutest. Ilm 20:12 on kirjutatud: "Ja ma nägin surnuid, suuri ja pisikesi, seisvat trooni ees, ning raamatud avati. Teine raamat avati, see on eluraamat. Ja surnute üle mõisteti kohut sedamööda, kuidas raamatuisse oli kirjutatud, nende tegude järgi."

Nimi eluraamatus tähendab igavest elu. Sellest oli Mooses valmis loobuma, kui Jumal peaks oma rahva hülgama. Taas näeme, et Mooses on Jeesuse Kristuse prototüüp – ta oli valmis surema koos oma rahvaga. Jeesus suri kõikide inimeste eest ja koges seejuures, et Jumal on ta hüljanud. Selles mõttes koges ta meie eest hukatust.

Mooses tunnistas Jumala ees rahva patu, mõistes, kui suur see oli. Aga siiski ei olnud mitte tema see, kes pidi surema, et lepitada inimkonna patte. Tema surm või hukatusse mõistmine ei oleks aidanud isegi mitte Iisraeli rahvast. Seepärast lükatakse ta pakkumine tagasi.

32:33–35 Aga Issand vastas Moosesele: „Kes minu vastu on pattu teinud, selle ma kustutan oma raamatust. Nüüd aga mine, juhi rahvas sinna paika, millest ma sulle olen rääkinud! Vaata, minu ingel käib su eel. Oma karistuspäeval ma karistan neid nende patu pärast.” Ja Issand lõi rahvast, sellepärast et nad olid teinud vasika, mille Aaron valmistas.

Moosese ülesandeks ei olnud surra rahva pattude eest. Selle asemel pidi ta juhtima rahva töötatud maale. Jumal kuulis Moosese palvet ja säästis rahva surmast. See aga ei tähendanud, et rahvas oleks saanud päästetud ka patu tagajärgedest. Lihtsalt igal asjal on oma aeg. "Oma karistuspäeval ma karistan neid", ütles Jumal.

Kui Eestimaa praegu patt vohab, otsest Jumala karistust aga ei paista, siis ei maksa sellest ometi järeldada, et pattu võibki teha karistamatult. Igale külvile järgneb alati lõikus, mis on täpselt samasugune, nagu oli külvgi, ainult et suurem. Seejuures tuleb arvestada, et külvist lõikuseni kulub alati teatud aeg. Ja inimelus on see aeg aastates või aastakümnetes, mitte nädalates või kuudes nagu põlluviljade puhul.

Aga õnneks on vahepeal veel midagi – nimelt armuaeg. See on võimalus järele mõelda ja suunda muuta, enne kui on hilja. See võimalus anti ka Iisraeli rahvale. Tuli jätta seljataha see, mida polnud enam võimalik muuta, ja liikuda edasi Jumala ingli juhtimisel selle maa poole, mille Jumal oli rahvale töötanud. Inimeste eksimused ja taganemised ei tühistanud siiski Jumala töötust ja ustavust.

PKK0189 2Ms 33:1 – 34:7

Tikkudega ei mängita

Heidame korraks pilgu tagasi 2. Moosese raamatu sisule. Raamat algab Iisraeli rahva eluga Egiptuse orjuses. Rasketes tingimustes kisendas rahvas Jumala poole, mille tulemuseks oli, et Jumal kutsus Moosese rahva päästjaks. Järgneb Egiptusest vabanemine ja teekond selle maa poole, mille Jumal oli töötanud Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile. Pärast Kõrkjamere ületamist rahvas rändas, kuni jõudis Siinai mäe juurde. Seal olukord muutus, sinna jäädi peatuma pikemaks ajaks. Mooses käis mäel Jumalaga kohtumas mitmeid kordi. Kahel korral kestsid need kohtumised koguni 40 päeva. Pika ootamisega muutus rahvas rahutuks, ja üheks selle tulemuseks oli kuldvasika valmistamine.

Tänaseks oleme jõudnud oma järjega 33. peatükini, kus ootamine lõpeb ja rahvas saab käsu taas edasi liikuda. Enne seda aga läheb Mooses veel kord mäele, taas neljakümneks päevaks, et hankida purustatud seadusetaahlite asemele uued.

33:1–3 Ja Issand ütles Moosesele: „Mine, lahku siit, sina ja rahvas, kelle sa tõid Egiptusemaalt välja, maale, mille ma vandega olen tõotanud Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile, öeldes: Sinu soole ma annan selle! Ma läkitan sinu eel ingli ja ajan ära kaananlased, emorlased, hetid, perislased, hiivlased ja jebuuslased, et sa jõuaksid maale, mis piima ja mett voolab, sest mina ise ei lähe koos sinuga, et sind mitte hävitada teel, kuna sa oled kangekaelne rahvas.”

Jumala rahvas ei ole mitte lihtsalt teel, vaid ta on teel Jumala juhtimisel ja Jumala ligiolus. Nüüd tekib küsimus, milline on see Jumala ligiolu rahvale edaspidi, eriti arvestades hiljutist suurt patustamist. Kuldvasika lugu näitas, kui nõrk on rahva kuulekus Jumala tahtele, hoolimata hiljutistest headest kavatsustest ja ilusatest töötustest. Siin öeldakse otse, et rahvas on oma loomu poolest kangekaelne, mistõttu Jumala otsene ligiolu rahvale tähendaks talle surmaohtu. Kui Jumala pühadus puutuks otseselt kokku rahva kangekaelsuse ja patusega, oleks vältimatuks tulemuseks rahva häving. Sellepärast on rahvale kasulik ja ohutum, kui Issand ise hoidub temast kaugemale.

Küll aga antakse rahvale saatjaks ja teevalmistajaks ingel. See teade paneb rahva ometi tõsiselt mõtlema.

33:4–6 Kui rahvas kuulis seda kurja kõnet, siis nad leinasid ja ükski ei pannud enesele ehteid ümber. Ja Issand ütles Moosesele: „Ütle Iisraeli lastele: Te olete kangekaelne rahvas. Kui ma läheksin ühe silmapilgu koos sinuga, peaksin sinu hävitama. Võta nüüd ära oma ehted, siis ma mõtlen, mis ma sinuga teen!” Ja Iisraeli lapsed rebisidki endilt ehted Hoorebi mäe juurest lahkumisel.

See on juba kolmas kord, kus Jumal peab ütleva, et rahvas on kangekaelne. Ja taas tasub meil pöörata pilk Iisraeli rahvalt endale ja küsida, millised oleme Jumala ja tema tahte suhtes meie. Kuivõrd olen mina huvitatud Jumala tõelisest tahtest ja selle täitmisest? Kui Jumal käsiks mul midagi teha, kas kümnes käsus või ka otseselt, kas täidaksin seda rõõmuga või vastumeelselt? Küllap on tegelikult iga inimene loomu poolest Jumala suhtes kangekaelne. Oleme hoopis rohkem huvitatud enda, kui Jumala tahte täitumisest, sageli isegi kristlastena. Ja see võib olla üheks tõsiseks põhjuseks, miks me tänapäeval Jumalat otseselt kusagil ei näe. Kui ta äkitselt meie lähedusse ilmuks, võiks see meile põhjustada väga tõsiseid probleeme. Enamasti tuleb Jumala koolis käia üsna kaua, enne kui inimene õpib alistama oma tahet Jumala tahtele, st vabaneb oma kangekaelsusest.

Niisiis selgub, et Jumala poolt päästetud rahvas on kangekaelne, nii Vanas Testamendis kui ilmselt ka meie ajal. Jumal pole ei Iisraeli rahvast ega ka meid päästnud sellepärast, et me nii suurepäraselt oleksime, vaid sellest hoolimata, et oleme isekad ja kangekaelsed. Iisraellased jäid siin vähemalt tõsiselt mõtlema, kuuldes neid karme sõnu. Tasub esitada endale küsimus, kas mina olen valmis tegema sedagi? Või jätkan enesekindlalt valitud teed, hoolimata Jumalast ja tema tahtest?

33:7 Mooses aga võttis telgi ja püstitas selle väljapoole leeri, leerist kaugemale, ja nimetas selle kogudusetelgiks; ja igaüks, kes otsis Issandat, läks kogudusetelgi juurde, mis oli väljaspool leeri.

Siin on taas üks koht, kus piiblitekstis hüpatakse ajas edasi. Jutt on juba valmis kogudusetelgist, aga alles edaspidi räägitakse selle telgi valmistamisest. Pärast Siinai mäge ilmus Issand Moosesele kogudusetelgis, mis oli tehtud vastavalt taevasele eeskujule. Telk püstitati mitte leeri, vaid sellest väljapoole. Võib-olla oli nõnda julgem – taas eksides või patustades ei ole rahvas Jumalale liiga lähedal. Ja samuti võib olla, et Issanda otsijale oli nõnda rahulik.

33:8–9 Iga kord, kui Mooses läks välja telgi juurde, tõusis kogu rahvas püsti ja igamees seisis oma telgi uksele ning vaatas Moosesele järele, kuni ta oli läinud telki. Ja iga kord, kui Mooses oli läinud telki, laskus pilvesammas alla ning seisis telgi ukse kohal; ja ta kõneles Moosesega.

Varem oli rahvas jälginud Moosest, kui ta läks Siinai mäele, nüüd jälgisid nad teda samamoodi, kui ta läks kogudusetelki. Ja seda jälgides nad nägid, kuidas neid juhatav pilvesammaski läks telgi juurde. Rahvas pidi nägema, et Mooses ei läinud telki üksinda, vaid kohtus seal tõesti Jumalaga. Selle põhjal pidid nad ka teadma, et mida Mooses neile rääkis, see pärines Jumalalt.

33:10–11 Ja kui kogu rahvas nägi pilvesammast seisvat telgi ukse kohal, siis kogu rahvas tõusis üles ja nad kummardasid igaüks oma telgi uksele. Ja Issand kõneles Moosesega palgest palgesse, nagu räägiks mees oma sõbraga. Siis Mooses tuli tagasi leeri, aga tema teener Joosua, Nuuni poeg, noor mees, ei lahkunud telgist.

Hiljem, 4Ms 12:6–8 räägitakse täpsemalt, mida see tähendab, et Issand rääkis Moosesega palgest palgesse. Asi oli selles, et Aaron ja Mirjam olid seadnud küsimuse alla Moosesega erilise positsiooni Issanda ees. Seepeale Issand vihastas ja kutsus nad enda jutule kogudusetelgi juurde. Muuhulgas ütles ta seal Moosesega kohta: "Temaga ma räägin suust suhu, ilmsi, mitte nägemuste ja mõistatuste läbi. Ja tema võib vaadata Issanda kuju. Mispärast te siis ei ole kartnud rääkida vastu mu sulasele Moosesele?"

Palgest palgesse rääkimine tähendas niisiis seda, et Moosesega kõneldes ei kasutanud Issand unenägusid või nägemusi. Ta rääkis Moosesele selgelt ja otseselt, nagu vestlevad omavahel inimesedki. Muidugi võib 2. Mooseses raamatust selliseid kirjeldusi lugedes esitada ka küsimuse, kas see kõik pole lihtsalt väljamõeldis. Miks pole tänapäeval kedagi, kellega Jumal räägib otse, nagu mees mehega?

Sellele küsimusele vastaksin, et tegelikult ei ole Moosesega kogemus sugugi nii ainulaadne. Ühel või teisel kujul on see tuttav igale tõsisemale kristlasele, kes tõesti elab oma Jumalaga osaduses. Tõsi küll, enamasti ei ilmne Jumala kõne inimesele nii otseselt ja selgelt, nagu siin Moosesega puhul. Aga sellised kogemused, kus Jumal räägib inimesele otseselt ja selgelt, pole tegelikult üldse nii väga haruldased. Neid leidub küllaldaselt nii Uues Testamendis, näiteks Apostlite tegude raamatus, kui ka hilisemal ajal kuni meie päevadeni välja. Seetõttu ei ole 2. Mooseses raamatu nendes kirjeldustes minu jaoks küll midagi uskumatut.

Siin kohtusime taas ka Joosuaga. Nagu selgub, viibis tema kogu aeg Issanda läheduses. Ilmselt tundis ta ennast seal kõige paremini. Nõnda valmistatakse teda ette üha suuremate ülesannete jaoks, sest temast sai Moosesega järel rahva juht. Ja taas me näeme Jumala riigis kehtivat tähtsat põhimõtet: Jumal ei pane kedagi oma riigi seisukohalt tähtsatesse ja vastutavatesse ametitesse, ilma et ametissepandav oleks enne läbinud vajaliku kooli. Peamine osa Mooseses kooliajast möödus kõrbes, kus ta oli 40 aastat lambakarjuseks. Niisama kaua kestis ka Joosua koolitus. Nii kaua aastaid kulus tal Mooseses teenistuses ja kogudusetelgi läheduses, enne kui talle anti käsk viia rahvas üle Jordani. Nii pikast ettevalmistusest tõsiste ülesannete täitmiseks ei taipa tänapäeva kiirustavad inimesed ilmselt kuigi palju.

33:12–13 Ja Mooses ütles Issandale: „Vaata, sa ütled mulle: Vii see rahvas sinna! Aga sa ei ole mulle teada andnud, keda sa koos minuga läkitad. Ometi oled sa ise öelnud: Ma tunnen sind nimepidi ja sa oled ka armu leidnud minu silmis. Aga kui ma nüüd olen armu leidnud sinu silmis, siis õpeta mulle oma teed, et ma tunneksin sind ja leiaksin armu su silmis, sest vaata, see rahvas on sinu rahvas.”

Mooses ei jäänud rahule Jumala teatega, et ta ise enam edaspidi oma rahva keskel ei ole. Ühest küljest on Mooses armu leidnud, teisest küljest aga ei tea ta täpsemalt, kes teda ikkagi edaspidi saadab. Ja kuidas võiks Mooses ilma kindla saatjata juhtida rahva töötatud maale?

Tähelepanuväärne on ka Mooseses palve: "Õpeta mulle oma teed, et ma tunneksin sind ja leiaksin armu su silmis". Mooses ei arva, et ta tunneb Issandat juba küllaldaselt. Uues Testamendis on samasugune mees Paulus, kes oma elutöö sooritamise lõpusirgel ütleb: "Ma püüan ära tunda teda ja tema ülestõusmise väge ja tema kannatuste osadust, saades

tema surma sarnaseks, et ma kuidagi jõuaksin ülestõusmisele surnuist. Mitte et ma selle oleksin saanud või oleksin juba täiuslik, aga ma püüan kätte saada seda, mille pärast Kristus Jeesus on minu kätte saanud." (Fl 3:10–12)

Taas on siin koht mõelda endale: kuidas olen mina rahul oma usu ja Jumala tundmisega?

Mooses oli elanud Jumala lähedal. Ta teadis, et Jumal teda tunneb. Taeva ja maa Jumal tunneb väikest inimest, aga ta tahab, et inimene tunneks ka teda. Ja kes on teda juba tundma õppinud, ei saa sellega rahulduda, vaid tahab teda tunda üha rohkem. See on lugematute kristlaste kogemus läbi aegade. Kui inimesel puudub igatsus õppida tundma Jumalat rohkem ja lähemalt, siis peaks ta tõsiselt esitama endale küsimuse, kas ta tegelikult Jumalat üldse tunneb.

33:14–17 Ta vastas: „Minu pale läheb kaasa ja ma annan sulle rahu.” Siis Mooses ütles temale: „Kui su pale ei tule kaasa, siis ära vii meid siit ära! Sest millest muidu tuntakse, et oleme armu leidnud sinu silmis, mina ja su rahvas, kui sellest, et sina käid koos meiega, nõnda et meie, mina ja su rahvas, erineme kogu rahvast, kes maa peal on?” Ja Issand vastas Moosesele: „Mina teengi nõnda, nagu oled soovinud, sest sa oled armu leidnud minu silmis ja ma tunnen sind nimepidi.”

Oma vestluses Jumalaga ehk palves rõhutab Mooses väga, kui sõltuv on inimene oma Autorist. Kui Mooses räägib siinkohal Jumala armust, siis ilmselt ei mõtle ta midagi ebamäärast, vaid seda, et Jumal ikkagi ise oleks oma rahva keskel. Muidu pole mõtet edasi minnagi ja selleta pole ka Jumala rahvas enam mingi eriline rahvas. Mooses apelleerib sellele, et ilma Jumalata on rahvas kaitsetu. Usuelu, milles osadus Jumalaga on toimiv, iseloomustab teadlikkus sellest, et ilma Jumalata ei oska ega või inimene teha midagi. Jumal on kõik kõiges ja õudseim, mida võib kujutleda, oleks see, kui Jumal lakkaks osutamast inimesele oma armu.

Ja nagu näeme, Jumal vastas Moosesele palvele positiivselt. Aga Mooses ei jää veelgi rahule.

33:18 Aga Mooses ütles: „Näita siis mulle oma auhiilgust!”

Taas tähelepanuväärne palve! Mooses on ju juba palju aega veetnud koos Jumalaga, aga nähtavasti pole ta veel kogenud Jumala auhiilgust, st seda, milline Jumal tõeliselt on.

Taas peame arvestama sellesamaga ka kristlastena. Ehkki usume Jumalasse, tunneme teda ja meil on temaga ka aulisi kogemusi, on hoopis iseasi tunda Jumalat sellisena, nagu ta on tõeliselt, tema auhiilguses. Jeesuse jüngritest anti selline kogemus ainult kolmele – kirkastusmäel.

Aga vaatame, mida Issand Moosesele vastab.

33:19 Ja tema vastas: „Ma lasen sinu eest mööduda kogu oma ilu ja kuulutan sinu ees Issanda nime. Ja ma olen armuline, kellele olen armuline, ja halastan, kelle peale halastan.”

See on esimene osa Issanda vastusest ja meilegi üpris tuttav ja mõistetav. Jumala ilu ja tema nimi ehk tõeline olemus inimese jaoks seisnevad kõigepealt tema armulikkuses ja halastuses. See on üks Jumala kirkuse suurimaid ilminguid, ehkki seda sageli ei osata hinnatagi.

Algtekstis on siin Jumala nimi Jahve, mis tõlkes tähendab "Tema on". "Ma olen armuline, kellele olen armuline, ja halastan, kelle peale halastan." Kas pole nii, et väga paljud meiegi hulgast on veel üldse olemas üksnes tänu sellele, et Jumal on selline? Armuline ja halastav sõltumata sellest, millega meie oleme hakkama saanud. Eriti siis, kui kohtume teravalt oma puudujääkide ja langemistega, leiame ainsa kindla toetuspunkti sellest, et Jumal on jätkuvalt ja püsivalt armuline ja halastav.

Hiljem näeme, et ka Iisraeli rahva suhtes on Issand lõpmatult armuline ja halastav. Ta on seda läbi sajandite, hoolimata kõigest, millega see rahvas hakkama saab. Ja tähtsaim tunnistus Jumala armust ja halastusest on loomulikult tema oma Poeg, kelle ta andis ristisurma minu kurjuse ja kangekaelsuse tõttu.

Aga Jumala vastus Moosesele on alles poolleli.

33:20–23 Ja ta ütles veel: „Sa ei tohi näha mu palet, sest ükski inimene ei või mind näha ja jääda elama!” Siis ütles Issand: „Vaata, siin mu juures on üks paik; astu selle kalju peale! Kui mu auhiilgus möödub, siis ma panen sind kaljulõhesse ja katan sind oma käega, kuni ma olen möödunud. Kui ma siis oma käe ära võtan, näed sa mind selja tagant, aga mu palet ei tohi keegi näha!”

See Jumala vastus Moosesele on minu meelest taas üks neid majakaid, mis nii Piiblis kui ka tegelikus elus heidavad valgust väga kaugele. Jumala tõeline olemus ja kirkus on niivõrd suured, et kui inimene seda otseselt näeks, siis see lihtsalt hävitaks ja põletaks tema. See on ilmselt üks peamisi põhjuseid, miks Jumal ilmub oma rahvale alati varjatult, näiteks pilves.

Teiseks pole liigne meenutada, et kalju sümboliseerib Kristust. Tema on see, kellele Uues Testamendiski kästakse rajada terve oma eluhoone ja kelles Jumal hoiab meid varjul, kuni elame praeguses maailmas. "Astu sellele kaljule," ütleb Issand, "ma panen sind kaljulõhesse ja katan sind oma käega, kuni ma olen möödunud."

Paljudeski sündmustes ei oska ka kristlane näha Jumala tegevust, enne kui need on möödunud ja neile saab vaadata tagantjärele. Aga nõnda, tagantjärele oma elu üle järele mõeldes, võib iga usklik inimene tunnistada, kui palju on tema elus olnud Jumala armu, hoidmist ja imesid. Nõnda Issand ütlebki: "Kui ma siis oma käe ära võtan, näed sa mind selja tagant, aga mu palet ei tohi keegi näha!"

Edasi aga peab Mooses parandama oma tehtud vea. Nimelt oli ta purustanud seaduselauad, mis Jumal talle oli andnud, kui ta nägi, kuidas rahvas kuldvasika ümber pidutses. Seadusetahvlite purustamine oli muidugi mõtlematu tegu, aga sellegipoolest pidi Mooses õppima, et Jumala Seadus ei kao kuhugi, ehkki tahvlid, kuhu see oli kirjutatud, on purustatud. Jumala tahe ei muutu ka tänapäeval mitte mingil viisil, vaatamata isegi sellele, kui ka mitte keegi sellest enam ei hooliks. Purustatud kivitahvlid tuleb asendada uutega, millele Jumal ise kirjutab täpselt sellesama, mis oli seal varemgi.

34:1–4 Ja Issand ütles Moosesele: „Raiu enesele kaks kivilauda, esimeste sarnased, ja ma kirjutan laudade peale sõnad, mis olid esimestel laudadel, mis sa purustasid! Ole hommikuks valmis! Mine hommikul üles Siinai mäele ja seisa seal mu ees mäetipus! Aga ükski ei tohi koos sinuga üles tulla ja kogu mäel ärgu nähtagu ka mitte kedagi, isegi lambaid, kitsi ja veised ei tohi selle mäe ees karjas olla!”

Siis Mooses raius kaks kivilauda, esimeste sarnased. Ja Mooses tõusis hommikul vara ning läks üles Siinai mäele, nõnda nagu Issand teda oli käskinud, ja võttis kätte need kaks kivilauda.

Esimesed kivitahvlid oli valmistanud Jumal. Kuna Mooses oli need purustanud, pidi ta nüüd ise uued asemele tegema. Nii kasvatas Jumal oma last, kes olukorra tõttu oli vihastanud, lastes tal parandada oma mõtlematu teo tagajärjed. Sama kasvatusmeetodit on kasutanud kõik targad vanemad. Kui inimene ise peab oma tehtud pahanduse heastama, õpib ta ehk kõige paremini edaspidi seda vältima.

Aga teksti kirjutamist tahvlitele ei usaldatud Moosesele. Selle võttis Jumal enda hooleks. Jumala Seadus pärineb tõesti Jumalalt, mitte Mooseselt.

34:5–7 Ja Issand laskus alla pilve sees. Mooses astus seal tema juurde ja hüüdis Issanda nime. Ja Issand möödus tema eest ning hüüdis: „Issand, Issand on halastaja ja armuline Jumal, pika meelega ja rikas heldusest ning tõest, kes säilitab heldust tuhandeile, annab andeks ülekohtu ja üleastumised ning patu, aga kes siiski ei jäta süüdlast karistamata, vaid nuhtleb vanemate patud lastele ja lastelastele kolmanda ja neljanda põlvni!”

Issanda nimi on siin algtekstis taas Jahve. Sellega on seotud kõik see, mis Jumal on ja mida ta teeb. Ja taas kuulutab Issand Moosesele oma armulikkust, halastust ja heldust, mis ongi inimese seisukohalt kõige tähtsamad. Siiski peame mõistma, et Jumala armu ei saa kunagi lahutada Jumala tõest; ja andeksandmine ei tähenda hoopiski seda, nagu polekski inimese patul mingit tähtsust. Kes on süüdi, see peab ka vastutama oma tegude tagajärgede eest, ja enamasti kannatavad ikka inimeste tegude tagajärgede all ka tema lähedased, mitte ainult tema ise. Kõige selgemini näeb seda perekondades, kus mõni pere liige on joodik või vägivaldne.

Nagu juba öeldud, Vanas Testamendis tähendas Jumala andeksandmine sageli seda, et inimene ei pidanud oma patu tõttu surema, vaid võis jätkata, kasutades armuaega edasi. See aga ei tähendanud, et patul polekski olnud mingeid tagajärgi.

Samuti on ju ka meie elus, kes oleme kristlased. Jumal annab meie eksimised ja langemised küll andeks, aga nende tagajärgedega peame enamasti ikka maadlema. Kui keegi on teinud teisele ülekohtu, siis ei muutu see ju andeksandmise tõttu olematuks. Tapetud inimene on ikka tapetud, ehkki mõrtsukas saab andeks. Hävitatud varandus on endiselt hävitatud, ehkki seda saab hüvitada, ja valed kasvatusmeetodid võivad kanda halba vilja isegi mitme põlvkonna jooksul. Patt on alati hävitav jõud, ehkki seda on võimalik saada andeks. Seetõttu on raske mõista inimest, kes mängib asjadega, millest ta teab, et need on valed. Tulekahju kustutamiseks on küll tuletõrje, aga see ei tähenda, et tikkudega mängimises polekski midagi halba.

PKK0190 2Ms 34:8 – 35

Kui pale hiilgab

Mooses oli läinud mäele, et paluda Issandalt oma patustanud rahvale armu. Ja ta sai vastuseks, et Issand on tõesti väga armuline, kuid ühtlasi on ta ka püha. Kõik üleastumised haavavad Jumala pühadust ja neist ei ole võimalik lihtsalt õlgu kehitades mööda minna. Aga sellest hoolimata lubab Jumal osutada oma armu tuhandeile.

See töötus annab Moosesele lootust ja ta esitab Issandale oma tähtsaima palve.

34:8–9 Siis Mooses kummardas kiiresti maani, heitis silmili maha ja ütles: „Issand, kui ma nüüd olen armu leidnud sinu silmis, siis käigu Issand meie keskel! Kuigi see on kangekaelne rahvas, anna siiski andeks meie pahateod ja patt ja võta meid oma pärisosaks!”

Taas nimetatakse israeli rahvast kangekaelseks rahvaks. Varem ütles seda Jumal, seekord teeb seda Mooses. Need Mooses sõnad näitavad sedagi, kuidas teeb Püha Vaim oma tööd inimeses. Uues Testamendis räägitakse südametunnistusest, mis esialgselt tähendab õieti üheskoos teadmist. Asja olemus on selles, et Piibliga seotud südametunnistuse kaudu räägib Jumal inimesele tema patust. Näiteks kasvõi tema valedest hoiakutest kaasinimese suhtes. Kui Püha Vaim seda teeb, siis inimese esimeseks reaktsiooniks on enamasti vastuvaidlemine: "Ei, mul pole midagi tema vastu, aga mind lihtsalt häirib see, kuidas ta käitub või räägib."

Aga Jumal ei jäta asja sinnapaika, vaid juhib millalgi uuesti sellele tähelepanu. Ja Jumalaga ei saa vaielda lõpmatuseni, sest tema teab, mis inimese südames tegelikult peitub. Kui asi areneb õiges suunas, siis saab sellest lõpuks aru ka inimene ja tal jääb üle ainult tunnistada: "Sul on õigus, minu hoiakud ei olnud tõesti õiged." Ja kui inimene on jõudnud sellise tunnistuseni, siis langevad tema mõtted kokku sellega, mida Jumal temast mõtleb – need tunnistavad üht ja sama. Siis on südametunnistus oma ülesande täitnud, inimene on paljastatud ja jääb üle pöörduda ainult andeksandmise poole, mida Jumal on töötanud Jeesuses Kristuses.

Sama teed läks siin ka Mooses. Jumal oli juba korduvalt öelnud, et rahvas on kangekaelne, ja nüüd nõustus sellega ka tema. Temagi kasutab nüüd sama sõna, tunnistades nõnda rahva pattu, ja seejärel apelleerib ta Jumala armulikkusele. Jumala riigis ei tähenda oma patuse mõistmine mitte lõppu, vaid pigemini algust. Sest kui inimene oma pattu tunneb ja tunnistab, siis saab Jumal osutada talle oma armu.

Patune inimene ei ole Jumala silmis väärtusetu inimene. Vastupidi – Jumal hindas teda nii väärtuslikuks, et lunastas ta omaenda Poja kannatuste ja elu hinnaga.

Taas vastab Issand Moosese palvele positiivselt.

34:10 Ja tema vastas: „Vaata, ma teen lepingu; ma teen kogu su rahva ees imetegusid, milliseid ei ole tehtud ühelgi maal ega ühegi rahva juures. Kogu see rahvas, kelle keskel sa oled, saab näha Issanda tegu, ja kui hirmuäratav on see, mis ma sulle teen.

Moosese patutunnistuse tulemuseks oli lepingu uuendamine. Jumala riigis on see alati nii. Kui inimene tunnistab oma pattu, siis saavad suhted Jumalaga korda ja leping uuendatakse.

Veel väärrib tähelepanu, et Jumal ei ole oma rahva suhtes kitsi, ehkki ta teab, et rahvas on kangekaelne. Ta lubas teha oma rahva ees imetegusid, milliseid ei ole tehtud maailmas kusagil mujal. Need teod pidid olema tunnustähtedeks nii rahvale endale kui ka hirmutuseks tema vaenlastele. Ja see Jumala töötus, et ta teeb oma rahva hulgas niisuguseid imesid, mida ei sünni maailmas mitte kusagil mujal, peab täielikult paika nii Iisraeli rahva suhtes kui ka tänapäeva kristlaskonna suhtes. Rahvas, kes elab Jumalaga osaduses, tunneb neid imesid hästi, teistel aga on neid raske isegi uskuda just sel põhjusel, et kusagil mujal neid ei sünni. Mõtleme näiteks imetegudele, mida tegi Jeesus Kristus, kui ta kõndis maa peal. Samalaadsed imed sünnivad tänapäevani nende juures, kes elavad osaduses oma Jumalaga. Võib-olla suurim Jumala ime on see, et Jumala rahvas on üldse olemas – nii Vana Testamendi aegne rahvas kuni tänapäevani välja, ja samuti kristlaskond. Kui Jumal poleks oma rahvast kaitsnud, siis oleksid vaenlased selle hävitanud. Siin ei tule mõelda mitte ainult näiteks tagakiusule vaenulike inimeste poolt, vaid esmajoones kõikvõimalikele vaimsetele jõududele, mis tahaksid hävitada nii Jumala tööd kui ka rahvast. Ilma Jeesuse poolt valmistatud andeksandmiseta ei suudaks ükski kristlane püsima jääda nende vaimsete jõudude ees, millest suurim ja ohtlikum on arvatavasti surm. Suurimad Jumala teod pärast maailma loomist ongi tehtud Jeesuses Kristuses. Nende tegude läbi on võidetud nii patu vägi, surma vägi kui ka maailma valitseva kurjuse vägi, Martin Lutheri sõnul – kuradi vägi.

Moosese palve peale uuendas Jumal rahvaga lepingu, töötades talle oma kaitset ja võimsaid imetegusid. Aga see leping eeldas midagi ka rahva poolt.

34:11–12 Pane tähele, mida ma täna käsin sind teha! Vaata, ma ajan su eest ära emorlased, kaananlased, hetid, perislased, hiivlased ja jebuuslased. Hoia, et sa ei tee lepingut selle maa elanikega, kuhu sa tuled, et nad ei saaks püüdepaelaks teie keskel,

Jumal on töötanud juba kahel korral varemgi, et ta ajab ära Iisraeli eest Kaanani rahvad. Nüüd aga hoiatati, et nende rahvastega ei tohi teha mingeid lepinguid, st kompromisse. Hiljem saame näha, et selle lepingupunkti täitmisega ei tulnud rahvas siiski toime. Siin aga väärib tähelepanu põhjus, miks Jumal keelab kohalikega lepingute sõlmimise – selleks, et ise mitte lõksu sattuda. Kui kergesti võib Jumala rahvas kalduda ebajumalate kummardamise teele, seda nägime eriti selgelt juba kuldvasika loo puhul. Ja sarnaseid ohte on rahval ees veel lugematul arvul. Kui ebajumalateenistuse suhtes ei olda resoluutsed, siis veab see varsti inimesed endaga kaasa.

34:13–14 **vaid lammutage nende altarid, purustage sambad ja raiuge maha viljakustulbad, sest sa ei tohi kummardada teist jumalat, sellepärast et Issanda nimeks on „Püha viha”! Ta on püha vihaga Jumal.**

Jumal annab siin enda kohta teada, et ta on hoopis teistsugune, kui kujutleb vist enamik inimesi tänapäeval. Tegelikult pole selles midagi imelikku. On olemas küllalt asju, mida isegi inimesed ei talu. Aga inimene on ju loodud Jumala näo järele. Miks ei peaks siis leiduma asju, mida Jumal ei talu? Jumal oli valinud Iisraeli endale omandrahvaks, seetõttu tohtis ka Iisraeli rahvas kummardada üksnes teda. Jumala ja Iisraeli rahva vahel sõlmitud leping oli oma iseloomult selline, et see välistas igasuguste muude jumalate teenimise – samamoodi, nagu normaalne abielu välistab abielulised suhted kõikide ülejäänud inimestega.

Oht, mis Iisraellasi varitses, ei seisnenud mitte esmajoones selles, et nad oleksid selgelt ja teadlikult pööranud selja oma Jumalale, vaid pigem selles, et nad oleksid võinud võtta tema kõrvale lisaks, nõ kindluse mõttes, veel muidki asju, mida kummardada.

Selline kiusatus ei ole muide meilegi võõras, või kuidas? Väga kerge on tegelikult rajada oma elu turvalisus lisaks Jumalale veel teatud piltidele. Näiteks nende, mida trükitakse rahapajas.

Jumal jätkab, põhjendades, miks ta sellise keelu annab.

34:15–17 **Sellepärast ära tee lepingut maa elanikega, sest need käivad hoora viisil oma jumalate järel, ohverdavad oma jumalatele ja kutsuvad sindki sööma nende ohvreist! Ja kui sa oma poegadele võtad naise nende tütreist ja nende tütreid käivad hoora viisil oma jumalate järel, siis nad mõjustavad ka sinu poegi käima hoora viisil nende jumalate järel. Sa ei tohi enesele teha valatud jumalaid!**

Meie jaoks tänapäeval võib see Jumala keeld, et ei tohi teha mingit tegemist ühegi teise jumalaga, tunduda lausa ebaõiglane. Võib tekkida küsimus, miks ikkagi ei võinud Jumalat teenida näiteks samamoodi, nagu tegid seda kaananlased? Kas pole siis lõppude lõpuks tegemist sama Jumalaga? Vastus on: kaugeltki mitte! Kaananlaste jumalateenistuses olid olulisel kohal kivisambad, mis esindasid meessoost jumalat Baali, ja viljakustulbad, mis esindasid naissoost jumalust Ašerat. Baali kummardamise juurde kuulusid muuhulgas viljakusriitused, mis praktikas tähendasid ohjeldamatuid seksuaalorgiaid Ašera tulpade ja Baali altarite ümber. Päris kindlasti ei ole selline praktika sama Jumala teenimine, keda me tunneme Piiblist. Tegelikult teenitakse selles inimese enda langenud loomust, mitte elavat Jumalat. Ühtlasi pole nüüd enam ka raske mõista, miks oli nende kohalike jumalate teenimisega kaasa minemine Iisraelile nii suureks ohuks ja kiusatuseks.

Nüüd on hoopis kergem mõista sedagi, miks keelas Jumal isegi abiellumise kohaliku rahva esindajatega. Abieluside on ju üks kõige tugevam side inimeste vahel üldse, aga kohalike elanikega ei tohtinud sõlmida mingeid lepinguid just nende ebajumalateenistuse tõttu. Jumala riigis kehtivad seaduspärasused on hoopis teistsugused kui need, mida jumalatud inimesed peavad normaalsedeks. Seetõttu kooselu inimesega, kes teenib täie rinnaga käesoleva maailma jumalaid, viib ka uskliku inimese kergesti vähehaaval eemale Piibli Jumalast. Käesoleva maailma väärtushinnangud on inimesele väga nakkavad, sest nad on silmaga nähtavad, käega katsutavad ja nad vastavad täielikult inimese patusele loomusele.

Vaikne hääl, millega Jumal püüab võita oma lapse tähelepanu, jääb kergesti hoopis kuulmata selles melus, mis käib Baali altarite ümber.

Vastukaaluks Baali altarite ümber peetavatele pidudele ja orgiatele meenutab Jumal oma rahvale, milliseid pühi nemad peavad pühitsema.

34:18–20 Pea hapnemata leibade püha: seitse päeva söö hapnemata leiba, nõnda nagu ma sind olen käskinud, määratud ajal aabibikuus, sest aabibikuus tulid sa Egiptusest välja! Kõik, kes avavad emakoja, on minu päralt; samuti kõik su isased kariloomad, veiste ja lammaste esmikud. Aga eesli esmik lunasta ühe tallega; kui sa ei lunasta, siis murra tal kael! Lunasta kõik oma esmasündinud pojad! Ja tühje käsi ei tohi tulla mu palge ette!

Nende eeskirjadega kohtusime esimest korda juba 2. Moosese raamatu 13. peatükis. Nii hapnemata leibade püha kui ka esmasündinute lunastamine meenutasid mõlemad elavalt seda, kuidas Jumal päästis oma rahva Egiptusest. Jumal oli jätnud ellu Iisraeli rahva esmasündinud, samal ajal kui egiptlaste esmasündinud surid, seetõttu kuulusid esmasündinud eriliselt Jumalale. Ja et nad ellu võiksid jääda, selleks tuli nad lunastada. Kõik see pidi rahvale meenutama Jumalat, kelle päralt ta on, ja samuti seda, et ebajumalateenistusega pole tal vähimatki asja.

Kui teiste jumalate teenijad teenivad tegelikult omaenda lihalikku loomust, siis Iisraeli rahval tuleb pidada pühi, mis meenutavad Jumala päästet. Täpselt samamoodi on see tänapäevalgi. Mõelgem pidudele, mida peetakse väljaspool kirikut, ja pühadele, mida peetakse kirikus. Ja tähelepanuväärne on, et kus juba minnakse lihalikule loomusele järeleandmise teed, seal nõuab ta endale üha suuremat osa. Esialgu piisab, kui usutakse Jumalasse, aga peetakse ka maailmaga sammu. Mõne aja pärast aga jäävad sammud Jumala suunas üha lühemaks ja harvemaks, sammud maailma suunas aga muutuvad üha pikemaks ja julgemaks. Näib tõesti, et Jumal ei hoiata oma rahvast ilmaaegu, või kuidas?

Jumala teenimisega on otseselt seotud ka pühapäev või hingamispäev, mida siin taas meenutatakse.

34:21 Kuus päeva tee tööd, aga seitsmendal päeval puhka! Ka künni- ja lõikusajal pea puhkust!

Kiusatus pühendada ka Jumalale kuuluv päev maistele töödele, on eriti suur kiirete põllutööde ajal. Sellepärast pole tegelikult ime, kui siin meenutatakse, et ka sellisel ajal on siiski kõige tähtsam inimese vahekord Jumalaga. Inimene vajab puhkust ka siis, kui on väga kiire ja palju tööd. Ka kõige hädalisemale inimesele tuletab Jumal meelde, et tema elu ja toimetulek sõltub lõppude lõpuks siiski Jumalast ja tema töotustest. Mäejutluses sõnastas Jeesus sellesama põhimõtte natuke teisiti, öeldes: "Aga otsige esmalt Jumala riiki ja tema õigust, siis seda kõike antakse teile pealegi! Ärge siis hakake muretsema homse pärast, sest küll homme päev muretseb ise enese eest! Igale päevale piisab oma vaevast." (Mt6:33–34)

Hingamispäeva pidamine tähendas ka seda, et Iisraeli rahvas austas oma Jumalat. Selle pühitsemine tähendas tunnistamist, et inimene on sõltuv oma Jumalast ja mitte oma jõupingutustest.

Edasi on juttu teistest pühadest.

34:22–26 Pea nädalatepüha, kui lõikad uudsenisu, ja vilja kokkupanemise püha aasta lõpus! Kolm korda aastas peab kogu su meessugu tulema Issanda, Iisraeli Jumala palge ette! Jah, ma ajan rahvad ära sinu eest ja laiendan su maa-ala, ja ükski ei himusta su maad, kui sa lähed, et tulla kolm korda aastas Issanda, oma Jumala palge ette. Sa ei tohi ohverdada mu tapaohvri verd haput leiba süües, ja paasapüha tapaohver ei tohi seista üle öö hommikuni! Parim osa oma põllu uudseviljast vii Issanda, oma Jumala kotta! Ära keeda kitsetalle ta ema piimas!"

Kolme püha pidamine igal aastal tähendas ennekõike tänu toomist Jumalale tema headuse eest. Minnes Jeruusalemma poole pühi pidama, kaasas põldude esimene saak, võis rahvas tajuda kõigi meeltega, et tema Jumal on hea ja vastutab oma sõna eest.

Juba varem oli juttu ka sellest, miks ei tohi kitsetalle keeta tema emapiimas. Seegi maagiline komme oli seotud kaananlaste ebajumalateenistusega ja see pidi kaasa aitama inimeste viljakuse parandamisele. Iisraeli rahvale aga oli Jumal andnud oma töötused. Kui mäletame, siis Jumala kõige esimeste töötuste hulka kuulus hoolitsus nii oma rahva tervise kui ka viljakuse eest. 2Ms 23:26 öeldi: "Enneaegset sünnitajat ega sigimatut ei ole su maal. Ja ma teen täielikuks sinu päevade arvu." Ja oma rahva tervise eest töötas Jumal hoolitseda isegi enne, kui ta andis kümme käsku! – juba 2Ms 15:26. Tõsi küll, selle töötusega oli seotud tingimus: tuli tõesti kuulata Issanda, oma Jumala häält ja teha, mis on õige tema silmis.

Aga nagu me juba teame, sellega oli rahval raskusi, ja sellega on Jumala rahval raskusi tänapäevani.

34:27–28 Ja Issand ütles Moosesele: „Kirjuta enesele üles need sõnad, sest nende sõnade põhjal annan ma seaduse sinule ja Iisraelile!” Ja ta oli seal Issanda juures nelikümmend päeva ja nelikümmend ööd leiba söömata ja vett joomata, ja ta kirjutas laudade peale seaduse sõnad, need kümme käsusõna.

Tänapäeva keeles võiks öelda, et Jumala ja Iisraeli rahva vahel sai sõlmitud kirjalik leping. Kuna selle lepingu esimese teksti oli Mooses purustanud, tuli selle asemele nüüd teha uus. Ka seekord viibis Mooses mäel 40 päeva. Siin aga äratav meie tähelepanu see, et kogu selle aja jooksul ta ei söönud ega joonud. Kas on niisugune asi võimalik?

Normaaljuhul elab inimene selle küll üle, kui ta paastub 40 päeva või rohkemgi. Aga ilma joomata inimene nii kaua elada ei saa, vähemalt meditsiinilisest seisukohast võttes. Teisalt aga on inimkonna ajaloolises kogemuses hoopis hilisemaidki dokumenteeritud näiteid asjade kohta, mis meditsiiniliselt ja loodusteaduslikult nagu üldse aset leida ei tohiks. Selliseid näiteid on nii kristluses kui ka teistes religioonides, neid võib tuua keskajast ja isegi tänapäevast. Lühidalt öeldes: Jumala läheduses muutuvad võimalikuks sellised asjad, mis muidu võimalikud ei ole. Tegemist on Jumala imedega, millest Piibel tunnistab meile paljugi. Ja Moosesega jaoks polnud Jumala imed ilmselt ammu enam eriti üllatavad. Mooses koges isegi oma ihus, kuidas Jumal on võimeline inimese eest hoolitsema.

Selle mäel viibimise jooksul toimus Moosesega veel teinegi ime. Tõsi küll, seda ei märganud ta ise, vaid seda nägid teised.

34:29–35 Ja kui Mooses astus alla Siinai mäelt ja Moosesel oli tules käes kaks tunnistuslauda, siis Mooses ise ei teadnudki, et ta palge nahk hiilgas kõneluse tõttu Issandaga. Kui Aaron ja kõik Iisraeli lapsed nägid Moosest, vaata, siis hiilgas tema palge nahk ja nad kartsid temale ligineda. Aga Mooses hüüdis neid; siis Aaron ja kõik koguduse ülemad tulid jälle tema juurde ja Mooses rääkis nendega. Seejärel kõik Iisraeli lapsed tulid lähedale ja ta käskis neid teha kõike, mida Issand temale oli öelnud Siinai mäel. Kui Mooses oli lõpetanud nendega kõnelemise, siis ta pani katte oma näo ette. Ja iga kord, kui Mooses läks Issanda palge ette temaga rääkima, pani ta katte ära kuni väljatulekuni; ja olles välja tulnud, rääkis ta Iisraeli lastele, mida oli kästud. Siis Iisraeli lapsed vaatasid Moosesega palet, sest Moosesega palge nahk hiilgas. Aga Mooses pani jälle katte oma näo ette, kuni ta läks sisse, et temaga rääkida.

See lugu illustreerib tõsiasja, et Jumalaga läbi käimine jätab alati inimesele oma jälje. Muide, inimesele jätab oma jälje ka kõik muu, millega ta tegeleb. On asju, millega tegelemine muudab meid avalaks ja rõõmsaks, ja teisi asju, mis mõjuvad meile otse vastupidiselt. Seetõttu pole siin Moosesega toimunu tegelikult üldse nii väga üllatav. Ebaharilik on lihtsalt see, et Jumala mõju oli nii tugev. Aga tähelepanuväärne on, et Mooses ise polnud selle mõju ilmnemisest teadlik.

Ilmselt ei arvanud ta ise, et ta oleks sisemiselt kuidagi muutunud. Enda silmis oli ta ikka sama nõrk ja puudulik, nagu mäele minneski.

Seda on meil kasulik meeles pidada. Küllap me tahaksime meelsasti muutuda paremateks ja isegi patututeks, et kõik meid imetleksid. Aga Moosesegi puhul ei olnud toimunud muutus selline. Et Mooses oli olnud Jumalaga, seda märkasid teised, kes olid tema ümber.

Jeesus ütles kord oma jüngritele: "Teie olete maailma valgus. Ei saa jääda märkamatuks linn, mis on mäe otsas. Ega süüdata ka lampi ja panda vaka alla, vaid lambijalale, nii et selle valgus paistab kõigile majasolijatele. Nõnda paistku teiegi valgus inimestele, et nad teie häid tegusid nähes ülistaksid teie Isa, kes on taevas."

Jumala valgus on inimestele hirmutav, sest nad ei tunne ega mõista seda. Seda koges Mooseski. Pealegi näitab see valgus inimestele nende pimedust. Sellepärast pidi Mooses varjama inimeste eest seda, mis neid ülearu häiris. Aga Jeesuse Kristuse valgus, millest on osa saanud tema lapsed, ei ole peitmiseks.

Veidi varem oli Mooses palunud, et Issand näitaks talle oma kirkust. Nüüd selgub, et Issanda läheduses viibides on Mooses isegi sellest kirkusest osa saanud. Meie saame Issanda kirkusest osa, viibides Jeesuse Kristuse läheduses. Ja kusagil mujal tõelist valgust ei leidugi.

PKK0191 2Ms 35:1 – 36:7

Rõõmsad käsitöölised

Öeldakse, et kordamine on tarkuse ema. Ka 2. Moosesse raamatu peatükid 35 – 39 on suurelt osalt kordamine. Siin käsitletud teemadega kohtusime paljuski juba peatükkides 25 – 31. Tõsi küll, tegemist ei ole puhtalt kordamisega, vaid jutustusega, kuidas varem antud eeskirjade järgi tegutseti. Seejuures leiame ka teatud täpsustusi ja täiendusi. Kordamise eesmärk on ilmselt kinnitada eespoolöeldut ja rõhutada ennekõike seda, et Jumal on töötanud olla oma rahvaga ja räägib rahvale Moosesse kaudu. Eriti näeme seda peatükkides 39 ja 40, kus korduvalt rõhutatakse, et Mooses oli saanud Issandalt selle, mida ta rahvale rääkis.

2. Moosesse raamatu 35. peatükis meenutab Jumal taas oma rahvale vajadust pidada hingamispäeva. Samuti näeme selles peatükis, kuidas koguti vajalikke materjale kogudusetelgi ehitamiseks.

35:1–3 Ja Mooses kogus kokku kogu Iisraeli laste koguduse ning ütles neile: „Need on sõnad, mille järgi Issand on teid käskinud teha: Kuus päeva tehtagu tööd, aga seitsmes päev olgu teile püha, täielik Issanda hingamispäev; kes siis iganes tööd teeb, seda karistatagu surmaga! Ärge süüdake tuld hingamispäeval, kus te iganes elate!”

Hingamispäeva käsu kordamine on seotud lepingu uuendamisega, millest oli juttu eelmises peatükis. Ka hingamispäev on üheks lepingu märgiks Jumala ja Iisraeli rahva vahel. Hingamispäeva rikkuja oli lepingu rikkuja ja selle eest oli karistuseks surmanuhtlus. See tuletab meilegi meelde, et lepingust väljaspool on üksnes surm. Meie, Uue lepingu inimesed, mõistame seda kõige selgemini, mõeldes Jeesusele Kristusele. Temas on Jumal sõlminud uue lepingu terve inimkonnaga. Ja kes selle lepingu tagasi lükkab, jääb ilma ka igavesest elust osaduses Jumalaga. Ja vastupidi – kes võtab vastu Jumala poolt valmistatud pääste, see leiab elu. Nõnda aitab hingamispäeva käsk nii Iisraeli rahval kui ka meil mõista, kui tingimatult vajalik on Jeesus Kristus sellele, kes tahab leida Jumalat.

Ja tõesti. Võtame kasvõi nii lihtsa asja nagu pühapäeval kirikus käimine. Kui inimese jaoks pole sellel mingit tähtsust, kas võib siis öelda, et Jumal on talle tähtis? On muidugi ka neid, kes leiavad, et kirikus polegi tarvis käia. Tuleb minna hoopis koju, panna uks lukku ja palvetada seal. Küsimus on aga selles, kas seda ka tegelikult tehakse või on see üksnes ilus ettekääne.

Seoses hingamispäevaga on siin ära toodud veel üks keeld, mida me Piiblist mujalt ei leiagi – nimelt, ei tohi süüdata tuld. Iisraelis peavad ortodokssed juudid sellest käsust tänapäevalgi kinni muuhulgas nõnda, et liftid kas ei tööta või on pandud tööle nõnda, et nad peatuvad automaatselt igal korrusel, ilma et oleks tarvis vajutada nuppu. Nimelt võrdsustatakse elektriseadmete töölepanemist tule süütamisega.

Tegelikult muidugi ei ole tänapäeval lüliti vajutamine ja vanaaegne tuletgemine omavahel üldse võrreldavad. Kõigepealt puudusid tol ajal tuletikud, mis meil võimaldavad isegi lõket suhteliselt kergesti süüdata. Samuti vajas tuli pidevat tööd puude kogumise ja lisamise näol. Ja küllap võis soojas kliimas ühe päeva ilma tuld tegemata ära elada küll.

Edasi aga tuleb hakata koguma materjali kogudusetelgi ehitamiseks.

35:4–9 Ja Mooses rääkis kogu Iisraeli laste kogudusega, öeldes: „Issand on käskinud ja öelnud nõnda: **Võtke sellest, mis teil on, Issandale tõstelõivu; igaüks, kes heast südamest tahab anda, toogu Issandale tõstelõivuks kulda, hõbedat ja vaske, sinist, purpurpunast ja helepunast lõnga ning peent linast lõime, kitsekarvu, punaseid jääranahtku, merilehmanahku, akaatsiapuud, valgustusõli, palsamit võideõlits, healõhnalisi suitsutusrohke, karneoolikive ja ilustuskive õlarüü ja rinnakilbi jaoks.**

Tõstelõiv on meie jaoks harjumatu sõna. Kontekstist selgub, et see tähendab kas vabatahtlikku või ka kohustuslikku annetust kogudusetelgi heaks. Käsu koguda kõiki neid materjale kogudusetelgi jaoks oli Mooses juba varem saanud Siinai mäel. Nüüd oli aeg anda see käsk edasi rahvale. Tõstelõiv, millest siin on jutt, oli vabatahtlik – andma pidid üksnes need, kes anda soovisid.

See kehtib ka tänapäeva kogudustes. Jumala riigi ehitamiseks ei nõuta kelleltki midagi sunniviisil. See näitab meile Jumala riigi olemust ka üldisemalt. Jumal ei kohusta inimest millekski. Ta annab küll teada, mida ta tahab, kuid ta austab ka nende inimeste otsust, kes ei soovi teda kuulata. Inimene, kes on vabatahtlikult valinud elu asemel surma, peab muidugi ükskord kannatama ka oma valikute tagajärgede all, aga sellest hoolimata ei sunni Jumal kedagi olema endale kuulekas. Jumala tahte otsimine on alati vabatahtlik. Sellele, kes tahab oma elus küsida ja järgida Jumala tahet, vastab Jumal tõesti. Ja kes tahab teada, kuidas kasutada endale usaldatud varandust muukski kui ainult oma tarbeks, see leiab ka võimalusi, kuidas ehitada üles Jumala riiki. Ka Moosese ajal kõik need materjalid, mis olid vajalikud kogudusetelgi ehitamiseks, tulid inimestelt, kelles oli sündinud soov ja valmidus loobuda sellest, mis neile kuulus.

Aga peale vajalike materjalide oli kogudusetelgi valmimiseks tarvis veel midagi.

35:10 Ja igaüks, kes teist on osav, tulgu ja tehku kõik, mida Issand on käskinud:

Peale materjalide oli tarvis ka inimeste tööpanust. Ja töö läkski nüüd lahti. Edasi järgneb loetelu kõigist nendest asjadest, mille valmistamiseks eespool on antud täpsed juhised. Loetletakse üles kõik need esemed ja kangad, mis tuli kogudusetelgi jaoks valmistada. Kõik need seinalauad, vaibad, katted, eesriided, kandekangid, haagid jne ei tekkinud iseenesest. Tarvis oli inimesi, kes oskaksid seda kõike valmistada.

Ka meie ajal on üks suuri küsimusi, kuidas mitmesuguste oskustega varustatud inimesed saaksid võimaluse kasutada oma oskusi Jumala riigi ülesehitamiseks.

Edasi näeme, et Moosese antud üleskutse pani inimesed liikuma.

35:20–29 Ja kogu Iisraeli laste kogudus läks ära Moosese juurest. Siis nad tulid tagasi, igaüks, keda süda sundis, ja igaüks, kes hea meelega tahtis anda, tõi Issandale tõstelõivu kogudusetelgi ehitamiseks, kõige selle teenistuse ja pühade riiete jaoks. Nad tulid, niihästi mehed kui naised, igaüks, kes heast südamest tahtis anda, ja töid sõlgi, kõrvarõngaid, sõrmuseid ja keesid, igasugu kuldriistu, kõik, kes töid Issandale kõigutusohvriks kulda. Ja kõik, kellel leidus sinist, purpurpunast ja helepunast lõnga ning linast lõime, kitsekarvu, punaseid jääranahku ja merilehmanahku, töid neid. Igaüks, kes sai tõstelõivuks annetada hõbedat või vaske, tõi Issandale tõstelõivu; ja igaüks, kellel leidus akaatsiapuud, tõi seda kõigi tööde tarviduseks. Ja kõik osavad naised ketrasid käsitsi ning töid kedratud sinist, purpurpunast ja helepunast lõnga ning linast lõime. Ja kõik naised, keda süda selleks sundis ja kes oskasid, ketrasid kitsekarvu. Aga ülemad töid karneoolikive ja ilustuskive õlarüü ja rinnakilbi jaoks, palsamit, õli valgustuseks ning võideõliks ja healõhnaliseks suitsutusrohuks. Kõik Iisraeli lapsed, mehed ja naised, keda süda sundis tooma kõige valmistamiseks, mida Issand oli Moosese läbi käskinud teha, töid Issandale vabatahtliku ohvri.

Neile röömsatele salmidele pole selgituseks palju lisada. Kui inimese süda sunnib teda midagi tegema, nagu siin, siis on see talle kerge ja ta teeb seda hea meelega. Uues Testamendis ütleb meile Johannes: "See ongi Jumala armastamine, et me peame tema käske, ja tema käsud ei ole rasked." (1Jh 5:3) Moosese ajal väljendus see ind kogudusetelgi valmistamises. Kõik, kelles oli tärpanud soov loobuda enda omast ja kasutada oma oskusi vajalike esemete valmistamiseks, läksid liikvele. Ja kindlasti polnud seal kedagi, kes oleks teinud seda kõike hapu näoga. Rõõm tõusis sellest, et sai olla kasulik ja ühises ettevõttes kaasa lüüa.

Nii valmistas rahvas kõiki neid materjale, mis olid vajalikud kogudusetelgi ehitamiseks. Aga peale selle oli tarvis veel spetsialiste, kes oskaksid kõik vajaliku valmis teha ja kokku panna.

35:30–33 Ja Mooses ütles Iisraeli lastele: „Vaadake, Issand on nimepidi kutsunud Betsaleeli, Huuri poja Uuri poja Juuda suguharust, ja on teda täitnud Jumala Vaimuga, tarkuse, mõistuse ja teadmistega ning igasugu tööoskusega, et kujundada kunstipäraseid töid kullast, hõbedast ja vasest, uurendada kive raamistuse jaoks ja nikerdada puud, tehes igasugu kunstipärast tööd.

Betsaleeli oli Jumal täitnud oma Vaimuga ja varustanud ta eriliste käsitööoskustega, et valmistada kõik need esemed, mis olid kogudusetelgi jaoks vajalikud. Siin võiksimme hetkeks peatuda ja selle üle järele mõelda. Tänapäeva keeles väljendades oli Jumal andnud Moosesele Siinai mäel suure projekti. Selles projektis olid täpsed kirjeldused kõige kohta, mis oli vajalik kogudusetelgi ehitamiseks ja sisustamiseks. Võib kujutleda, kuidas terve see projekt võis panna Moosesele pea ringi käima. Kuskohast võetakse siin kõrbes kõik vajaminev materjal ja kes endise orjarahva hulgast oskaks kõiki vajalikke töid teha? Ja siis, kui Mooses sellele kõigele mõeldes võib-olla pühib otsmikult higi, annab Jumal talle teada: "Ma olen andnud Betsaleelile kõik vajalikud võimed, et seda teostada!"

V sajandil elanud kirikuisa Augustinus, kes nooruses elas üpris hoogsat elu, aga kellest lõpuks sai üks kristlaskonna kõikide aegade tähelepanuväärsemaid mõtlejaid, palvetas kord: "Käsi, mida tahad. Anna, mida käsid."

Nähtavasti koges Augustinus sama, mida Mooseski. Kui Jumal annab inimesele millegi tegemiseks ülesande, siis annab ta talle ühtlasi ka vajalikud võimed. Seepärast ei peaks inimene ülearu muretsema isegi siis, kui ta peab Jumala käsul alustama millegi täiesti uuega. Kui ettevõtmine on Jumalast, siis hoolitseb Jumal ka sobivate töötajate leidmise eest.

Lisaks oskusele tööd teha oli Jumal andnud Betsaleelile ja tema kaaslasele Oholiabile veel muudki.

35:34 – 36:1 Ta on temale ja Oholiabile, Ahisamaki pojale Daani suguharust, andnud oskuse teisi õpetada. Ta on neid täitnud oskusega teha igasugu tööd, olgu sepa- või kuduja- või kangakirjajatöö sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning linasest lõimest, või olgu kangrutöö, teha kõiki töid ja olla leidlik kunstipärastes töödes. Betsaleel ja Oholiab ning kõik oskusega mehed, kellele Issand on andnud tarkuse ja mõistuse, et nad teaksid, kuidas teha kõiki töid pühamu ehitamisel, tehku kõik, nagu Issand on käskinud!”

Jumala plaanides ei olnud, et üks mees peab tegema kõike. Üks Betsaleeli armuandidest oli oskus õpetada teisi. See tähendab, et ta võis välja koolitada abilisi, kes aitasid tal kõike vajalikku teha. Jumala koguduse elu on alati iseloomustanud üheskoos tegutsemine. Vastutuse jagamine ja usaldus, et teisedki saavad vajalike ülesannete täitmisega hakkama, viib Jumala riiki siin maailmas edasi lõppude lõpuks kõige paremini.

Kogudusetelk oli kõrbes otsekui tükike taevast. Selle varustus oli hinnaline. Keegi on välja arvutanud, et ainuüksi sellise kompleksi valmistamiseks vajalik materjal maksaks tänapäeva rahas mitukümmend miljonit krooni. Kõik vajalik tuli valmistada oskuslikult ja ühtlasi armastusega.

Mida võiks meile rääkida selle kogudusetelgi hoolikas planeerimine, valmistamine ja hind? Kas ei räägi see sellest, et kõik ei pea olema argine ja lihtne selleks, et Jumala tahe võiks täituda? Ja sellestki, et hoolikalt tehtud töö ja selle tulemusena saavutatud ilu kuuluvad nende asjade hulka, millega Jumal tahab meid veelgi rõõmustada?

36:2 Siis Mooses kutsus seda tegema Betsaleeli ja Oholiabi ning kõik osavad mehed, kellele Issand oli andnud tarkust südamesse, igaühe, keda ta süda sundis tööle minema.

Räägitakse ühest traktaatide ehk vaimulike lendlehtede jagajast, kes seda piiblikohta ilmselt ei olnud lugenud. Ta jagas küll möödaminejatele traktaate, mis rääkisid Jumala päästetööst, aga teda vaadates jäi küll mulje, et ta ei tee oma tööd hea meelega. Kui ta ulatas traktaati kellelegi, kes pisut eemalt mööda läks, võttis see lehe esialgu pihku, aga heites pilgu jagaja näole, laskis sellest uuesti lahti ja ütles: "Täna, ei. Mul on niigi piisavalt probleeme."

Piibel ütleb, et Mooses kutsus enda juurde need, kelle süda sundis neid tööle minema. Kellele see oli vastumeelt, need võisid jääda oma telkidesse. Kas peaksime siit järeldama, et kui me ei saa teha tööd Jumala riigi heaks hea meelega, siis ei peaks me seda üldse tegema? Betsaleelile ja tema kaaslastele ei olnud kogudusetelgi elluviimise projekt mitte lihtsalt üks töö teiste hulgas, vaid see oli midagi, mida nad tegid hea meelega. Ei usu, et nad vaatasid tihti kella, oodates tööpäeva lõppu või pidasid võimalikult pikemaid kohvipause. Nad ei töötanud kogudusetelgi juures sellepärast, et neil poleks midagi muud teha olnud. Nad töötasid rõõmuga, sest nad said teha tööd, milleks Jumal oli andnud neile anded ja oskused. Keegi ei peaks tegema vaimulikku tööd, kui ta tunneb, et see on talle vastumeelne kohustus.

36:3–5 Ja nemad võtsid Mooseselt vastu kogu tõstelõivu, mida Iisraeli lapsed olid toonud pühamu ehitustöök, mis neil tuli teha. Aga temale toodi igal hommikul veel vabatahtlikke ande. Siis tulid kõik need osavad, kes tegid kõiki pühamu töid, igaüks oma töö juurest, mida ta parajasti oli tegemas, ja rääkisid Moosesega, öeldes: „Rahvas toob rohkem, kui on tarvis selle töö tegemiseks, mida Issand on käskinud teha.”

On huvitav lugeda, et kui andmine oli vabatahtlik, siis tuli annetusi rohkem, kui tarvis. Võib-olla keegi, kes seda kõike kõrvalt vaatas, võis isegi õudusega mõelda, kui palju on kõikvõimalikke materjale kokku toodud. Umbes samamoodi nagu Betaanias, kus Jeesuse peale kulutati ühe hetkega hinnaline salv, mis maksis terve aasta palga. Keegi juuresolijatest lausa pahandas sellise raiskamise peale. Aga see pahandaja polnud mõistnud, milline vahe on vabatahtlikul ja sunni

viisilisel andmisel. Kui andmine muutub kohustuslikuks, siis tundub väikegi summa olevat liiga suur. Kui aga andmise ajendiks on armastus, siis ei tundu ükski kink piisavalt suur.

Kogudusetelgi valmistajad ei kasutanud rahva heldust siiski kurjasti ära. Nad teadsid, kui palju on materjali tarvis ega nõustunud vastu võtma ülemäärast. Nii käitusid nad vastutustundlikult ega kasutanud oma huvides seda, mis oli mõeldud Jumala riigile.

36:6–7 Siis Mooses käskis leeris kuulutada ja öelda: „Ükski mees ja naine ärgu töötagu enam pühamu tõstelõivu jaoks!” Siis rahvas enam ei toonud, sest tagavara oli küllaldane kogu tööks, mida tuli teha, ja jäi ülegi.

Need inimesed, kes andsid siin endale kuuluvast rohkemgi kui tarvis, olid alles mõni kuu tagasi elanud orjuses. Kas võiks olla nõnda, et mida paremini inimene mäletab orjust, seda paremini ta mõistab, kui suhteline on isegi kõige hinnalisemate esemete väärtus? Päästetud inimese jaoks muutuvad kõige tähtsamateks asjadeks Jumal ja tema päästetöö. Mida peaksime meie, patu orjusest päästetud inimesed, tegema, et ka aastate jooksul ei ununeks ega vajuks tahaplaanile see, mis on elus lõppude lõpuks kõige tähtsam? Ja mida võiksime teha nende heaks, kes veel ei teagi, mis on elus kõige tähtsam?

PKK0192 2Ms 36:8 – 38:8

Ekskursioon kogudusetelki

Ühiselt on tore tööd teha. Tuju on parem ja ka tulemused on hoopis teised, kui üksinda rassis. Seda teadis ka Mooses, kes kutsus kogudusetelki ehitama meistrid, kellel olid selleks tööks parimad eeldused. Parimate annetega oli varustatud Betsaleel, aga temagi ei hakanud kõike ise tegema. Tal oli tarkust jagada oma oskusi ja vastutust ka teistega. Ta õpetas neid, keda tarvis. Betsaleel oli ilmselt tööde üldjuht ja oluline osa tema ajast kulus teiste juhendamisele. Ja hästi organiseeritud töö andis varsti ka tulemusi.

2. Moosese raamatu 36. peatükk on õieti aruanne selle kohta, kuidas ühiselt töötades viidi ellu kogudusemaja ehitamise projekt. Kõik tehti täpselt nii, nagu nägid ette eeskirjad, millega tutvusime juba 26. peatükis. Seetõttu kujutabki 36. peatükk endast suurelt osalt 26. peatüki kordamist, mistõttu sellel üksikasjalikult peatuda ei ole enam mõtet. Vaatleme ainult mõningaid näiteid selle kohta, kuidas tööd edenevad, ja kui hoone valmis, siis püüame saada ülevaate tervikust.

36:8 Siis tegid kõik oskusega mehed töötegijate hulgast elamu kümnest vaibast, mis olid korrutatud linasest lõimest ning sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast kunstipäraselt sissekootud keerubitega.

Keerubite kujud kuuluvad Piibli tähtsate sümbolite hulka. Nad on peaaegu eranditult seotud jumalateenistusliku eluga, seepärast kaunistasid nad mitte ainult kogudusetelgi seinu, vaid ka seda templit, mille omal ajal ehitas Saalomon, ja samuti seda templit, mida nägi oma nägemuses prohvet Hesekiel. Terve Hesekieli raamatu mõistmisel ongi üheks võtmeks nägemus keerubitest. Hiljem räägime nendest rohkem.

Aga vaatleme veel valikuliselt salme, mis kirjeldavad, kuidas kogudusetelgi ehitamine edenes.

36:14 Siis tehti kitsekarvadest vaibad telgiks elamu kohale; neid vaipu tehti üksteist.

36:19 Ja telgile tehti kate punastest jääranahkadest ning selle peale veel kate merilehmanahkadest.

36:20–22 Elamule tehti püstipandavad lauad akaatsiapuust. Iga laua pikkus oli kümme küünart ja iga laua laius oli poolteist küünart. Igal laual oli kaks tappi, mis olid üksteisega ühendatud; nõnda tehti kõik elamu lauad.

36:34–35 Lauad karrati kullaga ja neile tehti kuldrõngad lattide asemeiks; ka latid karrati kullaga. Siis tehti eesriie sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest; see tehti kunstipäraselt sissekootud keerubitega.

36:37–38 Siis tehti telgi uksele kate sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest kunstipäraselt kootuna, ja selle viis sammast ning nende haagid. Nende nupud ja põrgad karrati kullaga; nende viis jalga tehti vasest.

Läbi terve peatüki korduvad sõnad "siis tehti". Hulk inimesi töötas üheskoos ja töö edenes. Küllap siin on ka saladus, kuidas peaks kasvama iga kogudus – väheste töötajate pingutuste asemele peaks tulema kõikide koguduse liikmete ühistöö. Eriti puudutab see Jumala sõna järgi elamist ja sõna levitamist.

Kogudusetelgi ehitajate puhul on tähtis, et nad ei püüdnud ellu viia mingit oma visiooni, vaid seda, mida Jumal oli käskinud neil teha. Normaalne koguduse elu käibki nii, et Jumal annab visiooni ehk nägemuse ja näitab kätte suuna, ja Jumala rahvas tegutseb sellele vastavalt.

Kogudusetelgi ehitamise kirjeldus on teatud mõttes eriline. Kui muidu on Jumalal oma rahvaga pidevalt tõsiseid probleeme, siis siin tehakse kõike üksmeelselt ja just nii, nagu Jumal on käskinud. Võiks tekkida küsimus, kas selle töö juures probleeme ja vastuolusid ei olnudki?

Tõenäoline vastus on, et küllap neid leidus, aga neile ei pöörata tähelepanu. Prožektori valgusvihk on suunatud nendele, kes teevad üksmeelselt tööd ja viivad Jumala asja edasi. Ja Jumala riik on alati edasi läinud just seal, kus tegutsetakse samamoodi, hoolimata sellest, et eemal leidub kindlasti ka õlakehitajaid ja halvustajaid.

Kui kogudusetelk oli valmis, siis tuli ehitada ka selle sisustus. Selle valmistamisest räägib 37. peatükk. Kuidas see kõik tuli valmistada, sellestki on olnud üksikasjalikult juttu juba eespool, nii et siin pole mõtet seda korrata. Aga mõningat tähtsamate asjade kordamine võiks olla omal kohal.

Kogudusetelk koosnes kahest osast – pühast ja kõige pühamast. Nendesse ruumidesse paigutatavate esemete valmistamine nõudis suurimaid ametioskusi, seepärast tegi need Betsaleel ise.

Kui oleksid olnud kogudusetelgi õues ja soovinud astuda telki, siis oleksid sa selleks pidanud lükkama kõrvale sinistest ja punastest materjalidest kootud eesriide. Pühapaigas oleksid sa näinud kuldset seitsmeharulist lambijalga, kullatud ohvrileibade lauda, millel oli kahes reas ühtekokku 12 leiba, ja kullatud suitsutusaltarit. Ümberringi oleksid sa näinud keerubite piltidega kaunistatud siseseinariiet, mis oli valmistatud sinisest, helepunasest ja purpurpunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest. Ruumi tagaseinas oleksid sa näinud eesriiet, mis oli samasugune nagu seinad ja mille taga oli kõige püham paik.

Kui sa oleksid olnud ülempreester, siis üks kord aastas, suurel lepituspäeval oleksid sa võinud astuda ka sinna, selleks et toimetada lepitust enda ja rahva pattude eest. Kõige pühamasse paika sisenedes ei oleks sa esialgu näinud midagi, sest see ruum oli pime. Kui silmad pimedusega juba harjusid, oleks ehk võinud eristada siseseinariideid, mis olid samasugused, nagu pühapaigaski. Aga ennekõike oleksid sa seal näinud kullatud seaduselaegast ja selle peal puhtast kullast lepituskaant. Lepituskaane kummaski otsas oleksid sa näinud kahte puhtast kullast keerubit, kelle näod olid teineteise poole ja kelle tiivad varjasid lepituskaant. Ülempreestrina oleksid sa pidanud piserdama ohvrivert

lepituskaanele, või nagu seda veel nimetatakse, armutroonile. Sellega oleksid olnud sinu enda ja rahva patud üheks aastaks lepitatud.

Minnes tagasi pühasse paika ja astudes seejärel kogudusetelgist välja, oleksid sa näinud pronksist pesemisnõud ja põletusohvrialtarit. Oleksid olnud kogudusetelgi eesöues, mida ümbritses umbes kahe ja poole meetri kõrgune linastest riietest sein ehk kaitsepiire. Ühes kohas oleksid seina asemel näinud umbes 10 meetri laiust sissepääsu katvat eesriiet. See oli valmistatud sama värvi materjalidest, nagu ka kogudusetelgi sissepääsu varjav eesriie. See oli sinisest, helepunasest ja purpurpunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest kootud kunstiteos.

Niisiis oli kogudusetelgis ühtekokku kolm sissepääsu – üks eesöue, teine pühasse paika ja kolmas kõige pühamasse. Nagu mäletame, arv kolm on üks Piibli tähtsamaid arve – see viitab otseselt Jumalale. Samuti kohtume kogudusetelgis arvuga seitse, mis on teine tähtis arv. Ülempreestri riietus koosnes ühtekokku seitsmest esemest. Ka neid esemeid ja tarvikuid, mis olid kogudusetelgis kasutusel, oli ühtekokku seitse. Arv 7 viitab Piiblis Jumala ja tema loodu vahelisele harmoonilisele kohtumisele. Seega sümboliseerib arv 7 ka täiuslikkust ja seetõttu on tal tähtis koht ka jumalateenistusel.

Kui alustaksime oma ekskursiooniga nii, nagu seda tehakse tavaliselt, lähenedes kogudusetelgile väljastpoolt, siis siseneksime kõigepealt sissepääsu katvate eesriiete vahelt telgi eesöue. Kuna meie elame Uue Testamendi ajal, siis teame juba, et terve Vana Testamendi aegne jumalateenistus viitab Jeesusele Kristusele ja tema poolt sooritatud lepitustööle. Seepärast tõlgendame seekord kõike, mida seal näeme, lähtudes Jeesusest Kristusest ja Uuest lepingust. Nõnda saame sellest kõige õigema ja täiuslikuma pildi.

Esimene asi, milleni kogudusetelgis jõuaksime, on pronksist põletusohvrialtar. See tuletab meile meelde inimese pattu ja selle lepitamiseks vajalikku ohvrit. Uues Testamendis öeldakse meile, et Jeesus Kristus on lepitusohver meie pattude eest, kuid mitte üksnes meie, vaid ka terve maailma pattude eest (1Jh 2:2). Põletusohvrialtar viitab Jeesuse ristisurmale ja pattude andeksandmisele, mille see on toonud.

Järgmine ese, mis asub põletusohvrialtari ja telgi vahel, on vasest või pronksist pesemisnõu. Pesemine tähendab puhastamist, ja puhastama pidid preestrid ennast iga kord, kui nad läksid kogudusetelki, et Jumalat teenida. Pesemisnõu viitab ristimisele, aga loomulikult mitte ainult sellele. Martin Luther, seletades Väikeses katekismuses, mida ristimine tegelikult tähendab, ütleb: "See tähendab, et vana aadam meie sees peab igapäevase patukahetsemise ja meelega parandamise läbi uputatama ja surema koos kõigi pattude ja kurjade himudega. Ja iga päev peab jälle väljuma ja tõusma üles uus inimene, kes elaks õiguses ja puhtuses Jumala ees igavesti."

Niisiis, ristimine on ühekordne sündmus, pesemist ja puhastamist aga vajab inimene iga päev. Ja ennast puhastada ei ole võimalik, kui ei elata Jumala sõna valgel. Vesi sümboliseerib ka Jumala sõna.

Muide, siinkohal tasub kristlasena oma elu üle vaadata: kui sageli kasutan mina Jumala sõna ja selle valgelt patukahetsust ning meelega parandust oma elu puhastamiseks? Küllap on sellele vastav ka minu vaimuliku elu tegelik olukord.

Kogudusetelk ise ehk pühapaik, millesse võime siseneda pärast pesemist, on Jumala teenimise ja palvetamise koht. Seal tuletab seitsmeharuline puhtast kullast valmistatud lambijalg meile meelde, et Jeesus Kristus on maailma valgus.

Veel näeme pühapaigas kullatud ohvrileibade lauda ja sellel 12 leiba, mis meenutavad, et Jeesus Kristus on ka Eluleib.

Liikudes edasi, kõige pühama paiga suunas, jõuame suitsutusohvrialtarini. See sümboliseerib palvetamist ja ennekõike seda, et Jeesus Kristus palvetab meie eest praegugi taevas.

Aga need pühad esemed ei räägi meile mitte ainult sellest, mida on teinud meie eest Jeesus Kristus, vaid ka sellest, mida oleme kutsunud tegema meiegi. Iga kristlane on kutsutud kandma Jeesuse valgust meie maailmas. Sellepärast ütles Jeesus: "Teie olete maailma valgus." Ja iga kristlane on kutsutud jagama ka enda igapäevasest leivast nendele, kes vajavad abi. Samuti kuulub iga kristlase ellu vältimatult palve – vestlus oma taevase Isaga.

Kõige pühamat paika varjava eesriide taga on kuues ja seitsmes ese – seaduselaegas ja seda kattev puhtast kullast lepituskaas. Kõige pühama paik sümboliseerib taevast, kus Jeesus Kristus on praegugi. Sinna meie praegu veel minna ei saa ega tohi, see ruum on meie silme eest varjatud, aga sinna läks Jeesus Kristus pärast surnuist ülestõusmist omaenda verega ja teostas lepituse maailma kõikide pattude eest ühe korruga ja alatiseks. Nõnda saavutas ta meile igavese lunastuse (Hb 7:27; 9:1 2). Kiri heebrealastele ütleb, et seaduselaegas säilitati seadusetahtleid, nõud mannaga ja Aaroni keppi, mis oli haljendanud.

Kõik need esemed sümboliseerisid Jumala ja inimese vahelist lepingut. Selle lepingut sümboliseeriva laeka peal oli kaas, mis oli otsekui lepingu sõlmimise ja jõustumise pitsar. See rääkis, et ehkki inimene pole võimeline täitma Jumala Seadust, mida esindasid kümme käsku, tegi Jumal seda ise, inimese eest.

Seaduselaeka kaas oli läbinisti kullast. See oli veatu ja täiuslik. Seda polnud võimalik mingil kombel parandada või teha veelgi täiuslikumaks. Kuna lepitusepaik ehk armutsoon oli kõige pühamas paigas, mõistame, et ka taevas on Jeesuse poolt saavutatud lepitus tõeline ja kehtiv. Aga samuti meenutab see, et pääsemine taevasse on võimalik ainult tänu täielikule ohvrile.

Kohtusime seitsme esemega teel lepituspaika, mida valvasid kaks kuldset keerubit. Kunagi ammu, päris maailma alguses pidid inimesed lahkuma paigast, kus Jumala ja loodu ning eriti Jumala ja inimese vahel oli valitsenud häirimatu rahu ja kooskõla. Teed paradiisi jäi tol korral valvama keerub leegitseva mõõgaga. See oli viimane pilt, mida nägid Adam ja Eeva, kui nad astusid teistsugusesse maailma – patu, puudulikkuse ja hirmude maailma. Jäi üksnes igatsus kaotatud paradiisi järele, ja see igatsus pole inimkonnas kunagi kustunud.

Nüüd võis kogudusetelgi kõige pühamas paigas taas seda teed hämaralt näha. Seal on lepitusepaik. See on paik, milline Uue Testamendi järgi on Jeesus. Seal on üks paradiisi, üks taevariiki.

-----

2. Moosese raamatu 37. peatükk räägib meile, kuidas Betsaleel valmistas kõik need esemed, mis meidki juhtisid taeva väravale. Veel räägib see peatükk, et Betsaleel valmistas ka püha õli lampide tarvis ja suitsutusrohu suitsutusaltari tarvis.

Järgmises, 38. peatükis Betsaleeli töö kirjeldamine jätkub. Seal tegutseb ta juba kogudusetelgist väljaspool, selle eesöues, mille suurus oli umbes 50x25 meetrit. Seal valmistab ta põletusohvrialtari ja muudki, mis kuulub eesöue.

38:1–2 Ja ta tegi akaatsiapuust põletusohvrialtari, viis küünart pika ja viis küünart laia, neljanurgelise ja kolm küünart kõrge. Ta tegi selle neljale nurgale sarved; sarved olid sellega ühest tükist; ja ta kardas selle vasega.

Põletusohvrialtari juurde toodi ohvriloomad, kes seal tapeti ja põletati. Pärast selle altari valmimist ei tohtinud teisi altareid enam ehitada. Jumal oli andnud teada, kuidas ohvreid tuleb tuua, ja määranud koha, kus neid tuuakse. Selleks uute kohtade otsimine oleks tähendanud Jumala tahte vastu hakkamist.

38:3–7 Ta tegi kõik altari riistad, tuhanõud, labidad, piserdusnõud, hargid ja sütepannid; kõik selle riistad ta tegi vasest. Ta tegi altarile võrestiku, võrgukujulise töö vasest, ääre alla, altpoolt vaadates poole altarini. Ta valas neli

rõngast vaskvõrestiku neljale nurgale kangide asemeiks. Ta tegi akaatsiapuust kandekangid ja kardas need vasega. Ta pistis kandekangid rõngastesse altari külgedel; ta tegi selle laudadest õõnsakujulisena.

Ohvriloom tuli põletada vaskvõrestikul, mis ulatus tulle. Altarilaud ise aga otseselt tulega kokku ei puutunud. Altari kandmiseks kõrberännakul olid selle külge kinnitatud rõngad, millest pisteti läbi kandekangid. Terve kogudusetelk ja selle sisu oli konstrueeritud nõnda, et seda oli kerge kaasas kanda, kui rahvas läks teele töötatud maa poole.

38:8 Ja ta tegi vaskpesemisenõu ja selle vaskjala nende teenistuses olevate naiste peeglitest, kes teenisid kogudusetelgi ukse juures.

Peegel ei ole mingi uus leiutis, kuid aja jooksul on ta muutunud. Moosese ajal kasutati peegliks lihvitud pronksi. Muidugi ei olnud need peeglid nii selged ja kvaliteetsed, nagu seda on tänapäeva peeglid.

Peeglid on selleks, et saaksime kontrollida oma väljanägemist, ja sellisena on ta võrdpildiks Jumala Seadusele. Jumala sõna on antud meile selleks, et me selle valguses võiksime kontrollida oma elu. Peeglist on kerge näha, kust oleme määrdunud. Tõsi küll, see võib olla isegi ebameeldiv, aga peegli peale pole mõtet pahandada. Ei ole tark keerata peeglile selg ja minna minema, kui see, kes peeglist vastu vaatab, ei ole meeldiv. Ka Jumala Seadus ei tee kedagi patusemaks, kui ta on – ta üksnes näitab meile meie tõelist palet. Ja meie tõelist palet näitab ju omamoodi seegi, kui eelistame jätta Jumala sõna peegli kasutamata. Sel juhul me kas ei oska või ei taha oma mustusest loobuda.

Peegel on selleks, et me teaksime, kust ennast puhastada ja korda teha. Jumala Seaduse mõte on ajada meid allikale, kus võime saada puhtaks. Sellisest allikast ennustab prohvet Sakarja Sk 13:1: "Sel päeval avaneb Taaveti soole ja Jeruusalemma elanikele allikas patu ja rüveduse vastu." See allikas on pilt Jeesusest. Inimesel, kes on Jumala Seaduse peeglist näinud oma pattu ja rüvedust, pole puhastamiseks muud võimalust kui Jeesus ise. Andeksandmine, mida tema pakub, teeb pattudest puhtaks.

Täna oleme näinud, kuidas kogudusetelk ja selles kasutatavad riistad sümboliseerivad Jeesust. Järgmises saates saame kuulda, mida võiks meile õpetada Jeesusest kogudusetelgi eesõue piirav eesriie.

PKK0193 2Ms 38:9 – 39:43

Aluseks on lunastus

Kogudusetelgi ehitamine hakkab lõpule jõudma. Betsaleel koos oma abilistega on juba valmis ehitanud telgi enese ja seal vaja mineva varustuse. Samuti on valmis pesemisenõu ja põletusohvrialtar, mis paigutatakse kogudusetelgi eesõue. Nüüd on tarvis ehitada piirdeaed, mis eraldaks kogudusetelgi territooriumi muust maastikust.

38:9–17 Ja ta tegi õue: lõunapoolses küljes, keskpäeva pool, oli õuel sada küünart korrutatud linasest lõimest eesriideid, nende kakskümmend sammast ja kakskümmend vaskjalga; sammaste haagid ja põrgad olid hõbedast. Nõndasamuti oli põhjapoolses küljes sada küünart eesriideid, nende kakskümmend sammast ja kakskümmend vaskjalga; sammaste haagid ja põrgad olid hõbedast. Läänepoolses küljes oli viiskümmend küünart eesriideid, nende kümme sammast ja kümme jalga; sammaste haagid ja põrgad olid hõbedast. Idapoolses küljes, päikesetõusu pool, oli viiskümmend küünart eesriideid: ühel pool oli viisteist küünart eesriideid, nende kolm sammast ja kolm jalga, samuti oli teisel pool; ühel ja teisel pool õueväravat oli võrdselt viisteist küünart eesriideid, nende kolm sammast ja kolm jalga. Kõik eesriided ümber õue olid korrutatud linasest lõimest. Sammaste jalad olid vasest, sammaste haagid ja põrgad hõbedast, nende nupud hõbedaga karratud; kõigil õue sammastel olid hõbepõrgad.

Tervet koguduse eesõue, välja arvatud sissepääs, ümbritses peaaegu kahe ja poole meetri kõrgune eesriietest piire, mis oli valmistatud korrutatud linasest lõngast. Väljastpoolt ei olnud nähagi, mis kogudusetelgi territooriumil toimus. Selle nägemiseks tuli minna läbi sissepääsu teisele poole eesriiet. Väljastpoolt võis näha üksnes ohvrisuutsu ja tunda põletusohvri lõhna. Alles telgi territooriumile minnes võis näha, kuidas Jumala teenimine tegelikult käib.

See eesriie, mis eraldab kogudusetelki ja jumalateenistust muust maailmast, on taas üks Jeesuse Kristuse sümbol. Korrutatud linasest lõimest riie sümboliseerib Jeesust, kes on ühtaegu nii Jumal kui ka inimene. Tee pühapaika ehk osadusse Jumalaga kulgeb üksnes tema kaudu. Jeesus Kristus otsekui seisab meie maailma ja Jumala riigi piiril. Selles mõttes on ta lahutaja. Ta jagab terve maailma kahte ossa, nagu riigipiirid eraldavad riike üksteisest. Kes ületab piiri, satub teise riiki. Selleks on ette nähtud piiripunktid, nagu ka kogudusetelgi territooriumile oli valmistatud sissepääs.

Aga peale selle, et kogudusetelgi piirdeaed toimib lahutajana, on see rahvale ka märgiks. Seda piiret vaadates teadis iga iisraellane, kus on Jumalaga kohtumise paik. Sel kombel see eesriie ka kutsus inimesi lähemale. Kogudusetelgi juurest tõusev ohvrisuuts ja lõhn andsid teada ka telgist väljaspool olijatele, kus on pattude andestuse koht. Varjav eesriie kutsus inimesi Jumalaga osadusse. Sellepärast oli eesriidel ka sissepääs ehk õuevärav.

38:18 Õuevärava kate oli kirjatud töö sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest, kakskümmend küünart pikk, laiusele vastavalt viis küünart kõrge, nagu muud õue eesriided.

Sissepääsu kogudusetelgi eesõue varjas õuevärava kate, mis oli valmistatud samades värvides, nagu ka kogudusetelgi sisemus. Jh 10:9 ütles Jeesus: "Mina olen uks. Kes iganes läheb sisse minu kaudu, see pääseb ning käib sisse ja välja ning leiab karjamaad."

Õuevärava katte värvid räägivad samast päästest, millest kõnelevad ka kogudusetelgi siseseinad. Sinine värv viitab taevale, kust Jeesus maailma tuli. Sinine ja punane koos räägivad sellest, kuidas taevas puudutab maad ehk kuidas Jumal saab inimeseks. Purpur on kuningate värv ja sümboliseerib Jeesuse kuninglikkust. Helepunane aga sümboliseerib verd – seega Jeesuse ohvrit ja inimeseks saamist. Nii tunnistavad ka kogudusetelgi sissepääsu värvid, et kus on Jeesus, seal on ligi taevas, sest Jeesus on ühtaegu nii uks või värav taevasse kui ka taeva kuningas.

Edasi on jutt sissepääsu eesriideid kandvatest sammastest.

38:19–20 Nende neli sammast ja neli jalga olid vasest, nende haagid hõbedast, nende nuppude kard ja põrgad samuti hõbedast. Kõik elamu ja ümber oleva õue vaiad olid vasest.

Tervet kogudusetelgi territooriumi ümbritseva eesriide, samuti sissepääsu katva eesriide kinnitused olid valmistatud nii hõbedast kui ka pronksist. Eestikeelne piiblitõlge räägib järjekindlalt vasest, soomekeelne aga pronksist. Tõenäoliselt on pronks õigem ja täpsem tõlge, sest pronks on nii tugevam kui ka puhtam. Pronks ei ole puhas metall, vaid metallide segu, ja see räägib inimese patususest ja kohtu alla kuulumisest. Vaiad, millega telkhoone ja eesõue piirav eesriie maa külge kinnitati, olid pronksist. Nendes pronksist kinnitusvaiades võime näha viidet sellele, miks pidi Jumal saama inimeseks ja milleks oli Iisraeli rahvale kogudusetelki üldse tarvis. Põhjuseks on, et oleme inimestena patused ja puudulikud ega ole võimelised vastama Jumala mõõdupuudele.

Kinnituselementide valmistamiseks kasutati ka hõbedat. Hõbe on väärismetall ja siin on see seotud lunastusega. Seda eriti sellepärast, et iga meessoost iisraellane pidi maksma Jumalale lunastusmaksu just nimelt hõbedas. Nägime seda juba eespool, 2Ms 30:11–14:

"Ja Issand rääkis Moosesele, öeldes: „Kui sa arvestad Iisraeli laste päid, neid, kes ära loetakse, siis andku iga mees oma hinge eest lunaraha Issandale, et neid ei tabaks nuhtlus, kui nad ära loetakse! Igaüks, kes astub äraloetavate hulka,

andku pool seeklit püha seekli järgi, kakskümmend geera seeklis; tõstelõiv Issandale on pool seeklit. Igaüks, kes astub äraloetavate hulka, kakskümmend aastat vana ja üle selle, peab andma Issandale tõstelõivu!"

Kuna hõbe oli saadud lunamaksust, siis võime seda seostada lunastusega. Ja see viib meie mõtted loomulikult otsekohe Jeesusele Kristusele. Tema on ju maksnud kõik meie võlad ja puudused täielikult – ta on meid lunastanud. Siinkohal aga läheksin isiklikult selle lunamaksu tähendust selgitades siiski teist teed. Nimelt äratub minu tähelepanu siin see, et selle lunamaksu pidid maksma iisraellased ise ja see oli kõigile täiskasvanud meestele kohustuslik. Sisuliselt oli tegemist maksuga, mida tänapäeval oleks võidud nimetada näiteks isikumaksuks. See maks polnud suur – Piibli entsüklopeedia andmetel kaalus seekel hõbedat umbes 11 grammi, ja siin tuli loovutada ainult pool seeklit. Tänapäeva keeles võiksime öelda, et kui meesterahvas sai täiskasvanuks, siis võeti ta rahvastiku registris arvele, ja sellega seoses pidi ta maksma ka selle maksu.

Moosesel oli kogudusetelgi ehitamisel kasutada kahesuguseid vahendeid – ühed, mis koguti vabatahtlike annetustena, ja teised, mis laekusid sellest maksust. Mõlemaid nimetati toleaeegses keeles tõstelõivuks. Kuidas Moosese ajal kohustuslikust maksust saadud vahendeid kasutati, sellest kuuleme varsti.

Kui aga rääkida siinkohal lunastusest, siis räägiksin pigem selle inimlikust poolest – ühest asjast, milleks see kohustab inimest. Hõbe on küll väärismetall, kuid mitte võrreldav kullaga, mis sümboliseerib jumalikku täiuslikkust. Tegelikult pole hõbe siin midagi muud kui lihtsalt toleaeagne raha, millega täideti oma ühiskondlikud kohustused, st maksti vajalikud maksud. Pealegi nõuti seda antud juhul väga vähe, võib-olla ühe sõrmuse jagu. Sellise maksu maksmine pidi olema jõukohane igale täiskasvanud Iisraeli mehele. Kuidas aga seostada seda lunastusega?

See ei seostugi selle lunastusega, mille on sooritanud Jeesus Kristus inimese eest. Selle asemel seostub see inimese kohustustega Jumala teenimise suhtes. Võiks öelda isegi nõnda, et ehkki Jumal on teinud omalt poolt inimese päästmiseks kõik, on midagi siiski tarvis ka inimese poolt. Piltlikult öeldes: on tarvis tuua see pool seeklit, mis on jõukohane igaühele. Hiljem näeme, et selle najal seisab maine kogudusetelk – hoone, kus Jumal on kõigile soovijatele leitav.

Küllap oleme harjunud liialt mõtlema, et Jumal teeb kõik ja inimesel pole tarvis teha midagi. Tal pole mingeid kohustusi. Aga selline mõtteviis ei leia tuge ei Vanast ega Uuest Testamendist. Võtame kasvõi sellesama kogudusetelgi. Jumal andis Moosesele Siinai mäel nägemuse või visiooni – talle näidati täpselt, kuidas kõik tuleb teha. Selle visiooni ellu viima, kogudusetelgi valmis ehitama pidi aga Mooses koos rahvaga. Seda ei saatnud Jumal tegema näiteks oma ingleid.

Samaoodi on Uues Testamendis. Jeesus Kristus on surnud kõikide inimeste pattude pärast, aga kõik inimesed ei tea seda veel. Ja tuletame nüüd meelde, mida me lugesime Matteuse evangeeliumi lõpust. Jeesus ei öelnud seal oma jüngritele: "Teie olete nüüd õndsad ja teil pole vähimaidki kohustusi. Oodake ainult ja vaadake, kuidas mina päästan terve maailma!" Selle asemel ütles ta: "Minule on antud kõik meelevald taevas ja maa peal, aga teie minge ja tehke minu jüngriteks kõik rahvad!" Kas need näited ei selgita meile, mida tuleb selle poole seekli hõbedat all mõelda?

Võime öelda, et Jumal on maksnud inimese lunastamiseks täishinna, aga et Jumala riigi töö maa peal ka tegelikult edasi läheks, selleks peab ka inimene tooma kohale vähemalt oma pool seeklit hõbedat, kui mitte rohkem. Ta peab lunastama või täitma oma kohustused.

2. Moosese raamatu 38. peatüki lõpuosas on aruanne kogudusetelgi ehitamisel kasutatud metallide kohta.

38:21 See on elamu, tunnistuselamu kulude arvestus, mis tehti Moosese käsul; selle tegid leviidid preester Aaroni poja Iitamari juhatusel:

litamar oli Aaroni noorim poeg, keda on varem mainitud lühidalt ainult ühel korral, 2Ms 6:23. Aga ülesanne, mida ta siin täidab, näitab, et ta pidi kuuluma Iisraeli rahva juhtkonna hulka. Võib arvata, et litamar tegutses kogu aeg oma isa Aaroni ja onu Moosese läheduses; senini lihtsalt polnud põhjust seda mainida. Üldse peame arvestama, et Moosese ümber on rahvast liikumas ja tegutsemas hoopis rohkem, kui me pealiskaudselt Piiblit lugedes võiksime arvata.

Vahepeal mainib Piibel, et Betsaleeli juhtimisel toimunud ehitustöödel kasutati rohkem kui 29 talenti kulda. Ja seejärel jõuame uuesti hõbedani, millest vahepeal juba pikemalt rääkis.

38:25–26 Ja hõbedat neilt, kes koguduse hulgast olid ära loetud, oli sada talenti ja tuhat seitsesada seitsekümmend viis seeklit püha seekli järgi, üks beka pea kohta, see on pool seeklit püha seekli järgi kõigilt, kes astusid äraloetute hulka, kahekümneaastased ja üle selle, kuuesaja kolme tuhande viiesaja viiekümnel.

Niisiis, hõbedat toodi kolm korda rohkem kui kulda. Selles pole muidugi midagi imelikku. Aga üllatav on see, et 29. salmist selgub, et hõbedat toodi isegi rohkem, kui pronksi, mille koguhulgaks kujunes tubli 70 talenti. See, et hõbedat saadi nii palju, johtus just eespool mainitud kohustuslikust maksust. Kui korrutada siin toodud meeste arv 603 550 poole seekliga, siis on tulemuseks 301 775 seeklit. Kuna üks talent oli selle kirjakoha põhjal 3 000 seeklit, ongi tulemuseks mainitud summa – 100 talenti ja 1775 seeklit. litamar on teinud arvutades täpset tööd. Ükski inimene pole kahe silma vahele jäänud.

See on kõnekas detail ka meie jaoks – Jumala riigi arvestustes ei jää ükski inimene kahe silma vahele. Ehkki sa oleksid ainult üks paljude hulgas ja võib-olla üsna silmapaistmatu, Jumal tunneb sind individuaalselt. Jumala jaoks ei ole tema rahvas ainult üks suur mass, vaid tema mõtleb meile igaühele üksikult. Ja paneme tähele, kui suur summa sellest kogunes, et igaüks andis oma pool seeklit, so umbes 5 – 6 grammi hõbedat. Selgub, et väikesed asjad ei tarvitse olla sugugi tähtsusetud asjad.

Edasi saame ka teada, milleks seda hõbedat kasutati.

38:27–28 See sada talenti hõbedat oli pühamu jalgade ja eesriide jalgade valamiseks, sada talenti saajaks jalaks, talent iga jala jaoks. Aga sellest tuhande seitsmesaja seitsmekümne viiest seeklist tegi ta sammastele haagid, kardas nende nupud ja valmistas põrgad.

Lunamaksuna saadud raha kasutati terve ehitise tugijalgade ehk sokli valmistamiseks. Üks talent vastab 30 kilogrammile – nii palju kaalusid telgi kandejalad. Nende jalgade najal seisis püsti nii terve kogudusetelk kui ka seda ümbritsev eesriie. Terve Jumala kogudus on rajatud sellele lunastusele, mille Jumal on teostanud Jeesuses Kristuses. Aga selleks, et Jumala riik maa peal ka nähtavalt toimiks ja püsti seisaks, on inimestel tarvis tuua oma pool seeklit hõbedat, st toetada oma kogudust rahaliselt. Ja muidugi ei maksa seejuures unustada, et ka see pool seeklit hõbedat pärineb lõppude lõpuks nii või teisiti ikkagi Jumalalt. Seda andes anname üksnes pisut tagasi sellest kõigest, mis Jumal meile on andnud.

Meenutame hetkeks, et meie kirikud on ka tänasel päeval lahti ja korras just tänu sellele, et on leidunud neid, kes toovad oma pool seeklit. Neid leidis nõukogude ajal, mil võis tunduda, et võrreldes riikliku poliitikaga, kus ateismipropagandale kulutati tohutuid summasid ja ressursse, ei suuda see pool seeklit, mille toovad kirikusse veel üksikud seal käivad vanainimesed, korda saata mitte midagi. Aga nagu ütleb Uus Testament, Jumal on valinud selle, mis inimeste silmis on nõder, et saata häbisse see, mis on vägev. Sinu poolel seeklil võib olla Jumala riigis tohutult suur tähtsus, aga see saab ilmnedä üksnes sel juhul, kui sa selle tood. Sellest võib oleneda, kas selles kohas, kus elad sina, Jumala valgus püsib või kustub – kõigepealt sinu enda südames. Ja muidugi ei tohi seejuures unustada, et samal ajal, kui meie maksame oma pool seeklit hõbedat, on Jeesus Kristus maksnud meie eest täishinna.

Kui kogudusetelk ja kõik selles vajaminev on valmis, siis kirjeldatakse veel preestrite riietuse valmistamist.

39:1–5 Ja kootud riided pühamu teenistuseks tehti sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast; samuti tehti Aaronile pühad riided, nagu Issand Moosest oli käskinud. Õlarüü tehti kuldsest, sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest. Kuldplaadid taoti õhukeseks ja lõigati kiududeks, et neid kunstipäraselt kududa sinise, purpurpunase ja helepunase lõnga ning linase lõime sekka. Õlarüüle tehti ühendatud õlatükid, mõlemast otsast seotud. Kunstipärane kinnitusvöö selle küljes oli sellega ühest tükist ja samasugune töö kuldsest, sinisest, purpurpunasest ja helepunasest lõngast ning korrutatud linasest lõimest, nagu Issand Moosest oli käskinud.

Preestrite riietust vaatasime lähemalt juba 28. peatükis, seetõttu pole siin enam vajadust sellel pikemalt peatuda. Nagu näeme, on ülempreestri riietus teostatud samades värvides, nagu ka kogudusetelk, ja need värvid viitavad otseselt Jeesusele Kristusele. Riietus koosnes seitsmest osast või esemest – rinnakilp, õlarüü, ülekuub, turban, vöö, linane särk ja linased püksid. Õlarüüd hoidsid paigal kinnitusvöö ja kaks õlatükki, millele kinnitati kuldäärisega karneoolikivid, millesse olid graveeritud Iisraeli laste suguharude nimed, kummassegi kuus. Rinnakilp ehk riidest kukkur, milles hoiti uurimit ja tummimit, oli kaunistatud 12 vääriskiviga, millest igaühele oli graveeritud ühe Iisraeli suguharu nimi. Kõik need vääriskivid olid erinevad, aga kõik nad olid ühtviisi hinnalised.

Samamoodi on lugu kristliku kiriku erinevate harudega. Kündeldes igaüks erinevates värvides, ülistavad nad kõik selle lunastuse suurust, mille Jumal on teostanud Jeesuses Kristuses.

Veel kuulusid ülempreestri riietuse juurde kuldseid kellukesed ja samuti puhtast kullast valmistatud laubaehe, mis kinnitati turbani külge. Laubaehtele oli graveeritud: "Issandale pühitsetud". See tähendas, et ülempreester oma rõivastusega oli Issanda teenistuses.

Kõik selle riietuse sümbolid viitasid omal moel päästele, mille Jumal on valmistanud inimkonnale Jeesuses Kristuses. Sellele viitavad ka arvud 12 ja 7, millega kohtusime korduvalt. Muide, arvu 7, mis sümboliseerib Jumala ja tema loodu harmoonilist kohtumist, näeme isegi tekstis. Nimelt kinnitatakse ülempreestri riietuse valmistamist kirjeldavas osas seitsmel korral, et kõik tehti nii, nagu Issand Moosest oli käskinud.

39:32 Nõnda valmis kogu töö: elamu, kogudusetelk. Iisraeli lapsed tegid kõik. Nõnda nagu Issand Moosest oli käskinud, nõnda nad tegid.

Suure tööga oli valmis saadud ja kõik oli tehtud Jumalalt saadud juhtnööride järgi. Edasi loetletakse veel kord kõike tehtut, otsekui seda üle vaadates, ja siis

39:43 Ja Mooses vaatas kõike seda tööd ja näe, nad olid selle teinud, nagu Issand oli käskinud. Nad olid just nõnda teinud. Ja Mooses õnnistas neid.

Üsna sellesarnaseid sõnu mäletame Piiblist ka seoses Jumala loomistööga: "Ja Jumal vaatas kõike, mis ta oli teinud, ja vaata, see oli väga hea. Siis sai õhtu ja sai hommik, kuues päev. Nõnda on taevas ja maa ning kõik nende väed valmis saanud. Ja Jumal oli lõpetanud seitsmendaks päevaks oma töö, mis ta tegi, ja hingas seitsmendal päeval kõigist oma tegudest, mis ta oli teinud. Ja Jumal õnnistas seitsmendat päeva ja pühitses seda, sest ta oli siis hinganud kõigist oma tegudest, mis Jumal luues oli teinud." (1Ms 1:31 – 2:3)

Loomistöö lõppedes õnnistas Jumal seitsmendat päeva. Maailm oli valmis elamiseks kõigile. Samamoodi õnnistab Mooses kogudusetelgi ehitamise lõpule jõudmise puhul rahvast. Kõik vajalik oli tehtud ja nüüd võis jumalateenistus alata täiesti uuel viisil. Mis oli tehtud, oli tehtud vastavalt Jumala tahtele. Ja see tähendab alati õnnistust.

PKK0194 2Ms 40:1 – 38

Algab

2. Moosese raamatu viimane peatükk räägib kogudusetelgi püstitamisesest ja pühitsemisesest. Suur osa 2. Moosese raamatust on pühendatud sellele sündmusele. Hoolikalt ja korduvalt on räägitud kõigist kogudusetelgi üksikasjadest. Detailideni täpse pildi oleme saanud ülempreestrite riietusest. Kõik on valmis, tuleb see veel ainult kokku panna, pühitseda ja nõnda kasutusele võtta. Valmistumine uueks eluks pärast Egiptuse orjust on üks 2. Moosese raamatu peateemasid.

Nüüd, kui oleme jõudnud raamatuga lõpule, võime näha seda uut oma vaimusilma ees. Kõik vajalik on valmis tehtud, nüüd hakatakse seda kokku panema.

40:1–3 Ja Issand rääkis Moosesega, öeldes: „Esimese kuu esimesel päeval püstita elamu-kogudusetelk! Aseta sinna tunnistuslaegas ja varja laegast eesriidega!

Esimesest kuust oli juttu juba varemgi, seoses rahva Egiptusest väljumisega. Rahvas oli läinud teele esimese kuu keskel, kui egiptlaste esmasündinud olid saanud surma. Siis pühitseti esimest korda paasapäeva. Ja esimene kuu tähendas siis rahva jaoks uut algust. Nüüd on sellest möödunud aasta, ja taas algab Iisraeli rahva elus uus ajajärk. See tähendab, et rahvas on viibinud Siinai mäe juures umbes 10 kuud. Selle aja jooksul on Mooses käinud mitmeid kordi mäel Jumalaga kohtumas. Kahel korral kestis see käik 40 päeva. Selle kümne kuu jooksul on valmistatud ka kõik vajalik kogudusetelgi püstitamiseks.

Jumal andis käsu püstitada kogudusetelk esimese kuu esimesel päeval. Esialgu kutsusid Iisraellased esimest kuud aabibikuuks, mis tõlkes tähendab roheline viljapea kuud. Tänapäeva heebrea keeles tähendab abib kevadet ja me tunneme seda nimest Tel Aviv, mis tõlkes tähendab "kevadeküngas". Seega võiks aabibikuu olla tõlkes kevadkuu. Hiljem hakati seda kuud kutsuma niisanikuuks, mis on babüloonia keelest üle võetud laensõna. Nii kutsutakse seda kuud näiteks Ne 2:1, kus on juttu Babüloonia sundasustamise järgsest ajast. Kevad tähendab uue algust looduseski. Võib-olla just sellepärast soovis Jumal, et kogudusetelk saaks püstitatud siis.

Kogudusetelgi sisustamist tuleb alustada kõige tähtsamast – tunnistuslaekast, mis asetatakse kõigepühamasse kohta. Seejärel tuleb panna paika järgmise ruumi – pühapaiga sisustus.

40:4–5 Vii sinna laud ja korralda, mis selle peal tuleb korraldada; vii sinna lambijalg ja sea lambid üles! Aseta kuldne suitsutusaltar tunnistuslaeka ette ja riputa kate elamu uksele!

Pühapaik oli kogudusetelgis tähtsuselt teine ruum, kus preester käis iga päev suitsutusohvrit toomas ja lampide põlemise eest hoolitsemas.

40:6–8 Aseta põletusohvri altar elamu-kogudusetelgi ukse ette! Aseta pesemisnõu kogudusetelgi ja altari vahele ja pane sellesse vett! Sea õu ümberringi üles ja riputa kate õueväravale!

Kogudusetelgi sisustamisel alustatakse kõige tähtsamast ja liigutakse järjest väljapoole. Sama järjekorda nägime siis, kui anti eeskirjad kõige vajaliku valmistamiseks. Ja nüüd, kus kõik vajalik on valmis ja ka püsti pandud, on jõudnud kätte aeg selle pühitsemiseks ja kasutusele võtmiseks.

40:9–11 Võta võideõli ja võia elamut ja kõike, mis selles on; pühitse seda ja kõiki selle riistu, et see saaks pühaks! Võia põletusohvri altarit ja kõiki selle riistu, ja pühitse altarit, et altar saaks kõige pühamaks! Võia pesemisenõu ja selle jalga ja pühitse seda!

Sõnad "püha" ja "pühitsemine" tähendavad Jumalale eraldamist ja tema kasutusse võtmist. Mis on püha, see kuulub Jumalale. Millekski muuks seda enam kasutada ei tohi. Iga Iisraeli rahva liige pidi õppima mõistma, et pühad esemed on erilised. Neid esemeid vaadates pidi olema kergem mõista sedagi, mida tähendab, et nemad on Jumalale pühitsetud rahvas. Nemadki olid rahvana eraldatud kõigist teistest ja võetud Jumala omandi hulka. See peaks avama meiegi silmi mõistma, mida tegelikult tähendab olla kristlane. Kes kuulub Jumalale, see ei teeni enam käesolevat maailma, vaid Jumalat. See tähendab, et terves oma elus peab inimene arvestama Jumalaga ja tema tahtega, olgu tegemist igapäevatööga või vaba aja veetmisega.

Pärast hoone ja varustuse pühitsemist tuli pühitseda ka preestrid.

40:12–16 Lase Aaron ja tema pojad astuda kogudusetelgi ukse juurde ja pese neid veega! Pane Aaronile selga pühad riided ja võia ning pühitse teda, ja tema olgu mulle preestriks! Lase ka tema pojad ette astuda ja pane neile särgid selga! Võia neid, nagu sa võidsid nende isa, ja nad saagu mulle preestriteks! See olgu neile igavesse preestriametisse võidmiseks põlvest põlve!" Ja Mooses tegi kõik. Nõnda nagu Issand teda oli käskinud, nõnda ta tegi.

Taas võime pöörata tähelepanu tõsiasjale, et Aaroni ja tema poegade pühitsemisel ei oodatud neilt endilt midagi. Mooses oli see, kes neid pesi, riietas ja võidis. Ja Mooses on Vana Testamendi tähtsaim isik, ja sellisena Jeesuse tähtsaim võrdpilt. Nii näitab Aaroni preestriametisse pühitsemine ühtlasi ka seda, kuidas käib Jeesuse poolt valmistatud pääste vastuvõtmine. Pesemine sümboliseerib riietumist, riietamine seda, et inimesele kingitakse Kristuse õigus, võidmine aga Püha Vaimu saamist ja sellega seotud elu uuendamist ning osadust Jumalaga. Gl 3:27 ütleb Paulus: "Sest kõik, kes te olete Kristusesse ristitud, olete Kristusega rõivastatud."

Päästmine tähendab Jeesusega riietumist. Ja siinkohal tahaks igaks juhuks lisada, et riietumine ei ole kindlasti midagi niisugust, mida peab üksnes uskuma, aga mida ei oleks mitte kusagilt näha ega märgata. Teise inimesega kohtudes märkame me tavaliselt kõigepealt just tema riietust, ja kui inimene on riietatud Kristusega, siis ka see ei saa jääda märkamatuks, igatahes mitte kauaks. Sest siis paistab Kristus tema elust ja olekust välja.

Tuleme tagasi kogudusetelgi püstitamise juurde.

40:17–19 Elamu püstitati teise aasta esimese kuu esimesel päeval. Mooses püstitas elamu: ta seadis selle jalad, paigutas lauad, aetas põiklatid ja pani sambad püsti. Ta laotas elamu peale telgi ja pani selle peale telgikatte, nagu Issand Mooset oli käskinud.

39. peatükis, kus räägiti Aaroni ja tema poegade riide valmistamisest, öeldi seitsmel korral, et Mooses tegi kõik nii, nagu Issand teda oli käskinud. Siin, 40. peatükis, kus räägitakse kogudusetelgi püstitamisest ja pühitsemisest ning Aaroni ja tema poegade ametisse pühitsemisest, kordub seesama väljend kaheksal korral. Arv 8 sümboliseerib uut algust. Näiteks ka poeglaste ümberlõikamine toimus kaheksandal päeval. Nii sobib see arv siia, kogudusetelgis peetava jumalateenistuse algusse väga hästi.

Aga tähtsam kui see arv ise on muidugi see, mida selle väljendiga tahetakse rõhutada – nimelt seda, et Mooses ei tegutsenud omapead ega muutnud vähimalgi määral Jumala plaane. Ka tänapäevastel Jumala riigi ehitajatel on väga kasulik ja vajalik meeles pidada, et Jumala poolt antud seadusi ja korraldusi pole inimestel õigust muuta. Ei loe see, et ajad on muutunud, ega see, et inimestel on nüüd teistsugused arusaamad ja tõekspidamised.

Loeme pikemalt, kuidas Mooses kõik vajaliku tegi.

40:20–33 Siis ta võttis tunnistuse ja pani selle laekasse, pistis kandekangid laeka külge ja pani lepituskaane laekale peale. Ta viis laeka elamusse, riputas eesriide varjuks ja varjas tunnistuslaegast, nagu Issand Moosest oli käskinud. Ta pani laua kogudusetelki, elamu põhjapoolsesse külge, väljapoole eesriiet, ja seadis selle peal leivad Issanda ette korra kohaselt, nagu Issand Moosest oli käskinud. Ta asetab lambijala kogudusetelki, elamu lõunapoolsesse külge, lauaga kohakuti, ja seadis lambid üles Issanda ette, nagu Issand Moosest oli käskinud. Ta asetab kuldaltari kogudusetelki eesriide ette ja süütas selle peal healõhnalist suitsutusrohtu, nagu Issand Moosest oli käskinud. Ta riputas elamule uksekatte. Ta asetab põletusohvri altari elamu-kogudusetelgi ukse ette ja ohverdas selle peal põletus- ja roaohvreid, nagu Issand Moosest oli käskinud. Ta asetab pesemiseõu kogudusetelgi ja altari vahele ja pani sellesse vett pesemiseks. Mooses, Aaron ja tema pojad pesid selles oma käsi ja jalgu: nad pesid, kui nad läksid kogudusetelki või astusid altari juurde, nii nagu Issand Moosest oli käskinud. Elamu ja altari ümber ta püstitas õue ja riputas katte õueväravale. Nõnda lõpetas Mooses selle töö.

Kogudusetelk ja kõik selle juurde kuuluv on valmis. On kevadkuu esimene päev – uue alguse päev. Ja nüüd toimub kõige tähtsam – ilmub Issand ise oma ligiolu kirkuses.

40:34–35 Siis pilv kattis kogudusetelgi ja Issanda auhiilgus täitis elamu. Isegi Mooses ei võinud minna kogudusetelki, sest pilv oli laskunud selle peale ja Issanda auhiilgus täitis elamu.

Kui kõrbeteekonna algperioodil oli Jumal oma rahvale ligi lihtsalt päeval pilvesambas ja öösel tulesambas, siis nüüd asus Issand oma ligioluga elama kogudusetelki. Ta soovis tõesti elada oma rahva keskel selles telgis. Ja ta täitis kogudusetelgi oma ligiolu ning kirkusega nõnda, et isegi Mooses ei võinud minna sinna sisse. Et Jumal asus nõnda kogudusetelki elama, kinnitab veel kord, et kogudusetelk polnud mingi inimlik projekt või ettevõtmine. Issand ise oli andnud selle ehitamiseks käsu ja tema võttis ka valmis töö vastu. Ja ta tegi seda lausa silmaga nähtavalt – nii, et kõik pidid seda märkama. Keegi ei saanud küsida, kas Jumal ka tegelikult selles telgis elab või tuleb seda lihtsalt uskuda ja ette kujutada.

Tegelikult on see lausa uskumatu, et taeva Ja maa Looja tahab elada inimese läheduses ja milleski, mis inimene on oma kätega valmistanud. Võiks küsida, kas tõesti oli Moosese ja tema kaaslaste töö niivõrd täiuslik, et see kõlbas Jumalale eluasemeks? Muidugi ei mahuta nii väike paik taeva ja maa Loojat, nagu ütles hiljem ka Saalomon, kui ta ehitas hoopis suurema templi. Sellepärast ongi see nii suur ime.

Veelgi raskem on aru saada, kuidas võib Jumal elama asuda selliste inimeste südamesse, nagu olen mina ja nagu oled sina. Ja ometi tahab Jumal seda teha. Ja ta teebki seda! Ta teeb seda iga inimese juures, kes talle seda võimaldab.

Ühegi inimese teod ei suuda ka tänapäeval täita Jumala täiuslikkuse nõudeid. Aga kui inimene tegutseb, uskudes Jeesusesse ja vastavalt sellele, mida Jeesus on öelnud, nii nagu tegi Mooses kõik vastavalt sellele, mida Jumal oli käskinud, siis võtab Jumal inimese ja tema tööd vastu. Sellisel juhul kasutab Jumal inimest ja tema tööd koguni oma riigi üles ehitamiseks. Läbi kogu kristluse ajaloo on Jumal kasutanud oma töö edasi viimiseks inimesi, kes iseenesest on vägagi puudulikud. Ta on kasutanud inimesi, kes ei ole nõustunud uskuma Jumalast midagi muud kui head isegi siis, kui tundus, et kõik välised asjaolud tunnistavad vastupidist. Ta on kasutanud suurte ärkamiste toomiseks selliseid lihtsaid inimesi, kel pole olnud suurt haridust ega kõrgeid teadmisi, aga kes on lihtsalt usaldanud Jumala sõna. Nende inimeste kõnesid ei oleks meie maailma mõõdupuude järgi hinnatud kuigi kõrgelt. Aga Jumal andis neile inimestele oma sõnad, nad ütlesid need sõnad välja ja see tõi elu paljudes kuulajatele.

Piibel rõhutab paljudel kordadel, et Mooses tegi kõik nii, nagu Issand oli teda käskinud. See tähendab, ta tegutses usus, usaldades Jumala sõna, ja sellepärast võttis Jumal tema tehtud töö ka vastu.

40:36–38 Ja kõigil oma rännakuil läksid Iisraeli lapsed teele alles siis, kui pilv elamu pealt üles tõusis. Aga kui pilv ei tõusnud üles, siis nad ei läinudki teele kuni selle päevani, mil see jälle üles tõusis. Jah, elamu peal oli päeval Issanda pilv, ja öösel oli selles tuli kogu Iisraeli soo nähes kõigil nende rännakuil.

Paulus, rääkides Kirjas roomlastele Iisraeli rahvast, ütleb, et selle rahva üheks iseärasuseks oli see, et nad olid saanud Jumala kirkuse. Ta ütleb: "Nad on iisraellased, kelle päralt on lapseõigus ja kirkus ja lepingud ja seadustik ja jumalateenistus ja töötused" (Rm 9:4).

Ühelgi teisel rahval maailmas pole olnud niisugust võimalust – elada Jumala kirkusega enda keskel. Tänu sellele kirkusele ehk Issanda ligiolule teadis Iisrael, millal paigal olla ja millal edasi liikuda. Tänu sellele leidsid nad kõrbes ja vaenulike rahvaste keskel tee töötatud maale. Jumala telk Iisraeli rahva keskel polnud mingi teoreetiline hüve, vaid väga praktilise tähendusega tõsiasi. Samasugune tähendus on Uue Testamendi rahva jaoks osadusel Jumalaga Püha Vaimu läbi. Ja seegi pole mingi teoreetiline suurus, mille olemasolusse peaks lihtsalt uskuma, vaid vägagi praktiline tõsiasi, mis on hästi tuttav igale usklikule inimesele.

Enne, kui Jeesus läks taevasse, ütles ta oma jüngritele: "Ja vaata, mina olen iga päev teie juures ajastu lõpuni." Tema juhib oma kogudust käesolevas maailmas taevase eesmärgi poole. Matteuse evangeeliumi alguses, kus räägitakse Jeesuse sündimisest, meenutatakse sellega seoses üht Vana Testamendi ennustust, kus on öeldud: "Ennäe, neitsi jääb lapseootele ja toob ilmale poja, ja teda hüütakse nimega Immaanuel", see on tõlkes: Jumal on meiega."

Jeesuses Kristuses on Jumal oma rahvaga. Temas on täide läinud see, millele Vana Testamendi aegne kogudusetelk üksnes viitas.

Nii oleme jõudnud 2. Moosese raamatu lõpuni. Alustasime Egiptuse orjusest, kus rahvas valmistas telliseid ja õhkas abi järele. Nüüd on rahvas teel töötatud maa poole, ja selle juures on vast kõige tähtsam, et Jumal ise on oma rahva juures täiesti selgelt tajutaval viisil. Jumal mitte lihtsalt ei päästnud oma rahvast orjusest, et jätta teda siis omapead. Ta tahtis ka ennast anda oma rahvale sellisel viisil, et rahvas võiks teda tundma õppida.

Võib-olla on sinugi elus asju, mis sind orjastavad. Tea, et ükskõik millised need asjad ka oleksid, Jumal tahab sind nendest vabastada. Selleks saatiski ta maailma oma Poja. Ta võttis võimu sellelt kupjalt, kes tahab sind patu külge aheldada. Ta tahab tulla sinu juurde, elada sinu kõrval ja isegi sinu südames, ja juhtida sind päralt tõelisesse koju, hoolimata kõigist sinu probleemidest ja raskustest. Ära tõrju teda tagasi, vaid ole talle vastuvõtlik! Tee nii nagu Mooses – kui mõistad midagi, mida Issand sinult ootab, siis tegutse vastavalt sellele. Nii algabki teekond Jumalale lähemale.